

ISBN 961-91262-0-3

Taras Kermauner

RSD

Jugoslovanski nacionalizem 1

Sentimentalni heroizem

VITOGOJ V

*Pel Triglav, peli bodo vsi vrhovi,
kjer koli pasejo se naše črede,
vse njive, gaji, gozdi, vrtne grede,
potoki, reke, viri in slapovi.*

*In nemi peli bodo še grobovi
in duh, rojen iz naše srčne srede,
obnavljal bo navade in obrede,
ki bodo bitja našega sledovi.*

*In duh budil iz dna grobov bo mrtve:
»Dovolj trpljenja je, dovolj je žrtve,
vstanite, prišla ura je osvete!«*

*In vstale bodo daljnih borcev čete:
za vse, kar se je živim naklonilo,
vam mrtveci prinesejo plačilo!*

Alojz Gradnik

REKONSTRUKCIJA IN/ALI REINTERPRETACIJA
SLOVENSKE DRAMATIKE

SENTIMENTALNI HEROIZEM

Jugoslovanski nacionalizem 1

Taras Kermauner

Samozaložba GolKerKavč
AVBER-HORJUL-LJUBLJANA-KRTINA
2003

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6.09 Kveder Z.

821.163.6.09 Mrak I.

821.163.6.09-2"19"

KERMAUNER, Taras

Jugoslovanski nacionalizem. 1, Sentimentalni heroizem [Elektronski vir] /
Taras Kermauner ; [vsebine dram Alenka Goljevšček ; računalniške risbe Alenka
Goljevšček, Ajda Kermauner Kavčič]. - Avber [etc.] : samozal. GolKerKavč, 2003. -
(Rekonstrukcija in/ali reinterpretacija slovenske dramatike)

ISBN 961-91262-0-3

128043264

Taras Kermauner

RSD

Jugoslovanski nacionalizem 1

Sentimentalni heroizem

RSD 91-004-2003

Izdal: Samozaložba GolKerKavč

Vsebine dram: Alenka Goljevšček

Računalniške risbe: Alenka Goljevšček, Ajda Kermauner Kavčič

Računalniška postavitev: Aksinja Kermauner in Brina Lotrič Kermauner

CD zgoščenka

Pripravo knjige je sofinancirala Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

Copyright © by Taras Kermauner

DRAMATIKA ZOFKE KVEDROVE

1

Vsaka literatura ima svoje bele lise; tudi slovenska. Zofka Kvedrova, poročena Jelovšek in Demetrovič (1878-1926), in njeno delo sta ena od takšnih lis. Ne da se o Kvedrovi ne bi nič vedelo; a je znana bolj po sekundarnih pojavih, kot sufražetka, prijateljica Ivana Cankarja, urednica revije Domači prijatelj, kot ženska, ki je že od mladih let živela v tujini, predvsem v Pragi, nazadnje v Zagrebu. Do sem vednost o nji in njenem delu še traja. V Zagrebu pa se zgodi z njo nekaj nenavadnega, vsekakor za Slovence neprimernega: postane Hrvatica ali Jugoslovanka. Natančno bo moralo to - in sploh njeno življenje - literarno zgodovinopisje šele raziskati. Kvedrova začne pisati v srbohrvaščini, a je prej tudi že v nemščini. Napiše štiri drame - izidejo v letih 1922-23 -, ki jih slovensko literarno zgodovinopisje (SLZ) tako rekoč ne obravnava, ne upošteva; ali niti ne pozna ali le delno-pomanjkljivo. Kvedrova kot pojav odpira vrsto ne nepomembnih vprašanj.

V tej razpravi-eseju se ne bom loteval celotnega pojava, imenovanega Zofka Kveder (Jelovšek-Demetrovič). Ne njenega življenja ne njene literature, tj. proze: napisala je veliko proze. Omejil se bom na njeno dramatiko, še posebej na tisto, napisano v srbohrvaščini. (Koliko je njen jezik srbsčina, koliko hrvaščina, nisem sposoben presoditi, nisem jezikoslovec; to je naloga za hrvaške jezikoslovce.) Bom pa seveda upošteval nekaj dejstev iz njenega privatnega življenja in označil njene prve, v slovenščini napisane drame, da bi se videla prav neverjetna razlika med njenimi začetki in njenim koncem. Tudi ta razpon oz. nasprotje v Kvedrovi je SLZ odbil; razen Marje Boršnikove in Erne Muserjeve se je raziskovalci niso kaj prida lotevali, vsaj ne do njene stoletnice. Boršnikova ji je posvetila eno svojih najboljših študij, prav za prav predavanje v Trstu 1952, študija je objavljena v knjigi Boršnikove **Študije in fragmenti**, 1962. Kdor hoče globlje spoznati duševnost Kvedrove, naj si prebere ta tekst.

SLZ uvršča Kvedrovo med naturalist(k)e, z močnim pridihom simbolizma; drži. Za naturalizem jo je pripravilo že njeno detinstvo; v družini, živeči sredi gluhe province na Notranjskem, sta jo stiskala in uničevala bigotna teroristična mati in oče alkoholik. Od doma je pobegnila, a ne končala klavrno v širokem svetu. Imela je neznanstvo, voljo, stremljivost, hotela je uspeti, se uveljaviti, vse preizkusiti, a nad vsem zmagati. Tako je z družbenega dna prišla nazadnje do vloge soproge

kraljevega namestnika v Zagrebu. Njena pot se je strmo vzdigovala: od pisarke in pomožne uradnice v odvetniški pisarni v Ljubljani do novinarka in urednice; živela je precej sproščeno življenje, tudi spolno neodvisno. Morda izraz sproščeno ni na mestu, saj se je pri tem zapletala v hude spore, s svojim - nekaj časa še ne soprogom - Jelovškom, s svojimi ljubimci, z njegovimi ljubinkami; isto se je ponovilo v Zagrebu z Demetrovićem. Kot da je iskala čim bolj naporno, morda zanjo prenaporno življenje. Zdi se, da je bil njen notranji obrat od začetnega socialdemokratizma h končnemu jugonacionalizmu integralističnega tipa izraz tega, da so bile okoliščine močnejše od nje. V zmedo so jo res zapeljevali tudi drugi, predvsem oba soproga, a glavna odgovornost je na nji. Boršnikova je bila nekoliko nagnjena k zagovoru žensk in demonizaciji moških in je Zofko nemalo ekskulpirala.

V SLZ ima Kvedrova ime kot svobodnjakinja, libertarka, njen libertinizem je prikrivan. Boršnikova namiguje nanj, najbrž je vedela o njem še mnogo več, kot je napisala; omenja strahotne prepire z možem, ki so se končavali tudi z njenim - ne edinim - poskusom samomora. Takšnih podatkov tradicionalno SLZ ne mara; tudi če je politično liberalno ali celo marksistično, je glede spolne in družinske nravnosti izrazito spodobno(stno). Raje prikriva kot razkriva. Za zgodovinarje je ostalo dovolj posla.

Sam sem podrobno - empirično in singularno - preučeval le Kvedrove dramatiko. Šele takšna preučevanja razkrijejo, da so ponavadi stilna določila dob in umetniških smeri površna, splošna, abstraktna, služijo bolj informaciji za šole, za neko splošno zavest v družbi, za stvar samo pa imajo manj cene, kot bi pričakovali. Kvedrove prva drama **Pravica do življenja**, izšla je v knjigi z naslovom **Ljubezen**, skupaj s še petimi enodejankami (**Ljubezen**, **Tuje oči**, **Zimsko popoldne**, **Pri branjevki**, **Strti**) 1901, vsebuje marsikaj: na sociološki ravni radikalno kritiko kapitalizma, trga, konkurence med podjetniki, razkroj meščanske družine, ki se je že osnovala na laži, na interesu, ne na ljubezni, in je zato ves čas pobeljen grob. To močno pogaja - ne pa usodno določa - oba otroka družine trgovca Zime, Berto in Pepija. Berto skušajo prodati bogatemu starcu, da bi rešili podjetje pred propadom, zoper to trgovino-zločin se postavi Pepi, invalid, priklenjen na voziček, filozof, ki niha med preprostim ničejanstvom in sentimentalnim desperatstvom. Da bi družini pomagal, se Pepi žrtvuje, ustrelji se. V drami se mešajo poteze krščanstva-žrtve, solidarizma, vitalizma. Kot da recipira Kvedrova vse, kar je bilo v takratnem najbolj modernem Zeitgeistu, a posameznih delov ne zmore strniti; lepi jih, a ne zlepi. V **Pravici** to še ne moti, ker je kot mladostno delo upravičeno, da se konča odprto. Velik obet mlade dramatičarke, od nje je veliko pričakoval tudi njen prvi mentor, socialdemokrat in tedaj najbolj uveljavljeni slovenski dramatik Ćtbin Kristan. Pričakovanja se niso izpolnila, kljub strahotnemu naporu njene volje in marljivosti. Kot da je Kvedrova sama to čutila; in se v sebi razkrajala. Da bi se nekako obdržala skupaj, se je odločila za najbolj besen, celo vojaški, heroizantni aktivizem. Uprizorila ga je v štirih srbohrvaških dramah.

V Kvedrovi je bila že od začetka huda morbidnost. Enodejanka **Ljubezen** podaja nemoč mladeniča, ki se žrtvuje za - uboge in dobre - starše, namesto da bi si omislil-izdelal lastno življenje. Mladenič Dušan Koder usiha, niti poročiti se ne zmore, svojo pošteno in spet - tokrat zanj - žrtvujočo se zaročenko pušča na cedilu. Kot da je bil glavni psihološko-eksistencialni namen-cilj Kvedrove premagati v sebi lastno malodušnost, mortalizem, suicidnost kot posledico melanholizma. To je počela z izmenično uporabo radikalnega vitalizma-agresivizma in viktimizma. Oboje

jo potiska v smer simbolizma in naturalizma. - O teh dveh dramah sem pisal posebej in podrobno v knjigi **Družinska žrtev**, 2002.

Kvedrove male enodejanke tako rekoč še niso analizirane, le povrhu; posebno dve med njimi sta izjemno zanimivi: **Tuje oči** in **Strti**. Do tedaj si nihče v slovenski literaturi ni upal načeti takšnih tem, pri tem pa niti katoliško moralizirati; Kvedrovi se da očitati le kar precej sentimentalizma. Nesrečnih žensk ne obsoja, razume jih, sočuti z njimi. Podaja odnose v zakonih, ki so radikalno perverzni: mož ženo prodaja kot prostitutko itn. Vidi se, da se je Kvedrova notranje identificirala s skrajnimi mejnimi položaji ženske-človeka. To ji je dajalo sijajno odskočno desko; a skočila ni primerno, skok se ji ni posrečil.

V naslednji drami, tudi enodejanki, **Pijancu**, 1905, nadaljuje Kvedrova v isti smeri. Riše človeka, ki ne more iz avtodestrukcije, vse bo zapravljal-zapil, vržen bo v svet, a ne kot uspešni zmagovalec, ampak kot propadel klatež, končal bo, kot njegov oče, na cesti. V enodejanki **Egoizem**, 1906, naredi glavna figura, deklet, samomor. V **Amerikancih**, veliki drami v štirih dejanjih, 1908, najbolj znani drami Kvedrove, skuša doseči sintezo. Na oder spravi vse mogoče in to vse stopnjuje v simboliko umiranja slovenskega naroda, je čas velike agrarne krize, Kvedrova jo dramatizira; ene figure umirajo od izgubljenosti, obupa, bolezni, druge oznanjajo uspešno novo življenje v ZDA-Ameriki. V **Amerikancih** (podrobno sem jih obravnaval v knjigi **Oženje domovine**, 1999) je socialdemokratsko stališče izginilo, Kvedrovi ni prineslo trdnosti-perspektive. V drami zagovarja svoj odhod iz Slovenije. Morala je oditi, ker je Slovenija strukturno zapisana propadu; tak strah je obletaval tudi Cankarja. Slovenci da nimajo dovolj vitalne moči, da bi preživel. Rešitev da je le v velikem svetu; ne na cesti, kjer je človek pijan potepuh, ampak tam, kjer je podjetnik, ki začne v ZDA z ničte točke, a zaradi velike življenjske moči, navdiha, vizije uspe. Kvedrova se tu preda Župančičevemu gigantizmu, veri v vsemoč človeka ustvarjavca, ki povezuje tehniko in podjetnost. Kapitalizma dramatičarka ne odklanja več, kot ga je v **Pravici do življenja**. Prepričuje se, da se da kapitalizem zajahati, obvladati, ne le finančno profitirati, ampak človeško osebnost vsestransko razviti. Vendar, obenem si Kvedrova ne more kaj, da ne bi enako popuščala nemoči in smrti. Dvojnost jo tako ujame v precep, da postane dvoumna. Za lik narodno zavednega - nacionalističnega - učitelja v drami ne vemo, ali se mu avtorica posmehuje, ko kaže njegovo prazno retoriko, ali pa z njim simpatizira. Različni razlagavci v SLZ tolmačimo isti lik različno, recimo Zadavec in jaz. Morda imava prav oba.

Zdaj nastopi v dramskem delovanju Kvedrove cezura; molk poldrugega desetletja. Ko se dramatičarka znova oglasi, se znotraj vrednostno interpretativnega sistema jugonacionalizma-unitarizma in v srbohrvaščini. Njene zadnje štiri drame so takšne, da jih nihče, ki bi za ta podatek ne vedel, ne bi pripisal Kvedrovi. Jih je tudi izdajala pod psevdonimom Dimitrije Gvozdanović. Kot da je hotela podreti še zadnje mostove med sabo kot Slovenko in pisateljico prej omenjenih dram na eni in novim človekom nove države-občestva-ideologije-sveta na drugi strani. A tudi ta veliki met ali skok se ji ni posrečil.

Prvi dve od štirih neslovenskih dram Zofke Kvedrove sta enodejanki; sta si tudi notranje sorodni. Prva - **Sukob (Spopad)** - je izšla v reviji Jugoslovenska njiva, februarja 1922, druga - **Oluja (Nevihta)** - v isti reviji februarja 1923. Narodno kazališče v Zagrebu je **Nevihto** septembra 1922 sprejelo na repertoar, a ne uprizorilo. Z uprizoritvami Kvedrova ni imela sreče. Med Slovenci jo je po letu 1918 forsiral Govekar, a ta je tedaj - po vojni - izgubil vsakršen vpliv v gledališču. Nimam podatkov, da bi kdor koli resno mislil na uprizoritev katere od omenjene četverice dram v kakšnem slovenskem gledališču. Gledališča so seveda bila usmerjena projugoslovansko, ravnatelj Drame Golia je bil celo prostovoljec, častnik v srbski vojski, Jugoslaviji se je oddolžil z dramo **Dobrudža 1916**, uprizoril jo je v lastnem gledališču za 20-letnico srbske zmage, jeseni 1938. A Golia je bil liberalen humanist; da pa bi uprizorili tako ideološko reduktivne drame, kot so bile Zofkine, tudi prilagodljivi upravnik Gledališča v Ljubljani, Župančič, ne bi dovolil, ni bil pristaš agitk. Sam se je trudil potrditi jugoslovansko enotnost z **Veroniko Deseniško**, a v nji je idejo oblekel v liriko, jo naredil posredno in simbolično, medtem ko je Kvedrova razumela svoje poslanstvo kot direktno politično-novinarsko. Štiri drame so pomensko strukturno analogne dramatik, ki je nastajala med drugo svetovno vojno na partizanski strani, tim. dramatik narodnoosvobodilnega boja, Zupanovemu **Rojstvu v nevihti**, Borovim **Raztrgancem**. Takšna dramatika je nastajala tudi v Sloveniji v 20-letih, a ni prodrla na gledališke deske, smatralo se jo je za preveč uslužbeno državni politiki. Mislim na Lahovo dramo **Na narodni praznik**, Komanove **Krst Jugovičev**, Vidičevo **Ave patria**, na več Špicarjevih dram, **Osvobodjenci**.

Vendar se da pod agitko odkriti privatno in osebno Zofkino dramo tudi v obeh enodejankah, posebno v **Spopadu**. V črno belem spopadu med negativci in pozitivnimi je osrednji lik **Spopada** plemenita, lepa, dobra, kulturna, a globoko nesrečna soproga, katere mož je avstrijakant, pristaš Radičeve stranke, bivši avstrijski oficir, ki je mučil hrvaške vojake, služil plemstvu in tujcem, zdaj, spomladi 1919, ko se dogaja drama, pa organizira po Hrvaškem odpor zoper novo državo Jugoslavijo. Prodaja se Italijanom, ki imajo zasedene hrvaške otoke, Jugoslavijo skušajo destabilizirati. Ta človek, že po imenu označen kot izdajavec, piše se namreč Prodanović, rečejo mu Fric, soprogo muči, vara jo s služkinjami, z vsako žensko, ki mu pride na pot, prejema podkupnine, sploh ni na njem pozitivne poteze. Hčerko vzgoji v svojem duhu, tako kvari pravo kri.

Njemu nasproti stoji trojica pravih ljudi: poleg soproge Ljerke njen brat Milan, ime ima po srbskem kralju, prostovoljec v srbski vojski, ki pa je bil dalj časa v italijanskem taborišču. Zdaj se je vrnil domov, družina Prodanovičev živi na posestvu Ljerkinih in Milanovih staršev in deda. Milan je padel v sredo družinskega spora, ki eskalira do tragedije. Ker pred njegovimi očmi Fric pretepa Ljerko, mu Milan zagrozi z orožjem. Kot plemenita mu sestra pištolo odsune, a tako, da Milan po nesreči ustrelj svojega nečaka in Ljerkinega sina Zvonka, otroka, ki je bil vzgojen povsem v duhu matere in strica, tj. jugoslovanstva-srbstva. Ko Milan to vidi, ustrelj še sebe.

Spopad je sentimentalna tragedija, prav za prav melodrama, cepljena na agitko. Antagonisti se ves čas prepirajo, razglašajo vsak svoje politične nazore.

Kvedrova skoz Milanova usta označi radićevce za izdajavce Jugoslavije, za stranko, ki prodaja Hrvaško Italijanom in Avstrijcem. Radićevci kot separatisti podirajo novo skupno državo treh bratov. Spomladi 1919 se še ne ve, kako se bodo spopadi - notranje tenzije na Hrvaškem - iztekli.

Kvedrova sporoča skoz dramo sebe: država je nova, pomlajena, zmagovita, njej se pa dogaja samo hudo. Njeno privatno življenje je uničeno. Tragedija znotraj eroike.

Podobno je z **Nevihto**. V nji se Kvedrova idealizira, predstavlja v času, ko še ni bila poročena, ko je bila še mlado dekle, polno idealov: plemkinja z zavestjo, da mora kot učiteljica žrtvovati sebe s poučevanjem revnih kmečkih otrok; tu se imenuje Slavka pl. Pleterska. Svoje ljubezni ljubljenu še ne izpove, a iz zgodbe je jasno, da jo tudi ljubljene, zdravnik dr. Boranski, ljubi. Tokrat ni razloga, da se idealiteta ljubezni ne bi uresničila tudi na intimni ravni. Zdaj se vmešata družba in zgodovina, zunanja objektiviteta kot usoda. Usoda Slavki ni naklonjena, kot ni Ljerki.

Nevihta se dogaja jeseni 1918 nekje v Slavoniji. Po gozdovih se skriva tim zeleni kader, vojaki se vračajo s front, vse je podivjano. Okrog Slavke se zbira prava hrvaška narodna inteligenca, elita plemenitih in prav mislečih, Godarjeva vdova, tovarnar Rakuš itn., tvori jedro, ki bo Hrvatom kot narodu in ljudstvu odprla oči. Ta elita, vanjo sodita tudi Milan in Ljerka iz **Spopada**, ima svojo pozitivno tradicijo, ded teh dveh je bil zaveden Ilirec, Jugoslovan. Naloga Slavke in njenih je, da bi kultivirali kmečke in delavske mase; v bližnjem mestu je proletariat, ker je tovarna. Kultiviranje teh mas pomeni pridobivati jih za jugoslovansko stvar, ki je edina pravna in naravna (pravi rod-kri; slovanska).

Proletariat pa je dezorientiran, kaotiziran, barbariziran, v njem se bohotijo anarhistične in revolucionarne ideje. Kvedrova ni zoper revolucijo, a njena revolucija je narodna, medtem ko je revolucija mase razredna. Prva zida, druga uničuje. Čeprav sta se učiteljica in zdravnik dajala vsa za uboge ljudi, jima ti niso hvaležni. Učiteljico hočejo posiliti, le po naključju je ne, zdravnika pobijejo s sekuro, ko gre k njim, da bi jih pomiril. S tem uničijo prihodnost tudi Slavki. Nova država bo zmagala, Kvedrova pa v nji gine, rojena je pod nesrečno zvezdo.

Nasproti dvema melodramama stojita dve eroiki. Kvedrova je s četverico dram zasnovala veliko fresko tistega časa: od intimne, **Spopad-Nevihta**, do družbeno državne, celo vojaške. V **Arditih na otoku Krku**, izšli so kot knjiga 1922, si v štirih slikah sledijo štiri temeljne situacije na otoku Krku med italijansko okupacijo. Prva slika že z naslovom pove, za kaj gre: **Krvava maša v Baški**. Drama-slika je delana po aktualnih, a empirično preverjenih, torej zgodovinskih dogodkih. Italijanski arditi, nacionalistično posebno strupeni oddelki italijanske vojske, prav za prav že fašisti, vdrejo med mašo v cerkev v Baški in ustrelijo nekaj vernikov, ker se maša daruje po glagoljaškem obredu. Italijani zahtevajo rimski obred, pravi Hrvatje so slovanofili, župnik govori v starocerkvenoslovansščini, verniki mu odgovarjajo v istem jeziku. Tragedija. A tokrat - ne v **Arditih** ne v **Vnuku kraljeviča Marka** - Kvedrova ne uprizarja sebe in svojih problemov. Le splošno družbene.

V drugi sliki, v **Košljunu**, to je otoček blizu Krka, je zgodba prve slike ponovljena, le prestavljena v samostan, med frančiškane. Tudi v ta prostor vdrejo arditi, ga oskrunijo, oropajo in ubijajo. Tega narod-ljudstvo ne more trpeti. Tretja slika kaže, kako se narod upre. Upor se začneja z organizacijo ilegale, ki skrbi za zvezo s kopnim, z Jugoslavijo. Od tam pričakujejo otočani-ribiči orožje, da bi se uprli tudi fizično-vojaško. Zgodi pa se, kot se v vsaki analogni situaciji, vse imajo

isto strukturo. Mora se najti Judež, ki poštene izdaja tujcem. Med ribiči na Krku je tak izdajavec Riko, delan po modelu Prodanovića ali obratno, razločuje ju le stan. Narod-ljudstvo hoče biti čisto, zato izdajavca obsodi na smrt in tudi likvidira: vrže z visoke skale v morje. Bistvo je, da (p)ostane občestvo pravih monolitno-enotno, brez tujkov v sebi. Likvidacija je purifikacija. Ni naključje, da je naslov tretje slike **Narodna sodba** ali **Ljudsko sodišče**, kakor hočete. Dramatika narodno osvobodilnega boja 1941-45 je s Kvedrove dramo identična.

Zdaj, ko je ljudstvo očiščeno, more preiti h končnemu dejanju, k **Zmagi**, tak je naslov 4. slike. Oboroženi prebivalci mesteca Punat na Krku napadejo Italijane, jih kot bi mignil premagajo, Italijani kot znani strahopetci na vrat na nos (z)bežijo. A struktura - dramaturgija - zgodbe ne bi bila popolna, če ne bi prišlo tudi do svete žrtve, pade Aleksa, oče šestero otrok, idealni lik; v svečanem sprevodu ga prinesejo borci na oder, njegova krsta - kasneje grob - bo novo središče novega mesta, družbe, države: Novega sveta; sveto mesto. Nastopata tudi obe ostali v eroiki obvezni figuri, junakova mati (Majka Jugovičev) in junakova žena. Da pa bi bila dana zadevi pika na i, Puntarji preimenujejo svoj kraj iz Punta v Aleksandrovo, po junaškem kralju Zedinitelju Aleksandru Karadjordjeviću. Če se je v prvih dveh dramah Kvedrova še zadrževala, agitko je garnirala z melodramo osebnih problemov-travm, si je v **Arditih** razvezala roke in srce. Drama je zgolj eroika-agitka.

Vrh četverice dram je dosežen v **Vnuku kraljevića Marka**, zajetni drami v dveh delih čez 300 strani knjige, v Hugojevi dramaturgiji **Cromwella**. Letnica izida knjige: 1922. Kakšna koncentracija naporov, želje po uspehu v teh dveh letih, 1922-23; razumljiv je bil Kvedrove obup, ker prizadevanja niso obrodila zaželenega sadu, nasprotno, zdi se, da je obvisela v praznem. Je tudi v tem vzrok za njeno prerano smrt?

Vnuk je - zamišljen kot - grandiozna epopeja. Tokrat se Kvedrova ni zadrževala, ni se mučila s Hrvaško, da o Sloveniji niti ne govorim, Slovenci v teh štirih dramah zanjo ne obstajajo, le tovarnar Rakuš v **Nevihti** je po materi Slovenec, a slovenski problemi te nove JugoKvedrove ne zanimajo ali pa jih ima za iste, kot so hrvaški, le da so manj pomembni. **Vnuk** se dogaja v Srbiji in okrog Srbije, glavne osebe so Srbi; Hrvatje, Slovenci, Madžari itn. so le komparzerija velikega dogajanja.

Zgodbo drame najlaže spoznamo, če preberemo naslova obeh delov in naslove vsakega od petih dejanj. Dela sta: **Za svobodo!** In: **Za enotnost!** Sami tudi čez dve desetletji znani in uporabljeni pojmi-vrednote, le da z nekoliko drugačno vsebino. Prvi del: 1. Poslednji odpor. 2. Poslednji boji. 3. Suženjstvo. 4. Upor sužnjev. 5. Prevrat. Drugi del: 1. Boj med zlom in dobrim. 2. Zagorske zmote. 3. Po državi. 4. Protesti poštenih. 5. Osvoboditev.

Odveč bi bilo naštevati mnoge pramene zgodbe, ki naj bi ponazarjala trpljenje in vstajenje srbskega naroda, boje poštenih z izdajavci, z okupatorji, z egoisti in verižniki, rovarjenje zlih demoničnih sil, radičevcev, anarhistov, komunistov, klerikalcev itn. Po svoje je **Vnuk** celo zelo aktualen. Ne zadovolji se z "normalno" zmago. Ker je izdajavec toliko (hortijevci, dunajski krščanski socialci, italijanski fašisti itn.) - zdi se, kot da je Kvedrova čustveno, eksistencialno obremenjena z njimi, s problemom izdajavstva -, se junak nad junaki Marko Bošnjak (Bosna je srbska), podporočnik srbske vojske, novi kraljevič Marko, nazadnje odloči, da vse zle sile skupaj naenkrat uniči. Za to pa se mora žrtvovati sam. Kot današnji verski fanatiki samomorivci Palestinci vrže bombo v prostor, kjer so zbrani hudiči (tudi

odposlanec cesarja Karla). Bomba raznese vse. Osvoboditev postane mogoča. Zanj se je žrtvoval Kristus vojak, novodobni Samson.

Ironija usode je, da je postal neuspeh Kvedrove po 1991 še dodaten. Jugoslavija kot država Srbov in Hrvatov (+ komaj omembe vredni Slovenci) je razpadla. Ni verjetno, da se bo še kdaj vrnila v obliki enotnosti, kot sta si jo zamislila beograjski kraljevi dvor in komunistična Partija. Cilj, za katerega se je vnemala - z dramatiko borila - Kvedrova, je odpadel, nihče ga ne ceni več, nima več pristašev, razen peščice čudakov in jugonostalgikov. Žrtve za Jugoslavijo so bile zaman. Celotna vojna za Jugoslavijo, intelektualni in ostali napori, da bi se oblikovala, je postala odveč, pokazala se je celo v negativni luči. Štiri drame Kvedrove so ostale le papir oz. znamenje zmotnosti njihove avtorice. Ali pa so vendarle kaj več?

Ne smemo istiti ideoloških sporočil dram z njihovo umetniško naravo, pa čeprav so ta sporočila v ospredju in je umetniškost dram šibka, preveč so aktualistično novinarske tudi v jeziku-slogu. (Že slovenščine Kvedrova ni pisala posebno dobre; predpostavljam, da je bila njena srbohrvaščina še slabša.) Štiri drame so bile več kot tričetr stoletja prezrte, zamolčane, neznane. Morda so jih na Hrvaškem srbofilii v prvi Jugoslaviji jemali za zgled, dajali na prapor; dvomim, bile so predirektno v službi politike in ideologije.

Kdo je bila Kvedrova? Hrvatica ne, Srbkinja še manj, a tudi Slovenka ne več. Srbska Hrvatica, tj. Jugoslovanka, začetnica-mati novega plemena-rodu, jugovičev in jugovičk, kakor jih je naslovlila Komanova? Ta rod se ni prijel, čeprav je dobil po drugi vojni močnejši zagon. A monarhistično usmerjeni jugošovinizem Kvedrove ni bil partijskemu pojmovanju bratstva-enotnosti niti najmanj povšeči. Druga - komunistična - Jugoslavija je te štiri drame še bolj zamolčevala in zaničala. Najbrž so na Hrvaškem sploh pozabili nanje. Zgodovinar hrvaške dramatike Branko Hećimović jih omenja v študiji **Hrvaška dramska književnost med dvema vojnama**, 1968, glej stran 148, in v **Enciklopediji HNK**, glej stran 449, a kakšnih večjih študij o njih najbrž ni. Še najmanj zanima ta dramatika Kvedrove Hrvaško po 1991. Koga sploh zanima?

Slovence kot da je bilo te Kvedrove sram; te štiri drame so raje pustili pri miru, kot da se jih ne tičejo. Napisala jih je dramatičarka, ko se ni imela več za Slovenko. Torej ne sodijo v slovensko književnost, SLZ jih ni obravnavalo, komaj omenjalo. A nekje morajo biti, te drame, saj niso nič!

Sam mislim, da je treba okvir nacionalne književnosti razširiti, upoštevati tudi robne pojave. Recimo Pennovo v nemščini napisano dramo **Zaton Metulla**, 1865, ker je bil Penn ljubljanski - kranjski - Nemec in je v tej drami bodril Slovence na upor zoper Nemce, Nemce je podajal kot okupatorske Rimljane, Slovence kot svobodoljubne Japode. Dramo **Ilija Gregorič, kmečki kralj**, 1867, je napisal baje celo v slovenščini. Danes SLZ uvršča v slovensko literaturo nemško pisane knjige Alme Karlin; nemško pisano Linhartovo dramo **Miss Jenny Love** se že nekaj časa smatra za nekaj slovenskega, čeprav dokončna beseda še ni bila izrečena. V času slovenskega narodnega osamozaveščanja in družbene graditve, to pa je vsaj do 1945, če ne še kako desetletje čez (formalno do 1991), bi lahko služila Kvedrove četverica dram le kot negativen zgled; slovenstvo ni moglo dopuščati odtokanja narodne krvi med tujce, tako se je tedaj mislilo in čustvovalo, pač v skladu z interesi Slovencev. Stoletje in pol je veljala Prešernova ocena Vraza; Kvedrova je Vraza ponovila, celo zaostrila.

Danes takšni interesi in vrednotenja odpadajo. Kvedrova mora tudi kot ne več Slovenka in ne še Hrvatica najti svoj prostor, njene - umetniško res ne uspele, ideološko zmotne - drame enako. Resnica nekega kolektiva, tudi naroda, se danes ne kaže več kot idealen konstrukt v prihodnosti, ampak prej v prikritih točkah, ranah, kjer odteka smisel, kjer se koti izdajavstvo, kopičijo paradoksi, nastajajo celo absurdi; kjer se zamaje vse preveč identitetni sistem mišljenja, čustvovanja, ravnanja, s tem tudi nacionalizmi. Vrhovno merilo neke literature - tako slovenske kot hrvaške - ne more biti več narod(nost), vsaj prvenstveno ne, le kot ena izmed potez-karakteristik. Že nravno, naravno in kulturno meščanstvo je - naj bi - preseglo lokalizme v imenu univerzalne humanitete, podal jo je že Lessing v **Modrem Natanu**. Danes bi bilo treba stopiti še naprej oz. drugam. Analiza štirih dram Kvedrove, ki so nekak simbol neuspešnosti, ponesrečenosti, izgubljenosti, je morda primerna priložnost, da literarni zgodovinar kot neuvrščeni filozof razmišlja nestereotipno. Svojo knjigo o teh štirih dramah Kvedrove sem naslovil **Sentimentalni heroizem**; v nji poskušam prodreti dlje in drugam, pod dozda normirano vrednotenje. Knjiga je že napisana, ni pa izšla.

Kompleksna in drugostna resnica naj bi se začela oglašati - naj bi jo zasluhlil - šele v micelijski obravnavi kompariranja omenjenih štirih dram z ostalimi jugonacionalističnimi slovenskimi dramami, a tudi s tistimi, ki so jim nasprotne, predvsem marksistične, pa s tistimi, ki so povsem drugje, neopredeljene po problemu družbe kot nacije in razreda. Mislim seveda na drame z začetka 20-let, na takšne, ki tematizirajo eksistencialne probleme smisla človekovega obstoja. V slovenski dramatik tistega časa jih ni malo, a so tudi one danes v glavnem manj znane ali celo neznanе; zamolčevanje ne zadeva le Kvedrove.

Moja pričujoča razprava **Dramatika Zofke Kvedrove**, ki je bolj informacija, saj o predmetu komaj kaj vemo, naj bi bila uvod v zgoraj omenjeno primerjalno analizo, v kateri bodo te štiri drame le en moment diferencirane celote. Nadejam se, da bodo v takšnem kontekstu spregovorile z drugačnim glasom, kot so ga imele po svoji volji oz. po volji njihove avtorice.

SPOPAD MED DOBRIM IN ZLIM

(ob Kvedrove Sukobu-Spopadu)

1

Začenjam nov Pniz; spodobi se, da napišem vanj nekaj - predvsem avtobiografskih - pripomb.

Kako naj novi Pniz naslovim, se še nisem odločil: ali JugoNcl ali Jugofz. Pripravljam ga že nekaj časa: odkar sem odkril drame Laha, Komanove, Vidica, Špicarja, Jelenca, pisane v 20-ih letih na temo Juge oz. kot propaganda za kraljevsko, unitaristično, sokolsko, velikosrbsko Jugo. SLZ jih analogno ni upoštevalo kot ne Krekovich, SarD ipd. Z mojega vidika so pomembne. Ne morem sprejeti, da namenja recimo Kob(lar) v **SD** toliko prostora in pozornosti DetD in Med(vedovi)D, mimo Komanove **Krsta Jugovičev**, Lahove **Na narodni praznik** ipd. pa gre, kot da jih ni (Zamol). Tudi NOBD je brez teh dram neutemeljena, brez bistvene razvojno-Strne komponente-izhodišča.

Ko sem se 1986 lotil podrobne ES analize KvedD, najprej **Amerikancev (Ancev)**, izšla je v **RSD** knjigi **Oženje domovine**, 1998, sem naletel na podatek, da je Kved(rov)a napisala dve drami v srbohrvaščini, **Ardite na otoku Krku** in **Vnuka kraljeviča Marka**. Po nekaterih podatkih sem sklepal, da gre za isto MaPSt kot v **Krstu Jugovičev (JugoKrstu)**, a do dram nisem prišel. Na Is(kanje) sem se dal šele letos, ko sem se podrobno ES posvetil analizi Kvedinih dram **Pravica do življenja (Pica)** in **Ljubezen (Ljez)**; objavljena bo v knjigi **Družinska žrtev (DnŽr)**. Drami sta zame zanimivi, kot malokatera izražata PSt SD-PrS. Da bi odkril Kvedino nadaljnjo pot, sem se obrnil na znanca dr. Branka Hećimovića, ki vodi v Zagrebu pri tamošnji Akademiji znanosti in umetnosti Institut za preučevanje Hrš dramatike; Hećim(ović) mi je poslal ne le zaželeni drami, ampak še dve, za kateri ne jaz ne SLZ nisva vedela: **Olujo-Nevihto** in **Sukob-Spopad**. O vsem tem podrobno informiram v razpravi o **Pici-Ljezi**, naslovljeni **(Ne)uspešna žrtev za Dn**. Tudi o Hećimovem vabilu, naj sodelujem na letošnjih Krleževih dnevih v Osijeku. Med nama oz. odborom Dnevov je prišlo do dogovora, da bom pisal o KvedD, nastali v srbohrvaščini (SrbHrščini). Razprava, ki jo začenjam zdajle, je - naj bi bila - osnova za moj nastop v Osijeku. V nji se ne oziram na hrvaškega bravca (seveda tudi na Slskega ne), pišem zase oz. za Dra, morda celo tudi za UnBDra. Pišem kot ostale razprave v **RSD**. Tej razpravi, ki je zame Tem, bosta sledili obe ostali skrajšavi in priredbi

za Dneve. (KasO: na Osiješke dneve nisem šel - vzrok: bolezen -, povzetek svojih analiz o SrbHrš KvedD pa napišem naslednji teden; za knjigo Osijeških dnevov.)

Pišem v Radovni. Prejšnji mesec, julija, sem natipkal le krajšo, tri avtorske pole dolgo razpravo o Mirka Mahničča romanu **Nestrohnjena svetloba**. Analiza MMahove proze mi je bila potrebna, da bi bolje razumel njegovo dramatiko, posebno **Tridelno igro**; razpravo o njenem prvem delu (**Soldaški mizerere**) sem spomladi že spravil na papir; razprava sodi v Pniz **DSPĚ 7 (Vstajenje-rekvijem)**. Julija sem predvsem popravljaj svoje tipkopise, tj. jih pripravljaj za natis, za to, da jih bodo tipkarice pretipkale računalniško. Ajdi sem 1. avgusta odnesel tri z moje strani dogotovljene knjige: dva dela Pniza **Nast(ajanje SAPO)**, 3 in 4, **DnŽr** in **StOt (Starši in otroci)**, iz Pniza **DSPĚ 6** knjigo **KrPI (Krvavi ples)**. Avgusta bi rad enako za tisk pripravil knjigo **ČD 6**, v nji imam le še dopisati do konca analizo Strit(arj)evih **Logarjevih**; tudi to analizo sem začel letos spomladi. (KasO: analize **Logarjevih** še nisem dokončal-napisal - KasO v **SentHer** pišem marca 2003 -, knjigo **ČD 6** ali **Narava in zopernarava, NvZNV**, pa sem že oddal v računalniško tipkanje.) A jedro avgustovskega dela naj bi bilo preučevanje KvedD, njene JugoD(ramatike). Rad bi spravil pod streho analize vseh njenih štirih Jugodram.

Letos sem imel izredno plodno, močno leto oz. prvo polletje; poleg omenjenih sem napisal še vrsto analiz-knjig, **DetD**, **HiC (Hinavstvo in cinizem)** itn. Kot da so me te analize oz. njihove teme ujele vase; nič čudnega, raziskavi ČD in Nasta SAPO sem se posvetil do kraja, emfatično. Julija sem potreboval čas, da izstopim iz čarnega risa teh dveh - za **RSD** in zame (**RSD=jaz=TaK**) - izjemno pomembnih tem. Moja metoda je, da svoj cilj (razumevanje SD, SIZ, ČI-sveta) obkoljujem; dolgo vrtam v določeno smer, nato pa, ko začutim v sebi izčrpanost ali blokado, zamenjam temo, se pravi, da se začnem cilju bližati z Dgč plati. Že temi ČD in Nast SAPO sta zelo Raz. ČD je enoten blok PSte SNKNMeša, izhodišče za SD in SIZ; Nast SAPO pa se začenja, ko začenja razpadati - se Not problematizirati - ČD blok.

Kveda kot ena glavnih oblikovalk SD-PrS se je v napetosti med **Pico (Ljezo)** in **Anci**, torej v prvem desetletju 20-ega Stola, artikulirala kot RazcPlđ oz. RazcDč. Konec **Pice** je odprt; ne vemo, kaj bo iz Berte. Še bolj razklan je konec **Ancv**; ne vemo, kdo ima prav, ali Lojz, ki gre za Ancem v Ameriko, ali Ančka, ki Tragpatetično propade v domovini. Kveda se sama ni odločila (mogla odločiti) v dilemi med Nihom domovinskosti (kar je protislovje v sebi) in izhodom v veliki svet, ki pomeni izkoreninjenje. Zato je bilo zame tem zanimiveje lotiti se KvedD, napisane poldrugo desetletje po **Ancih**, po I. Svetvojni, po bistvenih SvetZg dogodkih, po ustanovitvi Juge itn. Posebej me je čudilo, da se je SLZ tako ogibalo tem KvedD, da jih ni želelo poznati niti kot naslovov, kaj šele podrobno preučevati. Samo dejstvo, da je Kveda začela pisati v SrbHrščini, je za SIZ Stsk, nekaj nemogočega. SLZ je problem rešilo kot tolikero drugih: z Zamol. Po mojem pa seveda: če kdo, ravno **RSD** ne sme Posn(emati) modela Zamola. Predpostavljaj, da je do Zamola prišlo prav zato, ker se določene teme-problema SLZ-SIZ ni upalo lotiti.

Moje zdravstveno stanje ni dobro. Ko sem šel 1. avgusta v Sežano na kontrolo zaradi antikoagulacijske terapije in sem povedal-pokazal zdravnici svoje kožne izpuščaje, razširili so se po vsem telesu, neznosno srbijo, mi je dala pregledati kri, nato pa mi je uradno sporočila neugodno stanje moje sladkorne; kar 15 enot so mi namerili, primerna meja je 6, kvečjemu 7. Zadnje mesce sem res živel nezumno,

v Radovni, kjer sem bil sam, sem se hranil z isto hrano kot Km, ta pa je težka, polna maščob, nisem se odrekel sladkarijam itn. Preiti moram k strogi dieti, če nočem, da me sladkorna pokosi. Vsaj leto dve se moram skrbno držati omejitev, kot sem se jih 1996, ko me je prvič napadla sladkorna in so mi namerili čez 20 enot; s pazljivim hranjenjem in vsakodnevno hojo sem sladkor zbil na normalo. Se mi bo tudi tokrat posrečilo? Mi bo pri tem pomagala Kveda, ker je tema njene JugoD zame sveža, nova, spodbudna, mi daje polet?

Upam, da se bom tudi Not pomiril; julija sem se duševno počutil slabo, ves čas mi je šlo na bruhanje, nočne more ipd. Reševanje grdega spora z IvSvetom sem odložil na jesen, zadeva me je potrla. Izšla je knjiga **Razh(ajanja)**. Pismom Klabusu, MTomšu in Klinarju, ki sem jih bil napisal že prej, sem dodal pojasnila. Ko sem nameraval izvode **Razha** oddati v Mojstrani na pošto in jih poslati obravnavancem, sem opazil, da sem knjige pozabil v Avberu; K-milost?

Prejšnji teden mi je v Radovno telefoniral Klinar, želel me je obiskati, dela se, kot da je med nama vse v najlepšem redu; nato zaradi nevihte ni mogel do mene, najavil se je za naslednje dni. Me bo še hotel videti, ko bo prebral **Razh**? Klabus mi je predvčerajšnjim napisal pismo, čeprav sva se domenila, da ne nadaljujema s korespondenco, dokler ne prebere **Razh**. Dogovora se ni zmožen držati, v pismu se spet ponavlja, drenclja in klabusá kot muha v mreži, ki si jo je spletla sama, žali, pika, se izmotava, jamra, obtožuje; z njim je vse narobe. Naj mu na pismo odgovorim v povsem novem duhu, tj. z analizo same Stre najinega napačnega dialoga?

Imam nekaj idej o tem, tudi filozofskih; menim namreč, da me hoče Klab ujeti v neposredni odnos dveh, ki sta kot Pvt ponesrečenca izgubila Tretjega kot cilj zunaj njiju, s tem izgubila pravega Dra. Klab me je sredi 90-ih let nagovoril zaradi moje **RSD**; povezala naju je SD. Zadnja leta ga ta cilj-predmet ne zanima, le še najin odnos kot razmerje dveh starih zakoncev, ki nista zmožna uravnovati svojih življenj in se zdaj skupno potapljata. Na tem primeru bi pokazal, kaj je prva nevarnost LD-PM: Avld. In mu še dodatno sporočil, da se ne dam ujeti ne potopiti; da sem imun za takšne SM Pvt nagovore, spačene Er(otične) zveze. Ne morem se odločiti, ali naj mu - o tem - pišem ali molčim. Ne bi pa rad sam prakticiral Zamola. Problem sem presekal s tem, da sem začel brati **Sukob-Spopad**. Kvedina drama je zunaj mene (in Klaba), je objektivni cilj, ki osvobaja in uresničuje.

Druga tema pisma Klabu bi bila analiza Lit Krite; s tem bi mu pokazal, zakaj je v takšni stiski. Rad bi bil kritik, a ne zmore. Ne zanima me njegova Pvt nesposobnost za Krito, ampak objektivni razlogi, zakaj je s Krito konec oz. s takšno Krito, ki ni predvsem AK in ARF. Morda se teme vendarle lotim; morda počakam, da bo reagiral na **Razh** (bo, kakor bo) in mu potem odgovorim z objektivnim pismom, ki bo vsaj mene oddaljevalo od zalepljanja v Av. Njemu pa ne morem pomagati, njegova želja niti ni, da bi mu kdo pomagal, ampak da bi sam koga navrtal in Unič. Blago rečeno je tečen kot podrepna muha, ostreje rečeno pa je SM dezorientiranec na poti v OIS, ki ga je strah kot OPsk potovati v nič(es); (Smole je šel po tej poti sam, Dominik je bil močna osebnost). In bi rad koga za spremstvo, da bi skupaj crkavala. Nedostojno. Slabiško.

MTomš bo molčal, hvalabogu; kako pa bo reagiral Klinc, ne vem, mi je vseeno. Me bo spet koval v zvezde, kot prejšnji teden? Me bo spet z macolo, kot pred dvema letoma? Nepredvidljiv je; je surov, a ne manj zmeden od Klabsa. Obema manjka maloumni napuh koprskega Tomšeljna. (KasO: tudi Tomš mi je spet začel hofirati kot PePKo, oba letos. A sem oba postavil na hladno. Z Izdi nočem imeti

več opravka; naj se kuhajo v lastnem strupu in nemoči.) Zato sta manj nesimpatična od te žverce, a Tomš se rešuje s pisanjem, ki je objektivno delovanje, čeprav je vsestransko slabo (razen v obravnavi istrske AVS ali PsAVS tematike). A to so odrasli ljudje; bodo že morali poskrbeti zase ali pa se zateči h kakemu psihoterapevtu. Jaz to nisem. Jaz sem pričakoval od njih dialog. Nisem uspel.

Nameravano-morebitno pismo Klubu bi bilo uvod v Pniz **Dia 4**, v knjigo, ki bi priznala-analizirala polom mojega projekta-pričakovanja, da lahko s kom vzpostavim dialog. (KasO: **Dia 4** oz. **Razgovore** sem že oddal v računalniško tipkanje. So predvsem obračun s PePKom in Jeričko.) Oz. z dvema sem dialog vzpostavil, če odmislim Alo: z Muckom in D(ovj)akom. Ta dva sta edina, ki slutita, kaj je Dg. A oba mi odgovarjata s svojo Umeto; Muck zadnje čase s prelepimi pesmimi, glej zbirki **Eden** in **Bleščice**, Dak z dramo na dramo, po **Pipinu** je napisal še **Karuza**, **Mavrično ladjo** in **De(belu)ščka**; o tem sem naredil podrobno analizo za knjigo **StOt**, **Pipina** pa se lotim jeseni, izjemno visoko ga cenim. Dak in njegova žena (je vnukinja mojega Profa Gogale) sta me obiskala v Radovni, bistven in lep pogovor; oba sta posebej občutljiva Čla, Dak je zunaj DaSKulništva, je (poleg Mucka) edini, na katerega zidam. Povsem Dgč od mene, pa vendar edini zmožen Not stika. Po obisku mi je poslal pretresljivo pismo; dokler so takšni ljudje, je svet vreden, da obstoji. Kakšna razlika s Klabovim strupenim blebetanjem! In kakšna razlika z obiskom nekega MBPa, ki je nekaj ur čvekalo v stilu izpraznjene jalove retorike (moram reči, v bistvu, pač, prav za prav, seveda - bebljal je od samih mašil, sam je postal mašilo), ves čas gonil eno samo sporočilo, o sebi in svoji Dn, degutantno, mučno, žalostno. In toliko sem dal nanj!

Dobivam precej pisem, nanje promptno odgovarjam. Karla muči doktorska teza, Jasna je vesela, ker sem objavil predavanje ob njeni knjigi, obiskal me je bivši zet in mi - prvemu!- prišel predstaviti svoje novo dekle, za naslednji teden se je najavil kolega akademik Mitja Zupančič, vsako leto se srečava, ima vikend na spodnjem delu Mežaklje, zmerom mi pove kako zanimivost o gozdu in zemlji kot geološki naravi. IvSvetu sem napisal avtorsko polo dolgo pismo. Koncilija igra še naprej vlogo evangelizatorja; čeprav sem mu sporočil svoj izstop iz KC, tedaj mi na pismo ni odgovoril, me zdaj sprašuje (kot da se ni zgodilo nič), katere drame bi svetoval Leskovarju, naj jih prevaja; seveda katoliške. Rudi res ni Polik, res verjame v svoj poklic. Čaka, dokler ne bom prišel znova v EkP stisko, se skesal, prosil za milost, on me bo pa v imenu KC odvezal. Premišljam, kako naj mu odgovorim. Ali le z navedbo Calderonovih, Claudelovih itn. dram, ali pa z analizo DSKC, ki se Tot zapira vase, postaja geto, zanima jo le lasten svet, v tem primeru le Katlita. Govoril bi mu kot Člu, ki ne pozna mojega jezika. Kaj res nihče od klerikov ni zmožen gledati zunaj svoje eho-celice, izstopiti iz KC Kol KAvKlde?

Kako Dgč so bivši Komsti, še posebej tisti, ki so spajali Mrk in RMg. Z Levom Kreftom imava odlične stike, piše mi zanimiva, podatkov polna pisma o svojih potovanjih, predavanjih, temah; ni v nevarnosti, da bi zapadel v klabsovski Av. Lev je pogumen, da je sprejel kandidaturu za Predsa Slje; ne verjamem, da ima kaj šans za uspeh, je vse preintelektualen za kretenske Sl mase; tudi premalo pohlepen, da bi se minipoželjivci z njim lahko ldn. V tem primeru je ludizem nenavadno Poz: kaže na Sv distanco do zagrizene tekmovalnosti med miniščukami. Lev tekmuje, a se pri tem igra. Odlično, edino sprejemljivo. Kmecl pa kandidature ni hotel sprejeti, čeprav sem mu pisal, da mu je ne odsvetujem. Razumem ga; čež dve leti bo dosegel 70 let, naveličan je Pol banalitete, skoz vsa zadevna izkustva

je šel. Lev je mlajši dve desetletji; normalno je, da ga to še veseli. Izkustvo same volivne tekme zna biti zanj koristno. Volil ga bom.

Izšla je **DetD**; ker v nji posmehljivo obravnavam kolego - Topsiselna -, je možnost, da mi končno kdo iz SAZU poreče kaj kritičnega, češ, kolego zbadati se ne spodobi. Ali pa bo vse spet Zamol? Kakor želijo, pripravljen sem na vse Rce. (KasO: popolno Zamol-molk. Obema stranema ustreza. Delamo se, kot da **RSD** in mojih trdih sodb o kolegih ni. Včeraj smo se po koncu seje razreda na SAZU - po tem, ko sem Topa spet nadrl, ker je moje besede tolmačil zlonamerno - prijazno pogovarjali, kot še nikoli, intimno. Top je povedal, da se je njegova mati pisala Žabkar, jaz, da se tako pišeta dva moja vnuka.)

Z omembo Topa sem se že približal temi pričujoče razprave. Top sicer ni JugoNcl ali Jugofz ideolog, je pa reklamer DaSfza. Lev Kreft bi bil slab uvod v analizo **Spopada**: v tej drami in sploh v KvedD ni niti sledu AMg. Kveda družni fz ideologizem s SeH in tragizmom, bolje z Melo(dramo). Top je premalo občutljiv, da bi imel posluš za Trago, prenadut, da bi se šel SeH.

Spopad mi ni v veselje. Vendar je objektivna točka, ki je zunaj mene, zato osvežilna po tolikernih Av-mukah mladih DaSlcev, kar detektiram v DaSD.

2

Prvo vprašanje, ki se zastavlja, sprašuje po tem, ali drame, napisane v tujem jeziku, torej ne v Slščini, sodijo v SD? Takšne drame so lahko napisali Slci in neSlci. V primeru Penna sem se odločil, da obe njegovi drami, **Zaton Metula** in **Ilija Gregorič, kmečki kralj**, uvrstim v SD, čeprav je **Zaton** napisan le v nemščini, **Gregoriča** je baje (debata o tem še ni dognana) sam avtor prevedel v Slščino; zakaj sem se tako odločil, pojasnujem v - še ne objavljeni, celo ne še dokončani - razpravi o **Gregoriču**. Penn je bil ljubljanski Nemec, Kranjec torej.

Kveda pa je bila Silka, vsekakor po rodu in še takrat, ko je (na)pisala **Pico, Ljez** in **Ance**. Je pa vprašanje, če se je še imela za Silko po I. Svetvojni, ko je ustvarila štiri SrbHrške drame. Kaj odloča? Da se je rodila kot Silka, torej kri? To, da se je toliko let imela za Silko, za sodelavko Slite? So njene 4-drame še Sliske, če se tedaj, ko jih je pisala, ni imela več za Silko? Verjetno je tudi odsotnost (negotovost) odgovora na to vprašanje zadrževalo SZgarje, da bi se ukvarjali z njimi. Morda niso niti vedeli, kaj je s Kvedino Nacpripadnostjo. Nacpripadnost tedaj - med 1918 in 1925, letom Kvedine Si - ni bila enotno razumljena reč. Kdor je imel Slce le za eno pleme skupne triedine JugoNace, ni - ne bi smel - Slcev, Hrvatov, Srbov jemati kot tri Raz Nare; razlika med njimi naj ne bi bila večja - odločilnejša - od razlike med Kranjci, Štajerci, Primorci. Pisati v SrbHrščini bi pomenilo zato le pisati v enem od obeh jezikov JugoNace, vendar v prevladujočem, odločujočem jeziku, v tistem, ki bo kmalu zamenjal Slščino. Ne vem, kako je o tem mislila Kveda okrog 1920. Vem le, da so tako mislili skoraj vsi Srbi okrog 1990, ne le sodelavci Memoranduma SANU; o tem sem se z njimi veliko pogovarjal, od Čosića do Popova: Slščino so hoteli odpraviti.

Do povsem razjasnenih pojmov-meril ni prišlo ne 1920 ne 1990; le do tendenc, ki pa so bile jasne, tj. predvsem takšne, da bi se trije rodovi-plemena utopili v

osrednjem, v srbstvu. Dgč tudi ni mogoče razumeti Kvedine prakse, da je napisala 4-drame v SrbHrščini. Zanimivo, da v **S(po)padu** Slcev ali Slje niti enkrat ne omeni, kot tudi ne Makedoncev, kar pa je razumljiveje, 1920 niso bili priznani kot lasten narod. Kveda govori le o Srbih in Hrvatih (ob robu o Albancih, seveda kot Sž Naru, o poti čez Albanijo 1915). Če bi bila Kveda po rodu Hrvatica, če bi se imela že prvih 30 let za Hrvatico - do 1918, ko izidejo **Anci** -, bi bilo dejstvo, da v **Spadu** ne omenja Slcev, razumljivo. Glede na to, da se je imela vsaj 30 let - pa najbrž več - za Silko, pa njeno ravnanje v **Spadu**, ki obravnava NarNac vprašanje, odnose med Nari - Naroma - v Jugi (tedaj še DžSHS), ni samoumevno; nasprotno, vse kaže, da gre za Zamol. Za Zamol nekega dejstva, ki je težko, determinantno, ki je celo tema takratnih kontroverz v Jugi, ne le v Slji, Kveda pa se ga ni želela lotiti, ker si ni upala izreči jasne besede. Vendar je eno Zamol jasne tematizacije (Slstva), drugo pa jasna praksa, ali Silka piše v neSlščini in s tem de facto - manifestativno - Slov podreja jugoslavščini, ali pa se Kveda nima več za Silko in se dela, kot da jo problem Slova sploh ne zanima (več), le še hrvaško-srbski problem. Morda bodo druge PD od 4-dram povedale o tej temi, ki je bistvena, kaj več.

V **Spadu** nastopa več pravno, ideološko - dejansko versko - opredeljenih likov. Nosivec Neg plati, izvrševalec projekta Zlega duha, ta je tudi dramski lik, je Fric Prodanović. Ker nisem strokovnjak za te reči, ne vem, ali je Prodanović tudi hrvaško ime; sam poznam znamenite Prodanoviće, potomce Jaše Prod(anovič)a, člana Mlade Bosne, ultraJugoNclsta, ki pa je MV prešel k NOB in po vojni, že kot starec, enako kot Vasa Čubrilović, bil s strani Ptje toleriran, imel celo visoke častne formalne položaje v JugoDži. (Leta 1938 sem spoznal njegovega sina Komsta, očetovega Prila, v Radovljici, tega sina so MV ubili ustaši, sinova hči pa je postala Gled režiserka, se tedaj, ko sem bil pri njeni materi na obisku, stanovali so na Terazijah, pač stara srbska Brž, že precej zapila. NDM.) Zakaj je dala Kveda Neg liku srbsko ime? Le zaradi njegove vsebine, da je namreč prodanec - Avstrijcem, ltom? Osebno ime - Fric - dela Proda za avstrijakanta, a glej, tudi Krleži, ki je bil med I. Svetovno poudarjeno AnAvs in prosrbsko razpoložen, se je reklo med Prili Fric. Pač ime iz mladosti, ko ni imelo Neg prizvoka. Za našo Dn je bil moj stric, materin brat, Fric, za javnost se je podpisoval Miroš, enako kot Krleža Miroslav. Je hotela reči Kveda, da je bil Prod celo lzd srbstva; da je postal iz Srba Hrvat pa AnSrb, srbožder?

Srbov v **Spadu** ni. Razen kolikor ni Dobri duh Glas samega Srbstva; tudi tako bi se ga dalo tolmačiti. Zadnji - 23. - prizor drame (bravec razume, da citiram dramo v prevodu, ki ga sproti opravljam sam, v Slščini) je zelo kratek, govori ta le drug za drugim Zli duh in Dobri duh. Sežeto podata spopad dveh Idej-biti ali vrhovnih vrednot, povsem po Stri FKČ, kar spet dokazuje, da je Ncl (na poti v Fz-Ncz) ustrojen po modelu FP, le da je Katbog (ali Ortbog ali Protbog) RR v - seveda naš - NarNaco kot NSS. Spet dokaz, da je Ncl močan regres od ALHa k FD in PS. Ravno ta zveza med FD kot podaljšano PS in Nclom ustreza DSKČi, že ltKČi PV in MV; s tem blokom se KC najtrdneje upira prehodu v razmere LD in celo LD-PM.

Vendar to ni tema **Spada**; tu je KC le enkrat omenjena, v 19-prizoru, kjer pravi Prod, da je v Zagrebu kupil darilo - "cigare za župnika" -, kajti "on je naš pristaš, moram mu narediti veselje." Tip je uporaba izraza "pristaš"; PV je bila česta, normalna, po vojni je prišla iz navade, danes besedo komaj kdo uporablja. Pristaš je član neke grupe-stranke, je sicer lahko aktiven, a je le zraven, "pri", pristaja na nekaj kol višjega. Ta model ni v skladu z DaSl duhom trga, kjer s(m)o vsi ljudje -

vsaj formalno - enakopravni ponudniki in kupci, tudi člani strank, ki menjujejo stranke po svoji volji in presoji, ker Raz ocenjujejo njihove pomene, programe, Vodlje. Nekoč je takšno menjavanje strank veljalo za nepravno, za izdajavstvo; Čl je moral biti vse Ž v isti stranki, v katero je bil tako rekoč "naroden". Stranka je izražala bit-RPP Čl-Dbe, naj je bila Katljudska ali Libska. Danes je v Slji dejansko že prodrl duh tržnega Kpla, kar pomeni, da so vrednote le še (pojavnne) cene, ne (bitne) vrednosti; da jih Čl poljubno - Svno - zamenjuje; da so tudi stranke ponudba in ne bit. Ponudba je Dv, ne Ožld. DSD - posebno KatDSD - skuša vrniti stare odnose (ReFe), a zaman. Ljudje sicer volijo Raz stranke, članov strank je pa malo; ravno članov daleč najbolj voljene stranke - LDS - je sorazmerno najmanj.

Spad je ČB agitka za JugoNcl (Jugofz), a tudi SeH Mela in alegorija, kar dramo spet - kot žanr - bliža KMgi. Konec - poanta, sporočilo - drame pove, da je ves realizem, kolikor ga je v drami, navidezen, snov, ilustracija bistva, to pa je ontološko-nravno-versko; kot v Romualdovem **ŠkofPasu** ali v SPED; tudi v NOBD, a tu pogojno. Alegorija pomeni, da je osnovni spopad v Čl-svetu med dvema načeloma: Dobrim in Zlim duhom, med našo NSS in tuj(sk)o NSS, med našim Narom in Sži našega Nara. (V tem pomenu je tudi NOBD agitka-alegorija.) Kveda piše: "Zli duh se je potegnil iz kota, strašno se zakrohota in zatuli: Glej, kako se na steni zadovoljno pači tisti, ki je nadomestil deda Ilirca; kremži se, ker je zagospodoval nad odrom, hišo in Hrvaško." Malo prej je namreč Prod v besnilu zamenjal fotos ljerkinnega deda, ki je bil znamenit Ilirec, z Radićevo sliko: "Opazi sliko starega Ilirca na steni. Pojdi tudi ti k vragu! Zdaj sem jaz tukaj gospodar. Surovo odstrani sliko, ji polomi okvir, raztrga platno, ga vrže v kamin. Iz pisalne mize potegne veliko fotografijo Radića in jo pričvrsti na zid".

Sporočilo je nedvoumno: Radić je hudič; izvršena je tista diabolizacija, ki je Tip za Fz. Ne pravim, da je ni že v Nclu; **LTugo** se niti najmanj ne zadržuje, da ne bi Nemcev-Frankov (PIKa oz. grofa Gerona in škofa Hildeberta) prikazal kot hudičev. V tem pomenu je **LTugo** Ideaosnova za nastanek Sfza. Vse, kar je nemško-tujsko, je zlo-demonično. Blag, zadržan HumNcl je dan v ČD, v KulKriti Nemcev in njihovih podrepnikov, recimo advokata Švindlbergerja v Ogrinčevi **Meji**. Vošnjakova Krita Nemcev oz. ponemčencev v **Svojih**, Plövela in Scherbla (Plevela in Škrbine), sicer ni tako blaga, kar močan posmeh je, pa vendar ostaja znotraj HumNcla, tj. Ncla, ki še ni prebil mej RLH VISa. Prof Nemin v Voševih **Penah** je pravno baraba, goljuf, trški NemMeši pohlepneži in tepci, vendar hudiči še niso. Za Gerona-Hildeberta, **LTugo**, in za Skofičevega Presekarja, **Gospod s Preseka**, pa je zunaj dvoma, da sta demona. Skofič je PSt obrnil v ErS Melo, Levs v **Tugo** v Ncl agitko dejansko že protofz tipa.

Ne bojim se izjave: Levs se vrača k Slav PS, k Dbi, v kateri ni ne strank ne Raz grup, njen ideal je Abs Nar-krvna-miselna eno(tno)st. Kaj je to drugega kot Ncz? Veljajo le Kri, Rod, Dom, NSS, naš jezik; vsaka Raz in Dgč med nami je zmota, je že izdajavstvo. Med **LTugom** in **Spadom** v PSti dejansko ni bistvene razlike, le v ideološki vsebini; pa še tu manjša, kot bi radi videli. Kveda je za Abs enotno(stno) - monolitno, Tot - JugoSlav(stvo), Levs za celokupno Slav(stvo). Za Levs so Slci le del Slava (slovanstva); tudi zato prenese zgodbo k Polabskim Slavom. FRemec v **Samu** centrira zgodbo na - štajersko - Slov; tu pa je že večja razlika z Inf Slavom. Medtem ko postavlja Kveda center JugoNace v Srbijo, v točko karizmatičnega kralja Petra I. Karadjordjevića. Zanja je vsak odmik od te središčne točke že izdaja, že lokal-separatizem. Prod je vezan na Zagreb, dekli in hlapec celo

na Zagorje. Če bi hoteli postati pravi ljudje (PČ), bi se morali čim prej posrbiti, to je Kvedino sporočilo.

Zadnje besede v drami, čeprav je Traga, nima Zli duh, ampak Dobri duh; njegov Glas pride "od zgoraj" in je "silen"; spet PSt FP: "Vendar ne za dolgo!" Ne bo Radič-hudič za dolgo zagospodoval nad Hrvaško! "Dobrovoljci bodo maščevali tovariša!" Hote prevajam dobrovoljci, ker je bil to terminus za prostovoljce na solunski fronti in v Dobrudži. Poudarek je na Mašču; RPP=Mašč. RPP je mogoče vnesti v Db le z Maščem; Rad Mašč naredi Kom Ptja maja 1945 s PVD. (Tudi v tem je ista PSt v Jugofzu in v NOBD.) "V njih" - dobrovoljcih - "bo vstal od mrtvih starec Ilirec." Spet FKČ pojmovanje: VoM; le da zdaj ne vstane FKč, ampak Nar duh. V Jel(očnik)ovem **Vstu (Vstajenju kralja Matjaža)** je kot v KatNczu oboje sintetizirano: KC pri Gospe Sveti in Nar duh-junak kot Zeleni Jurij in Kralj Matjaž.

Zadnja izjava v drami je Duhova: "Jugoslovani" - Kveda piše Jugoslovenci, menim, da je prevod Jugoslovani primeren -, "njegovi duhovni vnuki, bodo zmagali tudi v Hrvaški!" Bistvo je Zmaga NSSi, ta pa je FzJuga. Ne le velikosrbska, ampak Fz kova. Srbija v **Spadu** ni le neka realna ZgDb sila, ki je Ćmp narave. Srbija igra vlogo St biti, Juga je kot Db nadĆmp, je direkten izraz božjega, kot je KC. Strankarska Srbija iz 1910 se tu RR v nebeško Srbijo, kakršno so zapisali na zastavo Srbi 1991. Srbska vojna zoper Hrvaško, Musle in KosAlce poteka v znamenju Kvedinega Dobrega duha.

V Krit slikanju trojice služabnikov Kveda spoji dvoje: Zanič Prola (Ljuda) in pokrajinarstva kot sedeža separatizma. Težko se znebim vtisa, da Kveda v likih "služkinj" Barice in Pepice ter "sluge", imenovanega Joža, ne cika tudi na Slce. Govorijo zagorsko narečje, a kot vemo, je to narečje ne le kajkavsko, ampak precej blizu štajerski Slščini. Tudi imena vseh treh bi lahko bila Slška; kakšna razlika med njimi in imenom najbolj Poz figure v drami, Prodovega svaka in ljerkinega brata Milana. Milan je Tip srbsko ime, ime srbskega kralja; poldrugo desetletje kasneje je nastopil kot vodilni JugoPolik, tudi kot Preds Jugovlade, Tip Jugofz Milan Stojadinović. Kveda objavi vse 4 drame pod psevdonimom Dimitrije Gvozdanović. Dimitrij(e) je Tip OrtKrš ime. Po eni strani res namiguje, kdo se skriva za njim: gospa Demetr(ović), po drugi je Dimitrije približanje tega priimka srbskemu imenu. Sporočilo je jasno: pisec je iz železa, Gvozdje, Železni Dimitrije, Železna Zofka. To pa je le želja, kajti železno-jeklena je v **Spadu** le Zun retorika, PSt pa vleče v SeH Melo. Kvedo navdihuje - drži pokonci - želja po heroizaciji, a je celo Mo junak, Milan, nemočen Čl; namesto da bi se boril naprej, naredi na koncu drame Sm. Je pesnik, trpin, na liniji Ančke iz **Ancev**, ne pa Ščuke iz **Blagra**; ni iz testa Komstov, kot so bili Tito (navaden hrvaški Josip in zagorski Tito) in/ali junacije NOBD, Krim iz **Rojstva** in Špelca iz **BSSveta**.

Za Kvedo ideal nista ne BržMeš, to je Avs tipa, Prod, ne KmProl, to so hlapci in deklet, Lumsloj. V prvem odkloni Hrvate, v drugem Slce; Slci so 1920 še veljali za Nar dekel in hlapcev. Za Kvedo je ideal srbska vojska, točneje: njeni oficirji na čelu s kraljem (Petrom I.). Gre za Čtk duha, za Vojaristokracijo, ki izhaja ne iz - srbskega - Ljuda, ampak iz srbskega plemena-rodu, ki je po krvi plemski; v tem pomenu analogno višji od ostalih, kot so mislili Ncz Nemci zase. Za Srbe da velja: pleme=plemstvo. Slci imajo šanso za odrešenje, če postanejo iz slug AvsPla in hrvaške MešBrže zvesti vojščaki srbskega oficirstva, srbske JugoDže, ki je po bistvu Voj(aška).

Kveda dela RePS kot Levs in Jurč v **Tugih**. Srčika SINara so vojvode, tj. Vojknezi, Čeligoj in Tugo. Lah razvije ta vidik v **Prazniku**, Kveda v **Vnuku**.

Naj postavim tezo: Kveda se že od začetka ne more prav odločiti, tj. odločiti tako, da bi bilo zanjo - s stališča njene zavesti-presoje - prav. Nejasnost konca **Pice**, **Pico** je napisala komaj kaj več kot dvajsetletna, je zanjo Tip: ne vemo, ali se bo Berta znebila Ponikvarja, ali bo Makso, če se bo odločila zanj, dovolj močna osebnost zanjo. V Kvedi je močno nagnjenje k Trpu, k OISu, k AD, vendar te teme (nuje) ne izpelje jasno in trdno; heroizira jo, celo sentimentalizira v SeH. Pa tega spet noče, se motivira k siloviti akcijskosti, glej lik Anca, ki uspe v ZDA, glej Kvedin slavospev graditeljstvu, produkciji, Svi ustvarjanja v **Ancih**; od tega ne ostane v **Spadu** nič. V **Pici** je bila zgled ALH-SAPO, ki pa je Kveda oz. njeni liki, tudi Dušan v **Ljezi**, ni dosegla. V **Ancih** se je po eni strani radikalizirala v odločnost, da zapusti domovino, da se izkorenini in stopi v Nsvet, po drugi strani pa se je AD z Ančko v OIS, v Rompatos Nardomovine, ki je vodil le v Trago, ni se ji zdel več realen.

Premalo poznam ostalo Kvedino Lito, da bi smel soditi bolj dokončno, vendar se mi zdi, da se je v nji omenjeno protislovje poglobljalo. Ni se znala rešiti ne v tip ameriškega Kpla, Anec, ne se prepustiti Slskemu - tudi za Cana Tip - SeH Nihu. Ker je doživljala hude Pvt muke, ob tem pa ji je zmanjkovalo moči, je nazadnje, po 1918, prešla v zanosen ideološki zagovor Jugofza, ki ga je kombinirala z MeloTrago. Hotela je biti, za kar ni bila sposobna. Sama sebe je spodrezovala.

Prva poteza samospodrezovanja - Rad SZ drža - je bila ta, ki sem jo že omenil: vse je stavila na Kri-Rod, pri tem pa se je odrekla lastni krvi, tj. Slovu, pristala na kri, s katero ni imela fizično nobene zveze. Zanjo je postala Kri Ideja. Ni težko uvideti, kako se je morala počutiti, ko se je soočila s kakim Srbom, Člom, ki je bil po biti-pedigreju Prava Kri, ona pa je bila kot Silka po biti-pedigreju bližja Barici in Pepici kot kraljeviču Marku ali vojvodi Mišiću. Kar naprej je morala v svoji intimi dokazovati - še bolj sebi kot ostalim -, da je pristna Juginja, tj. dejansko Srbkinja, ob tem ko je vedela, da to ni. V njeni prejšnji dramatici ni niti sledu o srbstvu, niti o temi Srbstva, vsaj v tisti ne, ki sem jo ES podrobno preanaliziral, v **Pici**, **Ljezi**, enodejankah iz knjige **Ljezen**. V **Ancih** vidi - si konstruira - izhod v ZDA, niti od daleč ne v srbstvu; v Agrčklzldi Kpl-proizvodnega tipa, še daleč ne v Agrčklzldi Čtk-PS-roparskega tipa, kar je bilo Tip za zaostalo Srbijo, ki je svojo zaostalost RR - Prikr - v Mor patos samozaverovanih junakov, v eno samo nadomeščanje resnice z Idejo-izmišljotino.

Tip za paradoksnost - Not protislovnost - ne le Kvede, tudi ostalih SI dramatikov Jugofz tipa: Trada, na katero so lahko kot apologeti Pl-Čtk vloge navezovali, ni bila Slska, ne SNKNM (ČD), niti Prol in Km kova, ne CanD ne FinD, ampak ravno tista, ki jo je vsebinsko najbolj odklanjala: AvsPlČtk. Spet dokaz, kako se EDč sklicujeta na isto Stro, izhajata iz iste PSte, sta MimDč. Čtk je Ideamodel v profAvs dramah, kakršne so Iskračev **Andrej Turjaški**, tudi Lavtižarjev **Adam Ravbar**, Lendovškov **Mož-beseda**. SI Čtkov v SSD ni. Kdor je hotel postati Čtk, je moral pristati na Avsideološki - s tem PIK - okvir. Šele v času I. Svetvojnne so se našli Čtki, ki so se obrnili zoper AvsDžo, major Maister, major Maselj-Podlimbarski, stotnik Golia itn., posebej omenjam literate. Pred letom 1914 takšnih primerov ni bilo.

Kot sem omenil, se da izvajati **Spad** in 4 drame iz **LTuga**. Vendar je treba biti tudi tu pazljiv. Levs se vrača k PS starih Slovanov; imena, ki jih daje svojim junakom, so staroSlav tipa, čeprav bi kakšno moglo biti tudi srbsko, Tugov sin Rastko; manj pa Mestislav in Spitignev. Ob **LTugu** sta vsaj dve SSD, ki se vežeta na Srbstvo, na tisto izpred Kosovske bitke, najprej Lipeževa **Cara Lazarja smrt**, 1860, nato Klemenčičeva **Zeta carja Lazarja**, iz 70-ih let. Jugo-srbska komponenta je v SSD - v SIZ - prisotna že od lin(hart)ovega **Poskusa**. SIZ išče na več strani, kam bi se priključila, na kateri veliki Db moči bi se utemeljila. Levs si izbere Slav pleme, ki je likvidirano, Polabske Slave. Lipež in Klemenčič si izbereta Srbe, a v trenutku njihovega poraza, ki je strahotna Traga, Srbe vrže za pol tisočletja v odvisnost od Turkov-Muslov; ta dogodek Srbi doživljajo, vsaj v 19-em Stolu, kot prehod v suženjstvo. Ob tem res deluje tudi vera v VoM srbskega Nara izpod suženjstva, ta vera je - naj bi bila - analogon Slški, da se izkopljejo izpod Avsnemške oblasti. A kako nevarno je utemeljevati se na porazu, mislim na oba **Tuga** in na **Smrt-Zeta**, kaže najnovejša srbska Zg iz 90-ih let 20-ega Stola: namesto da bi bila Ćmp stvarna, seli vrednote v posmrtnost, NeČi nebeški Nar, ki je pri bogu oz. je izbrani Nar, nadomešča svetopisemske Hebrejce. Prav to nadomeščanje - takšna Mag RR - dela neko realno DbZgo za St; s tem uvaja Fz.

Kot da je Kveda potrebovala v sebi - psihološko, Pvt-ĆkP - takšno RR banalne Ćmp stvarnosti v St, da bi lahko, vsaj za nekaj časa, v sebi zacelila razcep, v katerega je vse bolj lezla; da bi popravila svoje napačne življenjske odločitve. Bila je izredno pogumna, obenem pa so se ji - res vsa? - tveganja ponesrečila; vsaj tako je doživljala-razlagala samo sebe. V liku žene-matere ljerke slika sebe. Ideja, za katero stoji (in njen brat Milan), bo zmagala, tako veruje, v to se prepričuje verovati, sama pa bo - na Pvt-ĆkP ravni - propadla. Ko spozna, na koncu drame, kaj se ji je zgodilo, po nesreči je sama sokriva smrti svojega - Poz - sina Zvonka in posledično Sma svojega brata Milana, jo nese v Rad OIS. Ko se zbudi iz nezavesti, kliče-terja od soproga: "Ubij me! Ubij me! Usmili se me in me ubij!" S tem jasno pove, da ni več zmožna živeti, preveč se čuti kriva, pregloboko je zabredla v protislovja Ža, ne verjame več, da bi jih lahko še rešila. Rešila se bodo na DbZg ravni: kot zmaga Jugosrbstva nad separatističnimi Hrvati (da o Slcih ne govorimo), a to je-bo Zmaga (Prave) Ideje, ne pa zmaga nje kot Pvt lika, kot Zofke, ki je bila nekoč Kvedrova, nato Jelovškova (priimek je Slški, čeprav je bil prvi soprog Hrvat), nato Demetrovičeva, nazadnje pa, da bi skrila (Prikr) vso svojo prejšnjo Per Zgo, je postala Dimitrije Gvozdanović, Mo in ne več Že: nekdo, ki ga ni oz. je na samoPrikr način: psevdonim.

Njena Pvt usoda je bila med 1920 in 1925 brez perspektive; na zunaj morda uspešna, bila je žena kraljevega delegata na Hrvaškem, navznoter pa konstrukt, ki ga je držala skupaj le še volja. A ta volja je vse bolj popuščala, Pvt udarci so nesrečnico vse bolj spravljali na tla, pred njo je bila le ena Pvt stvarnost. Izraža jo njen soprog Prod; ni izključeno, da je slikala v Produ lastnega moža Demetroviča; Prod ljerki: "Ubil te ne bom, ali pretepal, pretepal te bom vsak dan od zore do mraka, dokler ne pojdeš k hudiču še ti!" Po nekkih podatkih je bil Demetrovič z Zofko analogno surov. Morda je vedela za njegova izdajstva, korupcijo, prodanost, cinizem in je te Neg poteze v drami prepisala (RR) na AvsČtka in samoHrvata Proda.

Da se reči, da je Kveda v **Spadu** napovedala realni konec Jugoopcije. Ideja je ostala kot Pvt konstrukt zmedene, nesrečne, na S poškodovane Že, stvarnost pa je pomenila polom Jugonavdušencev. V SD nehata tako Lah kakor Komanova pisati

Jugofz drame, z njimi nadaljuje le Špicar, a to so vse bolj Pvt skeči in teksti za proslave ob obletnicah Juge, Lita, ki je SLZ ne sprejema ne tedaj ne danes; ostaja, kot skoraj vsa Špic(arjeva)D, v rokopisu-tipkopisu. Ideja Juge se sicer vrne, a ne v HumNcl obliki kot v Golievi **Dobrudži 1916**, napisani-uprizorjeni 1938, ampak v NOBD. Marsikaj je v NOBD isto kot v Jugofz, marsikaj bistveno Raz.

Po vojni Jugokomponenta kot vrednota vse bolj slabi, za SPD je povsem Zun tipa. Velikosrbstvo se obnavlja šele v 80-ih letih, ko je SLZ že skoraj povsem v Dv-PM arhemodelu: v RMg. Leto 1991 le na Zun DbZg ravni odpravi, kar je bilo že mogoče sine ira analizirati res na nepristranski način kot eno od historičnih zamisli, ki pa v Rad Jugofz obliki na Slskem niti v 20-ih letih ni dobila tolikšnega zaledja, da bi pomenila kakšno večjo moč ali vrednoto. Lahov itn. Jugofz je ostal obrobjen.

Lah ostaja sicer še vsa 30-leta ideolog Juge kot velikosrbske ideje, a dram ne piše več; ker je kot umetnik šibak, ni bil niti v svoji Jugofz Liti prepričljiv. Umre 1940, zato ne vemo, kako bi se opredelil MV. Komanova se opredeli za OF-NOB, lti jo pošljejo v taborišče, na Rab, po vojni ne pride v spor s Prt oblastjo. Kdo je Vidic, ne vem. Gangl po **Sfingi** ni pisal dram, vsaj meni niso znane; morda bi se v zapuščini našlo kaj analognega Lahovemu **Prazniku**, saj je bil Gangl viden ideolog Jugofza. A Gangl gre MV v Prte, postane član najvišjih OF gremijev. Špicar ostaja obrobjen; po vojni ga sicer zapro, a ne za dolgo, ostaja brez pomena in vpliva. Golia ravna enako kot Komanova in Gangl; MV in po vojni je na strani Kom Ptje oz. Of. Redki Dmb udje, ki so bili zagovorniki FzJuge, Ljotića recimo, kot Miljenko Urbančič, ne pišejo dram; v SPED je edini, ki sili v to smer, Joža J. Lovrenčič z **Izdajalcem**. Njegov **Izd** je primer, kam je prešel Jugoncl, če se ni utopil v OF-NOB tabor; prešel je k četnikom, ti pa, kot uprizarja Lovr v **Izdu**, k Dmb. NOBD kaže, kar je v skladu z Zg dejstvi: da je Dmb - s četništvom vred, lik Mirtiča v **Rojstvu**, Sava v **Ognju in pepelu** - prešlo v sodelovanje z Nemci-lti, s tistimi, ki jih je Kveda (Jugofz) v 20-ih letih najbolj napadala; NemNcz je stopnjevanje AvsPIKa. Milan je postal najzanesljivejši zaupnik Nemcev kot okupatorjev. Realna DbZg je potrdila ravno to: Milan Nedić v Srbiji.

Kveda poda v **Spadu** dve Rad nasprotujoči si drži, ki se skažeta le začasno za potentni, danes (kako bo čez čas, ni mogoče vedeti) veljata za napačni. Milan zastopa Jugoncl-Jugofz (kakšna, bom odkrival v podrobni ES analizi), Prod nekaj, kar je bistveno bliže ustaštvu kot radičevstvu. Verjetno se v času, ko piše Kveda 4-drame, razlika med Radičevo stranko in Frankovci oz. Starčevićem še ni pokazala tako jasno kot kasneje. Radić je imel veliko demagoških ljud idej, ki so prav tako prehajale v Fz, vendar je tudi sodeloval v Jugovladah, njegov naslednik Vlatko Maček pa sploh, 1939 je postal podPreds Jugovlade, dosegel ustanovitev banovine Hrvatske, ki se je kar precej pokrivala s hrvaškimi narodnostnimi mejami. Maček je bil pristaš ZahÉvr strankarske LD, medtem ko tega ni mogoče reči ne za Proda ne za Pavelića. Prod zmaga kot Pavelić med 1941-45, Milan med 1918 in 1939. Obe opciji, ki sledita po 1945, sta Raz od Paveličeve in od Jugofz. Ptja je drža, ki jo prepovedujeta in likvidirata tako kralj Aleksander kot Pavelić; Tudjmanu pa kljub Rad Nclu ni mogoče očitati ustaštva, le momente čezmernega Ncla in Ansrbstva; medtem ko je Hrvaška zadnja tri leta v Rel normalni strankarski LD, ki polagoma prehaja v PM. Ne tako hitro in intenzivno kot Slja, a trend je isti.

Z vidika današnjosti je dilema ali Milan ali Prod zastarela; je pa bistvena za vsakogar, ki hoče razumeti ne le preteklost, ampak tudi Zgo, iz katere je nastajala Juga, nato pa Hrvaška in Slja; Srbija me tu manj zanima. Motiv, ki ga uprizarja

Kveda v **Spadu**, je poskus tim. starih sil - avstrijakantov -, da bi se polastili oblasti na Hrvaškem; analogne situacije na Slskem ni, linija dekana Škerbca itn. je manjšinska v Ljudski stranki, Korošec je ves čas, že v koncu vojne, proJugoslavski. Sici hočejo avtonomijo; ne le Ljudstranka, tudi večina Kulnikov-Izbov, razen Libstrankarjev (Laha itn.). A spopad nikakor ni tako hud kot na Hrvaškem oz. v **Spadu**. Kolikor Kveda sama ne pretirava in ne dela spopada težjega, usodnejšega, kot je bil dejansko. Tudi ta razlaga bi bila mogoča. Kajti ravno v tem je njen fz: da vse, kar odstopa od IdeaPoz platforme Jugosrbstva, razglasi za delo hudiča. Ne razloči med Frankom in Radićem, v perspektivi ne med Pavelićem in Mačkom. V nemajhni meri je DaHrvaška dedič Radića-Mačka, čeprav imam vtis, da se na oba precej malo sklicuje.

Prava PSt Kvedinih 4-dram bo vidna šele tedaj, ko bom ES analiziral tudi Lahove, Komanove itn. drame; upam, da bom to storil že - vsaj do neke mere - v pričujoči knjigi. (KasO: ES analize teh dram sem prenesel v knjigo **Slovenski jugonacionalizem**. Napisati jo nameravam poleti.) 4-drame je treba pritegniti v SD, jih odkrivati kot Not RazRak - problem - same Kvede, a enako kot dimenzioniranje SZge in SD-SIZi v smeri, ki jo je predlagala in terjala velikosrbska, v Jugofz težecha opcija. Vidno je, da se je 1991 pri obeh Narih popolnoma ponesrečila. Kveda kot da je vnaprej uprizarjala-videla svoj poraz, neuspešnost rešitve, ki si jo je bila zamislila kot zadnjo v vrsti poskusov, končujočih se s samimi polomi. Je naredila Kveda nazadnje Sm, kot ga je nakazala že v liku Pepija, **Pica**, in Kodrovih, **Ljez**, še bolj pa v duhu Milana-Ljerke? Kako Dgč naj se reši Ljerka iz suženjstva Produ kot s Sm? Kaj je težilo Kvedo v njeni IntNoti, da je Milana tako hitro pognala v Sm?

Če bi Kveda vzdržala še poldrugo desetletje, bi morda storila enako kot Gangl in Komanova. Gangl je bil celo starejši od nje. Morda bi našla v NOB(D) trdnjšo pozicijo, kot jo je v Jugofzu; kdor pozna moje analize v **RSD**, ve, da imenujem NOB držo tudi Lfz. Torej bi mogla Kveda odkriti v NOB(D) momente, ki bi jih čutila kot lastne iz 4-dram. Tudi Gangl je kot dramatik padal v Rad OIS, glej posebej **Sfingo**. Hočem reči, da Kvedina usoda zame ni apartna, neTip, tuj(sk)a; da Kveda zame ni Izda SINara, ker se je pohrvatila oz. začela pisati v SrbHrščini. Ta njena izbira-praksa je zame mejni primer MaPSte, ki je v SD - in v SIZ - legitimna, pristna, čeprav ne pretirano potentna.

Kdor Kvedo kot avtorico 4-dram Zamol, sam sodeluje v likvidaciji Dti in utrjuje SNcl v smeri Sfza.

4

V Kvedi je bila nuja postavljati stvari na nož Rad, le izpeljati te nuje ni znala primerno. V **Pici** - v mladosti - je še imela možnost, da pride do Trage, v **Ančih** že manj, Ančka že kaže SeH patos, v **Spadu** najmanj. Namesto da bi kot osebnost rasla, namesto da bi se bolj obvladala, oblikovala, se je mehčala, se v sebi sesuvala. Ker je to čutila, jo je tudi neslo v OIS.

Izostrevanje spora v **Spadu** vodi v ideološki ekskluzivizem, v pristranost. Snaj v **GiM** uprizori oba brata - Dč - kot MimDč-EDč; načelno ni na strani nobenega od njiju, oba poda kot pobesneli SZSL AgrčkzPldi, kot (J)člka. Enako Božič v **Špk**

Kostjo in Vanjo in Jovanović v svoji **Antigoni** Eteokla in Polinejka. Medtem ko je za Kvedo ljerkin sin Zvonko, morda 10-leten, Idealik, povsem podoben stricu Milanu, njena hči, 5-letna Višnja, pa očetu, torej je že po rodu-krvni Neg. V tej točki je Kveda šele v **Spadu** dosegla Nat; otroka sta po dednostni teoriji takšna, kot sta, eden določen po krvi matere, drugi po krvi očeta. Isto EDč zamisel uveljavi kasneje Ptja v NOBD, namreč zamisel o dobrem in zlem bratu, le da Mrk ne sledi Nat teoriji, ampak Razr teoriji: brat je tak, kakršen je, po Razru, za katerega se odloči; Mrk torej vendar upošteva več Per Sve kot Nat. Brat Dizma je Neg, ker je duhovnik, brat Vid Poz, ker je Prol; glej Tor(karj)evo **Prz**.

Zvonko in Višnja sta podana kot otroka prav zato, da bi avtorica demonstrirala svoje Nat prepričanje; tako sta še mlada, nedozorela, da njune Sv odločitve še ne pridejo v poštev. Kar kažeta, da sta, kar sta, kakor delujeta in mislita, je vse določeno po njunih genih. Njune izjave, ki že razodevajo vrsto nravnih in ideoloških sodb, so posledice te njune dednosti, sama jih le artikulirata; Svo imata le za to, da jih artikulirata. Sta torej usodno-neogibno EDč, določena za to, da bosta prej ko prej postala Sž na S, kot (J)Elko in Vanja-Kostja ali Eteokles in Polinejk v **JAnti**. Oz. kot figuri v dokončnem obračunu med Dobrim in zlim, ki se bo zgodil v hipu-točki Krš Poslednje sodbe ali/in Mrk Poslednjega boja. Sta izraz Dobrega in Zlega duha iz **Spada**.

Prepad-rez, ki razločuje dobro od zla, gre počez znotraj vsake Dne. Nravno-ontološka terjatev je za Kvedo tako Rad, da razbija Dne na pol: eni njeni udje so za Jugofz, drugi za AvsFD. Ptja je izhajala iz analogne Rede Krša. Tako Ptja kot Jfz sta na tej ravni realizacija Krš ekskluzivizma, antagonizma, purizma. Tudi s te plati je **Spad** neTip za DaSDB, ki je LD-PM; vse manj Tip tudi za hrvaško, čeprav je na Hrvaškem ostanek EDč močnejši. (KasO: pristaši obsojenega generala Norca te dni blokirajo po Hrvaškem ceste, ne priznavajo sodbe sodišč. Je pa ta problem večplasten. Ne glede na njegovo pobijanje Srbov je Norac pristen Hršheroj, žrtvovali so ga.)

Kpl-LD momenta v **Spadu** ni, medtem ko ga je Kveda imela v **Pici-Ljezi** in **Ancih** za bistvenega, usodno je pritiskal na Čl Ž; trg je kot Konta-usoda in s tem kot zlo Unič(il) obstoj Zimove Dn, **Pica**, Kodrove Dn, **Ljez**, tako rekoč celotne - vsaj agrarne, provincialne - Slje, najbrž tudi Prola, **Anci**; takšen je bil strah. Kveda je iskala in sooblikovala Nast(ajajočo) SAPO kot nasprotje Kplu; torej NKNM zoper Brž. To jo je zblížalo s Canom, že prej - v Trstu - s Kristanom, približalo **Rudi** in **Zvestobi**. A kot da je kasneje izgubila vero v Nast SAPOe. Zanimanje je prenesla od spora NKNM zoper Brž (RLH zoper Kpl) v spor NSS zoper tujce oz. ES konkretno: Srbstvo zoper Hrvaštvo, Juga zoper Hrvaško, plemenska Kri zoper Dek PIK, najbrž pa že v vojni: Srbija zoper Avso; v vseh primerih seveda tudi vice versa. V **Pici-Ljezi** ni niti sledu o Nclu, v **Ancih** se mu posmehne kot prazni Lib retoriki, lik Uča; v **Spadu** pa je naenkrat že pristaš ultraNcla, ki bi mogel biti - je - že (Jugo)fz. Kdaj se zgodi v Kvedi ta preobrat, naj razišče LZ, ali Slsko ali Hr(va)ško. **Spad** je izšel februarja 1922 v reviji Jugoslavenska knjiga (letnik VI, št. 2, Zagreb), torej je bilo Kvedino novo stališče profilirano vsaj že 1921. leta.

Čas dogajanja drame je rahlo zamaknjen: "Dejanje se dogaja spomladi 1919 na majhnem zagorskem posestvu." Izbira Zagorja kot toposa dejanja verjetno aludira na istost (Id) Hrške in Slske problematike. Kveda ne pravi, da je treba zanikati Meš poreklo Hrvatov (Slcev), njihovo Kulo (ljerka igra klavir); pravi le, da jo je treba prepajati s srbskim herojskim-plemenskimi duhom. Analogno je trdila Ptja: naj

se ohrani Poz Evrkula, Goethe, Shakespeare, Ibsen, Balzac, celo sodobna ZahEvrkula, če je na liniji Krit realizma, recimo drame kot Millerjeva **Smrt trgovskega potnika**, Priestleyeva **Čas in Conwayevi**; Goetheja ipd. je uprizarjala Lj Drama pod vodstvom MrkKom direktorjev, **Egmonta**, **Kralja Ojdipa**, **Stebre družbe**, MGL Le Sageovega **Turcaretta**. Odločilno je, da da Kom smer in perspektivo tej Poz Tradi. Daje pa jo z NOBD: s Torovo **Prz**, z Miheličeve **BSSvetom**, s Potrčevo **Lacko in Krefli**, smer daje torej heroj Prol Lacko kot SŽ za Nsvet. Tudi tu sta si **Spad** in NOBD analogna, skoraj ld.

Tudi NOBD uprizarja mladino, otroke, predvsem ideološko zgrajene, glej Ingoličeve mladinske igre, **Mlade aktiviste**, 1946. Otrok je bodoči suveren Dbe. V **Rojstvu** se otrok rodi, v **BSSvetu** je dojenček, **Na svoji zemlji** postaja fant že Prt, lik Dragiča. Nočem reči, da NOBD ne pozna ali ne sme poznati momenta Trage, (od SŽ roke) ubitega otroka. A v osnovi raje vidi S(mrt)i starejših; otroke potrebuje kot optimistično perspektivo. NOBD je pristno samoumevno prepričana v to, da obvladuje, trasira, dokončno zmaguje svet. Kveda ne. Kveda vse stavi na zmago Pravega, tj. Srbstva-Juge, a konflikti, ki jih opazuje okrog sebe, na Hrškem, med silami starega in novega, so spomladi 1919 (mar tudi še 1922?) še tako hudi, da Dbo raztrgavajo. Uspeh Proda kaže, kot da bi moglo Zlo celo zmagati, če ne bo odločno posegla vmes Jugooblast, Srbi in srbofilii. Je tu eden od vzrokov za uvedbo Vidovdanske ustave, za prepoved Kom Ptje, za Obznano, za oženje prostora, ki mora biti v LD odprt tudi opoziciji? Navsezadnje za umor bratov Radičev in Basarička v Jugoparlamentu, za uvedbo šestojanuarske diktature in tim. monarhofza? Ptja je izkušala to situacijo od znotraj, zato se je zavedala, da že od samega začetka ne sme dovoliti nobenega pluralizma; ukinila ga je že z Dolomitsko izjavo, nato z odstranitvijo strank, že MV z likvidacijami Vodljev vladajočih strank, Natlačena, gibanj, Ehrlich, Kplpodjetništva, Praprotnika, PP šefov, Polaka.

Ptja je maja 1945 storila PVD tudi zato, da se ne bi mogli obnašati novi Prodi, kot se obnaša stari v **Spadu**. Če se je še našel kje kak Prod in skušal obračati tok DbZg po svoje, kak prekmurski Benko ali Lj Nagode, ga je PP obsodila na S in likvidirala. Tako je dosegla Abs red, skladnost z Idejo; v takšni Dbi ni bilo razloga za pojave Prodov oz. za negotovost, celo SeH obup Ljerkje in Kvede. Ta obup (OIS) so kazali le nasprotniki novega režima (Nsveta), Ferdi v Mrakovem **Razsulu Rimljanovine**, kmalu po vojni tudi prejšnji sodelavci Ptje, Prti, ki jih je Ptja pozaprila in skušala pravno-osebno streti, glej Zupana, glej njegovo **Ladjo brez imena**, Tora s **Pisano žogo**, Javorška s **Povečevalnim steklom**. To se je zgodilo sredi 50-ih let. Nastala je MaPSt SeHa; natančno to pa uvaja Kveda s **Spadom**. Na tej ravni je **Spad** vezni člen med SD-PrS (**Pico**) in SeHom 50-ih let.

V prvem prizoru in v začetku drugega prizora se zdi, da bi mogla vladati v Ljerkini Dni IdeaHarld, če ... če ne bi bilo očeta-soproga Proda. Začetni toni so idila. Višnja se igra z lutkami, Zvonko se igra na vrtu, ubira rožice, na vrtu je "tako lepo", "vijolice v n a š e m vrtu", podčrtala Kveda. "Tako so velike in lepe. Kako diše! Tebi jih prinašam, mama!" Mama in sin se ljubita, sin je za mater "dragi, zlati", mama mu naroča: "Ti me moraš zmerom ljubiti. Veliko, veliko ljubiti. Do smrti!" Sin: "Do smrti, mamica! Tebe najbolj! Samo tebe!" In že srečamo oba bistvena momenta drame oz. IntDne.

Prvi je ekskluzivizem, mogel bi mu reči - kot smodelu - tudi Eksklud, sestavljena iz EksklPide in EksklKide. EksklKld pomeni, da je prava le ena drža-misel, le ena

NSS: Jugosrbstvo (Ptja). EkskPld pomeni, da je pravi le en Čl-Psk, v Dni **Spada** le mati Ljerka (oz. njen brat Milan), medtem ko je njen mož in oče otrok Fric Abs zlo, analogno kot je Abs zlo avtonomistično Hrštvo (Slov), Avsa, Radić, vse, kar ni podrejeno srbski dinastiji Karadjordjevičev oz. Petru I. Ljerka in Fric sta EkskPld; takšna sta vsak zase. Ko sta v medsebojni zvezi, postaneta EDČ, otroka ju Posn, Višnja očeta, Zvonko mater. Tako KC kot Ptja terjata od ljudi-vernikov isto: ljubiti - pripadati - morajo le KC mater, Ptjo mater: "samo tebe!" Jasno je, da vodi takšna Stra v Bm, v DžV, v SV. V **Spadu** ostaja še znotraj IntDne, začasno zmaga še Hudič; v NOBD (ali v SPED) se prenese iz Dn v Db, tam pa zmaga Prava NSS, **Rojstvo, Vst(ajenje)**. Tudi pri Kvedi, glej **Ardite**.

Drugi moment je Kvedin mortalizem, viden že od **Pice** in **Ljezni**: Ljezen do same Si. Mati od sina ne terja, naj jo ljubi vse Ž, ampak do Si; razlika je očitna. Mati Ljerka - Kveda - se v svoji Noti ukvarja predvsem s So. Je nesrečna, ker ima za moža takšnega podleža, kot je Prod. Pa vendar; če bi bila odločna heroina, kot Tanja v **Ognju** (že Hči v Kocbekovi drami **Mati in sin**), bi s svojo napačno Dn obračunala. Alina sestrična Vladka, Hrvatca, o nji bo v tej razpravi še govor, je kot mlada 20-letna Prtka, oficirka, Komstka, obračunala s svojo BržKpl Dno, predvsem z očetom, Alenkinim stricem dr. Vladimirjem Goljevščkom, ki se je v 30-ih letih pohrvatil - pojugoslovanil -, ko se je iz Trsta preselil z Dn v Zagreb. Ptja je terjala od vseh Meš otrok, da storijo isto, če ji hočejo pripadati; enako sta storila sinova Profa Furlana, Voja Rehar v Beogradu se je odpovedala očetu dramatikumu Radivoju, hči Lelja (poročena Sancin) v Trstu enako, Reharja je po vojni PP zaprla in obsodila na dolgoletno ječo, ob odobravanju njegovih otrok. Enako so morale ravnati tudi Pol-ideološko zgrajene žene v odnosu do Neg soprogov; vsaj za eno ženo žrtve dahavskih procesov vem, da se je v času, ko je bil mož zaprt, od njega ločila in se poročila z drugim.

Ta dejanja se zdijo danes - so že s stališča NKNMeša - pravno vprašljiva, s stališča Ptje so bila zaželena, nujna, edino prava. V psiho prizadetih so vnašala jasnost, mir, red; terjala so odločnost. Kveda sporoča: Ljerka bi se morala obrniti na prave ljudi, na srbofile - Jugoslovene - v Zagrebu, ti bi ji pomagali v boju zoper soproga-pošast. Že se je zdelo, da bo usoda Ljerki naklonjena, iz ltujetništva se je vrnil njen brat Milan, po poklicu sodnik, dobrovoljec, NeČi Jugoslovan; prav on je bil izbran za to, da sestro in nečaka (od)reši. Prišel je analogno kot komisar Stane **Na svoji zemlji** ali Vid iz **Prz** iz SovZe. Vendar usoda takega razpleta ni hotela. Zakaj ne?

Nekaj je v Ljerki-Kvedi, kar ne dopušča dobrega razpleta. Milan meri s pištolo na hudiča, na Frica, Milan s tem potrjuje svojo naravo heroja, Ljerka pa gre in "udari z roko po revolverju svojega brata." Zakriči: "Ne, za Boga, ne!" Vmeša se v spopad dveh St sil, heroja in hudiča, ki si grozita in v Mimkrizi prihajata vse bliže sopoboju. Kaj se zgodi pred to dokončno zaostritvijo? Prod divja: "napade ženo: To je tvoje delo, prekleta!" Milan: "Pusti jo!" Prod: "tepe ženo: To mi boš plačala! Na pekel in na hudiča se zaklinjam, to mi boš plačala! Ženo zgrabi za lase: Prekleta kača!" Zdaj se Milan vmeša dokončno in resno; zagrozi: "Pusti jo, če ne streljam!" Prod "je kot blazen. Zadavil te bom! Ubil te bom!" Namreč ženo. Milan "potegne revolver: Tebe je treba ubiti kot steklega psa." Pištolo "nameri" na svaka. Ko nesrečna Ljerka udari brata po roki, da bi preprečila umor, "se revolver sproži, zrno zadene malega Zvonka, ki se ječež zgrudi."

Ljerka je imela lep-dober - Krš in Hum - namen: preprečiti umor-S. Vendar je namen udejanjila histerično, nepazljivo, neodgovorno; v smeri Trage-Mele. Kveda

sugerira, kot da je v Ljerki - v sami Kvedi - nekaj usodnega, kar ji ne dovoli ustrezne, mirne, dobre rešitve iz nobenega položaja. Pepi ne reši položaja svoje hudo zavozlane Dne, Berta ne ve, kaj, kako, kam, **Pica**. Dušan se v **Ljezi** tudi po odhodu staršev ne znajde več, prepozno je. Ančka v **Ancih** umre od OISa. Lojz pobegne, ni verjetno, da bo v ZDA uspel kot Anec, preveč trpen je. Namesto da bi Ljerka kako pomagala bratu, bila dejavna, nekaj preprečuje; ne znajde se, le toži, trpi, - čezmerno in bolešno - čustvuje. Ko pa se odloči za dejanje, se ji zgodi, da ga preusmeri v najslabše. Ko Milan vidi, kaj je - čeprav nehote - storil, se sam ustrelil. Tudi tega ne bi smel; Prt-Komst ne bi tako ravnal. Krim resda ustrelil tudi svojo ženo Nino, a zato, da bi lahko pokončal hudiča esesovca Harza, **Rojstvo**. V **Spadu** pa sta ubita oba Poz Čla, Milan in Zvonko, Ljerka bo ostala zasužnjena, medtem ko bo Hudič sam zavladal na posestvu. Tudi na Hrškem, kot je med 1941-45.

Kveda že od začetka ljubi S. V nji je SZ, ki ji kot nepremagljiva usoda preprečuje, da bi probleme razrešila jasno, učinkovito, suvereno. Manj ko je zmožna takšnega razreševanja, bolj se trudi verjeti v Ideavrednote NSS-Jugosrbstva, ki postajajo ravno zaradi tega bistvenega EkP podtona oz. Kvedine duševnosti čezmerne idealije, nabite z Abs vrednostjo. Kveda investira vanje svoj Pvt problem. V Jugosrbstvu vidi isto, kar nesrečen Kan, ki ga tepeta TS in to Ž, vidi v posmrtnem Žu, v nebesih. Kveda le RR eno (Krš) PSt v drugo: v Jugosrbstvo. Oz. njen model je krhkejši. Modra KC ve, da je prepričljiva rešitev onkraj para ŽS, v Vežu, ki ga ni mogoče preveriti, Kveda pa veruje v uresničljivost IdeaSrbstva v TSu; enako kot Kom Ptja. Razumljivo je, da stvarnost prej ko prej razkrinka naivnost predstave, zamanskost želje. SrboJuga se konča - klavrno, da se bolj ne bi mogla - 1941, vladavina Ptje in KomJuge 1990-91. Oba EDč sta ponesrečena, neprepričljiva, odveč, nič več primernega ne sporočata. A obenem tudi ne zmaga S, kot v ZD, v **Potohodu**. Zmaga trojica služabnikov, ki postanejo, vsaj v Slji, minipodjetniki, mali Kpl trgovčiči, prilagojeni na mobiPM. Glej Mōdovo **Limonado slovenico** ali **Štiri letne čase**.

5

Ljerka (Kveda) je Not protislovna: v SZ. Po eni strani bi bila rada Krš in Hum; po drugi pa sama ve, da tega ne zmore. Rada bi sina učila, da je njegov oče Poz Čl, ker je oče-starš; a ker ji je jasno, da je Prod zločinec, s tem, če sinu prikazuje zločinca v lepi luči, laže, sina samega narobe vzgaja. Ne ve, kaj storiti, kako se odločiti. Poanta drame - njen konec - je nasledek te neodločnosti, te (Kvedine) Čl nezmožnosti, da bi se prav odločil. Nezmožen pa je Čl odločitve tako dolgo, dodajam jaz, dokler ne obračuna z nekaterimi Tem samoumevnimi, a napačnimi predpostavkami. Kveda ne more obračunati s FD in FKČ; Zvon(ko): "Očeta ne ljubim" ali celo "ne maram". Ljer(ka): "Moraš ljubiti tudi očeta, Bog tako zapoveduje." To je avtoritativni FP bog, ki utemeljuje hierarhično paternalistično Db. Glede na takšnega Očeta ni bistvene razlike med AvsPIK bogom in srbskim Narplemenskimi bogom; oba terjata od svojih otrok Ljezen, oba imata ljudi za

otroke-podložnike. Dogaja se le to, da se dva ldboga (Katbog in Ortbog) med sabo vojskujeta za primat. To je v ozadju **Spada**; v ozadju NOBD.

Kveda ni bila dovolj močna, da bi preseгла TradDb. Glede staršev se ne more odločiti. Nekatere matere so zanjo zle, Marija Zima, **Pica**, Pečarica, **Anci**, nekatere dobre, Kodrova, **Ljez**, Ljer(ka), **Spad**. Enako je z očeti: Prod je zel, Koder dober, Ivan Zima postaja iz zlega dober; v **Ancih** očeta ni. Kveda je sama mati, tudi - morda predvsem - zato se ne more odreči ontološko verski avtoriteti staršev. Zato v sodbi o njih niha. Zato se tako ujame v SZ, da pride do SM rezultata: v IntDn vlada zli Oče (Prod), v - še ne realizirani, le načrtovani - ZgDbi dobri Oče: kralj Peter. Kmalu zatem kralj Aleksander, nato cesar-Vodja Tito. Nazadnje - kdo? Tujman ne; torej Milošević? Vojvoda Šešelj? Leta 2002 se vse razkroji.

Zvon(ko) materi (po)kaže, kaj mu prizadeva oče, kako ga tepe in poškoduje: "Zmerom me pretepa ... Tata me je udaril s čevljem, da mi je natrgal kožo", pa uhlje. "Rekel je, da me bo zadavil." Prod je prikazan kot Bar-pošast; in takšnega očeta naj sin ljubi? Po tej strani Kveda podira paternalistični avtoritarni FD sistem; vendar le do neke mere. Ustraši se, vrne Poz Očeta: srbskega kralja, ki le zamenja karizmatičnega očeta cesarja Avse, Franca Jožefa. Ptja je sicer v to PSt de facto regresirala, vendar je NOBD ne propagira. Takšnega Očeta-matere ni ne v **Rojstvu** ne v **BSSvetu**, **Za svobodo**, **Przi**, **Raztrgancih**, **Ognju**, **Operaciji**, itn. SD-NOBD je bistveno bolj v okviru RLH-VISA kot 4-drame Kvede. NOBD pišejo Le-Meši, ne Stl ideologiji. Preden se ti vsilijo, je z NOBD že konec. Kvedine 4-drame so bolj regresivne.

Je pa Kveda pristranska: mater (sebe) riše idealno, očeta (Mo) kot zver, barabo, pohotneža, zakonolomca; se je v to reducirala Kvedin Že-emanipativizem? Ne; v to smer gre, a ne dovolj Rad. Poz je tudi Mo: Milan; in Neg tudi Že: Barica in Pepica. Močnejša razlika izhaja iz ideološko-verske presoje: pristaš katere platforme je kdo? Ali Jugosrbstva, Milan, Ljer, ali separatizma, Prod, oz. lokalitete, ljudKm služabniki. Ti so lumBar tipa: sama snov, kvečjemu pohota, kupljivost. Kveda je bila nekoč - na začetku - v bližini SoDe, kot Kristanova učenka in Jelovškova partnerica; v **Spadu** ne več. Vsi trije liki Kmljud plebsa so tu podani kot skoraj-živali. Takšna Kveda ni mogla v Kom, kot je šel Kraigher; Kristan in Gangl vsaj v Of.

Zvon pripoveduje materi, kaj je videl, kaj se je (z)godilo: očetov in Baričin spolni akt v seniku. Jasno je, da sta oba zalotena reagirala divje. "Barica se je zaklela, da mi bo odrezala nos ali me vrgla v vodnjak." Neverjetno Nat izrazi-grožnje, SM. Otroci - vsaj sin - so s strani staršev preganjani; stara Kvedina tema, travma. IntDne ni mogoče rešiti, le na višjem Db-ontološkem nivoju: v udejanjitvi IdeaDbe kot Jugosrbskega plemenskega občestva. Ni prav ta PSt nato prešla v NOBD, v Kom, ki je bil v Jugi, deloma celo v Slji, bliže PSi kot razviti ZahÉvrDbi? Morda celotna Siska NOBD ni točno izražala same NOB-LReve; ker so jo pisali PV Le-Kulniki, Zupan, Miheličeva, Bor ipd., so jo gledali skoz RLH očala, namesto da bi videli v nji JugopS, sicer ne četniško (velikosrbsko), vendar balkansko, po virutemelju rodovno. Če se NOB-LR oblikuje med bosanskimi Srbi, kljub Ptji, Mrku, interNac Fiji ne more biti bistveno Dgč od Jugosrbstva v 4-dramah. Tudi tu je vzrok, da je KomJuga po 1945 hitro ukinjala vrsto avtonomij MV Slje in Hrvaške; da so morali v Beograd tako Hebrang kot Kidrič in Boris Kraigher.

Ljer ne zmore sinu pojasniti, za kaj gre, kaj je resnica; nemočna je. Sin jo sprašuje resnične stvari: "Zakaj te oče ne mara? Ti si tako mila in dobra." Je res tako, da je eden Abs dober, drugi pa Abs zel? Kasneje se ta zgodba ne potrdi,

nasprotno, postavi se na glavo. Abs Poz Komstov, kakršna je v NOBD, se v SPD razkrije kot Abs zlost: PP Mender in Minsky v **Dialogih**, Kovač v **Noči do jutra**. Ali pa se Poz in Neg poteze pomešajo v vsakem Člu. Torej ni ljer tako Abs dobra in ni Prod tako Abs zel, ampak ju dela takšna Kveda, ki-ker je pristranska? ČB agitka je po bistvu - žanru, PSti - pristranska.

Kveda si je sama kriva, če ne more razrešiti problemov, ki se objektivno postavljajo prednjo, jo zajemajo. Do njih bi morala zavzeti Dgč razmerje. V tem primeru pa bi si vzela Ideasanjo, Absprojekt NeČi popolne Prihodnosti, vzeti iz FP in apliciran na Jugosrbstvo (analogno kot ga je Ptja na JugoKom). Od IdeaHarlde in EDč smodela bi morala preiti ... kam?

Začne se nov problem. 20-leta destruirajo Ideaprojekte, pozornost obrnejo navznoter, raziskujejo Čl GhK, glej Majcnovo **Kasijo**, ki se dogaja MV v Beogradu, potencirajo nerazrešljivost Čl problematike, CerK(venikova)D, **Greh** itn., dokler se OIS ne radikalizira v GrumD, v Inf med projektom, blodnjo, Noto, **Zastori**. Če bi Kveda sledila tej tendenci, bi se še prej Not zlomila. To tendenco je sama oblikovala med prvimi, na PrS, **Pica**, **Strti** itn., a je ni zmogla zmojstriti. A kdo jo je zmogel obvladati? Can tako, da jo je ukrotil z Mrkom-Komom, **Blagor**, **Kralj**, obenem pa potopil v Inf mistiko, **Vida**. KatLita s podreditvijo FKc dogmam, z Refe. Sta to rešitvi?

Je sploh mogoča kakšna uspešna in prepričljiva radikalnost? ljer-Kveda se ne more odločiti za Rad prečrtanje Krša. Zvon: "Zato ne maram očeta. Sovražim ga!" ljer: "Greh je sovražiti očeta." Res? In kaj naj naredi otrok, če ima takšnega očeta kot Zvon? Čaka, da ga oče še naprej tepe? Kar bo dočakal, je natančno to, kar je Db dočakala v **Spadu**: polom dobrih, zmaga zlih. Ptja je potegnila nauk iz te Kvedine in takšne nedoslednosti; zato je napovedala Rad SV vsej MešBrž Dbi. Zdelo se je, da je njen Rad projekt uspel, in to ravno zaradi njegove radikalnosti, tj. brezobzirnosti (PVD); glej NOBD, ki se realizira komaj dve desetletji po 4-dramah. A treba je bilo počakati le še malo časa, pa je SPD - od srede 50-ih let naprej - sesula Ptj-projekt. Sesuvanje se je nato nadaljevalo, dokler se ni SDb znašla leta 2000 na **Javnem stranišču**, kot piše v naslovu drame Viherjeve. Je DaSD kaj manj dezorientirana od Kvedine?

Razlika med **Spadom** in DaSD je morda predvsem v tem, da vidi-slika Kveda skvarjen svet, a obenem tudi idealnega, medtem ko je za DaSD svet zgolj pokvarjen. Vsi ljudje da živijo kot Prod in obe dekli; vse se počez in podolgem fuka, vara, obrekuje, izdaja, uporablja. Vse je sredstvo na trgu za intenzifikacijo trženja, za maksimiranje profita in Uža, ki postaja vse bolj - obsesivna - ideja, ne pa duševni Už. Kveda se razlikuje od DaSD - od DaSLD - predvsem po svojem SeHu; a ni naključje, da se prav v DaSD vrača SeH. (KasO: Daprotesti zoper ZDA kot napadalko Iraka so Tip SeH; dogajajo se v imenu otrok, nemočnih, trpnih, v imenu Abs miru, Inte, ljezni. Torkar redivivus.)

Moram torej postaviti ravno nasprotno tezo od tiste, ki sem jo zagovarjal v začetku te razprave? Tezo namreč, da je KvedD tako rekoč DaSD, saj kaže drek Ža, ki ga blaži s SeHom. Edina - res zelo opazna - razlika med DaSD in Kvedinimi 4-dramami je le v tem, da ona še zmerom veruje v IdeaHarld projekte, kot je SIZ od ČD do NOBD, DaSD-DaSIZ pa ne več, v nobenega. (KasO: tu se dogaja v Slji nekaj novega, ali vrača staro, kakor hočete. Ljudje - posebno mladi - ne prenesejo več Rad Niha in banalnega Heda; potrebujejo idealije. IdČl, ki je po bistvu lažnivec, si ne more priznavati le AgrČkzIde, hoče imeti - verovati v - IdeaHarldo. To je bistvo

Dagibanja za Mir.) Da bi lahko DaSlci brali KvedD kot današnjo, bi bilo potrebno iz nje izločiti Jugosrbstvo. Vendar, tu je kleč: to ni mogoče, ravno jugosrbstvo je neodstranljiva prvina 4-dram. Agitke niso le po vrhu, ampak po bistvu.

Kveda ne more brez versko-ideološke predpostavke o realnem obstoju NeČi popolnosti. Ta je že v drugih IntDnah. Ljer "sama: O Bog, kakšno življenje, kako gnusno življenje!" Takšno bi bilo, če bi se Berta v **Pici** prodala Ponikvarju. "Kako je oskrnjen moj dragi očetni dom!" SeH. Predpostavka izvirnega raja, ki ji ga Hudič osvinja. "Oh in otroka mi bosta propadla. Pokvarila se bosta, ker morata vse to gledati. Zvonka bi morala dati Olgi" - sestri - "v Zagreb. Njen dom je tako čist, topel. Drago in sveto gnezdo njenim otrokom."

Pa smo tam! Vsa IdeaNeČi se osredotoči v vrednosti Sti. St je IdeaDn, St je IdeaDb: Jugosrbska, kralja Petra. Tudi za NOB-ideologijo: St SI domovina, enako kot St Jugo. To so gnezda. Izraz ni naključen. Gre za metaforo, ki predstavlja mali, topli, varni dom. Tudi velikega, če gre za Dž, za Jugo. Le več časa je potrebno, da se splete takšno veliko Džgnezdo. Da bi bilo varno in čisto, je treba iz njega izločiti vse momente, ki mu preprečujejo, da bi bilo Ideamaternica.

Za ta namen - najuspešneje - služi ravno PVD. Tega se bivši Komsti-Prti ne zavedajo, zato PVD in svojo GhK Prikr; delajo se, kot da niso čistili gnezda oni, ampak nekdo drug. Kdo? Jugovojška. Hercegovske brigade. Prokleti Srbi! Po PSti je takšna izjava - verjetje - ista, kot če sporoča Kveda v **Spadu**: za vse zlo so krivi prokleti Hrvati, tj. tisti Hrvatje, ki niso za srbsko Jugo. Tako mislita tudi Šešelj in Koštunica.

Očitno se da z branjem **Spada** razmišljati o bistvenih problemih Dačasa, vseh NarZgin bivše Juge, tudi Slje. Seveda le tistemu, ki ga zanima HKD resnica. Kdor pa hoče le tržiti, res ni bistveno - po Stri - Dgč od Barice-Pepice. Vse je (pro)padlo ali gre neogibno v propad: hrvatsko PIK, Jugo-srbski napuh, Kombloodnje. Ostal je le Lumtrg z Lumplebsom, ki prodaja vse, kar koli je kdo kdaj naredil in kar se še dela sproti. (KasO: ker postaja Slcem zaradi tega nerodno - seveda se lumtrženju in lumHedu ne odpovejo -, so si začeli umišljati npravne maske, danes ljezen do iraških otrok, skrb za v vojni trpeče. Ideavrednote v pomenu alibijev. Še dodatno gnusna sleparija. Tip za SSS, ki so obnova malomeščanstva. Se bo dala v tej smeri uporabiti Potočnjakova?)

Hrvaška je zaostala za Sljo ravno zato, ker še ne zmore tega ultradinamičnega vsetrgovanja, tega spoja pohlepa, prazne intenzitete in PM. A gre zvesto po Siski poti, Slci pa po ZahEvr stopinjah. Prav za prav je zmagal Partljič, sporočila - PSt - njegovih dram. Ni naključje, da je Partljič poslanec LDS v SI parlamentu, da sodoloča SDbo in SZgo. Zgo SD in SIzi zadnjega Stola bi se dalo strniti v geslo: od Kvede do Vihrove. Od **Spopada** blodenj do **Stranišča** na javnem trgu.

Poslušajmo, kako govori, kako se obnaša, kakšna je ta Barica, ta HršSlka prihodnost: "Debelo, zdravo, rdečelično kmečko dekle". Ko napove ljerkinega brata, ga "nesramno". Ljudi presoja po videzu: "Nek vandrovec pravi, da je njihov brat." Ljerko onika. Sumi, da bi vandrovec - potepuh - hotel krasti. V izvorniku-zagorščini: "Take ljude ni za puščat vu kuću." DaSSS (današnji slovenski srednji sloji) so sestavljeni iz ljudi tipa Baric, nabiti z zdravjem, neotesani, samozadovoljni, zagovedni, z gledišča Kvede napol živali; Kveda ima po svoje kar prav. Vitalni so, zato uspešni; so tudi bistri, predvsem pa poželjivi. 1922 še niso bili uspešni; tedaj so bili še hlapci in dekletje; Ptja pa jih je MV osvobodila, jim dala možnost Db vzdiga, v njih je prebudila arivizem, seveda s prepričanjem, da osvobaja Čla v hlapcih, kot je dejal Jerman, **Hlapci**. Naj je po vojni Ptja še tako zatirala SvM,

nekatero RLH vrednote, je druge forsirala. Mednje je sodila gotovo Razr enakost ljudi. Oblast so zased(a)li Jože, Pepice in Barice, od Jože Broza do Pep(i)ce Kardeljeve, od Mic(ik)e Šlandrove-Marinkove do Franca Šetinca, vse podeželani, otroci Prolov, bivših hlapcev-dekel. Polagoma so znotraj Pol okvira postajali prav ti primerki Čl rase ekonomisti, tj. strokovnjaki za pohlep in pridobivanje, tim. rdeča Brž, kakor jo kaže recimo Goljevščkova v **Zeleni dolini**. Dokler niso po 1990 prevzeli gospodarsko - ob tem kot Libci tudi Pol - (ob)last v Slji. Na Hrvaškem je tendenca ista, le počasneje se udejanja, več je še odporov PSi.

Can je načrtoval, kako bo hlapce RR v ljudi, prizor v Gilni v **Hlapcih**. Po svoje se je to zgodilo. Hlapci so MV in po vojni postajali samoupravneži, po 1990 je šel - poskušal iti - vsak na svoje, kot Pvtnik na trgu. (KasO: DaAnKpl Hanžek je 1990 prijavil obrt, hotel je biti podjetnik-založnik. Kpl ga je fasciniral. Danes pa razkazuje svojo nedozorelost na AnGlob in AnAm demonstracijah.) Zakaj bi bili le eni - le PIK in Brž - Gosi? Can kot RLH ideolog se ni zavedal, kaj pravi, ko postavlja za cilj Čla-ljudi. Čl je ravno to, kar so DaSlci: IdČl, to je pohlepnež, trgovec, tekmovalc, Masbitje. Can je mislil na KulČla, kakršnega je izdeloval RLH v ZahÉvi, od enciklopedistov do Gorkega. To je bila maska kot IdeaHarld; maska Prikr tisto, kar je njena resnica: AgrEkzldo. Barica si še ne upa biti to, na Hrškem in v Slji 1922 je Km-Prol še podrejen; Baričina hči pa bo že Tip SSS važička. V DaSlji so skoraj samo še takšne. (KasO: danes v majici s Pace geslom. Velja obojni pomen: Pace kot mir in Pace-maker, spodbujevalnik k dodatnemu Užu.)

Za SSS je bistven imidž, imidž pa pomeni, da Čl je, kakor izgleda; imidž-slika kot Dv je resnica nekdanje (v FD in s PIK zastopane) biti. FD je temeljila na PnM-biti. Kler je imel zvezo z Abs bogom, Pl (ob)last; obleka in status v Dbi sta se pokrivala; kdor je bil raztrgan, je bil potepuh. V LD-PM se vse Inf. Berač se lahko napravlja kot gospod, bogataš kot berač, vsak bi bil rad Raz in Dgč od ostalih; trg je eno sólo varanje, torej menjavanje videzov. S tega stališča je družčina Molotov v Spodnji Šiški, ki gre DSD-MM-Kanom tako na živce, koristna, saj razkrinkuje stari Kons videz. Kaže, kaj je resnica DaLD-PM: ena sama začasnost v prostorih TŠa, ki si jih ljudje izposojajo, a niso več PnM-dom(ovina), kot bi rada Fif Fz-Urb in pesnik Fz-Kunt.

Barica je poželjiva; ko se Prod vrne iz Zagreba in prinese s sabo veliko reči, se Barica takole izrazi: "Kad je tuliko teh paketov, bu valjda i za mene kaj vntri." Poželenje po stvarih izvira iz hude revščine, v kateri je Stola živelo Kmljud. LR je sprožila v teh ljudeh poželenje-upanje, da lahko tudi oni kaj dobijo. Več kot imajo za to možnosti, bolj postajajo pohlepni. V **Spadu** - 1919 - jemljejo še majhne darove in se z njimi zadovoljujejo, kolikor ne gredo v gozd kot zeleni kader (Čaruga) in ne ropajo. Po vojni jih bo Ptja, ki jih je osvobajala, obenem krotila; Ptja je tudi disciplinska MorDb sila. Po 1990 bo zanje edina meja le še trg. Na Hrškem bodo bolj roparsko razpoloženi, v Slji bolj trgovsko-proizvodno, a roparski moment sleparije ostaja še danes v najbolj Kulrazvitih deželah Zahoda, glej velike goljufije v ZDA; le bolje - pravno - jih Prikr. Hrška je zaostala, ker je še zmerom zelo v okviru Vojvrednot, ta Vojmoment dela Hr(va)te za Srbe. Oboji so MimDč, tim. hercegovski VIS; vojaki ne delajo, ampak ropajo, Ncl kot St VIS pa daje ropanju videz najvišje Morvrednote: SŽ za NSS, za HršNar; tim. branitelji. A če bo hotela Hrška napredovati v smeri Zahoda, bodo morali Vojroparji - "Srbi" - vse bolj odpadati, Hrška se slovenizirati, tj. potrgovčiti v SSS. Tudi zato so Hrti Slcem tako zavistni: ker še ne zmorejo biti isto.

To je bistvo demokracije KplLib tipa; Ncz se mu je upiral, tudi Kveda v **Spadu**, v imenu PS in FD vrednot. Tudi Kom jih je odklanjal. Oba sta igro izgubila. Leta 2002 velja Baričina izjava: "Vsak želodec je rojen za gospoda. Ni treba imeti nobenih šol, se ne učiti. Jaz takoj začutim, kaj je dobro in fino." Vsa DaMaskula v MO streže Baricam. Moljkasta TeVe šefica je Barica na kvadrat oz. Čl, ki ve, kako streči Baricam in pri tem sam profitirati. (KasO: danes prihajajo na plan z Moro pofarbani pohlepneži. Gnus in švindelnar na kub. AnAm gibanje je gibanje zavisti.)

6

Tip je, da Milan ne pride z zmagovito srbsko vojsko oktobra 1918, ampak iz lt ujetništva pol leta kasneje. To je analogno, kot se je godilo 1945: eni so prišli iz Prtov kot zmagovalci, Zupan, Javoršek-Brejc, drugi iz nemških taborišč, Tor, tudi Miheličeva, Mrzel. Vsi ti so kasneje postali nosivci-ideologi SeHa, a vsak po svoje; Zupana, Javorška je PP zaprla, čeprav sta bila v Prtih, Tora in Mrzela, ker sta bila v ujetništvu-taboriščih. SeH ideologinja je postala celo Miheličeva (po vojni se je spretno ogibala zaporu); spoznala je pač svojo nemoč, nemoč SHKI, ki je imela MV veličastne projekte, Stl pa jih je ukinil oz. zlorabil. Kveda teži k SeHu že od začetka: Milana kot da mora postaviti v ujetništvo-taborišče, poudariti njegovo Trp in trpnost.

Milan "se pojavi med vrati v stari sivi vojaški uniformi, v kateri so se nam dobrovoljci vračali iz italijanskega ujetništva." Ljer je že skoraj obupala, da se bo vrnil. A namesto da bi ga dočakala srečna, začne pri priči stokati; je bila Kveda kot ljer? Se je tako smilila sama sebi? Ljer ne zmore pozabiti nase, misliti na brata, na njegovo prestano Trp; takoj se vsili v pogovor sama kot skoraj edini problem. Tudi to je Tip poteza SeHa. Ne le da se njegovi junaki odločajo narobe, Arja v Torovih **Pozabljenih ljudeh** za barabo Andra; ne le da imajo smolo, Gaša v **Žogi**, da njen zaročenec San, za katerega se je žrtvovala, umre; ampak so že na poti v Avldo, vsak je sebi prvi problem in cilj. Veliko govorijo o LdDr, a je to bolj retorika kot resnica oz. Dra tako natopijo s sabo, s svojimi problemi-čustvi, glej **Balado o črnem noju** in **Zlato mladino**, da postane Dr sredstvo samopotrjevanja, artikularnega kot samoSmil. Tudi pri Zupanu od **Ladje** do **Barbare Nives**.

Že v prvem govoru po Milanovem prihodu ljer porine sebe v prvi plan; je bila Kveda Pot takšna? "Prišel si mi kot od Boga poslan." Meni! "V trenutku črnega obupa", mojega! "Joče." In takoj za tem: "Milan, brat! Blagor staršem, da ne vedo, kako sem nesrečna." Še par stavkov, pa že izpove bratu, ki je trpel kot vojak in ujetnik leta, svoje muke; o tem, da je Barica Prodova ljubica.

V Milanu se zbudi Mo odločnost: "Imel bom opravka na očetovem posestvu, preden se vrnem na sodišče. Lopovu svaku bom sodil prej kot tujim barabam." Tip: ne le boj kot SV Pravega (RPP) zoper zlo-zle, ampak Sojenje-(Ob)Sodba. Tor je težil že od začetka k temu, **Prz, Gospod Ponikvar**. Obsojati in hoteti kaznovati; FKČ Trada, nazunaj RR v RLH svet. V tem spoju se RLH umika, nadomesti ga FP. Tudi SeH je nemalo FP. SeH je regres glede na NKNM-ČD. ČD se bistveno manj ukvarja s sojenjem-kaznovanjem, le na robu. Tudi SD-PrS (še) ne, oz. le - predvsem - njegova KatRca: Il. ReFe, Krekove drame **Pravica se je izkazala**, **Tri sestre**, **TKriž**,

Sveta Lucija, Debevčeve **Junaške Blejke** in **Žid**. Odtod preide Sodba-Kaznovanje - FKČ duh - v Ptj-svet, v NOBD, nazadnje v povojni SeH, ki je - naj bi bil - Krita Stla, je pa - vsaj deloma - njegova sentimentalna retorična obnova. Vrh te smeri je TorD. V DaSD povsem odpade. Tu ni več nihče kaznovan, ker ni več merila za razločevanje med pravim in nepravim, tudi potrebe po RPP ni. Le še UŽ in akcija pohlepa, glej Fritzevo **Lipicanijo**. (KasO: ni minilo niti leto od te moje presoje in glej, vrnil se je moralizem, potreba po (ob)sojanju, po določanju zlih in zla: Kpla, ZDA, Globa, vojne itn. Do nedavnega zgolj ludistična - rudolfovska, jesihovska - deca nosi transparente zoper vlado: "prodana Slovenija". Kot pred 62 leti na Dadan: 27. marca. Le da je danes merilo More Mir, tedaj je bila vojna. Vsebine se zamenjujejo, potreba po moralizmu-maski ostaja.)

Govori Kveda o sebi, ko daje na jezik ljerki t(akšn)ele besede: "V meni ni več nobene odporne sile. Najprej sem se upirala." Pripoveduje o svojem razmerju do soproga. "Borila sem se za svojo pravico", to je faza **Pice**, Pepija in Berte, "hotela sem vsaj doma dihati čist zrak." Poudarek je na NeČi, na nravnem in ideološkem purizmu, kar je Tip znak za Ncz. "Vse zaman. Jokala sem, molila, klečala na kolenih, se zaklinjala. Nič ni pomagalo. On je grd, surov človek." Kot piše o obeh Kvedinih soprogih Boršnikova, glej mojo razpravo o **Pici**, tam esej Boršnikove navajam, sta bila oba Kvedina soproga surova, ženskarja, oba sta delala z njo grdo, prihajalo je do preteпов, Kveda je poskušala Sm. Zato govori tudi v **Spadu** verjetno o sebi. A to je novo: da se ne upira več; izgubila je moč odpora. Je bil to zadnji razlog za njen - morebitni, verjetni - Sm? Obenem pa za tako Rad stavo na St Ideaidejo, ki je v kar se da slabem stiku s stvarnostjo. Kajti imeti kralja Petra I. in srbsko vojsko-Džo za Ideaklido, je res znamenje SZSL in OISa.

Pogovor med sestro in bratom je pomemben, daje Tem informacije. Milan: "Torej je res, kar so mi pripovedovali v Italiji dobrovoljci! Da je bil" - Prod - "v vojni med najbolj surovimi avstrijskimi oficirji, da je gonil svoje ljudi na fronti kot stekel pes." Tip izrazi ne le v SD: da je NegČl žival-pes-zver, celo stekla, podivjana, bolna zver. Avsvojska se tu kaže kot hote nasprotna Hrvatom in Slcem, tj. Slavom; isto sliko o ravnanju Avsčtkov daje tudi Krleža in mnogi. Le da Majcen v **Kasiji** in **Dedičih** ni v slikanju Neg Avsčtkov tako agitpropovski; bistvo ocene pa je isto, glej like dveh Polkovnikov, Carnerija in njegovega pribočnika Tomela. Po 1918 se podoba Avsčtkov (PIKa) v SD še zaostri v Neg smer. Prej dramatik niso smeli slikati Čtkov na ta način, Avs vojska je bila nedotakljiva. Najdlje so mogle iti drame, objavljene zunaj Avse, recimo Hočevarjeva **Krvava noč v Ljubljani**, objavljena v ZDA 1909.

Ljer kot da tega ni vedela; tudi ni vedela za Sek razmerje med Prodom in Barico, šele sin Zvon ji ga je razkril. Ne kaže to na njeno naivnost, slepoto, točneje: na to, da gleda predvsem vase, v svojo nesrečo; da slabo opazuje objektivni svet? Takšna tendenca vodi v PAv. Bratu: "Je to res? To me je do konca potolklo! Moj ded Ilirec, moj mož avstrijski zatiravec naroda." Ne prevajam "ljuda", čeprav ima Hrška beseda "narod" oba pomena. Kveda misli še bolj na - seveda naš, Hrš - Nar. Milan ne pravi, da je Prod zatiral Nemplebs, Nemvojake; ampak naše, Hrške. Nemci kot da so vsi na strani oblasti in PIKa. Takšno stališče 1918 seveda ni moglo voditi v Kom, v LR, kot je recimo Prežiha, glej **Doberdob**. Tudi SD Ncl tipa, kot se je oblikovala na vojni - glej Vugovo **Maistrovo najdaljšo mariborsko noč, 1918**, napisano 1989, in Žižkove analogne radijske-TeVe drame -, ni sledila Kom interNac solidarnosti, glej drame predvsem Nemekspressionizma, ampak Kvedi.

Nasprotje, o katerem govori Ljer, je v SD že staro: med **LTugom** in **Možem-besedo**, med **Zoranom** in **Andrejem Turjaškim**, med **Zetom carja Lazarja** in **Junaškimi Blejkami**. Kar je za Hrte in Kvedo v 4-dramah ilirizem, je za SD-Slce Jugousmeritev. Ilirizem ima pri Slcih poseben - celo deloma Neg - pomen, saj pomeni utapljanje Slova v jugoSlavstvo, Vrazov primer. Titova mati je bila Silka, menda tudi oče Vlatka Mač(e)ka. In tolikerih Hrvatov, pohrvatencev. Nekoč so Hrvatje Mas asimilirali Slce, zadnja desetletja se je trend obrnil. (Hrški športni TeVe novinar je ob nastopu sposobne plavalke Tamare Sabrailo komentiral: gotovo da je "po rodu" - po krvi - s Hvara.)

Naj je SIZ okrog 1922 Kvedo še tako odklanjala, razen Libjugoslovenarjev Govekarjevega tipa, več povezave je našla s Kvedo (Milanom, Ljerko), ki zastopa ilirstvo, kot z AvsPIK. Siski avtonomizem po 1918 ni bil tako močen kot hrvaški; Korošec kot Vodelj Klstranke (da o Libcih niti ne govorim) je bil večkrat v Jugovladah, tudi ob šestojanuarski diktaturi, Radić komaj kdaj, Maček šele 1939. Ideja o samostojni SND se je pri Slcih porajala dolgo, zares dozorela je šele v 80-ih letih 20-ega Stola kot odgovor na nerazumno, podivjano, Tot Stlfz ravnanje militariziranih Srbov. Hrvaška zavest je temeljila na Tradi lastne Dže, Hrška kot ND se ji je zdela verjetnejša in nujn(ejš)a. Po 1990 se je Hrški zamislil pridružila tudi Slja, Slci so spoznali, da s spojem Ncl idej PS Srbije (kralja Petra I.) in Stla, Šešlja in Miloševića, nimajo možnosti obstoja; da se je treba takšnim Srbom Rad upreti, tudi Voj(aško). T(akšn)i Srbi - po 1990 - so bili še manj ustrezni kot Srbi v Kvedinih 4-dramah. Te je sprejemal en del SIZ in SlPole (Libci), 1990 nihče več. Srbi so zapravili vso simpatijo (kredit), odločili so se Posn Fzlte, morda celo NczNemce. Za to odločitev danes hudo plačujejo: z Rad razkrojem lastne Dbe, s SZ in z AD. A so skoraj brez ARF-AK. Njihova Dalita je bližja ADi kot ARF-moči.

Ljer nenehoma sporoča isto, svoj OIS: "Oh, brat, pred dvema letoma sem v obupu skočila v ribnik, vendar me je na mojo žalost rešil naš Sultán, vaščani so me našli na bregu onesveščeno." Komaj mogoče je dvomiti, da v tem podatku Kveda ne podaja lastne zgodbe. Bratu pripoveduje, kako je nekoč našla soproga v svoji-njuni zakonski postelji s poštarico. Da ne bi prišlo do javnega škandala, "me je mož prisilil, da sem jo obdržala še naslednji dan v gosteh." Kveda je morala imeti kar Rad izkušnje v teh SM zadevah, morda že zelo mlada, kajti kako bi sicer v dramskem prizoru **Strti** uprizorila SM situacijo, ko lastni soprog spravlja ženo v Sek objeme drugih? Te drame še nisem ES analiziral; hranim jo za konec, kot posebno poanto, zelo inovativno, drzno in mnogopovedno v SD-PrS.

Ko jo brat vpraša, zakaj možu ni pobegnila oz. ko ona razlaga, zakaj se ji Sm ni posrečil, dodaja-komentira: "Ni mi bilo usojeno." Tu pa je razlika z NOBD ogromna. V NOBD kot spoju RLHa in Mrka usoda nima česa početi, kvečjemu je pojmovana kot Poz vrednota: usoda je Not zakon DbZge, da bo zmagal Prol oz. zatirani Nari, Nari-Prolici, kot je Slov imenoval Can. Medtem ko je za Kvedo usoda Romtipa, RomD pa vrača fP. Glej mojo ES analizo Tavčarjevega **Gledjevića** oz. Nučičevega **Svitanja**, glej **ČD 4, Pogodba**. Že Tavč poda PSt, ki dobi pol Stola kasneje odmev in Posn v **Spadu**. Z junakom RomTrage - bolje Mele (Antonijem) - se zgodi enako kot z Ljerko: vse se mu ponesreči, nima dovolj moči, da bi obvladal okolje-svet, usoda ga kruto in krivično bije. Nanjo lahko odgovarja le z vero v zmago Nara in RPP (Slava) v prihodnosti. **Cvetje v jeseni** odstopa od te PSte le toliko, da v njem ni več tematizirane naivne vere, ampak modra resignacija starca. Vera ostaja ob strani, bistvo je v pristanku Čla na (kruto) stvarnost.

Med takšno Kvedo-Ljerko in pristnim srbskim agresivnim samoumevnim polasčanjem vsega nesrbskega v Jugi je bistvena razlika. Kveda ne izraža Jugosrbstva, ampak nemoč nekaterih v Jugi, ki si obetajo pridobiti moč z navezavo na Srbe. Srbe Kveda uporablja za to, da bi se sama utrdila, celo heroizirala. Ne uprizarja svoje akcije, ki bi mogla postati zmagovita, ampak v **Spadu** sploh nobene ustrezne akcije, le ponesrečenje Milanove grožnje, v **Arditih** in **Vnuku** pa se RR v Narmaso, v srbskega junaka; sebe pri tem izpusti, da v oklepaj. Tudi zato sem začel obravnavo Kvedinih 4-dram s **Spadom**. **Spad** razloži, kar je v **Arditih** Zamol. Tam je lik Nar Izda, Rika, ne pa nesrečne Kvede. Namesto Kvede je soproga, ki ovadi lastnega moža, da izdaja Jugostvar okupatorjem-tujcem-ltom.

V obeh primerih gre za isti problem: zli soprog kot Izd, le soproga ravna Dgč, je Dgčna: enkrat trpna, drugič dejavno zmagovita. Kaj je bilo v Kvedi, da jo je tema izdajavstva oz. moža kot Izda tako manično privlačevala? Podobno kot Tora ne le od **Žoge** naprej, že (le da v RR obliki) od **Prz** in **Ponikvarja**. Se je imel Tor zaradi bivanja v Nemtaborišču in sodelovanja z Nemoblastjo (bil je kot inženir kemije strokovnjak, ki so ga Nemci uporabljali) za Izda, le da je v **Prz-Ponu** izdajavstvo pozunanjil v druge, od **Žoge** naprej pa ga je - čeprav polovično, v SZ zataknilo - ekspliciral?

Milan je dober brat, a kaj, ko je tudi njega zadela bridka usoda: ujetništvo: "Ljerka naša!" Tip poudarek: naša! V **Pici**, dve desetletji prej, je bilo še vse odprto, kam se bo razvijala Kveda: ali v individualizmu Pska ali v kolektivizmu. Problema-dileme ni zmogla rešiti; tudi Kld se ji ni posrečila, **Anci**. Bila - postala je - OPsk, a s silno željo, da bi spadala v kak Kol, bila "naša". Zato se ni dovolj zavestno in trdno oblikovala v SAPO. Begala je med eno in drugo skrajnostjo in se zbegala. "Jaz pa sem mislil, da si srečna. Skrbele so me le žalostne novice, da je tvoj mož zagrizen avstrijakant, da strastno sovraži Srbe." To je glavna Neg poteza: sovražiti-odklanjati neko (seveda Poz) Kld. "Tolažil sem se, da gre za zmotne vesti, kajti v Rusijo in kasneje v Italijo je bilo težko dobiti prave, še posebej zato, ker si nisem upal pred prevratom komu pisati, bal sem se, da koga ne izpostavim maščevalnosti avstrijskih rabljev." Izrazi, ki jih Milan uporablja, so iz agitk, so nramno-ideološko prepotencirani, nastali so šele v vojni in v nasprotnikovem taboru kot propagandno izostrevanje. Po vojni postajajo normalni, s čimer se vojna med dvema Dž seli v DžV, kajti kdor ni ves za Srbe (kasneje za Ptjo), je Not Izd lastnega Nara-NSSI.

"Vedel pa sem, da si ognjevit" - le v čustvu in retoriki, ne v dejanjih, ta so SZ - "Jugoslovanka, vredna vnukinja našega" - spet našega, našost kot IntDn - "deda. (Pokaže na portret.) Ded, Ilirec, veliko sem mislil nate v težkih dnevih minulih let! Upam, da si zadovoljen z mano!" IntDn in Db se usklajata; v IntDni se dogaja prava vzgoja. Določena je nova prava Trada edinovrednega Hrštva: ilirizem, ne pa Hršavtonomizem, starčevičijanstvo ipd.

Ni čudno, da Ljerko takšna bratova izpoved navduši: "(objame ga) O, moj brat!" IntDn, ki se RR v Db-PS-Br. Po logiki arhemodela Dč-EDč gre Br v Bm. Spopadeta se Hrvata Pavelić in Broz, nato Broz in Hebrang. V tej smeri ni prehoda v LD, ni realizacije RLH-VISA. "Tvoj mučeniški obraz", retorika se vrača v Kom formi po 1941, "te cunje na tebi, tvoj ponosni pogled", ponosnost samega Nara, "vse to mi dokazuje, da si živel višje življenje. Kako si lep!" Ali celo: krasen! Pojem "višje Ž" kaže, kako je Kveda ves čas težila k spiritualizaciji-idealizaciji; uresničevati ju je mogla v projektu Ncl-fz KIde. Šele Naš Nar je lahko pravo višje Ž. Kot v NOB(D) Ptja oz. LR.

Kar naprej zadevam na isti model: Kveda lahko svojo Pvt Psk oslabiljenost rešuje-utrjuje le z Rad naslonitvijo na močno Kldo. Milan: "Kako si nežna, tenka kot deklica." Ljer: "Kaj hočeš, veliko sem pretrpela." Trp je dediščina FKČe. Zdaj pa je strta: "Že dolgo mi je vseeno. Kot da nimam duše. Kot da sem v grobu. Teptajo po meni, žalijo me." Takšna bi mogla biti - v Kvedini avtoprojekciji tudi je - trpečniška Hrška pod železno peto tujčevskih rabljev-Avstrijcev. Kveda se ldn s tako žaljeno in mučeno domovino (ki, nota bene, sploh ni njena prava izvirna domovina, ampak izbrana, naknadna). Da pa bi se mogla iz trpnega stanja RR v aktivno, potrebuje domovina silo vere, ki ji daje prave vrednote in realno osnovo. Kveda odkrije, da so to le Srbi oz. le Srbija kot IdeaDž, IdeaPS, IdeaKld. Dokler je sama Pvt Hrvatica, je kot Ljer: "ne upiram se več, le topa bolečina je v mojem srcu dan in noč. Vegetiram." Srbski duh ji bo edini pomagal, da se znebi vegetiranja, pasivizma, nemoči.

Kaj naj ji v tem času in takšnih okoliščinah pomaga Slov, zavest, da je Silka? Nič. Slov je enako kot Hrštvo v težavah, mora si dokazati, da ni za Avso, se emancipirati kot SAKO, to pa lahko stori le z obratom k Srbiji, s pristankom na srbske vrednote. Srbija se zdi v tem težkem trenutku edini Odrešenik. Kot dve desetletji kasneje SovZ, tj. v Kom ideologijo prekrščena Slav Rusija.

7

Drama nenehno - Strno - niha med forsirano (avto)heroizacijo in melanholizmom; tudi ta model izhaja iz FKČ. FKr je oboje: (NeČi) trpeči-umirajoči na križu in VoM na dan izbruha Pomladi, kot Zeleni Jurij. Brez Srbov bi VoM manjkal. Ostali bi le Pvt spomini, ki le še otežujejo brezizhoden položaj. Kveda je imela sicer grdo detinstvo, a kasneje je v še hujši stiski, v tako hudi, da si celo lastno slabo detinstvo RR v lepo; (po)išče tiste momente v njem, ki so NeČi in jih poveča do čustvene pretiranosti.

Ni naključje, da Milan "opazi lutke na divanu." Nekaj desetletij prej je naslovil lben svojo dramo o Že, ki se emancipira, ne le **Nora**, ampak enako **Hiša lutk**. Emancipirana Že - na poti v SAPO - se izključuje z lutkami, prevelika navezava na lutke je infantilizacija. Milan: "Kaj je to? To je razstava lutk! Kako so prijazne! Kako dolgo nisem imel lutke v rokah. Se spomniš, da sem ti s prvo svojo službo sodnega pristava kupil lutko?" Ta podatek karakterizira bratovsko-sestrinsko Idealjezen med njima, enako Intčustveno vezavo na detinstvo, ki je potekalo v imenu bega pred Ž.

Podobne izjave, kot jo je pravkar podal Milan, NOBD junak ne bi mogel izreči. Krim, Iztok, Vid, Mihol so zgrajene osebnosti, ne le čvrste, ampak tudi jeklene. NOBD jih sicer podaja v Hum luči, a s tem dejansko Prikr(iva), kar je v njih odločilno: njihova - na robu celo zverska - brezobzirnost. Brez te brezobzirnosti ne bi mogli uspešno dobojevati SV s Hudičem, LR-RBa. Milan, kakršnega spoznamo iz **Spada**, je prej SeH junak, v Mo obliko RR Arja iz **Ljudi**, Didi iz **Noja**, MešBrž dete, ki bi rado bilo Junak, a ne zmore; po duševnosti je soroden Milanu iz **Prz**; vemo, kaj se zgodi Milanu: pod mučenjem v zaporu klone, izda tovariše Prte. Poz Frenk in prečustveni Milan (iz **Prz** in iz **Spada**) se skoraj izključujeta; tudi Milan iz **Zlate mladine** je bližji Kvedinemu kot Milanu Osredkarju, ki je Prt - oz. v VojPP - major.

Na takšni bazi, kot jo v naslednjem govoru izrazi Ljer, NOB-LReve ne bi bilo mogoče vzpostaviti. Miheličeva - kot Kramerjeva - se je verjetno igrala z lutkami v domači Brž premožni hiši vodilnega JugoPolika strica Alberta Kramerja, velikega Jugoslovena, ki je 1919 in 1922 mislil podobno kot Kveda; a se je znala odpovedati svojemu nežnemu detinstvu, čeprav je tudi že imela dva otroka, Nemci so jo zaprli, postala je ilegalka-aktivistka, obračunala je s svojim mladostnim svetom SeH romanov **Obraz v zrcalu** in **Tiha voda**. V Špelco, **BSSvet**, kot vosovko-likvidatorko se ni le projektirala na čustveno-imaginativen način, kar je linija Ljerke, ampak jo je skušala Posn, verjetno jo tudi - vsaj nekako - je. V razliki med takšno Kramerjevo-Pucovo (kasneje Miheličevo) na eni in Kvedo na drugi strani se vidi razlika med odločnostjo Vojmomenta 1918-1919 in 1941-45. Tudi v razliki med Senatorjevo (Kramerjevo) Tanjo iz **Ognja** in Ljerko.

Ljer: "Da, to je bila zadnja lutka, ki sem jo dobila. Tisto zimo sem hodila že na plesse ... Ko sem prvič kot žena jokala razočarana in uboga, sem nesla lutko k babici. Tvojo lutko - mojo vedro, nasmejana mladost! (Joče.)" MrkKom je tudi tu odločnejši. Zanj preteklost načeloma - Strno - ne more biti lepa. Morda je na individualni ES ravni, a to je neTip, celo nevredno prikaza, napačno. Razmerja je treba tako RR, da se osredotoči vse Poz na prihodnost, ta postane s tem Abs sila, medtem ko dobi preteklost Abs Neg poteze. Ljer pa niha med lepo Pvt preteklostjo - spomini - in rešilno prihodnostjo, ki jo prinašajo drugi, ne izdeluje jo ona; prinašajo jo celo tujci, Srbi. Zato je prva dolžnost, da Kveda - in njej podobni - Srbe iz tujcev (iz tujega Nara) RR v - šele edini pravi - naš Nar. Srbi so celo srčika našega Nara, Hrštva, kot je kasneje Ptja srčika našega Nara, Hrštva in Slova. Ptja 1919-1922 še ne; tedaj je še interNac narave. Kasneje, posebej v veliki Domovinski vojni, kot jo določi Stalin 1941, pa se Ptja ravno zaradi Not povezave z Narom RR v Lfz.

Kveda in Milan vidita temno plat vojne, vendar je niti ne skrivata, kot jo NOBD, niti ne RR v ARF-AK, kot jo SPD, **Žoga**, **Delirij**, (Ocvirkova) **Mati na pogorišču**, (Kmeclova) **Marjetica**. Kveda jo RR v SeH. Milanova izjava je Tip v tem pomenu: "Moje roke so trde od bomb in drugega ubijavskega orožja. Veš, sveto je, pa vendar grenko z orožjem boriti se za svobodo." Pade odločilna beseda: St. St boja za Svo.

Prti-Komsti se niso gledali-presojali tako. Če bi se, bi se obremenjevali z občutkom GhKe, da ubijajo; prav tega niso smeli. Ptja jih je razreševala občutka-zavesti GhKe. Zato so tako otrdili, postali v SV oz. pravičnem ubijanju tako samoumevni, da so mogli postati Stl despoti, v St prepričanju, da so le osvoboditelji in graditelji nove, svetle prihodnosti, NČla, NSveta. Šele po vojni so se ozavestili tega, da je bilo njihovo ubijanje vprašljivo, njihova akcijskost terorizem, njihova Reva (pre)kruta; in še to so spoznali le tisti, ki so prišli z oblastjo v spor, pri oblasti v nemilost, najbolj s strani PPPtje preganjani, zaprti, Tor, Zup(an), Javoršek. Ko so se tako (pre)oblikovali, so se približali Milanovi zavesti: SeHu. Lik, ki ga je Tor kot Stl ideolog najbolj Zanič(eval), Milan iz **Prz**, je komaj desetletje za tem postal zanj lik, s katerim se je ldn: Didi iz **Noja**. Enako Zupan: Neg Mirtič iz **Rojstva** se v **Ladji**, napisani v povojnem zaporu, RR v Poz Rajnika; vsaj v nekaterih - a bistvenih - točkah.

Prti niso temeljili le na Marxu; tega so Komsti celo skrivali, raje so recitali SINar Trado, Prešev **Uvod** v **Krst pri Savici**. Kveda ravná analogno, le da znotraj svoje nove Trade. - Je mogoče dobiti novo Trado? Novi Nar si lahko Svno izbereš, novo Trado teže ali pa sploh ne. Nar kot projekt prihodnosti, to gre, medtem ko je

Trada nekaj, kar se je že zgodilo. Če Čl izbira že dogotovljeno, pristaja na dano. To je enako Not protislovno - SZ -, kot Kvedina stava na Kri-Rod, ob tem pa si izbere novo Kri in nov Rod: Srbohrvaštvo. Kveda je ena sama SZ. Ravno za SeH pa je SZ najbolj Tip poteza.

Če gledamo **Pico** s stališča SD-PrS (TaSiZi), je odprta možnost; če jo gledamo s gledišča **Spada**, spoznamo, da že v nji prevladuje SeH; in v **Ancih**. Kveda je res odšla iz Slje, kot Anec in Lojz, a ne v Sv-suvereno-emancipirano Ameriko, ampak v takšno tujino, katero je nato RR v svojo pravo St domovino. Tako je retrogradno postala TragSent Ančka, ki umre od pasivnega Trpa in OISa, ker se ni mogla odločiti ne za Kristana, ta je šel realno v ZDA, ne za Cana, ta je doma (so)organiziral PolDb odpor v projekciji LReve. Leta 1919 in 1922 je Kveda čutila, da je izdala svoja dva Prila in vzornika. V času **Pice** si ni mogla misliti, da bo pristala v Jugofzu.

Ljer se spominja: "ganjena zre v brata: Spremenil si se in vendar si ostal isti", retor. "Isti naš Milan." Naš, ne svoj; ud IntDne, ne SAPO. Tisti, "ki nam je recitiral vsega Čengićago na pamet." Gre za Mažuraničev Narpobudni ep **Smrt Smail age Čengića**. Ljer poudarja molitev, da bi bila njenemu sinu naklonjena prava osebnost, ne poudarja vzgoje k tej osebnosti; spet trpna poteza: "Vsak dan, odkar se mi je rodil sin, sem goreče molila k Bogu: Daj mu dušo, kakršno ima moj brat! Mojemu bratu naj bo podoben, ne svojemu očetu!" Prošnjja, molitev, želja; ne akcija. Ne pravim, da Zvonka ni vzgajala v tej smeri, a tudi vzgojo je očitno povezovala s prošnjo, celo podrejala prošnji. Prošiti pomeni FP. Prošiti=moliti. Odloča Vsemogočni, ne pa Čl delovanje-moč.

Kdo torej odloča: dednost ali Kršbog? Nat ali Kat? SLZ ima prav, ko ugotavlja, da Kvedo zanaša med Natom in Romidealizacijo. Vendar moram ugotoviti, da to nasprotje ni odločilno. Pristati na Nat in utemeljiti se na Kršbogu pomeni odreči se utemeljevanju Čla na lastni Sv volji. Vendar sta to dva - po Stri in pomenu - zelo Raz temelja. Kršbog je sila zunaj Čla, v tem analogna - v odločilni točki Id - z Dednostjo. Dednost se pojavi kot Abs sila, zoper katero Čl nič ne more, naj se še tako trudi; prav to je definicija Vsemogočnega Abs Kršboga! Nat zreducira boga kot osebo na zakon Nve. V obeh primerih je Čl glede na ta zakon nemočen. Medtem ko Tem os RLH VISa, ki vodi k Nastu SAPO, predpostavlja Čla kot Sv bitje, kot moč, ki lahko iz lastne presoje uravnava (RR) svoje Ž, izdeluje svojo osebnost in DbZgo. Nat torej še ni pravi prelom s FP. Zato ni čudno, da ga KatSiZ - SLZ - tako napada, Kob(lar) itn. Nat je tekmeč Katu, ne točka onkraj para Nv-bog.

Niti Mrk Ptja še ne prebije Stre Zun Abs sile, ki določa Čla. Mrk res Čla silno angažira, spodbuja v aktivnem boju zoper dano Neg oblast, zoper RazrDb. A to Čl dejavnost razume le kot pomoč zakonu, ki tiči v DbZgi in je nad Čl Sv Per voljo. Po teoriji Mrka odloča ta Zakon DbZge, ki je kot Zakon Nve; ne odloča Čl volja. Enako je v Kršu; Mrk je v tej odločilni točki Posn Krša. V tem je tudi MrkKom znotraj FP sistema-VISa. Tudi zato ni nenavadno, da se Kom oblast v marsičem pokaže kot nova FD. Nastopa nemalo v imenu RLH idej, a se udejanji kot regres v FD, kot Refe. To pa more, ker sam RLH ni dovolj Rad v odpravi Nv zakonov, ki da so nad Člom, kot Newtonovi v fiziki in Darwinovi v biologiji, nazadnje Freudovi v psihologiji. DgT je Rad druga. Dt je stava na Abs Alto IdBu. Niti ne na Čl Svo, ampak na to, da deluje v Člu (v njegovi Svi, zavesti, psihi) Dt (UnBDr); ne kot Zakon, ki določa Čla (Dednost, Katbog, RazrZg), ampak kot vizija, ki omogoča-spodbuja Dg. NDM.

Ko Kveda niha med Natom in idealizacijo, ostaja znotraj istega: znotraj FP. Ko SLZ Kvedo reducira na to nihanje, na ta okvir, deluje-presoja na zunaj točno, ne opazi pa tistega, kar je zame v Kvedi najpomembnejše; tega opaziti ne more, ker nima receptorja za to. V ES analizi **Pice** sem raziskoval - opažal - ravno to, da se Kveda tu ne preda ne Natu ne idealizaciji. Problem pušča odprt, nakaže ga, celo artikulira. Berta (manj prepasivni Makso) ima možnost, da postane SAPO. Ne določa je dednost, niti ni čezmerno predana idealizaciji, ki vodi nato - ko se v objektivnosti podira - v SeH. V Berti (in Pepiju) je moč-čut za Dt. Pred Kvedo - pred njima - je naloga in/ali problem, ali in kako jo bosta udejanjala. V **Ljezi** je te moči že (še) manj, Dušan se pasivizira, leze v OIS. Je pa v **Ancih**. Anec res vse preveč reducira na Kpl proizvodnost, udejanjanje v ZDA; vendar je v tej produkcijski akciji-miselnosti tudi nekaj, kar je povezano z Dg-Dt. A kaj, ko Kveda regredira v Srbsko PS pred Naco Hrštva, torej celo v Dbo, kakršna je pred nastankom FD. To pa je idealizacija; zato ni čudno, da se (s)krha ob OISu ali Natu: poklekne pred zmagovito - nenaklonjeno - usodo.

Najslabše, kar se lahko zgodi - najslabše z vidika DgE -, je regres v IntDn, kot MinKldo, ki nato terja kot dopolnilo MakKldo: Srbstvo in/ali KC in/ali Ptjo. Naj se Can še tako bliža Prolu in s tem Ptji, ob tem budno pazi, da bi (p)ostal SAPO. Maks prav zatagadelj noče v Kantorjevo Dn, čeprav ljubi Kantorjevo hčer Francko, **Kralj**. Jerman se razide z županovo Anko, **Hlapci**; njegova zveza z Lojzko je Dg tipa, ne IntDn BržMeš tipa. Petrova ljubica Jacinta je zanj nedeterminantna, je muza, Sv izmišljija, z njo ne tvori fiksirane ozemljene MešIntDne, ampak Sv par na - k zvezdam odprti - cesti oz. točneje: v brezcestju; **Poh**. Naj Dioniz, **Vida**, še tako hrepeni po povezavi z Vido, iz tega ne sledi nastanek IntDne, kakršno udejanjata Dolinar in Milena.

Kveda pa se že zgodaj ozemlji v IntDn, ki ji je po eni strani v uteho, po drugi odveč, saj jo dela za Mešsoprogo, jo intimizira in ujema v past Mešfamilije. Berta v **Pici** še nima (svoje nove) Dne, tudi v **Ancih** je še ni, Lajz odide v Ameriko Sven. **Spada** pa ni, če ni ljerkine privezanosti na njeno IntDno, pa naj sta to njena otroka, predvsem sin Zvon, ali njeni predniki, predvsem ded Ilirec, oz. vodoravno njen brat Milan. Kveda skuša tolmačiti IntDn kot jedro-zgled za IdeaKldo. Prav nerodno: če kaj, PS Srbi kot VojNar ne morejo biti zgled za IntDn, Srbija ne za blágo, lepo, nežno Dn skupnost. Kveda investira v realne VojSrbe, ki so četniki in hajduki, bidermajerski stil AvsPvtza; nemogoč spoj, ki vodi tudi s te strani v SZ.

Preden predstavi ljer bratu svoja otroka, ju takole opiše: "Zvonko je povsem moj", tendenca v Avldo, "povsem iz naše familije". Ta naša IntDn je tendenca h KAvKldi. Bistveno je, da očistimo dom od tujcev-zla, pa bo Dn spet IdeaHarKld. Milan načrtuje, kako bo problem rešen; treba ga je le transponirati iz IntDne v HršDbo: "Moža boš zapustila, otroke boš vzela sabo, nekje v miru boš počakala, dokler se mi ne posreči tvojega neprimernega soproga pregnati iz našega" - Našega! - "očetovskega doma, dokler tega doma spet ne očistim."

Ne le Ncz, enako tudi Kom in KC nenehno - Strno - očiščujeta: z Unič taborišči, St inkvizicijo in Stl procesi, glej Mödovega **Mengeleja**, Žiškove **Otroke apokalipse**, Petanov **Dahavski proces**.

Od 9-ega do 15-ega prizora sledijo pogovori z otroki; v njih sporoča Kveda - predvsem skoz Milana - največ ideoloških vrednot. Brez njih **Spad** ni kompletan ne razumljiv.

Ljer takole razloži Milana: "Vaš ujec se je boril za svobodo naše domovine. Boril se je v srbski vojski za nas. Če ne bi bilo njega in njegovih tovarišev, bi svet dejal, da nočemo svobode in ne bi je dobili." Izjava je Tip, vredna podrobnejše analize. Prvo, kar bije v oči, a ostaja Tip tudi za DSD, za sleherni Ncl, je, da misli avtor le s stališča lokalne NSSi, svoje-naše Klde, Hrštva (Slova), ne pa s stališča UH. Kveda je imela v **Pici** in **Ancih** možnost, da bi prišla do UH-RLH, a ni uspela.

Tudi I. Svetvojno je treba gledati z vidika UH. Nemci so se trudili dokazati, da so oni nosivci UH-RLHa; v ta namen so izigrali vrednoto NemKule. V tem jim je dajal prav celo Thomas Mann, zaradi tega je prišel v spor z bratom Heinrichom. Nepristranske - tudi Danemške - analize potrjujejo presojo, da je bila TaNemčija že najizraziteje Ncl usmerjena Dž; to kaže tudi njeno ravnanje v tim. nemški ekvatorialni Afriki z domorodci, močno se je uveljavljal rasizem, prepričanje o večvrednosti Nemrase, s tem o dolžnosti-pravici Nemcev-Germanov, da vladajo svetu. Ne trdim, da niso bili Angleži podobnega mnenja, za Ance pa to ne bi držalo; Wilsonovi nazori so segali čez EvrNcl omejenost. Neprimerno bolj pa se je ista Stra oz. razmerje razvilo v II. Svetvojni; bila je res vojna med RLH-VISom in Ncz Refe (ReBar). Kdor je 1941 razmišljal le z vidika, kaj je dobro za Slce (Hrte), je ostajal v PS okviru oz. se je bližal KAvKldi. Za Kvedo-Ljerko je takšno razmišljanje-izhodišče samoumevno. Le da je Hrštvo razširila na Jugo, ga spojila s Srbstvom; tudi Slov, če ga je sploh še upoštevala. Če se mu ni že Not (in Zun) odrekla in se s tem zanesljivo npravno-ontološko poškodovala, saj si je Kri izmislila; ni zastopala svoje Krvi, ampak Ideasrbsko ali posrbljeno Hrško.

Oblika izjave je Tip: Milan se je boril za Svo naše domovine. Tu je Naša domovina predmet, cilj, stvar, vrednota sama na sebi, kot takšna trpna bit. Kot za vsako vrednoto se zanjo borijo Raz interesenti, tekmeci. Ker svet po FP načelu razpada v Dobrega in Zlega (Duha), je en borec, ki se vojskuje za pravo Stro naše domovine (NSSi), drug borec pa za nepravo-napačno Stro Domovine. Prvi je Srb oz. Hrvat (Slc), ki Hrško (Sljo) osvobaja izpod kuratele ali oblasti drugega, ta je namreč prej zasedel - si podvrgel - NSS, jo zaslužnil. Seveda misli drugi analogno: ustaški Hrvat s pomočjo Nemcev, ltov, Madžarov zoprjuje Srbom in njihovim zaveznikom (Gosom) Anglom, francozom; enako v II. Svetvojni, ko se znajde Paveličeva NDH na strani Osi, Juga na strani zaveznikov. Zmaga tretja sila - KomPrti.

Domovina-NSS-Hrška nastopa kot zakleta Kraljična, ujeta v votlini, celo zvezana z verigami, čuva jo strašni Zmaj; predstava je iz PS in FP. Zanj - da jo bosta (od)rešila, pomen iredentizma, osvobodila - se borita dva kraljeviča ali Zelena St Jurija: Srb in Nemec (Madžar). Ker sta tujca, je jasno, da bo vsak skrbel najprej za svoje koristi, si de facto Hrško podrejal. Prava smer nastopi šele tedaj, ko Kraljične ne prihaja reševati nekdo od zunaj, ampak se sama ne pojmuje več kot trpna žrtev (celo kot SŽ ali SeHŽ-rtev, kar je Ljerka), ampak najde v sebi vitalne Vojpotentne sile kot samopotrditev, da je sama Agrčkz(K)ld. Šele v tem primeru gre za - nastane - pristni Ncl.

Zdi se, da je na Slskem MV (1941-45) prišlo do tega, do nemalo čiste oblike samoSlske Vojemancipacije. PrtSlja se je sicer naslanjala na Jugo, na Sovjete in zaveznike, a sama vstaja in večina boja kot NOB se je dogajala kot SAKO. Na Hrškem je bilo več sodelovanja s Srbi in Musli, MV Hrška je obsegala tudi teritorij BiH, a tendenca je bila analogna kot v Slji. To je omogočilo, da sta se tako Slja kot Hrška 1990-91 normalno osamosvojili; Hrška je imela pri tem sicer več težav, ker so Srbi pretendirali na velik - nekateri celo na pretežen - del njenega ozemlja, do Karlovca, Virovitice, Karlobaga. Odtod njena nekajletna vojna vse do operacije Vihar 1995. Zanimiva paralela, dvojna in vsebinsko nasprotna uporaba gesla Vihar-Oluja; enkrat za dramo, drugič za vojno, enkrat za prosrbsko, enkrat za proHrš.

Ne 1941-45 ne 1991-95 PrtHrvat ni mogel reči kot Ljerka: da se je Hrvat Milan vojskoval v srbski vojski za nas, za Hrte (ali za Slce). Oblika Ljerkine izjave kaže, da je bila vsebina srbofilstva oz. Jugofilstva na Hrškem (in v Slji) paternalizem. Srbi so prišli kot osvoboditelji Hrvatov in Hrške; Peter I. je bil kralj Osvoboditelj, Aleksander Zedinitelj. Medtem ko je MV Ptja sicer prav tako sebe razglasila za Osvoboditeljico (in nosivko Edinstva-Enotnosti Juge), a Ptja ni bila le JugoPtja, ampak tudi (vsaj v Potu pretežno, kar se je razkrilo 1990-91) republika, točneje: Nac(ionalna). Imela je tudi tak naziv KPH(rške), KPS(lje). MV se je formuliralo: Naš Nar se bori v NOB-LRevi zase; zase pomeni za nas. S pomočjo ostalih zaveznikov in bratskih Narov, a Tem nosivec emancipacije je on sam. FP model trpne žrtve, predmeta, podložnika na eni in aktivnega osvobojevalca-junaka (Gosa) na drugi strani je prepustil mesto novemu - Ncl - modelu samoosvobajanja. Zakleta-ujeta princeska in osvoboditelj-heroj postaneta ena in ista oseba.

Realiteta sveta je res takšna, da je vsak subjekt - SAPO in SAKO - nemalo odvisen od ostalih, od okolja. Pa vendar, gre za mero te Rel odvisnosti. Ljer pravi jasno: če se ne bi nekateri Hrtje borili v srbski vojski (za Naš Nar), mi - Hrvatje - Sve ne bi dobili. Dobili smo jo za nagrado, ker s(m)o se nekateri bojevali v vrstah srbske armade oz. ker so se pokazali Srbi tako plemeniti, tako ljubeči brate Hrvatete, da so nam Svo podarili. Stvar je jasna: kdor Svo podarja, jo lahko tudi jemlje nazaj, v rokah drži škarje in platno. Le kdor sam kreira svojo usodo, je suveren. To je stališče normalnega Ncla kot izraza Agrčklzde.

S tega vidika je razumljivo, da ne za Hr(va)te ne za Slce Sv (mera Sv), ki s(m)o jo dobili 1918, ni zadoščala, neodvisno od presoje, koliko sta se Slja in Hrška 1918 sami osvobodili izpod Avse in se konstituirali v tim. Dž SHS, tj. Slcev, Hrvatov in Srbov, živečih v pokrajinah bivše AvsOgrske. Za oba Nara je bilo po Stri ldba (glede na naravo lčla, da je Agrčklzd) nujno, da dosežeta emancipacijo kot dve posebni ND z novo vojno-uporom. Hrška je prvič poskusila to s Paveličevo NDH, na osnovi Proda, kot bi izhajala iz **Spada**, drugič - tokrat uspešno in (vsaj Rel) trajno - 1991; Prt gibanje MV je bilo na Hrškem vez med ponesrečeno Paveličevo NDH in Hrško 1991.

Še jasneje se je to zgodilo v Slji MV in 1991. MV-De v Slji je ravnala narobe, ker se je potuhnila, skušala mirno v zavetju prebroditi Svetvojno. MV-Le je ravnala prav, tudi uspešno; tvegala je in zmagala, pokazala, da so Slci sposobni emancipacije sebe kot Nara v ND. 1991 je le požela, kar je sejala MV. Podobno Hrška, čeprav je bila 1990-91 bolj De usmerjena kot Slja. Sl DEMOS ni bil isto kot HDZ na Hrškem, Pučnik ne isto kot Tudjman. Odtod razlike med DaSljo in DaHrško: da Hrška še nekaj časa ne bo mogla v EU. Hrška je šele tri leta na poti, na kateri je Slja od 1992, od prehoda oblasti od DEMOSa k LDS. Treba je upoštevati, da je prešel od DEMOSa k LDS pretežen del odločilnih kadrov, Rupel, Kacin, Bavčar itn. V

DaSlji je naslednica Ptje ZLSD le stranski sodelavec v Drnovškovih vladah, na DaHrškem vodi Džo Račanova stranka, ki je dedinja Ptje, čeprav RR v SoD. Na DaHrškem se je sredinska (LDS analogna) Lib-socialna stranka razbila, zdaj že na tri dele; Hrški SSS kot sredina nimajo iste moči kot v Slji, niso integralna Db moč.

Hrška je še močno na tirnicah DŽV, kakor jo uprizarja **Spad**. (KasO: prav danes objubljujejo ultraDe branitelji zasesti ceste; ni to poskus DŽV? Eden od teh poziva k umoru Račana in Mesića; bo Hrška, če je pravna Dž, te pozive tolerirala, se delala, kot da jih ni? Zdaj se odloča, kaj je-bo Hrška: ali RePS ali LD-PM.) V DaSlji je poskus DSD, da bi vrnila DŽV in €Dč (Fz), propadel; niti retorično ni več uspešen, DSD je karikatura De-snice in KC-Trade. Je groteska. DaSlja je prešla v tržno LD, v LD-PM, v Dv; Hrška še ne. Verjetno bo. Za Srbijo pa je težje reči, česa je zmožna. Danes je v Rad SZ. Niti Ort Rca fanatizma ne zmore biti. Vse pošastno klanje Muslov in Hrvatov po 1991 ji ni pomagalo, da bi postala suverena AgrčkzKld. Je umazan, korupten, butast, zločinski teater. Tej Srbiji bi se dalo reči Ristićija, po ljubiši Ristiću, favoritu Mire Marković alias Marcos. (Mislim na filipinsko despojno.)

Nadaljnja debata v Dni potrjuje rečeno. Hči Višnja, ki je povsem na strani očeta: "Tata mi je dejal, da nam je tisti gospod iz Amerike, veš, predsednik Ilson dal svobodo." Kveda s tem, da poveže Proda in Wilsona, jasno pokaže, da odklanja UH-RLH; da preferira Jugosrbsko PS. (To je regres k **LTugu** in Klemenčičevima **Zetoma**.) Ljer: "Ne, če ne bi bilo teh (pokaže na brata), nam ne bi dal nihče svobode" (da pa nekdo daje Svo in je naš Nar ni sposoben osvojiti sam, je za Ljer-Kvedo zunaj dvoma), "ker je ne bi bili vredni." Tip FP: da nekaj dobiš (a vse dobiš, nič si ne moreš vzeti-narediti sam, bog daje vse), moraš prej to zaslužiti; nekdo mora biti usmiljen, da ti da, naklonjen. To so Srbi: zato zaščitniki (dalo bi se reči: makroji) manjših Jugo Narov, manjših bratov. Prej Nemci-Madžari, zdaj Srbi. Ali, v Paveličevi NDH, celo lti; Pavelič je ltrincu ponujal Hrško krono, fzlti je odstopil Dalmacijo. V zahvalo za pomoč pri emancipaciji fzHrške. Takšna Naremancipacija je seveda močno invalidna.

Ljer: "Povsod bi bilo še vse madžarsko in avstrijsko: na železnici, na pošti, povsod." Po 1918 je postalo nemalo srbsko. Bila so leta, ko je potekalo uradovanje na Slskem v srbsčini, celo v cirilici. Sam se še spominjam, da smo peli Dž himno **Bože pravde** v srbsčini; nihče od otrok je ni razumel: *ti što spase* itn., Slščina ne pozna aorista.

Zvon strica-ujca občuduje: "Ti si bil s kraljevičem Markom? Meni je mama veliko pripovedovala o kraljeviču Marku." Kveda napiše zato glavno izmed svojih 4-dram ravno na ta motiv: **Vnuk kraljeviča Marka**. Milan: "Nisem bil s kraljevičem Markom, bil sem pa s kraljem Petrom." Marko je fizično mrtev, a njegov duh je prešel v dinastijo Karadjordjevičev, v Petra I. Lahov **Praznik** naredi Zgo Srbije za pristno-pravo Zgo Slje in Slova. To je še bolj Rad korak od Ljer-Kvedinega.

Radićevci-frankovci Zanič(ujejo) Srbe-Karadjordjeviče; Višnja: "Tata ga" - Petra I. - "ne mara! Pravi, kakšen kralj - v opankah!" Medtem ko je bil tata "o-fi-cir" Avsvojske, v - zloščeni - škornjih, škornje mu je loščil purš, v slabem primeru kak Švejk, v dobrem kak Broz. - Sem krvno kriv, ker je bil moj ded dr. Robert Kermauner stotnik Avsvojske, čeprav Rad SI Nclst?

Deveti prizor se konča s temle dvogovorom - Milan: Če bi bil najin oče še živ in tu Gos, "kako slavno bi me sprejel!" Tudi Slava je FP, ohranila se je MV v KomNOB; v LD-PM je brez pomena, nadomestil jo je imidž. Ljer: "Tudi mama. Sam veš, kako je oboževala Ilirca in Strossmayerja." Imam pravico presojsati te teme, saj jih doživljam od znotraj; sem Ponot svojo lnt krvno Dn. Moj praprapraged Matija

Ličan je v Ilirski Bistrici spreje(ma)l škofa Strossmayerja v Slav oblačilih, v surki, mu recital Preša, Jenka, Gregorčiča, Koseskega. Moja Dn je izšla iz krvne zvestobe Slavu, JugoSlavu, prešla nato k NarKomu, moj oče je v 20-ih letih javno-pisno zagovarjal SND, bil zato celo obsojen pred sodiščem, soutemeljeval je torej LR-NOB. Jaz sem točka ARF-AK celotne Dn in SDn Trade. Ne zoper njo, ampak onkraj nje. Že moj praded Valentin Kermavner je zagovarjal kot Klas filolog UH vrednote RLHa, grško omiko, prevajal oz. komentiral Platonove **Dialoge** in Leibnizovo vzgojno etiko-**Theodicejo**, torej srčiko EvrRazsva.

Zato morem in moram sam ne le naprej, ampak dlje. Naprej=nazaj, RazRak. Če bi šel le naprej, bi prišel v DvAv, glej **GR 4**. Sem v K-milosti, da morem vstran, drugam: k Dt. Tudi pričujoča moja razprava o **Spadu** oz. knjiga o Kvedinih 4-dramah izhaja iz Dg-VISa. A gre skoz ves THM-krog: od ldn z AgrČkzldo (z Nclom), prek upora tujskim Gosom in domači BržKpl oblasti (EDč) skoz Dek in Sim sistem. KvedD je v meni, je jaz, in vendar nisem od nje odvisen, v sebi jo morem prehajati.

Sledi bistveno sporočilo: teza drame. Milan: "Vsi so v grobu, njihove ideje pa so se uresničile"; ali: spremenile v resničnost-stvarnost. To je Not protislovje-SZ KvedD: Ideje so udejanjene, ljudje pa so v grobu. Ne le Milanovi-Ljerkini predniki Ilirci, ampak tudi Milan in Zvonko, Ljer pa je živa zakopana. Kdo je torej ostal živ, da bi užival Svo, ki so jo prinesli Srbi? Da bi tvoril resničnost IdeaHarkIde kot Nove Hrške?

Ker Ljer-Kveda čuti ta problem - samospodbitost izjav-vere -, dodaja: "To je pravo življenje, večno življenje." Spet regres k FP. Katdogme-verovanja so potrebna, da bi se Čl prepričal v Poz rešitev tam in tedaj, ko je vse potrkano. ES ljudje so mrtvi, Ideje pa so VeŽ, ki je edino pravo Ž. To trdi že FK: FKr umre na križu, a (njegov) St duh ostane, je Ve(čen). Spomladi FKr celo vstane od mrtvih (VoM); po tej matrici bo vstala od mrtvih tudi JugoHrška. Ni 1941 in ni 1991. Kdor hoče ljudi prepričati v VeŽ, ga mora prenesti v nebesa, ga ne podrediti možni verifikaciji z eksperimentom oz. dejstvi-podatki, kot terja RLH. Not protislovnost NclA (Fza) je ravno v tem: v Mil obljubah o paradizu na TSu oz. o Abs zmagi NSSi, pa naj bo katera koli, ali Kom ali Fz, JugoFz, ItFz, NemNcz, SovZStiKom itn.

Danes v Evri pada tudi Kat - Prot-Krš - vera v zagrobno-nebeško Ž, v VeŽ v nebesih. Nadomeščajo jo Raz NA sekte in verovanja, recimo VS, Relnk itn. Ncl-fz v Slji je komaj še živ; na Hrškem je - bistveno - močnejši, pa vendar brez šans. Ko poslušam na Hrš TeVe predstavnike stranke Prava, Džapića itn., so isti kot v SI parlamentu Jelinčič: sama demagogija, le da je Jelinčičeva še bolj nesramno cinična, posmehljiva. Cinizem je edina prihodnost DaHrš pravašev. Vse gre v LD-PM, v RMg. Žal nisem dovolj poučen, koliko je RMg dramatike v HršLiti. V SD ne le prevladuje, takorekoč edina je.

9

V desetem prizoru Kveda Krit prikazuje lte; s tem dopolnjuje dramo **Arditi**. JugoFz in ItFz sta smrtna Sža, enako kot v Slji ORJUNA in ItFz. ORJUNA je nastala na Hrškem, v Dalmaciji, kar je razumljivo: najbolj Rad Ncl je v mejnih pokrajinah nekega Nara. Najhujši Nclfz fanatiki so Hercegovci, pa naj so Hrti ali Srbi. ORJUNA

je dobila največ pristašev med Pr(imorskimi)Slci, ker so bili izgnani iz svojih domov; recimo moj stari stric inž. Marko Kranjec kot Vodja SI ORJUNE. (Zadeva ni brez zveze s TIGRom.)

Milan o svojem ujetništvu v Itri: "Le s prevaro sem se izmaknil Italijanom, našim dragim zaveznikom. Umazani so, strašno umazani. Izigrali so Avstrijo, leta 1915 so izigrali Srbijo, zdaj bi najraje planili po nas in nam pobrali, kar se da brezbrambnemu pobrati." To zgodbo opisujejo **Arditi**, leta 1941 je ustaška Hrška kar sama od sebe prepustila Itom, česar se tem ni posrečilo dobiti 1918-1919. Kveda dojema Hrvate 1919 kot brezbrambne. A kje so tedaj Srbi? Spet ista Stra: Hrvatje so brez obrambe, Itri bi jim vse vzeli, če ne bi bilo Srbov. Ti edini rešujejo Hrško. Vse Hrške ne morejo rešiti (Istre, Visa, Lošinja, Zadra, Reke itn.), veliko pa. In: Zahsvet pomaga Itom, ne Jugi.

Ko Milan opisuje, kaj so počele z njim kot Vojujetnikom Raz komisije v Itri, med ujetniki ne navaja Slcev; to pa je že nenavadno. Kot vemo, je bilo nemalo Slcev tudi dobrovoljcev, tudi v Itvojski; zakaj jih je Kveda Zamol? "Vsakogar so vprašali, od kod je, kaj je: Srb, Hrvat, Jugoslovan" (kot posebna kategorija), Nemec, Madžar, Čeh." Če vsaj ne bi tako podrobno navajala; Čeh in Madžar da, Slcev ni. Je začela Kveda sovražiti Slce, se jih sramovati?

Kar je počela sama - Zamol Slcev in sebe kot Silke -, je kasneje dobila desetkratno nazaj, na svoj rovaš: Zamol so njo. Kveda kot JugoHrvatka je danes v Slji, na Hrškem in v Srbiji neobstoja kategorija. Je moja razprava o **Spadu** prva, ki jo vleče iz Zamola, iz preztosti, iz anonimizacije? Seveda ne zato, da bi podprl njeno Jugofz ideologijo; ampak da bi tematiziral njen problem, problematiko njene države. Ne le problematičnost, ta je vidna. Ampak Not PSt, ki opredeljuje zrelo-končno Kvedo oz. njene 4-drame. Kveda zasluži, da jo LZgar interpretira zunaj njene lastne SZSL ideologije, kot pomemben moment v SD; morda tudi v HršD. A o tem naj odločajo HršLZgarji. Moje sporočilo na letošnjih Krleževih dnevih v Osijeku naj služi temu namenu.

Da bi se rešil ujetništva, je Milan Posn nekoga, ki je v vrsti pred njim na vprašanje, kaj je, dejal: "Io sono partaio Radić. Spustili so ga. Pri priči sem se spomnil, da vsi italijanski časopisi hvalijo Radića. Spoznal sem, da je ime Radić za Italijane priporočilo. Na celotnem vlakcu, ki je vozil češke, srbske in hrvaške dobrovoljce skoz simplonski tunel" (čudno, iz Sicilije skoz simplonski tunel v Jugo? in: spet med njimi ni Slcev), "sva bila le dva Hrvata." Oba le zato, ker sta se proklamirala za radićevca.

Tu zahaja Kveda v Rad pristranost najnižjega Fz in StI tipa: Radića dela dobesedno za Izda Hrš Nara, za sodelavca Itov kot okupatorjev; Itri zasedajo del Hrške, Istro, dele Dalmacije, nekaj časa tudi otok Krk. Na ta način na Hrškem ni mogla nastati LD. Juga, kot jo je sooblikovala - si jo zamišljala - Kveda, nima posluha za nikogar, ki odstopa od Jugosrbskih (JugoNcl) idej-vrednot. Glede na to Kvedino platformo je bila Juga v 20-ih letih celo bolj LD, kot je to dopuščala Kveda. Tu je razlog, zakaj imam njen JugoNcl za Jugofz. Ncl vendar dopušča stranke, stranke pa so Raz, temeljijo na Dgč ideologijah-opcijah. Do 1929 je bila v Jugoparlamentu tudi Radićeva stranka, čeprav je često bojkotirala parlament. Strelji v Jugoparlamentu, ki so ubili Radića, so bili realizacija Kvedine ideološke platforme. Kralj - Aleksander (Peter I. je umrl 1923) - je po tem umoru uvedel diktaturo, ki so ji Komsti ne neupravičeno rekli: monarhofz. Kje je meja med prepovedjo strank in Tot sistemom? Brez strank ni v Dbi le monopolizem ene stranke, kajti ta je edina; če je edina, je sistem Tot, Tot pa je ali StIKom ali

FzNcz. Fz ima več oblik: od najbolj Rad, NemNcz, do manj ostrih, ltfz, Francova Španija; da je ta tudi Fz, je razvidno iz Jeločnikove drame **Krvava Španija**, 1939; glej mojo ES analizo v **RSD** knjigi **KrPI**, Pniz **DSPE 6**.

Ljer takoj ldn Radića in svojega soproga: "Oh, moj mož je radićevci!" Enačba je jasna: Radić=hudič, ker je tudi Prod hudič. Logika je Rad enostranska, v duhu Tota. Ljer o soprogu: "Oči ima odprte, a le v svojo korist." Na Pvt ravni je Prod pravni ničvrednež. "Sovraži Srbe, sovraži enotnost" Juge, "sovraži to našo jugoslovansko državo, propagira hrvaško kmečko republiko, dejansko pa je še do dna duše črnožolti avstrijakant." Hujše ocene radićevstva ne more biti. Vendar Kveda sama - nehote (ali pa nezavedno hote?) - pove, kakšna bo prihodnost. Zvon: "Jaz sem Jugoslovan." Milan: "Ti si prihodnost." Konec drame pokaže, kakšna je-bo ta prihodnost: S Zvonka in Milana. Simb(olično) je to S (odhod) večine Srbov iz Hrvaške 1995.

Kveda ne predvideva-čuti le Si-konca sebe in svoje NSSi; ob tem jo tudi bremeni zavest GhKe. Ta je bila že v Dušanu, **Ljez**, celo že v Berti, **Pica**, kajti ne vemo, kako se bo Berta odločila; morda pa se bo Ponikvarju prodala. (So)krivda je močna tudi v **Strtih**. Ljer: "Strašno mi je. Čutim se kriva pred otroki, da sem jim dala takšnega očeta." Ni to Kvedina sodba o sebi in očetu njenih hčerk, o Jelovšku? Je bila res tako naivna, da je nasedla hudiču, ki jo je le zlorabljal, sama pa je bila NeČi žrtev? Ni takšna razlaga prepristranska? Ni takšna pristranost v Intocenah Intrazmerij v IntDni analogna njeni pristranosti v Dbrečeh? Ena mojih hčera sodi podobno o svojem prvem možu, s katerim ima tri otroke; da je kot NeČi nasedla njegovemu šarmu, da tedaj ni bil tak, kakršen se je pokazal kasneje, namreč podlež, ničvrednež, baraba. Zakaj jaz nisem analogno nasedel? Zakaj sem izbral optimalno ženo, s katero sodelujeva - se ljubiva - že pol Stola? Nisem pri svoji izbiri partnerja za vse Ž upošteval več momentov, ne stavlil le na fascinantnost postavljača, na očarljivost retorja, ki je bil v resnici le Lumblebetač? Ni Čl dolžan upoštevati Raz momente, biti tudi ostro Krit do svojih izbir, gojiti ves čas Rad ARF, ne pa se zasanjati v svet želj?

Kveda še par let pred So ne more brez predajanja željam, brez infantilnega zaupanja v NSvet. Milan izjavlja zelo vprašljivo sodbo: "Življenje je le tedaj vredno, kadar je čisto in lepo." Ojoj, kakšno (pre)visoko merilo! Kdor meri Ž po tem merilu, mu ne ostane drugega kot OIS. Na način, kot presoja Ljer Ž, se ne da živeti. Ko ji brat-junak zagotovi: "Osvobodil te bom, prisegam ti!" (spet osvoboditev od zunaj, s strani Junaka), mu Ljer verjame, že se čuti (od)rešena; to je z mojega vidika (pre)poceni, prav za prav neodgovorno. Mar je bila res v Kvedi, ki je doživela toliko kot malokatera že svoje Gene, takšna otroška in otročja (zato SeH) neresnost? Ljer: "(globoko vdihuje zrak) Že čutim dih novega življenja, svetlega, srečnega, čistega. Oh, brat!" Ko bi le bilo tako enostavno!

Ptja je vedela, kaj vse je treba storiti, preden bo postalo Ž čisto in svetlo: iti skoz RB-LR, tj. skoz - sicer pravične in St - umore, jemati nase vso grozo bivanja. Krim, **Rojstvo**, Špelca, **BSSvet**, in podobni Rad verujejo v NeČi Abs Prihodnost, a obenem delujejo kot zavestni morivci ne le zla, ampak zlih; Špelca likvidira gestapovca Baumanna, Krim esesovca Harza. Medtem ko Ljer Intretorizira. A tudi Milana ne vidimo pri trdih-krvavih dejanjih. Se jim bo pa Kveda posvetila v **Vnuku**.

Milan skuša biti stvarnejši od Ljerke, pa se mu posreči? Poslušajmo njegov veliki govor o naravi junaštva in Čla. "Vrnil sem se iz vojne, iz pregnanstva." Kaj sem našel? "Zjokal bi se, če me ne bi bilo sram." SeH; stvarnost je bedna, Neg. A ko "objame svojega nečaka", se mu oglasi-vrne vera: "Zdaj nam bo lepo." S So

nečaka se vse še bolj nalomi, Ž zasluži le S. Kveda naredi enačbo: Ž=S, neodvisno od tega, da dramo kot agitko konča z okrepljeno vero v Poz prihodnost. A to je očitno samosiljenje, ne Not prepričanost. Isti Not ustroj drame se ponavlja.

Milan razlaga, kako je živel med vojno, kaj doživel: "Bilo je strašno, a obenem lepo. Ne pravi ljudstvo zaman: junak se prepozna šele v trpljenju." FP Trada: Trp je bistvo. Sam menim, da ima tu FP prav. Trp sodi v Tem izkustvo Čla. Skoz Trp Čl spozna, da svet ni IdeaHarld; da je nekaj drugega od tega; a kaj? Sámo Trp še ne zadošča. Čl lahko presodi, da je on IdeaPld, svet okrog njega - kot okolje, Sž - pa zel: AgrEkzld. Kveda v **Pici** in **Ancih** še ni zapadla tej Redi, v **Spadu** že. Šele če je Čl zmožen narediti ARF-AK (smodela Razcd-Dč, ARFlD-Dč), more ugotoviti, da je tudi sam AgrEkzld in da se tudi sam slepi (SZSL) kot Ideald. Na to ne moreta pristati ne **Spad** ne NOBD (SPED); niti ČD. Pot k takšni drži vodi skoz RealD in SD-PrS z vrhom v CanD. Trp je sredstvo oglašanja-spoznavanja resnice, tj. THM-ustroja TSa. Rešitev-pot je res onkraj Trpa, a ne kot VoM, kakor sodijo Krš, Kom in Fz, ampak kot Dg-Dt.

"V vojni vidiš, kdo je pravi mož, kdo pravi tovariš, kdo resnični pristaš ideje in svobode naroda." Vse te tri vrednote Kveda - Milan kot njen porteparleur - poveže, ldn. LD-PM - RMg - nastane tudi iz ARF-spoznavanja sinteze teh treh točk, ki se izkaže kot Neg. NOBD kaže čudovito npravno moč tovarštva, požrtvovalnosti, vztrajanja, poguma (glej like junakov-junakinj v NOBD, Krma in Nine, Špelce in Vida), ki je temeljila na prepričanju, da so Kom-Of ideje Sve SNLa najvišje; iz te sinteze pa se po vojni razvije nekaj, kar je nasprotje tej idealiteti: Ptj teror, razlike med ljudmi, celo med nekdanjimi Prti-tovariši, Dek(adenca) oblastnikov, ki so bili nekoč čudoviti junaki, egoizem, nizkotnost ipd. SPD odkrije, kaj vse vsebuje sama na sebi Abst ideja NL Sve. Junaki SPED (Junak iz **Vsta**, Stotnik in Vera iz **Napada** itn.) se prav tako borijo za Svo SNLa, le da jo vsebinsko povsem Dgč - celo nasprotno - pojmujejo.

Preneseno v Hrš razmere se da reči, da si prizadevajo za Nar Svo vsi trije akterji 20-ih let: Jugofz, Kom in ustaštvo (vključno z radičevstvom). ARF-PlD nastaja šele tedaj, ko spozna ta HKD ustroj iste načelne drže, njeno Not protislovnost, to, da se borci za Hrš (Sl) Svo med sabo celo vojskujejo v SV-DžV, kot MV. Šele ko Čl to spozna, a ne obupa oz. ne vztraja naprej pri Redi na eno platformo (kot Kveda in SPED), dobi možnost, da ne le razume Čl-svet bolje, ampak da ubere primern(ejš)o pot: v Dt. To je stališče **SAnt**, **Marije Tudor**, **Pipina Malega**. Stališče - zelo - redkih, a smerodavnih. KvedD - 4-drame - kritiziram (Krit analiziram) s stališča omenjenih treh dram, ne s stališča Not nasprotovanja **Spadu**, s stališča ustaštva ali Ptje.

"Čudovite stvari sem doživel in videl." Verjamem. "Veliko tragike, vsakršnih umazanosti, človeške majhnosti in klavnosti, a tudi veliko tistega, kar v običajnem življenju redko vidiš: moško hrabrost in plemenitost." Prevajam hrabrost namesto pogum, ker je bila ta beseda tedaj Tip. Ponavljam: šele ARF pogled, ki je odkrival, da so postali najhrabrejši najbolj despotski (Komisar in Marcel v **Aferi**, Stari v **Gredi**), omogoča Krit distanco tudi do medvojne hrabrosti in plemenitosti. Nekdo je bil Rad plemenit do svojega tovariša iz iste ideološko-verske grupe, Krim do Nine, **Rojstvo**, a Rad brezobziren do uda nasprotne grupe, recimo do Žolca. Za Zupana je samoumevno, da je vsak član Dmba tudi npravno ničvreden. Enako je samoumevno za SPED, da je vsak član Dmbu nasprotne grupe, vsak ud Ptje, hudič: Komisarka v **Napadu**, Rdeča zver v **Vstu**. O tem nočeta Milan in Kveda nič vedeti,

a je bila Kveda blizu primerni drži že v **Pici**, kot dvajsetletna. Kot 45-letna se je reducirala na enostransko zagovornico idealij-heroizma.

"Vsakdo je tam" - v vojni, v ujetništvu - "pokazal svoj pravi obraz." SPD se sprašuje: je bil ta obraz res pravi? Dramaturg Vrhunc mi je pripovedoval, kako čudovita - trdna, požrtvovalna, zvesta: idealna - je bila Vida Tomšič v zaporu, bil je z njo skupaj, postala mu je zgled; a ista tovarišica je postala po vojni oz. že v Prtih kot oblast neusmiljena krvnica vsakogar, ki ga je imela za Sža. (Nekoč si je ogledala taborišče v Bileći, ki je bilo depandansa Golega otoka.)

Milan in Kveda poenostavljata, svet delata ČB; to je bistvo agitke. "Vsi predsodki, vse maske, vse časti, vsi nazivi - nič, nič tam ne pomaga: tam si takšen, kakršen si v najgloblji biti svoje duše, kajti v tragičnih in velikih trenutkih ni prikrivanj." Res, MeP je Tem preizkušnja, tu se s Kvedo strinjam. Sem pa kritičen do njene vere v eno pravo zadnjo bit; to je Ožld smodel. Teh Tem zadnjih biti je več, kot sem malo prej nakazal: poleg npravne moči trpečega tudi brezobzirnost samoumevno verujočega, ki ima za posledico celo zločinskost, recimo PVD maja 1945.

Katera je torej edina prava zadnja resnica t(akšn)ega Čla? Umor tisočev ali trdnost značaja, ki tudi v zaporu - pod mučenjem - ni izdal svoje NSSi, kot je niso Gustinčič, Mrzel, Cene Logar, Grozde, Kante, Neda Geržinič? Ni le enega - preprostega - nasprotja med videzom in bitjo; Dv arhemodel pove, da je biti več, da se biti kot Ožlde RR v Dv Sim vloge; da se Čl-svet razpršita v neujemljivo Inf gole retorike (IVJa), kjer bitne resnice ni več mogoče najti; kjer se ne ve več, kdo ima prav: NOB(D) ali SPE(D), **Rojstvo** ali **Vst**, Krim ali Junak, Elko ali Jelko, **GiM**; postaneta Id: (J)Elko. Tudi Jugofz Milan in Hrščz Prod se ldn. HrvaškaD je gotovo uprizorila tudi to TRF. Zanimalo bi me, da bi kak HrščZgar prikazal analogen THM-krog v ES snovi HrščD, kot sem jo jaz v - za - SD. Tudi tako bi se mogel vzpostaviti dialog med obema Kulama.

To je bistvo: da je Čl sestavljen iz vseh treh arhemodelov: iz Ožlde, Dč in Dv; da delitev na bit in videz, na bit in nič, kar je praksa enostranskih ideologov, tudi Slod(njak)a v SLZ, ne zadošča. Milanova izjava: "Tedaj moraš biti tak, kakršen si v resnici!", je s stališča THM naivna, s tem napačna. Dokler Čl reducira vse na nasprotje resnica-laž, ostaja v pasti EDč-SV.

Namen **Spada** kot agitke je nadaljevati-stopnjevati SV-DžV na Hrškem. In utemeljevati lastno NSS na najvišjih - edinih - npravnih načelih. DgZn odkriva, da gre le za zagovor Našosti. Na naiven način to resnico razkrije sam Milan, ko meditira o lepoti jabolka: "Res, kako lepo jabolko! Tako nenavadno mi je v duši, ko ga gledam in si mislim: je iz domačega sadovnjaka, iz našega sadovnjaka, iz sadovnjaka staršev." ("roditeljskog vrta".) Lepo je, ker je naše.

Domovina je lepa - najlepša, edina bitna -, k e r j e n a š a .

10

Menim, da sem **Spad** že dovolj podrobno in izčrpno analiziral. Od zdaj bom pretežno navajal, kajti **RSD** je tudi antologija SD; dvomim, da bi **Spad** kmalu izšel v knjigi in v SI prevodu, da bo postal dostopen bravcu. Zato naj o njem predvsem le informiram z novimi citati oz. argumentiram že rečeno. To je pomembno tudi

zato, ker je PSt, ki jo zagovarja v 4-dramah Kveda, v SD redka oz. v SLZ slabo znana ali celo neznan. Bolje: Zamol.

Višnja, ki je na strani očeta: "Sam mi je to rekel. Borim se za svobodo Hrvatov. Nazaj Srbi!" V žmahtnem izvorniku: "Апсуг Срби!" Z ljerkinega stališča se "bori zares za Habsburžane in za Madžarsko!" Če bi bilo to res, ne bi Pavelić in ustaši izbrali izgnanstva, PV zapore v Sremski Mitrovici. Iskreno so se borili za svojo Hrško. Kot Komsti, ki so bili enako požrtvovalni in v zaporih in v emigraciji (v SovZi), medtem ko ustaši tudi v madžarski puszti.

A propos glede Habsburžanov: letos prvič ni več pokrovitelj Sinjske alke Preds HršND, ampak, reci in piši: Karel Habsburški, najstarejši Otonov sin, tako rekoč kronpretendent na madžarski, s tem tudi na Hrški prestol. Madžarsko-habsburško-avstrijska (ustaška) opcija se ponavlja in pojavlja še leta 2002, le da dobiva v LD-PM Dgč lik; postaja turistična reklama, Dalmacija s tem trži svoje turistične prednosti, dela se bolj prepoznavno. Če bo Hrška vzdržala, se bo ustaško-braniteljska St bit kmalu RR v igro. Kaj je Sinjska alka drugega kot igra, kot spomin na FD-PS preteklost? Kot muzej? Danes še vzburja strasti, Hrška še ni povsem iz okvira DŽV; jutri bo imela isti pomen kot Ivana Arška za Le Pena. (KasO: obsojeni general Norac je iz sinjskega okraja. V Folkuniforme Sinjske alke - on je vojvoda kot Šešelj - našemljeni Hrvatje bodo danes blokirali ceste in škodili turizmu. Imidž ali teror ali prehod med njima?)

Milan še o lti. ES analiza ltov je kar točna, so res mojstri Hina: Tiste Hrvate, ki so se "prijavljali v dobrovoljsko legijo, so onemogočali, kolikor so mogli." Čeprav sta bili Srbija in Italija v vojni na isti strani; a so lti gledali naprej: pazili so, da dobijo Srbi le tisto, kar lte ne zanima: Bosno, Slavonijo, bansko Hrvaško, ne pa Liburnije in Istre in Dalmacije. Podpirati Srbe, ne pa Hrvatov! (In ne Slcev, a teh za Kvedo ni.) lti so "hoteli prikriti, da teži ljudstvo iz Hrvaške in Slavonije k narodni osvoboditvi in zedinitvi." Hrvate so lti držali v rudnikih žvepla, kjer so postajali trpini-mučeniki, žejni do Si. Spet ista diferenciacija med našim in tujim: "(Ganjeno.) Jaz že pijem n a š o " - podčrtala Kveda - "vodo, a mnogo jih je za zmerom ostalo v tisti prekleti, žolti, od sonca in žvepla sežgani deželi." V tuji deželi.

St vsega domačega: "Veš, v Rusiji, v Dobrudži, v Albaniji in kasneje v Italiji sem mnogokrat sanjaril: Ko bom prvič pod rodnim krovom, pod s v o b o d n i m krovom rodne hiše", bistvo je naš ROD, "kot svobodni Jugoslovan jedel svobodni kruh, bom to storil s tako pobožno dušo, kakor tedaj, ko sem bil kot otrok pri prvem obhajilu." Ncl je obredna St; to je bistvena poteza fza. Kruh ni ES kruh, ideološko vrednostno nevtralen. Je Sv kruh in je Neg kruh. Ljer takoj opozori na to bistveno razliko; domisli se, da je njen soprog lzd, da je torej kruh, ki ga je njena Dn, "izdajavski kruh. (Zajoka.) Oh, Bog! (Bratu iztrga kruh iz roke, vrže ga na pod.) To je moja največja nesreča, moje najgloblje ponižanje: ne vem, čigav kruh jem! Kakšen je zalogaj, ki ga nesem v usta - pošten ali nepošten?"

Prav to je poteza Tota-fza: da se vrednostno ideološko-verske razlike-nasprotja vnesejo v kapilare, v vsako najmanjšo točko sveta. Nič ni versko-ideološko nevtralnno, medtem ko je v LD-PM versko-ideološko nevtralnno vse; vse ideologije in Rlge so le ponudba na trgu. Takšen svet je za Milana-ljer-Kvedo nesprejemljiv, pripisujejo ga (enako kot Komsti in Kani) AMornasprotnikom. Ljer: "Morda je hrana, ki jo jemo jaz in moji otroci, obleka, ki jo nosimo, plačana z denarjem, ki ga je dobil izdajavec za svoje podlo početje." Kdor misli Dgč kot jaz-mi, je podkupljen. Enako je govorila Ptja po vojni.

Da je vsak Dgčni tudi že AMor baraba, sledi iz opisa Frica-Proda. Ljer o soprogu: "Všeč mu je bilo naše posestvo, mislil je, da smo premožnejši, kot smo bili v resnici ... Preslepil me je s svojo moško pojavo in s sladkimi frazami izkušenega ženskarja. Takoj po poroki sem opazila, kako je surov, kako egoističen, brezobziren, nizkotne duševnosti ... Napadalni avstrijski militarizem je ugajal njegovi surovi naravi ... poniževal me je in teptal ... njegov ogabni cinizem, sadistično divjaštvo njegove narave." ČB pristranost-agitka. Se da nekoga pokazati v še slabši luči?

Da se; demonizacija nima mej. Poslušajmo Ljerko naprej: "Na vse to bi se privadila. Postala sem apatična, naj počne, kar ga je volja. Ampak ko se je vračal iz Srbije", Avsa je imela Srbijo okupirano "in ko je s hudičevskim zadovoljstvom pripovedoval o zverinstvih, ki jih je tam počenjalo avstrijska-madžarska in prusko-bolgarska soldateska, veš, je bilo to neznosno, grozno! Vsakokrat je prišlo med nama do strahotnih preprirov, do groznih prizorov! - Le to ti pravim, brat, da sem tudi jaz trpela za svobodo in zedinjenje. Tiho, res da brez koristi, a trpela sem. Veš, tepel me je, kolikokrat tepel, ko sem se zavzemala za enotnost in zagovarjala Srbe!" Vrednota Trpa kot takšnega; to je drža FKra v Pasijonu. NeČi žrtev in Satan. **Žid**, KMG. Jugofz izhaja iz KMG.

Ob Pvt AMor potezah Proda razloži Ljer še njegove ideje: "Kako se je obnašal ob prevratu!" Jeseni 1918. "Divjal je, ko so se nekako zedinili v Narodnem vijeću. Kot poblaznel je začel agitirati za republiko." Kveda je karseda Anrepublikanska. "Njemu ni do republike, bil je do norosti predan francu Jožefu in Karlu, njemu je do tega, da se Hrvatje ne bi spravili s Srbi, te sovraži s slepim, prav patološkim sovraštvom! Hoče preprečiti enotnost" Juge. Milan: "Tega ne more. Naše zedinjenje je dejstvo, noben umazan tip s svojimi zapeljanimi pristaši ga ne more spodnesti!" Spet vidimo, kako so Čl prepričanja - "dejstva" - krhka, začasna. Srbsko-kraljeva Jugoenotnost je trajala dve desetletji, KomTitova pol Stola, tretje enotnosti danes ni na vidiku. A jutri? In v kakšni obliki? Nikoli ne reci: Nikoli! Svet je nepredvidljiv; je Konta. Je, kar ni. Bit=nič. **M=A**.

O Produ - Dgčnih - kar naprej vse najslabše; diabolizacija; Ljer: "Zanesljivega ne vem, ker pred menoj vse skriva, vendar slutim, da je v zvezi celo z Italijani!" Opisuje, kako je za časa vojne "veliko zapravljajal, imel razsipno, razuzdano življenje, pogosta potovanja na Dunaj, pijanstva, zgodbe z različnimi ženskami, vse to je terjalo veliko denarja. Razprodajal je travnike in vinograde, obremenil hišo s hipoteko ... srebrnino, moj nakit odnesel v Zagreb in zastavil ... Zdaj naenkrat pa je hiša polna denarja in vsega." Ljer začne slutiti, od kod denar: "Sem brala, da so se Radićevi zanesljivi sodelavci na Sušaku sestali z Italijani." Torej: kompletan Izd. Od HedBrža a la Žitnik iz **PelGosa**, do Izda, kot je Mirtič iz **Rojstva** oz. Koritnik iz **Koles teme**. Za Ljerko: "je grozljivo biti žena Judeža Iškariota, jesti njegov prekleti kruh!"

Na to je mogoč s strani Kvede-Milana en sam odgovor: "In za to smo mi dobrovoljci dajali kri in izgubljali glave, da bi takšni tipi trgovali z našimi svetinjami." Brez Sti ne gre. Boj bo treba nadaljevati, kot misli tudi Pir(jeve)c v **Ljudih v potresu**, glej lik Volte; drama kaže, kako so se ljudje Prodovega tipa infiltrirali celo v NOB-OF vodstvo ali vsaj med vodilne kadre, ki jih Ptja potrebuje, recimo Jasnin mož in Voltov brat Oton. Milan je kot Volta: "Ne boj se, pri nas so še poštenjaki, ki jih ni zastupil ta ogabni črnožolti strup! Mislil sem, da bom zaživel mirno življenje, vendar spoznavam, da me čakajo nove borbe. Nismo

strahopetci, da bi se umaknili; tisto pa, kar je ustvarjeno z našo krvjo, bomo znali ubraniti od takšnih strupenjač!"

Enako retoriko pozna povojna (post)NOB SD, ki se obrača zoper RazrŠša, zoper nosivce starega. Za Kveda je Staro Avsa, za Bora PV Juga, natančno tista, ki jo ima Kveda za novo in vrednostno idealno. Isti model skuša obnoviti v 90-ih letih DSD, ki ne more iz objema MimDč smodela. PM-Lib pa ni več odvisen od te Mimkrize; kar je bilo, ga ne briga, zanj ni dileme staro-novo, pravo-zlo, ampak le tržno učinkovito ali odvečno. Ne le **RSD**, tudi NOBD, SPED, ČD in KvedD-4-drame, vse to je zanj nepotrebno, s tem neobstojno. Vse to se Zamol, a ne zaradi strategije Šša; ampak ker ni uporabljivo. **RSD** in pričujoča knjiga o KvedD pa tolmačita uporabljivost na Dgč način. Da bi Čl dobil Rad ARF - postal ARF-Dč -, mora upoštevati čim več momentov-smodelov s THM-kroga. KvedD-4-drame so v tem (po)lsu pomembnejše, kot se zdi na prvi pogled.

Milan slučajno najde med Prodovimi papirji "peklenko peticijo zoper enotnost države". "Prekleti separatizem!" Kaj to pomeni, s(m)o Slci dovolj dobro spoznali okrog 1990, očitke s strani Srbov; jaz sem o tem pisal že 1987 v **Pismih srbskemu prijatelju**. "Ni bilo dovolj, da so pošiljali preklete želje po Radićevi republiki Wilsonu in Francozom, zdaj jih zbirajo še za Angleže, morda celo za Italijane." Ko Milan še ne more likvidirati ljudi (po vojni PVD), odstranjuje Pol dokaze: "Strela naj me ubije, to jim bom uničil!" S takšno retoriko se SV-DžV začne. Kveda ne ceni pluralistične demokracije, LD, v kateri ima vsakdo pravico do svoje Pol, verske, ideološke, strankarske izbire. Kdor izbira Dgč kot NSS, je zločinec-hudič.

Je to še Ncl? Ni takšna drža - samoumevno prepričanje - že Fz? "Vse to bom sežgal." Najprej papirje, nato ljudi. Ustaški Hrvatje so zažigali 1941 Srbe, Srbi Hrvate (in Musle), SrboHrvati 1945 ustaše-četnike, vsaka NSS vsako Dgč - Šž - NSS. V **Spadu** gledamo, kako na odru Milan-heroj zažiga Izdpapirje. Milanov Kar je Tip: "Otroci, to mora zgoreti! Kakšna sreča za narod, da se je kdo našel in jih zažgal." Še večja sreča bi bila, če bi "uničil in sežgal še tiste druge peticije in podpise, ki so že odšli v tujino." Zažgati. Unič, to je najvišja nravna dolžnost in zasluga. Tako je treba gledati tudi na PVD.

Preden se vrne Prod in pride do smrtnege spopada, Kveda-Milan še enkrat utemeljita pravo ideologijo. O Petru I. Karadjordjeviću: ne le da ni "kralj-opankar. To je velik kralj. Še čez petsto let se bo govorilo o njem, kako je pogumen in dober za svoje ljudstvo." Že čez dve desetletji se je nehalo tako govoriti. Morda se danes govori o njem tako v Srbiji, pa še o tem dvomim, na Hrškem (in v Slji) se od 1941 ne več. Vse, na čemer je Kveda zidala, se je podrla. Če je naredila Sm, ga je iz istega vzroka kot 70 let kasneje Kardeljova žena.

Tip je poudarek na razliki med dvema himnama. Višnja pripoveduje: "Tata nas uči tisto: **Još Horvatska ni propala**. Alta tej himni je: "**Bože pravde**". Milan in njegovi pa so peli, navajam v izvorniku: *Tamo daleko, daleko kraj mora,/ tamo je selo moje, tamo je ljubav moja./ Nek samrt dodje što marim za nju ja,/ vratila mi se mati premila Srbija*. Sporočilo je nedvoumno: Srbija sega do morja; ne le v Črni gori, ampak v Dalmaciji, v Dubrovniku, v Šibeniku. Če je Juga takšna, da si Srbija prilašča Hrško morje, potem imajo radićevci in frankovci prav, ko presojo Srbe kot agresorje, osvajavce, Jugo kot veliko Srbijo. Kaj Kveda res zastopa stališča DaŠešlja?

Milan poisti (ldn) Srbijo in Jugo: spet, kot že tolikokrat, "ganjen"; SeH je Mela ali ganljivka: "Veš, mi dobrovoljci smo peli: **Vratila mi se mati mila Jugoslavija!**"

Ker Juge pred 1918 še nikdar v Zgi ni bilo, pomeni ldn obeh Džimen le to, da je Juga drugo ime za Srbijo. Zato ni čudno, da so Srbi med dobrovoljci "vsi hrepeneli po veliki, zedinjeni Jugoslaviji. Kdor je bil naš", spet Naši, "je bil prekaljen in preizkušan pravi Jugoslovan."

Spad ni le IntDn drama - Traga-Mela -, ampak enako tekst, ki podrobno eksplicira Polideološke razloge za DžV v Jugi 1919. Vse bolj kaže, da je SD Jugofz tipa (Kvedine 4-drame, Lahove, Komanove itn.) Strno analogna NOBD in SPED. Če je to res, a očitno je res, potem odkrivam novo pomembno MaPSt v SD. Dozdajšnja SlZ in SLZ je sploh nista upoštevali; le NOBD; šele polagoma - a tudi še ne dovolj jasno, niti ne v sodbah DSD LZgarjev - tudi SPED, medtem ko je Jugofz-SD še zmerom (do **RSD** raziskav) neobstoječa, Zamol, prezrta, Unič. Unič(ena) zato, ker je dejansko obstajala, bila v 20-ih letih napisana, objavljena, a že tedaj pristransko recipirana, nato zbrisana. Naj dam celotnemu Pnizu naslov: Dramatika Jugofašizma?

Da bi **Spad** mogel preiti v pravi-dokončni spopad, se mora iz Zagreba vrniti Prod, se soočiti z Milanom. V 14. prizoru se začne obračun. Najprej bravec-gledavec na lastne oči vidi, kaj vse prinaša Prod, da bi obdaroval-korumpiral; vse to je nakupil za Judeževe groše, analogno kot Jezerec v Debevčevih **Blejkah**, ki izda KC - cerkev na blejskem otoku, njen zaklad - jakobinskim napoleonskim okupatorjem Francozom. Brž ko Prod zagleda Milana, ga začne žaliti: "Veseli sem, da vidim dobrovoljskega tepca v lastni hiši! Izdajalca hrvaštva! S tabo bom hitro obračunal!" Milan: "Bomo še videli, kdo bo s kom obračunal." Moja analiza razkriva, kdo je s kom obračunal: Srbi s Hrti, Hrti s Srbi, ustaši s Komsti, Komsti z ustaši. Na koncu ostaja - zaenkrat - tržna LD kot lumLbn. Glej FiLD.

Prod razdeljuje darove deklama, s katerima spi, zase likerje, ležalnik za poštarico, tudi svojo konkubino, cigare za župnika, sladkarije za župnikovo sestro, ker je "lepa ženska", za Zvonka lesenega konja, za Višnjo lutko, celo ljerki parfem in kolonjsko vodo. Ljerka: "Odkod ti denar?" Prod: "Igral sem na borzi." Laže. Ljer: "Komu si se prodal? Moral si prodati velike reči, da so te tako dobro plačali." Ljer ima zdaj več poguma, ker je ob njej brat. "Prav njegova prisotnost mi daje moč, da ti končno odprto povem: izdajavec si in hinavec!"

Prod pri priči preide v protinapad: "Kača! Ukrotil te bom! Ali mi boš pokorna ali, Bog mi je priča, bo hudič." Ji že zvija roke. Ljer se ne da: "Nočem se okoriščati s tvojimi zločini! Gnusiš se mi kot moški in kot človek! Za svoje izdajavsko početje si zaslužiš vislice!" Se da koga - Prod pa je celo njen soprog - huje dajati v nič? Ljer izziva do kraja, kot da bi hotela Trag konec. Po srbsko, kot je 1991 prepeval pesnik Komnenić: ali zmaga ali smrt! (Kje je zdaj ta retorična šema, ki je hujskal h genocidu nad Musli? Se je skrila, ko bi bilo treba za narejeno zlo plačati?)

Ko Prod zve, da so sežgali peticijo, eskalira: "Plačala mi boš! Prisegam pri peklu in satanu, to mi boš plačala!" Kot v veliki operi! "Zadavil te bom! Ubijem te!" In ko se zgodi Traga, opisal in komentiral sem jo na začetku razprave, začne Ljer cviliti: "(v obupu) Zvonko! (Se vrže na kolena, hoče otroka privzdigniti, krične) Mrtev! O Bog, mrtev! (se onesvesti in pade poleg sinovega trupla)." Opera. Mela: Milan "se strese, otrdi od groze; nato v obupu: Joj, jaz nesrečnik! (Naperi revolver na senco in sproži; njegovo telo se zamolklo zruši na pod.)"

Še po smrti dveh ljudi Prod ne pokaže niti sledu vesti; o Milanu: "Tega ni škoda!" Celu o lastnem sinu: "Mrtev je! Bil mi je sin. Vendar, povsem materina narava! Kot da ni bil moj sin. Bil je obremenjen z ilirštvom", tu prehaja Kvedina pristranost v smešnost, tako kopiči zlo na zlo, "zoperstavljal bi se mi. Eh, morda je

bolje tako", da je mrtev. Je kak lik v SD bolj Neg od Proda? "€, hudiča, videl sem še hujše prizore, ko so štirinajstega in petnajstega leta gorele srbske vasil!"

Natoči si slivovko, raztrga sliko deda Ilirca, kot že vemo, ljer se prebudi, Prod ji grozi, nastopita Zli in Dobri duh, drama se konča z zagotovitvijo, ki jo dajo višje St Mag sile, da bodo zmagali Jugoslovani.

P.S. **RSD** ne obravnava le SD; upošteva tudi kontekst. Večkrat prozo, še raje liriko. V navajanju konteksta ne pretiramam, preveč ga je, a opozoriti na nekaj Tip informacij velja.

V zbirki **Pot bolesti**, 1922 (torej v istem času, ko je nastajal **Spad**, ali celo prej), piše Gradnik - primorski begunec, doma iz Brd, v zadevnih njegovih in Grudnovih pesmih večkrat omenjenih - v sonetu **Et meminisse** takole:

*Vam ta sonet posvečam, denuncjanti,
ki ste nekđaj kot z rilci blatne svinje
nam vohali in rili v vse stopinje
in nas zatožili cesarju franti.*

Gradnik je upravičen do takšne sodbe, bil je med tistimi, ki jih je Avsoblasi gledala postrani, bil je navdušen JNcl, že pred I. Svetvojno in med njo.

*Prišli potem njegovi so trabanti
in gnali ene v ogrske pustinje
in druge zopet so samo pod sinje
nebo obesili na prvi ranti.*

Kveda ne pretirava, Gradnik njeno presojo podpira: AvsDž je res ravnala teroristično, celo kot ubijavka s Slci, ki so simpatizirali s Srbi, z Jugo. Lik Proda(novića) je bil vsesplošen.

*So še v spominu vam ti vratni vozli
in križci, krone, znaki vaše slave,
ki so jo dali prejšnji gospodarji?*

*Zdaj nosite že rede Sv. Save;
ker verno prejšnjim služite, kot kozli
postali ste zdaj vsi pri nas vrtnarji.*

Gradnik opozarja na nekaj, kar še ni Kvedina eksplicitna tema: prilagoditev avstrijakantov Jugi; motiv pa Kveda vendar že omenja. Gradnikov sonet estetsko - stilno itn. - ni kaj prida, dela pa vtis iskrenosti. Za agitko to zadošča; je MorDbKrit poezija. Motiv Gradnika muči, večkrat se ga loteva; naj navedem še en soroden sonet - **Veteranu**:

*Ti čnožolti verni veteran,
ki jedel si iz čnožolte žlice,
kje pa je tisto tvoje prejšnje lice?
Odkđaj pa takšen si Jugoslovan?*

*Saj si nam vendar dobro, dobro znan,
še bolj lok tvoje mehke hrbtenice;*

*ko so ob vojni gnali nas v temnice,
te bilo sram je reči: dober dan!*

*Od nas zdaj hočeš biti spoštovan ti,
ker ližeš prah po podu pred ministri
in tožiš, da smo narodni filistri,*

*če ne priklonimo pred njimi noge,
in ne posnemamo še tvoje vloge:
mi smo apostoli - ne ministranti!*

Gradnik predvideva Prodov razvoj: v JNcl, kot je ta razvoj - preobrazbo - naredil Polik Šušteršič. Gradnik se ima za isto EV kot Kveda: da je *aposto!* Noštva kot Juge.

PSEVDOKRŠČANSKI SENTIMENTALIZEM

(ob Kvedrove **Oluji-Nevihti**)

1

Najbrž je doživela Kveda po izidu svoje drame **Sp(op)ad** spomladi 1922 nemalo Krite; da je drama preenostranska. Verjetno pa je imela Kveda že prej v zamisli kompletn(ejš)o podobo – bolj podoba kot analizo – dogajanja v Jugi med 1918 in 1922. Njene 4-drame iz Hršrskega obdobja se dopolnjujejo; z njimi je hotela Kveda ne le kot dramatičarka, ampak kot ideolog vsestransko utemeljiti svoj in tedaj veljaven projekt Jugoslavstva, ki mu pravim J(ugo)Fz.

Februarja 1923 je v reviji Jugoslovanska njiva, (leto VII, Zagreb), objavila dramo **Oluja** oz. v Slščini **Nevihta (Nihta)**; v opombi pod črto piše, da je bila drama sprejeta za uprizoritev v Narodnem kazalištu v Zagrebu, kar je potrjeval dopis z dne 27. IX. 1922, št. 354. **Nihta** je torej nastala že do srede leta 1922. Ne vem, ali je bila tudi uprizorjena; tudi to bo moralo odkriti pozitivistično filološko LZ.

Tudi **Nihta** se dogaja v Hr(va)ški provinci, kot **Spad**, le da ne v Zagorju, ampak v Slavoniji; ne spomladi 1919, ampak pol leta prej: "jeseni 1918, v nekem trgu v Slavoniji". V **Spadu** so nastopali bivši AvsČtk, zdaj posestnik, nato sodnik, ki je bil do pred kratkim Vojujetnik, drama se dogaja na posestvu sredi Km, medtem ko zajema Dbokolje **Nihte** prav tako Meš stanove, le da druge: Uč(iteljic)o, ki je Pl porekla, Slavko pl. Pletersko, njeno stanodajalko gospo Logarjevo, zdravnika Vinka Boranskega, tovarnarja Rakuša, poštarico Jelko. Jasno je, da hoče Kveda uprizoriti – upoštevati – vse HršDb sloje ali večino, vsaj reprezentativne. Ljer(ka) in Milan iz **Spada** sta potomca premožnih Mešposestnikov, v **Nihti** nastopajo še premožnejši, tovarnar je na vrhu bogatih, tudi zdravniki so bili tedaj gmotno dobro situirani. Plet(ersk)a je podana sicer kot gmotno skromna, a zato, da bi bil podčrtan njen karitativni, drugim se razdajajoči, skoraj asketski – plemeniti – značaj. Je plemenita v obeh pomenih: po rodu in duš(evnost)i; in še priimek aludira na to: Pl(eterska). Kvedin namen je povezati Hrš Meše in Hrš Pl(emiče), sodnike in Uče, logarje in poštarice, ves zgornji in spodnji Hrsloj v enotno Dbmoč, stoječo na platformi Ncla velikosrbske Juge, ki vodi v JFz.

Kaj pomeni jesen 1918, je bilo bravcem **Nihte** jasno, samoumevno; Dabravcem ni več. Bil ni le čas nastajanja nove JugoDže, ampak obenem kot razpad tisočletne Avse (Madžarske, AvsOgrske) tudi razpad dotedanjih FP vrednot,

F(evdalnega)sistema, varnosti, trdnosti, nastop Reve, ki je bila v Jugi predvsem LumLR, povezana z Lumpočetjem Vojubežnikov, revoltirajočega Ljuda, ki je ušlo dotedanjim Gosom iz rok, samo pa svoje težnje po SAPO ni znalo izraziti Dgč kot s spontanim nasiljem, ropanjem, Uničem vsega, kar mu je simboliziralo dotedanji IZ režim. LR 1941-45, ki jo je vodila KomPtja, je bila v veliki meri rezultat nekdanje Krit analize (ARF=AK) Mrkideologov, njihovih ugotovitev, česa nova-prava LR ne sme ponavljati, česa se mora držati, kako mora Ptjkader držati v rokah energijo Ljuda, njegovo Sš (pre)usmerjati v delovanje, ki naj se ravna po Mrk in leninističnih analizah, ne pa, da bi (p)ostalo spontano in s tem anarhično. Napačna Stra upora se je potrjevala že v Km uporih, glej **Zorana** in **Puntarijo**. MrkPtja je želela zmagati, ne le podirati; graditi novo Db, ne le Unič staro. V **Nihti** je vidno le Unič. TaMeš (na Hrškem in v Slji) se je ustrašilo anarhičnega Prola, spodbujenega od vračajočih se Avsvojakov, nekateri od njih so celo sodelovali v oktobrski Revi oz. v DžV, ki ji je sledila. Ptja je upoštevala tudi napake iz Šp(anske) lReve, glej tudi Jeločnikovo **Kršp**; ni čudno, da je 1945 zmagala. Posebno zato, ker je povezala Razr moment z Nacsmerjo. JugoNclu je vzela veter iz jader, si Ncl podredila oz. ga tako oblikovala-vodila, da je mogel postati uspešen. Ta smer jo je (pri)peljala v Lfz, karikaturno viden v Miloševići (Ristićevi) Srbiji.

Nasprotje med idilično IntDn in BarZunokoljem je v **Nihti** Strno isto kot v **Spadu**, le še zaostreno. Ta zaostritev je nakazana že na začetku, v uvodni didaskaliji: "Zunaj bežeče ženske, kmetje, vojaki." Znotraj pa "soba vaške učiteljice, belo pobarvana". Belina je simbolična barva za NeČi držo, ki jo zastopa Pleta. Pleta je kultivirana, enako kot Ljer: "pred oknom klavir". V sobi prevladuje bela barva NeČi dekleta: "v levem oglu z belim pokrita dekliška postelja". (Primerjaj topos in lik Uče v Kreftovem **Letu 1905**.) V sobi so tudi "fotelji, knjižna omara, vse staro, ostanki davnih bogatih časov." Pleta živi v najeti sobi(ci), soba je last gospe Logarjeve, ta je iz stare premožne KulDne. A bivališče ne dela vtisa zastarelosti; morda je nove poteze dala sobi Pleta: "Po stenah fotografije in reprodukcije modernih slik", seveda so s tem mišljene kvečjemu slike Hršimpresionistov, Becića, Kraljevića itn., nikakor pa ne tedaj zares modernih, konstruktivistov, abstraktivistov, fauvistov, ekspresionistov, kubistov. Kozmopolitski svet teh ne sodi v svet Kvede in Plete; med obema lahko v bistvenem potegnemo enačaj.

Kveda v Pleti spet riše sebe, kot se je portretirala v Ljerki. Čl, ki si je obesil na stene Kandinskega ali Braqua, ni mogel biti pristaš JNcla oz. Jfza, njune naivno-lepo-plemenite NeČi Rce. Pleta razume svet "narodnih vezenj in preprog", ki prav tako vise po stenah njene sobice. Morda je med njimi celo kak črnogorski motiv. V moji Dni je bilo vse polno Jugoressentimenta, čeprav je velik del tega že odpadel, ko sem prebival v stanovanju babice in prababice jaz, v 30-letih. A še je bila na steni tamburica, še črnogorska čepica, še v knjižnici na tone revij a la Jugoslovanska njiva oz. Kolo itn. Tako je prababica Frančiška Ličan-Zabret opremila svoje stanovanje v zadnji tretjini 19-Stola v nemškem Gradcu, da bi dala svojim trem otrokom pravo okolje, pravega duha, pravo vzgojo. Zato si lahko Pletino sobo predstavljam od znotraj, je del mojega Intdetinstva. Babica ni dovolila, da bi se stanovanjska oprema bistveno spremenila; ostala je kot leta 1870, ko se je njena mama poročila. V Avsi so dokupili tudi glasovir, na katerega sem jaz vadil durovske in molovske etude.

Opisano okolje Pletine sobe je zame domače, čeprav neprijetno; kar pa daje Kveda v to okolje – naivno NeČi idilo –, je z okoljem mojega detinstva (stanovanja na Rimski cesti) nespojljivo: "Slavka vstopi z dvema malima bosima Deklicama.

Nosijo zadnje jesenske rože." Na Rimski ni bilo nikoli nobene rože; ne le zato, ker so bili tako varčni, ampak ker je bila babica kot (Ps)kalvinistka zapisana samotrpčinjenju, askezi SM tipa, **Neči Juže**, Zimi, ne Pobladi. Nikoli ni zašla spobladi v hišo kaka sveža cvetlica; tudi pelo se v hiši ni. Nič ni asociiralo na Neči belino; vse je bilo sivo, temačno. Staro, a ne trdnost Trade, le kot ZnaSi za S(mrt).

Če kaj, sem si želel – že kot otrok – bele barve, pobladi, sonca, Sve; tudi zato sem nenehoma pobegoval iz stanovanja na dvorišče, na tri vrtove, ki so bili sredi Talj(ubljan)e; danes so zazidani na tim. Ferantovem vrtu. Moj Rad okrepljeni vitalizem je pomenil Sš do vsega ozkega, stanovanj-ječ, tako do Meš janzenističnih tesnob-tesnil kot kasneje do Dbzapora, v katerega je Ptja RR vso Sljo; tako sem jo doživljal že v zimi 1945-46. Eden mojih glavnih ciljev je bil preboj ječe; ječo sem prebijal na Raz načine. NDM.

Eden od načinov je bil tudi projekt Neči značaja, svetle osebnosti, ErSa, ki poveže dva na Sv-odprt način, ne tako, kot sem videl pri svojih starših, tudi pri babici. Z Alo sva – skoz Raz preizkušnje in padce – ustvarila svetel, ustvarjalen, odprt, srečen zakon; po 50-letih zakona imam pravico to izreči, tako soditi. Posrečilo se nama je realizirati cilj, ki nama je bil pred očmi. Sv(etlobo) in Sv(obodo), vendar ne na način Plete. Najino Ž se ni končalo že na začetku s Trag doživljem Si, kot se je Pletino. Sam sem imel že 1952, ko sva se z Alo srečala, dovolj veliko Krit in ARF-AK izkustvo, da nisem zabredel v idealizacijo KvedD 4-dram tipa, v naivni konstrukt Plete. Izkustva MV in povojne, tudi MOčev zapor 1948-49, rojstvo mojega sina 1949, ErS (bolj Sek kot Éros) doživljaji z več Že, študij Fije, vse to in sorodno mi je omogočilo, da sem premagoval svoj Nih (črni eksistencializem) in ga RR v heglovstvo. K Ali sem pristopil kot učenec Hegla, kar mi je pomagalo, da nisem mislil-čutil-ravnal kot Pleta.

Ne pravim, da Kveda ni imela velikega – morda celo izjemno velikega – EkP Pvt izkustva; očitno pa je, da ga ni zmogla po heglovsko inteligibilizirati. Ali ga je da(ja)la v klepaj, Pleta je Že povsem brez izkustva, ali pa ga je RR v SeH, kot Ljer(ka), nazadnje tudi kot Pleta. Na začetku svoje poti je imela Kveda veliko možnosti, glej lik Berte iz **Pice**, nato se je začela sesuvati, že z Ančko v **A(merika)ncih**. Ljer in Pleta sta siloviti Redi Kvede, kakor jo poznamo iz njene biografije. Za Hegla je drža Plete le en moment v Zgi Čla, le poteza naivnega Romčustvovanja, ki vodi v Trado in/ali Melo. Hegel kaže, kako se da z umno dialektiko povezati Neči in črno izkustvo. Neči ne ostane naivna belina tabule rase, analogno ne ostane črno izkustvo le zlo.

Naj sem še tako zabavljajl čez Goetheja (zaradi Vidmarja itn.), najbrž sem zamislil-praksi **Wilhelma Meistra** in njegovih **let šolanja in popotovanja** bližji, kot sem kdaj koli priznal. Celo Vidmarja skušam preseči v pomenu, da bi bil – mislim, da sem uspešen – oblikovalec lastnega Ža. Goethe je šel skoz vse faze Čla; Vidmar je mnogo prehitro popustil najprej lbt esteticizmu, nato Ptji, katere Kulideolog in agent je postal. Jaz sem v koncu 80-let skušal postati ideolog-traser SKCe, a takšne, kot sem si jo zamišljal jaz: kot Ek-OK, kot občestvo, sestavljeno iz samih SAPO. Ker KCe to ni zanimalo, sva se razšla, medtem ko je Vidmar ostal v službi sistema in režima. Kot je ostajala služabnica-zastopnica Tajugorežima Kveda. Ona je padla v OIS, Vidmar je vse prelisičil, a za ceno tega, da se je kot ustvarjavec izjalovil.

Čl more obdržati – celo si izdelati – v sebi Neči svetlobo, če jo vzame le kot en moment med mnogimi; če spozna, da je lahko Neči tudi sredstvo-alibi

oblastniških ideologij, najbolj KČe, a tudi Meša, ki se v eni fazi kaže (tudi samo sebi) kot NeČi drža (v ČD kot NKNMešu). Kako gre SMeš skoz Raz izkustva, kaže SD oz. jaz v **RSD**, ki je refleksija SD-SIZi. Lepi NeČi odnos MirMara, **LjDa**, 1869, kmalu iztiri; v RealD, v **Školjki**, **Sfingi**. Posebno v Pnizu **Nast SAPO** z ARF spremljam ta proces. Kažem, kako se SMeš trudi ohraniti NeČi, Šorli v **PelGosu** in **Blodnih ognjih**. Rehar še MV v **Septembru**, Zajc še po vojni v **Otr**, v **Bredi**. Vse zaman. Vsi ti poskusi premalo upoštevajo HKD stvarnost, te ne zmorejo mojstriti, kot je predlagal Hegel.

Je moja pot – zamisel – res tako nenavadna, edinstvena v Slokolju? Je tudi zato **RSD** tako ne(pre)brana, ker niti ne reduciram na enostransko Rad ideologijo, kot Kveda na Jfz ali DSKC na svoj purizem, obenem pa se ne dam ujeti v SZ, kot Šel (**Kanje**), ne napatiti v AD, kot Zajc (**Potohodec**); Zajc kombinira Rad AD z DSD idealizacijo, s Sfz vrednoto Nar substance. Pišem o Stršu (stranišču), uporabljam lumStrš izraze, a ravno zato, da na retorični (IVJ) ravni abreagiram (Simirazim) svojo Ponot Dreka TSa. Pa vendar ne omagam v govnu, se ne zalepim v močvirje lumničesnosti, kot se FiLD, kljub Filetovi težnji po biti NeČi, **Emanuel**.

Tudi branje **Nihte** je zame branje nečesa, kar mi ni Zun(anje); čeprav Jfz zame ni bil nikoli privlačen. A Jfz je le historična ES oblika PSte, ki odloča. Kom in KC pa sem Ponot kot svoji najbolj pristni veri, obe že MV; KC še enkrat – in še močnejše – v 80-letih. V času svojega bližanja KČi sem čustvoval podobno kot Pleta v **Nihti**, bil analogno SZSL; ni čudno, da so me imeli ljudje, tudi najmlajši, ki so izhajali iz Katokolja, za idiota; videli so, kako nekaj, kar je banalno in oblastniško, jaz RR v NeČi angelskost; kot da bi sledil SarD, **Selskemu angelu**. Zato sem lahko bral tudi SarD odznotraj, **Skrivnostno zaroko**.

Bil sem tepec, a načrten tepec. Sistematično in hote investiram v vsako točko sveta upanje in vero, da je ta točka (od)rešilna. S tem potrjujem, da je v vsaki točki UnBDr. Res se vsaka skaže kot napaka, SSL, polom; a moje delo na vsaki točki ni isto kot polom. Delo kot ARF ostane. Ostane veliko in premišljeno izkustvo, ki me ne demoralizira, ker se zavedam, da je ničnost neke točke le ena njena plat. Druga plat je božja. Od te zamisli ne odstopam. Daje mi moč za naprej. Zato ne zastanem v Tragi, kot Ljer-Pleta (Kveda – v Meli). Hegel me je (na)učil tudi tega: ne se dati ujeti v Trago. Vendar ne ostajam pri Meš – RLH – Heglu, ki zmore le do zvičajnosti Uma. Zame je smerodavna vera v Dt, ki je ne more spodnesti nobeno Neg izkustvo, saj Dt ni podrejena TSu, usodi, Konti. Dt je zunaj TSa, čeprav tudi v vsaki točki TSa; vendar ne tako, da bi s koncem-porazom te točke bila poražena-Unič tudi Dt.

Tega Kveda ne razume in ne zmore. Ima strašno Pvt EkP izkustvo, a ga ne zna prav mojstriti. Vse jo sili v OIS, pred OISom pa se zateka v Rad Redo enostranskega Tot ideologizma, ki mu pravim Jfz. Sam vem, da Reda ne pomaga, nasprotno. Kveda se je ozavestila svoje Rede, s tem napačnosti usmeritve, in – morda, verjetno – naredila Sm. Zame je bil Sm iz OISa realen konec leta 1956, nato nikoli več. Če se bom odločil za Sm, bi se zaradi ravnodušnosti do Si, zato, da bi ji pokazal, da me nima v pesti; da me je ni strah. Uboga Kveda pa pripelje Pleto na konec drame do MePa, v katerem se (ji) zdi Sm celo izhod; kot Ljerki.

Naj to uvodno poglavje dopolnim s poročilom o svojem stanju-počutju. Razpravo o **Spadu** sem pisal od nedelje do srede, 4 dni. Močno sem se utrudil, v četrtek mi je bilo ves dan slabo, sililo me je na bruhanje. Ponavadi traja takšna utrujenost dva dneva, torej še v petek. Slabo počutje stopnjuje slabo vreme; menda še nikoli,

kar hodiva z Alo v Radovno, ni toliko deževalo. Ne muči me niti sam dež ali nizek pritisk, pač pa vsakodnevno menjavanje pritiska, tega moje srce ne prenese več. Za v soboto se je napovedala Ajda z Dno, z Alo sva se obiska zelo (raz)veselila, s to hčerko imava najboljše odnose. V četrtek sva odnesla popoldne na pošto v Mojstrano spet precej pošte, mnogim sem odgovarjal na pisma, prej pa sva naredila sprehod-izlet skoz Galerije, kot se reče poti od Peričnika proti Vratom.

Aleš končuje oblikovanje knjige **ZSD 2**, opravlja zadnje korekture, Ala gre natančno skoz vse tekste, skupaj pregledava problematične točke, ki jih ona odkrije, pa naslove itn. Če nisi pazljiv, se še pri zadnji korekturi kaj izmuzne. Tokrat bi se recimo, da je Aleš napisal na naslovnici **ZSD 3**, a gre za **ZSD 2**; v ISBN je narobe naslov, s tem kar trikrat (na 1. strani in 2 krat na četrti); pisalo je **Greh kot krivda in izvor** namesto **Greh in krivda kot izvor**; razlika je bistvena. Lahko so jo zagrešili v NUKu, kjer dajejo ISBN. Vsekakor nepazljivost. Ker se mudi, da knjiga izide, Aleš pa gre v četrtek na dopust, sem terjal, da naj ISBN kar sam popravi; kdo pa bo opazil, da imajo v NUKu Dgč, kot bo v knjigi? V knjigi je manjkala **VsD Muckove Predigre**, treba je bilo sporočiti Ajdi, da jo da Alešu; hvalabogu imata elektronsko pošto (E-mail), pa gre komunikacija med njima hitro. V **Orgu** je bilo treba prenesti **DetD** iz enega Pniza v nov Pniz **Nast SAPO 1**. Tudi vsi naslovi še niso bili prav zapisani, prava razporeditev med velikimi in malimi črkami, med boldom in navadnim tiskom. Tudi **MSk Večverski katekizem** je bilo treba prestaviti. Ker jo tvorita dve sMSk: A in B, sodita skupaj, zato mora biti A na le, B na De; v dobljeni paginaciji ni bilo tako. Itn.

Pri oblikovanju vsake knjige je do zadnjega veliko dela, predvsem pa je treba biti pri kontroli nenavadno zbran. Hanžek je prav tu največ grešil, ni zmožal koncentracije; ali pa je **RSD** nezavedno sovražil in mu je podzavest diktirala napake. Škrat v glavi in srcu je mešal njegovo zavestno odločitev, da korektno sodeluje. Ajda je pri vsem tem izjemna, lahko se zanesem nanjo, nihče drug je ne dosega. Aksinja je tokrat naredila nerodnost. Čeprav je sama želela prevzeti oblikovanje knjige **HiC**, že junija bi morala nalogo izvršiti, je zavlačevala, nato pa opravila delo le napol, špigel stiskala le do dveh tretjin in odšla na morje, sicer na zaslužen dopust, res se muči, ogromno dela, vendar bi morala to predvideti vnaprej; bi prevzel oblikovanje kdo drug, če ona ne bi (z)mogla. Pomanjkljivo ocenjuje svoje zmožnosti, nima posluha za čas in **RSD** pride na vrsto zadnja, ko vse drugo popravi. Vseeno ji je, kdaj kaka knjiga izide. **RSD** zanjo ni pomembna, ne dela je s srcem in dušo, le Zun tehnično. Jaz pa moram skrbeti za to, da dobi tiskar knjige pravočasno, sicer se lahko začne izgovarjati na nas, da knjig ne more pravočasno tiskati; že tako je v stalnem zaostanku, ima vse polno svojih problemov. Aksinja je torej odšla v Kanegro, zadnje tretjine špigla zdaj ni računalniško postavila, pa je sredi avgusta. Danes pride baje v Lj in bo objavljeno postorila, a izid knjig se je že zavlekel za dva mesca. Prepozno natisnjeno tretjo tretjino špigla bo danes ali jutri poslala v Radovno v pregled, nato se bo vrnila na morje. Ala bo v dveh dneh špigel popravila, tj. še enkrat podrobno prebrala in skorigirala, nakar ga bova vrnila v Ljo, Aksinja pa se bo vrnila v Ljo šele pod konec mesca. Nato bova z Alo pregledala še(le) II. špigel, ga spet poslala hčerki v popravek. Ker odhajava iz Radovne tudi midva direktno na morje, bodo teksti spet tekali po pošti sem in tja, Ala mora iz Kanegre na pošto v Lucijo, v drugo Dž itn. (KasO: Tekst ohranjam, kot sem ga napisal, čeprav bi ga danes Dgč. Z Aksinjo sem prihajal včasih v spor, tokrat posebno hudo, stopnjevalo

se je do konca leta. Potem pa se je – skoraj nepričakovano – razrešilo. Sam sem se umaknil, se odpovedal preostri Kriti, loka ne prenapenjal. Aka pa se je čisto spremenila, tudi odnos do naju z Alo in do **RSD**. Zdaj spet zgljedno sodelujemo, vesela je, polna energij, navdušila naju je. Če bo pri tem ostalo, bo čudovito. Veliko mi je do PriSo Dne.)

Vsak mesec zagoniva za pošto vsaj 20.000 Sit. Tiskar **HiCa** ne bo dobil pred septembrom, moral pa bi ga imeti junija. Ni z vsako knjigo takih neprijetnosti, zamud, neudejanjenih obljub, z nekaterimi pa je. Le Ajda je zares zanesljiva. Zanj je **RSD** prva, enako kot (štirje) otroci in služba in mož in delo na kmetiji. Kako to zmore? Zmerom je dobre volje, polna energije; vse drži v glavi. V soboto sva v Radovni naredila načrt za nadaljnje izhajanje **RSD**, določila, katera knjiga naj bi izšla vsak mesec, vse do februarja jih imamo v pripravi. Razdelila sva – okvirno – tudi denar, potreben za vsako od teh knjig do februarja, koliko in odkod za tiskarja, za tipkarice, za oblikovanje. Nisem le pisatelj, sem tudi organizator-založnik. Brez Ale in Ajde bi **RSD** – vsaj v današnji obliki – ne bilo. Sam vsega tega, kar je za izdajanje potrebno, ne bi zmoget. Je K-Milost, da sta ob meni.

Tačas je že naslednja knjiga v končni fazi, dela jo Ajda: **GR 4**. Ajda dela tudi MSk in MSI; za **ZSD 2** smo z Alo določili še nekatere popravke, spremenili debelino nekaterih črt, opazili nekaj napak v kraticah, nekaj kratic premaknili, ukinili pomišljaje v naslovih itn. Pa še vsega ne opazim(o). Ker sestavljam vsako knjigo iz več opek, vsaka od teh opek-razprav pa je ponavadi iz drugega časa, prihaja do pomot v datiranju, čeprav na koncu vsake razprave natipkam datum. A se zgodijo pomote pri pretipkavanju, pri korekcijah. Izdajanje **RSD** ni le intelektualno ustvarjalno delo, zahteva tudi veliko Zun kontrole.

Šel sem brati vsaj dele **Razh**, da bi se prepričal, ali še stojim za tem, kar sem napisal v pismih Klabu(su), Klin(arj)u, MTomšu, predvsem prvima dvema. Z vsem, kar sem prebral, se še zmerom strinjam, podpišem vsak stavek. Pisma so napisana mirno, suvereno, skoraj nepristransko, a so stara že dve in več let. Čakal sem, da zorijo v predalu, kot se temu reče; nisem želel hiteti; pazil sem, da me ne bi gonila strast. Zdaj sem že čez svoje Trp ob razhodu z MBP, tudi s KlinKlabom. Medtem sem obračuna(va)l že s Topom, Požem itn.; sogovornici se menjajo kot figure na sejmišču, ki jih odstreljujem, absolviram.

Mi je povedal znanec, kaj pravijo v biblioteki SAZU o meni oz. o **RSD**: da sem s tem, ko sem nagnal Poža, izgubil zadnjega bravca! Sijajno! Mnogo bolje biti brez bravev kot s takšnimi, kot je Pož! Kako (dolgo) sem se premagoval, da sem ga toleriral; čakal sem, da bo naredil, kar je obljubil: **RSD** dialoško-polemično komentiral; sam se je ponujal za to nalogo, vsiljeval se mi je. Ko je opazil, da dela ne zmore, je začel zavlačevati, vodil me je žejnega čez vodo. Moja krivda, če se pustim korumpirati, tj. če se prepričujem verjeti, da bodo Poži, Klabsi, Inki ipd. kaj povedali o **RSD**, mi v dialogu pomagali poglobljati téme. Vem, da so tega nezmožni, a se obnašam, kot da jim verjamem; investiram vanje, kar v človečke ne gre. Zato sem toliko bolj sproščen, ko se nesporazumi pojasnijo, tj., ko se stvari postavijo na prava mesta: da ostajam s pisanjem **RSD** sam.

Morda mi bo kdo zameril naivne besede pričakovanja od KlabKlinov, priznam, da z njimi pretiravam. V vsakomer vidim več, kot je v njem. A to je moja metoda: šele skoz polom pričakovanj nastaja resnica. Ko grem skoz Neg izkušnje, spoznavam, kdo sem in kdo je tisti, v katerega investiram; v tem grenkem procesu se razkriva resnica. (KasO: Pravkar sem se razšel z MatZupom. Tudi vanj sem

vnašal čezmerna pričakovanja, tudi on me je – načrtno – varal. Dokler je presojal, da bi mu bil lahko koristen, se mi je prilizoval; ko se je začutil trdno v sedlu, me je zviška – žaljivo – zavrnil. Zdaj uspeva, poln je sebe, nadut in surov; misli, da ima vse na špagci. Ko bo ugotovil, da se je zmotil, bo prilezel k meni po kolenih, brez občutka za čast, kot njegov oče MirZup. Hvala bogu me tedaj več ne bo. Gnusni prizor mi bo prihranjen.)

Rečeno velja tudi za moje srečanje s KvedD. V **Pici** sem videl veliko, 4-drame sesuvajo to moje pričakovanje. Je pa res, da je bila sama Kveda na začetku lep obet (KasO: kot MatZup), na koncu pomota. Mar ni vsakdo na začetku obet? Ni vsako razmerje med dvema na začetku obet, tudi razmerje med mano in Klabom, med mano in Klincem, med mano in Inkom, med mano in Požem, med mano in PePKom?

Namesto da bi se v petek že predajal veselju nad Ajdinim obiskom (prišli so tudi Stane in njuna otroka), se je moje nerazpoloženje neznansko povečalo. V četrtek zvečer ob 21h mi je telefoniral Klab, čeprav ve, da tedaj spim in da sem prek telefona dostopen le opoldne; je neverjetno vsiljiv, samovoljen, nasilen. Brž ko je prišel v Kranjsko goro, me je želel začeti nadlegovati, poln sebe in zgolj svojih psiholoških problemov. Ker me ni dobil, je ponovil telefonski klic takoj naslednji dan, v petek zjutraj, ob 9h. Govoril nato z mobija na normalno omrežje skoraj uro, dokler ga nisem odločno prekinil, ko se je še in še ponavljal, nesrečen, ker me ne more še naprej zajedati, mučiti. Želel je priti na obisk, zavrnil sem ga. Drenčjal je in špikal, me hvalil in me špical z gnojnico, iskal moje šibke točke, me žalil, mi skušal vsiliti denar (da bo subvencioniral **RSD**), vse da bi me očaral in pritegnil, nato pa mi očital stare zamere izpred desetletij, navajal Klinca, Smoletovo ženo in vse mogoče ljudi, ki vedo, da sem nemogoč, da lažem, se važim, se pollaščam drugih itn.

Mučno, zaprno, ogabno. Poniževal se je, obenem zastrupljal sebe in mene. Vračal je odnos, pred katerim sem zbežal in ki ga nočem, predobro ga poznam iz svoje mladosti, med MoMo in MOčem, v vsej Dni na Rimski. Izgubljali so Dra (Tretjega, objektiviteto), gnala jih je sama strast SZSL, videli so cilj le v medsebojnem zanikanju, prepiranju, Zaplu: med sabo in ne v svetu onkraj njih, kjer se začne Dt. MOč je zmogel iz te Mimkrize OžDne le v DbPolZgo, k Ptj-RB-LRevi, a ta je bila zanj Strno nekaj analognega Kvedini odločitvi za Jfz. Bila je ideologija, seveda tudi praksa na EkP ravni, skoraj 10 let zaporov, vendar pa ga ta trpka praksa ni izučila, ni je bil sposoben z RR predelati, preOsm; bila mu je zgolj realizacija RPP idej. Ko – in kolikor – to ni šlo, se je sesuvala, postajala nesmiselna. Ideje so visele v zraku, sam se je razcepil, se zataknil v SZ. Objektiviteta, ki jo je dosegal s PolRevdelom, ni bila prava; bila je sicer, spočetka, zanos, nato čtvztrajanje, nazadnje ponesrečenost banalitete. Ni je obvladal, ni je zmogel osmisliti. Mučil se je, da bi jo zmojstril, predvsem s svojim delom PolZgarja, a ni zmogel prek pozitivizma, ki ga je uokviril v Mrk SoD tipa. Kot PolZgar ni bil Stl ideolog, le ideolog Prolgibanja; kot kritik Ncla ustrezen, a Razr je enako le Kld kot Nar. MOč se je ujel v dilemo ali Nar ali Razr, v tej točki je polemiziral z Zwitterom, s Pleterskim, z Zadravcem; ni zmogel uvideti, da se začne Dt onkraj para: RazrNar, tudi onkraj sinteze, ki jo dela NOBD kot Lfz. – Bravec vidi, da skušam Ponot tako Kvedo kot Klinklaba, v tem ko ju povezujem s svojim razmerjem do MOča. Kaj mi je bolj Int kot MOč?

Brez dvoma, to je ena najhujših nevarnosti: nenehoma opozarjam nanjo, ogibam se je, premagujem jo: izgubiti svet onkraj sebe (Dč, tudi do EDč), regredirati v

Ožlde, h konstrukt St Ideabiti, kot Justin Stanovnik. (Pravkar sem analiziral rokopisno knjigo spominov in pravljic Ajdine svakinje Mojce, ki silijo k temu razmišljanju. Mojci sem predlagal o tem javni dialog v **RSD**, njeni teksti ga zaslužijo; odpirajo bistvena vprašanja o PSti FAVS sveta, o varnem-zanesljivem-lepem-mirnem-preteklem svetu na Km, povezanim z Nv in Katobredi.) Ker regresorji kmalu spoznajo, da pristne Ožlde (St biti, prave LR Ideje, KC Trl sveta) ni več, da je vse IVJ-Dv, lezejo – Strno – v Avldo; glej analize in MSk v **GR 4**.

Kar počneta KlabKlinc, je padanje v Av. Av(Id) nastopi, ko izgubi Čl odnos do tega, kar je zunaj njega; ko postaja vse bolj plen samega sebe, svojih blodenj, želj, misli, ki ga ne katapultirajo izven sebe, ampak vse bolj zapredajo vase. Takšnega sem opazoval MOča po vojni, morda že MV, v letih 1940-41. KlabKlinc ne obvladata svojega Ža, dvomita v vrednote, na katere pristajata, vse manj se najdeta, vtis imata, da se potapljata; res se utapljata. V vse bolj paničnem položaju iščeta Dra, da bi se ga oklenila in ga s sabo vred potopila. Med sabo se ne potrebujeta, ker sta isti model. Potrebujeta svežo kri, nekoga, ki se jima zdi močen, svetel, poln energije, z vero v prihodnost; le tak bi ju mogel dvigniti. Obrnila sta se name, ponudil sem se jima, vsakomur se. A sem seveda predlagal, kaj naj storita, če se hočeta rešiti; razlagal sem jima svojo Dgf, Dg€. Klinc kot Kan, tj. kot Hin, me je poslušal ali se vsaj delal, da me posluša, me hvali(sa)l brez mere, a sledil mojim maksimam in projektom ni, v ničemer. Klab pa me niti poslušal ni, čakal in klobasal (klabusal) je enako brez mere, kot scrklan otrok, poln svojih muh.

Ker sta videla, da ne moreta za mano, da jima moje zamisli ne morejo koristiti, ker jih ne zmoreta aplicirati nase, sta zapadla običajni logiki, zavisti, škodoželjnosti: če ne morem jaz, zakaj bi mogel – smel moči – ti? Ne boš se rešil, z nama greš na dno. Tako sta se obnašala drug z drugim moja starša, tudi MOč in babica in mnogi, ki jih poznam in se – tudi skoz desetletja zakona – med sabo mučijo, uživajo le še v zavesti, da je njihov partner enako ponesrečen kot so sami. SZ in AD, a grdega tipa.

To je obenem tudi spačen Eros. Homoerotizem, ki izhaja iz izjalovljenega ErSa v njunih zakonih; sklepam, ne vem. Kar počneta z ženama, prenašata name; a soprogi sta se zavezali z njima ostati do konca, te odločitve nista preklicali, mnoge soproge (ali soprogi) jo. Jaz pa se nisem z njima k ničemur zavezal! Le Ali, po svoje otrokom, predvsem pa Bogu oz. (po)IsUnBDra. Ljudje so zame Sv bitja, jaz do njih v Sv odnosu. Srečamo se, povežemo, če menimo, da nas družijo kak cilj. Če-ko spoznamo, da je bil cilj pomota-SSL, ali da ga nismo zmožni skupaj udejanjati ali kar koli drugega, se razidemo. Gibanja, zveze, skupine se spletajo in razpletajo. S Klabom in s Klincem smo nekaj poskušali, ni šlo; pa nič, adijo. Res moramo kot smrkelj vleči neuspešnost skupne akcije v nedogled? Uživati v propadu našega projekta? Se oklepati drug drugega in skupaj drseti na dno? Zakaj SM? Nisem dolžan problem SMA analizirati z novega vidika kot Tem Stre IdBa?

SM ni deformacija IdealdBa, ampak normalna Stra THM-kroga. Kar doživljam s parom KlabKlincem, mora postati zame vir novih in globljih spoznanj. Ne smem se jima pustiti, da bi skupaj zapravljali čas, tj. mleli venomer isto, ujeti v lastno nemoč. Naše izkustvo moram vzdigniti na višjo raven, tj. misel o njem kot ARF-AK poglobiti, narediti iz njega Stro, ki bo še uspešneje razložila ustroj sveta, kot mi ga razlagajo dozdej odkrite in artikulirane PSt. KlabKlinca moram narediti za pomembna, za moja sodelavca, jima dati, česar nista sposobna narediti iz sebe in imeti sama. Najprej sem v njiju investiral pričakovanje, kaj da bosta storila; ko se

je odkrilo, da moreta komaj kaj, da sta revčka, jima moram jaz kreirati Ž. Seveda ne tako, da bi imela onadva kaj od tega, žal nista zmožna participirati na tem mojem projektu; le tako, da koristita meni, mojemu razumevanju Člsveta. V moji DgZni – v **RSD** – (naj) zdaj nastopata kot aktivna soustvarjavca, čeprav to nista po svoji Ožldi-bitu. Sta le v moji ne le projekciji, ampak RR predelavi: kot Dv lika, kot IVJ figuri.

Le to zmorem, le to je v moji moči. Imata možnost, da opazujeta moje delo, iz njega črpata nauk zase; odprt sem, moje delo jima je na razpolago, na vpogled. Če se ne zmoreta z njim okoristiti za lastni EkP bivanji, je njuna stvar; tu jima nihče ne more pomagati. Meni sta postala koristna, ker sem dovolj dolgo vztrajal pri analizi njunih pomot (napačnega Ža); ker ju nisem zavrnil kot nepomembna, odvečna. Drug drugemu smo možnost. Eden možnost realizira, drugi ne. Kdo kako ravna, ni mogoče predvideti-določiti vnaprej. Vse je odprto. Tudi za KlabKlinca. Morda bosta onadva jutri sposobna problem – problem Čla – razviti, jaz ne. Ne vem, kdaj se bom izjalovil-posušil jaz. Opisujem ES trenutek, v katerem sem in smo.

Glavni nevarnosti za Čla sta: EDč kot DžV-Bm, v kateri se skušata Čl-brata (ljudje) solikvidirati, vsak temelji na svoji Ožldi, St bitu; in druga: pot v Avldo. V Kved-4-dramah nastopata obe: ena eksplicite, druga implicite. Kveda je na stališču JNcl-Jfza, ki je NSS (St bit-Ožld), in konfliktira v SVi s Sži: z AnJugom – zgoljHrvatom – Prodom v **Spadu** in z Lumljodom v **Nihti**. Kveda – se sili, da – veruje v Abs nujno zmago svoje NSSi, ob tem pa uprizarja Trago-Melo svojih glavnih junakov; v **Spadu** Milana-Zvonka kot mrtvih-ubitih in Ljerke kot Rad nesrečne, ki ostane na prizorišču sicer živa, a Unič(ena); v **Nihti** je analogon Ljerke Pleta, analogon Milana-Zvonka zdravnik Boranski. Bor(an)ski je SŽ, nalik FKru, ta vidik je podčrtan; Pleta je v OISu. Ta točka, OIS, vodi lahko v AD, če se razreši Rad in do kraja; lahko pa v Av(ldo), če se zatakne v SZ. Kveda konča obe drami tako, da ne vemo, kaj bo z junakinjama. Poz Mo(ški) so mrtvi, Že ostane. Je SeH heroína; kakšna, bom pokazal v podrobni ES analizi.

Ponavljam, kar sem zapisal že v razpravi o **Spadu**: Jfz je Rad retorična odločitev za enostransko držo, ki naj bi bila ravno zaradi svoje odločnosti zmagovita. Iz dram(e) ne vemo, ali bo. Iz realne DbZge vemo, da je bila dve desetletji na oblasti, do 1939 ali 1941, a Kvedi kot da celo bolj ustreza, da ne bi bila zmagovita, da bi njene junakinje ostale SŽ, na ES Pvt ravni v OIS položaju. Kvedi ustreza trenutek pred dokončno zmago Jfz Juge, tedaj, ko še ni odločena zmaga, ko junacije tvegajo Ž, ko se kaže in potrjuje njihova duševna veličina.

Zdi se, kot da je Pletina (tudi Ljerkina) Ideoideologija nazunaj sicer objektivna Db platforma, znotraj njene duševnosti pa PAvPld, tako sta obe dami, Ljer in Pleta, zapredeni v svoje sanje, tako sta vsaka v sebi samoumevni. Še bolj Pleta od Ljerke. Ljer je že desetletja soproga, ima trpke izkušnje z ničrednim možem, ki je Nar izdajavec velikosrbske Juge, medtem ko lahko gledamo Pletu kot njen začetek, zasnovu, kot Ljerko v času pred poroko, ko je bila še Abs NeČi, naivna, lepa, samozadostna, nedotaknjena. S(mrt) ljubljene Borskega ji zada šele prvi udarec. Bo obenem že zadnji? Iz kakšne snovi je Pleta? Iz kovine ali le iz nežnega čustva? Ljer je (bila) predvsem Trp žrtev; niti od daleč ni (bila) podobna Špelci, Nini, Katarini in sorodnim NOBD junakinjam, glej **BSSvet**, **Rojstvo** in **Žene ob grobu**. Pri teh sicer lahko govorimo o pripadnosti KAvu, a ta KAv je velegibanje Koma in NOB Slova, velikega dela Čloštva MV, zato Psk ne opazi, da je v KAvKldi. Praktično tudi ni, saj sta NOB in LR okvirja-VISa tako velika, tako presegata polje Pskov, da

se zdita odprta na vse strani, predvsem v Abs prihodnost, tudi v planetarni prostor. Sta KAv le s stališča Dgzavesti, ki gleda globlje.

Vse Dgč Ljer-Pleta (Kveda). Njun diapazon je omejen na JugoHršstvo, vsak Ncl pa je stvar za sebe, SAHO v odnosu do vseh ostalih Narov, Nacij. Hrška (HršNcl) je še ožja glede na Jugo; enako SINcl in Slja; Juga je bila le prehodna historična tvorba, sestavljena iz več Narnacij. Nar zapira vase, medtem ko KC in Mrk odpirata v planetarnost. A kaj, ko vsak od njiju predstavlja teror neke sile, KC PIKa, tudi Vatikana, Avse, Ptja pa SovZe, Moskve, Beograda, Polkadra. Ncl sanjari, da se bo vladala – pojem Narsamovlade – Naca sama; v Fzu skoz Vodjo, v Komu skoz Ptjo, čeprav tudi v Fzu (Nczu) skoz Ptjo in tudi v Komu skoz Vodjo. Samovlada Narbiti je SSL. Kveda v **Spadu-Nihti (Spahti)** ne vzpostavlja Vodje, je pa Vodja zadaj, najprej kot kralj Peter I., po njegovi Si bo to kralj Aleksander. Točka karizmatičnega Vodlja je Simb v kraljeviču Marku, glej **Vnuka**, kot je v Jelovem **Vstu** v kralju Matjažu-Rup(nik)u.

Rad ideologije (Ncl, Fz, Kom, Kl itn.) služijo Člu v hipu, ko se podaja v nevarnost Ava (avtizacije). Ko čuti, da se zapira vase, tudi v samozadostno, a s tem ranljivo Kldo, ker je premalo aktiven. Aktivizacija pomeni razbitje Avječe. Če je aktivizacija Voj(aška), se zdi, da je – bo – najbolj uspešna. Vojmoment lije kri, kri pa je prvi ZnaSi za NSS. Kved-4-drame temelje na Krvi. Nar je pravi šele, če je iz Krvi; **Naša kri**, pravi Fin(žgar). Šel se ji posmehuje, ko velja za Sža, za Srbe; pravi ji **Sveta sarmatska kri**. A ko je to Slska Kri, je taprava. Ni bistvene razlike med Šelom in Kvedo, le da piše Kveda tri četrt Stola pred Šelom in ima nekaj več pravice do naivnosti. Šel je nima več, šel je – vsaj naj bi šel – skoz izkustva prve Juge, MV, poveljnega Stla in RMg Psrešitve; moral bi vedeti, za kaj gre. Kveda naivno stavi na IdeaHarKldo Jfza Pvt sorte, Šel o tem ne govori, daje ga v oklepaj, a kaj je, kar ponuja kot ideolog DSD? Utemeljitev Slova – SNara – na KrškulKldi, na **BS**, ki jih najbrž sploh bral ni, vzel jih je le kot manipulirano sredstvo. Dejansko temelji Šel kot Narideolog na SardD, na **Nesti**, le da to skriva, morda se tega niti ne zaveda.

Kveda si upa odprto napisati, kaj je, kaj sanja. Pleta in Ljer sta skoraj MMB, ki trpi ob Si svojega sina, Zvonka, brata, Milana, ljubega, Borskega. MMB je zastopnica vseh teh: Matere, Žene, Sestre. Šel se posmehne NeČi Devicam, **Kanje**, s tem naredi le naslednji korak iz SZ v AD. Kveda vzame zares, s čimer se Polmanipulant Šel predvsem igra. Razliko med njima je mogoče tolmačiti tudi Zgsko: 2000 v Slji že skoraj povsem vlada SimDv, leta 1918-1922 pa sta bili Slja-Hrška še nemalo v Ožldi, znotraj SSL, da je mogoče z EDč priti do St biti, do rešitve Čl vprašanja. Če tega vprašanja ni rešil Jfz, ker je bil – tudi Voj(aško) – na Hrškem in v Slji prešibak (ORJUNA bi se morala Rad usmeriti zoper lastno Ljud in zoper Sže-tujce, lte itn.), se je zdelo, da ga je rešil Kom. Morda pa bi, če bi živela, šla Kveda po poti dinastije Pribičević, ki so bili v času 1918-22 glavni steber Jfza na Hrškem, kasneje pa osnova odpora zoper kralja Aleksandra; nazadnje so sodelovali v KomPrtih, kot Budisavljević, Prodanović, podprli KomJugo kot pisec PV Analbanske spomenice. Zakaj ne, če so storili isto v Slji Gangl, Puc, Marušič, Sernec?

Problem DaPfv(stov) je v tem, da ni več na razpolago obilice velikih DbZg – Mil – idej kot 1918. Med Komom in AnGlobgibanjem je bistvena razlika. AnGlob je a la NA sekta, Dv-PM teater, uporniški turizem, RMg VIS, medtem ko je bil Kom resna reč, za sabo je puščal milijone mrtvih. Enako Fz, od Špe do Nemčije in Juge. Niti DSKC ne more vrniti svoje Ožlde, VeMilidej, kot bi si želel St Justin z Lesnega

brda, ki pravi, da ima direkten telefon z Gos bogom v nebesih. Verjamejo mu le še starčki, ki pestujejo svoje travme iz MV; mladi neotomisti so manipulanti, niso pripravljeni postati SZ, kot Špelca in Krim v NOBD, kot Marko v **Vnuku**.

Če je DaSlc (DaHrvat) v SZ in v Avu, se lahko ludizira, a ves njegov AMg tržni teater pripelje le po krogu imaginacije (po THM-krogu, ki ga tak "junak" le preigrava) nazaj na izhodiščno točko, tj. v rit. FiID itn. nazorno uprizarjajo to beganje po krožnici, glej **Sužnja akcije** itn. Bolj zaostali, tj. butasta večina, še uživajo v tržnih tekmah, Veliki manipulator Arhar in še večja Psdespojna Klem(enčičev)a, a to so posebej pohlepni in duševno preprosti ljudje. Bolj Kul(tivirani) imajo že distanco do t(akšn)ega početja, kar pa ni modro, saj jih oblega ARF-AK zavest o nemožnosti vsega, o SZ stanju Člsveta. (KasO: SZ prehajajo z novo Poz MilMagideologijo: z bojem za mir! V Iripogledu: *Živio Pace!* že *'mamo polhne hlače!*) To zavest uprizarjajo MatZup, glej **Pista**, Potočnjakova, glej **Alico**, Frančič, glej **Manj**. Kdor je (naj)bistrejši, poda Av kot tak, Dovjak v **Deščku**, Rokgre v **To-mašu**.

Naj se na koncu uvodnega poglavja vrnem k obema môrama, ki mi skušata (za)greniti bivanje v Radovni. Oba sta brez velikih idej; Klabs jih ni imel nikoli, zmerom je bil mali krojaček, Klinc pa si je utvarjal, da je skoz NKC v stiku z bogom, a se vse bolj zaveda, da je ta stik beg nemočnega v varnost, ki je ni. Sta Tip, ker ne najdeta Vojrešitve – SV, DbZg akcije, veličine sanj –, obenem pa ju ne zanima tržno grabljenje, ki še zmerom vabi večino mlajših Slcev; tako pač izražajo svojo vitalno energijo, svojo Agrčkzldo. Če je ne bi, bi zapadli Pvt perverzijam, pedofiliji, mučenju otrok. Kpltrg je kljub vsemu manj grda reč kot SM pedofilija. (KasO: ljezen do otrok, ki da jih Ami ubijajo, je neke vrste pedofilija. NDM.)

Kaj naj počne povprečen Slc, ki je že starček in ga ne motivira prizadevanje za velikanskimi plačami, kot navdihuje ArhaKlema? Klincklabs trpita; zavedata se svoje ponesrečenosti in tega, da sta brez perspektiv. Jaz sem jima ponudil šanso: sodelovanje v **RSD**, točneje, v izdelavi DgZni, Dgestetike, Dgzavesti. Ne na osnovi analiz SD, ampak česar koli, kar bosta izbrala po Sv volji; povsod se da najti stik z Dt. Najprej sta se navdušila za moj projekt, dokler se nista ozavestila, kakšen napor terja. Potem sta dala temo v oklepaj, odlašala, žužnjala. Nato sta se obrnila zoper mene. Nato sta me želela objeti in potegniti na dno. Danes me le še nadlegujeta s Posn samih sebe.

Zakaj ne bi brala Kved-4-dram? Zakaj se ne bi lotila nečesa zunaj njiju, tisto obdelovala in naredila nekaj objektivnega? Saj to že počneta, Klinc piše odlične **Vodnike** po gorah, Klabs odlično prevaja. Ni jima dovolj. V takšnem pisanju-prevajanju vidita beg, ne pa resnico, ne zmago nad svetom. Pa je treba zmag(ov)ati nad svetom? Ne zadošča zmagovanje nad sabo, v njunem primeru obračun z njunimi ambicijami, ki jih ne zmoreta uresničiti?

Jaz imam takšne cilje, da jih uresničujem. Seveda je sodba o tem moja, medtem ko se onadva ne moreta odlepiti od odvisnosti od okolja, okolju prepuščata zadnjo besedo. Gledata se skoz oči okolja, pri tem pa se dušita vsak v svojem PAvu. Oboje je narobe. Čl kot BSAPOEV mora biti čim bolj neodvisen od okolja, obenem pa se ne zalesti vase in v svoj PAv. To mu je mogoče le v primeru, če najde stik z UnBDrim. Te poti pa moža nista pripravljena začeti.

Sta torej v analognem položaju kot končni ljerPl(et)a, le da brez njunega – Kvedinega – patosa?

Izhodiščni položaj enodejanke **Nihta** je idilizacija oz. **IdeaHarld**. Agrčkzldo Kveda vidi, a jo pripisuje le Sžu: lumPlebsmasi, ki nastopi na koncu, vdira v hiše, muči in ubija PČa, Borskega. Da bi Neg grupa ne zmagala, mora Poz grupa zgrabiti za orožje; Dgč ne gre. (KasO: Strno trajen problem. Danes so zgrabile za orožje ZDA, da bi se ubranile pred nujno agresivnim Sadamom-Irakom. Gre celo za pojem-vrednoto preventivne vojne.) Pleta je Trag kriva, ker – vse predolgo, dokler ni prepozno – tega ne razume. (KasO: Kot tega ne razumejo Damirovniki na Zahodu in v Slji. Tu dejansko obnavljajo SeH.) To razume ljerkin brat Milan v **Spadu**, a mu ljer prepreči obračun s hudičem, s svojim soprogom Prodom; rezultat je S NeČi otroka, Zvonka. Če bi se Pleta pravočasno zavedala, da se je treba pred podivjanim Barljudom braniti z orožjem, bi ostal njen ljubi Borski najbrž živ. Vojobrambo razvije Kveda v **Vnuku**, najprej in deloma v akciji srbske vojske, nato v akciji paraDž enot oz. samega junaka Marka, ki postane, kot kasneje Špelca iz **BSSveta**, atentator, tj. likvidator zla-zlih; v ES analizi **Vnuka** bom ta vidik analiziral podrobno.

Kveda razume, da TragMel heroine kot ljerPleta ne morejo rešiti problema, ker ne morejo zmagati. Zmaga le St orožje. V ubijanju Sžov, za katero se odloči plemeniti junak, Marko, je dokaz, da reši nazadnje Kveda problem s pristankom na Fz. RLH ne dovoljuje ubijanja tega tipa, zunaj vojne in vojske, ilegalno, čeprav legitimno. Tako ubijajo 1992 Arkanovci in mnoge druge paraVojgrupe po BiH in po Hrškem, tudi ultraDe Hrvatje, ki koljejo srbske civiliste, katerih trupla se zdaj izkopavajo na zgražanje braniteljev St Hrške. Kajti kar je storjeno v obrambi St Hrš Nara, je Poz. Sredstva niso važna, važno je doseči cilj: likvidirati zlo. V istem duhu predlaga DaVodelj ustaškega krila DaHršPole, pravašev, Džepić, napotitev HršVojmornarice v Piranski zaliv, osvajitev-osvoboditev zaliva kot St Hršzemlje. Hrška sega do tja, do koder jo zariše AgrčkzKld apetit fašistov. Analogno je s Slci: St Slzemlja sega ne le do Mirne, vse dlje, do Kvarnerja inclusive z Reko. Tako misli tudi MBP PePKo, ki je v nemalo točkah SI fašist.

Pleta deklicama: "Zdaj bomo lepo okrasili mojo sobico. Že zjutraj sem prosila Barico, naj izprazni moje vaze in nalije vanje svežo vodo. Vidite, vse čaka na naše cvetje." Besede so izbrane po Simbpomenu. Izprazniti HršDbo stare vsebine, gnile umazane vode, napolniti jo s svežo vodo, krvjo, duhom. Namen-cilj tega početja je uresničiti svet Lepote. Ta ton – ta teza – se ponavlja do konca drame v nešteto Rcah. Do mučne razvlečenosti. "Od vsega cvetja imam najraje bezeg." Itn. Nekajkrat bom izjave o lepem cvetju še navajal.

Druga plemenita poteza poleg skrbi za NeČi lepoto je dobrota, požrtvovalnost, ki prerase v sistematično karitativnost: pomoč ubogim. Obe potezi Posn FKČ. (KasO: tudi Tip za Damirovnike.) SardD razvija lepoto MMB in cerkev, nenehno zaljšanje St kipov, St mest; glej, kako **Pet modrih devic** zaljša slike-fotose papeža leva XIII. Karitas je za FKČ bistvena. Ravno s tem, da nekdo daje, se potrjuje kot Gos. Gos mora biti, enako kot mora biti tlačan-odvisni, a Gos mora biti velikodušen, Usm(iljen), dober. Ne le dajati, v MeP tudi se žrtvovati. Kot se na koncu **Vnuka** Marko, za FKČ pa kot vzor vseh FKČ na križu.

V KvedRci se FKČ karitativnost RR v Mešdobrodelnost. Od Kvede precej starejši, a bistveno bolj real(istič)ni, trezni, skeptični, nemalo kot SAPO nastopajoči Det(ela)

napiše dramo **Dobrodelnost**, v kateri jedko razkrinka egoistična ozadja t(akšn)e Meš dobrote, glej **RSD**, knjigo **DetD**, pravkar je izšla. **Dobrodelnost** in **Nihto** bi bilo treba brati skupaj. V **DetD** ni nič SeHa, v 4-dramah vse polno, predvsem v **Spahti**. Poslušajmo, kako vsiljiva je ta dobrodelnost, kako SeH tipa.

Pleta "stopi h kredenci, vzame iz nje dve žemljici". Dekletoma: "Vsaki po ena. Logarjeva gospa mi zmerom postreže za zajtrk z dvema žemljicama, jaz pa vsakič eno nesem v šolo. Če bi imela veliko denarja, bi šola dobila od mene vse mogoče. Vsak dan topel zajtrk, čevlje, obleke, knjige, igrače." Ne mislim, da je sramota dajati ljudem, ki nimajo; prav je, da si ljudje pomagamo. A je bistvena razlika med PerPvt obravnavanjem, kakršno predpisuje FKČ, tu jo Posn(ema) PrM, na eni, in Džo, ki pomaga izravnovati gmotne razlike med ljudmi, stanovi, poklici, grupami, nastajajočimi na trgu in/ali zaradi Raz dejavnikov, smole, bolezni, Konte. PvtPer darovanje veže obdarovanca na dobrotnika, tj. stil in svet FD, tudi kralja Aleksandra in Tita, ki delita zlate ure revni deci. Medtem ko je Dž nevtralna, obdarovanec ni vezan na osebo, ki je Dobrota kot takšna. Kan Arhar je povedal, da je lani razdelil trinajsto plačo ubogim. Tudi midva z Alo delava t(ak)o; a tega ne sporočava prek TeVe. Arhar je bliže FKČi, kot bi sam rad priznal. Iz svoje dobrote dela reklamo.

Kveda ni več v ničemer SoD ideolog. Ne predlaga, da bi Dž financirala tople obroke v šoli, nakup knjig ipd. (Vsaj sofinancirala.) To obljubi in izpelje KomDž po 1945; od nje nemalo vzame tudi SND po 1990, čeprav ne v enaki meri, zanjo je nujno, da deli manj Db varnosti, ljudi mora motivirati za tržno SA (svobodo in avtonomijo), za to, da si sami pomagajo; to je problem DaEvr socialne Dže. Na vpliv-udeležbo Dže pristaja tudi DSD, De(snica) po vsej ZahEvi. Kvedin-Pletin model sodi v PrM, ki stavi vse na Kpltrg, na brezobzirno tekmo med podjetniki; njihove soproge Minblažijo nastale gmotne razlike.

Je pa res, da je bilo 1918 bistveno manj denarja, kot ga je danes. Proizvodnja je bila bistveno manjša, Dže revne. Pa vendar: dilema je bila jasna: ali Pvt svet Pskov ali svet Dž-gibanj. Ali blaženje Db razlik, ali njihova odprava. Kom je verjel, da se jih da odpraviti; s tem programom, ki se je skazal nato za SSL, je zmagal. Vendar pa je pripomogel – kot SoD – k temu, da je nast(a)la socialna Dž; tudi v Fzu. Tega vidika Kvedin Jfz še nima; je še v Kplu tim. prvobitne akumulacije. Iz 4-dram ni mogoče sklepati, da je bila Kveda kdaj PriSo Cana in Kristana. Najbrž ni bilo nobenega Sl dramatika, ki bi bil kot Libec tako na De, tako blizu Fzu, kot med 1918 in 1923 Kveda. Njen Fz pa ni le Libfz, ampak enako Katizvora, vsaj Strno. Meškaritativnost Posn(ema) FKČ in ne brezobzirni Lib.

Ta model je Kvedi všeč: biti nekdo, ki daje-obdaruje. Ko je pisala **Nihto**, je bila Kveda kot Demetrovičeva soproga visoka dama HršJugo DabDbe; ni bila uboga vaška Uča Pleta. Kot visoka dama se je gledala v vlogi uboge NeČi Uče. To pa je že huje kot SSL; to je že sleparija. Can je take dame ironiziral v liku Mermoljevke v **Blagru**; pravilo se jim je Nardame. V **Blagru** so za slovansko vzajemnost, v Kved-4-dramah za Jugoenotnost. Te dame delijo žemljice, kot bi dala Marija Antoinetta potice tistim, ki nimajo kruha. Za svojo dobroto zaslužijo blage žene pohvalo; Prvo dekletce: "plaho poboža Slavkino roko", analogno kot se tlačan-otrok zahvaljuje očetu duhovniku in mu roko poljubi: "Vi ste zelo dobri, gospodična!"

Ah, mnogi so zelo dobri, vsi bi bili zelo dobri, le hudiči motijo to IdeaHarklido. Drugo dekletce "žemljico spravi." Pravi: "Odnese la bom materi. Mama mi je bolna." Ne pravim, da ni bilo bolnih mater; reči hočem le to, da je poudarek na

bolnih materah Tip poteza SeHa, sredstvo za vzbujanje Usma. Vis-a-vis bolnim materam je vzpostavljaj Mrklenizem krvavi RB. Kolikor je SeH precukren, je RB prekrut. Leta 1918 in kasneje ne pride do primerne ravnotežja med nemorivsko Db akcijo in sočutjem; v nedeljski pridigi na Višarjah ga je dal v ospredje Stres kot bistveno potezo KCe. Tudi KC lovi ravnotežje med blagim sočutjem in SV, ki jo je v isti oddaji radia Ognjišče (vodi ga bleedi onanist mag. Rustja) propagiral duševno poškodovani teolog dr. Zdešar. Ta se je ujel v MV EDč svet(u), ne more niti prdniti, da ne bi usmeril smradu zoper klete Komste. Mili Rustelj dodaja sladko kadilo, mešanica postaja ogabna. Grša je od trapaste Kvede, ki verjame lastnim idilizacijam. Stres jim seveda ne. Njegovo sočutje je ideološka fraza, ki se zdi ta hip v DSKC najbolj primerna. Sočutiti z ubogimi žrtvami Kpl, ki ga uvaja LDS. Ubogi Arhar pa udje ljudske stranke in KD Henigman ter podobni; revčki se morajo zatekati po žemljico in nove čevlje h Karitasu, od samega garanja za ljubega bogca so se jim znuicali podplati. Sicer pa: Arhar prejema, da bi lahko dajal. Prejme eno plačo (na mesec milijon in pol neto), da bi jih dal pomoči potrebnim dvanajst! Kot FKr pomnožuje hlebce iz treh v tristo.

Dekličina mama je rodila, njeno dete je umrlo, da se to ne dogaja in da ni hudo, pravim le, da SeH žanr potrebuje takšne podatke in vidike. (KasO: Damirovnikom naklonjene nekatere svetovne – posebno nemške – TeVe postaje prav uživajo, če lahko čim večkrat pokažejo ranjene otroke in mrtve civiliste, žrtve Amhudičev. Pervld.) "Mama joče." V drami izpade tako, da joče zato, da bi bravec imel možnost spoznati Pletino dobroto. Pleta: "Povej ji, da pridem jutri dopoldne po šoli k vam." Pomagat. A kdo najbolj pomaga, kdo je največja Pomočnica ljudem? Tega ne ve le KC, enako ve to tudi Kveda; ker deklica ni svoje žalostne zgodbe povedala prej, bilo jo je sram, jo Pleta pouči: "Zakaj sram? Ko ženska rodi, mora biti na to ponosna!" Zgled, ki ga daje Kveda, je MMB; res je DeLibka, kot takšna pa Posn FKČ: "Se je mati Božja sramovala, ko je rodila Jezusa?" Kveda je zoper KC na Hrškem, ki pomaga Deopciji, Hršavtonomaštvu; ni pa zoper Krš FP tipa, enako kot ni zoper takšno Krš podjetnik-finančnik Praprotnik, sicer eden najhujših SI Kpl barab, a MV se poveže s KC, da bi skupaj (DeLibci in Refe KC) obranili veljavni sistem oz. se borili zoper KomLR-NOB. Zupan pokaže to zvezo kot sodelovanje med Kl Žolcem in Lib Mirtičem, **Rojstvo**, Miheličeva-Pucova med padrejem Giovannijem in Lib Senatorjem, **Ogenj**.

Pleta deklici razloži vzroke za svoje ravnanje-miselnost, za svojo plemenitost: "Trpečemu je treba pomagati, spoštuj svojo mater in sočustvuj z njo bolj kot s katerim koli drugim bolnikom." Trp je Tem vrednota Kata, drugi del stavka-nasveta – skoraj zapovedi – pa kaže na stališče končne Kvede: na njeno pristranost. Naš Čl je več vreden od drugih ljudi. Moja-naša mati več vredna od ostalih mater. Tu je vir GentNcla; Kveda bi lahko izdel(ov)ala nekak Kfz, Fz s Kat noto. Ta Katnota pa je SeH obarvana. Recimo Pleta deklici: "zagleda njene rdeče noge"; morala je namreč skoz "strašno blato", Tip za Slavonijo. Deklica: "Skoraj do kolen gazim po blatu, komaj si operem noge v potoku." Oprati-čistost, blato okolja. Iz tega blata bodo vzniknile lummase, ki bodo požigale, ubijale.

Kveda se ne more odločiti, ali ima Krš moč ali ne. Kveda je za NarKrš, morda je to najboljši izraz za Kvedino usmeritev. Pleta je "angel v škornjih", v škornjih, da bi pregazila skoz blato, a angel po svoji naravi. Vendar ta angel nima moči, da bi preprečil umor ljubega Borskega. Prave Ideje bodo zmagale, a to je v prihodnosti; kar je zdaj, kaže na zmago nasprotnikov, Proda v **Spadu**, Barplebsa v **Nihtu**. Ni bistveno za SeH prav to, da veruje v Ideje, Čustva, Dobro(to), obenem pa ve, da

so visoke vrednote neuresničljive? Vse to je vsebovano že v TorD; glej usodo Arje in Gordane, **Pozabljeni ljudje** in **Delirij**, Didi in Milana, **Balada o črnem noju** in **Zlata mladina**.

Prav tu je Tem razlika med NOBD in SeHD; v NOBD ljudje kot akterji obvladajo okolje, mojstrijo Zgo, zmagajo v Dbstvarnosti: Frenk in Vid v **Prz**, Ideje udejanjajo v okolju, Andrej v **Ponikvarju**, medtem ko ostaja vera v SeH vrednote v Pvtintimi, DbZg stvarnost je ne potrjuje, narobe, Rad jo dezavuirá. Razlika med SeH v TorD in SeH v KvedD je v tem, da je TorD, tri desetletja kasneje napisana, že rezultat hudih izkušenj realiziranega Koma, tikpovojnosti, vere v Ideastvarnost ni več, medtem ko jo Kveda še goji. Prva Juga je šele na začetku, do šestojanuarske diktature bo prišlo šele čez nekaj let. Za Jfz ideologe se bo zdela ta diktatura rešitev; celo Josip Rus in Polič sta verjela v Poz pomen tega, da je Kralj ukinil strankarsko LD in vzel vladanje v svoje roke; da je zoper Hrški separatizem uvedel v vsej Jugi srbsčino, LibSlci so sami začeli govoriti srbsko namesto Slsko. Šele 30-leta so pokazala, kako šibek je ta projekt; kako se Srbi spreminjajo v Jfašiste, Stojadinović, sami paktirajo s Fzlti, se obračajo zoper RLH. Nasta(ja)le so nove Ideje oz. sinteza med Ncl in RB; to je NOB(D). Šele polom te najvišje sinteze omogoči Rad SeH, popolno zdvomitev nad DbZg stvarnostjo. Vrednote se Rad preselijo v Čl Noto.

Osnovna vrednota Krša in KvedD je raj, v **Nihti** se kombinirata. Kveda podaja Pletino sobo oz. Pletu v nji kot Gosu tako, da vidita deklici v njiju raj. Katbog daje, Pleta daje: "Iz kredence vzame škatlo s keksi, jih zavije v papir in izroči deklici. Vzemi, to daj materi, žemljica pa je tvoja, le pojey jo!" Keksi so za Km deklico okus po rajú. Pleta ne daje črnega kruha za banalno preživetje, ampak pecivo, ki se razločuje od črnega kruha kot nebesa od Tsa. Kveda sporoča svojo tezo skoz Dekličine oči-usta: "Dokler živimo, ne moremo biti ves čas v rajú." To je v Pletini sobi, prejemajoč kekse kot angelske darove. "Ko umremo, pridemo v raj, zmerom, če bomo dobre, pravi gospod kaplan."

Iz izjave je ponovno razvidno, kar trdim v svojih analizah o KC: Ž=S. Šele S omogoči pot v Vež, ki je edino pravo Ž. So pa v svetu že prostori kot predokus raja. Za Kat je to KC, celo Pos cerkev, Stš; za Kom Ptja; za Jfz srbska vojska oz. njeni Čtki. To so res Raz toposi-forme raja – od blage dekliške idile do SV –, a vsi imajo poteze nebeškosti. Kveda brez vere v to nebeškost ne more. Njene Ideje so kot Čustva IdeaHarld. Pleta spozna to zavestno: "Kako smo ljudje čudni! Ta sobica se mi je v začetku zdela ječa, njima" – deklicama – "je raj! – Zdaj je tudi meni raj, skromen majhen delček raja – zadovoljstva."

Brez občutka paradizialnosti ne Pleta ne Kveda ne bi imeli motiva za bivanje, za vztrajanje v TSu. Kaj pa če nihče ne zmoe vztrajati v TSu brez nekega čuta za smisel, za vredno? Če vsakogar, ki mu ta čut oslabi, potegne v OIS, v AD? In se je Kveda z zadnjimi močmi prepričevala, da bi zmogla ohranjati nujno vero v IdeaHarld? Da je pisala 4-drame prav zato, da bi vsaj v njih (za)gledala to vero kot objektivizirano, kot vero Plete in Ljerke, ne le kot svojo?

V omenjenem duhu se nadaljuje vsa drama. Logarjeva in Pleta se medsebojno spodbujata k analognim dobrim delom SeH tipa. Logarjeva prinese vodo, a doda: "Lahko bi prinesla steklenico malinovca." Tudi malinovec sodi med sladkarije, med čutna udejanjanja Sladkosti-Lepote, glej SardD, **Selskega angela**. (Ime kot nalašč za Pletu.) Pogovor, ki steče med Že(nskama), bi slavonski – tudi Slski – plebs razjezil; ponižani in razžaljeni, kakor jih je gledal-razlagal Can, bi uživali v nekakšnem zvrnjenem pravičništvu, če bi lahko posilili tako sladka angelska bitja,

kot sta Pleta in Logarjeva, kajti t(akšn)i angeli čustvujejo in razmišljajo plebsu v posmeh. Ljud ne potrebuje malinovca in keksov, pač pa vino, žganje in črn kruh, seveda tudi špeh (panceto). Paradiž bo začutil, ko bo ejakuliral dozdej še NeČi Pleti med noge, v raztrgano krvavo vagino. Raj bo RR v pekel, kot ga je Kom v LumLR in Jfz v četniškem klanju Hrvatov in Hršustaštvo v klanju Srbov, Srbi 1992 v posiljevanju Musdeklet. SV se Strno zmerom RR v perverzen zločinski pokol; križarske vojne, 30-letna vojna in MV pri obeh EDčih. S stališča trdo preizkušenih realnih je tak pogovor, kot ga bom navedel, ali bebavost ali norčevanje iz stiske ljudi. Pleta: "Tudi voda je dobra. Vsi smo zdravi. Hranite raje malinovec za bolnike." Logarjeva: "dobrodušno: Ne skrbite! Veliko sem ga nakuhala. Naj še jaz sodelujem pri vaših dobrih delih. Privoščite jih tudi drugim!" Za dobra dela gre: Meš – kot SentMeš – jih je prevzelo od FKČ.

Kar naprej v istem duhu; kot da je Kveda pozabila na lastno real(istič)no mladost; je tedaj tako zavidala Meš gospem, ki so jo obdarovale, da se je zdaj vživela v njihovo vlogo in jih ponavljala? Jih ni nekoč, kot Can, glej Ščuko in Maksa, sovražila? Nenehoma ugotavljam, da se je v Kvedi v času med **Pico** (morda celo **Anci**) in 4-dramami zgodil močen preobrat; seveda na slabše; v SeH in v Jfz.

Takole se pogovarjata angela; Pleta: "Jutri vas bom prosila, da mi boste dali za neko bolnico, kar bomo danes privarčevali." Logarjeva: "Mojstrica ste! Posrečilo se vam je naučiti vse gospe v našem mestu: vsaka deseta steklenica sladkega bolnikom, vsak deseti kolaček siromašnim otrokom." Kot da bi kdo pisal parodijo! Tak odnos do sveta ne le izziva, privlačuje BarLummase, da naučijo te Meške, kaj je blato, kaj kislica in grenčina. Sredi najbolj divjega Kpla, Vojdobičkarstva, glej Remčevo **Kirke**, sredi surovega razsula neke tisočletne Dž-civilizacije zdravita samarijanki zatrte in v pošasti spremenjene ljudi z bonboni!

Dami ne ostaneta le pri karitativnosti; med njima se razvije umen – skoraj intelektualski – pogovor, v katerem Kveda utemeljuje svoje vrednote. Oglejmo si ga podrobno, naj ga ES analiziram; zasluži.

Kveda izpoveduje sama sebe. (Kveda in Pleta sta lepi asonanci: Hara.) Pleta: "Ljubim svobodo!" To je izjava, ki jo je mogoče često prebrati-slišati; a kaj pomeni v konkretnih ES okoliščinah? (HasO: Kako poceni je ljubiti Mir DaSl mladini, ki želi Mir, da bi lahko v miru fukala, se igrala, uživala. V DaSl PMLD se stopnjuje Hin tudi na Le; Le postaja še bolj Hin(avska) od DSD!) Z njo Pleta odgovarja na izjavo gospe Logarjeve: "Ena od najpomembnejših dolžnosti tete je, da je garde dama." Pleta: "Rada imam stare, pametne, modre gospe, kot ste vi, ne maram pa garde dam. Sovražim nadzor, sovražim okove!"

Če je zavpil talec, privezan na kol, tik pred ustrelitvijo 1942, recimo (tudi) dramatik Rob, "Ljubim Svo!" ali: "Živela Sv!", je bilo to nekaj povsem drugega kot Pletino pojmovanje Sve. Težko bi Svo bolj zožili na problem mlade Meške, kot jo Kveda v opisanem primeru. (HasO: Danes slišimo: Ljubim Mir. Ljubim Ljezen.) Ne podcenjujem niti te male Sve, s stališča Note nekega Čla, v našem primeru Plete, je pomembna. A to je Intraven, ki se skaže, če pride v stik z DbZg ravnijo, močno inferiorna. Ravno ker je razumela-doživljala Pleta Svo le kot odklanjanje spremstva in nadzora garde dame, je bila v soočenju z napadom ljudmas povsem brez moči, dezorientirana. Pleta in podobna Meš dekleta niso bila pripravljena na stvarnost 1918, ki je izbruhnila iz podzemlja.

Kako je bilo na to soočenje pripravljeno SMeš (tudi HršMeš), kakršno je nastajalo v 19-Stolu, od **Varha** naprej? Knjigarnar Serče v **Varhu** je Čl, ki ne bi mogel – ne more – niti dojeti trde realizacije LumReve; leto 1840 je v Avsi

povsem pozabilo na LumRev leto 1789 v Franci(ji). Lumnasilij LReve 1848 SD ne uprizori; kot da jih ne razume, ne zmore primerno interpretirati. Šele Vrhovec v **Zoranu** sredi 70-let, pa še to v prenosu na Km upore. Meše je vsak ljudupor prestrašil, imeli so ga za delovanje hudiča. Zanj – da ga ugasijo, zadušijo – so bile pristojne Dž Voj in policijske enote. Samo Meš se z njim ne bi neposredno srečevalo-soočalo, kot z nobenim kriminalom. Posebno dobro vzgojena dekleta ne.

Marica, Manica, Polonica, Zora, Tona in podobne NeČi lutkice iz ČD (dekleta iz **LjDa, Vic, Boba, Svojih, Ravpota**) so sicer pogumne, močne, lepe, umne osebnosti, a da bi jih starši in Čita kot Stš-središče SDbe vzgajali za boj zoper morebitne ljudlum posiljevalce in požigalce? ČD kot izraz SNKNMeša jih je učila vrednosti Sve, a to je bila res bolj Sv, kako obstati nedotaknjena in spoštovana v ravnanju brez nadzora garde dame, kot da bi jim vzgoja vcepljala globlje nazore o Svi: o tem, kaj je Sv Čla; kaj Sv ljudmas, ki se prebujajo spod okov – uporabljam Kvedin-Pletin izraz – FD; kaj Sv Pska, ki se znajde brez prave orientacije sredi Ktz sveta.

Šele Kristanove Že (Slavka, Ivanka, Ljubica, Lojzka, **Vranković, Samosvoj, Volja, Zvestoba**) se pripravljajo na težje naloge. Tip: Kristan je vplival na mlado Kvedo, na Berto iz **Pice**, ne pa več na kasnejšo Kvedo; ta se je tudi na DbZg ravni infantilizirala, regredirala je k likom Maric-Manic. DbZg svet postane 1918 kar se da brezobziren, Čl-Že, ki ga podaja Kveda, pa ostaja nerazvit oz. idealiziran v figuro ČD. Ljerkka v **Spadu** res doživlja strašne reči v zakonu, takšnih ČD ni podajala, šele RealD na PrS, glej Pepino v **Školjki**; a Ljerkina duševnost-osebnost je enaka Maričini-Maničini, ne Pepinini, ne Pavlinini iz **Sadu greha**. Če je bila Hršlita razvitejša od Slske – tega ne vem, nisem strokovnjak za to –, je morala Kveda s **Spahto** delovati še bolj anahronistično, bebavo, nemogoče, kot bi delovala v SD in v SIzi, če bi ta 4-drame poznala; a jih ni. Nekaj jih je poznal Gov(ekar), a ta je hvalil po povsem drugih vidikih, glede na JNcl, glede na svojo Žurnaravo Rad Pvt tipa. Gov je bil sinteza cenenega navdušenca in cinika.

Pleta nadaljuje: "Vem, da sem vredna svobode, da je ne bom zlorabila, da je ne bom umazala, zato jo jemljem. Zato mislim, da imam nanjo pravico!" Mala Fifa (filozofinja) proklamira VIS-platforno samozavestnega RevMeša, nastajajočega v Razsv(etljenstvu), med enciklopedisti. Samoumevno je prepričana, da je sposobna ne zlorabiti Sve; da je Čl kot tak sposoben Sve ne zlorabiti. Ta naivna samovšečna predpostavka je bila ideološko in nravno izhodišče pohoda Meša na oblast, njegovega projekta IdeaNoštva. (Prvo)Meš je verjelo, da je v njem Čl končno dosegel točko Abs moči nad svetom-okoljem, Abs obvladovanja okolja in sebe, nravnega in intelektualnega obvladovanja (z Zno itn.) Prav Sv je bila moč, s katero je (naj bi) ČlMeš mojstril okolje-svet. Zato se Hum in Razsv nadaljujeta-sintetizirata z Libom. Šlo je za Lbt Meša, Tip uprizorjenega v zamisli markija Pose v Schillerjevem **Don Carlosu**.

Na tej predpostavki temelji KomPtja. Obudi Meš vero v Čla, obudi jo na Rad način, povezujoč NarSvo in RazrSvo; to uprizarja NOBD. Čl kot NarSlc in kot Prolzatirani (tudi Km tlačeni) se v NOBD poda v boj za Svo in v tem boju zmaga; Vid v **Prz** z osvoboditvijo jetnišnice, četa Prtov **Za svobodo** z osvoboditvijo kraške vasi, Mihol z zmago nad Nemci v **Raztrgancih**. V NOBD ni sledu o bojazni, da bi zmagovita Sl SAKO mogla zlorabiti svojo Svo, katero je udejanjila v SDbi. Izhaja iz iste samoumevne predpostavke kot Slavka, kot NKNM v ČD.

Kmalu po vojni pa isti dramatik, ki so brez AK-ARF verjeli v NeČi lastne – in Ptj-OF – Sve, spoznajo, kako (hudol!) so se motili. Domislili so se, da je Ptja že MV zlorabljala Svo SNara in Slcev kot Pskov. Torkar poda to v **Žogi**, Javoršek v **Steklu**. Njihovo Krito-AK razvije naslednja Gene (MGG), Kozak z likoma Komisarja v **Aferi** in Menderja v **Dialogih**, še v naslednji Gene Rupel z likom Žlajpe v **Jobu** itn. Naivne predpostavke o obvladovanju Sve naenkrat ni več, skoraj niti sledu o nji. Kot da se je svet postavil na glavo oz. z glave na noge, kakor gledamo-ocenjujemo. (KasO: Danes v AMg Gene nadomeščata Svo Mir in ErS, tj. Sek pod masko Erosa.)

Izjava, da Pleta ne bo umazala – onečastila – Sve, kaže na to, kako Svo idealizira; ldn jo z IdeaHarldo. Sv je v Kvedinih-Pletinih (Kvetinih) očeh bit po sebi, St bit, Ožld. Vrednote dela Kveda za Ožldo; nima jih za Dv, za IVJ, za PajObre. Zato v Svo veruje. Enako ravna Ptj in Dmbci; za Sv se žrtvujejo. Dati Ž za Sv pomeni posvetiti ga. Sv je bistvo-cilj, Čl je sredstvo Sv-bistva-bit. To je Fija-Tija esencializma, ki ga Davrača St Justin in njegovi, tudi Zdešar, ki svoje predavanje pred nekaj dnevi končuje z rimskim stavkom: žrtve mučencev so temelj KČi in Dbi, ki temelji na KČi. (KasO: Se bo DaRMg – ludistična – Gene žrtvovale za mir in ErS? Težko, saj je za Mir zato, da ne bi trpela in umirala! Mir ostaja igra, teater, le Hin maskiran.)

Sv je čista po sebi; NeČi=IdeaHarld. Pleta živi Svo; kdor pride v stik s Pletom, je deležen te Sve-idealije. Zato zahajajo k nji Borski, Rakuš, Jelka. Ko Lummasa grozi, da bo vdrla v Pletino hišo-stanovanje, grozi, da bo ne le osvinjala (če bo Pletu posilila), ampak tudi Unič Svo; če bo Pletu ubila. Prolmasa ubije le Borskega, v Pletino stanovanje ne vstopi; naključje? Kveda hoče najbrž reči, da Sv ostaja neomadeževana, vendar močno ranjena. Sv je še tu, j e , ker je bit. Ni še postala nič.

MV postane nič, seveda s stališča tovarnarjev, Predsa Tojana v **Ognju**, Mirtiča v **Rojstvu**. Ptj-Komsti Svo Unič, ko pobijejo KplMeše, Sava v **Ognju**, vendar vzpostavljajo svojo-novo Svo, ki se zdi, seveda udom NOB-OF, še močnejša Sv. Joža Rus je 1918 in 1929 verjel v Jfz, v Milana iz **Spada**, 1941 veruje v Krma in Špelco; zmerom podpre St likvidacije BržKplMešev in Kfz duhovnikov na liniji končnega Marka iz **Vnuka**. Sv, ki je dosežena maja 1945, se zdi Abs trdna, bit kot takšna, tudi zato, ker temelji na St zakolu hudiča, tj. na PVD, **Črna maša**. Ptja radikalizira ravnanje Prolmase slavonskih Km(etov) iz 1918, ga disciplinira, uredi, hudiče likvidira sistematično, stotisoče njih v območju ZahSlje, ustaše, Dmbce, četnike, Nemce. Pa vendar, naj je še tako močna, tudi ta bitna Sv se kmalu razkroji; okrog 1955 jo SPD že v javnosti – na odrih – razkrije kot vprašljivo, zlo, napačno. Ptja si v **Žogi** jemlje Svo, da hoče likvidirati svoje poštene ljudi, Gašo; da svoje poštenjake osami, preganja, Pohlina v **Steklu**. Da uvede nad njimi Rad Tot teror, **Aleksander**; uvede PP režim. Ptja Svo likvidira. Kot je to predvidela Kveda v **Nihti**? Vsaj na eni ravni ima torej Kveda tudi prav.

Tudi jaz sem desetletja presojal Ptjo kot likvidatorko Sve, ALHa, EvrKule; kot Stl Barzločinko. Na eni ravni sem imel – z MBP – prav. Seveda le na eni ravni. PSto – ideologije – Kvedinih 4-dram nisem nikoli delil. Sve nisem nikoli imel za St bit. Bil sem Sartrov učenec tudi zato, da sem Svo Dgč koncipiral, kot jo je Ptja. Ozavestil sem se, da Čl j e Sv, se pravi, da j e ravno to, kar n i ; da je nič; bit=nič. Sartrova glavna Fif knjiga nosi naslov: **Bit in nič**. Razumel sem, da Čl živi iz Sve tako, da lahko v vsakem položaju izbira novo-Dgč pot. Da ni usodno vezan –

zavezan – določeni ideologiji, vrednoti zunaj sebe: Naru, Razru, Cerkvi, Mori; ampak da lahko zmerom – Strno – izbira med vezavami, jih krši, jih menja. Ni s tem Sartre ideolog Kpltrga, ne da bi to hotel? (Hoče spontanost, glej **Kritiko dialektičnega uma.**) Ni ravno takšno načelno vrednostno neopredeljeno Sv izbiranje Tem poteza trga oz. kupcev? Sartre veže pojmovanje Sve – Svo samo – na Čl EkP svet, vendar je to ontologizacija Kpltrga. Ravno Sartrov ontologizem – tu je Sartre Heideggerjev učenec – je SSL. Bolj ko je Sartre ontologiziral, iskal pravo bit, bolj je esencializiral. THM-krog pokaže, da med bitjo in bistvom ni odločilne razlike. Bit in bistvo sodita v Ožldo; sta potezi AgrEkzldo (Sartrovo pojmovanje Čla kot neutošljive težnje, zamanskega projekta) in IdeaHarlde (biti kot odločilne, Heideggerjevo pojmovanje biti kot Nar Ncl tipa).

MGG je odkrila-tematizirala bit kot nič, Božič v **Vojaka Jošta ni**, Zajc v **Otr**, a je še vzdrževala napetost med bitjo in ničem, temeljila je na Sv eksistenci (EkP MePih), **Sant**, **Afera**, **Kaznjenci**. Vse se je zamajalo, vendar ne podrlo, ni se še RR v Dv; ni se še zgodil prehod iz Klas LD v LD-PM. Ta se je tudi v Zahčvri in v ZDA zgodil šele sredi 60-let, z dokončno uveljavitvijo (hiper)moderne Umeti (Mondriana, Pollocka, Dubuffeta itn.) v DabDbi, kot SpS norma. V RMg Čl ni več nič drugega kot IVJ + Sek (animalnost); glej **Sadeže** in **Filfigarovo svatbo**.

S tega vidika je tudi Pleta le IVJ, le Sim, ki se sama sebe ne zaveda. Pleta retorizira o Svi, Naru, Jugi, o vsem Pravem, drama pa pokaže, da ostanejo vse te njene ideje-čustva blodnja, ki je na začetku Pvt pristna, je kot SeH, nakar se razkrije, da gre le za Pvt dojevanje nečesa, kar je povsem Dgč od viziranega. V **Nihti** je še bit kot klanje, bit kot Neg sila (nasilje Prolmas), v LD-PM izgine še to; oz. ostane, Rdeče brigade, a kot obupan (OIS) poskus vrniti pristno bit ubijanja. Poskus se ne posreči, ubijanje se razkrije zgolj kot kriminal, kot blodnja-nemoč. Kot smešna bedarija, glej **Sužnja akcije**. RMg povzame **Nihto** in Pletu, a v VISu, ki jima da povsem Dgč pomen. Sv se razkrije kot poljubnost, akcija kot neodgovorna igra (KasO: Boj za mir in za ErS pa skuša to poljubnost igre Prikr.) To pomeni, da sta se ARF in AK povečali, nista pa še takšni, da bi se iz občutka nelagodnosti RR v zavest GhKe. Šele tedaj, ko bosta postali muka vesti, se bo nehalo ceneno moraliziranje mas. Kako naj bodo mase – množični protesti – BSAPo? Kld je maska – laž kot takšna.

Pleta pravi: zato Svo jemljem. Točneje: si jo jemljem. Kot da je Sv tu, kot bit, Čl pa ima pravico, da si jo vzame. To pravico ima le PČ, kakršen je Pleta; Prolmase niso upravičene na jemanje Sve, kot to počno. Morale bi še naprej ostati trpni predmet akcij dobrodelnih, filantropskega Meša (glej StritD, **Otroški bazar**); čakati, da jim Raz Kvete nosijo zemljice, piškote, malinovec. Sv je le za KulMeše (Pleto, Logarjevo, zdravnika Borskega, celo za tovarnarja Rakuša), kajti le ti so odgovorni, sposobni, da jo ne bodo zlorabili in umazali. Prol jo pri priči zlorabi in osvinja, brž ko si jo vzame, kajti vzame si jo na silo, posili jo (Sv je NeČi kraljična), medtem ko se Sv izroči PČu (Pleti) sama od sebe, kot Kraljeviču, na katerega že ves čas čaka, da jo pride iskat. Prolmase niso NeČi; živijo v blatu, imajo tudi blatne duše. (KasO: DaPMmase so – se imajo za – v celoti NeČi. Ni več Pijnasilnežev, Čl kot tak je mili otrok, razen GlobKplAmov, Bušev; ti so zadnji ostanek zla. Bush je za mirovnike Zlo, za Busha je zlo Sadam, vrača se EDč smodel; v novi Rci, ES je Dgč, bistvena Stra pa ostaja.) Res trpijo, a to so predvsem Že-matere, medtem ko njihovi možje pijejo in divjajo. Trp je Tem poteza Čl(oštv)a; filantropsko Meš si sposoja Trp kot Poz vrednoto od FKČ. Trpa se ne da

odpraviti, le blažiti; blažijo pa ga IdeaMeške kot angeli: Nar dame, ki prinašajo sladkorčke lačni ProlKm deci. SeH v idilistični Rci, medtem ko je TorD OIS-Rca.

Naivno zaupanje v moč Meša kot dobrodelnega (DobrMeša) se potrdi v Logarjeve izjavi Pleti: "Vi svoje svobode ne boste onečastili, pa naj jo vzamete kolikor hočete!" Tako je mislilo Meš (tudi NKNM), nato Jfz grupa, nato Ptjgrupa (NOBD), seveda ves čas KC (KasO: in danes mirovniki.) Same Strne naivnosti-SSL. Le na tej predpostavki, da je NSS takšna, da ne more Sve umazati-zlorabiti, je mogoča SV, ki jo Kveda najnazorneje uprizori v **Vnuku**, SPED v **Vstu**, NOBD v **Rojstvu**. Ptja je verjela, da niti PVD ni umazal Sve oz. Ideavrednosti Čloštva; PVD je pravično kaznovanje, kakršno je že kdaj uveljavil judovskoKrš bog. Ptja si je začela jemati vso Svo, pobijati, kar koli je ocenila za Neg, tudi lastne ljudi; glej kominform, dahavske procese, **Noč do jutra**, **Joba**.

Treba je bilo le počakati, pa se je razkrilo, kako se gospa Logarjeva moti. Kozak napiše z Minskym, **Dialogi**, lik PP Komsta, ki že sam ve, da bit ni bit, da bit ni St, da resnica ni IdeaHarld; da je res ravno narobe: bit=nič, Sv=sužnost, resnica=blodnja, RPP=zločin. Minsky zavestno trdi, da Čl nima možnosti iziti iz Rad kaosa resnic, ki so zmote; da je zato po biti kriv in napačen. Kozak riše v Minskem – v tem delu Minskega – mene, kakršen sem bil (en moj del) jeseni 1956, ko sem bil pred OISom; seveda pa nisem bil ne v PP niti nisem z njo sodeloval. MGG je ponotranjila ta Ktz resnic in projektov. Obenem pa je bila zmožna SZ, v katero je zašla (sem zašel) 1956, preOsm, od upora Ptji ob likvidaciji revije Beseda spomladi 1957 naprej, vse do ustanovitve in izhajanja revije Pers(pektive), torej inclusive z **Afero** in **SAnt**. Obe ti dve drami pokažeta pot v Dt. Spoznanje, ki je tako nastaja(ja)lo v SPD, je pomenilo enačbo: Sv je zloraba Sve; torej ravno nasprotna teza Kvedini. Izhod iz paradoksa, iz nerazrešljivega nasprotja med dvema izjavama (Sv=Ideald, Sv=zloraba), sta **SAnt** in **Afero**, 1959-1960, našli v Dg.

Logarjeva nadaljuje z opisom IdeaSve kot St biti: "O vi mladi! Svoboda – čudovita stvar. Vaša svoboda – sveta stvar. Vi je ne boste poškodovali!" Ko prebiram takšne izjave, ki niso karakterizacija neke osebe, ne sodijo v RealD, ampak so manifestativnega značaja kot izpoved določene (Poz) ideologije, se mi še bolj potrjuje sum, da je bila Kveda v tej fazi prezgodaj ostarela, senilna. Pripisovati Svo mladini kot takšni je bilo realno na PrS, ko je prodiral s to idejo Župančič, glej **Pesem mladine** itn., posebej v zbirki **Čez plan**. To je bila tudi PSt KristanoveD, **Zvestobe**, **Volje**, **Ljubislave**. Ta Sv je bila nadaljevanje Zorislavine iz **JTuga**, radikalizacija Sve iz ČD, iz **LjDa** itn. A že sama Kveda je v **Pici** odlično pokazala, da Sv sama na sebi ne pomaga, ne Berti ne Pepiju. Enako ne v **Ancih**; tu jo je bilo mogoče uresničiti le z odhodom – begom – iz domovine v ZDA. GanglD (**Sin**, **Sad** itn.), **Školjka** itn. so drame, ki so Svo postavile pod Krit lupo, naredile močno ARF, celo AK.

Pojmovati Svo po 1918 tako, kot govorita o nji Logarjeva in Pleta, pomeni pomen-vsebinsko Sve tako regredirati v – že neodgovorno – naivnost, da ni čudno, če je takšna ideologija morala voditi (Strno) v Jfz, v eno od oblik Fza kot Tota. Le VojTot akcija lahko pretendira na zamisel, da se da tako naivno Svo realizirati v realni Dbi. Idealizacija je v navedeni izjavi tako velika, da je lahko le ali bebasta ali Rad Tot teror. Ko katera koli ideja nastopi kot del Totterorja, deluje realno, zastrašujoče, naj si misli Čl o nji kar koli. Če bo svojo Krit misel o slaboumni Ideji izrekel na glas, v javnosti, ga bo Totoblast potolkla. Natančno to sem doživljal sam

in MGG in še marsikdo po vojni v Slji. Kar so oznanjali Prt ideologi Modic, Bratko, Liška, Potrč, Marjan Javornik itn., je bilo zame – za MGG – idiotsko, a boj zoper nje je moral biti previden, taktičen, zavesten, trajen, da bi uspel, pa še smo bili od časa do časa predmet zatiranja; glej likvidacijo Besede, Revije 57, Pers itn.

Jfz ideologija je bila po 1918 očitno še bolj bedasta kot po vojni MrkKom; ta je imel vsaj Fif ozadje, Jfz nobenega. MrkPtja je vezala mladino na Marxovo teorijo AB itn., medtem ko je izjava Log(arje)ve Abst kot takšna. Mladina kot takšna naj bi bila St Sv. Ptja kot Mrk ideologija Sti ni marala; a je vstopala St v NOB(D) z vidika NclNar ideologije; Lfz je moral dopuščati – inkorporirati – St Domovine. Kjer pa nastopi St, so vsi argumenti odveč. St=bog, je Abs RPP itn. S Sto ni dialoga; St ni podložna Krit raziskavi. KC propada danes prav – tudi – zato, ker temelji na Sti; ker si ne upa Sti odložiti. Brez Sti bi se morala dokazovati le s svojo prakso, na to pa ni pripravljena, saj ve, da bo v praktičnem merjenju moči in prepričevalnosti igro izgubila. Kdor obnavlja St, obnavlja nedotakljivo Mag zamisel svetá.

Jfz bi bil rad ultravitalizem kot biologizem: kot sinteza med Agrčkzldo in Idearldo: prva pod masko druge. Mladost je vrednota kot takšna. Mladost je znak največje potence, samega Ža; mlad Čl je zastopnik Pomladi, obnove Ža, najdlje je od Si. Jfz razume Jugo kot platformo mladega-novega, saj je šele pravkar nastala, v Antezi zoper Avso kot ostarelo. Jfz Hrvatje in Slci se vežejo na Srbijo, da bi tudi sebe doje(ma)li kot Nv potenco. Srbija je v I. Svetvojni zmagala kot Mladost, kot nov Nar med-nad starimi – utrujenimi, Ža nezmožnimi – Nari Srednječvre. Srbiziran Slc-Hrvat je (naj bi bil) prenovljen Slc-Hrvat; skoraj VoM tipa. Spet Krš izvor Kvedine Fije. Krš v tej točki le Posn stare obnovitvene Pogrituale- mite.

Ko pravi Logva, da je Sv St stvar, ponovi, da je Sv Ideabit. Kdor deluje zoper Stbit, je zločinec, dela Stsk; vemo pa, kaj sledi v PSi takšnemu ravnanju, kako je zločinec kaznovan. (Nazadnje maja 1945 s PVD.) Logva ilustrira StSvo, ji daje polno vsebino: "Bi hoteli, da bi vam drugi svobodo onečastili, opljuvali, z blatom zamazali, jo teptali, jo zasramovali z najbolj gnusnimi obrekovanji?" To je Tip za St: kdor je ne spoštuje (SpoDo) – spoštuje pa jo le tisti, ki jo jemlje, kot se mu predpisuje sama –, je ZČ in bo moral biti kaznovan (s PVD). StSv je kot NeČi Devica (MMB, Nar v svoji Idealdi, Ljud kot Tem vrednota Mrka), ki jo eni obožujejo, drugi skušajo osvinjati. V RMg VISu je takšna Anteza nepredstavljiva; Damladina si PSte 4-dram ne more niti predstavljati; ne ve, kaj početi z njo. (KasO: Minilo ni še niti leto od hipa, ko sem napisal to sodbo, in razvila se je – nastopila je – zelo nova situacija. Tudi to potrjuje mojo tezo, da so vsi arhemodeli in s tem sssmodeli Strno – kot Pot – sonavzoči v sleherniku in vsak hip. Iz vsakega smodela lahko Čl v hipu preide – se RR – v vsak drug smodel. Bit je zato kar se da krhka kategorija.)

Logva je modra in izkušena, zato svari; Pleta kot NeČi devica ne razume: "Kdo bi si upal?" StSvo umazati itn. Logva pove, da je poznala veliko ljudi, da se je "veliko od njih bojevalo za svobodo. Za svojo, za narodno, za človečansko." Kveda meni, da Jfz obsega tudi UH; tudi to je eno njenih SSL. DeLib kot Jfz je izgubil bistvene poteze RLHa in UHe. "Ampak vsi, vam rečem", vsi, ki so se borili za StSv, "so imeli neštete rane, bili so zagrenjeni, izmučeni, izčrpani, ko so prišli na cilj – če so prišli."

Tema je Canova, a v Kvedinem pomenskem polju postane Dgč. Can slika ljudi, ki niso prišli do cilja, glej **Martina Kačurja**. Uprizarja Can sploh koga, ki je zmagal? V **Vidi** jasno pove, da zmage ni; da se vsak cilj razkrije zgolj kot stopnja na poti,

pot pa je brezkraina. Ščuka, **Blagor**, je na začetku poti; Maks cilja ne doseže, **Kralj**; tudi Jerman ne, **Hlapci**. Junaki **Vide** ne zmorejo več razločiti med sanjo in stvarnostjo; vse (jim) postane Inf.

Vse Dgč Kveda. Zanj je cilj ne le osvojljiv; je že osvojen: Juga 1918. Osvojila ga je – predvsem – srbska vojska, a tudi tisti Hrvatje-Slci, ki so se ji pridružili, recimo Golia, Jelenc, Lah, naj omenim le dramatike. Tu pa se začno težave. Ne v **Spadu** ne v **Nihti** Kveda ne kaže Poz zmagovalcev, ki bi zmago dočakali živi, jo zasluženno uživali. Milan se ubije. Ljer ostaja zaslužnjena v IntDni od soproga-ZČa, Borskega ubijejo, Pleta ostane na PvtInt ravnih v OISu. V tej točki Kveda nadaljuje položaj **Pice-Ljezni** oz. ga zaostri v razcep med jasno-samoumevno zmago prave NSSi na eni in PvtInt polomom PČa na drugi strani. Prava ideja zmaga, le PČ je v boju za njo ubit oz., kar je še važneje, obrežovan, tako izmučen, tako poškodovan, da pade celo v OIS, namesto da bi se NeČi radostil zmage NSSi. To je bistveno Dgč zgodba kot opisana Canova.

Kveda slika sebe. Ima se za veliko borko za Jfz ideale (koliko je to res bila, naj pove njena biografija), ob tem pa sporoča, da ni srečna zmagovalka, kot recimo Marijana v **Rojstvu**, ampak zoper vsa objektivna pričakovanja nesrečna, obupana, zagrenjena. Svojo Pvt usodo razširi na Tip usodo vseh borcev za Pravo stvar. Zanj ni srečnih zmagovalcev. Zmagovalci morajo plačati ne le s svojim Trpom, ampak huje: s tem, da se znajdejo v Not obupu! Kveda ne razkriva paradoksnega ustroja IdČla. Njen namen je heroizirati borce, a tako, da niso le SŽ, ampak obenem – v svojih Notah – potolčenci. To je SeH, ki vodi v Melo. **Spahta** je Mela.

Izčrpanost je ZnaSi za več Kvedinih junakinj-junakov: za Dušana iz **Ljezni**, za Ančko iz **Ancev**, nazadnje za LjerPleto. Kveda je morala biti že od začetka ob vsem svojem čezmernem aktivizmu tudi izčrpana, v nenehnem samoSmilu, blizu OISa, ki ga naredita Pepi, **Pica**, in Milan, **Spad**. Tu sta si Kveda in Tor najbliže; seveda Tor po vrnitvi iz povojnega zapora, Tor kot avtor Gordane-Gorge, **Delirij**, Arje, **Ljudje** itn. Kvedin Jfz ni čisti heroizem, kot je v Lahovem **Narprazniku**; tako je Not prežet s SeHom, da je bil najbrž za Pol uporabo neprimeren. Verjetno torej tudi od tod Kvedin neuspeh v Liti-Kuli. Svoj neuspeh je uprizarjala že vnaprej na Maz način. Kot da ga je hotela. Kot da je mučnost svojega detinstva-mladosti tako Ponot, da je kljub svoji velikanski želji po uspehu in akciji v Db želela obenem in še bolj neuspeh in S(m). Torej drža SZ.

Jfz in SZ? Eno se izključuje z drugim. Ponesrečena zgodba. Vendar: ponesrečena s stališča uspešnosti Dbe, DabDbe in PolDžDbe, tudi Lite. Ne pa s stališča **RSD**. Za **RSD** – za DgZn – ni ponesrečene drame. Naj bo drama z enega vidika – recimo s pravkar opisanega – še tako ponesrečena, v SZ (tudi **Kanje** itn.), za DgZn je ta(kšna) ponesrečenost le eden izmed Čl (s)modelov; izraža mesto, ki ga ima na THM-krogu. Vsak (s)model se prej ko prej ponesreči; Marijana iz **Rojstva**, Junak iz **Vsta**, Uršula iz **TKriža**, MirMara iz **LjDa**. In iz vsake ponesrečenosti se lahko Čl RR v nov smodel. Čl pot je odprta na vse strani, tako po krožnici THM-kroga, ta odprtost je SSL-ječa, kot ven iz ječe, k Dt. V tem pogledu so si na mreži **RSD** micelija vse drame enakovredne. To ni Rel(ativizem), ampak globlji uvid v ustroj IdČla.

Logva nadaljuje svoj veliki govor: "Prvoborci, to morate vedeti, umirajo." MrkKom ne misli tako; NOBD kaže ene prvoborce, ki umirajo, Krim in Nina, drugi ostajajo pri Žu, Marijana in Miha. Res sta ta dva učenca prvega para, sta ljud, ki ga vodi Ptja (Krim), a živ ostane prvoborec Mihol v **Raztrgancih**, komisar Stane **Na svoji**

zemlji, Borut (tudi Sergej) v **Trstu**. Ptja potrebuje prvoborce, da vodijo Džo, ki nastane. Tito, KaKi itn. so prvoborci; Tito živi še tri desetletja in pol, general Ambrožič jih ima že čez 90! Logva-Kveda hočeta Melo, Mela pa pomeni luknjo v polno bit, v PnM. SeH ima v sebi močan destruktivni moment: to je Ptja takoj začutila in TorD Rad napad(a)la, **Žogo, Delirij**. S tega vidika si tudi Jfz ni mogel pomagati s KvedD. Je pa ostali dve drami iz 4-dram Kveda strukturirala Dgč; čeprav Marka v **Vnuku** tudi kot SŽ.

Logva-Kveda sta neizprosni v zatrevanju ponesrečenosti PvtČla; zato velja Kld, Čl mora obstati kot Kld. PvtIntPsk propade, Kld ostane. Ni Preš zapisal nekaj podobnega v pesmici, ki jo je Zihel tolmačil kot napisano v Heglovem duhu? Kld kot NSS mora ostati, če ne, zmaga Nih. Kveda ne more ne misliti otožno: "Vsi" – navedel bom Hrš besedo: "pogibaju". To je ne le umirajo, vsakdo umre, ampak propadajo, so pobiti. "Pogibaju" pa, ker "nosijo zastave, kakršno koli zastavo; zato so strahovito napadani. Marsikateri od njih se opoteče, odvrže prapor; mnogi se utišajo, se cinično smehljajo žalostni, ker so prešibki; mnogi so siti, ker so se prodali, oddaljujejo se od svoje poti. Tisti, ki vztrajajo, pa pridejo na cilj tako bedni in do smrti utrujeni, da se ne morejo več niti veseliti svoje zmage."

Izjava je tako pomembna, da jo velja podrobno analizirati.

3

Predstava, ki jo slikata Kveda-Logva, je znana že iz Rom(antik)e, iz Rom recepcije (RR) francReve, glej znano Delacroixovo sliko, skulpture na Arc de triomphe v Parizu, ljud mase, ki z dvignjenimi zastavami napredujejo po cesti-poti, simbolizirajoči odprt čas-Zgo, pojoč Marsejezo. Meni je bila zamisel dvignjenega prapora na čelu avantgarde zmerom tuja in zopna. Prvič se je spominjam kot živo sliko v ljudšoli na Grabnu, nekega fanta, kasneje je delal pri filmu kot rekviziter, kako drži pred skupino visoko v zraku zastavo, vsi v dvorani pa stojimo in pojemo **Bože pravde**. Sporočilo žive slike je bilo, da je Juga na Čelu gibanja za Svo. Zamisel je bila iz 1918 ali 1922, imela je ost zoper reakcionarno-regresivno Avso, zoper PIK, zoper FD, v imenu Kraljevine, ki je – naj bi – bila nekako Lib(eralna). Leta 1940, ko sem prisostvoval svečani akademiji **Na narodni praznik**, na Vidov dan, se je AnAvs konotacija že izgubila, o Avsi nisem imel pojma, na Rimski cesti je le stric posmehljivo govoril o "pokojni Avsi", trafiko, ki sta jo imeli njegova mama in babica, pa je redno nagovarjal kot "cesarsko kraljeva trafika pika"; za kaj ta "pika", ne vem, najbrž zaradi smešenja in rime.

MV so bile zastave odurne, najprej bahave It, nato le napol samozavestne, napol vtihotapljene slovensko-kranjske pri korakajočih Dmbcih po Lji. Po vojni se je zastavništvo razmahnilo; vse v zastavah, od malih v roki do velikih na stavbah, posebno okrašene so nosili pred povorkami. Ptja je še stopnjevala vtis, da je Juga DbDž razvoja, napredka; da je na čelu Gibanja, ki osvaja prostor in prihodnost. Korakati je pomenilo hoditi naprej, v duhu Rom slik. FD je veljala za statično-stabilno, Meš Dbe so se imele za dinamične, za nosivke evolucije. Cesta je bila pot, odprta v nezaključljivo prihodnost. Ne stojimo, ampak hodimo pod gesli vrednot, napisanih na zastavi. Ptja je razkrila, da sta bili tako FD kot LD reakcionarni, edino Kom oblast rodi pravo živo Prihodnost, ki jo je treba že vnaprej

proslavljati, tj. sebe-nas, ki jo korakajoč osvajamo. Ni čudno, da so se mi že 1945 zastave uprle, ves VIS, znotraj katerega so funkcionirale: Abs prihodnost kot monolitna cesta, po kateri moramo stopati vsi, v četrteroredih. To predstavo je upesnjeval Krakar v zbirki **V vzponu mladosti**, 1949, zame (za MGG) je pomenila najbolj napačno izbiro-pot od vseh.

Najprej sem se počutil (smo se počutili) izločen, odvržen, zavržen; padel sem v jarek ob cesti. Nato pa sem polagoma izdeloval svoj Poz svet, ki ni bil ne regres v predpostavljeno FP stabilizacijo, to počne danes St Justin, niti OIS Nih propad, tega izpoveduje-oznanja Zajc še do danes, Zajc ni bil zmožen ustvariti Poz odgovora na teror Ptje oz. le z Ideolgesli DSD o narodni substanci in takšnem cenemem čitvu, ki pa na Zajčevo Umet ne deluje, je le fraza v gumbnici njegove obleke, kot bi dejal Can. Zamislil sem si, in svoji zamisli sledil do danes, Dgč ustrojeno pot. Najprej sva jo izrazila s Smoletom v liku Toneta v **Potovanju v Koromandijo**, jeseni 1955, nato v **Sfanti**, vse do Damoje zamisli o Dg. Čl, ki tako potuje, ne nosi nobenih zastav. Ne propada kot Canovi potohodci v **Vidi**, a prav tako ne koraka po cesti v Abs prihodnost. Pot ga vodi skoz goščavo, kaos, blodnjak, nič na stran, ki je nepredvidljiva, saj je Bog, ki se uresničuje na tej poti, UnBDr, ne ldbog. Grumov larsen, **Zastori**, ni zmogel skoz labirint, požrla ga je norost; zase verujem, da mi gre. A to je pot brez zastav, cvetja, živio klicev; tudi brez SeH rekvizitov, ki jih potrebujeta Kveda-Logva.

Ker je bila zastava zame tako napačna reč, sem tudi s te strani hitro začutil, kako neskladni smo si med sabo PsRevarji v 70-ih letih v Jugi, ko sem sodeloval s Praxis grupo. Prav kasnejši velikosrbski ideologi Čosić, Mihajlo Marković, Sveta Stojanović, Ljuba Tadić itn. so nenehoma uporabljali predstavo zastave in plamenice, ki si jo podajajo borci za Svo in gre iz rok v roke kot bakla z olimpijskim ognjem v Dateatru-trgu olimpizma-športa-biznisa. Mihajlo itn. so si zamišljali sebe kot športnike-zmagovalce, kot estetske baklonosce. Njihova predstava AnTitove Juge je obnavljala Kvedino predstavo PsLibSrbije iz 1918. Kangrgov aktivizem-dinamizem – Psfihtjanstvo – je bil maska za to reprodukcijo Srbstva iz 1918.

Janševa in NoR platforma o SI Narojenosti, o Vojčutu ustvarjanja nove SND je bila vse preveč podobna predstavi pravkar omenjenih Srbov, ki so se borili zoper Titov Kom v imenu srbskega NarKoma, Janša, Šel, STH ipd. pa so prenašali isto PSt v Slov kot Duha SI Rodu. (Je lvsvet zadnji, ki črpa pri tem navdihu, ko razlaga nastanek Umeti in SD iz našega Nar duha? Sta par z Urbom? Naj ju imenujem SvetUrb?) Predstave o zastavi in plamenici so nastaja(je)le v času oblikovanja ND v Franciji, Nemčiji, Italiji; glej Verdijeve opere, v katerih je čustvovanje Romzastavonoštva najbolj pristno, NarKld zbori, ki pojejo o osvobojevanju, glej **Nabucca**, najbolj zanosno in veličastno. Model je trajal vse do Prt zborov, za katere so nadarjeno pisali Karol Pahor, Rado Simoniti, Avgust Kuhar. 1991 se Janššelu ni posrečilo obuditi regresivnega VISa. Šel ni bil pripravljen napisati nove Rce **Narodnega praznika** ali **Vnuka kraljeviča Marka**. Zadnji jo je napisal Jeločnik 1951. leta kot **Vstajenje kralja Matjaža**. DSD ni zmogla obnoviti SPED iz 50-let.

Tip: borec za Svo v KvedLogvinig očeh ne nosi v rokah puške ali noža, kar je bilo pri komitih (četnikih, ustaših) realno, ampak zastavo. Predstava je Kulestetska, je Meš SeH, ki (se) heroizira, a v duhu Velike opere, Meyerbeera, Donizettijeve **Hčere polka**, Rossinijevega **Viljema Tella**, Smetanove **Libuše**, Glinkove opere **Vse**

za carja! Takšna opera je tudi v SSD Iskračev **Andrej Turjaški ali vse za vero, carja in domovino.**

Tip: v Kvedlogvini predstavi prvoborec ne napade, ampak njega napadejo; in ne Sži, ampak ljudje iz lastnega tabora ali vsaj Nara, zavistneži, Izdi, masa, ki je ljubosumna na velikega Heroja, ki paradira po opernih deskah z visoko dvignjeno zastavo, poje čudovite tenorske arije kot Manrico v **Trubadurju**; masa ljudi brez posluha, ki si ni priborila nastopa v gala-predstavi, na odru Zge, kjer je Junak od vseh občudovan, pa mu meče polena pod noge, mu skuša vzeti Moro, ga tako utruji, da se Tenor, namesto, da bi se povzpел na prestol (kralj Matjaž na prestolu), sesuje od nemoči, omaga ob kantonu na cesarski cesti. Kveda vse naredi, da bi Junak-tenor uspel, nato – oz. že obenem – pa uspeh blokira; **Adama Ravbarja RR** v Massenetovega **Don Kihota.**

Kveda opisuje svojo zgodbo oz. svoj pogled na svoje Ž. Vidi se kot heroina, ki je bila prvoborka, a so jo spletke minornih iz lastnega Nara-tabora zastrupile, tako da se v letih 1922-23 počuti kot LjerPleta, bliže OISu kot zmagovalki. Zmaguje Ideja, ne pa ES ljudje, ki so Idejo udejanjali. Sem jaz kot mladenič kdaj tako razlagal MOča, ki sem ga imel kot otrok za Heroja, po vojni pa sem opazoval njegov – Not in Zun – polom? Morda sem ga tako razumel spočetka; a ne dolgo. Iskal sem Dgč razlage, jih tudi najdeval. Ravno v Raz razlagah MOčeve ponesrečene poti sem poglobljajal, delal svoje HKD razumevanje sveta. Zame je bila zgodba o prvoborcu – MOč je bil Komst iz začetka 20-let – in njegovem porazu, ki so mu ga pripravili lastni ljudje (Tito in KaKi), Not najbolj pristna in usodna, Ponot sem jo.

Da bi mogel (pre)živeti, sem jo moral preOsm in Dgč kot MOč. On lastnega Ža ni zmoget sebi ustrezno RR, jaz sem ga; najbrž zato, ker je bilo le eno med mojimi Ži, za MOča edino. Jaz sem se dobro zavedal, da ne smem staviti na eno samo Ž; da je Čl HM: če se mu ponesreči eno Ž (ena EV), naj vstopi v drugo in tretjo; EV je neomejeno število. Zato sem si Svno izbiral očete: poleg MOča Mraka, Lada Kozaka, Petra Seliškarja, Koca itn. Cesta ni ena, poti je veliko, točneje: Čl mora po brezpotjih, kar mi je sugeriral prvi Heidegger z **Gozdarskimi stezami**, me dve desetletji kasneje v tej viziji utrdil Deleuze s **Tisoč ravnmi**, s hojo po neužlebljeni puščavi, skoz pragozd-micelij. **RSD** je prostor-čas brezkrainih vezav med neštevilnimi točkami-linijami (daljicami, smodeli).

Spoznal sem iste tipe kot Kvedalogva. Najprej je našo četverico – štiripersono deteljico – zapustil Tit Vidmar, do takrat najmočnejši med nami. Zamajal se je, prekinil-zavrnil nadaljnje Is, postal najprej otožno ciničen, nato sovražno nestrpen do nas, ki smo ostali v Isu. Smole ga je napisal v Tejreziju, **SAnt**. Danes Tejrezija ponavljata KlinckKlab (koliko lepše bi zvenelo: KlinckKlanc, a kaj ko Klab nima estetskega posluha, klobasá namesto da bi flancal). Oba se trudita potegniti me med povprečne, utrujene, ponesrečene, izgubljene, med tiste, ki niso več zmožni Is zatajeno resnico. Tako ju doživljam, ko sta se zadnji mesec spravila name, ne le kot dve podrepi muhi, ampak kot načrtna akterja, ki me skušata prepričati, da ni nič vrednega, nikjer nobene rešitve, vse en sam polom in nič. V tem svojem Nih prizadevanju razvijata prav neverjetno energijo, katere nista zmožna usmeriti v Poz ustvarjanje. Motivira ju želja vse znivelirati na brezpomembnost. Kveda gleda ta proces kot sesuvanje zastave, jaz kot pritisk lDbe na vsakogar, ki vztraja v lsUnBDra.

MBP Tit se je prodal, dobesedno. Sta Primož Kozak in Dominik Smole Čla, na katera misli Logva, ko pravi, da pridejo sicer do cilja, napisala sta **SAnt** in **Afero**, dve čudoviti drami, a sta tedaj že tako utrujena, da se izgubita v OISu? Če odmislimo predstavo zastave, bi Logvina metafora veljala tudi zanj: umrla sta zapita, zmartrana do fundamenta, posušena, opustošena, kot pravi temu MBP Tauf, le da sam živi še naprej v posmeh nekdanjemu Leretorju, ki je ponavljal za Majakovskim: *Kto to šagaet pravoj? Levoj, levoj!* Tudi Tauf je 1957 korakal z zastavo, o zastavah je pel v **Svinčenih zvezdah**. Morda je zato najbolj od vseh v grupi odpovedal; preveč se je vezal na Dabteater, premalo zares je vzel OIS (ga je pa Zajc), premalo čvrsto je iskal Dt (jo je pa Strniša).

Jaz jim nisem sledil. Ves čas sem jih imel pred očmi, kot napačne izbire-poti; tudi zato smo se razšli. Ne pravim, da nisem sem in tja utrujen, kak hip celo jezen in sovražen, nikoli pa resigniran. (KasO: še letos pozimi ne. Besen, sovražen, trpeč kot v peklu, a ne sesut v samoSmilu.) Morda tudi zato ne, ker sem kot nobeden od MBP spoznal, kako napačni vrednoti sta Zastava in Zmaga. Zmagujem le nad sabo, to je: kar naprej iščem nove poti, nove cilje, si ustvarjam nove EV. Moje izkustvo je sad ARF, ki je sad Krite Jfza in NOBD(ramatike), (Zajčevega) Niha in (Božičeve) AMge, od **Jošta** do **Panike**. Vse te PSt-VISe sem Ponot, nobenemu nisem ostal zvest; s stališča FP sem permanenten Izd. A nikoli tak Izd, da bi se odpovedal kateri koli svoji EV. Čeprav mi je Jfz najbolj tuj, moral sem ga Ponot le kot dijak v ljudšoli, pa je vendar tudi moja drža-izbira. ORJUNO je vodil moj stric inž. Marko Kranjec, Dn moje prababice frančiške Ličan-Zabret je svojo psiho usmerjala nemalo k temu, iz česar se je 1918 izcimil Jfz; vsaj JNcl. Babičin najboljši Pril, njen bratranec inž. Ciril Žnidaršič je kot vodogradbenik po AvsDalmaciji zidal vodovode, a tudi Jugo. Že njun oče (Gimn Prof v Sarajevu) je dal sinovoma Slav imeni: Ciril kot Slav apostol, Bogumil kot bosanski bogomil; ne Bogomil, mil bogu! Babica je bila ud Kola jugoslovanskih sester, nekakšne JNcl AfŽ, pač v razmerah Meša.

Predstava Kvede-Logve je Tor(karj)eva, ne moja; naj navedem, kaj predava Logva naprej. Na Pletin vzklik: "Veselijo se drugi!", namreč ne prvoborci, ampak ... kdo? Pleta je naivna, drugi ji pomenijo ljudje, ki so jih prvoborci-zastavonoše osvobodili, medtem ko ima izkušena Logva Dgč – grenko – izkustvo. Pleta zastopa mlado Kvedo, Logva staro; prva naivno, druga izkušeno. Že, že, pravi, a "veselijo se koristoljubneži, paraziti, tisti, ki znajo uspehe tujega boja izkoristiti zase."

To je seveda res. Po vojni smo opazovali, kako se stari Prti – pristni prvoborci – zagrenjeni in razočarani umikajo iz javnosti, Luka Vidmar povsem v samoto, Janez Hribar naredi Sm, Daki se privatizira, številni zapijejo; Hofman jih opisuje v **Ljubezni**; zapitega Prta Klandra Partljič v trilogiji **Ščuke**. Medtem ko se ljudje, ki so bili MV ob strani, tim. oprezne riti, prilizujejo Ptji, ta jih vse bolj sprejema, najema, saj znajo spretno izvajati njene direktive, so hlapci, Prti pa zaradi svoje SA kažejo Ptji roge. Koristoljubce začne opisovati tudi SD, Bor v **Kolesih teme**, Pir(jeve)c v **Ljudeh v potresu**, Miheličeva v **Uri naših dni**.

Predpostavka te npravne Krite povojnosti je IdeaHarkId kot cilj-merilo NOB-LReve, v imenu katere so šli Slci v boj, pripravljene žrtvovati svoja Ž. Povojni čas pa je čas Dgč urejanja Dbe. Bolj ko bi vladal-motiviral Ideacij prvoborcev in idealistov, bolj bi bila Db blizu trockizmu, permanentni Revi, nadaljevanju MV Vojduha, ki pomeni po vojni nemalo Stl (v primeru da Vodja motivira in obvladuje nadaljujočo se LR) ali pa DžV, v primeru, da ne bi bilo več enotnega vodstva in bi Revsile razpadale na vrsto med sabo tekmujočih grup. Predpostavka Ideamoralizma je npravno

(pre)lepa, dejansko vodi v stopnjevanje EDč. Ravno Stl je – spačena, a Dgč v stvarnosti ni mogoča – realizacija Ideapredpostavke.

Hvalabogu, da se je Ptjvrh Juge odločil za postopno slabljenje Ideamodelov, za PsLib popuščanje, za to, da so VojIdeapravorce začeli vse bolj nadomeščati utilitaristi, rdeča Brž. Ti so nazadnje Sljo pripeljali 1990 v Kpltržno LD. Ideapravorci a la Čosić in Marković so Srbijo v spoju z IdeaNdom preusmerili v Ideafz; seveda idealen za Srbe, vsaj v projektu, zločinski za Musle, Hrvate in KosAlce; v stvarnosti za vse skupaj katastrofalen. Kar se je zdelo v Slji najslabše – da je vse bolj prihajal na oblast UtKld sloj rdečih direktorjev, novega SSS, Klabusovega svaka Goslarja in podobnih – se je razkrilo in potrdilo v LD kot optimalno. Vsaj z vidika LD, tj. DaSlje. AnGlob aktivisti, AnNATO retorji, borci zoper Kplvrednote (PePKo, Drevenšek, hči Miklova Zala in ata PraMikl, SRik, Mladi forum ZLSD itn.) dejansko vračajo DžV, Revo, ki je sinteza DR in LR, Ncl-fza in Razr utopizma, propagirajo kaos. Hvalabogu kot PsRevarji, kot turistični kaoti. (KasO: so Damirovniki presegli okvir turizma?)

Priznam, da sem vsaj v eni svoji EV tudi sam pripadal omenjeni Kriti Ptje kot buržoazirajoče se. Nisem bil v tem med najskrajnejšimi, od srede 60-let naprej sem se opredelil za KplLD, pa tudi ne za skrajno Polkrilo. Šel sem skoz vse faze Krite Ptje in novih možnosti, a pri nobeni ostal, ne pri Ruplu ne pri PePKu ne pri Šelu. Hitro pa sem odkril zmotnost zamisli Kvede, ki poučuje že tako povsem idealno Pleto: "Tisti, ki oltarje najsvetlejših idealov spreminjajo v polne mize za pojedine, za popivanja, za orgije." Balkanski Kpl, ki je DaturboKpl, je res bolj HedBar tipa, (po)žreti namesto proizvajati, bolj FKpl; a kdor si baše trebuh, ne ostri noža in ne pripravlja puške za SvetRevo, za udejanjanje St (celo najbolj St) idealov.

Te sta branila in udejanjala **Robespierre** in SaintJust (tak je tudi St Just-in), glej Mrakove drame na to temo, **Revolucijsko tetralogijo**, tudi **Marata**, napisanega že MV. Jaz sem pristajal na sporočilo **Marata**, zato sem ostajal skeptičen do Pučnikovega – že prej kominformovskega – radikalizma. Kozak je obračunal s fanatizmom St idealov v **Aferi**, glej lik Marcela, nato od znotraj v **Legendi o svetem Che**; Smole analogno v liku Lampito, glej **Igro za igro**. Sredi 60-let smo zelo jasno rekli: bolje Danton kot Robespierre, bolje Direktorij kot LR. Kozak, Smole in jaz smo že 1952 rekli: bolje ZDA kot SovZa in Kitajska, v korejski vojni smo bili povsem na strani Amerike in Kpla; v odločilnem boju torej za KplLD. Načelno ne za Kpl, a tudi zanj, če LD brez njega ni mogoča.

Torej sem bil že tedaj bliže SPED, Kociprovem **Svitanju**, ameriškemu obveščevalcu Gowanu, kot pa SovZv agentu Fedinu. Res je tudi Gowan nastopal v imenu St idealov, Zvona Sve, ki je analogon Zastavi in Baklji Sve, a moja sartrovski-heglovska misel me je delala kritičnega do vsakršnih idealov-vrednot Kld tipa. Svo sem razumel kot EKp pojem-izkustvo, kot možnost izbire, kot vnaprej in Strno neopredeljeno, ne pa kot St stvar, kot NSS. Postal sem tudi sam Hed(onist), ljubitelj Telesa in Deke, pijanec. Užival sem v orgijah, ne v St idealih. Še danes v dilemi med asketom St Justom in HedLib UtPldami izbiram zadnje, čeprav le v stvarnosti, ki se mi – vsakomur – vsiljuje; sicer pa ustvarjam tretjo pot: Dt-Dg. A ob tem, ko jo izdelujem, vem, da živim tudi v TSu, na THM-krogu. Tu pa sem že od poletja 1945 na strani tistih, ki odklanjajo St ideale, saj so spoznali, kam vodijo: skoz St teror v St S.

Kvedine ideje-ideale utelesi Marko v **Vnuku**, ko postane kot terorist in likvidator SŽ. Kveda se sama sesuje vase, kot ljerPleta, propagira pa SŽ (Marka). Obe EV sta zame – za Dg – napačni. NOBD je odpravila AD ljerPlete, SeH, vse

totali(tari)zirala v zmagovitega junaka, ki ostane živ in pride na oblast. Najbrž je celo ta, Komisar iz **Afere**, manj neprimeren od permanentnih SŽ (Simona iz **Afere** in Marka iz **Vnuka**) in od SeH heroin, od v sebi strtih naivnih idealistk, kakršni sta LjerPleta in vrsta Torovih Že: Gordana-Gorga, Arja, Didi. Tudi k taki sodbi in takšni smeri me je vzgajal Hegel. Že zelo kmalu sem postal realist. A realist, ki ohranja v sebi vizijo Dti. Dokler Čloštvo (Čl) živi, ima možnost za obrat k Dti. Vera v odrešilnost Si je s tega vidika najbolj napačna.

Rečeno lahko apliciram tudi na SD. Ker obstaja, pomeni, da je v osnovi realistična. Matiček (LinMat) je preveč zgolj realist-vitalist, a omogoča ČD in njene ErS pare, ki bodo nadaljevali Čloštvo-Slov; res ga bodo projektirali kot Noštvo, kot IdeaHarKldo, a obenem ostajali realisti, se znašli in uspeli v TSu. Skazalo se bo, da so pokvarjenci, a ko se bodo nekateri upirali pokvarjeni Dbi, se bodo vezali sicer na SoD, a ne preferirali Si namesto Ža. Kristanovi junaki bodo ostali v stvarnosti, Canovi stvarnost prehajali v Dt in jo likvidirali v Ideainfantilnih sanjah anarhičnih mortalistov, **Vida**. Kot bravec ne zametujem nobenega od teh: ne Mata ne MirMare ne Lojzke-Ljubice (**LjDa**, **Zvestoba** in **Volja**). **SAnt** vežem na te stvarne like, ki so se odločili osta(ja)ti v Žu, ne pa na ljubitelj(ic)e Si (SŽ, viktimizma), v kar je vse preveč zanašalo **SAnt** in Uršulo iz **Sam**, tudi Ješuo iz Mrakovega **Procesa**. MD (ekskaplan Sergej iz **Brez sveče** in par Marjeta-Janezek iz **Ženina na Mlaki**) mi je smiselna korekcija LdS(mrti), ki jo je najzanosneje zastopal Can v **Vidi**, KMg pa le po eni plati, saj FKr res umre, apostoli pa preživijo in vzpostavijo KC. Enako umre v NOBD Krim, Komisar pa ostane. In umre **Pet modrih devic**, skrajšajo si Ž, ostane pa papež. KC najuspešneje sintetizira S in Ž, stvarnost in ideale. A njena PSt sodi v FD; v LD je vse manj prepričljiva.

Kot realist enako upoštevam Rad pohlepnicu in novo KplBrždespojno – Tip: bivšo Komstko – Klemo, ki skuša zavarovalnico Triglav postaviti nad Dž, kot so to skušali karteli v ZDA pred Stolom, na eni in razpadajočega, v OIS drsečega, bolnega slikarja Krištofa, ki krkuje v Kolizeju, temu podaljšku Cukrarne, meditira o Mraku, ki si ga je naredil za St ideal, že zelo blizu slikarju Larsenu iz **Zastorov**. Vidim ju celo skupaj kot par, kot RazcDč. Oba sta Čl, oba navsezadnje tudi jaz.

Skratka, veseli me SD, ker deluje še naprej, čeprav zadnja leta – v RMg – vse bolj kot AD. A je ta AD predvsem IVJ, torej retorika. Pod retoriko ostaja interes. LD-PM kljub vsemu ohranja SekHed in gmotni interes; to dvoje jo drži pri Žu. Bolje, kot da bi se vse izdimalo v požaru-kresu grmade, na kateri žgo regresivni despoti Uršulo (**Sam**). Dovjak se v **Pipinu Malem** ne odloča za S, za SŽ, čeprav naslika krivice, Trp, poškodbe, zavist, Hed, pokvarjenost brez meja. Norec-klesar je – zame – ustrežnejši od zaljubljenec v S. Dovjak ve, da je TS, kakršen je; zato ne dela SeH teatra, kot ga Kveda v nravno obtožujoči jamrariji, vzoru za TorD, za njegove **Revizorje** in samovšečno zabavljanje: "Tisti, ki potvarjajo idejo in jo spreminjajo v donosno trgovino." Trgovina je za Kvedo najslabša. Tip za Fz-Ncz: odpor do TrgKpla. Tu so si blizu vsi trije Toti Mod dobe: Kom, Ncz in Kfz; vsi so pristaši Ideje in nasprotniki blaga-snovi. Ideje imajo za St biti, za IdeaOžld. To niso ideje v pomenu IVJ, PojObri, modeli, miselna sredstva; ampak same biti, vzdignjene v Duha. Tako razume Krš Platonove Ideje: kot poteze boga. Seveda spada zraven tudi snov, Aristotelova materija: da bi bila KC trdna stvarnost-oblast.

"Ali pa idejo vržejo svinjam, da se zanjo trgajo." Sama Ideja ne zadošča; morajo jo oznanjati tudi pravi ljudje (PČ), NeČi, požrtvovalni. Torej je potrebna prava Db skupina izbranih, ki so dovolj karizmatični, da se ustrezno ujamejo z Idejo. Takšna

skupina prav tedaj nastaja – po modelu FKČ in klera kot izbrancev: Ptja, pa naj je FzPtja v lti, NczPtja v Nemčiji, KomPtja kot interNac širom sveta. Tudi na Slskem (ne pišem: v Slji, ker Slje kot DbDž stvarnosti še ni, v 30-letih se uveljavi Dravska banovina kot prostor Slje, ki je v Jugi, po 1945 republika Slja) in na Hrvaškem. Naj je (naj bi bila) KomPtja še tako izraz Prola in celotnega Deljuda, dejansko je elitna, točneje: kadrovska, posebno po prepovedi delovanja (Obznani, Zakonu o zaščiti Dže) v začetku 20-let. Brž ko je ilegalna, je stopnjevano St-karizmatična. Kdor je bil njen član, je tvegaj zapor, s tem preganjanje. Vzdržati to je terjalo od njenega uda posebno močno nrvnost-osebnost ali pa posebno hudo SŠ do Brž in Dže. Oba momenta sta se prežemala, MV sta prišla oba na dan kot veličina in zločin, kot Komisar, **Afera**, in Komisarica, **Napad**.

"Borci, ki so izmučeni, ranjeni, strti, mrtvi na cilju popadali", predstava maratonskega antičnega sla, "bi se začudili, če bi videli, kaj se je zgodilo, kaj je nastalo iz tistega, kar je bilo njim sveto." ČD-NKNM se je izčrpalo, zamenjali sta ga dve obliki Meša: Neg KplMeš (Berta v **Kirke**), in Poz Her(ojsko)Meš Vojtipa, Milan iz **Spada**. To HerVojMeš je temelj Jfza. Contradictio in adiecto, kajti Meš je ravno v tem Raz od Pla, da ni Vojtipa. A mora postati, že v francRevi. Učo Ambrožič postane Prtgeneral, Meš umetnik in ženskar Zupan jurišnik-bombaš, pesnik-dramatik Kajuh atentator. Vse to je mogoče, ker temelji na Sti. Izraz St se kar naprej ponavlja. Kaj je St, podrobno NDM. In: "Ne bi mogli verjeti, kako so obledeli, kako so osvinjani, kako strašno raztrgani njihovi prapori!" Meš in prapori. Kmecl v svoji lrRci ČD-Meša, v monodrami o **Tomanu**, uprizarja **Zastavo**, kot civilen ZnaSi Slova. V sami ČD zastav ni veliko. Eno je Pol krilo NKNMeša, tu mrgoli zastav; drugo je Kulkrilo tega Meša. To, izraženo v ČD, se oblikuje na ErS zvezah, manj ali komaj na retoriki bolj gasilskih in sokolskih telovadnih zastav kot na SV. Levs in Jurč prestavita **Tuga** v PS; v sodobnosti vse bolj MešAvse si SV(ojne) niti onadva ne moreta predstavljati. Pristnost te predstave omogoči-terja šele I. Svetvojska, glej Šorlijevo Ncl dramo **Na Pologu**.

Logva poetizira, a na melanholičen SeH način. Pleta njene izjave tako poenostavi, naredi tako enostranske, da postajajo smešne, tako so naivne in infantilne. Pleta ne verjame temnim tonom svoje garde dame: "Vendar, čudovito je ubirati nova pota, k svetim ciljem. Čudovito" – v izvorniku: "divno" – "je nositi nove zastave!" – Logvina opozorila, ki so realna, čeprav ustrojena po SeH vidikih, Pleta odbije; zanjo so temni toni le estetski odtenki, le lepo senčenje, ki sliko šele naredi učinkovito. Za mlado Kvedo (tako se stara Kveda ozira nazaj, tako se tolmači, da je bila takšna kot mlada, pa ni bila, kot kaže moja analiza **Pice**, bila je mnogo manj naivna) je bil razvoj Čloštva-sveta RP, ki trajno – Strno nujno – napreduje. Eni sicer padajo, a to je normalno, vse živo umira; važna je linija stalnega napredovanja, zmagovanja. Važna je Kld: Čloštvo, Nar, bistvo Nara, ki je Jfz grupa (zametek prave Ptje). Mlada Kveda vidi Abst Čla, ki koraka z zastavo v roci; ES ljudje padajo, Čl kot tak se vzpenja, niti ne opazi, da njegove ES emanacije propadajo. Te emanacije so le luske, videz, snov, celo le banalizacija. PČ tako rekoč nima telesa, telo je blato in Sek; PČ ima le dušo-duha, velike Ideje, NeČi čustva. Takšna je – naj bi bila – s stališča stare Kvede mlada Kveda oz. Pleta, v kateri stara Kveda nariše mlado.

Pleta je tako sugestivna, da Logvo navduši; ta "se ji približa, jo pogladi po laseh, poljubi na čelo: Da, čudovito vas je gledati!" Gledati, spet estetski moment. (Je tu vir IvSvetovega estetskega Fza?) "Čudovito je gledati ta plamen v mladi duši." Plamen(ica)-zastava. "Kot hostija v moštranci." Kar naprej se potrjuje isto: Jfz

retorika ima vir v FK. Logva bi rada naivno Pleto zavarovala: "Da bi bila ščit pred zlobo ljudi. Da bi vas varovala pred zlimi obrekovanji, kot varuje mati otroka pred strupenjačami na polju." Same Tip metafore iz FK, ki prehajajo v Fz: diabolizacija s Kačo, **Žid**, Mati kot visoka vrednota, **MešMati**, Varovanje, kar je naloga **MMB**, **Blejke**, **TKriž**. Bistveno za dramo **Nihta** pa je, kar sporoči s koncem, s poanto: da Mati (KC, Ptja) ne more zaščititi NeČi otroka; bog je brez moči glede ES ljudi, Borskega masa ubije, Pleta ostane strta. A ker ES Či ni bistven, pač pa St Kld, se skuša Kveda izvleči pred OIS konsekvencami: naj so ES Pski še tako potolčeni, o tem govori Logva, Ideja RP napreduje, nobena sila je ne more ustaviti, niti S ne. To je Tem PSt **Spahte**.

Naj je torej še tako res, kar komentira Logva ("Nobeno izkustvo ne more biti podarjeno, se ne da dedovati ali kupiti, vsak ga mora sam pridobiti zase zmerom znova, ga često drago, predrago plačati s silnim trpljenjem in grenkimi solzami – Usoda!"), to ostane na PvtPskovi ravni; na edini pravi-odločilni ravni RP Ideje je Trp le obrobna reč. Pomladni VoM FKr je zmerom zmagovalec nad TrpJKrom, Velikonočna nedelja nad velikim petkom. Le da deluje FK v krogu VŠa, ves pasijonski-vstajenjski cikel se obnavlja-ponavlja vsako leto znova, to je PvtPskova raven pri Kvedi, medtem ko velja na ravni Ideje RP. Tu je bistvena razlika med modrim ArhKršem in naivno verujočim Libom. Za Lib (RLH) je Prihodnost (čas) nenehoma napredujoča, zato je S postranska; Trp je važno, a na PvtPsk ravni, torej v nebstvenem. (Tem Not nasprotje v Libu. Po eni strani temelji na Psku, individualizem, po drugi na Nvi, biologizem in evolucionizem, oba sta v Stri Kola-Klde.) Kveda prihaja v Jfz iz Liba, s sabo nosi evolucionizem. Tu sta si Kom in Lib blizu, celo Id(n), pred obema je odprta Prihodnost, medtem ko je za Krš Abs prihodnost dosegljiva šele v hipu Poslednje sodbe, prej pa se dogaja le VS. Zato je KC stabilna-statična, Lib pa dinamičen, obljublja napredek na TSu.

Ni čudno, da se je ta De-Lib PV podrl, saj obljube ni bil zmožen držati; namesto čudovite Prihodnosti je prinesel Kpltržno IZ in s tem omogočil stopnjevanje RP vere v Kom Rci. S KomRco se je po vojni zgodilo isto: namesto Abs Sve v IdeaDbi teror. 1990 se je skazalo, da je Kom izgubil tekmo s KplLibom tako glede Sve kot glede gmotnega blagostanja. In se je sesul vase. KGB – oznovski – šefi, Putini, so postali šefi nove LD Kpl Dže; enako v Slji Raz Klme. Danes so največji LibKpl podjetniki in lastniki bivši Komsti. To najbolj jezi Trad Kpl Slce, Jožefe Bernike. Nerodni kot so se ne znajdejo, prepričani so, da bodo s St načeli uspeli v snovni Dbi; tepci.

So udje ljudstranke bistrejši: Arharji, Henigmani, Duhovniki, Koširji, Rejci itn. se držijo oblasti, prodajajo se LDS in Drnovšku, da bi tudi oni participirali na kolaču. In se jim posreči. V idejah Pokončniki, v stvarnosti mešetarji, vinkelšpeceristi, ki pa jim kane v žep kar veliko, Arharju 3 milijone mesečne plače. Se splača odrekanje Pokončnosti. Ubogi Prle, ki je non stop pokončen, nima nič; zadnjič so mu v Trebnjem dajali ljudje po maši pred cerkvijo vbogajme, je prosjačil z malho v roki, da bi nasitil svoje lačne otročiče. Prle je primer Prvoborca, ki se mu je vse ponesrečilo in bo vsak čas končal v ubožnici v Bruslju.

Nastopijo nove osebe: Jelka, Borski in Rakuš. Med sabo se komaj razločijo; dramatičarka jim kot ES figuram ne namenja veliko pozornosti, riše jih v splošnih črtah. Zanj je važna ena sama oseba: Pleta. V **Spadu** je bila še precej pozorna do Raz likov, v **Nihti** ne več. To je v skladu z analizo, ki sem jo razvil v koncu prejšnjega poglavja: da so ES usode ljudi postranske, da je važna le Ideja. Oz. važna je le ena sama ES oseba: Kveda, ki se podaja v več vizurah. Kombinacija SpS agitke in SeH Mele.

Poštarica Jelka je najmanj zanimiva, komaj ima kakšno igro. Da hvali Pleta, da pokaže, kako nanjo gledajo – seveda pošteno – ljudje: "Otroci vam gledajo v oči in vas ljubijo." Ko pride do napada ljudmas na Pletino-Logvino hišo, se hitro umakne, zbeži skoz vrtove na pošto, kjer bo brzojavila po pomoč in skrila poštno blagajno. To je v zvezi z njo vse.

Več igre ima tovarnar Rakuš. Medtem ko v **Spadu** Slci niso obstajali, je Rakuš polSlc, niti ne predstavnik Slcev. Pleta: "Vaša gospa mama je rojena Slovenka?" On: "Da." To je vse. Po ničemer ni Tip za Slce. Da bi bili Slci močnejši Kpltovarnarji od Hrvatov? Če je Kveda to mislila, kar ni v skladu z Db dejstvi, kaj je hotela z Rakušem reči? Da so bolj TrgKpl narave? V tem bi imela prav, čeprav se PV to še ni pokazalo; šele pod Ptjo, posebej pa po 1990, danes ima od Hrške pol manjša Slja enak bruto dohodek, na prebivalca pa mnogo večjega. Duh DaSlje je TrgKpl, duh DaHrške še zmerom nemalo braniteljska VojSt, ki jo Daoblast-koalicija le sramežljivo podira. DaHrška je v SZ, DaSlja v ekspanziji, prava MinAgrčkzKld. Ni čudno, da ji zaradi njene uspešnosti DaHrtje zavidajo.

Rakuš daje objektivne informacije: "Slišim, kako pokajo tisočletne verige." To je JNcl in Jfz retorika; dedovala jo je tudi NOB, a je je v NOBD manj, kot bi pričakovali. Glede na retoriko Kvedinega Jfza so drame kot **Rojstvo**, **Raztrganci**, **Prz** zadržane, realistične; manj so agitke, bliže so RealD, seveda bolj v stilu kot v sporočilu; oz. sporočilo agitpropa oblačijo v RealD jezik. NOBD je analogno manj teatralno-retorična od TaŽurPolldeol pisanja, kot je ČD zadržanejša od analogne PolŽur komunikacije.

"To so poslednji dnevi Avstroogrške. Moja mati starka je zelo vznemirjena. Prihajajo novice, da so vojaki na italijanski fronti zapustili topove in bežijo na svoje domove." Tako je bilo, fronte niso predrl i ti, padla je sama od sebe, vojaki se niso hoteli več boriti; niso več verjeli ne v Avs zmago ne v samo Avso. Rad demoralizacija, RR vojne v mir. "Milijonske tolpe" – "rulja", drhal, piše Kveda – "lačnih vojakov" se pomikajo "čez njeno rodno deželo, zato se boji, da ne bi oropale revnih slovenskih vasi." Rakuš je Kpltovarnar, odtod njegov izraz: drhal, tolpa. Kveda se izrazu – njegovi vsebini – ne postavi po robu. Tovarnarja ne kaže kot Neg lik, nasprotno, Mešpodjetnika inkorporira med Pletine Prile. Rakuš je navdušen in zvest ud JNcla-Jfza.

Še več, prav on vodi osamosvojitve Hrške izpod Avsjarma; cika Kveda na HrŠI zvezo tistih dni, na Dž Slcev, Hrvatov in Srbov? "Drevi ob devetih je pri meni sestanek zavedne narodne inteligence in razsvetljenih kmetov, ustanovili bomo narodni svet." Na eni strani Narinteligenca, na drugi tolpe begajočih-bežečih vojakov, ki so brez vodstva in ravnajo brezglavo. Poanta je nedvoumna: ljud je Poz, a le v primeru, da ga nekdo (Pravi!) vodi, usmerja, drži na vajetih; če tega

Vodstva ni, ljud podivja, postane drhal vse razbijajočih, linčarji, anarhi(sti)čni Zeleni kader. Ljud da, a ne sam. Navsezadnje misli tako tudi Ptja, čeprav izdelata medialno Rco: sebe kot izraz samega Ljuda. Res zastopa interese Ljuda – ali je vsaj prepričana, da jih zastopa, v tem je plebejska –, a obenem oblikuje takšno kadrovske karizmatično hierarhično organizacijo, sebe kot Ptjo, ki je v primerjavi z Meš vodi bistveno bolj elitna, tj. despotska. Sami paradoksi.

Tovarnar govori kot kasnejše Komsti: ni vsaka Db skupina prava; treba je razločevati med Nar in neNar inteligenco, med prosvetljenimi in neprosvetljenimi Km, med vodljivim in anarhičnim Prolom. Rakuš predstavlja spoj Nar In(teligen)ce in podjetnikov; ti so kot najbolj aktivni del prebivalstva vnaprej določeni za Vodlje. V tej točki pa si večje razlike med Jfzom in KomPtjo ne moremo misliti: za Kom so tovarnarji kot takšni najbolj Neg del Nara, treba jih je likvidirati, MV Praprotnika oz. njegovega alter ega v Majcnovi **Revoluciji**; za MV-De izdelata Kl Ehrlich in DeLib Praprotnik podobni spomenici, ki ju predložita ltom-okupatorjem in v njihju predlagata ustanovitev Vojoddelkov za vojno zoper KomPtjo, vzpostavitev DReve za boj zoper LRevo.

"Oborožil sem zanesljivejše delavce iz svoje tovarne in nekaj kmetov." Enako je ravnala 1941 Ptja, le da so bili njeni zanesljivci povsem drugi; prvi fašisti, 1941 ustaši, drugi Komsti. "Potrebujemo narodno stražo." Nar straža je pojem iz 1848; 1918 je dobila nov pomen-funkcijo, vendar na liniji Trade MešReve 1848, vsaj v Slji, medtem ko je Ptja organizirala 1941 povsem Dgč ustrojeno Prtvojsko. MešNarstraža 1918 je imela namen, ki ga tovarnar jasno opiše: "Če podivjajo tisoči z različnimi spolnimi boleznimi okuženi vojaki, če se raztepejo po naših vaseh, da bi ropali in kradli – strah me je pomisliti, kaj vse bi se lahko zgodilo, kakšna nesreča!"

Napaka Narlnce – JNcl tipa – 1918 je bila, da ni pravočasno organizirala Razr vojske zoper anarhično BarLjud; 1941 je na Hrškem napako popravila, a kot ustaška, torej ravno nasprotna JNarlnce. Na Slskem pa je MV-De še bolj zamudila pravi trenutek, da bi oblikovala DR; Ehrlich in Praprotnik sta zamujala, KaKi ne. Če bi SNL 1941 ostalo brez vodstva, bi nekaj časa divjalo kot 1918, nato se sesulo v sebi oz. hlapčevalo kot prej. Ptja pa ga je hitro in suvereno disciplinirala, naredila iz možne drhali Ideolzavestno vojsko: Prte.

Kveda si ne izmišlja, opisuje stvarnost; 1918 se je res dogajalo, kar beremo v **Nihti**. S fronte umikajoči se vojaki so bili res brez discipline, bolj horde kot grupe. Vendar pa je barva-poudarek, ki ga daje tej razuzdani deklasirani Db grupi Rakuš, Tip za BržMeš pojmovanje: vojake vidi kot s spolnimi boleznimi okužene. Ne upošteva – o tem ni niti najmanjšega govora –, da so bili prisilno mobilizirani, iztrgani iz svojih Km in Prol Dn, medtem ko so bili Rakuši in Borski, če jih je AvsDž mobilizirala, Čtki v njeni armadi, kot moj ded advokat. Res so se lahko tudi oni nalezli sifilisa in kapavice, a v očeh Narlnce niso bili tolpa kužnih, ampak Pos primeri bolnikov, kakršni so Meši. Kveda se ne zaveda pristranosti, s katero karakterizira ljud in vojake; to ni več Kveda, ki je bila okrog 1900 Prila Kristana in Cana. Alin oče je kot tržaški Meš otrok poslušal od svojega očeta pravnika o Prolih: da so v alkoholu – žganju – rojeni! Enako je moja babica učila MOča. Tudi zato se ji je uprl in postal Komst.

Rakuš nadaljuje: "Skrbi me le to sovraštvo do gospode, ki tiči v narodu." V SrboHrščini pomeni beseda "narod" oboje: Slski Nar in Ljud; kakor kdaj. Igra se na Inf med obema pojmom. V preprostem ljudju se je res nakopičilo Sš do gospode; a zakaj? Kveda bi bila za to Sš, če bi bilo usmerjeno le zoper Avsgospodo,

Avsčtke (Proda iz **Spada**); povsem napačno pa se ji zdi, če je uperjeno zoper Narlncu, Jugočuteče tovarnarje in zdravnike. Kveda je zoper IZ, a ne vidi, da izkoriščajo in zatirajo Jugočuteči tovarnarji. Kvedi sledi Vuga z Ncl dramo o dejanju generala Maistra. Za Narlncu je samoumevno, da se pusti ljud izkoriščati Narlnci, Nartovarnarjem. Razmerje Gosa in podložnika v tem primeru ni napačno; v FLD (zato v PsLD) Bržpodjetniki prevzemajo značaj FGosov, Kantor iz **Kralja**, GrGr iz **Blagra**. SMEš in HršMeš 1918 ne udejanjata RLH VISa; nadaljujeta RR Meša v F(evdalni)VIS. Tako se oblikuje De-Lib, ki se 1941 poveže s FKL(erom), Praprotnik z Ehrlichom, Senator s padrejem Giovannijem, **Ogenj**.

"Narod ni dovolj pameten, da bi razlikoval dobro gospodo od slabe." Ljud sploh še ni SAKO. Za Narlncu Jfz (tudi Kfz) tipa Ljud sploh nikoli ne bi smelo postati SAKO, se emancipirati. Ljud kot takšno naj bi ostalo podložniško, kot uči in terja Slom v **Blani**. To je paternalizem, ki ga De-Lib deduje od FD. Km fantje, ki gredo v Dmb kot vojaki, so takšni podložniki, ki morajo izpolnjevati, kar jim naroči gospoda, v Sl primeru 1941-45 njihovi duhovniki. De-Libci so bolj ali manj obrobní. Jedro Dmbstva tvorijo Kat fantje, ki jih KC ne le mobilizira, ampak tudi ideologizira, seveda z AnK idejami. Te ideje širi že Kveda, glej **Vnuka**.

"Za narod je vsa gospoda krvoločna", pije Ljudu kri. "To ne velja za moje delavce", Rakuš je očitno blag paternalističen Gos, ki ga njegovi delavci ljubijo (se ni zmotil v njih?) "in za tiste kmete, ki me poznajo, ki vedo, da sem trpel na italijanski fronti", le to je važno, Trp za JNar kot Naco, "kadrovci pa sovražijo vso gospodo." Pojavi se izraz kadrovci, tj. ime za tim. Zeleni kader, za pobegle Avsvojake, ki so se skrivali po Slavoniji, tudi po Slskem, se šli rokovnjače, kradli in ropali, pod vodstvom znamenitega Čaruge. Zel(eni)kad(er) je SŽ Narlncu. Ne nameravam zagovarjati Zelkada, celo Ptja ga ni; je bil vse preveč anarhističen, samovoljen, Barroparski in kriminalen, kot rokovnjači. A na drugi strani ga vendar ni mogoče obravnavati kot golo zlo. Kdo pa je kriv, da so bili Prolí neizobraženi, brez Kulvzgoje, podivjani? Avs vojska, PIK, ki sta propagirala I. Svetvojno, sam FD sistem, ki je dajal Plu in BržKpl mogočnikom (Draškoviću v **Puntariji** in Rakušu) vso (ob)last, Ljudu pa je določil vlogo podložnikov, ki so dolžni ubogati. Kveda in Rakuš se obnašata kot Hina.

Rakuš pravilno opozarja: "Kadrovci se pripravljajo na krvavo početje." So izraz negacije, Uniča. Ptja bo vzela od njih to negacijo – stari, dozdejšnji, krivični svet-Db popolnoma podreti –, a na njegovih razvalinah sezidati NSvet, osnovati Noštvo. Tega Zelkad ni bil zmožen; pobiti, posiliti, razrušiti da, potem pa nič več. Za MrkPtjo je faza Uniča uvod v fazo graditve. Samo Unič ima Ptja sicer za Poz – za RPP (Mašč) –, vendar ga skuša tako RR, da prehaja v graditev. V NOBD-LRevi 1941-45 se ji zdi, da se ji je to posrečilo. Tito vodi Vojupor, Kardelj že snuje novo Dž, Nar odbore nove – Prol – demokracije, nov tip Dbe: Dbe, ki naj bi udejanjala RPP.

Rakuš skuša biti nepristranski, razumevajoč: "Narod ni slab, lahko pa podivja." Že v FrancRevi je. "Kadrovci so preveč videli", kdo jih je gnal v to, da so toliko zla videli?, "morda tudi naredili zla", gotovo so ga, že kot Avsvojaki. (Kot da ga ne bi srbski vojaki, ko so se umaknili 1915 čez Albanijo, srbska propaganda je to njihovo početje Prikr, Srbe heroizirala, Albe demonizirala.) Ker so se tako ReBar, je malo verjetno, "da bi se v največjem božjem miru vrnili iz gozdov v svoje domove." V isti položaj podložnikov, kot so ga imeli pred vojno. Oktobrska LR jim je dala obet, da bi se lahko emancipirali. A v Rusiji so videli predvsem DžV, klanje, upor, Unič; Mrk Marxove teorije jim je bil komaj znan. Šele kasneje so začeli Sl LRevarji

preučevati Marxa, Engelsa, Plehanova, Lenina, Stalina, izdelali so teoretično platformo LRave. Med njimi je bil, prvoborec v tem območju, tudi MOč, ki je prevajal omenjene avtorje in pisal članke v duhu LR. Enako dramatik Kreft, glej njegovo uprizoritev-razlago LRave v drami **Leto 1905** oz. že v podobi rimske RevZge, glej **Tiberija Grakha**.

Najbolj poučen je v tej zvezi izraz "božji mir". Že lep čas ga analiziram, v Daobičajni obliki: Mir z Vami ali Mir s tabo! Mir vam bodi! Pojdite v miru! DSKC je mirotvorna. Rakuš izda, kaj je pomenil božji mir 1918; nemalo pomeni isto še danes. Z Rakuševega in KC stališča, tu se stališči-interesa pokrivata, bi bili vojaki-ljudje v skladu z bogom tedaj, če bi dali mir; če ne bi revoltirali; če bi se, to je dejanski namen miru, vrnil v isti IZ položaj, v katerem so bili dotedaj. Ne KC ne Narlnca ne Kpl podjetniki niso predvidevali Tem Strnega izboljšanja-spremembe položaja Prola oz. Razr Dbe. Inca je s tem izdala svoj RLH izvir, iz katerega je potekala francReva, medtem ko je KC nadaljevala svojo fplatformo: Slomovo. Kpl je prišel v nasprotje z RLH načeli; podjetniki so bili zainteresirani za čim cenejšo delovno silo, za čim manj stavk, torej za čim bolj ubogljiv Prol; s tem se je njihov interes pokrtil z interesom KCe kot F(ob)lastnika. Šlo je le za zamenjavo AvsPIKa z domačo JHrš Narlnco in domačimi podjetniki. S stališča IZ Prola sta se zamenjala le zeleni in rumeni hudič.

Mir božji, razumljen v tem kontekstu, in RB-LR sta se izključevala; pač kot mir in vojna. Kadar je KC ocenila, da ji gre za nohte (za oblast), je tudi sama oznanila vojno, seveda kot SV za obrambo edinega pravega boga, recimo MV zoper tim. brezbožni Kom; Dmb je izum škofa Rožmana in njegovih svetovalcev. SV poteka v imenu Miru, a to je Strno trajna utemeljitev vseh vojn: več vojne in čimprejšnja vojna, da bi prišlo do čimprejšnjega in čim trdnejšega miru. Čl mora živeti z bogom svoje NSSi v miru, s Sži NSSi – našega boga, FKra – pa v trajni duševni vojni-borbi, v odpravljanju zla in hudiča, v nenehni budnosti, ki je pogoj za Vojdelovanje. (KasO: mirovniki so zoper vsako vojno; igra in vojna se izključujeta, igra – Dv – je nadomestila vojno – EDč.)

Rakuš razlaga Prol in vojake: "Trpeli so, prizadejalo se jim je zlo, sami so prizadevali zlo. Za vse to bodo zdaj iskali krivca." Res je. In ga bodo našli: v Zl BržMešu, v Narlnca, ki podpira Kplpodjetnike, zdravnik Borski tovarnarja Rakuša. Tu je vzrok, da je Ptja nasprotovala kultu generala Maistra – v MV spoju NOB-LR. Ko je Ptja začela dopuščati slavljenje Maistra, je popuščala Ncl momentu v sebi. Vuga je v že omenjeni drami zelo jasno postavil v ospredje Maistra in mariborsko Slsko Narlnco, advokata Rozino itd., DEMOS je po 1990 skušal nadomestiti Tita-Kakija z Maistrom, Ptjo z Narlnco, NOB na Primorskem s TIGRom. Tej tendenci se je kot MrkZgar ves čas upiral MOč, tudi v polemiki z Zwittrom, Kacinovo itn. (KasO: slišim, da je bivša ljubljenska Ptje Kacinova prešla k DSD, k Janši. Tip!) Ne v imenu Stla, ampak v imenu LjudProla zoper Lib, ki je kot Narlnca združeval De in Le sile. En Maistrov sin, Hrvoje, se iz taborišča Buchenwald 1945 ni hotel vrniti v Jugo, drugi, Borut, je postal direktor TAMA. Ban Marušič je šel v Prte, LibPolik Pestotnik je kot De-Libec sodeloval z okupatorjem. Kdo je lahko predvidel, da bo mariborski Libec advokat in sodelavec ORJUNE dramatik Šnuderl postal v Prtih eden od najvišjih kadrov, drugi mariborski Libec Žurst dramatik in prav tako orjunaš Rehar pa kršil Kulmolk in se povezal z Anglami v vohunsko zvezo? Njuni odločitvi sta bili ES individualni, oba sta se imela za Rad Ncl ideologa, glej Reharjevi **Tragediji**, **Karantansko** in **Panonsko**, a MV sta diametralno Raz presodila, kaj je prav oz. katera praksa-drža je v skladu z interesi SNara.

Je pa Tip, da se je Rehar MV, glej njegovo tedaj uprizorjeno dramo **September**, približal KČi, s tem pokazal na Not povezanost med De-Libom in Katom, medtem ko je napisal Šnuderl v Prtih agitko za Nar posojilo. Je doživljal zato Rehar globlje, Šnuderl bolj površno, ker se je postavil v službo UtDbe, čeprav pojmovane na Rev način? Ali pa se je Rehar zbal strahot sveta, pokleknil pred Tradsilo, pristal na Trad FKČ vrednote, medtem ko je našel Šnuderl v sebi moč, da ostane pri RLHu, da ga celo podaljša v NarRevo? Kajti NOB 1941-45 se da – je treba – tolmačiti kot odločilno SNarRevo, SNargibanje, medtem ko je Nclst Rehar MV prav ta edinstveni HS trenutek zamudil in Ncl začasno nadomestil s Kat ponižnostjo. De-Lib se je ravno zaradi svojih interesov KplBrž podjetništva MV odpovedal svojemu Nclu, težnji, da bi postala Slja kot SAKO SND, v to možnost ni verjel, Nar emancipacijo je dal v oklepaj, medtem ko se je Le-Lib pridružil Ptji in z njo skupaj udeleževal Nar SA(KO).

V duhu MV Reharja in **Septembra** misli-ravna tudi Rakuš 1918. Zateče se h Kršmistiki: "Jagnje božje, ki bi sprejelo grehe vseh nase." Kdo je to jagnje božje, mir in ne vojna, trpno Trp in ne nasilna akcija? V **Nihti** je to Borski, z njim tudi Pleta, ki ga ljubi in ostane po Borskega Si sama, nesrečna, obupana. Manj je jagnje božje uporni Prol – Zelkad –, saj ta ubija in podira, uveljavlja vojno. Kot da bi Rakuš rad še naprej FD položaj, v katerem so bili jagnje božje tlačani, PIK pa ne Kajfa in Pilat, ampak Ustanova, ki je profitirala zaradi božje narave tlačanov, žrtvovanih, kar je bister izmislek KČe, seveda goljufija, zloraba JKra. Vsekakor so Španci v 16-em in 17-Stolu naveliko mučili in pobijali Indijance v VISu predstav, da s Trpom Indov slavijo VoM pravega boga. Zadeva je perverzna, da bolj ne more biti, glej tudi Carrierovo dramo **Kontroverza iz Valladolida**, analiziral jo bom v Pnizu **DSPE**.

Težko se je odločiti, kaj hoče reči Rakuš; in ali so njegove izjave mišljene pristno ali – vsaj z napol razkritim – cinizmom. "Odkar obstoji svet, išče človek krivca za grehe, ki so mu bili prizadejani in ki jih dela sam." Drži. Vprašanje je le, ali najde pravega krivca za zlo; ali pravega krivca ne Zamol in ne pripíše Prado (prakrivdo) celo NeČistemu? "Išče zunaj sebe." Drži: v Drem. "Zato je Kristus tako močen, tako ljubljen, tako potreben: ker jemlje grehe vseh nase. In ker nenehoma preliwa kri na križu."

Kaj je zdaj to? Je FKČ točka izmišljenega Simb Odrešenika, ki je sam na sebi NeČi, a jemlje GhK vseh nase, s čimer prav za prav omogoča vsem, da se imajo za Ne(dolžne) ali da vsaj lahko postanejo NeČi, če recimo izpolnjujejo obrede neke KršC(erkve)? FKČ jemlje GhK nase, se obnaša, K-da je kriv, a ni kriv, je NeČi. Kdo je torej zares kriv, kajti iz izkustva vemo, da je zlo pristno? KČ (ProtC, OrtC) krivca zmerom najde: v sili, ki najbolj nasprotuje KČi; 1918 v nastajajoči Jugi ali v razpadajoči Avsi je to Zelkad, v **Vnuku** našteje in opiše Kveda vse hudiče, ki tvorijo imperij zla, agresijo Zla na trdnjavo Dobrega; med hudiče sodijo radičevci, Komsti, srbski avtonomisti, ki so zoper Jugo, Avsklci itn. V vsakem času določi KČ pravega hudiča, ki muči-ubija pravega boga-FKra. Tako ravna tudi Kveda: v **Nihti** se kot krivec skaže Zelkad oz. podivjani KmProl, ki ruši Dbo in imetje, ubija NeČi ljudi, jih dela s tem za jagnjeta božja; tudi Borskega. V **Napadu** sta to Stotnik in Vera, v **Vstu** Mojca, v **Mladosti** Snežna.

DgT tvega misel-razlago, da je pravi krivec bog oz. tisti, ki Zamol resnico-dejstva. Če bog – kateri koli bog – razglašča za krivca zmerom Strno Dra (nasprotnika njegove Rlge), sebe pa za NeČi žrtev, ki je celo tako plemenita, da kot NeČi jemlje GhK Dr(ugih) nase, je največji Hin od vseh možnih. Edina prava

pot – za DgT – je ARF-AK: priznanje Čla (boga), da je kriv ravno on. Medtem ko je za KC bistvo-pogoj, da njen bog (FKr) ni kriv, GhK le vzame nase, le ravna, K-da je kriv, s čimer se mu godi najhujša krivica, to krivico pa njegov oče kot Sodnik-Kaznovalec Rad močno zaračuna, s tem da vrže krive v Vemuke pekla.

Po mnenju DgT je krivec sólo Ž, ustroj Ža kot AgrEkzIde. Bolj ko je Čl skladen s tem ustrojem (če ni tako ustrojen, ne more živeti ali le v budistični nirvani), bolj je kriv. Rlge, gibanja, ideologije, ki ustvarjajo NSvet na osnovi RPP akcije (LR, DR, KC SV itn.), so krive, ker nasiljujejo, Unič, pobijajo; tudi KC, čeprav – kar je posebej perverzno – v imenu trpnega Jagenjčka božjega. Kriv na posebno Hin način je tudi tisti, ki je na oblasti in hoče mir, da bi svojo oblast, ki je Zl, nadaljeval. To je drža Rakuša, Borskega in Plete; a enako SKC-MV. SKC-MV se RR v VojČerkev šele tedaj, ko spozna, da ji strategija miru ne prinaša koristi; da jo VojPtjaOF likvidira. To spoznanje je dobila SKC-MV med 1942 in jesenjo 1943, ko je ustanovljeno Dmb. Oblast (pa naj je PIK ali Narlnca ali BržKpl podjetništvo) spozna, da se mora pred prebujenim in zdvižanim Narljudom braniti; a kako naj se brani, če ne Voj(aško)?! Jel(očnik) pokaže in utemelji to obrambo že v PV **KrŠpi**.

Rešitev problema ni ne v mir(ovanj)u, kar predlaga budizem (KC pa mir-ovanje Hin zlorablja za svojo DbZg oblast), ne v SV. (HasO: to je moje stališče tudi danes, ob iraškem problemu. Mirovniki so mi zoprni, Bush je Psfundamentalist. Sem za vojno, čeprav nisem zanjo. Vem, da je nujna, kot je bila Slska osamosvojitvena 1991, a aktivno ne sodelujem ne v eni ne v drugi. Izkoriščam pravico starca, da se umika, da se ne – ali protislovno – odloča.) Kaj šele v pripisovanju Odrešenja FKru, ki jemlje nase grehe sveta. Rešitev je v postopnem lsu Dti. Dgfija se zaveda, da je to ls šele na začetku, komaj artikulirano; da ga začenja ravno **RSD**. Tudi zato sta **RSD** in DgZn tako nerazumljiva. Prva naloga Dgfije je v tem, da razkrije pomen-naravo Zamola. Zamol je osrednja strategija-točka ldbA. RLH je naredil ogromen korak naprej, ko je Darwin razkril naravo Čla kot AgrEkzIde, kot boj vseh z vsemi (že Hobbes, že v antični misli, a tu na ravni Dbe, medtem ko je Darwin zamisel poglobil in odkril zakone Nv-Ža, glej njegov boj za obstanek, tekmo znotraj vrst). KC je pripisovala AgrEkzIde le hudiču. Čla je razlagala – in še razlaga – kot delanega po božji podobi zato, da bi mu vzela naravo AgrEkzIde; da bi lahko za krivca naredila Dra, ne Kana. Darwin z Zn dožene, da je krivec oz. povzročitelj zla (ubijanja) Čl sam; jaz bi dodal: kot lđČl. Ne Dr, ampak jaz kot PlđKld. KC ravno to Zamol.

Osnovne težave Čla so v tem, da ne more urediti odnosa z resnico-dejstvi; ne z resnico-konstruktom. Za DgZn je AgrEkzld dejstvo; je Čl kot lđČl in kot lđB dejstvo. Če se gleda Čl pretežno kot NeČi (kot žrtev, jagnje), zlo pa pripisuje Drim, Zamol sebe kot morivca. Zamol dogodke, ravnanja, doživetja, misli, ocene, ki jih je praktical v Žu, katerih ga je sram; Zamol jih celo pred sabo. Db kot lđDb je organizirana okrog Zamola. Ni središče sveta FKr kot Odrešenik in ne KC ali Ptja kot Stš-Rlga; središče je prazen grob, PzM, Lethe, točka, za katero lđČl trdi, da je prazna, da je ni(č), da tistega, kar je v grobu, ni. DgZn trdi, da je grob PnM, a da lđČl, ki temelji na Zamolu (iz katerega sledi nato nihilizacija Dti), stvari, ki so v grobu oz. v TSu, ki je globalen grob-ječa, noče videti. **RSD** je tudi zato tako podrobna ES analiza, ker hoče odkriti, kar lđM Zamol(čuje). KvedD je DgAnlu zanimiva, ker zmore v nji detektirati mehanizem Zamola, razkrivati ideologije kot PojObre, s katerimi se razlaga. Kveda ima potrebo razložiti svet, tj. sebe; zato polaga Rakušu na jezik fijo, ki jo analiziram.

Rakuš-Kveda razlagata-trdita: "Ljudstvo hoče krivca ali žrtev – hoče kri." S tem preloži Kveda krivdo z Narlnce (Jfz tipa) na ljud, ki je sicer trpeče, a obenem zmedeno in krvoločno. Narlnca je NeČi, kot KatfKr, hoče le dobro, a jo ljud kaznuje-ubije, ker ljud išče krivca in hoče kri. Narlnca je pripravljena igrati vlogo NeČi FKra, ki vzame GhK sveta-ljudi nase. Tako ravna Borski in je kot FKr ubit-križan. Ljud postane s tem judovsko ljud, ki izbere Barabo in zavrže Jez(us)a. Jfz je utrjen. Kveda artikulira opravičilo, s katerim utemelji Jfz oblast (Narlnc)a svojo represijo, svojo DR.

Mimogrede, a sodi k temi. Danes je Veliki šmaren; Žursti so v jutranjih poročilih spet spomnili na podatek, da so pred leti SI škofiči posvetili SNar MMBi. Zadevo sem že komentiral v **RSD**; naj še nekaj dodam. Ne gre le za vprašanje, kdo jih je pooblastil, da so SNar posvetili nekemu, ki ga imajo za St bitje, za mater boga; odkod jim pravica glede na to, da je KC le ena med ustanovami-grupami SDbe. To dejanje posvetitve znova dokazuje, da se ima KC za edino pravo predstavnicozastopnico SNara in edinega pravega boga; da torej le njej pritiče odločanje o usodi, ciljih, namenu, naravi SNara. (Izstopil sem predvsem iz takšnega Slova.) Da so ostale Dbgrupe le PvtKlde, obstojne le po zaslugi KCe ali boga oz. delujoče v imenu hudiča. LD je za KC zlo.

Pomembneje je, kako pojmuje KC Nar. Nar ji je Ideja in stvar (Platon in Aristotel, njuna sinteza Tomaž). Tako Ideja kot stvar sta Ožld. Obe sta tu, kot takšni. Nar je Ožld, ki jo nato lahko posvečamo, a enako izdajamo. Predstava o tem, da je nekdo lahko Izd Nara, ni le iz PS VISa, ampak tudi iz FP, iz fevdalne Fije. Če je Ptja označevala ljudi, ki ji niso bili povšeči, za Izde SNara, dajala jih je celo streljati, je to Strno isto, kot če me Top imenuje odpadnika-Izda SNara ali če Klinc imenuje avtorje turističnega plakata, na katerem pravijo Zlatorogu Goldhorn, Izde SNara. Pojem Izd more nastati le v VISu St biti, ki je sama na sebi Abs vrednota, vsebino (ideologijo) te vrednote pa določa NSS; torej več NSSi, Prtska in Dmska. Čl v tem VISu ni razumljen kot SAPO, ki se sme sam odločati o tem, kaj bo mislil in počel. Njegovemu mišljenju in početju je dan strog neprehoden okvir, zunaj katerega se začne Neg svet hudiča-hudičev, analogno kot se je zunaj antičnega polisa začel nikogaršnji svet puščave, v katerega so bili izgnani proskribiranci, ljudje brez pravic, celo brez Čl biti-SpoDo.

SNar je bit-stvar, ki čaka kot ukleta kraljična na to, da jo kraljevič-Snik (St Jurij) osvobodi. (KasO: tako gleda na Irak Bush. Tako razumljene-opravičene Bushove SV zoper Sadama seveda ne podpiram. Podpiram nekaj v tej vojni, kar je drugo: Svo, ki pa je ni dal Čloštvu Kršbog, kot tudi Bush ne, ampak nastaja v bližanju UnBDra.) SNar je PnM, ki ga je ujel – v svoje mreže – hudič in razglasil za PzM. PzM lahko kdor koli tolmači po svoje, saj mu PzM ne nudi odpora; nič ni (je) nič. Le en Odrešenik – bog NSS-Cerkve – je, ki daje PzMu vsebino, vrednost, RPP; to je – edina prava – Ideja, seveda Naša ideja. Kdor ne deli te edine prave Ideje, ki je Resnica biti-SNara, je Izd Nara, Sž naše Cerkve, NSSi. Vse to je povezano, skoraj ldn.

Danes bodo škofiči na Brezjah, Sveti gori, Ptujski gori, Višarjah ponovno posvečali SNar MMBi, si uzurpirali, kar jim po VISu RLH-LD ne gre, pač pa po FKČ VISu; zato pri njem – pri ReSlom – vztrajajo. Enako posedujejo SNarbit, kot jo v **Nihti** skupinica Narlnce, ki so novi svečeniki Jfza. Lummase v **Nihti** še ne vedo, da imajo tudi same pravico in možnost ravnati enako: si konstruirati svojo bit SNara oz. HršNara, JNara. To pravico jim je po 1918 izbral Can, v 20-ih letih Ptja s svojimi Mrk ideologi na čelu, tudi MOčem in dramatik Kreftom, Čufarjem,

Moškričem. V 40-letih pa je Ptja povezala interNacMrk s SNclom v NOB-LR (**Rojstvo**), blok (skala) SNla je postal, kot se je zdelo, nepremagljiv, dokončen. Ptja je posvetila SNar Marxu, Stalinu, Titu, Canu, Špartaku, ki je bil bliže Čarugi in **Guzaju** ali **Dimežu** kot Kakiju.

V tej projekciji Nar ni SAKO (SAKO je zame Poz vrednota, NDM), ampak je St bit, s katero lahko manipulira vsakdo kot s PzM, ki se samo iz sebe ne more upirati, ker ga ni, ker je nič. Okrog Nara, ki se zdi tekmečem vrednost, se zbirajo borci, med sabo si trgajo Nar kot osvojeni plen, vsak ga imenuje-povsebinja po svoje, Nar pa vse to pusti, kolikor je PzM. Kolikor pa je SAKO, se udejanja skoz Dbgrupe, ki ga simbolizirajo in potrjujejo v stvarnosti kot AgrEkzKldo, ki noče biti podložnik neki drugi, dotodaj močnejši AgrEkzKldi, recimo SNar NemNaru ali 1991 SrbNaru. Tudi HršNar v **Arditih** upravičeno ItNaru oz. njegovim Vojzastopnikom Arditom.

Če bi hotel karikirati, karikatura bi zadela bistvo, bi imaginiral, da trojka KlabsKlinc in jaz posveča SNar črni kuzli Doni, domači psici Gogalovih, kjer stanujem že poldrugi mesec. Dona je res že stara, zavaljena, neprivačna, a je dobrodušna, vse bi varovala, vsem delala dobro, če bi mogla. Verjamem, da bi enako ravnala MMB, če bi mogla; a kaj, ko ne more, saj je PzM, v katero nabijajo škofiči svojo manipulativno slo po (ob)lasti, po obvladovanju vsega: stvari in idej. Že vidim, kako rajamo, držč se za roke, pod poltisočletno lipo, vsi trije špeglarji, norci, poškodovanci, in prepevamo vsak svojo himno: Klinc **Marija, k tebi uboge reve**, jaz **Vstanite, v suženjstvu zakleti**, Klabs pa mijavka **Vrtec ogradila bodem**, Klabs je bolj Že-nravi. Stsk? Sploh ne, če primerjam naše – fingirano – NeČi rajanje z molitvijo-grožnjo tisočeri danes po Scerkvah o MMB kot naši – lepantski – Vojskovodji, ki bo, kot Uršula iz **TKriža**, popeljala blage Slce k triumfu. Vesoljni stotisočeri SKani se bodo gostili na Panagape, mi trije pa še jesti ne smemo, mene daje sladkorna, Klinca pruh, Klabsa manična depresija. Vsi trije skupaj ne zaležemo niti za enega poštenega bolnika v jeseniški bolnišnici. Smo kot rajajoče deklice, katerim bo MMB-Pleta prinesla tople nogavice za zimo in očala z zboljšano dioptrijo. Pridi nas slikat, Janez Bernik, umetnik, portretist senilnih starcev in Janševega ptičjega – vedeževalskega – drobovja.

Priznam, rajši imam KvedD – **Nihto** – kot nadkozlov St govor dopoldne pri veliki maši na St Brezjah. Kveda se iskreno muči, da bi se – sebi in okolju – razložila. Žal nima osebnostne in npravne moči, da bi razkrila, kar Zamol; je pač le lđČl. Ko gre v AgrEkzld propagando za Jfz, skuša sicer posnemati DaŠškofiče, a to dela slabo, diletantsko; je amaterka, medtem ko je Rodelj prekanjen profesionalc-mafioso. Jasno je, da moje srce ni na strani svečenika RodlKajfe in s Stresi grozečega diplomata, ki načrtno vara ljudi, medtem ko se uboga Kveda ne znajde, vara le sebe, pa še sama ve, da se vara, in zato izdeluje takšno dramaturgijo svojih SeH eroik, da njihove glavne (Že)figure nazadnje zapadejo Rad MePu: SZ na poti v OIS.

Naj NTM navedem, kaj pravi Pleta, ki ves čas protestira zoper vse, ki govorijo razumno, trezno, stvarno; Pleta je angel, ki ne kapira poteka in narave TŠa. Kveda se predstavlja v Pleti kot angel; no ja, malo goljufa, saj ve, da ni bila in ni angel, drame uporablja za to, da se kaže lepša, kot je. A zakaj bi nji bolj zameril kot KČklerikom, ki vedo, da je – ne le – v DŠKC veliko pedofilov, buzarantov, babjakov, pa to Zamol, se dela, kot da jih ni? Tudi ta zgodba kaže na naravo KC: kot da KC hoče Zamol, Hin Prikr. Kot da hoče, da bi postali kleriki – in sploh Kani – babjaki, pedofili, homoseksualci, kajti s tem bi se skazali za grešne, kot €S

grešni pa so povsem v rokah hierarhije oz. boga. Je ta bog – FKČ za njim – res Hudič? Kajti kako Dgč mu je mogoče reči, če hoče GhK ljudi in celo svojih posvečencev? Če bi KČ dovolila klerikom zakon in normalne spolne odnose, če bi priznala Nvo, bi vsaj pedofilijo in Raz perverzности bistveno zmanjšala, čeprav ne odpravila, saj je perverznost (SM) v bistvu lđBa, ne le v KČ; KČ je le izrazit predstavnik lđB-lđMa.

Pred nekaj dnevi je moj nekdanji sošolec kirurg Tine Velikonja napisal v Pismih bravcev v Sobotni prilogi Dela duhovit, za KČ izjemno obtežilen članek o ničesnosti Sinode, o odnosu KČ do Seka, o njenem Hinu, o pogostosti perverzij med kleriki. Že dolgo nisem bral nekaj tako osvežilnega. Velikonja je eden redkih Kanov, ki si upa delati AAF-AK.

Pleta oponira Rakušu, takole vzklika: "Ne verjemite!", da se "ljudstvo pripravlja na krvavo početje". Tudi "kadrovci so ljudstvo" – vredni so kot Nar –, "a ljudstvo je tako dobro, poznam ga!" Pleta mora biti Rad naivna, da bi bila Rad udarjena. Roko na srce: takšna naivnost – vsaj z Dastališča, z Daizkustva – ni več simpatična in Usma vredna; bebasta je. Pleta: "Ne, ljudstvo ne bo iskalo žrtve, ki bi jo nato ubijalo!" Kot je malo zatem njenega ljubega Borskega. "Ljudstvo išče žrtev ljubezni, žrtev dela." Se pravi: Ljud se hoče žrtvovati z Ljeznijo, z Delom! Taratata! Ta pa je bosa! A kaj, tudi sicer tako realistični Mrk je pripisoval Ljudu-Prolu takšno naravo: potrebo po žrtvovanju za realizacijo NSveta, NČla. Tudi za MrkPtjo je Ljud analogon temu, kar je za KČ in Ncl (S)Nar: PzM, ki ga dela za ldeaKldo; v perspektivi, po končanem RB-LRevi, celo za ldeaHarKldo. Enako kot KČ; tudi ta terja od SLjuda najprej SV zoper Musle in/ali Prote, glej Lavtižarjevega **Ravbarja**, Iskračevega **Turjaškega**, Slemenikovega **Izda**. Nar in Ljud (SNL) sta joker, tj. PzM z Mag lastnostmi.

Pleta doda: "Treba je delati za ljudstvo, pomagati mu, vzdigniti ga." Ne pravim, da vzgoja ne velja nič; RLH že od Marije Terezije snuje ljudšole, zvišuje izobrazbo in Zn itn. A eno je razumno civiliziranje ljudmas, ki ga polagoma vrši Dž, drugo pa nesebična SeH karitativnost oz. filantropija Mešk a la Pleta. Te doživijo najprej nek čisto drug vzdjig: nezadoščenim fantom iz Lumljuda se dvignejo curaklji, s katerimi pobodejo NeČi angelčke, jim razčefedrajo mednožja, jih zavržejo v krvi, ki ni St porodna kri (O Maaati porodnica, mijavka StKunt), ampak kri Sekumora, te Tem resnice lđBa. lđČla.

Tip je razlika med dvema tipoma posilstev: v **Nihti** kot Jfz agitki posiljuje Ljud NeČi dekleta, kot so pl. Pleta (te sicer niso, a jo še bodo, vsaj Strno jo čaka ta usoda), v skoraj ob istem času napisani Kreftovi LR drami **Leto 1905** pa posilijo prav tako Poz Učo predstavniki oblasti, Čtki, sodniki, zdravniki. Kot da bi Kreft bral **Nihto**; bral je analogne drame, ki jih je Kveda verjetno kopirala. **Leto 1905** postavi Kvedino razlago na glavo. Lumzločinec ni Ljud, Ljud je Trp Križani JKr; Lumzločinec je Dž oz. Narlnca. MOč je bil kot Komst bliže Kreftovi razlagi.

Jaz mislim, da posiljujejo oboji: Narlnca, ta bolj hinavsko, in plebs, ta bolj Bar divje. Če je Čl AgrEkzld, kako naj ne bi bil posiljevalec? Tudi če je vzrok za vsakodnevno trkanje ribičev, Hršpolicije in Spolicije v Piranskem zalivu gospodarske narave, prerašča v PolDž spor, ob tem pa manifestira brezpogojno Strno naravo lđČla: sopoliljevanje; PrepDč se razvija v EDč. Hvalabogu sta na čelu vlad dva zadržana Libca Drn in Račan; če bi bila na njunih mestih Tudjman in Jelinčič, bi policiji že dobili ukaz, naj streljata, Hrti bi pripeljali pred Piran križarko St Pavelič, Slci atomsko podmornico St Rupnik. Poglavniki bi generala Lava po nosu, general

Lav dr. Pavliča po zobeh, kri bi tekla, guslarji bi dobili novo snov za naslednje tisočletje, vsak Nar svoj kosovski mit.

Libci (da bi dosegli odrešitev) skušajo vzeti Člu bestialno naravo, ga RR v pogodbeni stranki, v dogovarjajoča se trgovčiča, ki jima je svet le interes. Tudi zato je treba brati Kvedo in njene 4-drame. Kveda kot sinteza Silke, Hrtke in Jugovičke zasluži spomenik sredi zaliva pred Kanegro-Portorožem, liki Morska deklica pred Kjoebenhavnom. Glavo naj ima modro pofarbano, to so Hršbarve: Plaaavi. Trup bel, to je barva Neči Slcev. Noge rdeče, to je srbska kri. In bi se Juga regenerirala sredi morja. Kveda kot Venera, ki se vzdiguje iz globin oceana, pravkar jo je izpustil iz objema pohotni Pozejdon, zato je še vsa mila in nežna. Živio SIHrško Br, ki ga naj simbolizira edina skupna Snica: St Zofija na kveder.

Rakuš se ne da; previden je, opozarja: "Ljudstvo ljubi afekte." Cinična opazka. "Ljubi ogenj, kri, maščevanje, prekletstvo." Rakuš se ljudu posmehuje; govori kot Zagorka v kakem svojem Trivromanu o **Čarovnicah z Griča**. Nepristranska presoja bi dejala, da so brez primere več krvi prelile in ognja zanetile Dže, tudi KC, kot ljud; ljud le izjemoma. Recimo v Kmuporih v 16-Stolu. A to so bili redki pojavi, ki so se šibko ponovili 1918, organizirano in uspešno pa 1941-45. Koliko več je bilo vmes vojn s Turki, Benečani, Prusi, Francozi! Rakuš prakticira potvarjanje in Zamol.

"Ljudstvo je stari testament. Posebej zdaj v revoluciji, ki prihaja", Narlnca že kar dobro pozna Oktobrsko, "bo ljudstvo povsem stari testament. Zob za zob, glavo za glavo, kri za kri." Kot da tega istega talionskega zakona-pravila ne bi 1941 uporabljali ustaši in četniki, tj. obe Narlnca, Hrš in srbska. 1945 pa še Ptjska. Veliki Oton je že 1941 pel, glej **Veš, poet, svoj dolg**, o nuji vrnitve enačbe: kri za kri, **glavo za glavo**. Pel je Pesnik, ki se je pojil iz SNcla – bil v 20-letih blizu JNclu (Jfzu?) –, ne pa bard RB(oja).

Ne bi bil rad pristranski; naj je med Narlnco in Ptjkadrom (ki ni in je Zelkad) še tako velika razlika, predvsem glede tega, kdo vodi ljud, pa oba dejansko vsaj v tej – ne neodločilni – točki mislita enako; Rakuš: ljud podivja, "če se ga pusti brez uzde, brez gospodarja". Rakuš vsaj pove resnico cinično-direktno, Ptja jo skriva. A težko bi rekli, da Ptjkader ljuda še bistveno bolj ne drži na uzdi, kot ga je Narlnca. Ta ga sploh ni zelo tesno stiskala, saj je nosivec Ideaidologije, bolj Mag masker kot stvarna Db oblastniška sila. Brzdali in na povodcu držali so PIK in BržKpl podjetniki skupaj z vsakokratno Dž, njeno birokracijo in vojsko (Čtki). Glej, kakšen odnos imata do ljuda Grof in Župnik v **Zoranu**, Bržpodjetnik Kantor in Župnik v **Kralju**. Naj Ptja še tako izhaja iz LjudProla, njeni kadri – Komisar iz **Afere**, Stari iz **Grede** – Posn(emajo) Grofa in Škofa, **LTugo**, ne ljud, ki se upira kot delavci agrokombinata v **Gredi**. Šele LD je tista oblast, ki uporablja najmanj direktno represijo, nadomešča jo s sladko korupcijo, z Zaplom, s tem da Pske motivira k samoizkoriščanju kot proizvajavce in tekmece na trgu, ki uživajo v rezultatih svojih tekem, v uspehih, v tem, da lahko zasluženi denar RR v Sek in imidž Uže. Da se reči, da je šele LD pristen ljudsistem. Ljud v njem samo sebe preslepi; SZSL. Danes je na čelu Vzajemne Henigman, jutri bo ata Žužamaža; je kakšna razlika med junakom humoristične Lite in nekdanjim ribniškim poslancem Koenigmanom (Honigmanom)? Danes ud ljuda v zabiti provinci, eden od meketajočih Kanov, jutri nekdo, ki mu vsak mesec kapne v žep brez dna vsaj dvomilijonska vsota. Mar mu kapne zato, ker zna več od ostalih? Kje pa; ker ima srečo, ker je še bolj pohlepen in brezobziren od ostalih.

Tudi zato so z Lito in dramatiko (tudi s SD) v LD težave. (LD ni le LibDb, ampak enako ljudD-emokracija.) Vse do razvite LD-PM sta Lita in SD v Krit razmerju

do oblastniške Dbe; ta laže, Prikr, Zamol, Zl, preganja, pač kot Škofi, Grofi, Komisarji in Fpodjetniki. Ko pa pride ljud na oblast – Henigmami in Mirkuce (mislim na Klšefe vseh Kat denarnih zavodov, ne le Krekove St banke, Mirkuca ne vlada, ker je duhovnik, ampak ker je ljud-ud), potreba po Kriti odpade; oz. Krita postane MO Žur, tj. del tekme za čim večji delež na trgu. To je le še PsKrita, Krita v službi interesa, SimKrita; izvajajo jo WKBB kot reklamerji založb, časnikov, klik. – V tem se ubogi Klabs-šnaps ne znajde. Rad bi vrnil Stritovo Krito, a ne ve kako in kaj; nove Stre – Zeitgeista – ne razume, zato trpi kot zbeگان otroček. Klabsa niti Kajzerce ne pustijo več blizu, le še Vrhovni šef vseh bolnih mačk PePKo se ga usmili in mu tiska tencene recenzijice kot drugi bolni mački gobici Gajšku.

V LD-PM ima Umet morda največjo šanso, tudi Krita; a v takšni Rad RR, ki ji pravim Dgfija, DgZn. Te pa Klabsi in Gajški, WKBB in praMahniči niti zavohajo ne. Namesto SZ-AD realizira DgM ARF in AK v smeri IsDti. Zamenjava IdMa z DgM terja zamenjavo vseh Tem pojmov-vrednot: estetike, etike, ontologije itn. **RSD** skuša (po)Is enega od modelov za DgM; tudi zato je **RSD** Zamol. Kvarila bi LD igro, če bi morda koga nagovorila.

Zoper cinični realizem KplRakuša melje blaga Pleta kar naprej isto butasto pesmico: "Zakaj le?" Bože mili, res, zakaj kri? Ker je Čl Agrčkzld; ker je to bistvo Ža, par ŽS. Kveda bi rada nadomestila Agrčkzldo z IdeaHarldo, a DgZn ve, da je idealizacija le maska. (KasO: tu se KvedaPleta in Damirovnice pokrivajo. Tudi te pojejo: Zakaj kri, zakaj vojna, zakaj umor, zakaj ne Mir? Zakaj Pacek – Buš –, zakaj ne Pace? Res, zakaj ne? Zatok, je odgovarjala ena mojih umnih vnukinj.) Celo sama Kveda, ki leta 1923 ni nevedna institutka ali dekle iz samostana, ampak hudo preizkušena že, ve, da je bit stvari ravno Kri. Rada bi, da bi bila to Nar Kri (rasizem fza), a ve, da je to predvsem Kri kot tekočina, ki teče iz Čl telesa, ko je mučeno in ubijano. To je kri Zvonka in Milana iz **Spada**, kri Borskega iz **Nihte**, kri mnogoterih, tudi St Marka iz **Vnuka**.

"Mar ni bilo dovolj krvi?" (KasO: Damirovniki bi morali brati to mojo analizo **Nihte**, da bi se zagledali v Pleti.) Dokler bo obstajalo IdŽ, krvi ne bo zmanjkalo. Bi se moralo Ž razvi(ja)ti na povsem Dgč predpostavkah. Morda so bakterije in trosi še zunaj para ŽS, pri amebi že ni več tako; ena ameba žre drugo. Nimata še krvi, imata pa že težnjo po ekspanziji, agresiji in umoru Dra. Zato je tako mehko slišati peti slavčka Pleta: "Svoboda mora priti v krasoti, divna in blaga kot sonce." Baš kot sonce, ki ubija celo Tem trose Ža, ultravijolični žarki Žu najbolj škodujejo. Sonce je kot Jahve, enkrat ustvarja, drugič uničuje; kot Baal, enkrat plodi, drugič ubija. Pleta je ujeta v PAvPldo, v SSL; ničesar ne razume, pač zato, da bi bila nato bolj razočarana.

Polemični dvogovor Pleta-Rakuš se ponavlja. Pleta: "Ljubezni je treba in dela, ne pa krvi!" Rakuš: "Ne gre za to, kaj je treba, ampak kaj bo, če ne bomo pametni in močni!" (KasO: Rakuš je Buš.) Rakuš ima prav, kot vsak cinik. To sem kmalu spoznal tudi jaz; a da ne bi popustil cinizmu, bil je ne le zame velika nevarnost (tudi za Kozaka in Smoleta, Kos mu je popustil, verjetno najbolj od vseh MBP), sem vezal upoštevanje pameti-uma (Hegla) na IsDti, tj. na norost **Sante**, Ješue, **Proces**, Uršule, **Sam**.

Seznamimo se podrobneje še z Borskim. Borski je že kot zdravnik karitativec, torej po Dbvlogi-poklicu, po EkP poklicanosti, po Pvt značaju; tu se s Pleto ujemata. Ko pride, skupaj z Rakušem in Jelko, takoj opozori na nevarnost; je torej stvaren kot Rakuš, a ne Vojtipa, Rakuš se namreč kmalu odpravi po fizično pomoč. ("Tečem v tovarno. Z dvajseterico zanesljivih fantov" – zametkom AnProlčet, v lti so bili to oddelki Fascia, v Nemčiji SA – "bom prišel na glavni trg." Rakuš Pleti: "Za vsak primer vam dajem revolver". (Revolver je ZnaSi za DR.) Borski pa čuti-deluje Dgč. "Obvešččen sem iz vasi v okolišu, da je ljudstvo vznemirjeno, da bi moglo priti do nemirov tudi pri nas. Morda bo kje potrebna moja pomoč." Rakuš brani predvsem svojo lastnino (tovarno), čeprav tudi ude svoje grupe (Narlncu), vsi udje Narlnce so Poz-požrtvovalni, medtem ko brani Borski predvsem druge, Pleto; a ne le njo.

Zaveda se, da so "to slavni, vendar v resnici nevarni dnevi." Slavni zaradi poloma Avse in nastajanja Juge, nevarni zaradi lumReve plebsa. Borski je še bolj kot ostali ideolog, razlaga Kvedino zamisel sveta: "Poraja se nekaj velikega, novega." Tako so gledali na novo dogajanje Zge mnogi. PojObr Krša, da živi ČI v odprto Prihodnost, da se, po Pavlu, oblikuje v NČla (znotraj KC z obredi, z vero v Katboga, v Vež, v nebesa, kar ponavlja še DSKC, a vse manj prepričljivo), se v RLH VISu, ki vse bolj prodira, RR v NČla in v NSvet kot novo Dbo znotraj Zge TSA. Kom je Rad stopnjevanje iste PSte, ki jo vidijo JNclsti (še bolj Jfašisti) v rojstvu (prve) Juge, skupne Dže vseh jugoSlavskih Narov; razen Bolgarov, te je hotel vključiti 1947 Tito, glej njegove dogovore z Dimitrovim. Komst Tito udejanja Strossmajerjev iliristični program, udejanja ga kot Hrvat; Srb ga ne bi mogel, Srb je preveč Anbolgarski. Krita druge, tim. "nove", Juge, ki jo je ta naslovila na prvo, na tim. "staro" – KpIMeš – Jugo, je bila tako močna, da nam je izbrisala njene bistvene poteze.

KomJuga se je predstavljala kot edino pristno in sploh MiIDb gibanje, kot RIgzasnova Dbe, kot čisti projekt Noštva, medtem ko da so vse tvorbe pred njo bile le potvorbe, le banalna udejanjanja interesov in to interesov gospodujočih, ZI Razrov. V prvi Jugi se je videlo le MešBrž oblast: tisto, kar vidi v **Vnuku** tudi Kveda, a to pripisuje le Neg ostankom starega, le Izdom, ne pa bistvu prve Juge. Medtem ko ima MrkKrita te pojave za njeno bistvo. Ker je bila ČD prav tako izraz Meša (NKNMeša), je zanjo (ob)veljalo isto: da je le nekaj minornega, diletantskega, pritlehnega, nenadarjenega, celo neumnega. Ne Mrkideologija ne SNcl presoja v ČD nista opazili PSte, ki meri na vzpostavljanje NSveta, Noštva; v Pnizu **ČD** ta vidik podrobno analiziram in predstavim. Tudi zato **RSD** v tem sklopu – v **ČD** – ni (pre)brana: preveč je v neskladju s Konv Trad predstavami o vrednosti in naravi Pos gibanj znotraj SZge in SIZi.

Nihta – Kved-4-drame – je ugodna priložnost spoznati pomoto, SZSL, ki preprečuje Anlnom, da bi pravično in pravilno – na osnovi dejstev – presojali JNcl-Jfz iz 1918 (mislim tudi na nekaj let prej in kasneje, na čas SI dobrovoljcev v Dobrudji, glej Golijevo **Dobrudžo 1916** in Komanove **Krst Jugovičev**, nastal 1931). Že Ncl je po bistvu in Not tendenci Milprojekt, fz to naravo še stopnjuje, radikalizira; glej že oba **Tuga**. Prva Juga res postane plen trgovcev, turboKpla, korupcionašev, omejene srbske soldateske (Čtkov) itn., a analogno tudi druga: v

80-letih v nji že opazno zmaguje krilo rdeče buržoazije, tržnega duha, vsaj v Slji; duha, ki se z vidika po 1990 skaže za edino pravnega.

Ta ocena gre okrog 1990 celo tako daleč, da se skuša nova Slja – glej stališča Noře, STHa ipd. – utemeljiti kot nadaljevanje Slje iz leta 1940, torej tiste prve, Kplgnile, nenravne, kakor jo je uprizarjala SD-20 in SD-30, tudi Kat-SD, **Kirke**, **Zlato tele**. Le da je SIZ kot izraz SNDže po 1990 ne vidi kot uresničitev Milgibanja, ampak kot trezno KplDb, kot tisto, kar odklanjata tako Kveda (Jfz) kot Potrč v **Kmetiji**, Zupan v **Stvari**, FKozak v **Vidi Grantovi**, Kreft v **Kreaturah** (torej Kom).

Jfz ima zelo močen Magideološki in MilRlg naboj. Borskega izjavo, da se poraja nekaj novega in velikega, je treba vzeti zares, ne kot meglo, ki jo spuščajo BržKpl podjetniki, da bi naivno ljud prevarali. Realni Rakuš bo Idealdeje vzel tudi kot sredstvo za pacifikacijo delavcev; a to je ena raven, točna sicer, a ne edina. Mrkteorija je daleč preveč reducirala ideje na ekonomijo, zanos-nravnost na interese; s tem si je sama (pre)sodila, se obsodila kot gibanje interesa Ptjvrhuške, ki da je delala predvsem v svoj prid, ljud pa izkoriščala in zatirala. Čl in Db sta sestavljena iz obeh – in več ostalih – vidikov: iz interesa in duha, ekonomije in ideologije, gmotnosti in vere. Momenta – celo nasprotji – se kombinirata, spajata celo v istem Člu; najbrž tudi v Kvedi, ki v resnici ni bila ne Ljerka iz Zagorja ne Pleta iz Slavonije, ampak v vrhu HršDbe v Zagrebu, torej ne provincialna nemočna Uča, ampak dama PolDž reprezentance. Ta njen imidž je pomenil njen interes, njeno gmotno – tudi koruptno – stran, enako kot položaj KaKija, Mačka, Ferda Kozaka, Vidmarja, da ne govorim o Titu, ki so dobili vile, Vidmar celo grad. Dobili so jih v uporabo, a to je bilo še ugodneje, saj jim ni bilo treba skrbeti za njihovo vzdrževanje; postali so novo KomPl. In vendar ne gre tajiti, da so omenjeni Ptjkadri verovali v Noštvo, v Novo Jugo, v NSvet; vsaj prvo desetletje po končani II. Svetvojni, do srede 50-let. Kveda piše 4-drame pet let po končani I. Svetvojni.

Borski razlaga kot kasneje NOB, a že prej ČD, glej **BSSvet** in **Svoše**, **Kdor**, **Vice**, tudi oba **Tuga**: "Zavidal sem Ilircem, ker so ustvarili kulturno enotnost Jugoslovanov." Na tej točki Kveda zapusti Sl pozicijo, Prešev projekt-odločitev, ki je zoper Kulenotnost Slavov; projekt potrdi Can ne dolgo pred 1918. Kveda sledi Vrazu, ki se pa še v času, ko piše Hrško in živi v Zagrebu, v popisu prebivalstva deklarira kot Slc; verjetno se ni hotel deklarirati kot Hrvat, rubrike Jugoslovan pa ni bilo. Medtem ko se po 1918 odpre tudi ta možnost, enako v KomJugi; na nji vztrajajo imperialistični Srbi po 1990. Kveda najbrž res neha biti Silka, naredi tako Rad potezo, da ji verjetno škodi v duševnem pogledu. Ne le da jo izkorenini, razzemlji; da ji takšno novo ozemljitev, ki se vse bolj kaže kot velikosrbska. Torej ne preide iz enega omejenega Nara (Plemena) v višjega, razvitega, močnejšega, "pravega", v JugoSlavstvo, ampak le zamenja dva Nara. Tega Kveda seveda ne prizna, tudi ne Slci, ki se proklamirajo za JSlave – vsaj v 20-letih in v začetku 30-let –, a v drugi polovici 30-let, ko pride v Slji na oblast Klstranka, ki se ne odpoveduje Slovu kot avtonomiji, se Libci, ki prej nemalo sledijo Kvedi, ozavestijo in znova povežejo LibNcl s Slov Dbavtonomijo, Joža Rus, Lubej, Polič, Šnuderl, Marušič itn. Vlevs(tik) že prej, tudi Golia.

Prav 4-drame so – naj bi bile – dokaz udejanjene Kulenotnosti JSlavov; kar je naredil kralj Peter I. z osvoboditvijo vseh treh bratov-plemen in kralj Aleksander I. z zedinjenjem vseh treh Narov, dela Kveda na Kulpodročju. Polo prenaša v Kulo. Ni čudno, da s Slci ni zadovoljna, ne sledijo ji. Celotisti, ki se imajo za najbolj goreče JSlave, Vlevstik, Golia, Šnuderl, Lah, navajam literate in dramatike, pišejo še naprej v Slščini. Zanimivo bi bilo (po)ls v srboHrščini pisane lit tekste

omenjenih SI Izbov; koliko jih je, kaj obravnavajo, sploh so? Da so takšni njihovi – vsaj nekateri – Pol teksti, ki se tičejo Dž reči, razumem, govori v beograjskem Jugoparlamentu, spomenice na kralja, na vlado. A da bi kdo od njih napisal recimo dramo v srboHrščini kot JSlavščini? Morda pa?

"Zdaj pa doživlja naša generacija nekaj še bolj veličastnega: ustvarjanje politične enotnosti Jugoslovanov!" Kulenotnost je le stopnja do PolDžne enotnosti; torej naj bi bil enotni Jugojezik nekaj najbolj normalnega, seveda za pojme Borskega in Kveda, Jfz ideologov. "Le da bi hrvaški in slovenski del našega naroda to razumel." Slci in Hrvati za Borskega niso vsak svoj poseben Nar (v tendenci, da postaneta ali že sta Naci), ampak sta le del – niti ne dva dela – "našega naroda", enega samega, torej e(di)nega, kot je e(di)na KC. Tudi v tej točki sledi Jfz KCi. KC se polagoma odpira Nclu; Mahnič iz 19-Stola je še Krit do Nclov, Mahnič kot krški škof ne več oz. zastopa Hrš-JugoNar zoper lNcl. Za DSKC sta Slov in Kat skoraj enakopravna pojma, v čustvih kot da celo prevladuje Slov (SI Naca) nad Katom. Isto se je zgodilo v KomJugi v 70-ih in 80-letih, glej boj SHKI zoper skupna izobraževalna jedra itn.; ta boj je podprla velika večina Slcev, dejansko prej ko prej tudi vodilni Ptjkader v Slji.

Če presojamo celoten čas od 1918 do 1990 (in/ali 2002), Slci in Hrvatje tega, kar proklamira Borski, niso razumeli oz. niso hoteli razumeti; nekaj Slcev in Hrvatov že, a ti so zmag(ov)ali le začasno, le za tako dolgo, dokler so imeli podporo srbskih Jugovlad. Po 1945 je JPtja jasno razločila med Pol enotnostjo JSlavov (ta je morala biti celo ideološka) in Kul različnostjo. Glede na to razlikovanje je bila KomJuga trdnejša Džtvorba od KplJuge, kljub temu, da je bila Tot sistem. Srbi si po 1990 res niso mogli obetati uspeha. Zavest o lastnih SAKO je postala pri Slcih in Hrvatih od 1941 naprej bistveno močnejša. Poenotenje vseh v JKulo in v enoten Jugojezik ni bilo več niti v najmanjši meri mogoče.

"Da bi razumel to vsak posameznik in da nikakršna neprimerna vročica ne bi zadržala procesa ustvarjanja nove Ilirije, nove, večje, čudovite" – "divne" – "Jugoslavije!" MilRlg moment v tej izjavi – sanjarska nota projektantov Noštva – je v nji viden, iskren. Jfz moram(o) enako kot ČD in NOBD (tudi SPED) vzeti-razumeti kot blok v SD (SIZi), kot MaPSt, ne kot nekaj obrobnega. TradSLZ ima ČD in Jfz (JNcl) za nepomembna; prvo komaj upošteva (glej Koba v **SD I** in **II**), Jfza pa sploh ne. NOBD je bila zelo cenjena, a ker je (naj bi) bila izraz Ptjideologije; po 1990 izgublja pomen, DSD usmeritev SLZa jo dela najbrž za analogno ČDi. Me zanima, kako jo upoštevajo LZgarji a la KosSr, novi šolski učbeniki, razen kolikor ne zagovarjajo nadaljevanja Ptjvidikov. S Pnizom **Jfz** bom primerneje klasificiral – urejal, razumel – SD in SIZ.

Borski-Kveda ne ostajata le pri Kul in Polvidikih nastajanja nove JDbe; zanimata se tudi za Razrsocialni vidik. Borski tematiko-problematiko razširi; izkustvo kaže, da postaja tema problem: "Predvčerajšnjim sem govoril z nekaterimi našimi častniki in zdravniki o tem", o nevarnosti nemirov. "Tudi oni so precejšnji pesimisti." Tudi oni, kot Borski (in Rakuš), ne pa kot mlada Kveda, kot Pleta. Borski skuša biti stvaren in razumen, upoštevati skuša čim več momentov: "Prevrat je potreben", gotovo, Avsa mora pasti, to je največji prevrat, "revolucija je potrebna", a misli na NarRevo, "vendar je vprašanje, kako se bo udejanjala, da ne bo preveč nepotrebni žrtev."

So potrebne in nepotrebne žrtve. NOBD jasno razločuje med njimi. Potrebne so tiste, na katerih bo temeljila nova KomJuga; brez SŽ ne gre, brez Krima in Nine, Špelce in Dušana. Tudi PVD je potrebno žrtvovanje, ima svoj Magobredni – St –

moment dokončnega uresničenja RPP. Nepotrebne pa so žrtve, ki bi padale tedaj, ko je NSS že zmagala; recimo vojaki in še bolj Čtki in Pol kader po maju 1945, ko vpadajo udje premagane MV-De (Dmba) v Jugo iz Avse in lte in delajo atentate na predstavnike JDže; baje je bilo teh žrtev več sto. Za Kvedo so potrebne žrtve verjetno tiste v vojni, ko Srbi s pomočjo dobrovoljcev Hrvatov in Sicev premagujejo NemAvso; to so SŽ. Nepotrebne žrtve pa so vse tiste, ki ne koristijo nastajanju Juge, s tem tudi vsi, ki jih pobije Zelkad; v **Nihti** je takšna žrtev Borski. V **Vnuku** je Marko očitno potrebna žrtev – SŽ –, ker se zavestno žrtvuje v atentatu na zbrano zlo vse Juge; liki kot Špelca (**BSSvet**) so analogne SŽ, izhajajo iz PSte Kvedinega **Vnuka**. So pravnikinje kraljeviča Marka, kralja Matjaža in Matije Gubca. Dejansko le Gubec, saj je bil le ta SŽ, kronan na razbeljenem prestolu, medtem ko je Matjaž umrl naravne Si, od starosti, verjetno tudi Marko; Kveda je najbrž mislila na knezarcarja Lazarja, ne na Marka. MMahnič je z demonizacijo Matjaževega nasprotnika Matijona, glej **Tridelno igro**, ldn Matijo Gubca in Matijo Mačka. Tako je gledala na NOBD tudi Not domača SPED.

Žrtve, ki jih ima na vesti BarZelkad, niso le nepotrebne, ampak so zločini; enako je očitala MV-De (KC) Prtom in OF-gibanju. To je zamisel obstoječe oblasti (KC se je imela za del oblasti tudi MV, čeprav so vladali Fzlti), ki je prepričana, da bo Ve(čno) na oblasti in da je zato potreben – mogoč, edino pravi – mir. Vojna je dovoljena – potrebna – le kot SV zoper hudiča, le kot kaznovanje zlih. Če ne bi bilo zlih (Drih), Muslov, Protov, upornikov (Rakovčana iz **BlaNe**, Gubca iz **Puntarije** – Matijonov), bi vladal Vemir. Mir je treba razumeti kot nadomestno ime za vlado KČe oz. PIKa ali, po zmagi Srbije 1918, za vlado Jsrbske komponente v Jugi, kralja-dinastije Karadjordjevičev. Bedasti Damirotvorci (AnNATO fantasti, ki pa se v pouličnih neredih maskirajo s črnimi kapucami, razbijajo, kar dosežejo), oznanjevalci AnAma in SvetMiru, so paradokсне žrtve lastnih SSL. Mir je v interesu vladajočih, tj. Amov; Ami vodijo SV (novo križarsko vojno zoper zle diktatorje-Dže, kot se izraža Bush, Rupel pa Posn njegovo dikcijo) kot PP akcija, na las enako, kot je to počela skoz Stola KC.

MrkPtja je vedela, da potrebuje vojno, da bi podrla tisočletno Razroblast; mir je bil cilj Ptje, a šele po Vojzmagi. Ker temelji Dazavest na uvidu, do česa pripeljejo Reve, torej vojne – do obnove istega –, in ker Reve pri širokih masah nimajo več čara, so se novi uporniki iz Etvzrokov postavili na glavo in propagirajo mir. To je že vnaprej izgubljeno, avtoblokirano (SZ) gibanje, brez možnosti na uspeh, saj je mir pogoj uspešnemu funkcioniranju Kpltrga, ne pa uresničenju Ideaidej infantilcev tipa PePKo, SRik in Molotovljevci. Ime, ki so si ga izbrali ti, jasno kaže, kaj je njihov namen v bistvu, le da je skrit, celo njim: Molotov kot Agrčkzld Koma oz. molotovljevke kot bombe-razstrelivo. Mir je nadomestno ime za vojno. Par vojna-mir je analogen paru ŽS. EvJKr je maska za FKra kot vojskovodjo. Dmb gibanje MV je udejanjalo Mir z orožjem, Dmbci so se imeli za vojščake St vojske in Vojboga. Glej **Črno mašo**. (HasO: oba zadnja odstavka sem napisal poleti 2002, zdaj, ko pripravljam razpravo – knjigo za natis, nisem nič spreminjal, dodajal. Moja skepsa do mirovnikov in AnAmov je že stara, obenem pa sem do Am fundamentalizma in Kpla Krit. To je tisto: ni me mogoče fiksirati, ujeti, nikjer nisem. Sem na način ni-ča. Ni me. Nisem le Zamol, ampak prisoten na ni-način. Ponot sem Zajčvevo PSt, on pa se ji je kot Polik in ideolog PnMa odpovedal.)

Borski je zdravnik, zato se izraža strokovno: "Ni poroda brez bolečin in krvi – a vse to mora biti lokalizirano." Porod je vojskovanje Srbije zoper NemAvso; kri mora biti lokalizirana na kri srbskih itn. vojakov na fronti, nikakor pa se ne sme razširiti

na kri Narlnce, Kpltovarnarjev, celo samega kralja, na katerega pripravljajo in izvajajo Izdi atentate. "Na frontah, na Dunaju, v Pešti, celo v Zagrebu in Osijeku ne bo šlo brez krvi – a da bi vročica zajela tudi naše vasi, to nam ni potrebno." Borski razume celo Reve v velikih mestih; seveda ne da prav Mrk LRevi, uporju Prola, ali pa le toliko, da uporniki naženejo staro PIK oblast, tudi iz Zagreba, kjer je stoloval madžarski ban, glej **Kata Vrankovića** in **Puntarijo**. Prol pod vodstvom Narlnce da, a lokalizirano, do izгона Prod(anovič)ev, če smem uporabiti metaforo, **Spad**. Ne pa LR na deželi, kjer ni tujcev in tuje oblasti; tovarnarji, kleriki (seveda le tisti, ki so Nar-ni), Narlnca itn. pa so naši, najbolj naši, srčika NSSi. Napasti te bi bila najhujša pomota, SSL oz. zločin. Rakuš Borskega podpre in doda: "Zato je narodna inteligenca" – tu prevajam "narodna", ne ljudska – "poklicana, da jim" – upornemu plebsu – "to prepreči!" Rakuš organizira t(akšn)o preprečevanje, ki ima drugo ime: DR ali kontraReva. Do te v **Nihti** še ne pride, pač pa v NOB, razvije se v DŽV, v Bm.

Borski razlaga naprej; razlaga je bolj ŽurPol tipa kot Umet narave: "Narodna inteligenca je morala desetletja podžigati narod-ljudstvo zoper tujčevske države." Mišljene so Avsa, Maržarska, Ita (Beneška republika), Osmansko carstvo. "Podirala je avtoriteto oblasti, kjer koli je mogla, zato ji bo zdaj težko uzdo prevzeti v svoje roke in nepoučene množice mirno" – spet pomen Miru! – "prepeljati v novo stanje." Po Kvedinem je Db Strno razdeljena v dve plasti: v oblast in podanike; to je FP. Prej je bilo narobe le to, da oblast ni bila prava, v pravih rokah. Šele zdaj, ko jo jemlje v svoje roke Narlnca (z Nar tovarnarji itn., sem sodi tudi Narduhovščina, ki se razločuje od tujske, tujcem služeče ali separatistične), postaja oblast prava. Ljud mora zmerom ubogati oblast, zato je v težavah, ko je na oblasti nepravna skupina. Tedaj je ljud zbegano; hudo je, da mora čakati na pravo oblast, to pa lahko traja Stola. Vendar nova prava oblast končno pride; to je določeno vnaprej. Med staro in novo oblastjo vmes je celo Reva. Ljud mora sodelovati v nji, a tako, da ga prava oblast vodi v boju zoper nepravno. Ko prava zmaga, se mora ljud vrniti v staro stanje, točneje: staro stanje – IZ – ni staro stanje v biti-bistvu, ampak le na pojavnih ravni. Prol je sicer prav tako IZ, slabo plačan, reven itn., a zdaj ve, komu dela, za koga se odreka in žrtvuje. Njegova žrtev – da bi mogli Narlnca, Narpodjetniki, Naroblast prosperirati – je skoraj kot SŽ. Poučenost ljuda je v tem, da se zave svoje vloge v Zgi: da je namenjeno Delu in Žrtvovanju. Ljud mora biti srečno, da sme od zdaj naprej služiti Pravi oblasti. Podobno je učila tudi JPtja. Ptja se je gledala kot Db sila, ki izhaja iz ljuda, Narlnca v Jfzu kot sila, ki izhaja iz Nara. Analogija je čvrsta.

Oba z Rakušem razumeta ljud, a ker vesta, da je nepoučeno, se ga bojita. Nepoučenost ljuda je v tem, da ljud ne ve, komu se mora Mašč; da se ne sme predajati slepi jezi, ampak se vojskovati razumno, disciplinirano zoper cilje, ki mu jih določi Narlnca. Kar uči Kveda-Borski, je isto, kot učijo v istem času Slski vodilni sloji, predvsem Libci, Hribar in Tavčar, tudi Korošec. Borski: "Ljudstvo je veliko trpelo, zato ne bo gledalo, komu se bo maščevalo v svoji slepi jezi." Fz rešuje prav ta problem: kako preusmeriti bes ljuda od napadanja domačih Nar oblasti k napadanju tujcev. Poenotiti ves – Naš, Hrš, Sl itn. – Nar v SV zoper tujce, Dr Dže, Jude; ustaški Hrti 1941 zoper Srbe, Srbi 1991 zoper Hrte, Musle, Slce, Kosalce itn. V **Arditih** enoti Kveda Hrte zoper lte; v LFz NOBD se Slci enotijo zoper Nemlce in seveda zoper njihove domače Not zavezničke kot Izde. Tudi za to daje model-vzor Jfz-Kveda: zoper Proda v **Spadu**, zoper Izda Rika v **Arditih**, najmogočnejše v **Vnuku**.

Ko načelno naivna Pleta še naprej plete svojo sanjo ("Tudi jaz sem v stiku z ljudstvom, pa ničesar ne zapažam", o St SZSL!), jo mora blazi Borski še naprej podučevati: "Vi vidite otroke, ki vas ljubijo". Tako bi moralo ravnati ljud: kot otrok ljubiti svojo oblast, v Narlnici videti svojo Učo. Vidite "nekaj bolnikov, ki jim delate dobro." Ljud je potreben pomoči, ostati mora otrok-bolnik, nedozoreli, lastnega Ža nezmožni, da bi lahko Narlnica dobila alibi, da sme – celo mora – biti oblast. MOč in Kreft sta imela v marsičem prav, ko sta razkrinkavala takšno ideologijo in prakso Narlnice, posebno Libcev, glej **Kreature**. Z njima France Klopčič, Stane Krašovec, Tomo Martelanc, Klemenčič in ostali udje njune Gene.

Tisti med ljudom, "ki kaj vedo, vam tega ne povejo, ker jih je morda sram za to, kar drugi pripravljajo in govorijo." Poštene je sram, poštene so K-otroci, zli pa so hudiči; kako naj kot so-oblast tvorijo Dbo otroci in hudiči? "Ali ker se prikrivajo." To so Hini, še slabše. "Gozdovi so polni zelenega kadra; čeprav sem želel, da bi ga bilo kar največ, da bi slabili vojaško silo Avstroogrške, me je zdaj strah pred temi nediscipliniranimi ogorčenimi bandami, ki že mesce živijo po gozdovih. K marsičemu bi nam lahko speljali ljudstvo!"

Da so Zelkad bande, je res. A enako sta Nemokupator in Itokupator med 1941 in 45 označevala Prte: kot bando; pa so navsezadnje Prti dobili v roke oblast, ki so jo priznali zavezniki (Churchill Titovo vlado 1944); kvizlinška oblast je ostala praznih rok, njeni člani celo uradno po odločitvi-sodbi sodišč likvidirani, Rupnik, Hacin; Pavelić se je rešil, z begom, v ilegali, Artuković je prišel kasno pred sodišče. Banda je Strno odprt pojem; če zmaga, kot so sanskiloti v FrancRevi, se nazadnje lahko okiti z naslovi maršalov, vojvod, kraljev, Murat, Fouché; če izgubi vojno, gre na vešala, Gubec in **Gregorič, kmečki kralj**, glej Pennovo dramo. Niso bili Bari, ki so vdirali v Rimsko cesarstvo, bande, a je iz njih nastalo Pl, ki je bilo nato St oblast tisočletne FD v Evri, celo St Rimskega cesarstva Krš narave?

Borskega zadnji stavek marsikaj izdaja: naravo oblasti in Ljuda. Narlnca gleda na Ljud kot na otroka-predmet. Za njegovo naklonjenost se potegujeta dve nasprotujoči si sili: Poz Narlnca in Neg Zelkad (Komsti). Drug drugemu speljujeta Ljud; odloča, kdo bo pri tem spretnejši, odločnejši. Odtod DR. Če ne bi pokazal v **Kršpi** Franco skupaj s Šp PlKom (polkovnikom Moscardom in jezuitom očetom Benitom) tolikšno Vojodločnost, od delovanja v Maroku do obrambe Alcasarja, bi se morda Revvlada v Madridu obdržala na oblasti. Pavelić in Rupnik-Rožman so imeli smolo, interNac razmere jim niso bile naklonjene. Sicer pa: če Borskega ne bi pobil 1918 Zelkad, bi ga 1941 ustaši ali 1945 Prti. Kveda se je odločala narobe; ni čudno, da se je že vnaprej videla kot SeH PsSŽ. Če bi sledila Canu in Kristanu, bi prišla bolje skoz. Če ne bi umrla prezgodaj, bi jo morda KaKi delegirala v vodstvo AFŽ. Kristana, ki je bil desetletje starejši od Kvede, je KomJuga povabila iz ZDA domov, ga sprejela z visokimi častmi. Kristan je po II. Svetvojni napisal NOBD **Za nov svet**.

Morda bi bilo Kvedi odpuščeno vse, kar ga je sekala okrog 1918; ban Marušič je zapiral Komste, a sta ga KaKi 1945 postavila v zvezno Vlado; enako je ravnal kot ban tudi Sernec, a je postal po Titovi volji kraljev regent-namestnik, ob Srbu in Hrvatu. Je pa res, da sta šla oba že 1943 v Prte; a zakaj ne bi šla tudi Kveda? Z Nazorjem bi se razumela. Ptja je MV oprostila vse stare grehe bivšim oblastnikom, le če so jo podpri oz. če je ocenila, da ji lahko koristijo. Ban Šubašič je bil kriv za predajanje Komstov 1941 ustašem, a je postal 1944 Zun minister KomJuge! Nikoli se ne ve, kaj prinaša prihodnost; Zg je Konta. Le Čl mora biti dovolj spreten, prilagodljiv. Čas je odprt na vse strani. Seveda tudi nazaj. Kveda je bila

prepričana, da gleda najdlje – RlgMil – naprej, a velja leta 2002 za najbolj regresivno. Ubogo dekle! Sm je bil zanjo primeren izhod.

Debata se ponavlja; bolj ko par RakušBorski svari pred pretečo nevarnostjo, bolj Pleta verjame svojim nebulozam: "Verujem v narod-ljudstvo, ni zlo! Pri nas ne bo podivjal(o). Dostojno bo pričakalo svobodo." Pričakalo, ne se aktivno udeleževalo! Sv je bit, ki deluje iz sebe, ljud čaka na njene odločitve. "Ne bo požigalo, ne bo ubijalo! To je izključeno!" Kaj vse je že bilo na svetu neverjetno, izključeno – recimo propad Avse, pa kasneje propad Koma –, pa se je zgodilo. Nikoli ne reci nikoli!

Kveda hote zoperstavlja temno nevarnost Zla in Ideaidilo, da bi bil SeH efekt čim večji; Mela. Borski kot DČ razume Pleto, ravno njena angelska narava ga privlačuje. (Pedofil? Pletofil.) "Pri vas je tako lepo. Le cvetje, sonce, vedri, prekrasni optimizem." Raj kot cilj Mil gibanj. "Vse moje skrbi mi padajo raz ramena, so kot smešna in strahopetna slepila, ko vas poslušam." Pravljica; Čl uživa v pravljici, jo potrebuje, ker je šibak, ker potrebuje varnost, sanje, SZSL. Jel napiše pravljico celo o vdoru Matjaževe vojske – preostalih-preživelih Dmbcev – v Jugo in njihovi zmagi; **Vst.** SPED temelji na tej predpostavki; še danes se ji ne more odpovedati.

"Treba je verovati – vera je prelepa." Res je, vera gore prestavlja, brez nje Prti-Komsti 1945 ne bi zmagali. Pa vendar ne zadošča. Čeprav so imeli Komsti enako vero kot v Špi PV, v povojni Grčiji niso zmagali. Ne odloča vera, prej Konta. In vera se osuje; Pepca Kardeljeva naredi Sm, Ribičiča, Polaka, Hribernika pa postane sram PtjLReve, Prikr(ijejo) si jo, vejo le še za (lastno) NOB, za NarRevo. Zlo so delali drugi, verjetno Dri; Dr=Hudič. Če bi bilo le po našem, bi bil svet, kot se zdi Pleti – kot Pleta veruje –, da je tisto jutro jeseni 1918, ko se začne dogajati **Nihta**. A bolj ko dan zori, več črnih oblakov se pritepe na nebo; nazadnje pade na svet noč: Borskega umorijo.

Pleta se ne da zмести, zato štrika svoje fantazme naprej. Jaz sem vanje podvomil že MV, kaj šele po poletju 1945! Maja 1945 me je zmaga Prtov za nekaj mesecev zaslepila, jeseni istega leta, vse do spomladi 1947 sem se prepričeval, da mi ne ostane drugega kot priključitev zmagoviti Ptji, a se je že poleti 1947 tudi ta moja odločitev sesula. 1956 sem se prepričeval, da bom prelisičil Ptjo-Ziherla in ostal svoj, do Ptje-Ziherla v Krit skeptični distanci; tudi tokrat sem delal račun brez krčmarja. Zmotil sem se. Kmalu sem se AR, prešel 1957 v odkrit spor z Ziherlom-Ptjo. Od tedaj bolj ali manj do kraja. V drugi polovici 80-let sem še enkrat stavil na Strno analogno sanj(arij)o (kot Kveda, zato jo razumem od znotraj): na KC kot na EKC-OKC. A sem že od 1991 naprej znova spoznal, da zidam na pesku, v oblake.

Čl je bitje SZSL; a tudi bitje ARF-AK. Če zmaga v njem ARF, je v možnosti, da se preOsm na pot v Dt. Kveda te možnosti ni začutila ali izkoristila. Nihala je med Abs SZSL (paradižem Miru in sinteze) in OISom; med mlado in staro Kvedo, med začetno in končno Pleto. Jaz se v to nerazrešljivo dilemo nisem ujel. Tudi zato ne, ker sem se kot fif šolal pri Sartru in Heglu: pri stavi na Abs Čl-Pskovo Svo in na Abs Zvijlačnost uma.

Po istem vzorcu gre Pleta do konca; Kveda je manična v Redi na isto Ekdilemo: "Tako čudovito popoldne je, srce je tako čisto in radostno, duša dobra, svetla in lahka – ta črni krokar", Rakuš, "pa je začel krakati in nas strašiti." Isto temo ima PSt TorD, **Žoga, Ljudje, Svetloba sence, Pravljica o smehu**. Logva Pleto podpira: "Ne poslušajte ga! Mladost mora verovati v človeško dobroto in lepoto, kajti kako bi sicer mogla delati, kako bi sicer mogla živeti?"

Ravno to je bila naloga MGG, še posebej mene (tu sem najbolj vplival na svoje PriSo): ohraniti vero v delo, delovno moč-motivacijo, hoteti živeti, a ne kot podanik-hlapec, ne kot naivnež-idiot, ki Strno prej ko prej postane cinik ali pa pade v OIS. Prav s pomočjo Sartra, Hegla, a tudi KršRc eksistencializma, Marcela, Kierkegarda, Jaspersa, (kantovskega) Camusa sem našel pravo pot, tj. pot, na kateri sem doživljal še veliko zmot, padcev, ovinkov, zastranitev, a Tem smer je bila prava; to smem in morem reči kot stavec. Smer k Dt. S Kvedino – Torovo – dilema sem že zelo zgodaj obračunal, že poleti 1947; in to svojo od Kvedine-Torove bistveno Raz pot izdelal že do 1952, izdelal kot Fif in kot Čl Per izkustva. **RSD** že ves čas upošteva PSt KvedD (4-dram), analizira jo še posebej v Prizu **M=A** (ki ima kar 5 knjig), čeprav je še nisem ES poznal. **M=A** je tudi spominski opis mojega Not obračuna s SeHom.

Po pogovoru o možnem grozovitem scenariju se neizučena Pleta – bolj je ne-umna od ljuda – obrne spet k svojim SeH načrtom: "Dovolj! Na delo! Pojdimo na veselo delo." V Jugi bo "veliko denarja, za vse bo denar! Organizirali bomo pomoč bolnikom po vaseh. Za siromašne bolnike bo brezplačna posebna hrana. Siromašne bosanske in istrske otroke bomo oblekli za zimo, osnovali bomo šolsko kuhinjo" itn. Ptja je vse to storila, kasneje pa SoD in KršD(emokratične) stranke po Il. Svetvojni. "V glavi mi brni od dobrih idej, roke nestrpno drhte, da bi nekaj ustvarile ljudstvu." Ptja je bila izjemno močna Db sila, imela je edinstven program ljudu priskrbeti novo-boljšo Prihodnost; pa se je sesula. Da se ne bi sesula mila Pleta-Kveda? Narlnca se je obdržala dve desetletji, a s pomočjo srbske vojske. Če ne bi bilo te, bi morda ustaški in Kom upor konec 20-let zmagala. Plete in njenih sanj-dobrodelnosti ni brez terorja srbske vojske.

Mar je Borski res tako naiven in šibak, ali pa le tako ErS zaljubljen, da iskreno šepeta Pleti tele besede: "(ji poljubi roko) V vas je toliko moči"; vruga moči, naivnosti, nezrelosti, infantilnosti! "Toliko vere"; vruga vere; SZSL blodenj! "Zdi se mi, da ne bi ničesar naredil, že davno bi klonil, če ne bi bilo vas!" Očitno tudi Borski ni SAPO, ampak SeH slabič. Pleta pa postaja vse bolj samovšečna in trapasta. Na začetku Karja sem bil do nje prizanesljiv in dobronameren; večkrat ko prebiram Kvedina cvetličnja, bolj me odbijajo, zločinsko neodgovorna so! Pletina ne, Pleta je vaška Uča; a Kvedina, Kveda razširja Pletine dekliške privide po Jugorevijah in dela iz njih propagando za Jfz!

Pleta se vse bolj zapleta v svoje blodnje, RR se v PAvPldo; samovšečnost je Tip poteza SeHa; ni bolj samodopadljivega narcisa, ki je poleg tega še agresiven moralist, kot je stari ata Tor! "Hvala vam, gospod doktor! Res, čudovito" – nalašč navajam do Kvede naklonjeno z izrazom "čudovito", čeprav bi lahko pustil njen izraz "divno", ki se kar naprej ponavlja. Divno je bila beseda, ki jo je Slščina – SIZ kot Jugousmerjena – v tistih časih sprejela kot svoj izraz; danes deluje smešno in odbijajoče. "Čudovito je zanašati se na prihodnost"; Ptja se je dolgo zanašala. "Imeti moč in vero za delo"; čez uro ali dve bo Pleta to moč in vero izgubila. Takšna moč-vera crkne hitro. Jaz sem svojo krepil na HKD umne načine skoz desetletja, da je vzdržala. "S svojim majhnim, skromnim svetim plamenčkom v duši netiti druge močnejše duše, da bi z močno svetlobo na daleč svetile in mnogim utirale pravo pot v negotovo" – odkod naenkrat negotova, če je bila prej zanesljiva? – "prihodnost. (Sede h klavirju in udari par akordov.)" Gotovo da, ves njen govor je variacija na Lisztove **Ljubezenske sanj(arije)**; Mellita. Pa vendar, naj je bil Špelcin govor ob luninem soju v ječi, **BSSvet**, še tako Dgč utemeljen kot

Pletin (Špelca je vosovska likvidatorka), PSt obeh govorov je ista; le malo bi bilo treba korigirati ton, pa bi namesto Plete govorila Špelca.

Izkaže se, da je želela biti Pleta "svetovna vele- pevka in pianistka." To so bile Kvedine ambicije. A ko je bila otrok, je bila njena "mama še bogata. Tedaj pa so propadli vsi njeni vrednostni papirji. In moji načrti." Na las ista situacija kot pri moji prababici in večjem delu NemAvs srednjega sloja oz. Meša. SMeš je bilo v tem polomu celo manj prizadeto, ker je bilo manj premožno; več ko je Meš imelo, bolj nizko je padlo, močnejše ga je zadela nesreča, bolj se je usmerilo v OIS.

Pleta izpove vsebino svoje mladosti: "Na pragu prve mladosti me je vabila slava. Bila sem še neumna", nikakor ne toliko kot zdaj! "in nečimrna. Zdaj sem veliko boljša." Res? "V meni je umrla prazna ničemurnost", misli na PvtPsk cilje, "ostala je le čista" (!) "želja izpolnjevati svoje poslanstvo v življenju, služiti narodu." V to je prepričana, v to se prepričuje. Pleta Posn velike vzore, najbrž najbolj napačne, saj Slce (tudi Hrte) približujejo nerazviti OrtAusiji namesto razvitemu Prot (še bolje kalvinističnemu) Zahodu: "Rada bi bila kot tiste skromne, tihe, simpatične deklice v spisih Turgenjeva, vaške učiteljice in vaške gospodarice." "Vlastelinke" piše Kveda; to pomeni sicer res gospodarico, a poudarek ni na gospodovanju, ampak na pripadnosti Pl-gospodi, ki jo ta dekleta preOsm(išljajo) od znotraj iz Gosov v dobrotnike Nara.

Pri tem Pleta ne pozabi razločiti med dvema vrstama takšnih deklet; noče biti kot vaška Uča v Kreftovem **Letu 1905**. Hoče biti kot Tanja iz Miheličeve **Ognja**, le da se ne bi povezovala s Ptjo, ampak z Narlnco. "Ne tiste, ki sodelujejo v zarotah" – Kveda jim pravi: "komploti" –, "v različnih nihilističnih akcijah, ampak tiste, ki delajo tiho, uče vaške otroke brati in pisati, in se ne upirajo, ko je treba z lastnimi rokami oprati kakšno zamazano kmečko detece. Skratka delavke brez sijaja. Tudi jaz bi bila rada takšna enostavna med ljudstvom."

Naj ji verjamemo? Takšen cukar piše Kveda kot najvišja dama JHrš Brž oblasti. Maskira se v nekaj, kar je njena želja (ena od želj), a piše pravljico: alibi. Ne čudim se, da so šle take dame v nos nemalo posurovelim Prolkam in Km(eticam), in so te ploskale, ko so jih njihovi možje posiljevali in/ali klali, celo hujskale so Mo(ške) na takšna Mašč-RPP. Kot da bi Kveda hote izzivala. Je 1922 res že tako izgubila stik s stvarnostjo, da je pisala takšne SeH pravljice za otroke, a v njih videla-propagirala Resnico? Kakor koli obračam, SeH je nenavadno neprimerno razmerje do sveta. Odozbravam svoj odpor – Rad Krito – do SeHa, ki ga gojim že od začetka 50-let, pa že od prej.

Na kopičenje teh samoZapl prividov odgovarjata oba Mo tako, da SZSL Pletu še bolj zavijata v fantazme; Rakuš: "Vi niste preprosta delavka. Vi ste bleščeča vrtnica." Borski: "Vseeno – vrtnica ali vijolica." Tako so se med sabo SZSL udje TaNarlncce, enako dve desetletji kasneje udje RevPtje. Vsebina izrazov je bila Dgč; jasno, da se vosovske likvidatorke niso imele za lozice vijolice, namen samohvale pa je bil isti. Zato isti tudi polom Zapla. S tega vidika pravičen polom. Kaj se da sezidati na takšnih izjavah: "Vaša duša je kot njihov vonj – sveža in zanosna." Kveda piše: "poletna", kar seveda ne pomeni Slške besede "poletna", da je kot poletje, ampak srboHrš izraz "polet", ki se je za nekaj časa, ker ni dobro prevedljiv, naselil tudi v Slščino, ni pa se za trajno udomačil. Mladinski časopisi so imeli naslove Polet. Pomeni: poleteti v višavo, biti neobtežen z banalitetjo zemlje, pa vendar ne neodgovoren, ne zračen, ne luftar.

Nato "s čistimi glasovi" – saprabolt, v Narlnci je vse čisto! – "zapojte enostavno" – je tudi vse enostavno-preprosto, Kveda bi rada, da bi bilo monumentalno, žal ni

– "pretresljivo narodno pesem"; s tem se začne dejanje drame. "(Na cesti pretresujoč strašen krik) Rešite se! Kader!" Zdravnik pogleda z balkona in kaj vidi? "Drhal se vleče po cesti. Nekdo nosi pred njo mrtvaško krsto, bijejo ga. Imajo puške, vile, kose." Ni dvoma: so obujeni Km puntarji iz **Puntarije**, a tokrat v Negpojavnosti. Pleta nosača prepozna: "To je župnik iz Vršljana. Bos je, gologlav, duhovniški talar mu je zamazan. Pretepajo ga." Bil bi FKr, ki ga drhal žene na Golgoto, nosečega križ, če ne bi Logva pripomnila: "Vodil je aprovizacijo", tj. MV preskrbo s hrano. "O njem govorijo, da se je obogatil s petrolejem in sladkorjem, ki ga je zadržal zase, namesto da bi ga razdelil ubogim, zdaj pa se mu ljudstvo maščuje." Kveda je AnKI, AnKC. Dogodek z mučenim duhovnikom potrebuje, da pokaže nasilje-zlo lumljuda, a župnik ni še pravi FKr. Pravi FKr na poti na Golgoto in na križu postane čez nekaj trenutkov njen ljubi: zdravnik Borski.

Apokalipsa, a kako Dgč od Majcnove **Apokalipse!** Ko Pleta "odpre vrata na balkon, prodre v sobo refleks požara, ki rdeči nebo." Logva: "Kakšni strašni črni oblaki na nebu! (Gospelj spodrsne, pade na divan. Za sabo potegne Slavko, ta se zamaje in v padcu poklekne." Ker je odšel Borski mirit drhal, prepričan, da mu ne bo nič storila, saj mu je – mora biti – hvaležna za njegovo pomoč bolnikom, Pleta vsa zmedena (kje je zdaj njena maloprejšnja samozavest, samoprepričanost?) kriči, nemalo histerična, seveda v duhu Mele: "Prosim vas, pustite me! Pustite me! Moram ga videti, kaj se godi z njim." Prej tega ni priznala, morda niti sebi ne, zdaj pa – MeP odpira, deblokira čustva: "Ljubim ga! Vinko, če ubijejo tebe, naj ubijejo še mene!" Opera Mela. Prti ne čustvujejo in ne ravna jo tako; ker so vojščaki-borci, vedo, da morajo S tovariša maščevati, zato ostati živi, pobiti čim več Sžov. Ne mislijo nase, na svojo bolečino – Pleta K-da že vnaprej želi OIS –, ampak na Zmago, na zmago njihove NSSi. Čutijo tretjega, objektivni cilj zunaj sebe, kar jih rešuje in dela za resnične, medtem ko **Nihta** enako kot **Spad** dokazuje, da ostaja Kveda znotraj PAv(Plde). Če umre njen Pvt ljubi, je konec sveta. Pleta je izgubila odnos do tretjega, ki je zunaj MimDč para Pleta-Borski. Tretji je v tem primeru pravi Dr. Borski Pleti ni Dr, ampak njen alter ego, njena Mimld.

Kveda poudarja, o čemer govorim; razločuje med zunaj in znotraj. Zunaj je zlo- laž, znotraj edina RPP, ta je v Pletini Pvt duševnosti-Noti. "Zunaj strašen hrup. Besno tuljenje, tekanje, krohotanje, divje petje. Skoz balkonska vrata in okna leti kamenje« kot v Jalnovih **Bratih**. "Besno udarjanje na hišna vrata. Slišijo se sekire, lom desk. Drhal vdre v hišo, v pritličje."

Pleta ima revolver v roki, dal ji ga je Rakuš, a mirno pusti, da ji ga Logva vzame; ne Špelca ne Nina tega ne bi nikoli (do)pustili! Pleta se ne znajde; kako bi se, če je do tega hipa butasto verovala v ljud?! Kveda ni za KC, je pa za boga, ki naj bi pomagal, čeprav obenem ve, da ne pomaga; Logva: "O Bog, nikoli nisem bila pobožnjakarica, zdaj pa te prosim (poklekne), na kolenih molim k tebi, reši to mlado dekle!" Zaman prošnja; ata bog ni rešil niti lastnega sina, kaj bi reševal provincialno kozo! Katbog živi od poboja ljudi, še posebej od NeČi žrtev. NDM.

Pleta K-da še zmerom ne razume, v kakšnem svetu živi. Jaz sem kmalu razumel; že PV kot otrok, ko so me tovariši preganjali-zasmehovali kot Komsta, MV metali iz šole, spet kot Komsta, po vojni zaprli MOča, ki sem ga imel za Komsta, a pod ključ so ga dali sami Komsti! (Absurd.) Kar se je zgodilo z MOčem, bi bilo zame analogno, kar se je zgodilo Pleti z Borskim, če ne bi že 18-leten – 1948 – Ponot Kierkegarda in Marka Avrela. Na vprašanje, ki ga zastavlja skoraj paralizirana Pleta: "Kaj hočejo ti divjaki?", sem odgovarjal vse Ž; prav za prav odgovarjam nanj

še danes. Na vprašanje: Zakaj zlo? Odkod zlo? Kaj je zlo? DgT je odgovor na to Tem vprašanje.

Ko skušajo podivjanci – Prolljud – vdreti vrata, svetuje Logva Pleti: če pridejo noter, "se ubijte! Bolje mrtva kot živa v njihovih rokah!" To so vedeli tudi Dmbci maja 1945; zato so odšli skupaj z Nemci. Angleži so jih vrnilo Jugi; to je usoda Borskega. Pleta se je rešila; če se je? Kaj bo sama brez ljubega znotraj SeH VIŠa? Gordana v **Deliriju** propade, postane klošarka Gorga. Bi bilo mogoče, da bi tudi Kveda tako propadla, če bi preživela? Se je bala te usode in je rajši naredila Sm?

Nevarnost se še stopnjuje; Glas pred vrati: "Tu stanuje mlada učiteljica. Plemiška hči! Zakaj ne bi tudi Bršadinec" – Bršadin je ime bližnjega mesta, od tam prihaja pobesneli Prol – "enkrat poskusil, kakšne so gosposke frajle!" Zakaj ne? Če se posiljuje ljud med sabo, ima enako pravico do posiljevanja plemkinj. Mar ne vrača ljud le tisto, česar je bilo deležno s strani Pla skoz Stola? Ne pričujejo drame kot **Puntarija** in (Požev) **Tahi** o posilstvih nad tlačanskimi dekleti? Tahija ščiti KC; morda ne ravno Tahija Pvtno, ampak njegov stan (PI), s tem tudi Tahija. Ne kaznujejo ga člani njegovega razreda, šele uporni tlačani, ki se RR v drhal. Kdor seje veter, žanje vihar. KomLR je bila pravična kazen za PIK in Brž. V tem podpiram DaSDbo – DaSLD –, ki se noče vezati ne na Ptjo ne na PV kler. Na BržK(ler) se veže stranka Nova Slovenija, je zastopnik nacionalizirancev iz 1945-46 in MV-SKCe. LDS skuša oblikovati SDB na novo: zgolj na trgu-interesu. Nemalo se ji to posreči. Bolje kot KaKiju in Rupniku-Rožmanu njihovi projekti.

Pleta in Logva imata srečo; divjaki se napotijo naprej, vleče jih na pokopališče – Glasovi na cesti: "Tam bomo sodili gosposkega Pilata!" To je zdravnika Borskega. So pa res SZSL bestialni; namesto da bi ga uporabili kot zdravnika, da bi zdravil rane njihovim ranjenim. V kaosu LumReve interes nima nobene veljave; le sleda strast. "Potem pa na Žide in na trgovce, ki so štiri leta ubogim drli kožo s hrbtov." Miško Kranjec je že PV, še bolj pa po vojni (glej **Rdečega gardista** itn.) prikazoval isto situacijo, a z nasprotne plati.

Pleta vidi, da "zdaj on, doktor, nosi mrtvaško krsto. Ojoj, kako ga mlatijo! Živali! Pustite ga, kaj vam je storil?" V opoju pandestrukcije, ki je tudi AD, nihče ne razrešuje vprašanj o krivdi, ampak udarja po slučajno izbranem; žrtev je potrebna, linčarji potrebujejo linčanega. Ptja se je tega zavedala, zato je Kardelj že zelo zgodaj ustanavljal sodišča; morda je celo likvidacije Ehrlicha, Praprotnika itn. določalo nekakšno sodišče; tega ne bomo nikoli izvedeli, bistvene reči je Ptja Zamol; še danes jih Zamol. Lahko pa sklepamo, kdo je tvoril takšno sodišče; pač KaKi in njun Politbiro, zavezniki v Glavnem odboru OF pa so odločitve sodišč podpirali, tudi Koc.

Konec drame se RR v PsKrš SeH; Logva: "Nesrečniki so. Z nedolžno krvjo si onečaščajo roke. Moj Bog! Moj Bog! Vsem nam odpusti, grešnim in slepim!" Pleta sama opazuje, tu je Kveda nemalo Nat usmerjena, kako Borskega "zabodejo, ga bijejo s sekiro. Zveri, divje zveri!"

Konec drame je PsKrš SeHMela; Logva: "O Kristus, sin božji, ki si kot jagnje umrl čist in nedolžen za naše grehe in odpustil na križu tistim, ki so te mučili, odpusti tudi norcem ta nori zločin!" Do neke mere se približa tej drži Debeljak v **Črni maši**. Sicer pa SPED ni odpuščevalna; ni v SeHu, ampak v SV. "Vstopi v srce tvojega hlapca, našega dobrega doktorja, da bi tudi on umrl brez sovraštva", kot da bi bilo to glavno!, "da bi odpustil slepcem, ki ga ubijajo nedolžnega, in da bi blage duše prišel v tvoje kraljestvo, kakor je blagodušen živel tu med nami, v dolini solz in greha. Usmiljenje, Gospod!" Natančna Krit analiza te drže NDM.

Pleta doda svoj Pvt SeH: "Ubili mi ga bodo, on pa ne ve, da ga ljubim. (Kriči, kolikor more): Vinko, ljubim te!" In, ko se zasliši "odmev strelav iz pušk": "Ubili so mi ga!" Poudarek je na: "mi", meni. "Pade nezavestna."

P.S. Odnos JNcl ideologov do Prola je bil dvoumen oz. ti ideologi so imeli Prol za dvoumen. Prol se je lahko odločal za KomPtjo, za Jfz in/ali za LumRevo kot v **Niht**. Igo Gruden v **Primorskih pesmih**, 1920, napisanih torej v času prevrata, jemlje Prol za temo; glej pesem **Nabrežinskim kamnolomcem**. Gruden je bil analogno kot Gradnik JNcl gorečnež, prosrbski, v bližini ORJUNE. Tako iredentističnih pesmi, kot so **Primorske**, Slita ne pozna. Gruden se sprašuje, kaj bo s kamnolomci-kamnoseki-Proli. Naj navedem nekaj verzov iz te dolge in po Grudnovi maniri zelo retorične – tudi razvlečene – pesmi, Tip so:

*O kamnolomci iz Nabrežine,
kraški rudarji vi iz Šempolaja,
prašni kamnarji iz Svetega Križa,
vsi iz Slivnega, Mavhenj, Sesljana -
kdaj bom spet videl vas,
kdaj bom spet slišal vas?*

Gruden je begunec v Jugi, pred lti se je moral kot eksponiran JNclst umakniti. Kraji, ki jih navaja, so PriPra Slski, znani tudi iz SZge: Gruden je iz Nabrežine, Rebula iz Šempolaja, Miroslav Košuta iz St. Križa. To so St Sl kraji.

*V dolgih predpasnikih od žakljevine,
kape papirnate v mrke oči,
trše od kamna so vaše pesti,
mišice vaše pod soncem so pele,
čez ves Kras
šel je vaš glas,
o kamnolomci iz Nabrežine ...
Kaj bo iz vas, o, kaj bo iz vas?*

Zadnji verz, ki se v pesmi večkrat ponavlja, je odločilen. Se bodo v duhu Mrka kot interNac ideologije odrodili, postali lti? Bodo šli zoper Sl Narlncu (zoper Grudna in Gradnika)? Zoper to so nemalo šli, Gradnik je kot sodnik Stola sedmerice itn. Komste obsojal na dolgoletne zaporne kazni, tudi pesnike in dramatike, Klopčiča itn., tudi MOča. Grudnovi sorodniki-bratje so službovali na visokih mestih v Beogradu kot prestolnici, se nazadnje posrbili, še bolj kot Kveda. Njeni otroci so se pohrvatili, ena Grudnovka je postala beograjska županja pod Miloševićem, ultraSrbfz borka.

Gruden recitira-retorizira naprej, navajam le izbrane verze:

*Vaši očetje pripognjeni v pasu,
kar jih utopilo ni v žganju in vinu,*

tudi Gruden je bil znamenit pijanec,

*vaši otroci ... v letih mladostnih na slabem že glasu
vaša dekleta iskala so dnine,
kar je najlepših bilo jih po stasu
pala, tonila so v morje tujine,*

te kraške Barice in Pepice iz **Spahte**. Kaj bo z njimi? Same cipe, alkoholiki, prodanci, Izdi? Pesnik občuduje moč Prol rok (*gradili ste banke, palače oholi gospodi, / mesta krasili za slavo tujine*), a skrb ne jenja, vsaka kitica se končuje z grenkim vprašanjem: *kaj bo iz vas, o, kaj bo iz vas?* Nasvet je jasan, je odgovor na dvome te skoraj 70 verzov obsegajoče pesmi:

*V zemljo domačo trdno korenine
naj se zarasejo vaših moči,
globlje in globlje naj misel vam rine;
ko iz te zemlje se dvignete močni,
zdravi in sočni
nad domačijo, izven domačije -
narodom tujim ne suženj več, brat
vsak od vas vtisne naj lastni pečat
v smeli razvoj zgodovine,
o kamnolomci iz Nabrežine.*

Razvoj Zge je tisti, ki ga zagovarja Kveda v 4-dramah in komentiram v pričujoči knjigi jaz. Gruden temelji na Naši zemlji-domačiji, ki je zdrava, močna, sočna, na našem Naru, na Slovu kot SAKOi. Ima pa Gruden potezo, ki Kvedi manjka: v duhu Preša, **Zdravljice**, ne pa Koseskega in Jenka, poudarja Br med Nari. Ta Grudnova Hum poteza mu je kasneje omogočila prehod k Of; glej zbirko **V pregnanstvu**, 1945. Te poteze njegovi Prili – recimo Novačan – niso imeli. Kvedina sodba o Prolih je vendar Neg; **Nihta**; Prol kaže kot LumProl. Gruden skrb obrne v vero v Narzavedni SProl. Prav je imel Gruden, ne Kveda, glej NOBD.

SVETI UMORI

(ob Kvedrove **Arditih** na otoku Krku)

1

V pričujoči knjigi, ki je tačas dobila tudi že €S ime, **Sentimentalni heroizem** (**SentHer**), prvi v podnizu **Slovenski jugonacionalizem** (**SIJNcl**), nameravan objaviti analize treh Kvedinih PV dram, imenovanih 4-drame, torej vseh razen ene, razen **Vnuka kraljeviča Marka**. **Vnuk** pomeni vrh tega bloka KvedD, je tudi – daleč – najobsežnejši. Heroizem velja predvsem zanj; vendar tudi za **Ardite**, ki so predmet mojega Karja v pričujoči razpravi. Dozdaj sem opravil že dve podrobni €S analizi, o **Sp(op)adu** in **N(ev)ihiti**, skupaj **Spahti**; drami se dopolnjujeta, predstavljata par. Analiza **Arditov** bo pričujočo knjigo zaokrožila, **Ard(it)i** so namreč nemalo Dgč od obeh najprej obravnavanih dram. V njih nastopa Pozljud kot Nar, individualne usode so podrejene Kldi, heroizem, nakazan v **Spahti**, se v **Ardih** razvije do maksimuma kot Her (heroizem) Kola in Pskov. Konča se z zmago prave NSSi, čeprav tudi s Trago. A je Traga le del-moment v Zmagi-Triumfu Pravega, medtem ko sta bili temi in sporočili **Spahte** poraz v Db stvarnosti in vera v Ideaideje. **Ardi** so – naj bi bili – dokaz, da so Ideaideje zmagale tudi v ZgDbi realiteti. SeH, ki je bil v **Spahti** morda celo prevladujoč, se podredi skoz Trago Triumfu APPa. Iz Mele se KvedD RR v Heragitko.

Spahta še ne omogoči trditve, da gre v 4-dramah za Jfz; **Ardi** jo že dovoljujejo, vrh Jfza pa se zgodi v **Vnuku**, v drami, ki zagovarja celo pravičniški terorizem, likvidacijo zlih kot justifikacijo, nravni in Pol teror nad vsemi, ki se ne ujemajo z Ideaidejami NSSi. Analizo tega vrha Jfz PSto bom preložil v naslednjo knjigo Pniza **SIJNcl**, kjer bom **Vnuka** obravnaval ob nekaterih SD iz iste MaPSt, verjetno ob Vidičevi **Ave Patria**, Komanove **Krstu Jugovičev** in še kaki sorodni. Knjigo **SentHer** pa bi zaključil, kot terja DgZn metoda: z analizo kake drame, ki pomeni odstopanje od Jfza ali prehod v drugo PSt ali celo dialog-polemiko s PSto, v knjigi prevladujočo. (KasO: Niham med dvema naslovoma Pniza: ali **SIJNcl** ali **Jfz**. Če bom v pričujoči razpravi pisal **Jfz**, mislim na Pniz **SIJNcl**. Prehod med obema oznakama je negotov, fluiden, ker se obe ideološki vsebini prežemata. Upravičena sta oba naslova.)

Prehod, ki se je zgodil v 30-ih letih, zastopa Mrakova drama **Džordže in Miloš**; zamisel povsem nefz PSto-platforme-ideologije (RLHa kot UHa) pa nakazuje ob

istem času napisana Mrakova drama **Abraham Lincoln**. Se pravi, da ne bi vzel €S Anteze JFzu, kakor nastane z NOBD, ampak bi **SentHer** končal z obratom v tisto smer, ki jo je Mrak zagovarjal MV, predvsem v **Rdečem Loganu**; imenoval sem jo civilno ob rdeči-revolucijski. Rdeča Reva MV v Slji ni le LR, ampak vzeta skupaj z Nclom postane LFz, medtem ko kaže **Lincoln** v povsem Dgč smer.

RSD naj bi se v vsaki točki – še bolj knjigi, ker je HKD skup mnogih točk – razvejila v Raz smeri. **Lincoln** daje možnost preusmeritve Jfza – 4-dram – k nekaterim bistvenim izhodiščem zgodnje KvedD, predvsem **Pice**, ki so v skladu z RLH-UH. S tem bi morda **Lincoln** zavezal pentljo s **Pico**. Kvedo bi vrnil tja, kjer je obetavno začela, jo odvrnil od tam, kjer je – po moji sodbi – nesrečno, napačno, škodljivo končala, končala z zagovorom Tot zločinstva.

Bravcu se niti ne opravičujem, ker zidam stavbo **RSD** na skoraj samih v TradSLZu, ki je veljavna SLZ, skoraj neznanih-prezrtih-neupoštevanih dramah. Žal je podoba SD-SIZi, kakršno je dalo TradSLZ, tako pristranska, zaradi PolDž moči ideologov tega SLZgarstva pa tako Dbno uveljavljena, da je postala obvezen stereotip, ki upošteva pač le nekatere – za določen namen izbrane – drame. Ker je **RSD** HKD celota, vnaša v védenje dozdej neupoštevane drame, te pa omogočajo Anlnu povsem Dgč razlago in podobo SZge.

Središčni ideologiji, ki si nasprotujeta v drugi polovici 30-ih let, naenkrat nista več Fz in Kom, **Zasad** in **Stvar**, **Kršp** in **Kreflova kmetija**; obe liniji oz. ta MimDč par, ki je vodil v MV-EDč-DŽV, je dopolnjen s PSto, v 80-ih letih sem ji pravil civilizem in ga danes označujem kot RLH UH tipa. (Glej Goljevščkove **Pod Prežernovo glavo** in **Zelena dolino**, Partljičevega **Ateja** itn.) Na tem naj bi bila utemeljena SDb po 1990. Naj bi bila, pravim, kajti v stvarnosti je Slja še zmerom nemalo SND, s tem dedič Ncl, Kpl forsira AgrčKzldo, ki od znotraj sesuva koherentnost in pristnost – verodostojnost – RLHa, kot jo je z druge strani MrkKom. Videli bomo, kako se bo SDb razvijala; danes so v nji nekatere zavore, ki ji otežujejo preiti v RadNcl.

Kveda je skušala biti čim bolj kompletna. Čutila je, da je ob slikanju Narlnce in Meš (celo Pl) Že-deklet nujno upoštevati tudi NL kot maso. Če naj ima Narlnca moč, jo dobi iz Nara, katerega Inca je. Ne slikati-upoštevati Nara kot NLa pomeni ohraniti le ime Nara za alibi, preiti od NLa kot mase v elito, ponoviti FD model, v katerem sta vladala elitna sloja PIK. Za Fz je bistveno, da pritegne NL mase v upravljanje Dbe, da jih Mak aktivira, ne le kot vojake v vojni kot SV zoper tujce, ampak tudi doma, v Dbi kot ProlDbi. ItFz, še bolj NemNcz se imata za delavski stranki, Prol pritegneta v srčiko Dbe, Prola ne Zanič kot ruska aristokracija do 1917, kar jo stane oblast in Ž. Fz je akcija ozaveščenih mas, seveda ozaveščenih na eni ravni: kot Ncl. Nahujskanih.

Ardi najbolj razumejo to nalogo. **Vnuk** je nemalo spet drama Pska, ki se daje v službo NLu, kot sta se Že Ljerka in Pleterska (LjerPla) iz **Spahte**. (To je Kvedina avtobiografska poteza, tako se je doživljala.) **Ardi** sicer poznajo SŽ, zavestne borce za osvoboditev Hrške izpod okupatorjevega jarma, a vsi, ki nastopajo v **Ardih**, tudi kleriki v II. sliki in inženir-študent (kot Narlnca) v III. sliki, so del NLa kot skoraj mase, vsaj kot grupe-Klde. V **Spahti** je tudi dramaturško subjekt dram Psk, LjerPla, medtem ko je v **Ardih** subjekt-agens NL. Med Narom in Ljudom se v **Ardih** ne (raz)loči; v Fzu se ne bi smelo ločevati. Fz je kot Kom Tot, ta pa vse sintetizira v Inf gmoto-blok, enako kot to počne končni Can. Za Fz naj bi bili Prol, Ljud, Nar, Narlnca, Meši, PIK itn. vsi isto (ld); pogoj je le, da so vsi za Fz. NL razpade v dve

sovražeci se skupini: v Poz in Neg. Poz ima za najvišjo vrednoto lasten Nar kot NSS, Neg(ativna) pa podreja lastni Nar tujcem, tako Fz dojemata Komste oz. tudi Kplste, tiste med njimi, ki niso v službi lastnega Nara; ki silijo v interNactrg, kakršen je v Zahčvi danes.

Model velja za NOBD in SPED, za vso SD-SIZ. Poz Meši so tisti, ki sodelujejo v OF, za te Meš prehaja v Inf-sintezo SNLa, ki je v NOB; trgovka Svetelova v **BSSvetu**, trgovka Gregoričeva v **Za svobodo**, Senatorjeva hči Tanja v **Ognju**, zdravnik Donat v **Operaciji**. Analogno se selijo v NegMeš tisti, ki sodelujejo z okupatorjem, Mirtič v **Rojstvu**, Preds Tojan v **Ognju**, zdravnica dr. Romihova v **Operaciji**. Analogno v SPED. KmDn Snežne, **Mladost**, gre k Dmb, Km sin Matjaž v Prt. Celo rodna brata se odločata za nasprotno: Stotnik za Dmb, Polkovnik za Prt, **Napad**. Cepi se tudi kler: en duhovnik gre v Prte, Mikuž, drugi v Dmb, Lenček. Noben sloj ne ostane zase subjekt; vsak se spoji z ostalimi sloji v Inf sintezo pravega NLa, le da je za enega brata (EDč) prava NSS ena, za drugega brata tej nasprotna, PSt obeh pa je ista. Do zavestnega izraza pride ta smodel v liku (J)Elka, **GiM**.

V **Ardih** kler ni na strani separatistične rimsko vaticanske KC, kot je Župnik, omenjen v **Spadu**, ampak sotrivi srčiko pravega Hrštva, ki je J(ugo)Hrštvo, s tem J(ugo)Slavstvo. Razlika med Narduhojniki in rimsko Katduhojniki je v **Ardih** vidna predvsem v tem, da so prvi glagoljaši; v Liburniji do Istre je bilo glagoljaško gibanje močno, segalo je celo do primorske Slje, glej Pregarčevo dramo **Črni galebi**. Duhovnik mašuje v I. sliki v glagoljaški obliki, v II. sliki pa so menihi – patri in fratri – do kraja na strani svojega NLa, so eno z njim, le da so prosvetljeni del ribičev; ribiške otroke vzgajajo v duhu NarC(erkve). Tendenca fza je ustanoviti NarC, galikansko, v duhu anglikanske. To skuša doseči tudi Ptja v Jugi, v Slji vpliva na Mikuža in Koca; prvi pristaja na to, a je preosamljen, Koc ponudbo odbije. Enako jo odbije Stepinac na Hrškem. V III. sliki prideta s kopnega Inženir (Car) in Študent, sta povezava otoških ribičev z NLom v Jugi; Krk je medtem ali pod ltokupacijo ali od ltov kontroliran-preganjan. Gre namreč za to, ali bo pripadel lti kot večina kvarnerskih otokov, Lošinj, Cres, ali pa bo ostal z Dalmacijo, kot je bil v AvsOgrski. Dalmacijo je imela Hršlnca za Hrško, ltFz (ltNcl) za italijansko. Kakor gledaš. EDč imata na vsako stvar diametralno nasprotna pogleda-oceni.

V IV. sliki postanejo ribiči celo vojaki, ki se spopadejo z lti (z ltvojsko, z arditi) na Vojnačin; v III. sliki se na to – na vseljudo upor – pripravljajo, delujejo že kot ilegalci. V zasnutku so ilegalna organizacija (kar postanejo kasneje Komsti in ustaši), pripravljajo zaroto, prejemajo orožje s kopnega. V IV. sliki to orožje uporabijo in uspešno: za zmago, ki je končna zmaga Jfza nad lfzom. Krk se vrne v naročje Domovine (Juge), začinja se IdeaNSvet. Sezidan je na SŽ, v vsaki sliki je vsaj po ena žrtev; v I., II. in IV. so to SŽ, v III. žrtvovanje-umor Izda. Za utemeljitev NSSi kot DžDbe sta potrebna oba tipa žrtev: lztok, **Žene ob grobu**, Krim, Špelca itn. kot zavestne SŽ, na eni in Harz, Natlačen (**Justifikacija**) itn. kot žrtvovani zli na drugi strani. PVD je stopnjevana in močno razširjena – v imenu RPP izvršena – likvidacija Sžov, žrtvovanje zlih, ki pomeni Poslednjo sodbo in s tem ureditev-nastanek NSveta.

Črna maša dopolnjuje **Puntarijo**. V EDč smodelu kot v MimDč je to, kar je za enega Dča Poz, za drugega Dča Neg(no). **Črna maša** ima za zavestne SŽ tiste ljudi (Dmbce), ki jih ima NOB za zl(očinc)e in zato potrebne kazni-justifikacije. In vice versa. Mimkriza nastane prav zato, ker je izgubljen vidik zunaj obeh EDč, ki sta le

MimDč. Ker se odsevata v zrcalu, ni mogoče odkriti, kdo je kdo. Med njima je Id-odnos, ta pa se razkriva kot Inf in kaos. Jelko je Elko in obratno. DDč=LDč in obratno. **M=A. Nebo=pekel.** (Naslova Priza in knjige.) Da bi svet lahko spet stekel, se ne ujel v Avu, mora dobiti Čl držo-točko zunaj MimDčev, tim. Arhimedovo točko. Ta točka je Dr oz. Tretji. DgŽn ga eksplicira.

V I., II. in IV. sliki Itarditi pobijejo enega ali več udov NSS-NLa, JHrtov; pobiti so SŽ. V III. sliki pobijejo sami Poz Hrti Izda, ribiča Rika, enega izmed sebe, iz NLa, a kot Izda takšnega, ki je najslabši od vseh, slabši celo od Itov-arditov (ardltov). Kveda utemeljuje NOBD. Skoraj ni NOBD(rame), ki ne bi slikala kakega Izda in njegove likvidacije. **Rojstvo** Mirtiča, **Raztrganci** Ferleža, **Težka ura** Matoha, **Za svobodo** Parinijevo, **Prz** Milana in Dizmo (nekoliko Dgč kot Matoha, vsaka PD nekoliko odstopa od druge, vendar na ES nivoju, ne kot PSt); **Ogenj** Sava. Brez Izda in njegove justifikacije ne gre; PozNL si mora okrvaviti roke z umorom Izda. Prav ta umor, ki je enako St, enako zavezljiv in nujen kot zavestna žrtev za NSS, dodatno utrdi občestvo NSSi.

V PS-FD in Fz-Komu kot obnovi PS-FD skupnost udov v naši grupi ne sme – ne more – biti le skupnost med sabo dogovarjajočih se, od katerih pa ostane vsak svoja PO, celo SAPO, torej neodvisen od skupne KIde, ne podrejen njenim zakonom kot nadosebnim, božjim; Nar je za Fz bog. Da bi sodelavci neke grupe-gibanja pokazali svojo odvisnost od vrednot nadosebnega značaja, se morajo zavezati z dejanji St umora; šele t(akšn)a dejanja jih posvetijo v prave bojavnike, pa naj so to Jfz ribiči v **Ardih** ali srbski Jčtk Marko v **Vnuku** ali Prti-Komsti, ki v **Justifikaciji** likvidirajo Vodje MV-De gibanja, Natlačena, oz. v **Črni maši** kar tisoče vrnjenih Dmbcev.

NOBD raje kaže likvidacije Nemcev-Itov kot Dmbcev; Bm značaj MV rada skriva. V **Rojstvu** je likvidiran esesovec Nemeč Harz, Mirtič naredi sam Sm, Dmb Žolc pobegne. V **BSSvetu** je likvidiran gestapovec Baumann, po imenu sodeč najbrž Nemeč, vsaj Volksdeutscher; **Za svobodo** se nihče od Poz junakov ne dotakne krive Parinijeve, zadene jo S kot Konta, ki jo sprožijo sami Iti. NOBD se trudi, da bi imeli glede Narbratov Prti-ilegalci-likvidatorji čiste roke; NOBD ne slika justifikacije Ehrliche in Natlačena. Šele kasnejša SPD vzame ta motiv za temo; a ta kasnejša je že nemalo Krit do NOBD poenostavljanj, posebej Kmecl v **Marjetici**, Partljič v **Justifikaciji**, Ocvirk v **Materi na pogorišču**. Ti trije K-da pišejo z gledišča že nemalo z AAF in AK podkletene Ptjoblasti. Še huje razkrinkujejo Prte Kozak v **Aferi**, Hofman v **Noči**, Rupel v **Jobu**. Petan se prilepi zraven, ko je boj že izbojevan, na koncu 80-ih let.

Kveda je naivnejša in direktnejša od NOBD; eksplicira, kar NOBD Prikr. Likvidacijo Izda (Rika) kot justifikacijo da v središče drame, njene III. slike. Na odru – za odrom, a tako, da slišimo padec trupla v morje – uprizori zasliševanje, razkrinkanje, sodbo in izvršitev sodbe nad krivcem. V sodbi sodelujejo vsi, celo – in najbolj – Rikova žena Kate, kar je Tip za Rad MeP NOBD. Žena terja S lastnega moža, ker je Izd. S tem pokaže-dokaže, da sta ji lasten Nar in RPP več od soproga, ki deluje iz Pvt interesa, enako kot Prod v **Spadu** in liki iz **Vnuka** (Micič, Gavranic itn.). Takšna Kveda bi se zlahka vključila v NOB-OF gibanje, a tudi v MV-Fz, če bi bil bolj odkrit, kot je bila MV-Kat drža.

Simčič, ki je dramatik te Katdrže, že MV poudarja le trpno žrtvovanost IdeaSlcev kot De-junakov, Gojmirja v **Krstu pri Savici**, Snežne v **Mladosti**. Vomb(ergar) gre dlje, oblikuje lik aktivnega Stotnika, **Napad**, a ne pokaže, kako Stotnik – kaj šele

Že-Vera – pobije kakega nasprotnika; le oni (Rdeča komisarka) njega. Ta Katsmer MV-De blokira prehod v jasen Fz-Ncz, tisti prehod, ki ga kot Strno nujnega zagovarjata Kociper in Jeločnik; ta ga pada v **Vst(ajenj)u**, kjer Junak (Dmb) napade Jugo in pobija – skuša direktno likvidirati – Ptjo kot Rdečo zver in Komste kot Rdeče zveri. Prav poudarjanje direktnega Vojmomenta oz. pobijanje Sžov (raz)loči MV-Ncz (**Vst**) od še vse preveč s trpno podložniško versko faro vezane SKC.

MV-SKC se težko odloča, da bi se Vojaktivirala, čeprav Ehrlich že na prehodu 1941-42 predlaga ltom-okupatorjem ustanovitev SI policijskih oddelkov kot Vojobrambe pred lRevo. Zaradi SZ drže MV-SKC (Rožmana) prihaja do spora med KC in Rup(nik)om oz. njegovim Ncz krogom (Jelom in Koprom). Ko(c)iper tudi v povojni SPED tematizira aktiven boj zoper SovZ, ne le trpne obrambe, še obrambe ne, kot jo zagovarja Simč(ič) v **Krstu** in **Mladosti** z likoma Gojmirja in Snežne. Simč kaže zapoved likvidiranja drugih kot Neg potezo Koma; glej lik Gada v **Mladosti**, ki ukaže Matjažu umoriti NeČi Snežno, s čimer Matjaža krvno – s krivdo – zaveže. Simč tolmači umor drugega kot GhK, Kveda in NOBD ne; Kveda da ta umor kot PN v prvi plan.

Ribiči (z Narlno vred) s sklepom umora Rika in z izvedbo sklepa (PVD) z vidika Kvede šele pokažejo svojo odločnost in vrednost. Kveda ima prav: St, brez katere ni NSSi, je fascinans in tremendum; je lastna zavestna požrtvovalna SŽ (Krim, Stotnik), a tudi žrtvovanje krivega, likvidacija z umorom (Ehrlicha s stališča Komstov, glej SPED **Človek, ki je umoril Boga**, enako Baumannu v **BSSvetu**). To žrtvovanje krivih je tremendum. Čez čas – v ARF-AK – se vrne kot nerazrešljiv problem. Odpre ga že Koc v **Strahu in pogumu** (novela **Blažena krivda**), že Mrak v **Robespierru**, ki ga začenja mučiti vest, še bolj v **Mariji Tudor**, skoraj Kfz kraljici, ki jo vest naganja v pošastne privide, enako Kajfo v Mrakovem **Procesu**, Matjaža v **Mladosti**, Logarja **Na pragu**, celo Prt-Maščevalke v **Marjetici**.

O tem noče slišati Kveda nič; samoumevno je samozadostna. Po njenem ima NSS Abs prav, nikoli ne bo moglo priti do kakšne ARF likvidacij, ki so justifikacije; kaj šele do AK, ki bi vodila v AD, kakršno eksplicira SPD. Kvedine 4-drame so PSt drža iz časa, ko Fz (Kom) nastaja; ko je gibanje v vročici akcije, ko se za ARF nihče ne zmeni oz. je celo prepovedana, če se je kdo loti. A se je v glavnem ne loti, saj je Vojakcija – tudi Ideolokacija – tako vroča-goreča, da zgorijo vsi pomisleki. Pomisleki-misli so razumljeni kot obotavljanje, kot neodločnost, kot strahopetnost, torej kot npravna slabost. Najboljši je, kdor je najmanj podvržen ARF praksi, kdor je najbolj navdušen, požrtvovalen, ozaveščen, discipliniran. To so liki kot Krim, Špelca, Mihol, Matjaž Jeriša, Dušan **Za svobodo**, Iztok iz **Žen ob grobu**, Vid iz **Prz**.

Kdor tuhta in se ne zna jasno odločiti, je za NSS že izgubljen; Strno nujno je, da bo – z gledišča Fz-Koma – postal lzd. Tak je Fedja v Mrakovi **Rdeči maši**, Chenier v Mrakovem **Chenieru**, Ferdi v Mrakovem **Razsulu Rimljanovine**, Kristijan in Bernard v **Aferi**, Peter v Hofmanovi **Noči**. Kveda bi morda zmogla stališče **Noči** in **Razsula**, če bi ustrezno nadaljevala s PSto **Pice** in **Ljezi**; žal ni. Namesto k Rad ARF jo je nosilo k melanholično Nih nemočni AD; glej **Ance**. Da bi se rešila pred OISom, se je zatekla v sekanje z mečem gordijskega vozla, tj. EkP problema, ki ga ni zmogla rešiti z RR. Za preOsm ji je manjkala intelektualna in osebnostna moč. ARF je nadomeščala s SeHom, kar ne zadošča; SeH je – ostro rečeno – karikatura ARFe. Odločnost-jasnost pa je pretirala v – predvsem Ideolretoričen – fanatizem, katerega je hkrati spodbijala s SeH-AD: z likom(a) ljerPle.

Obe prvi sliki **Ardov** se da razumeti tudi kot upodabljanje Stska. Stsk je mogoče, če avtor verjame v St. In res, za Kvedo-4-dram (za NOBD in SPED) je St pogoj vrednega Ža. Brez Sti je šele LD, to pa ravno vsi Toti odklanjajo. V SIZi preveč velja PV Juga (tudi PV Slja) kot LD, sicer ne kot povsem izdelana, pa vendar kot LD. Morda nekoliko manj 30-leta, ko ni dovoljen strankarski sistem, vendar ga nadomeščajo Pol skupine, ki igrajo vlogo strank. Bolj pa so v čisljih 20-leta, v katerih je razvito strankarsko gibanje s parlamentarizmom, prepovedana je le KomPtja, ki je pa sama zoper partitokratizem. SIZ – mislim še bolj na DaSIZ – se premalo zaveda Jfza, ki je bil v 20-ih letih nenavadno močan. Ve se le za ORJUNO, ki da je bila kmalu prepovedana, Ivan Hribar je bil zoper njo in marsikak Libec, blizu RLHu. ORJUNA je le Zun izraz nečesa, kar zagovarja Kveda in kar je v temelju St JNara.

Drame, ki jih bom obravnaval v okviru Jfza, že z naslovi sporočajo, da jim je važna predvsem St, analogna in obenem konkurenčna KC Sti. V **Ave, Patria!** je ta **Ave** iz rimske Zge, iz trenutka, ko se RepRim RR v cesarskega, ko preda rimski senat dejansko polnomočje vladanja Cesarju-Imperatorju, ki je božji sin, božanstvo, polbog, torej Stoseba. FKr tekmuje s Cesarjem, je prav tako božji sin, božanstvo. Gre za tekmo-boj, kdo od njiju je pravi božji sin oz. kdo od njiju odloča. Tekma ostaja nerešena skoz ves srednji vek, do časa, ko RLH odstavi oba; ko ju nadomesti z NLom v FrancRevi ali s stanovi angleškega parlamenta. Skoz srednji vek sta obe glavni – edini vodstveni – Db sili PIK ravnotežje-sodelovanje med St cesarjem in St bogom; enkrat je močnejši cesar, drugič bog, torej enkrat Pl-Dž (tudi Ludovik XIV. ali Jožef II.), drugič cesaropapistični papeži a la Gregor Veliki. Mali papežek Rodeur bi rad v DaSlji ta pakt obnovil: med Dž in KC, bil seveda v njem – v odnosu sil – sam močnejši partner od Predsa Dže. Tendenca je v nasprotju z LD-PM, a v duhu Refe, ReSlom. Slom je bil knezoškof, škof in knez, zastopnik v Tadeželnem štajerskem parlamentu.

LD odpravi St iz Dže, iz PolŽa, ne pa iz Pvt grup; te lahko trdijo, kar hočejo (tudi to, da so vsi udje neke grupe božji sinovi), če ostanejo te trditve-vera njihova Pvt zamisel, s stališča Dže neobvezna blodnja oz. Ideoligra. Ravno to ne gre DSKCi v račun: da bi bila le ena med Pvt subjekti, ne pa odločilen Db subjekt, ki bi ne le diktiral vsebino oblasti, ampak oblasti dajal edini St temelj. Šele St temelj ji omogoča, da dobi njena nadosebnost Abs brezprizivni značaj, s tem Db trdnost, kakršno je – naj bi – imela v srednjem veku, kot FD. Če nima St značaja, je le Emp dejstvo, dogovorna, taka pa je negotova, trajna tekma med interesi. Le en Interes omogoči Mir. Enako sta mislila KomPtja in Fz. Fz kot Ncz in Kom sta padla, ostala je KC, zato misli, da je zdaj pred njo šansa, da končno zavлада. Ta njena težnja ni le Refe, ampak tudi Tot: Kfz.

Ave so klicali Rimvojaki Juliju Cezarju, ki je postajal kot uspešni vojskovodja cesar, tj. St oseba: "morituri te salutant", so dodajali. Klic se razume, kot da so vojaki žrtvovali svoja Ža za St (pol)boga, kot danes mladi Palestinci, člani brigad Al Akxa oz. božjih mučenikov. Če umrejo za cesarja-boga, gredo v Vež tudi oni, tja, kjer je njihov bog. **Patria** iz naslova Vidičeve drame je StNar kot JNL, ki je obenem JDž, Jgibanje, StNv, StZemlja, StKri in vse, kar sodi k tej le navidez sekularizirani Magideologiji. Dokler je – nastopa – katera koli ideologija v znamenju Sti (tudi

STH projekt), ostaja predmoderna, predLD, Strno analogna KČi oz. z njo celo ldn. **Ave Patria** je klic, ki zamenjuje pozdrav: Ave Deus ali Ave Caesar, kjer je Caesar Chrystos ali Kristus.

Mrak ga v Rad homoerotični blodnji Ljezni do Mirana RR v **Chrysipposu**; s tem daje obeležje Sti svoji ErS sli, idealizaciji svojega nagnjenja do lepega mladega fanta. Ne da bi se zavedal (se res ni?), naredi Mrak najhujše Stsk. Mrak tedaj – sredi 60-ih let – nehuje biti Kan, postaja znova ideolog-prerok NA sekte, kot že MV, le da tedaj neobudizma, zdaj pa svoj Pvt EkP homoerotizem, ki je 60-letnemu zažarel do neba, RR v St Algo. Miran mu postane mladi Pomladni bog Lepote. Karla je odstavljena v drugi plan kot PriSo, s katerim pa je imel težave, saj ga je izdajala, glej **Emigrantsko tragedijo**. Prava Ljezen se rodi šele z Miranom, do Mirana. Miran je obenem Apolon in Kristus: Chrysippos. V drami tega imena se Mrak zave, kaj počne; naslika Laja, ki blodi v spomin(u); ki zagleda v lastnem – neprepoznanim – sinu Chrysippa, s čimer naredi stopnjevano Stsk: pedofilstvo oz. ErS do lastnega sina-krvi. Ne le zloraba lastnega otroka, ampak blazna Ljezen do njega, v katerem (blodno) vidi Mladega boga.

Švabič tega mladega boga posmehljivo-ludistično RR v **Odrsko pripoved o mladem junaku**; IdeaHerliki kot Marko iz **Vnuka** in Ojdip iz **Chrysippa** se RR v zajebavanje v mrtev mozeg tipa FILD, **Barona Münchhausna**. Mladi junak – Chrysippos –, ki je le spomin-blodnja, Prikr(iva) realnega Čla, Lajevega sina Ojdipa, ki očetovo nadležno Ljezen odbija in nazadnje pohotno-norega starca ubije. Markov (**Vnuk**) umor-justifikacija zbranih vesoljnih hudičev se iz St dejanja razkrije kot (reducira v) zgolj-umor; enako Špelčin umor Baumanna in vosovski umor Sava, **Ogenj**. Iz LD-PM gledišča so to le umori-blodnje; umori, povzročeni iz prividov, iz težnje lđČla, da bi svoje Ž sakraliziral, mu dal s tem ravno skoz S naravo Sti. Umor postane Stumor, torej žrtvujoči se in žrtvovani, zdravnik Borski iz **Nihte** in ribič Riko iz **Ardov**. – Razkrivam mehanizem Sti, s tem ustroj Totov, tako Jfza kot KČe in KompTje.

Ko analiziram Mrakovo dramo, segam daleč naprej, v SPD; po svoje je **Chrys(ippus)**, ne da bi to hotel (hoče ravno nasprotno, to je Tip za PSt MrD), do kraja spodbil IdeaHer teme. Očeta kralja (cesarja) je naredil za pohotnega blodnega starca, Sina (bodočega kralja-cesarja) za nestrpnega (očeto)morivca, ljubljeno Ideabitje Chrysa za blodnjo-privid. Nobeden od njih ni ne SŽ ne žrtvujoči ne žrtvovani; vsi so splet blodenj, pomot, ErS sle, divje strasti, nečesa povsem neSt. Mrak skuša napisati hvalnico-Himno homoerotizmu in oboževanemu eromnu, spod rok pa mu pride besen monodramski krik OIS Čla, izkričan v praznino niča. Potrebno je le še čisto malo, pa se ista zgodba ponovi kot groteska, v Švabičevem **Junaku**, v FILD.

Kar odkrivam, je prihodnost **Ardov** in 4-dram. Prazna blodnja Laja je analogna SeH Trpu LjerPle, ki bi zašla v Av(ldo), če je ne bi avtorica potegnila za uhlje in vzdignila v Jfz patos. Mrak ta patos povzame, ga še radikalizira v monomanični PAv; oz. prišlo bi do PAv, če ne bi bilo v drami-svetu Ojdipa, ki ubija. Padeč v Av (v Dv) je preprečen, prepreči pa ga EDČ, tj. umor, ki ni Sakumor (Stumor). Kot zmerom: (E)DČ je arhemodel z vrhom v smodelu, ki daje Člu in Žu stvarnost.

Natančno do istega pride na koncu **Ardov** Kveda, saj pomeni Zmaga, naslov IV. slike, likvidacijo Ardov, izgon lte iz Juge (Krka). Naj še toliko govori o zmagi JNL, kar je na koncu drame, ni nič novega, razen Si Sžov. NL ostaja (j e), kar je, le zla ni več. Do kdaj?

Naj je Ptja 1945 še tako Mas likvidirala MV-De (PVD), izkoreninila je ni; po vojni je še kar naprej in vsevprek pobijala, justični umori polkovnika Peterlina, Nagodeta, Diehla, Oswalda, Koširja, nič ni pomagalo. 1990 je Ptja izginila. (Popit še živi, a kot anonimus.) Danes jo nadomešča le še blodno-smešni PePKo, skupaj z Drevenškom, Miklom, SRikom. Se jim vse bolj ne bliža moj starejši sin Hanžek? Se je tudi zato sprl z mano, da se je lahko zalepil v le-blodnje? (KasO: Hanžič, dezorientiran in infantiliziran, vse bolj eskalira v pouličnem ludističnem teater, kot karikatura se vrača v svojo mladost izpred treh desetletij. Ne opazi, da je vse bolj pajac; da 50-letniku ni dovoljeno isto kot 20-letniku. Si bo omislil tretjo ženo in še eno dete, da se bo čutil juvenilen?)

Je pa res, da se je MV-De vrnila na karikaturalen način. Nadkozol Rodič je le Minhudič, ki miga z mitro na buči, ropoče kot polh pod streho, a kar reče, ima manj pomena kot grožnje v igrah lutkovnega Gleda. Prihodnost Jfza je v marionetnem telesnem Gledu, kot samospodbiti heroizaciji-Ideaci (idealizaciji) Telesa. Od St Telesa do Sektelesa. Jfz vendar ni bil le to. MOča je JPP v Glavnjači 1929 mučila, mu žgala podplate, obešenemu na drog. RazRak 1929-1999 je RR Trpa v IVJ.

Kveda napiše uvod-moto v **Arde**, v katerem navaja, kaj se je dogajalo v ZgDb stvarnosti: "Arditi so v Baški 1920. leta prekinili mašo v cerkvi in na sam Božič prelili kri ženske, starca in mladeniča iz Baške. Na Košljunu so mučili naše fratre in oskrunili grob Katarine frankopanke. Vedite, da je ogorčeno ljudstvo res obesilo nekega od svojih, ki ni bil na višini velikega trenutka, ko se je ljudstvo pripravljalo na žrtev za idejo nacionalne svobode in enotnosti. In vedite, da še danes živi v Aleksandrovi vdova herojka, mati šestero otrok, ki ni zajokala, ko so ji prinesli padlega moža, ker je padel kot junak, ko so Puntarji-Aleksandrovci nagnali Ardite s svojega praga."

Ardi so dramtizacije teh štirih zgodb kot momentov v Zgi HršJNLa. Podobnost z NOBD je neverjetna; že v Zg dogodkih. Nemci so 1941 izganjali duhovnike, pobijali Sice, onečaščali SI simbole, tudi cerkve; ukinili Mohorjevo družbo, ki jo je ustanovil škof Slom, analogon Hršfrankopanki. SNL je likvidiral mnoge lzde izmed sebe. Mati v **KloMateri** je tedaj, ko so ji prinesli enega sina mrtvega, napotila drugega v Prte umret za Svo SNLa. Tudi mati Veronika v **Ženah ob grobu** se je prepričala, da je padel njen sin (Iztok) za NSS; da je postal s tem Junak. Rezultat vseh teh dogodkov je bila – za dokončno smatrana – Zmaga 1945. THM-krog pa pokaže, kaj pomeni sleherna dokončnost: SSL. Nobene dokončnosti ni, ker je vse VS. Kveda skuša to resnico odpraviti, a zaman. Mrak razkrije heroje (Laja in Ojdipa) kot Pvt blodnike.

Na prvi pogled se zdi morda nenavadno, da Kveda tako enoumno zagovarja KC, duhovnika; da s takšno simpatijo kaže St mašo in cerkev. Kaj kmalu odkrijemo vzrok za to: C(erkev), ki je v I. sliki (s tem v **Ardih**) Poz, ni rimsko-KatC, ampak glagoljaška; kot vemo, je prihajalo glagoljaštvo kot NarC v nasprotje z Vatikanom; glej tudi **Črne galebe**. Ravno glagoljaštvo se veže na staroSlavski izvor mašnega obreda oz. na jezik, ki ga uporablja med Srbi OrtC, v srbski Kuli Dositej Obradović; vezava je na Slav, na Ruse. Kveda podaja glagoljaštvo (Glag) kot Jsrbsko usmeritev, medtem ko ravno Ardi terjajo, naj bere mašnik mašo v latinščini; Ardi so podani kot zastopniki Vatikana-Rima, za Kvedo je med obojim enačaj, čeprav vemo, da je prišlo med obema šele čez desetletje do Konkordata; prej je bilo med ItND in Vatikanom nepomirljivo nasprotje. Tudi Itfz se začne kot AnKC, enako NNcz; šele kasneje se poveže s KC, analogno kot NNcz v ljubljanski pokrajini od jeseni

1943 naprej, ko pride zaradi tega med Dmenci do KNca, Jel in Koper. (Ludistična igra fonemov-morfemov je hotena, opozarja na ldn med obema členoma: Ardi=Srbi.)

Svečenik "(glagolja): Vsjaš vsijajet dnjes na nas, jako rodi se nam Gospodj, in narečeš se diven, Bog, vladika mira." Narod "odgovarja" po vnaprej določenem vzorcu, enako kot odgovarja Sin-učenec Očetu-Uču v Trubarjevem **MalKat**; Trub terja: "Oče ima tako vprašati. Sin ima tako odgovoriti." Glej Pniz **ZSD 2**. V Baški je v cerkvi znamenita Glag tabla-spomenik, analogon Sl **BSom**. Slbici so nekaj časa skušali obnoviti Glag ali so vsaj z njim simpatizirali, medtem ko je pretežna SKC poiskala sintezo-kompromis med Slavom in KC; našla ga je v **BS**; ti so napisani v TaSlščini, Slav moment, ne pa v Glag starocerkvenoSlavščini. SKC je preusmerila Trado CiMeta skoz **BS** k Hrenu in protireformaciji, Mahniču in **Židu**, medtem ko skuša Jfz Hrš tipa vrniti Glag model, vsiliti HršKCi srbsko Ort Algo. Baški Nar odgovarja mašniku: "Gospod vcesari se ... Vzpojte, Gospodinu pjesn novu jako divnu stvori!"

V cerkev – med mašo – vdoro Ardi, "(kljubovalno in izzivalno ... začnejo kričati): In latino!" Terjajo mašo v latinščini, kakršna je veljala v RKC tudi v Slji do II. Vatikanuma. Svečenik "(se ne zmeni za njihov izziv, glagolja naprej)". Prav tako Nar "(ignorira tujske vsiljivce, mirno odgovarja svečeniku)". Maša poteka v St zbranosti-pobožnosti. Kveda je iskreno na strani KC, če se ta bliža OrtCerkvi kot Jsrbski. Za Jfz je KršC ustrezen, če podpira Jugo kot Džo. Za OrtC je namreč Tip, da je podrejena Dži, medtem ko KatC ne. OrtC se je v SovZ podredila celo KomDži, resda šele čez čas, po strašnih nasiljih nad njo. Danes se je vrnila tja, kamor sodi, enako kot srbska: v ruski oz. srbski Fz.

Ko Nar moli: "Slava Ocu i Sinu i Duhu svetome!", moli k JSlavbogu, ne k rimskemu. Narbog je za Kvedo ustrezen, kajti, kot analiziram že ob **Spahti**, PStKvedD na odločilnih mestih ne more preseči KC-Krš okvira-VISa. Tudi Jfz ostaja v tem okviru. Glej ne le naslov **Ave, Patria**, ampak enako **Krst Jugovičev**. Tudi ta naslov sintetizira: Jugo kot velikosrbsko, asociacija na kosovski mit, na znamenito – tudi dramo – **Majka Jugovičev** in njeno **Smrt**, na eni strani in Krst kot Tem potezo Krša na drugi strani. Analogno je v Lahovi drami **Na narodni praznik**. Praznik je pojem KC, Jfz v drami veže praznik na Nar, ki je JNar-JNaca; seveda ne SNar ali HršNar.

Že sama Nota cerkve v Baški je Nartipa: "Oltar je okrašen z lepimi školjkami, primorskim zelenjem, vejami lovorja in rožmarinom. Pred oltarjem je preproga", v Narornamentih. Enako kot je "oltarna miza prekrita s čudovitimi čipkami in vezenjem, izvezen(?) v severno dalmatinskih motivih." Slike v cerkvi "prikazujejo Mater Božjo in svetega Nikolaja, kako v nevihti rešujejo(?) mornarje s potapljajočih se ladij. Vse nakazuje, da je to stara cerkev pomorščakov." Sinteza Nara kot ribičev-pomorščakov in NarKCe. Potrebna je le še Narlnca (Milan iz **Spada**, Borski itn. iz **Nihte**, inženir Car in Študent iz **Ardov**), da odkrije HršNlu, kdo da je (je): da je JNL, in je sistem kompletiran. Nar(odno) osamozaveščanje vršijo Nar kleriki, patri in fratri, že skoz Zgo; to sporoča II. slika, a tudi I. slika, **Krvava maša v Baški**. Tudi mašnik iz I. slike je NarKlerik: ker mašuje v Glag obredu-jeziku.

Reševanje brodolomcev na cerkveni sliki je Simb; Kat(od)reševanje je stopnja k Nar(od)reševanju. Tujka za odreševanje Nara je iredenta, iznašli so jo ravno lti, kar je Tip, saj gre za Stro, ne za njeno ES vsebino. Itiredenta in Hrš(Sl-Srb)iredenta sta na ES nivoju EDč, kot PSt sta Id(n). Vloga Snika Nikolaja preide v Nariredenti na Narlnco, na Gaja, na Strossmeyerja, nazadnje na srbskega kralja Petra I. Kot kralj

Osvoboditelj je kralj Odrešitelj (kralj Iredente). Obenem ko St Nikolaj rešuje taprave, ude NSSi, kaznuje-ubija – pušča umreti – zle.

Kveda ne govori o tem, to ne sodi v njeno zgodbo; a ta RPP Zakon je naslikal Tone Kralj v avberski cerkvi leta 1929, sredi 1fz vladavine na Slskem Krasu. St Nikolaj rešuje brodolomce, ne pa Mussa, čigar glava je jasno razpoznavna, kako tone v viharju, ki ga je poslal Narbog, da bi likvidiral zle-tujce-okupatorje. Musso se že potaplja, zaman grabi po varnem čolnu. To je Poslednja sodba Nartipa. Posn(ema) jo tako Jfz kot PrtNOB. Fz in Kom sta posebej aktivna v likvidiranju zla-zlih; HršNL v pravičnem umoru Rika, III. slika.

Ideaca HršNLa je vsepovsodnja; Kveda takole opisuje starce v cerkvi: "Lepe so te stare ribiške, od sonca in morskih neviht moško izklesane glave." Mladeničev in ribičev srednjih let skoraj ni, najbrž so na morju, tudi kot mornarji "duge plovitbe". Za SlavNL je Tip tudi njihova čistost; njihove obleke "delajo vtis izredne čistosti in redoljubnosti. Vsi so skrbno obriti." Kveda hoče reči, da imajo visoko Kulo, obenem pa poudarja prvino purizma, ki je v srčiki fza. NL je čisto po Krvi (rasi), npravnosti, Ideji, obleki; po vsem. Če izloči iz sebe redke Pos Izde (Rika, Proda, Micića itn.), bo-je (j e) to IdeaNL.

Ko TradSIZ odklanja – posebej med 50-imi in 70-imi leti 20-ega Stola – hipermodernizem z njegovo estetiko Grdega, Ktza, disHare, vrednoti s stališča Čiste lepote ali Lepe čistosti. Tudi Mrak, ki je nemalo ustvarjal grdost (tudi z zelo slabim jezikom), je v 60-ih in 70-ih letih postal Rad ideolog Klas čiste lepote, klasicizma. Hotel ga je podati v **Chrysu** in v drami o Preš(ern)u, **Spoved lučnim bratom**, a je, kot je zanj Tip, svoj namen sproti destruiral s čezmernim patosom, torej s čezmernostjo, neobvladanostjo, hybrisom, kar ga je vodilo, kot zmerom v MrD, v neskladnost, v ekspresionizem, tja, kamor je celo TradSLZ (Slodnjak) uvrščalo MrD. Mrak je s tem nehote razkrival, kaj je bistvo Ideace Nara: forsiranje, fanatizem, SSL. Mrak ni bil fanatik po sebi, Mrak se je silil-prepričeval, da naj bi postal Sakapologet Nara. MrD je sama v sebi sprta PSt.

Ob Čistosti velja v vsakem Fzu tudi Delo-vnost. Baščanski Nar je "čist in delaven". Ob obojem velja tudi Um-Kula, seveda le, če je v službi Nara. Zato je v "cerkvi nekaj zelo mladih srednješolcev, prišli so domov za božično praznovanje, in nekaj mestno oblečene baščanske inteligence". S tem je JHršNL kompletno: od Narklerikov do ljudribičev.

Pojejo o "miru na zemlji"; temo sem že analiziral v prejšnjih razpravah. Narbog se kaže kot Pog bog Plodnosti, kot Baal; duhovnik: "Dal Bog plodov našim vinogradom in rib v naših mrežah!" Izraz Naš se pojavlja nenehno. Kvedo in ta NL zanima-privlačuje – mu je vredno – edino, kar je naše, koristno za nas. O LdDr oz. o Dti ni sledu.

KršRlga se RR v NarRlgo; duhovnik: "V Betlehemu se nam je rodil Odrešenik, odrešil nas je od zaslužjenosti peklu." To je: kralj Peter Karadjordjević nas – Hrte – je odrešil od zaslužjenosti ltom in ltDž kot hudičem in peklu. Iredenta je nebeška in zemeljska. Srbi so jo 1991 razumeli prav tako: sebe – na osnovi Kosovskega mita – kot nebeški Nar, ki pa ima dolžnost in pravico vladati nad ostalimi Nari (posebej nad sosednjimi, Musli, KosAlci, Hrvat, Slci), ki niso nebeški, so zgolj od Tsa. Kaj je resnica nebeškosti, se je kaj kmalu pokazalo: panlikvidiranje vsega tujskega, Muslov itn., klanje kot za stavo, posiljevanje, mučenje, rušenje hiš in cerkev tujcev (Bošnjakov, Hrvatov, KosAlcev), dejansko Tot ReBar(barizacija). In kje so DaSrbi? Bliže peklu kot nebesom; in po svoji volji, zaradi lastne prakse.

"Daj, milostni Bog, reši nas tudi iz zaslužjenosti tujcem tu na zemlji!" To je realni cilj iredente in vere v odrešenje; tudi za DSKC: reši nas Libcev, kot si nas rešil Komstov, daj, da zavlada mi, ki smo tvoji edini zvesti služabniki! Kat bog pa še zmerom molči, ne usliši milih prošenj ponižnega Katobčestva; kaj je bila res naša GhK tako velika? Kdaj, v čem, dobri bog? Odgovori nam! Pojasni nam, v čem smo grešili, da se bomo spokorili! In Rodetovci ne pomislijo, da prav s svojo Rad pohlepno pollaščevalnostjo najbolj žalijo boga, če je ta kaj drugega od boga NSSi.

"Daj, zedini tudi nas s celotnim našim narodom!" Misli na JNar na kopnem. Prošnja Duhovnika je jasna kot le more biti; Katdogmo RR v TS Narinteres Pol kova: "Daj Bog, naj nam bo to poslednji božič zunaj meja naše drage pravkar ustvarjene jugoslovanske države!" Verniki, ki mislijo enako kot njihov duhovni oče, ponavljajo za njim: "Sliši nas, Gospod, in usliši!" In naprej v istem duhu-slogu – mašnik: "Prosimo te, da dodeliš naši pravkar zedinjeni domovini srečo in blagoslov!"

Sreča bi še bila pojem Nve, torej NKNMeša, glej ČD in moje analize o Sreči v Pnizu ČD, blagoslov pa je že povsem MagRlg ritualna vrednota. KC ga razširja na vse. Sškofljanci blagoslavljujejo, kar jim kak vernik predlaga, tovarno toaletnega papirja, klavnico, zapore, kanalizacijo, to še posebej, a ne zato, da bi manj smrdelo iz nje (smrad rešuje RLH stroka), ampak da bi ČI, ki vdihuje smrad, na Magnačin grdoto RR v Vebožjo Lepoto.

3

Kaj je naloga NarCe, se vidi iz mašnikovih prošenj: "Daj Jugoslaviji moč, da bo rasla in cvetela", crescat in floreat FD tipa; "daj ji notranji mir in zadovoljnost njenim državljanom, srečne rodovitne žetve njeni zemlji!" Kar hoče DSKC – o čemer nenehoma perseverira nadkozol mitropolit (polit z mitro na glavi) –, izraža na las enako že Jfz v Narfci: da naj se bog ukvarja s TS problemi, s tem prava Cerkev z DbDž témami. KC da ima dolžnost skrbeti za odrešenje duš prebivalcev naše Dbe tako, da preganja Etzlo, ki je v tujstvu. Zakaj Véliki železniški nadprometnik dr. Grilj kot šef tednika Sancta Famiglia ne da prevesti **Arditov**? Naj mu jih Roza-Rozman adaptira, ItArde RR v SKomste, kralja Petra in Aleksandra RR v Harpar Rup(nik)-Rož(man) ali Jan(ša)-Bajuk, ne Baj-baj. (Baj-baj je bil vzdevek nesrečnega spačenca, ki je strašil PV po Lji, grd kot S, ves pohabljen, hudobni otroci pa smo ga dražili s klici Baj-baj.) Torej ne Baj, ampak Uk, uk k pravi NSSi. Nadškof je tudi Nadučo. Ecclesia Magistra.

Klerikove prošnje so kot Narlitanije: "Daj srečen božič kralju Jugoslavije Petru Velikemu"; baš tako: Velikemu, torej je izrinil s prestola znamenitega ruskega carja. "In vsem našim jugoslovanskim bratom! Srečen božič tudi nesrečnim bratom po otokih in Dalmaciji, ki kot mi pod nemilim tujcem hrepenimo po naročju naše matere, mile in svete Jugoslavije!"

Vse je tu na kupu: St, neodrešeni bratje, Maaati, kot da bi jo naslikal St SPesnik Kun(s)t-Künstler. Zdaj pa poanta: "Vse nas zedini, o Bog, ki smo istega rodu in jezika!" Bolj nedvoumno se Kveda ni mogla izraziti: Slcem ne pripada lasten jezik; govoriti in pisati moramo JSlavščino. Torej Kveda ne zagovarja le srboHrščine, ta je prodrla vse do 1990; likvidira tudi Slščino. Temu se reče sicer

Narintegralizem; a v čem je Dgč od Jfza, če ne sme biti nobene bistvene razlike med našimi ljudmi? Na Maovem Kitajskem so nosili vsi celo isti tip obleke; tako daleč Juga ni šla. Slščina je za Jfz le narečje, primerno za govor doma, ne za visoko kulo. Tako mi je prišel sporočit emisar srbske Narlnce, zbrane okrog SANU, Dakritik NdSrbije, a tedaj – kot skoraj vsi Srbi – samoumeven in nadut zagovornik NLFz Juge Nebojša Popov. Danes noče o tem – o svojih nazorih iz 80-ih let – nič slišati; ne prizna, da jih je kdaj koli delil. Zamol jih. Na ta način Srbija ne bo prišla do ARF, s tem ne do LD-PM. Pod Zun LD se nadaljuje regres v PS. Ubogci ...

Tudi cerkvene pesmi so analogne, iz istega VISa: "Mir, sveta devica Marija", ki "hudiču moč zlomi"; "slava Bogu na višavah", kar prevaja Kveda kot: Slava Bogu vsemogočnemu ali najvišjemu ("Višnjemu"). Takšno Narcerkveno občestvo dočaka vdor ItArdov v cerkev.

Ker verniki in njihov DuhVodelj Ardov ne ubogajo, še naprej molijo v Glag jeziku ("Budi Gospodi o srcu tvojem i v ustnu tvojeju!"), Ardi stopnjujejo groznje in pritisk; seveda v Itščini, ki jo Kveda prevaja v srboHrščino: "Non vogliamo messa in lingua barbari! – Nočemo maše v barbarskem jeziku! – Non questa una chiesa romana? Religione romana? – Mar ni to rimska cerkev? Mar ni to rimska vera?!" Kveda krca KC, ki noče biti Nar(odna). Kveda ne opazi, da je ravno za RadNar držo – tudi za Jfz – tujska Rlga zla; Ardi imenujejo Glag jezik za pasji, Kveda odnos Itov do Hrvatov za še bolj Neg: za zločinski. Ardi: "Rito da cani e non da christiani! – To je pasji obred in ne krščanski!"

Verniki se še ne vojskujejo z orožjem, to se bodo v IV. sliki, zdaj še prosijo boga, naj se vojskuje on namesto njih oz. naj jim vrže Sže pred-pod noge. Nar moli: "Reče Gospod Gospodevi mojemu: Sedi odesnjuju mene: do ondeže položu vragi tvoje pod nožiju nogama tvojima." Nar prosi za Zmago nad Sži. Šele ko se pokaže, da Katbog ne stori ničesar, da bi ga zaščitil, vzame Nar usodo v svoje roke, to je bistvo fza, in deluje namesto boga, čeprav – kot Kfz – v Njegovem imenu. – Ne razloči se prav dobro, kdo je pravi Gos: bog ali Nar? To se ne ve niti v primeru DSKC: ali izvaja svojo voljo nadkozol v imenu boga oz. svoje DSD grupe, ali bog pošilja Rodeta kot VojSnika zoper divje Amonite, komunistične ardite?

Ardom je dovolj retoričnega nadletavanja; prehajajo k stvari, k tistemu, kar je srčika fza: k Umoru-likvidaciji, "(Besni in divji): La messa in latino! O facciamo foco! – Ali boste maševali po latinsko ali bomo streljali!" Mislijo resno, pristni fz misli zmerom resno; šele DaPsfz retorizira. (Morda bi tudi ubijal, če bi ... kaj? si upal?) Najprej streljajo Ardi v luster nad oltarjem, nato, ker nekaj neoboroženih pomorščakov zgrabi Arde in jih skuša vreči iz cerkve, potegnejo Ardi revolverje in "streljajo". Odmevata dva krika: kletev ("Porchì Schiavi!") in molitev. Dokler ne zakliče Mlada žena: "(sredi cerkve pade mrtva) Jezus Kristus, ubili so me!" Tedaj Nar v strahu zbeži. Na koncu **Ardov** – to je sporočilo drame, njena zgodba – se ne boji več, z orožjem v roki premaga lte.

V cerkvi se je dogodil umor; glej Eliotovo in/ali Anouilhovo dramo o škofu **Becketu: Umor v katedrali**. Gre za Stsk; duhovnik: "Božja cerkev je oskrunjena s krvjo! Na sam božič! Arditi, bodite prekleti, ker nam skrunite sveti božični mir!" Drama prehaja v območje Sti. Iti odgovarjajo na ldnčin; St je tudi Stumor: "Ammazare tutti questi Schiavi! – Rimsko cerkev so spremenili v pravoslavno krčmo! Svinje! Kot pse jih je treba pobiti!" Tako je HršNL v III. sliki umoril Izda Rika: kot svinjo-psa. In KomPrti 1945 vrnjene Dmbce: PVD.

Ker brani Starec oltar, ubijejo Ardi tudi njega; "smrtno ranjen se zvrne na oltarne stopnice." Mašnik svetuje vernikom: "Rešuj se narod!, sam pa ostane v

grandiozni pozi naslonjen na oltar." Her. Zdaj hočejo ubiti tudi Duhovnika: "Ammazare il prete! Questo agitatore serbo!" Ko ga skuša Mladenič rešiti, streljajo vanj, ubijejo tudi njega. Zdaj leže v cerkvi že tri žrtve, ki so SŽ.

Po trojni Si-umoru, ki ustvari tri SŽ, naredi avtorica premor. Ugotovi – Glas Žene: "Sam Bog se je zgrozil" nad Stsk dejanjem Barov; nato zapiše obširnejšo didaskalijo: "Sonce sije grozljivo na oltar, na duhovnika v ornatu, na starca in moža, ki ležita mrtva ob njegovih nogah, in na mlado ženo, ki leži stegnjena sredi cerkve, kot jagnje, ki ga je volk iztrgal iz črede in razmesaril." Podoba je iz **Svetega pisma**, je Rlg-FKC izvora. RLH-Meš temelji na takšnih (pris)podobah o Hudiču in čredi NeČi ljudi; hudič zamenjuje kot Klavec Dobrega pastirja.

DgZn odkriva, da je FKC VIS sestavljen iz dveh faz-podob: iz mirnodobne in vojaške. V mirnodobni vlada Dobri pastir, ki pase svoje ovce v varnosti, vojno stanje pa pomeni, da se od nekod priklati v pastirski paradiz – v pastoralo – Volk-Hudič, jemlje Pastirju, ki se skaže kot Gos črede, njegovo last (ovce). Pride do dveh AgrEkzld, ki se zapletata med sabo v vojno oz. – v MagSak VISu – v SV. Na THM-krogu je to vrh kot smodel EDč. Vdor hudiča je vzrok-povod za to, da se Dobri pastir RR v še zmerom Poz Vojskovodjo, vendar kot vojščak tudi v bitje, ki ubija, ubija Zlo-zle. To je Strašni bog Kaznovanja in Maščevanja (RPP) iz **Stare Zaveze**; brez njega tudi v DSKC ne gre. Čl namreč opaža Vojmoment v Dobrem pastirju; ta nima naloge le varno pasti ovce, ampak jih tudi zaščititi; MePu napada hudičev(sk)ih sil pa je edina ustrezna obramba Vojravnanje.

FKC – in ideologije, ki iz nje izhajajo, tudi Fz in Kom – s tem razloži, zakaj so Kl(eriki) enako kot Pl lahko tudi strašni ubijavci, seveda v imenu PN-RPP. Z vojno (s SV) ne odnehajo, dokler ne dosežejo zmage NSSi. Če je ne dosežejo, kot v 30-letni vojni, morajo pristati na kompromis, vendar imajo ta kompromis le za začasen; traja (naj) tako dolgo, dokler naši Vodlji ne bodo ocenili, da je nasprotnik oslabil, tedaj ga je treba odločno nagnati, premagati. Če ne gre Dgč pa spet z vojno, ki je zmerom (Strno) SV, ker jo vodi NSS, ki je od boga, zastopa voljo edinega pravega boga. To je primer SPED, od **Človeka, ki je umoril Boga**, obravnava položaj v Slji MV oz. 1942, do **Vsta**, ki obravnava položaj po vojni, recimo 1950. Kvedin Jfz na enak način utemelji svojo SV: "Nad Baško in nad celim otokom Krkom besno divja burja in kliče po maščevanju." Beseda je izrečena; z njo program vsake NSSi, ki še ni dokončno zmagala.

Kveda razloži Duhovnika kot Čla, za katerega je Tip Krš ljezen. Tu se nazorno vidi, kaj pomeni za KC in za Jfz, ki se poji pri FKC (tudi za DSKC), Krš ljezen. "Arđiti so stekli za ljudstvom iz cerkve, v cerkvi pa je ostal duhovnik v zlatem božičnem ornatu sam s trojico mrtvih iz svoje črede, ki jo je ljubil bolj kot samega sebe." To naj bi bil paradigmatičen primer ljezni do bližnjega. Ne do Dra. Čreda vernikov je čreda udov naše Klde, NSSi, naše Cerkve, našega Nara; odloča izraz Naš. Pastirju je njegov-naš bog kot Najvišji pastir zaupal čuvanje črede-Čloštva. Pastir postane Dobri pastir, ko je svoji-naši čredi zavezan do kraja, do Si, kot kapitan svoji ladji. Naš Gos ni poljubno ravnajoči; kadar bi ocenil, da smo mu (kot čreda) odveč ali da od nas nima več koristi, bi nas zavrgel ali prodal. Tako ravnajo (MešKpl) trgovci, ne pa PS udje in knezi, ki se ldn s svojo čredo kot edinim veljavnim St Nar Org telesom, organom, ki so jim glava. Med čredo in Pastirjem je krvna zveza, zveza na Ž in S. Ljubiti bližnjega pomeni ljubiti svoje-naše do Si. Jasno je, da ne gre za LdDr, ampak za LdNSS: za KlasTrad Pog Rlgo. JKrova zamisel o LdDr je izgubljena.

Duhovnik drži v St žalosti nagrobni govor ubitim-padlim; najprej starcu, s katerim sta bila od detinstva Prila. Poanta (na)govora je, da so hotela neurja starega ribiča "tisočkrat vreči v morje v temnih nočeh, ti pa si jim kljuboval". Premagal si jih, nisi pa mogel premagati nasilja, ki te je doletelo zdaj: "da pogineš na sam sveti božič v domači cerkvi od zločinske roke italijanskih banditov." Vendar moja razlaga ni trdna. Gre namreč za Hrš slovnico, po kateri (tudi v slabi Slščini) je sporočilo izjave dvoumno; Kveda piše v izvorniku: "Oluja je htela, da te zbací u more, odolio si, da pogineš na sam sveti božič." Torej: zato si tolikokrat kljuboval nesreči-usodi, da bi umrl na božič v domači cerkvi. Kot da je zadaj namen.

Namen kljubovanja ni bil v tem, da bi mornar preživel, torej Ž, ampak da bi umrl kot SŽ, torej S. To je bistvo Krša kot SM Mag Alge, ki ne more premagati AD v sebi, le RR jo tako, da naredi iz Si St S: SŽ. To je bistvo FKra. Cilj Krša je v posmrtnosti, torej v Žu, ki je K-VeS(mrt). V nebesih se ne plodi, razvija, spreminja; ostaja samo sebi ves čas enako, s sabo Id(n). Prav to – t(akšn)a nebesa – je zagledal Can v svoji **Vidi** kot okamneli paradiz Abs negibne jalovosti in Si; glej mojo ES analizo v knjigi **Pravi in nepravi**. – S prevodom v pravilno Slščino sem ta bistveni, a Prikr temelj v Kršu zabrisal. Nek jezik ga izrazi, drugi ne.

Mladeniču-možu naredi Duhovnik nekoliko Dgč nagovor. Stil priredi Narpesmi srbskega navdiha; srbska Narpesem je namreč posebej Tip, ker bolj kot ostale na Balkanu pristno izraža PS. Srbi so se še 1992 pokazali kot PS, ki se je deklasirala, lmp, se RR iz Ideanebeškega Nara kosovskega mita v pobesnele Lumklavce zblojene Krví. V Kvedini Rci – v Jfzu – zveni prelepo, kot da bi govoril Rod sam. S stališča THM-kroga gre le za IdeaHarKldo, ki maskira Agrčkzldo.

Duhovnik najprej aludira na mater ubitega; Mati je Tem vrednota v PS. "Kaj bo storila tvoja stara, bolna mati, ko bo slišala, da so ji ubili sina edinca?" Nato pa na KulDv retoričen način izrazi svojo ldNSSi, torej tudi do fanta-moža, ki je ud naše črede. "Legel bi na tvoje mesto, bil namesto tebe, ker so moji lasje kot sneg z vrha Velebita, tvoja glava pa mlada, lasje tvoji kot vranja krila."

Za PS, s tem za (J)fz, ki obnavlja PS, je Čl isti kot Nv. Regres iz Kulstanja v Nvstanje, v – predpostavljano – pristno bit, ki je obenem bog in Nv. Glej PV-De liriko, Šalijevo, Beličičevo, v duhu Kocovih **Prvih pesmi** in **Zemlje**. Balantič jo je od znotraj destruiral, ko je v par Nv-bog vnesel Človo – predvsem Sek – slo, njegov eksistencialni nemir, blodnjavost, nezadoščenost, norost. Bor jo je v imenu RazrMrkZge tolkel od zunaj, a manj uspešno kot Balantič, ki jo je – verjetno nehote – od znotraj. De-ideologi po vojni tega niso niti opazili.

Se pa Nv kaže tudi kot poosebljena (Per) z NarZgo; nastaja za Fz Tip trojstvo: bog, Nv, Nar (kot DbZg). "Burja je zajokala, ko je padla z visokega Velebita na modro Jadransko morje. Kot da prinaša pozdrave od daleč, pozdrav in stok gneva daljnih bratov." Ta stok gneva napoveduje iredento, pomoč Bra s kopnega tudi v orožju pri vstaji Puntarjev-Aleksandrovcev, tj. JNla. (Kasneje pa JLA.) Vse se sintetizira. Fz je Inf-sinteza vsega, kot vsak Tot. V tem je njegova – začasna – moč, a obenem na dolgi rok nemoč, saj blokira in ukinja diferenciacijo.

Analogno govori duhovnik mrtvi ženi: kako bo trpel njen mož, "ko se bo vrnil iz Sicilije, kamor so ga odgnali Italijani?" Podatek je točen: Fzlti so res zapirali domačine in jih internirali globoko v lti. Tudi – 1942 – MOča, poslali so ga na otok Ustica med Sicilijo in Neapljem. V lji lti res niso imeli kaj iskati, razen osvojeno zemljo. Sklicevati se na to, da je bila lja nekoč Emona, rimsko mesto, Fzlti pa je legitimni dedič cesarskega Rima, kot je Musso dedič imperatorja Avgusta, je – milo rečeno – za lase privlečeno; a kaj, Tot sistemi živijo od za lase

privlečenih interpretacij. Hitler se je imel za cesarja Barbarosso, za Friderika II., Stalin za zmagovitega Pugačova ali Stjenko Razina, Tito za uspešnega Matijo Gubca, Bor za Črtomirja, ki ostaja zvest Pogveri.

Ko se bo ženin mož vrnil, bo našel le grob. Ta grob je središče **Ardov**; St grob (glej prizadevanja STH, ki gredo v isti smeri kot Kvedina, SH je Kvedina vnukinja) je središče vsakega Fza. Ne le prve tri slike **Ardov**, tudi IV. slika podaja St umore, ki terjajo-dobijo grob(ove). Izda Rika vržejo v morje, kjer ne bo imel posvečenega groba. A kaj, Nv je najširši grob in ker je sama St, bo v nji dobil lzd najmočnejšo maternico, na to so Sodniki pozabili; iz nje se bo vračal. Izdajavstvo je Strno.

V Dv se iz Neg vrednote RR v Poz; kajti kaj je nenehoma vse vsebine zamenjujoča tržna tekma kot nezvestoba sleherni stabilni biti? Izdajavstvo je nezvestoba, če jo vrednoti PS. Če jo vrednoti KplLD, postane dinamika čim hitrejšega obračanja Kapa na finančnih trgih, obenem pa čim bolj Sv ustvarjalno konstruiranje novih modelov kot PojObrov v DaZni. Šele ko postane tlačan lzd v svoji Noti in to svoje izdajavstvo sprejme (RR v Poz), se Not osvobodi podrejenosti biti-Gosom, kot jo terja Slom v **BlaNi** in že prej Trubar v **MalKatu**.

Tu je vzrok, da sem si že od malega zadal za nalogo, da bom lzd in ne zvest podložnik. Tudi ta moja poteza ostale tako moti. Upam si, kar delajo oni potihem. Jaz sem celo ponosen na to, da sem šel – že MV – skoz vse tri Tem faze-modele ČI-sveta: skoz Kom(Ptjo), Lib(RLH) in KC(Krš). Da sem si upal iti skoznje. Ponot sem jih in pustil za sabo; ohranil v sebi, a ne kot vladarje nad mano. Zdaj sem Iskavec Dti, ne bivam v lDnarih, lDdbah, lDžavah, ldsistemih. Tudi bivam v njih, a kot lzd.

Ravno to dinamično Strno RR skuša KC ustaviti; to je namen njenega zaklinjanja: Mir vam bodi! Vsem trem mrtvecem zaželi klerik na koncu svojih govorov Mir. "V miru božjem spi, mladenič", žena, starec! Idealno je, da bi ČI-ovca živel, kot da spi: popolnoma pacificiran. To je vzor NeČi za KC. Takšnega FKra si je izdelala KC. FKr je tak, razen kadar mora braniti svojo čredo; tedaj pa postane strašen Sodnik-kaznovalec (zlih). Tedaj se mora tudi ovca RR v St kozla, ki neustrašno napada Sže, kot je 1991 med desetdnevno Sl velevojno neustrašni TH napadal srbske tanke, jih polival z bencinom, zažigal, v njih cvrl mlade srbske vojačke. Tedaj mu je bilo Ž še (naj)bolj St; kajti Ž=S. Kot za STH se konča tudi I. slika **Ardov** s SŽ in grobom. Pred tem s svečanim pokopom, nato s spravo, ki je zmaga NSSi. To je poanta konca **Ardov**, IV. slika.

Duhovnik spregovori svoj zadnji – I. sliko zaključujoči – monolog: "(vrne se pred oltar, se tam vrže na kolena, dvigne roke)". Prizor je obreden; (J)fz sprejema obrednost od KC. Hitlerjev Ncz je imel še posebej posluš za ritualno estetiko, ena njenih soavtoric, Riefenstahlova, praznuje prav te dni svojo stoletnico. Dokazuje, da je lahko Fz na nekaterih območjih zelo virilen (gospa – gospodična – ni feminilna).

Govor je Tip, splača se ga analizirati: lepo se vidi, kaj je Hin(avstvo), kaj Prikr(ivanje). Klerik začne z odpovedjo Mašču, kakršnega izvaja ČI: "Gospod! Ne smem te prositi za maščevanje", čeprav bi te rad, " kajti danes je božič", praznik Miru, "jaz pa sem duhovnik; maščevanje si zadržal zase." Jasno: Krš ne ukinja Mašča (kot izvajanja RPP); prepušča-delegira ga bogu. Ta se maščuje, ko pravično razsoja in kaznuje. Kršbog se ne odpoveduje Mašču v imenu lDr. Mašč vzame iz rok nemočnega-diletantskega Čla, izpelje ga sam na profesionalen način. Seveda je to želja: po Našem bogu profesionalcu oz. Vsemogočnem. V stvarnosti se zmerom znova skaže, da tudi Naš bog ni vsemogočen, niti zmaga ne prepogosto.

Maja 1945 se je potulil in pustil svoje-naše, da so jih Komsti razmrcvarili kot volkovi jagnjeta. Tudi vse od padca Komrežima 1990 ne pomaga DSD grupi. Ko se

že zdi, da jo bo spravil na oblast, 1996, pusti hudiču, da uboge Kane prelisiči (Hudič v liku zamurskega Pucka); zdaj so na slabšem, kot so bili pod Ptjo, tako vsaj ugotavlja veliki Um DSKC – nadkožel Rohde. Mašč boga je tako daleč, da jemlje Čl-KC Mašč v svoje roke, kadar le more. Hudič je to, da danes tega ne more; nima moči, volivci ne podpirajo Būka, ki ni bik, ampak Puk-ec-Pikec, reklama za toaletni papir. Kaj bi dal Roden, da bi našel KatPolika, kot je bil Hren! Pred tednom dni je šel klicat Hrena na samo Uršljo goró: pridi in zagreni bivanje hudičem, banditom, arditom! Vieni, Tomasseo!

Za KC-klerika in za Narduhovnika je božje Mašč isto kot prošnja: "Pokorno in ponižno te prosim, kot tvoj nevredni hlapec, odreši Baško iz italijanskega suženjstva!" Odrešiti=maščevati se. "Odreši mojo Istro izpod tujskega jarma!" In jo daj Hrški-Jugi. KomPtja je 1945 dosegla, česar nista dosegli ne KC ne Juga 1918-22. Problem se je zdel rešen, a glej ga vrabca: od 1991 naprej se je oglasil znova, 2002 povzroča že incidente med dvema državama, ki sta obe (od)rešili Istro izpod tujskega jarma, zdaj pa trgata isto zemljo druga drugi iz rok-krempļjev, iz zob. Vsaka od njiju (če ne računamo na Ito, a bomo morali tudi nanjo kmalu računati, pač, kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima) je prepričana, da ima St pravico na istrsko zemljo. Alina mati je bila rojena v Istri, v Materiji, kot Silka; moja bisbisbisona Natalija Simotić že v 18-em Stolu kot Hrvatica v Voloskem. Preselila se je v Sljo, v Ilirsko Bistrico, njeni otroci so postali Slci. Imam(o) torej pravico celo na Volosko, na Opatijo, na R(ij)eko (Fiume)?

Komst Tomac se ne razločuje mnogo od Hrščz poglavnika Tudjmana; HDZ veljak govori v Hršparlamentu, sam sem ga videl-čul po HršTeVe, da Hrtje ne bodo podarjali Slcem teritorija, ki so ga osvobodili s krvavimi žrtvami; hm, krvave žrtve in vojna v Piranskem zalivu, kdaj? A kar še ni, še bo. Umaški ribič na ribe Latin bo ustrelil – ulovil, zaklal – Slškega ribiča na duše Starfravca, Starmandeljca Latinovića (niti ne več Vlaha), tekla bo St Kri dveh Slavbratov. Regres v mitske začetke Čloštva: k Romulusu in Remu, k Polinejku in Eteoklu, h Kajnu in Abelu. Fino. Vsekakor pa: Fz je spet aktualen. Duhovniki po Slskih in Hrš cerkvah bodo kmalu molili za zmago NSSi, blagoslovljali orožje. Ne več: **Zbogom orožje!**, ampak Pozdravljen kalašnikov!

Oba brata Posn(emata) Jfz Kvedo iz leta 1922; neverjetno, a resnično. Klerik ne more biti bolj jasen: "Ti, ki si dal svojim narodom vsakemu svojo nprav" – Slci in Hrtje niso poseben Nar, duhovnik misli na JSlave, lti pa sploh niso Njegov Nar, ampak jih je porodil-povrgel sam ta Hudi – "in vsakemu svoj jezik", JSlavom Jsrbščino, "vcepil v človeška srca ljubezen do svojega in sovraštvo do tujega." Kje, kdaj se da prebrati bolj nedvoumno izjavo o Mori-ideologiji Ncl-fza kot v **Ardih**? Po volji samega boga mora Čl ljubiti svoje-naše (NSS), tujstvo pa sovražiti! Ljezen do Našega je isto kot Sš do tujega. Mir=vojna. **M=A. Ne=Pe.** Ker KC uči tako, ni čudno, da je glavni netivec Nar nestrpnosti v Slji Kršgibanje, ljudska oz. KD stranka bratov (!Br) Podobnikov, ki že po priimku terjata od vseh, da smo si podobni-isti; kdor nam ni podoben in isti z nami, s Kldo, je lzd, v prepad z njim, prereži mu grlo, hudiču, (P)lzdul!

"Daj, naj imajo vse ovce ene črede enega pastirja!" Papeža? V **Ardih** ne; tu je mišljen Peter I. kot JSrbski kralj. lti mislijo na Mussa, Komsti kmalu na Tita, DSD na Janšo ali Rodeta, zmerom na Ć(di)nega, ki bi nosil sicer škofovsko palico kot ZnaSi VeMiru, a po potrebi z njo udarjal neposlušne po riti, v sili pa bi se palica RR v mačeto, puško, porajkelj za pobijanje tujcev in lzdov. To je FK model: en bog pomeni enost Kldo.

Prošnja je navidez Rlg tipa, dejansko, kot tudi v DSKC, meri na Db stvarno, na oblast: "Naj se zedini, kar hrepeni, da bi bilo eno! Usmili se, Gospod! Usmili se nas otočanov, ne daj, da bi še dolgo prezebali pred materinimi vrati! Daj nas Jugoslaviji!" Tako.

In sklep: "Grozno nam je pod tujcem, ki nam kot kača maže, kar nam je najsvetejše." Kača, St, **Žid**. "Naj tudi ta nedolžna kri vpije z mojo molitvijo vred k Tebi, Gospod: Svoje daj svojemu!"

Točneje: Naše našemu! Kri je St in NeČi zato, da bi lahko terjala St Mašč.

4

II. slika **Ardov** prinaša v dramo najmanj novega; več ali manj ponavlja rečeno v I. sliki. Niti prizorišče ni dovolj Raz od cerkve, v kateri se dogaja **Krvava maša v Baški**. Prestavljeno je sicer na poseben otok – **Na Košljunu** pomeni na otoku Košljunu –, vendar pred samostan, ki je analogon cerkvi. Ardi na enak način vdrejo na prizorišče, kot so v **Maši**, plenijo po samostanu, kot so divjali v cerkvi. Tudi glavni liki obeh slik so isti: kler; v **Maši** svečenik, na **Košljunu** štirje patri in trije fratri, zraven še več glede na stopnje posvečenja neopredeljenih frančiškanov in nekaj gimnazijcev. S Hrš Narom ravnajo Ardi enako kot v **Maši**, le da ubijejo tokrat le dva, medtem ko so v **Maši** tri.

Razlika je morda le v izboru stanu, ki je glavno jedro HršNara. V **Maši** so bili to ribiči-mornarji oz. njihove žene in otroci oz. ostareli mornarji, torej preprost NL, medtem ko so frančiškani in srednješolci predstavniki Narlnce. Ne laične, kot so sodnik Milan v **Spadu** in zdravnik Bor(an)ski, tovarnar Rakuš, gospa Logarjeva v **Nihti**, ampak klerične. Razlika pa ni bistvena, kajti s stališča Jfza je vsa Narlnca posvečena. Posvečena je po Narbogu, po pripadnosti pravemu JHršNaru, po zavestni odločitvi inteligentov, da so – hočejo biti – aktivni požrtvovalni udje JHršNara. Glavni bog v Jfzu je J(Hrš)Nar, ne Katbog; ta je šele drugostopenjski. Vreden je in pravi, če – kolikor – podpira Narboga.

Kveda hoče z Raz toposi podati HKD celoto neodrešene HršJuge: zaliv s cerkvijo v Baški, otok s samostanom, analogen tistemu iz Tavč-Nučičeve dram(atizacij)e **Gledjevića-Svitanja**, glej MSI in **Pojas** k nji v Pnizu **ČD 4, Pogodba**. V III. sliki je spet zaliv, vendar divji, brez samostana-cerkve, morje kot takšno; v IV. je mesto-trg, ki je upravno oz. KulPol središče otoškega Nara: Punat, asociiran kot Pun(a)t. Njegovi udje so Puntarji-Uporniki, seveda zoper tujce; edino ta(k) upor Jfz dovoljuje, celo spodbuja.

Nekaj poudarkov pa je vendar novih, posebnih. Recimo opis otoka Košljuna; je ZnaSi za paradiž na zemlji. Sporočilo je jasno: JHrš dežela – Zemlja – je kot St že sama na sebi paradiž. Tujci – lti, Ardlti – nam jemljejo raj. Bodisi da nas izganjajo iz raja, kot tiste otočane, ki jih internirajo v (južni) lti, bodisi da si ga prilaščajo. Zgodbo-mit iz **Stare zaveze** se da tolmačiti tudi tako: Hudič je Tujec, ki si je poželetel priposestvovati-osvojiti paradiž. V ta namen izbira-uporablja Raz metode: korumpira prebivalce paradiža, kot je Kača-Satan Adama in Évo, Ardlti Riika, AvsHršseparatisti Proda (**Spad**); enako v **Vnuku**. To je prva faza: spodbujanje Not

razkroja. Zato Tot tako svari pred tujcem kot Sžom: Tujec prisluškuje, spletkari, zastruplja. Kdor ni povsem na liniji Narenotnosti (Tot gibanja), je lzd.

S stališča jezikoslovca Topa in planinskega Orla (to je njegovo PrtDmb ime) Klinc je Sž vsak, ki se ne ravna po pravilih prave-lepe IdeaSlščine. Klinc besni nad Domlzdi, ki so DomZlatoroga prevedli v Goldhorna in ga takšnega zdaj reklamirajo po Izdplakatih. Triglav ni le ZnaSi za Sljo; je tudi za paradiž. V Fzu nadomešča Zlatorog Nvboga. Če Nvboga preimenujemo v Nemizraz, v Goldhorna, je tako, kot da bi sami izročili našega boga tujcu, ta pa nam bi ga vrnil kot potujčenega, kot Goldhorna. S tem je Slov izgubilo svojo KulKldo.

Zanimivo: PogŠel, Poglnk, PogNorovci se vnamajo za KršKulKldo kot izvor Slova, Kan Klinc pa za PogSlov. Šel za **BS** (s tem za **Malkat**, za **BlaNo**, za **Žida**), v katerih je temelj-smisel-cilj Katbog kot Abs Gos; Klinc za Zlatoroga, ki mu je težko reči, da je KatSnik. Dramatiziral ga je Libec Aškerc, ga imenoval **Zlatorog**, ne Goldhorn; Zlatorog je kozel, je pravljичno bitje iz SifolkTrade, analogno kot Zeleni Jurij. A če upoštevamo, da je izbral Zelenega Jurija kot nadomestno ime za Kralja Matjaža oz. za Dmb Junaka ravno Jel v SKNcz drami **Vst**, je zveza podana: Klinc se bolj nagiba k SKNczu (Sl Kl Nczu) kot k **BSom**. **BS** imajo Nvo za obremenjeno z GhK, Ncz za vir paradizialnosti. **BS** ne govorijo o Slovu; Slov eksplicirajo šele Ncl drame Katizvora, **Zlatorog** duhovnika Abrama. Paradiž je Slja, ne vrt Eden sredi Mezopotamije. Seliti paradiž med Arabce ali k predjudovskim NLom je izdaja Slova, je lizanje pet tujcem. Paradiž je Narvrednota; Judje so to razumeli, ko so ga iz Mezopotamije, od koder je njihov ded patriarh Abraham pobegnil, prenesli v Kanaan, ki jim je postal obljubljeni dežela.

Ubogi Hebrejci so paradiž šele iskali, morali so si ga osvojiti, pridobiti nazaj (?), medtem ko je Slcem že dan. Deželo pod Triglavom jim je že pri stvarjenju namenil-izročil bog, kot pravijo Sl pravljice. In zdaj pridejo Izdbarabe in jo zastoni šenkavajo ptujcem, jo imenujejo namesto Slja Goldhornovina (Goldhornland). Dovolj je, da žlampamo neko ptujsko Golding pivo ali vino, namesto da bi ga imenovali ali Zlatober ali Zlatoust (po Torkarju) ali Zlatica, za Že, ali preprosto Slsko Zlata. Recimo Klinčeva Zlata. (Je to roman **Klinčevo zlato**, analogno Hrščeskemu **Zlatarjevemu zlatu**?) Šelu, ki je višji estet, bi se prileglo dekletu po imenu Zlata **iz Zgornje Davče** ali s **Triglavskih strmin**. (Tam je Minka, pač po **Slavčku**, ob njej je Zlata Minka, nikakor pa ne zlaMinka.) Sta Kugy in Tuma mar plezala po Goldhornovih policah?

Če bi se Kveda odpovedala Jfzu in sprejela SNcz, bi bila pogodno vsakršnim Klincem in Klancem. Kveda ima posluh za paradiž; škoda, da ga je prenesla iz Slje na otok Krk, kolikor PePKo in njegovi tudi Krka ne štejejo med Sl otoke; to se bo videlo pri novih pogajanjih s Hrško, ali bo šla razmejitvena črta med državama po morju med Krkom in Rabom. Bogve katera od obeh držav bo terjala zase Goli otok, ta biser-paradiž izpod Velebita, ki bi že zaradi ZgldeolTrade spadal k NSSi?

Kveda piše v uvodni didaskaliji: "Otok je majhen, vendar prelep kot božje oko." Kaj je lepšega od očesa, kaj od očesa, ki krasi božji obraz? (Podganar Ogorevc bi dejal: ksiht.) Böcklin je veljal za slikarja Lepote, a to je Deklepota, medtem ko je naša Jlepota zdrava, kakor terja Fz: "Na Böcklinovem otoku smrti je mir težak in melanholičen, tukaj pa je veder, sončen." Sonce je glavni subjekt Aškerčevega **Zlatoroga**. "Tiho varno mesto pobožnih duš, ki so se odrekle svetu." Opa! Svetu že, če pomeni svet prazno Dab blebetanje, kakor ga prakticira in terja Klinčev alter ego Klabs in ga imenujem klabusanje-klobasanje. Ne pa svetu, ki je bistven kot St

bit; ne pa – edinemu pravemu – Naru: JHršNaru. II. slika bo pokazala ravno to: da živijo-delujejo menihi-frančiškani v sami srčki JNara, za Jugo Petra Karadjordjevića, ki ni le Ort vere, ampak sintetizira OrtC in KC v JNclC ali celo že v JNczC, vsekakor v JNarC.

Topos povezuje (pre)lepo (najlepšo) Nvo in (pre)lepo (najlepšo) KuloZgo: "Na desno samostan in cerkev še iz dobe Frankopanov; na levo kapelica, grobnica Frankopanke, ki se je poročila z beneškim dožem, tam živela v sijaju in razkošju, pred smrtjo pa si je zaželela, da jo pokopljejo doma, na obalah domačega hrvaškega morja v rajskem miru Košljuna." Zlahka bi si zaželela, da jo pokopljejo na rajskomirnem otoku sredi Piranskega (bolje: savudrijskega) zaliva; a so ji uresničitev želje preprečili kleti Slci, ki so ji tik pred tem potopili rajski otok imenovan Koštrun; bogve kako je to po nemško? (Bock? Böcklin?) Koštrun je bil bližji Benetkam, zaliv pred Sečovljami pa je od pamtiveka hrvatsko more, kot je dejal pokojni Hršdiktator Tudjfrau, Strno pa je njegovo izjavo pred par dnevi ponovil SI Zunmister Rupel, ko je rekel, sam sem ga slišal-videl na TeVe, da je bil Piranski zaliv od njega dni – od pamtiveka – Slski. A ker je bil Rupel nekoč ludist in s tem vendar v Krit skeptični distanci do sebe in svojih izjav, se je spomnil, že pred kamera, da ga je posral, in se je popravil: no ja, zadnja desetletja. Sicer pa je to isto: s stališča SND je pamtivec ali Ve čas, ki traja od nastanka SI republike 1945 ali celo le od 1991. Kar je bilo prej, sodi v temno predZgo. Baje so imeli prej St zaliv v posesti Benečani, tj. prekleti lti, kakor sugerirajo SSD, Jurč in Voš v **Vidah**, Aškerc v **Goldhornu**; trgovci iz Benetk (Paoli) so same npravne svinje, Zapli, barabe, enako kot grof Alberto; kar je prišlo iz Benetk, je bilo za SlavSlce zlo. Posekali so hraste na Krasu, opustošili SI St zemljo.

Frankopanka sodi vsaj po ovinku – po krvnih povezavah – v SZgo, s tem med podpornike Slskih tež; ata Habjan ni edini, ki misli tako. Ena Frankopanka (Elizabeta) je bila žena Friderika Celjskega, glej vse polno dram iz Celjskega ciklusa, glej tudi moj Pniz **KoC**. Friderik jo je res dal umoriti, a zato, ker ni bila na višini SI zavesti; Hrtje se niso dovolj zavedali, da so le balkanski Slci. Ni en Frankopan (Franjo, Krsto) prevajal Moliera v Slščino, s čimer je dokaz(ov)al, da je sam Slc; da je vsa Hršlita le pododdelek SLite. To trdim tudi jaz, ko v JHrščini napisane 4-drame dame Kvedrove vtikam v SD. Res se HršLZ sramuje teh dram; morda pa bi jih Hrtje zamenjali za Piranski zaliv.

Kaj je več vredno: nekaj slane vode ali model fza, ki mu zamenjaš le €S nazive in se iz Jfza RR v Sfz? Naj imajo Hrvatje ta zaliv! Slci bomo zgradili nad njim umetno skalovje, nanj naselili Goldhorne, ki bodo scali v Hršvodo in jo onečaščali. Hrvatje niso vredni česa drugega, kot da lokajo scalino, tj. naše odpadne snovi, mi Slci pa bomo anektirali paradizialne otoke Tihega oceana ali od kjer koli, recimo Deviške otoke. Na Tahitiju je živel Slc, tj. lik iz SD, glej Mrakovo dramo **Beg iz pekla**, slikar Gauguin, in tisto zemljo imel za paradiž; priposestvoval jo je – skoz dejanje NclMraka – Slji. Fantaziram? Ne! Bistvo fza je, da se prepušča takšnim sanja(rija)m (Hitler je Germane izvajal od prebivalcev Atlantide), ki so za RLH pusteže blodnje, za taprave pa SŽ(rtve) vreden cilj. Mar si niso tudi kolonialne sile prisvajale ozemelj po Raz morjih in celinah sveta? Malo velja pripomba, da se je to zgodilo v 19-em Stolu. Nemci, lti, Japonci so skušali doseči prerazdelitev oblasti na svetu v 20-em Stolu, v vojnah v Libiji, Egiptu, Burmi, v Pacifiku. Niso uspeli; a en poraz še ne pomeni dokončnega poraza. Prej ko prej bo spet kdo poskušal; zakaj ne bi Slci? Morda pa bo Zg 20-ega Stola SV med Slci in Hrti za nadvlado na svetu? Se bosta udarila nova velika diktatorja Starman in general Rojs? Na svetu

ni nič nemogoče. Treba je le verjeti v energije svojega-našega Nara, pa bo paradiz prej ko prej spet naš.

"Kapelica je v antičnem slogu, bela in mistična intenzivno odstopa od temnih cipres okrog nje." Tudi ta podatek je važen: Fz je analogno mistika, kot je mistično jedro KC. Nar ni manj mistična skrivnost kot vnebovzetje ali brezmadežno spočetje MMB. Kdor veruje v ta čudež – bog more vse –, lahko veruje v kar koli, kar je volja boga. In če je bog Narbog, je mogoče tudi to, da bi mali Slci premagali velike ZDA. Ni to tiha izozadna misel PePKa in ostalih AnAm mističnih ideologov? Če je nekaj tisoč Hebrejcev, lačnih, strganih, izmučenih, ki so 40 let begali po sinajski puščavi, premagalo močne prebivalce Kanaana, Jeriho je padla pod trobentami junakov, ki jim je pomagal bog-Jahve, ali če je nekaj stotin Katšpancev spravilo na kolena močne in bogate Azteke in srednjeameriške Indijance, zakaj ne bi četa neošpartancev pod vodstvom novega Leonidasa PePKa, ki mu stojijo ob strani ata Habjan, praMikl, SRik (kadar ni v psihoterapevtski obdelavi), zadnje čase pa vse bolj tudi moj starejši sin Hanžek, ki ga zanaša v infantilno AnAm SSL, poteptala Busha, ki je v resnici bušman, grmičar, ne pa Eisenhower. (KasO: napisano poleti 2002.) Carstvo Hudiča se bo sesulo kot bi mignil, le ko bo SNarbog to hotel. Vsi na kolena, molimo k bogu NSSi. Prej ko prej se nas bo usmilil in poslal velik asteroid v prekleto zemljo, nastopil bo čas Apokalipse, živi bodo ostali (VoM) le udje NSSi. Hrtje bodo poginili, pa čeprav bodo utrdili Piranski zaliv po sredi z železno zaveso, Slci pa bodo živeli, kot sta Adam in Eva, preden se je v paradiz priplazil (privandral, pritiholazil, priklatil) Tujec-Hudič. Potem bomo zgolj MI SAMI, kot učita KIKveda v koncu I. slike te res podučne drame. – Ne bi torej vpeljali v SIšole poleg domovinske in verske vzgoje tudi uk mistike? Kajti brez mistike – vere v skrivnost – Slci ne bomo uspeli.

Kveda doda vsej lepoti še ton antike; Tadjman je kot Zgar učil, da so prišli Hrtje iz Irana in da so najstarejši EvrNar. Torej so sezidali tudi antični Split; morda je bil Dioklecijan Hrt, vsekakor pa je bil Hrt St Hieronim. "Ves otok je prelep" – "divan" – "zeleni park, v katerem je veliko belih kamnitih klopic za počitek in premišljevanje." Za Fife. "Veliko antičnih stebrov, tu in tam kak kip svetnika, izklesan v kamnu." Ob tem "intenzivna modrina jadranskega morja", Ideasvet je tu.

Po parku se sprehajata dva frančiškana in hvalita svet; preden vdrejo vanj Ardlti, je svet res prelep: "Kako je današnji dan blagoslovljen! – Zemlja čudovito diši, kot da je že pomlad. – Srečna mladost. A tudi starost je lepa. – Otroci in starci so modri, ker nimajo skrbi, zato jih ljubi Gospod Bog. – Vaša modrost greje kot blago sonce." Zgled IdeaHarlde.

Po podrobnem opisu lepote otoka, s tem JHršZemlje, presoja: "občudovati, kako je vso to lepoto ustvaril Bog"; ali pa Nv, vseeno, oba sta v Not sintezi. Kveda dopušča KC, če ta služi JNaru. Nv ji ni kot v RLH VISu snov za evolucijo, za RP; Kvedi je le do St biti Nve. Njena Nv je bližja FKCi kot Mod(erni)Zni. Po svoje se Kveda celo strinja s presojo starca očeta Iveta, ki modruje: "Zdi se, da se nauči človek globoke in radostne božje modrosti" več iz opazovanja lepe-skladne Nve, "kot iz vseh knjig". Za Jfz so knjige – Kula – vredne le, če služijo (J)Naru. Ne pa, kot velja v RLHu, če raziskujejo še neodkrito resnico. Za Jfz je resnica (RPP) dana, znana, tu; le udejanjiti jo je treba.

Ta statična stabilnost Jfza izhaja iz FKCi. Fz je dinamičen v udejanjanju statičnih, tako rekoč Vevrednot Nara kot NvKrvizemlje. Aktivizem-dinamizem fza je v sebi zavrt, medtem ko je v KplZni povsem odprt. Na koncu PM-DaZni ni nobenega cilja, vrednote, niti ne predstave, kaj naj bi bilo na koncu. Na koncu tudi ni Mil

paradiža, IdeaDbe, NSveta. Še Už ni nujen pogoj. PM-Dv misel se potrjuje sama v svojem delovanju; to jo dela za larpurlartistično, za ludistično, za igro. DgZn vzame ta vidik kot Poz, le da ga RR v sredstvo (po)IsUnBDra. V tej točki se DgZn sklada z najbolj Rad PM-eksperimentiranjem, tudi z genetskim inženiringom, kar je za KC (in Fz) nedopustno. NDM.

Po svoje daje Kveda prav celo lvu v takihle izjavah: "Srečnejši, kdor ne ve nič!" Zadošča, da se le ve, kar je na dlani, na dlani pa je, da je paradiž JHrš dežela, hudič pa vsakdo, ki si jo prilašča. Zato se ne gre čuditi, da imajo DaHrtje, ki so nemalo dediči (vsaj Ps)Fza, Slce za hudiče; da jih diabolizirajo.

Ko se raztepe "kakih dvajset-trideset dečkov", samostanskih gojencev-učencev, po parku, sledi precej teksta, ki je za PSt **Arditov-Košljuna** nepomemben; kaže le idilo srečnega sožitja med NarklerInco in otroci-mladino. Ta je NeČi značaja, kot pristoji Žu v raj. Menihi vidijo mladini "v srce". Vsi so blaženi, "ker živimo, kakor nam zapoveduje Bog." Celo "dan je tako sončen in lep, kot da ste ga vi, oče lvo, in persona naročili v raj." Izraz raj se ponavlja hoteno, daje ton, barvo, smisel.

A kaj, tudi raj je le začasen; kot je bil prvi raj v **Bibliji**, je tudi ta drugi na JHrškem ogrožen. Razlika med koncema obeh rajev pa je bistvena. Prvi se je končal zaradi Čl GhKa, drugi zaradi vdora zla-hudiča v naš raj. Prvi kombinira Hudiča-Kačo in Čl GhK, drugi odnose bistveno RR: Hudič res deluje, Ardlti, Čl pa ne greši. Grešijo le zelo redki Pski, Riiko in Prod (podivjana Lummasa, ki je zapeljana), a ti niso bistvo Čl(oštva), ampak obrobneži, medtem ko je grešil v **Bibliji** Čl kot tak, bilo zato kaznovano vse Čloštvo. FzČl je Poz, ker sam obračuna z izrodki svojega rodu (Nara). Rika kaznuje s So, Komste prepove z Obznano, Radiče pastreli 1929 v parlamentu. Zato moja ugotovitev o koncih dveh paradižev ni precizna. Konča se le prvi paradiž, biblijski; ta se bo obnovil šele po Poslednji sodbi ali v Prenovi časov. Medtem ko je drugi le ogrožen (od Ardltov in komaj kakega Izda), a preden se konča, PČ – pravo Čloštvo, ki je JHrštvo – premaga in zapodi Sža iz St ozemlja. SV in SŽ pomagajo, da se – drugi – paradiž obdrži. To je bistvo – vera – fza.

Tudi na Košljun vdrejo Ardlti. Menihi se sprašujejo, kaj naj storijo: "Zaprmo se v samostan, nato pa s kamni po njih, če nas bodo napadli! – To bo nekaj podobnega kot krvavi božič v Baški. Reši nas, sveti frančišek, obvaruj nas! – Pozvonil sem, da bi priklical koga iz Punta. – Punt! – Punčani, Puntarji (morda Punci – Kartažani – v boju z Rimljani) – "nam ne morejo pomagati, goloroki so kot mi. – Moramo poskrbeti za otroke. – Naj jih Puntarji še danes ponoči prepeljejo čez morje v Crikvenico, na naš jugoslovanski teritorij. – Naj vas blagoslovi Bog, otroci moji, naj vas obvaruje!"

Ardlti ravna enako kot v Baški. "Andiamo! In Chiesa! Nel monastero! (Z divjimi krikli: Eja, eja, alala!" Očetu lvu: "Kam si skrili bombe?" Iskanje je pretveza, da bi lahko samostan oropali. Tepejo starca. Menihi pa se ne dajo; retorično so močni: "Bijte nas, če vam tako zapoveduje vaša kulturna Italija! – Vredni učenci komedijantskega pesnika D'Annunzia!" Ardlt: "(potolče očeta Božota na tla, potepta ga) Ti, barbarska svinja, boš žalil našega božanskega pesnika, našega komandanta, ljubljenca bogov!" Sicer pa: "Maščevali se bomo za tista dva ardita, ki ste ju ubili v Baški!"

Tip: v **Maši** Kveda tega podatka ne da; JHrte pokaže le kot trpne SŽ, ne kot ljudi, ki vračajo mero za mero. Ko je podatek sporočen, ga Kveda seveda tako RR, da ne gre za umor, ampak le za pravično-upravičeno obrambo; oče lvo: "Nismo ju ubili mi! Ljudstvo ju je ogorčeno z golimi rokami potolklo, ker ste mu na sam božič oskrnili cerkev!" Linč? Da, a kot PN. V **Nihti** smo srečali ljud, ki je analogno

potolklo zdravnika Borskega, vendar kot krivično nasilje. Enkrat je linč St stvar, drugič Abs zlo. Kakor kdo gleda. MimDč=EDč. Enako kot v polemiki med NOBD in SPED; isto dejanje je ocenjeno od Sžbratov diametralno nasprotno. Šele LD ukine nasprotje (EDč), a tako, da ne naredi le nasprotja, ampak vse, kar je, za nepomembno; vsako bit RR v nič oz. v videz; Dv. NDM.

Ardlti menihe zvežejo, sami pa se podajo ropat cerkev, kapelico in samostan. Ifz udje so kriminalci, udje Jfza Sniki. Itčtk zapove: "Kar je vrednega v samostanu in cerkvi", torej sploh ne bombe, "mi prinesite!" In se rop začne. Vendar ne rop; spet Stsk. Oskrunijo največjo vrednoto Hrške: grobnico Katarine Frankopanke; "mar boste motili njen večni mir?" Nič jim ni sveto. Prinašajo svečnike, zlat kelih; vanj nalivajo naropano vino. Oče Ivo (kot Ivo Urb, ista PSt Fza): "Groza! Cerkev so oskrunili! Tabernakelj razbili. Bogoskrunstvo!" Ardlto nič ne zadrži; Čtk: "Še iščite! Razbijte vsa vrata, vse omare, vse pohištvo! Zabavajte se, dragi moji, kakor znate!" Ardlti so isti kot lummasa v **Nihti**. Ifz=Kom. Jfz pa je nekaj čisto drugega; seveda Kveda ne bi priznala, da je njena platforma Jfz. Izraz Fz je imel Neg konotacijo, ker je bil vezan na Ito. Celo Nemci ga niso uporabili, so raje rekli Ncz, Hrvatje pa ustaštvo.

Kar je za NSS SŽ, je za naše Sže igra. Čtk: "Vam je prijetno igrati mučenike? Vse življenje ste igrali komedijo." Kveda prikazuje Ardlte kot Sže KCe. MV-SD (NOBD) podaja Not povezovalo med Fz in KC, Miheličeva v liku duhovnika padreja Giovannija, ki je obenem Čtk OVRE, tj. ItPP. Na začetku ima Itfz res močno AnKC tendenco; posebno nazorno je vidna v tem, da Mussova Ita noče več šteti od časa FKrovega rojstva naprej, ampak od pohoda na Rim.

Spet se namiguje na raj; Čtk: "Lepo se imate tu! Come in paradiso!" Ardlti skušajo paradiz RR v pekel. Didaskalija: "Sonce zahaja. Morje se je pordečilo kot kri, nebo žari v plamenu. Samostan, kapelica, beli stebri, vse gori v rdeči večerni svetlobi", barvi pekla in Koma. Dogaja se pekel: vpekelnizetje. Ardi prinesejo "na bajonetu mrtvaško glavo Frankopanke." Ko "hoče oče Luka iztrgati arditu z bajoneta ostanke obleke mrtve Frankopanke, ga ta prebode." Umor; še ena SŽ. Še prej pa eden izmed Ardov zabode očeta Božota.

SŽ se nalagajo druga na drugo. To je temelj, na katerem bo Vestala Juga.

KatDSD – posebno skupina okrog Nove SI zaveze – veruje v isto: da bo nova VeSlja temeljila na PVD.

S stališča DgZni je verjetno, da bo temeljila tako, kot je prva Juga; ali pa še manj, saj do nje – do SND kot KatDže – niti prišlo ne bo. Vse bo ostalo pri pobožnih-infantilnih željah.

5

Vsaj tista MV-De, ki je nadaljevala Jfz (ali JNcl), se ne bi smela razburjati nad justifikacijami, za katere se je odločala MV-Ptja-Of; lahko bi jim nasprotovala po vsebini, glede na to, koga je Ptjvrh določil za odstrel-žrtev, ne smela pa bi odklanjati same justifikacije kot metode. Zakaj ne, sledi čez vse jasno iz III. slike **Ardov**. Ta že z naslovom pove, za kaj gre: **Ljudska sodba**; točneje: Nar in Ljud sodba. Izvirnik namreč pravi: **Narodni sud**. Morda pa sploh bolje: Narljud sodišče.

Povojna KomJuga je temeljila na takšnih Narljud sodiščih, ki so ščitila Nar čast, obsojala sodelavce z okupatorjem, mnoge na S.

Paradoksi stvarnosti: industrijec Praprotnik je bil viden član Jfz-JNcl ekonomske elite, pa ga je VOS po nalogu OF-Ptje obsodila-odstrelila. Noben Zgar ne postavlja pod vprašaj dejstva, da je Praprotnik tesno sodeloval s Fzlti; poslal jim je celo zadevno poslanico o nuji organizacije Slcev kot policije zoper Komste-OF. Po pravni logiki Kvede ga je bilo treba likvidirati, enako kot Rika v **Sodbi**. Le da bi ga moral namesto KomVOSa likvidirati gremij SNcl (ali celo SNCz) gibanja, tistega, ki ga zagovarja in uprizarja Joža J. Lovrenčič v svojem **Izd(ajalc)u**, v SPED. Policijski komisar Kante, Hacinov namestnik, je PV – tudi kot Primorec – veljal za vidnega člana Jfz-JNcl usmeritve; pa je že od leta 1941 sodeloval z OF, dejansko preko VOSa s KomPtjo, ki jo je PV preganjal. Mogoči sta bili torej obe odločitvi: postati Riko ali Mate, načelnik v Puntu, oz. Rikova žena Kate, ki soproga opazuje, izda svoji Kldi-Narljudu in ga z njo vred obsodi na S. V tem pogledu je **Sodba** dokumentarčno pomembna drama; tudi kot PSt. Njena estetska narava pa je enaka kot ostale Kvedine drame iz 20-ih let: šibka.

V **Sodbi** poda Kveda, kaj je zanjo – za Jfz – pravi NL: punatski-puntarski ribiči, medtem ko je bil ZelKad iz **Nihte** Neg NL. Ribiči so pravi NL tudi zato, ker sodelujejo z Narlnco, točneje, Narlnca kot Jugo-usmerjena jih vodi, jih ozavešča, čeprav se zdi, da imajo ribiči-mornarji J(ugo)zavest že sami, po svoji biti. Ribiči niso mestni Prol, ampak analogon pravim Km(etom) oz. celo bližji od Km(etov) Nar biti. Km so vezani le na zemljo, so bivši tlačani, medtem ko so ribiči po svojem poklicu Sv narave, kot pomorščaki plujejo celo prek oceanov, morje je neomejeno območje, ki dela ribiče za dinamično-odprte na vse strani. Ni nenavadno, da si je Kveda izbrala za lik junakov ravno ribiče. Ne le zato, ker so lti zased(a)li del jadranskih otokov; ampak tudi zaradi njihove delovno-poklicne ustrojenosti. V 20-ih letih je bila ravno Dalmacija (z Liburnijo) središče ORJUNE, Rad JNcl čustev in usmeritev. Z otokov bi se dalo nekako naravneje ekspandirati v lto, kot iz kajkavskega Zagorja, Tip za vaško revščino in hlapčevskega duha. Ali iz Slavonije. ZelKad je nastajal v kontinentalni Hrški, ne (ali manj) v obmorski.

Nočni sestanek, ki ga imajo Puntarji v zalivu, v zajed med skalovjem, je analogen tistim, ki so jih imeli udje OF MV po zatemnjenih stanovanjih, v bunkerjih, tudi v gozdovih. Gre za ilegalno druženje; na sestankih takšnega tipa, tudi na tem iz **Sodbe**, se obravnavajo nevarne zadeve. Tam ne teče ideološka debata, ampak se pripravlja upor Vojtipa, zbira orožje, vrh je v odločitvah za justifikacije. Motiv podaja Grabnar v drami **Mimo načrta**; v tej seveda že – vsaj rahlo – problematizira takšne sestanke oz. kaže na Not osebnostne dileme in težave justifikatorjev. Kvede to ne zanima. Grabnar presoja iz lastnega EkP MV izkustva, bil je prvoborec, sam član takšnih ilegalnih terorističnih skupin, ve, kaj je pred takšnimi dogodki čutil vsakdo, določen za akcijo, medtem ko dvomim, da bi imela Kveda kakršno koli izkustvo tega tipa. Kveda piše agitko, ne ARF drame. Je pa Tip: 1922 po Kvedinem prepričanju NOB Jtipa še ni končana; kot ni bila za Potrča, ki napiše NOBD **Lacka in Krefle** 1948, Miheličeva NOBD **Ogenj** in **Operacijo** še 1949-1950. Grabnarjeva drama **Mimo načrta** pa je iz leta 1961.

V **Sodbi** je stil ista Ideaca – heroiziranje – kot v obeh prejšnjih slikah: "Tipični primorski ribiči. Močna, koščena telesa. Glave kot izklesane, polne karakternosti. Ko jih pogledaš, občutiš, to so možje!" NOBD agitke niso šle tako daleč kot Kvedina JfzD. Motijo se DSD SLZgarji, ki pripisujejo le NOBD – Ptji – Redo

ideološko-aktivističnega tipa. Ta Reda je znana že od prej. Ne le iz JHrŠD "Izde" Slova Kvede; tudi od Laha, Špicarja, Komanove, Vidica. Le brati je treba njihove drame. Koblar jih Zamol; in – najbrž kar vsi – ostali. **RSD** pa ni v službi Zamola, zato jih navaja in ES podrobno analizira.

Ribiči čakajo na goste s kopnega, ki naj bi jim pripeljali orožje, potrebno za vstajo. (Vstaja je vrednota OF-Ptje iz 1941; MV-De v Slji vstajo odklanja, čeprav so Fzlti še okrutneje zasedli Sljo oz. njen del, imenovan Ljubljanska pokrajina, kot Arldti po I. Svetvojni kvarnerske otoke.) Skoraj so nestrpni, vendar zaupajo v odposlanca; vzrok zaupanja je jasen: "Veslati znajo", ker so "naša kri". V Jfzu – v vsakem fzu – odloča Narkri.

Da bi se zgodila drama, mora nastopiti zadrževalni moment kot sredstvo učinkovite dramaturgije. A tudi Ideolsporočilo drame ne bi bilo kompletno, če ne bi poleg akcijskega Vojmomenta – napetost, ali bodo Arldti ujeli ilegalce-tihotapce z orožjem ali ne – deloval še močnejši moment-tema: NL sodba nad Izdom. Zato je skorajšen nastop Izda Rika ne le zadrževalen moment, ampak bistvo zgodbe. Avtorica izkoristi priložnost, da naslika Izdov značaj; da komentira stališča Klde in – njenega – Izda. Komentira seveda z zelo profiliranega lastnega stališča.

Rika opisujejo njegovi tovariši takole: "Na vse ima pripombe." Je tečen značaj, ki se ne zmore brez ostanka včleniti v Kol, v IdeaHarKldo. Kdor godrnja ob St rečeh, je že vnaprej – biološko – napačen, predestiniran je za Izda. Ker jim je Riko sumljiv, ga na nočni ilegalni sestanek niti vabili niso. A prilepi se jim sam; vemo, zakaj. Da bi jih opazoval in izdal; da bi zvedel, kaj nameravajo in to čim prej – za denar, za podkupnino, pač Judeževi srebrniki – izdal ltom.

Čudijo se, "Odkod ima toliko denarja? Živi na veliki nogi, a ne zasluži več od naših mož", od ostalih ribičev, pripomni Veronika. Ženi Kati "kupuje blago, obsipa jo z zlatom." Iva že močno dvomi vanj: "Tu je nekaj nečistega. Riku ne verjamem. Še grob svojega očeta bi prodal za denar." Enako kot Prod v **Spadu**. Pa Savo in Iris v **Ognju**. Pa Mirtič v **Rojstvu**. Izd postane zato, ker je pohlepen, le v snovnost usmerjen. S stališča NOBD in JfzD bi bili – so – tako rekoč vsi DaSlci Izdi. TrgKpl je kot tak – Strno – izdajavski-nenraven.

Riko se vštuli med nje kot prikazen iz noči; zbadajo ga: "Misliš, da smeš le ti ribariti – znamo tudi mi! – Ej, če bi lovil le nas, ampak on grize tudi našo stvar. Zajedel se je v našo stvar, ki nam je sveta." Izredno pomemben citat. Ves čas uporabljam v **RSD** izraz NSSi; nisem si ga izmislil jaz, vzel sem ga iz SD-SIZi. Tudi Kveda ga imenuje. Strno je za vse Tot aktiviste isti, le na ES ravni se razlikujejo Raz vsebine NSSi. Šele RLH v smeri LD-PM se odpove vrednoti in sploh izrazu NSS. Tudi zato je LD manj neprimerna od Tot sistemov, tudi od FD-PS, ki temeljita na NSSi.

Mate: Naša "srca čutijo za Jugoslavijo, a ti, če nisi naš, čemu prihajaš med nas?" Naš, Mi, to sta glavni vrednoti. "Če si naše krvi, bodi tudi z dušo za nas!" Sicer boš Izd svoje-naše Krvi-Rodu. Tertium non datur. Ko se bliža skupinici Rikova žena Kate, je soprog jezen; žene se baji, zabavlja čeznjo: "Sam hudič jo prinaša." Mate: "Ne preklinjaj je! Vsi vemo, da je dobra in poštena ženska, za jugoslovansko stvar bi dala svojo kri!" To pa je vrhovna vrednota: požrtvovalnost, ki vodi v SŽ. V **St Kri**; dvoumno v **Sarmatsko**.

Kate to presojo pri priči potrdi: "Za narodno stvar dam vse od sebe! Gre za lepo in sveto narodno stvar!" Le če gre za NSS, je Čl pripravljen dati Ž. Ker so vse vrednote v TrgKplu – v LD – zunaj Sti, Čl ni pripravljen dati Ža za nobeno Idejo. Da bi ljudi – Sice – spet motiviral k žrtvovanju (k SŽ), si je TH moral omisliti St. V tem

– a to je osrednja točka njegove Fije – je TH fašist. Sljo je skušal 1990 usmeriti v SNCz; skupaj s PriSo Urbom, ki je nekakšna Kveda v norovski skupini. Vreščeči pavijan, ki mu gre za NSS. (KasO: Damirovniki sicer na veliko moralizirajo, a Sti kot gesla na njihovih transparentih še nisem opazil. Se da tudi St propagirati-reklamirati kot DvPMSim IVJ? V ustih STH je St še dvoumna. Na ulici pod maskami, ob bobnih in plesu pa je enoumno le Hedretorika. Potreben bo regres k EDč in k Ožldi – h Krvi –, da bi postala St spet tremendum.)

Emisarji s kopnega pridejo, kot so desetletje kasneje prihajali iz SovŽe. Inženir Car je kot KaKi; Kardelj je MV prihajal v Sljo iz Glavnega štaba (iz Bosne) in prinašal direktive. Bil je za PrtSlce C(es)ar; je Kveda po bistrem instinktu dala emisarju – sicer primorski – priimek Car? (Glej priimek literata in Hršdramatika: Viktor Car Emin.) Car poroča: Zadržali smo se, ker "smo imeli še eno važno sejo. Prišli so zanesljivi ljudje iz Zagreba." Študent pa opozarja, da se dogaja nekaj nenavadnega; kot da bi Ardlti vedeli za njihovo tajno misijo: "Ves dan sem iz Crikvenice z daljnogledom opazoval Šilo, in videl, da tam kar naprej švigajo ob obali čolni. Kot da so arditni nekaj zaslutili." Seveda so, Riko jim je Puntarje že izdal.

Ljudje so pripravljeni na upor; že po naravi imajo "kljubovalne glave". "Odkar so zagrešili – arditni – zločin na Košljunu, hodimo naokrog ponosni, kot da bomo kar planili po njih. – Še nocoj, če hočete! (Vsi skočijo na noge.) Na Krk! Na Krk!" Natančno tako je pel-pozival dve desetletji kasneje Sl pesnik Igo Gruden, ki je bil okrog 1920 eden najbolj Rad JNcl ideologov, na robu Jfza; med NOB je pel: **Na Pag, na Pag, na Karlobag!** (Namreč napad.) NL je polno navdušenja, a brez sredstev-orožja; tega organizira-prinaša Narlnca, ki ima vlogo kasnejše Ptje. Car: "Kar tako goloroki bi šli?" Mate: "Ne bi bili dolgo goloroki! Orožje bi pobrali arditom, pa bi udarili z njihovimi puškami po njih!" Tako je ravnala v začetku OF; šele kasneje – pozno – je začelo prihajati orožje od AngAmov. Na Carjevo pripombo: "Že, a v začetku bi izgubili mnogo naših", odgovarjajo ribiči kot Prti-Ptja: "V boju se umira." Naj navedem izraz v izvorniku, ker je bil v NOB razširjen predvsem v tem: "U borbi se gine." Moč Ptje je bila v tem, da je združila navdušeno pripravljenost ljudi, njihovo objektivno stisko, MrkMil ideje, organizacijo, brezobzirnost-odločnost itn. Vzor tej sintezi je v Fzu, v Kvedinih 4-dramah.

Car sporoči: "V Crikvenici vas čaka sto pušk in municija." Treba je le ponjo. Dozdaj so bili ribiči in njihove žene predvsem kurirji. ("Koliko sem že prenesla pisem v nedrih v Baško, v Omišalj, v Malinsko, v sam Krk, pa živa duša ni izvedela ne od koga ne komu", pravi Veronika in s tem potrjuje zanesljivost ribičev; obnaša se kot kurirke med NOB.) Zdaj bodo postali voj(šč)aki. Carjeva vest jih je še bolj navdušila: "(razen Rika mečejo vsi čepice v zrak): Živela svoboda! Živela Jugoslavija!" Kot da bi bral NOBD agitke. Stvar je sklenjena; Car: "Ob zori gremo vsi nad arditne."

A v vsakem, tudi v načrtovanem paradizu se najde kakšna kača. Medtem ko so vsi pripravljeni iti v boj, se Riko upre: "Jaz ne grem! Če vam kralj Peter in njegov Aleksander že pošiljata municijo, bi jo lahko pritovorila sama!" Pripomba vzbudi med NLom ogorčenje: "imeni bi moral izgovoriti s spoštovanjem". Po Titovi Si je Ptja ustanovila celo nekak odbor za zaščito imena tovariša Tita; kot že prej KC za zaščito božjega imena in tistih imen, ki sodijo v božjo Cerkev. V LD se sme reči o vsakomer vse; užaljeni lahko obrekljivca toži, pač s Pvt tožbo; v LD ni NL sodbe in sodišča. Nihče od – v **RSD** – za uhleje povlečenih me dozdej še ni tožil, DžDbe ne zanima moje pisanje, ker ne vpliva na razporeditev Db moči, kar delam, pa samo

na sebi ni pomembno, celo ne obstaja. Ne obstaja, ker LD ne temelji na (St) biti, ampak le na funkcionalnosti, učinkovitosti; ker **RSD** ne učinkuje v Poljavnosti, je ni. Če pa bi se paru STH posrečilo uvesti v SI ustavo pojem-vrednoto Sti, bi prešla v zakone, ki derivirajo iz Ustave. Naenkrat bi imeli spet sodišča za Nar čast, moje pisanje bi postalo Stsk, bilo bi kaznivo po sebi, zaradi tega, ker bi žalilo-skrunilo samo St, ne pa, ker bi Pski ocenili, da jim škoduje. Tudi zato sem bil zoper STH St. Rad Sv v Dbi je pogoj za **RSD**. Res prinaša takšna Rad Sv mnogo vprašljivega, a ko tehtam njene prednosti in slabosti, se odločam zanjo. Paradokсно: kot avtorja **RSD** me štiti; daje mi večjo varnost kot neSv KomDb ali KCDB. Zame je največja Sv največja varnost. A šele zdaj, ko sem zmožen tvegati popolno osamitev od Db vrednot-meril; ko sem Not pristal na Zamol. Zamol je zame K-milost.

Riko ne gre z ostalimi po orožje: "Ne brigate me! Delajte, kar hočete! Grem domov!" Gre drugam kot ostali, kot Kld. Gre po svoje. V PnMDbi, kar je vsak Fz, je pot Pska, ki se loči od Kola, Neg; kaže na izdajo. (S tega vidika sem jaz že vse Ž permanenten Izd.) Riko seveda noče z ostalimi, ker mora k Itom, seznaniti jih z načrti Nla. Ko se že zdi, da bi moglo priti do izdaje in s tem do Trage, kakršna je bila v **Spahiti**, se odloči zgledno – pravno – pogumna Že, Rikova lastna soproga, moža izdati Kldi. A to njeno dejanje ne velja kot izdaja. Čeprav je neobičajno, saj ne štiti Dne; za najvišje merilo nima Dne, ampak PS-Dbo. Kld-NL se zaveda, da Kate s tem rešuje Kol, čeprav žrtvuje lastno Dno. Z vidika Nla je njeno dejanje požrtvovalnost in heroizem. Zgledno je, ker vzpostavlja – tudi za ceno kršitve običajne More – prave vrednote. V FD je NL še neobstoječ in/ali nerazvit pojem; šele v Ncl-fzu dobi poln pomen. V FD je geslo: Vse za boga! Vse za kralja! Torej: vse za PIK! Medtem ko terja Nclfz: Vse za Naš Nar! NSS se od Katboga prenese na naš Nar.

Riko bi moral z grupo, ali pa se izkazuje kot Izd. Zato se njegova žena odloči in "(krikne) Ne dovolite mu oditi, on je izdajalec!" Razkrinkani Riko "jo udari, da pade na kolena" in zavpije: "Kača! (Nato skuša pobegniti.)" Grupa plane za njim, ujame ga, začne se NL sodba. Skoraj Id položaj uprizori četrt Stola kasneje Potrč v NOBD enodejanki **Izdajalec**, ES podrobno sem jo analiziral v Pnizu **Nast 4 (StOt)**. Le da pride v **Izdu** do Trage; tam se živ izvleče mož, Nemci ubijejo ženo. V **Ardih** prevzamejo Trag vidik nase žrtve iz I., II. in IV. slike, posebno zadnja velja, ker pade Alekša kot domovino osvobajajoči voj(šč)ak, z orožjem v roki. Traga je individualna, Kol zmaga. Enako v NOBD **Izdu**, tu je SŽ žena, mož pa Izd.

Kate pove, kako je moža spregledala, kako izsledila njegova zla pota: "Že dolgo sumim – odkod ima toliko denarja?" Enako velja za Proda, **Spad**, in za Jezerjana v Debevčevih **Blejkah**, ki za denar proda Francozom zaklad MMB v blejski cerkvi. "Začela sem ga opazovati, mu slediti. Večkrat se mi je od daleč zazdelo, da govori v vinogradu z Arditi ali pa se sestaja z njimi zvečer." Davi mu je natvezla, da bo obiskala sestro v Malinski, v resnici pa se je skrila in Rika opazovala, kdaj bo hišo zapustil. Sledila mu je, "videla, kako ga v skalah čaka Arditi; dal ti je denarja! – Preiščite ga, najbrž ima denar še pri sebi." Tako store, v listnici najdejo "italijanske stotake in tisočake! Povsem nove bankovce." Rikova usoda je zapečaten.

Fz je tudi v tem, da podre FKC ponižnost Že, odvisnost Že od Mo(ških). Krek v **Treh sestrah** še trdi: "Mož je glava!" V **TKrižu** pa že vzpostavlja Fz, pač na osnovi Ncla oz. aktivnega upora Nla tujcem, posebno Muslom. V **TKrižu** je Vojskovodja upora-obrambe Že, Uršula; Kate je njena dedinja. Noče biti več možu pokorna,

pokorna je le še svojemu-našemu Nlu: "Ne boš ti mene ubijal! Nisem več tvoja žena! Nočem več živeti pod krovom izdajalca!"

Fz ravna, kakor mu koristi; tudi Kom. V eni točki krši **Biblijo**; ko gre za mesto Že. V drugi točki si iz **Biblije** izposodi ravno tisto, kar že v nji nakazuje bodoči Fz: popolno odvisnost udov od telesa oz. glave, ki ukazuje telesu-Kldi; zgled je dal Mojzes, ko je neusmiljeno obračuna(va)l z lažnimi preroki, tj. z vsemi, ki se niso pokorili njegovemu ekskluzivnemu vodstvu, njegovi interpretaciji (RR) boga. Prav **Sveto pismo** utemeljuje upravičeni – St – Umor, s tem tudi umor-justifikacijo Natlačena, glej **Justifikacijo**, in Ehrlicha. BRozman spodbija to pravico OF-Ptje, češ da ta ne zastopa boga; da je bog le Ehrlichov. Kdor ubije Ehrlicha, KC svečenika, ubije boga, glej naslov drame **Človek, ki je umoril Boga**. Tak Čl je morivec-zločinec, medtem ko njegov nasprotnik, ki je Ehrlichov učenec, ni morivec-zločinec, če ubija Komste. Komsti so sinovi Teme. Stražarji v viharju sinovi luči.

Ribič Pero navaja **Sveto pismo**, ki daje prav vsakomur, ki se odloča za St umor: "Gospod Bog pravi – če greši tvoja roka, odsekaj jo in zavrzi, če greši tvoje oko, izpuli si ga in vrzi krokarcem, kajti bolje je, da si brez roke in očesa, kot da te vsega okuži tvoja roka ali tvoje oko." (Prevajam po Kvedi.) Čl kot celota, ki je tu mišljen, je Kld; Kld – NL, za Komste Razr – ima pravico in celo dolžnost, da odstrani vsakega Pska, ki ni vreden ud Kola-NSSi. Puntarji Rika, JHrvatje Proda, Prti Natlačena, SNL črnorokca Sava, **Ogenj**. Zato – Puntarji o Riku: "Zaslужil je vislice!" Car: "Čas, v katerem živimo, je tako resen, narodova čast tako sveta, da nekaj takšnega", kot je storil Riko, "ne more ostati nekaznovano!" Kazen – in to eksemplarično – terjaja sama St kot poteza Nar časti. – Ponavljam: joj meni in meni podobnim, če bi zmagala STH! Ne gre se čuditi, da je za Fz Topa TH najvišja avtoriteta. Pravičniki bi me postavili pred sodišče za Nar čast in me vrgli iz drugega nadstropja stavbe SAZU na beton, kot v praškem defenestriranju. In kdo bi mi sodil? V glavnem bivši člani Ptje, ki so se kasneje – posebno okrog 1990 – prelevili v AnK aktiviste.

Priča smo postopku, znanem iz NOB-LReve: Riku "z robcem zavežejo usta". Hočejo se prepričati, ali res ravnajo prav; so Rad nravni, tenke vesti. Mate Kati: "Ti si njegova žena. Je pravično, kakor mu sodimo?" Kate: "Pravično!" Skoz Katina usta govori SNL. DSD očita Ptjustifikacijam, da so bile samovoljne, da niso bile izvajanja izrekov rednih in legalnih sodišč. Že Jfz takšnih sodišč ne potrebuje; ve, da jih obvlada oblast; v primeru **Ardov** Fzlti, enako v primeru NOBD. Toneta Tomšiča obsodijo Fzlti na S, glej Božičevo dramo o tem. Za Fz-Kom je najvišje sodišče sam NL, ki sodi iz same St bitne Krvi in Razr(ed)a, ki obsega ves Poz NL. Ljudska sodba postaja božja sodba.

Mate, ki je Načelnik v Puntu (načelnik pomeni župan, Vodelj, starešina, prvi med Nlom), govori v imenu vseh; govori celo v FK VISu: "Vzemite to breme na svojo dušo"; Ptja se za dušo ne briga, v izvedbi t(akšn)e sodbe ne vidi bremena. "Odvedite ga gor na pečino, obesite ga, njegovo telo pa vrzite v morje! Izdajavec niti mrtev ne sme imeti mesta v pošteni zemlji naših otrok in naših očetov!" Enako so presojali Prti maja 1945. Pobite Dmbece so trpali v zapuščene rudniške jaške, nato pa, ker so se ti ugrezali, v prepade Roga kot najbolj jalove kamnite zemlje na Siskem. Zatrpali so jih v zemljo, ki ni rodovitna, ki ni St: Simb pekel. Tako daleč in stran, kolikor se da, da ne bi kvarili rodne-plodne zemlje našega Rodu-Krvi. PrtKom je bil obenem Lfz.

Se pa Kveda-Kate ne moreta zadržati, da ne bi vnesli v Pogsodbo Nla FK VISa – Kate: "(pade na kolena) Molila bom za njegovo dušo – bil je moj mož!"

(Tiho moli.)" Pa je rešena še duša; s stališča DgT je postopek ultraHin, alibiziranje. Sicer pa tudi to alibiziranje ni Rad. FKČ je prekanjena; Kate "(glasno) Mir njegovi duši – če se je skesal!" Tu je poanta: če se ni skesal, če ni priznal, da ima prav NSS, naj se cvre v peklu.

Umor – PN – je svečan in St. "Le svetloba zvezd sije v skrivnostni zaliv. Globok dolg molk." Vsi čutijo St trenutka. "Nato pljusak vode, kot če pade vanjo z velike višine težko telo." Niso izvršili Dmb-Nemci v istem razpoloženju likvidacijo-obešenje dr. Kanteta kot Izda po njihovi presoji? Kante in Ehrlich, ta se je vračal od St maše, sta postala SŽ. Vsak za svoje.

Končna poanta **Sodbe** je dvojna. Ker je odstranjen Izd, ni več ovir, da ne bi bila vstaja NLa zoper okupatorje uspešna. Kate: "Čas je. Moramo v Crikvenico po puške in municijo." St umor je sredstvo Vojuspeha. In drugič: z likvidacijo Izda se je NL kot St Kld spet očistila in integrirala. Kate: "Če je gospodar kriv, je prav, da to popravi gospodinja; da se ne bo reklo, da obstaja ena sama nepoštena hiša v Puntu!" To je: v SNLu. V **Sodbi** je justificiran en izrodek NLa, maja 1945 je Ptja justificirala desetstisoč izrodov.

Šele zdaj je moglo Slov postati Noštvo.

6

NL vstaja se je začela. Topos IV. slike – **Zmage** – je mestni ali vaški trg sredi Punta ponoči. "Vse hiše so razsvetljene. Iz njih pritekajo otroci in ženske", na trgu se pogovarjajo s starci. Mo(ških) zrelih let ni, vsi so v boju. Radi bi se jim pridružili tudi otroci (Jakob, "deček petnajstih let": "Mene bi lahko vzeli s sabo, močen sem!"), celo starci. Pojav je isti kot v DaPalestini, pred leti v Iranu; maja 1945 sem se skušal tudi sam – s svojimi Prili – prijavit v Jvojsko, bil sem petnajstleten; niso me vzeli, na razpolago je bilo dovolj starejših, vojna se je nehala.

Ko gre za zmago, ko se zmaga obeta, znori ves NL. Danes si mladi v Evri to težko predstavljajo; sam sem bil priča, da zna biti vojna eden najbolj fascinantnih opojev, posebno če je SV. Tista iz maja 1945 je bila, kot Kvedina iz 1918. In bo za nekaj Hrtov Daspopad s Slci, ki si ga skrajna De želi. Morda bosta tudi Starman in Joras našla Posn(emovalce), morda bo kdo želel postati SŽ in bo naredil atentat na kakega Hrta, Hrt na Slca, pa bosta zagorela oba Nara v čudovitem plamenu EDč SM ljezni; saj smo Slci in Hrtje še zmerom bratje (Br), kajne?

MimDč kot Mimkriza je ena najbolj nalezljivih bolezni; Hršfz navdušenec bo ustrelil Kučana; to bo zanj najlepši konec Pol kariere. Živ ne bi imel več mesta v SDbi, mrtev pa bo lahko kot pepel tvoril del spomenika Nar herojem v Lji. Nato bo kak Sfz navdušenec ustrelil Mesića, Hrt Drnovška, Slc Račana, Hrt Rodeta, arduš, to pa bo tombola, možnost za preroditev SKC. Bo Vatikan za metropolita Slcem izbral pedofila Špringerja? Sl-Hrš ribiška vojna se bo RR v edinstveno Zg priložnost za renesansi obeh Narov, kajti na čelo SND bo prišel Pl Jebinčič, na čelo Hrške Dido Kvaternik. Stoj, domišljija, ne prehititevaj dogodkov, ki te presegajo!

Drama se RR v eroiko. Starec: "Svoboda se plača s krvjo!" Tako mislita tudi Starman in Janez Podobnik; rada bi bila ubita kot Bidovec in tovariši. Že: "Za svobodo se bije in kri lije!" DSKC komaj čaka, da podpre SV zoper Hrte: "Glej, naš

duhovnik gre v cerkev ... Verjetno bo molil za zmago naših!" Pristranosti KCe se ne da jasneje izraziti; 1922 sta molili za zmago NSSi obe, HršKC in SrbOrtC, da ne govorimo o MuslC. Bije "mali zvon, v daljavi prasketajo puške."

Opera: "(Sliši se divji krik Arditov): Eja, eja, alala! (Naši odgovarjajo) Živela Jugoslavija! (Iz cerkve se sliši molitev duhovnika): Gospodi pomiluj!" Ne le da moli v Glagslogu, spet gre za isto Strno Hin: moli za zmago našega orožja, obenem pa kliče k bogu, naj se nas usmili! KC pa zna! Že(nske) so fanatične: "Pojdimo v cerkev! Molimo k Bogu, da bi zmagali naši!"

Brez boga ne gre; to je glavna razlika med Jfz in KomPtjo; ta je boga zamenjala z RazrZgo. In ni učila moliti. Barbara še doda: "Molimo k Bogu, da podeli zmago našim, ker imajo prav! In da Bog obvaruje očeta" njenih šestih otrok. "Ali da mu da lahko smrt, če mu je sojeno umreti. In da milostno sprejme njegovo dušo." FKc moment v Jfzu pomeni, da Naš bog hoče očetovo (Aleksovo) S, da bi dobil naš NL svojo prvo Voj SŽ. Usojeno umreti nekemu pomeni, da bog tako hoče; usoda je nadomestno ime za boga. Katbog in Narbog ubija(ta), ker potrebujeta žrtve za NSS. Čl mora biti srečen in ponosen, če mu ubijejo očeta, moža, sina. Tako postaja ves NL heroj. Brez KatNarboga ne gre; Barbara, ki bo kmalu postala mati-heroína, po zgledu mater srbskega kosovskega mita, kar naprej ponavlja: "Pojdimo molit za mojega moža, očeta mojih otrok, za njegove tovariše, za naš Punat, za ves otok Krk in za našo mater Jugoslavijo, da bi nas čim prej sprejela v svoje naročje!" Narbog skrbi za vse svoje, tj. predvsem ali izključno za pripojitev otočanov Jugi. Narbog Jfza je sinteza srbskega Ortboga in HršKatboga, kolikor je ta zoper rimsko KC.

Zadeva zasluži posebno obravnavo teološkega značaja, kajti v VISu Kvede in Jfz nastopa več bogov, čeprav je vrhoven en sam bog (kralj Peter). Zadeva je mistična, a tudi ideološka. Ker je v 20-ih letih niso dobro razrešili, se je vlekla kot smrkelj ves čas PV. Navsezadnje se je Najvišji naveličal preprirov med Narbogovi in se ponudil kot Psbog: kot Zakon (brez)RazrZge, kot ata Prol(etariat)a.

Nazadnje pa je izgubil verodostojnost tudi ta; pri Srbih in Hrtih se je vrnil k sintezama OrtNar in KatNar boga, pri Slcih pa se je RR v mistično silo Kpltrga, ki ene nagrajuje in druge zavrača. Nagrajuje tiste, ki mu najbolj pomagajo s svojo brezobzirnostjo, pokvarjenostjo, pohlepom, gibčnostjo, zavrača pa naivne nerode in tepce, ki pa od uspešnih niso manj pohlepni, le bolj neumni so, saj zaupavajo svoj denar čarovnikom tipa DADASa in kranjskih Libcev, njihovi Hranilnici, ustanovljeni za skubljenje cepcev; osmukajo jih Pavel Smuk, Malenšček, grosisti a la InkoPaž, sami z vsemi žavbami namazani sleparčki, ki jih izvalijo veliki Zg dogodki, kakršna je bila vojna v opereti Slovenski čudež v Depali vasi 1991.

Deček Jakov zleze na cerkveni stolp, opazuje, kaj se dogaja na bojnem polju, o tem obvešča nastopajoče. Ardlti privlečejo s Krka topove, a jim to ne pomaga. Kajti lti so po biti strahopetci (strašne riti). Brž ko so se soočili z našimi, so jo ucvrli; "niti iz enega topa se jim ni posrečilo ustreliti".

Kako pogubonosni so takšni stereotipi, so bridko občutili na svoji koži vaški strazarji, ki so se septembra 1943 zbrali na Turjaku kot SI Alcazarju prepričani, da se jim za mogočnimi zidovi srednjeveškega gradu ne more nič zgoditi. Pa so jih Prti premagali ravno s pomočjo lt topničarjev; ti so bili izvrstni strelci, točno so ciljali, zidovi gradu so se podirali kot za stavo. Načrtovana zmaga se je RR v poraz.

Jakov se ltom posmehuje; žal precenen posel; PV Juga se je 1941 sesedla tudi pred Fzlti, ne le pred NczNemci. Veliki divizijski dženeral Laf Rupnik tako rekoč ni

izstrelil niti enega topovskega strela vzdolž svoje znamenite Rupn-linije na meji z lto. Pobral je šila in kopita enako kot lti v **Arditih**. lti so zavladali tudi delu same St mogočne Srbije: Kosovu. Niso ravnali kot v Kvedini drami, kjer Jakov "(vpije na stolpu): Izvlekli so strojnico iz šotora, a ne znajo streljati!" Hahaha! "Naši mečejo bombe na njihov tabor! Šotori so se vžgali! Gorijo!" Šotori in Ardlti. Krasno; vojna navdušuje, če se pečejo tujci, ne naši. "Skačejo iz gorečih šotorov, strahopetci! Vsaj petkrat več jih je kot naših", pa so se podelali v hlače! "bežijo. – Hvala Bogu! – naši so zmagali! Živeli Puntarji! Živela Jugoslavija!" O lti smo PV otroci peli v duhu Jakova in Kvede: *Benito Mussolini/ po Afriki caplja,/ za njim pa dva zamorca,/ polento mešata* in v tem Zanič duhu naprej. Kdo je bil avtor te popevke? Rob, ki so ga lti nato ustrelili.

Zmago NSSi je zaukazal Narbog; Duhovnik v cerkvi zaglagolja: "V istinu dostojno i pravedno jest, pravo i spasitelno, nam Tebje vsegda i vzde hvali vzdavati, Gospodi sveti, Otče Vsemog, večni Bože: Hristom Gospodem našem! Jim že veličstvo Tvoje hvaljet andjeli, klanjajut se gospodstvije i trepeščut vlasti." Tako "glagolisme". Tudi tu se vidi Not SZ DSD(esnice), ki se utemeljuje na **BS**; ti dajejo v prvi plan Či GhK, medtem ko poudarja Jfz tiste cerkvene momente, ki slavijo Moč našega boga, njegovo zmago nad ostalimi. KosSr, Šel, Ink in drugi **BS**jevci si jemljejo možnost za uspešno zmago nad Komsti-Libci; Jfz je zmagal vsaj za dve desetletji, PV je sodeloval v zmagovitosti kraljevske Juge. **BS** je veroizpoved FD tlačanov, Kvedin klerik, ki srbofiluje, pa platforma zmagovitih. Ne bi utemeljili DSD čuki Slova raje spet na CiMetu, kot so ga skušali naši dedje? Posebno danes, ko je zabil (Ard)ltom v Trstu gol Cime-rotič; besedna igra opozarja, na koga se je treba opreti: na fuzbal, na huligane, ki še edini zastopajo Nar strast, seveda poleg Starmana, velehujskača. Ni ti treba več pisati dram, o file, *vse si nam povedal*, kot poje Oton o Prešu, glej *Tja bomo našli pot*. Da, tja ... Kam že?

Medtem ko prepeva srečni NL za duhovnikom: "Svet, svet, gospod Bog Sabaot!", razobeša Jakov "s stolpa jugoslovansko zastavo". Res so srečni, ribiči; vedo, komu se imajo zahvaliti za zmago NSS: "Hvala tebi, Bog, ker si mi dovolil, da to doživim!" Tega položaja si želi nadkožel Rodič: da bi mu bog dovolil ugledati razobešeno Dmb zastavo na lj stolnici. A zakaj je ne razobesi sam? Če obeša Joras zastave, ki so mu všeč, **Na svoji zemlji**, ki je naša, onkraj Dragonje, Slsko, Zahčvrično, bangladeško, prapor Sl nogometne reprezentance, zakaj ne bi Rodeur ali Grill izvesila bandero djenerala Rupnika ob banderu bratovščine St Poželjivca? Ob sliki brezjanske MBB, nanovo jo je naslikal akademik Jebec? Na nji vidimo, kako Rode in Bük polagata Sl Nar pred noge Najčistejše. Preds SND Arhar pa prodaja SNar kot vesoljno Krekovo banko Avsrajfajznovki.

Sledi vsesplošno navdušenje nad mrtvim Šžom. Jakov, ki je kot antični Zbor: Naši "se vračajo. S sabo vlečejo topove, mitraljeze, arditске sablje in puške! Ardltov pa mrtvih, da bi kamenje ozelenelo od njih!" Prelepa Narfolk prispodoba v duhu srbske Narpesmi in Češelj-Orkanovskega divjanja po Bosni. S enih je Ž drugih; to je bistvo že za FHC. "Otroci prinesejo od nekod zelene veje, razmetavajo jih po trgu in po cerkvenih stopnicah. Vse ograje, vsa vrata so pri priči okrašena z zelenjem." Kot maja 1945 po Prt zmagi. Kot Zeleni Jurij v **Vstu**, tj. po Dmb zmagi. Nv je na strani NSS.

Ko dečki okrase z zelenjem tudi cerkveni portal, jih Duhovnik pohvali: "Tako je pravi!" Vse zeleni, Či pa doji; Barbara daje piti svojemu dojenčku iz svojih belih prsi kar na odru. Njene prsi niso predmet Sek sle, ampak ZnaSi za energijo Nve, ki vse

oživlja. Tudi njenega moža, ki je tačas že padel, a tega Barba(ra) še ne ve. Njen šesti otrok bo nadomestil moža. Točneje: enega (moža) bo nadomestilo kar šest novih mož in žena. To je ideal, ki ga ima pred sabo Rohde, ko priganja k porajanju novih Sicev. Bajе uspeva; bajе imajo njegovi Katideologi že vsak več kot po šest otrok; ala jim vera, dobri so!

Zastava je glavna, kot v vseh dramah sorodnega tipa. Ive "je šel po zastavo Sokolov", Sokoli so jedro Jfza. Cerkovnik Kuzma "nosi bandero svetega Nikole, neka ženska zastavo bratovščine svete Marte, otroci šolsko zastavo"; več ko je naših zastav, tem boljše. Jakov na stolpu pa neutrudno tuli, kot smo mi maja 1945, do opešanosti grl: "Prihajajo! Živeli zmagovalci! Živeli junaki! Živel Punat!" Kar pomeni: živeli Mi.

Zmagovalci se vračajo kot v svečani povorki, "oblečeni v praznične modre obleke, na ramah puške. Nekateri imajo belo povezane glave ali roke. Drugi šepajo ali pa jih vodijo izpod rok tovariši." Kot v operi, v **Aidi**, ko se vrača egipčanska vojska po zmagi nad Abesinci; občudoval sem jih, zmagovalce, že MV, balerina Remškarca (mati Lipuščkove Ljezni) pa je pred njimi plesala triumfalni ples. V **Ardih** je to srbsko Jkolo.

"Sredi trga zmečejo ardijske sablje, uniforme in zastave", kot je to navada-obred v PS. Le malo je zveze z realno I. Svetovjono, kot jo opisuje SD (tudi HršD) v 20-ih letih. Kveda in Jfz vračata srbsko PS IdeaTrado. Vojna je v tem okviru boj med plemeni, zmagovalci pokažejo pred plemenom svoj vojni plen. Ta je ritualno St stvar. Drama se pospešeno RR v Sakobred. Jasno je, da mora biti središče tega obreda SŽ: mrtvi junak, v katerega je RR vse preveč trpni FKr. FKr je bil obešen, Jfz potrebuje padlega vojaka. Kot tudi MV-SKC, glej **Črno mašo**.

SŽ utemelji novo središče občestva. To središče ni več Katcerkev, ampak trg, na katerem bodo kasneje postavili spomenik Padlemu vojaku oz. NSSi-Jugi. Prihajajoči "nosijo nosilnico, prekrito z jugoslovansko zastavo", gre za Stš Juge, "in z lovorjevimi vejicami. Postavijo jo sredi trga na ardijske zastave." S je velika-vredna, če-ker pomeni zmago nad Sžom. Truplo SŽ mora ležati na tujčevskih zastavah. Obred je fiksen. "Tovariši, ki stopajo za nosilnico, nosijo lovorjeve vence, ardijske sablje, čepice, odličja in vse to mečejo pred nosilnico." Vse je pomešano, le tako je s stališča Sti prav. Vse je tu Sak: ZnaSi za Ardlte in za Naše. Kot je bil Kajn Sak, bog mu je vtisnil na čelo znamenje, da se ga nihče ne sme dotakniti, ker je Sak. Ni Snik, je hudič; tudi hudič sodi v St: kot tremendum ob fascinans (Snika).

V nosilnici je "mrtvec – junak, ki je padel. – Zastave in bandera se spustijo. Pridejo občinski odborniki, ki so sodelovali v borbi. Njihovi v viharjih in nevihtah izklesani čudoviti, močni, moški obrazi so resni. Zdijo se kot apostoli, kot ribiči, na katerih je Kristus sezidal svojo Cerkev, jim izročil ključe njenih vrat in jih poslal po vsem svetu, da vsem narodom oznanjujejo njegov nauk." To je odločilen trenutek: KC, ki je vladala – bila ustrezna – dozda, predaja štafetno palico (plamenico, glej mojo analizo **Nihite**) novi Cerkvi: NarCi, JugoCerkvi. Fz ima to ambicijo: nadomestiti KC, tudi ProtC in OrtC, s svojo St Ptjo. V **Zmagi** prisostvujemo St hipu nastajanja te Nove Cerkve, te Nove Rlge, kot se je dogajalo tudi 1945, le da se je tedaj ustanovljala oz. utrjevala zmagovita KomC.

Sledi pretresljiv Trag herojski opis, kako pogumno sprejema Barba truplo svojega moža-junaka; ob nji tudi mati padlega. Barba niti ne toži-jeca, v sebi premaga svojo Pvtbolečino. Izpove, kar je bistveno sporočilo Kvedinih 4-dram; z njim da končni smisel tudi SentTrag končanima **Spahiti**: "Ne jočem! Kot mož je umrl

za dobro stvar!" Takšna S je največ vredna. IdB najviše ceni požrtvovalno S, ki šele osmisli navadno Ž. Junaško za NSS umri-padli so novi Sniki NarC-JfzC(erkve).

Barba se obrne k lastnim otrokom: "Otroci! Poglejte očeta, zgledujte se pri njem!" Tako je po vojni vzgajala Ptja otroke padlih Prtov; za Taufa, Zajca ipd. je bilo res težko 1990 to vzgojo RR v Krit-odklonilen odnos do opisanega rituala-ideologije. Zato so vsi ti SZ mučenci Not duševno poškodovani. Jaz ne; MOčeva usoda je bila tako zamotana, da se je ni dalo subsumirati pod nobeno preprosto, kaj šele herojsko St. MOč – mi – je pomenil že od 1945 naprej ponesrečenost, izjalovljenost, banalnost, neherojskost Či usode; njegov vprašljivi zgled me je pripravil do t(akšn)ega, kakršen sem danes: HKD odprt na vse strani, ne usodno opredeljen po heroizmu in njegovem direktnem nasprotju: po EDč smodelu.

Nagovor otrokom se nadaljuje v istem tonu: "Ne varčujte s sabo, če pride kdaj tudi na vas vrsta, da bi morali umirati za rodno grudo, za svoj dom in za našo jugoslovansko državo!" Sporočilo **Zmage, Ardov** in 4-dram je ravno to: vzgoja mladine, da bo znala požrtvovalno umirati za NSS, ki je v tem primeru prva Juga, v NOBD druga (Kom) Juga; 1991 sta se trudila STH s svojimi, da bi v isti lik pregnetla DaSlce. Hvalabogu je od tega ostal le komedijantski Starmož, dejansko starec, ki obuja spomine na Herčase PŠi, na oba **Tuga**. Njegov gojenec Joras plete smisel svojega Ža še zmerom ali spet okrog Sti Zastav, ki so ZnaSi za NSS. Se bo HarDč paru posrečilo umreti HerSi v boju za košček StSl zemlje onkraj Dragonje? Ali pa Hršakademiku Rudolfu v SV za sečoveljske soline, kjer se prideluje Sol sveta? Ne bi Mladinsko Gled v Lji uprizorilo **Arditov** namesto Hedlum ciničnih iger Fileta in Betontanca?

Svečani trenutek še okrepi Jakov, ki – s cerkvenega stolpa, je še zmerom tam? – zavpije: "Si to ti, oče?! (Mladi glas zadrhti, se prelomi, za hip umolkne; nato spet zazveni čist in jasen, kot srebrn zvonček) Ne joči, mati! Ne jočite, bratje! Naš oče je slavno umrl, kot junak! Slava mu!" In "ves narod zakliče svečano in gromovito: Slava mu!" Novo Stš je posvečeno.

Sledi konec. Obračun bitke: "šestdeset njih je mrtvih, od nas le eden." Kdo je dosegel to silno ugodno razmerje za nas? Naš bog. "Obvaroval nas je gospod Bog, terjal je malo krvi", seveda malo naše krvi. Ker je naša Zmaga tako popolna in ker moramo biti hvaležni našemu Narbogu, je prav in se spodobi, da posvetimo naš kraj – naše bivališče – tistemu, ki je božji odposlanec, analogno kot je v-za KC papež. Načelnik Mate zato: "Predlagam, da spremenimo ime kraju. Do včeraj smo ga imenovali" Jajce, odzdaj naprej bo Titovo Jajce; ne več Veles, ampak Titov Veles; ne več Podgorica, ampak Titograd, ne več Velenje, ampak Titovo Velenje; ne več "Punat, ampak od danes in dokler bo obstajal", ejej, "naj mu bo ime Aleksandrovo."

Tudi ta model je znan iz FKČ. Kraje, ki so imeli Pog-predKrš imena, je PIK preimenovalo v Šmarjeto, Šmartno, Šentvid, Vižmarje, Sv. Bolfenk, Sv. Barbaro, Sv. Duh, po Snikih in MMB. Kralj Karadjordjević jih zamenjuje. "V spomin na našega padlega tovariša in na čast našemu mlademu kraljeviču Aleksandru Karadjordju", tedaj je imel že 40 let!, "ki je naš up in prihodnost! Naj do konca dni živi s krvjo blagoslovljeno" (!), "z imenom našega jugoslovanskega kraljeviča krščeno – Aleksandrovo!" To se je morala Kveda prikupiti kraljeviču; bi jo vzela za ženo, če ne bi bila že dvakrat poročena. Raje si je izbral vnučkinjo kraljice Viktorije.

SD se začne z mističnim Mašč-RPP prerokovanjem-vizijo stare Vrze v **LTugu**. Vrh doseže v **Ardih-Zmagi**. Kar je Vrza napovedovala, se zgodi. Barba je nova Vrza: "(prime dete, vstane, vzdigne dete v zrak in krikne s silnim glasom jasnovidne

žene prerokinje): Naj živi prihodnost! Naj živi življenje!" To je vitalizem Jfza. "Naj živi Jugoslavija, za katero je padel moj mož!" Zajc je smiselnost t(akšn)e žrtve omajal s pesmijo **Jalova setev**. Če je bil jalov NOB, je bil tem bolj jalov tudi JNcl okrog 1920. Ne pa, za Zajca, SV 1991; ta se je bila za SI Nar substanco. "Naj do konca dni živi Aleksandrovo!", to je Mi, NSS. Zadnja replika v drami – Narod "(resno in zanosno): Naj živi! Naj živi!"

P.S. Kveda je znala poskrbeti za reklamo. Na koncu knjige **Arditi** je objavila recenzijo drame **Vnuk kraljeviča Marka**, napisal jo je "uvaženi pisatelj in dolgoletni upravnik slovenskega gledališča v Ljubljani Fran Govekar". Gov začne svoj panegirik s klicem-oceno: "Zlata jugoslovanska knjiga!" Gov je ves na strani Kvedinega JNcl-Jfza. Prepričan je, "da se je končno našel pesnik, ki je poskušal v gigantskih slikah izraziti veliki čas trpljenja in heroizma, obupa, hrepenenja, žrtev, trumfa, sramote in maščevanja Jugoslovanov od 1914. leta do danes." Ne veljajo te oznake tudi za vse tri v pričujoči knjigi **SentHer** analizirane drame? Kveda je po Govovem mnenju izrazila "polno resnico". Gov izrabi priložnost, da obračuna s STrado Kat (PIK) tipa, z Dbo, "v kateri je bilo naše ljudstvo suženjsko omejeno in neprebujeno", ustvarjalo je le "jokave religiozne popevke, polne psovki in sovraštva do osvoboditeljev". Gov tu kombinira zagovor SvMi, glej **Grčo**, z JNclom; je napisal tudi Gov kako JNcl dramo po vzoru Kvede? Je Moravec kot poznavalec njegove zapuščine odkril kaj podobnega?

Tip: Gov navaja Kvedo, Kveda skoz objavo Govove recenzije objavlja lastna stališča. Povsem odklanja, kot Gov, SIZ 20-ih let, s tem tudi SD-20 kot "dobo duhovitega skepticizma in kriticizma, posmeha in poroga. Vendar, verjemite mi, vse to je le prazna gimnastika misli, virtuoznost možganov, ki pušča srce prazno in ne pogloblja značaja ljudi. Imejmo pogum imeti dušo in srce, ne se sramovati svojih čustev! Naj se nam posmehujejo nadute glave in plitve duše, ki so zaradi mode blazirane" itn. – Kje je resnica? V SD-20 (SIZ-20) ali v NOBD? V RMg, ki nadaljuje SIZ-20? V akciji Starmana in Jorasa, ki obnavljata Kvedo? DgZn odgovarja na to vprašanje. – Je pa vse bolj nujno soočiti SD JNcl-Jfz tipa s SD-20. Temu soočenju bodo namenjene moje nadaljnje analize. Soočenju dveh Prizov. In pa dveh dram, recimo: **Na narodni praznik** in **Trudni zastori**. **Ave Patria** in **V vrtincu**.

P.P.S. Manj Humusmerjen – celo SeH – pa je Gruden v nekaterih drugih **Primorskih pesmih**. Je TradSLZ opazila, kako tesno se je Župančič v pesmi **Veš, poet, svoj dolg?** naslonil na Grudnovo **Glas od doma?**

*Kaj nam bi pel o ljubavi, poet?
Ali ne vidiš v teh srcih gorja ...
v srcu in gnevu ne slišiš tožba?*

*Kar je v Primorju zdaj fantov, deklet,
kar je po Krasu še mož in žena,
v Istri in Brdih sinov in hčera,
z gnevom zalili so rob si srca ...
nimaš ni ene besede, poet?*

Gnev je druga beseda za jezo, srd, bes. To je dejavno čustvo-strast. Vodi natančno tja, kamor prispe pesnik v tretji kitici-sporočilu:

*Poj o sovraštvu in uporu, poet!
Dvigni za nas našo uklenjeno pest ...*

Upor je čez dve desetletji tema-usmeritev NOBD. Sš do ltov (in domačih lzdov) veže Grudna s Kvedo. Pest je simbol KomPtje. Pesem uvaja zadnjo – najbolj sporočilno – v zbirki; že njen naslov je Tip: **Pesem iredentistov**. Pesem je en sam poziv na SV:

*Matere skrule v minerske so rove,
da zarodijo – kot gade – jih v jami,
da nadobjo jih v gnevu s solzami -
hčerke-minerke, minerje-sinove.*

Gadje so iz **Gadjega gnezda**, po PSti Grudnovi liti sorodne povesti Vilevstika. Jame, kakršne kopljejo kamnoseki po Krasu, so podzemlje, v katerem se poraja novo-uporno Čloštvo; to pa je lahko ali Fz ali Kom. Matere dojijo otroke za gnev-upor, za SV v imenu SNara. Hrumenje se dogaja pod zemljo kot priprava za Upor, *dol pod Dalmacijo, Istro, pod Krasom ...* (Gruden navaja kraje, zasedene od ltvojske) *pesem minejev s preroškim gre glasom,/ mrko nasproti gre svobodnim časom,/ mrka prepreza že vso domovino.*

Tu se Gruden in Kveda stakneta:

*Čujte nas, bratje, o, dajte nam znak,
v Belgradu, Zagrebu, beli Ljubljani,
da od Dalmacije daleč gor v Brda
dvigne po rovih se narod teptani,
da se od isker bolesti in srda
ogenj razširi kot blisk na vse kraje.*

In kaj bomo storili mi, zaslužjeni bratje-Slci, ki smo obenem minerji? Gruden gre v Revi dlje od Kvede. Upesni kataklizmo, ki je apokalipsa, v tem pa Inf: se ne ve, ali Fz ali Kom tipa. (V NOBD-IdeaHar se obe PSti spojita v eno: v Lfz. Zato Grudnu ni težko pristopiti k Of.) Ko bo dan znak: *svet se zaziblje, ves hkrati zamaje,/ vse z dinamitom poženemo v zrak.* (Ta vidik pri Kvedi manjka; napove pa Gruden – tudi primorskega rojaka – Pavšiča-Bora, glej **Previharimo viharje.**) A ko se to zgodi, ne bomo več mineji, ampak *zidarji svobodni,*

*bomo gradili na zemlji tej rodni,
v soncu svobode nov ustvarili vek ...*

Nov vek pomeni Kristanov (**Za**) **nov svet**, Miheličeve **Svet brez sovraštva**, Noštvo, Nočla. Vse to je bil 1941 program KomPtje, NOBD. Po svoje tudi Kvede okrog 1920.

V zbirki je še nekaj pesmi, ki povedano dopolnjujejo, recimo še ena, ki ji je bil Župančič precej dolžan – **Begunci**:

*Z Ojstrega vrha na vse strani ...
kriknil med nje – o, strašno sem zatulil,
čez ves Kras
dvignil svoj glas,*

*vpil in rjul,
da bi svet me trpečega čul:*

Zemlja je naša, o, bodi vam sveta!

V pesmi **Tržaškim bratom** (napisani "V Trstu, v dneh prevrata 1918"), beremo zvezo z motivom – ne le Jeločnikovega – (**Vstajenja**) **Kralja Matjaža**:

*Vstal je Matjaž, o, vstal je naš kralj,
v srcih nam vstal je in v dušah naš kralj:
v mislih prežarjenih, v čustvih omamljenih
k večni pomladi nas sužnjev predramljenih,
v krvi, ki pljuska kot val preko dalj
v sever in jug in na vzhod, do zahoda:
Bratje, svoboda, svoboda, svoboda!*

V tej pesmi smo bratje zoženi le na Slce; problem je, da smo eni Svni (tisti v Jugi), eni pa znova zasušnjeni (*dol od Logatca do Trsta*). Ti še čakajo na Matjaža in njegovo zmago, na Matjaževo vojsko, ki bo

*kakor požar,
ki izvrtinči se, brizgne in plane
v zubljih krvavih v drveči vihar -
ah, in takrat
šli bomo sami v Ljubljano iskat,
v Zagreb in Belgrad si kralja iskat.*

Ker ga ni bilo v Lji in Zagrebu, je ostal le tisti v Beogradu: Peter I. Osvoboditelj; Aleksander I. Zedinitelj. Kralja si nismo Slci sami postavili, šli smo ga iskat. Pa smo pri Kvedinih 4-dramah. Pa vendar ne le tu. Tudi pri NOBD. NOB je dala več kraljev: Tita, ki je sicer Hrvat (po materi Slc), čeprav stoluje v Beogradu; a enako KaKija, tadva spajata Beograd in Ljubljano. Slja je postala 1945 SAKO republika. Če 1945 ne dovolj, pa 1991.

BRATOMORNOST IN PROBLEMATIZIRANI JUNAK (ob Mrakovem Džordžu in Milošu)

1

Jfz je zame marsikaj; MaPSt (PSt za več PD), blok dram, naslov Pniza. DgZn ne predpostavlja in ne išče biti, torej ne fiksne-trdne osnove, na kateri bi slonel preučevani predmet. (Čeprav se predpostavkam biti ne more ogniti. Upoštevati jih mora, ker so – s o –, ker je izhodišče na THM-krogu Ožld, torej bit, le da jo DgZn razume metodično kot enega od treh Tem arhemodelov, konstruktov, PojObrov.) Pojem-izraz-oznaka Jfz, ki bi bila v TradSLZ recimo nekaj analognega kot Romrealizem ali ekspresionizem ali nova stvarnost, je le približek; PD je približek generalnemu pojmu, Jfzu, generalni pojem Jfz pa drami. PojObri so Rede, Reda je Tem poteza IdMa.

V Ideakonstrukt (pač zato, ker gre za IdeaHarldo) se da investirati vse poteze, potrebne za to, da postane določen pojem merilo; to je prednost in slabost PojObrov oz. SpS izrazov. Dgč je s PD; v to potekajo investicije z Dgč metodo. Neko potezo lahko PDrami Anln doda, vendar mora povedati, da je to storil, da dodaja; priznati, da je v sami drami ni, a da jo je vanjo vstavil, ker jo potrebuje, da bi bila njegova razlaga (RR) primern(ejš)a. Sposodi si jo pri neki drugi PD oz. pri SpS PojObri, ki je bolj ali manj poljubni seštevek-zbir Tip potez, tj. potez, ki veljajo Anlnu za Tip. Anln izdeluje-konstruira vsak predmet, vsekakor pa bistveno bolj neko MaPSt (SpS pojem) kot PD(ramo); ta ga veže na ES stvarnost. Vendar tudi do te ne pride brez modeliranja (RR). Gre za Raz načine modeliranja.

Na zamisel o Jfz kot MaPSti sem prišel že pred časom, ob branju Lahovih, Komanove, Špicarjevih ipd. dram. Šele v ES analizi Kvedinih zadnjih dram, imenujem jih 4-drame, pa sem PojObr Jfz podrobno izdelal oz. začel izdelovati, da bi mogel postati Zn sredstvo. V 4-dramah je morda največ potez, Tip za Jfz, ni pa nujno, da so vse takšne. So tudi Raz razvite, Raz poudarjene. Za vsak Fz je pogoj občudovanje Vodje, fasciniranost od Vodje, ki je osredotočenje St bitnih sil našega Nara, Nla, NSSi; njena personifikacija. Mislim na Mussa, Hitlerja, Franca, Pavelića. Rupniku se ni posrečilo, da bi dosegel polnost tega pojma-stvarnosti (Vodje); zakaj ne, izvrstno pojasnjuje njegova desna roka – ideolog SNcza – Ko(ci)per v spominski knjigi **Kar sem živel**; glej moj Kar k tej knjigi v **DSPE 5, Prijatelji in izdajavci**. KC z ene strani, KlasPolstranke z druge strani (njihovi Vodlji) iz ljubosumnosti niso

prenesli, da bi postal Vodja Rup(nik); vsaka je hotela vsiliti svojega: Rožmana, Stareta, Peterlina recimo kot Vojvodlja. Čutili so, da je v njihovem VISu potreben Vodja kot Fz silam, a tak bi mogel biti le Korošec; premalo časa je minilo od Koroščeve Si, da bi se kdo izmed njih lahko razvil do tega lika, si v tekmi pridobil to mesto. Če bi bil Rup kot general Vojuspešnejši, analogno kot Franco, potem bi se vsilil; a ni bil.

MV je bilo na TaSDe vse negotovo, v previranju. Preden se je izkristaliziralo trdno stanje, se je Il. Svetvojna končala, kot Vodje iz nje so izšli Prtkomsti, Tito, KaKi. De(snica) je bila obglavljena, Rup in Peterlin ustreljena, Rožman in Stare pa v SPE, kjer je edino drugi Rupov ideolog, Jel(očnik), na začetku vztrajal – vsaj znotraj SPED – pri pojmu Vodje (glej **Vstajenje kralja Matjaža**), drugi (razen Kopra) pa so se mu odpovedali. Celo Koper v svojem povojnem **Svitanju** kot SPED pojma-lika Vodje ne razvije (dovolj). BRozman Ehrlicha le metaforično; v **Človeku** ga imenuje, a je že mrtev, v **Obsodili so** ga krsti za Fhra kot Vojvodjo upora zoper Rimljane-lte, a je ta TRF preAbst (ES historično neubranljiva teza), da bi učinkovala. Zaradi popolne skreganosti z Zg stvarnostjo (empirijo) je prehud konstrukt, da ne bi deloval kot želja-pravljica, kot fantazma. Jel jo celo sam razume kot pravljico, tako **Vst** podnaslovi; BRoz(man) pa kot da veruje v svojo izmišljotino, vsaj dela se tako.

Kvedi je bilo že v začetku 20-let, ko je Fz nastajal, jasno, da je lik-pojem-vrednota Vodje (Duce, Führer, kasneje Caudillo itn., v vsakem jeziku analogno) Strno nujno potreben. A se v Zgstvarnosti – v J(ugo)Dbi – še ni dovolj razvil; Kveda sama ga je razvijala-forsirala, a ni povsem šlo. Za Vodjo je naredila srbskega kralja, Karadjordjevića, a oče Peter I. ni bil primeren za to vlogo, njegov sin Aleksander pa še ni storil tega, za kar se je odločil 1929: da postane diktator, ukine stranke, Pol svoboščine, vpelje tim. monarhofz, kot ga je recimo japonski cesar Hirohito. Kveda je umrla prej, preden je dosegel A(leksa)nder višino-pomen pojma Vodja. Andra Kveda večkrat imenuje Vodjo, a se nanj le sklicuje, Ander (ali Peter, RR v Vodjo) ne postane središčni lik kake njene drame. **Ardi(ti)** se končajo s sklicevanjem na Andra, s Tip potezo Fza, da se prebivalci ribiškega kraja Punat odrečejo Trad imenu svoje vasi-mesta in kraj preimenujejo po St Vodji v Aleksandrovo. Smer je Tip Fz, a je le smer, dramaturško in kot kompletna PSt še ne deluje.

Jfz bom seveda raziskoval ES podrobno; odkrival bom, v katerih SD nastopa razvit lik Vodje in kako. Da pa bi ustregel svoji metodi, načelom DgZni (DgLZa), in raziskovani pojem (Jfz) obkolil, ga prikazal z več Raz plati, v njegovi genezi, a tudi na ozadju njegovih nasprotij, recimo velike-močne osebnosti, ki pa ni FzVodja, sem se odločil, da bom v drugi polovici pričujoče knjige (**SentHera**) ES obravnaval najprej dramo, ki uprizarja nastanek pojma Vodje oz. Vodjo podaja iz perspektive SD-30 let, nato pa dramo vodilne DžPol osebnosti, ki ni FzVodja, ampak – nasprotno – zastopa civilno-citoyensko Db ali LD, kot pišem zdaj, LD v širokem pomenu besede; ne le LD-PM, kakršna je danes, ampak tudi KlasLD, kakor nastaja v 19-Stolu. Kot primera sem se odločil vzeti dve Mrakovi drami: **Džordža in Miloša** in **Abrahama Lincolna**.

Med 4-dramami in **DžMom** mine več kot desetletje. Kvedine 4-drame so napisane okrog-do 1922, **DžM** najbrž v času, ko je živel (menda eno leto, nekaj gor, nekaj dol) Mrak v Beogradu, njegova sestra se je poročila z visokim uradnikom v JDž upravi, Srbom. Mrakovo bivanje v Beogradu je še nepojasnjeno.

Tam sta se družila z Bartolom; tudi Bartolove ideje v Tačasu še niso raziskane. Je imel Bartol tedaj kot Primorec in (dvoumen) oboževalec velikih osebnosti obdobje fasciniranosti od Vodje? Znano je, da je po svoje visoko cenil Mussa, ne kot Ita, ampak kot Vodjo, kot uspešnega ciničnega Manipulatorja in Fascinatorja; tema je postala v Krit zrcalu kmalu zatem srčika **Alamuta**. V drami **Lopez** se Bartol izda, da je imel, podobno kot Mrak, tudi sam željo postati Vodja, glej glavni lik, ki je avtobiografski: Lopeza. Želje se mu ni posrečilo izpolniti, ne v drami ne v Žu. Je pa Vodjo pristno in globoko Ponot; zato jo je mogel kot redko kdo od znotraj RR, dobiti do nje Krit distanco, **Al Araf** in **Alamut**. Za Bartola je Vodja le ena od figur, skoz katere je moral od znotraj; morda celo najpomembnejša, saj je le tako zmožal podati najustreznejšo analizo tega lika, ga dokončno spodbiti v **Empedoklu**, 1945. Medtem ko so tisti, ki se niso zavedali, da ga realizirajo (saj je bila realizacija vloge Vodje celo v – silovitem – nasprotju z njihovo Ideoldoktrino, z Mrkom, mislim na vodilne Komste, na Tita in Harpar KaKi), padli ravno v past, ki so si jo nastavili sami: do lika Vodje niso mogli zavzeti Krit distance, ga sploh ustrezno videti.

Za Mrk je Tip, da nasprotuje vrednoti Vodje; Plehanov na osnovi Marxa (posebno Marxove knjige **Osemnajsti Brumaire Ludvika Bonaparta**) napiše knjigo **Vloga osebnosti v zgodovini**. Obe knjigi in sorodne prevajajo ideologi TaSPtje, MOč, Krašovec, Zihel, celo izdajajo jih v lastni založbi. S sporočilom teh in takih knjig hočejo zavestno nasprotovati nastanku-obstoju-veljavi Vodje v Polžu 30-let. Vodjo vežejo na Fz (Ncz), ki je zanje (tudi za Lukacza v **Razkroju uma**) poudarjeno AnRLH vrednota, na predLD sisteme. Vladavina Napoleona III. je za Marxa karikatura vladavine Napoleona Bonaparteja. Mrkstom 30-let se je zdelo, da je Musso karikatura Cezarja, Hitler groteskna izvedba Bismarcka ali Friderika Velikega ali Friderika II. Staufa. Imeli so jih bolj za operetne Psdespote kot za realno nevarne figure; kruto so se zmotili!

Zmotili so se v več smereh; tudi v tem, da ne v Jugi ne v Slji niso uspeli De-Vodje (Ander, Stojadinović, Nedić, Rupnik, le deloma Pavelić), ampak Le-Vodje, Tita, KaKi. NOB-LR je udejanjila ravno tisto, kar so Mrksti v 30-letih najbolj odklanjali. Morda je bil vzrok za spor MOča s Ptjo 1940 ravno v tem, da se je MOč držal doktrine Marxa in Plehanova, bil je dogmatik, medtem ko so se TitKaKi hitro in spretno prilagajali stvarnosti; takoj so začutili, po kateri poti se da uspeli: ravno s koncentracijo vsega Poz(itivnega) v Vodjo, v Stalina, nato v Tita, analogno kot Albanci v Enverja Hodžo, Kitajci v MaoZeDonga, Kubanci v Castra itn. Sposobne Komste, ki jim je bil najvažnejši uspeh-zmaga v stvarnosti, ni motila stvarnost lastnega Vodje; teorijo (Mrk) so dali v oklepaj, kot so dali v oklepaj Krito Ncl. Ravno zato, ker so vezali Kom (Ptjo) na Ncl (Stalin v SovZi na Rusijo, KaKi na Slov, na **Tuga**), so lahko uspeli. V NOBD je vsaj toliko Ncl kot Mrka; Revo pojmujejo kot Nar in Razr tipa, glej **Rojstvo** in **BSSvet**.

Prav Ncl pa je odprl – na široko – vrata v Fz. Pretežno ideologijo MV-Ptje in OF imenujem LFz. Torej Fz. Med pojmom Jfz (ki je Defz) in LFz je vez; Fz. Verjetno je tu iskati drugi vzrok za spor MOča s Ptjo; MOč je bil sicer Narčuteč, a tako preprosto ni zmožal preiti v Ncl-OF. Tudi Gustinčič ne. MOč je vztrajal pri svojem sporu s Kocom in Udetom kot ideologoma Ncl. Ptja je po vojni resda Ncl – vse Ncl v Jugi – postopoma odpravljala, NOB nadomeščala z RB, a nedosledno, če je hotela imeti za sabo prebivalstvo Juge v sporu s Stalinom in Kominformom.

Ncli so se v Jugi ohranili do 1990-91, ko so povsem zmagali. Uradna SIZ je ostajala v okviru Kardeljeve platforme **Razvoja slovenskega narodnega vprašanja**,

ki sta se mu podredila oba vladajoča LZgarja, Zwitter in Grafenauer. Oba sta ostala v veljavi tudi po 1990-91, Graf je le opustil RB in ostal pri Ncl. MOča je najprej odrival Kardelj s Šentjurčevu kot avstromarksista, kot ne dovolj Jusmerjenega (Narpoudarjenega), nato pa NclZgarji; MOč tudi v polemiki zoper Zwittera in NclZgarje ni uspel. V polemiki z obema nasprotnikoma je bil poražen. Vsi Vodje (tudi mali Vodje, Vodje v Pos Znanogah, kot je bil Graf) so ga izločili. Morda je sam po svojem značaju želel biti velika osebnost in Vodja, a se je kot zaveden in EtMrk ideolog boril uspešno le zoper sebe, zoper to svoje nagnjenje. Obtičal je v SZ. Postal je celo neuspešen domači despot v Dni. Prav on je postal ponesrečeni – karikaturni – Vodja. Ira Zge.

MOč in Mrak, MOč ni bil niti tri leta starejši od Mraka, sta se v mladosti precej pogovarjala. MOč ga je za nekaj mesev pridobil celo za Kom, a je bilo jasno, da Mrak ni mogel ostati blizu Ptje, ki je zanikala Vodjo in velike osebnosti (VelOse). Mrak se je že od detinstva nezadržno predajal sli po EkP-Pvt veličini, glej tudi roman **Ivan O**, glej njegovo prvo dramo **Obl(očnic)o**, lik Moža. MOč in Mrak sta stanovala v isti ulici, na Rimski cesti, Mrak na njenem začetku, MOč v sredini. Oba sta bila neuspešna. Mrak je poskušal artikulirati pomen Vodje in VelOsi, iskal je v vseh smereh, Ponot vse platforme in položaje, tako NclDe, to v **DŽMu**, kot le, v **Robespieru**, in v vrsti Rc vmes, v velikih raziskovalcih-pustolovcih, **Heroji južnega tečaja**, umetnikih, **Čajkovski**, Pvočetih, **Stari Rimljan**; **Rimljana** je napisal konec 30-let, **Robespiera** po vojni, ostale štiri drame, izšle skupaj pred kratkim v knjigi z naslovom **Heroji civilizacije** (zgrešen naslov, ni ga izbral Mrak), pa med 1934 in 1938. Torej v 30-letih, ko Mrk blokira razvoj-razmah VelOsi, kaj šele Vodje. TaSDe ni sposobna oblikovati primernega Vodje. Tak bi bil morda Korošec, a je bil kljub vsemu preveč Čl FD, Avse, dostojanstvenik FKČ, premalo odprt za oblikovanje Kfza, ki je Strno blizu ulici, Lumfzu. Ehrlich je bil nekaj bliže liku Kfz Vodje, morda ga tudi zato – ali kot tekmeča – Korošec ni maral; podpiral je Rožmana, KA in s tem Tomca. A tudi Ehrlich je bil elitist, njegovi Stražarji so bili karizmatična in ne ljud grupa.

Morda se je skušal Mrak z dramo **DŽM** prikupiti takrat še živečemu Andru ali njegovim naslednikom sredi 30-let; morda, ta Pvt moment je pri Člu stalen, Mrak je imel dar zanj. Dejstvo pa je, in to odloča – Stra, ne nraavnost –, da je med mnogimi MrD le ena, **DŽM**, napisana v duhu Srb(skega)Ncl, ki se ga je dalo sredi 30-let tolmačiti kot JNcl, celo kot Jfz, medtem ko ostale niso takšne; **Lincoln** in ostali dve iz skupne knjige oz. iz istega obdobja nikakor ne.

Če primerjamo le te štiri MrD, vidimo, da Mrak artikulira VelOs, ta mu je bistvena. PolDžVodja, kakršnega je izdelovala skrajna De (Musso, Hitler, Franco je tedaj šele nastopal), je bil za Mraka le ena od realizacij VelOsi. Po vojni je ravno DžPolVelOse najbolj odklanjal; v **Mariji Tudor** je prikazal njeno Rad Trag norost in napačnost. V **DŽMu** se zdi – v sami PD tako tudi je –, da je dramatik brezprizivno na strani Jfza oz. takšne zamisli Karadjordjevičev, ki je hotela iz njih narediti FzVodje. Zdi se, da je Mrak tako gledal na Andra; morda je od njega vlogo FzVodje tudi pričakoval. A je to vlogo obenem – in/ali tik za tem – spodbil; ne s tem, da bi zoper njo direktno polemiziral (to je po vojni, čeprav od znotraj, **Tudor**, **Robespierre**), ampak tako, da je naredil Džordža (in **DžMa**) le za eno Rco med večimi. PolDžVodja je bil zanj le ena izmed realizacij VelOsi, nič pomembnejša od Sv umetnika, Čajkovskega, Sv raziskovalca, Harrisona, in RLH državnika, Lincoln.

Podoba PV-SD je HKD. Tudi znotraj MrkLe SD je več R; tudi znotraj enega in istega dramatika. Kreft, ki je Mrakov sodobnik, iz iste Gene, le eno leto starejši, skuša izdelati v mladostni drami, v **Tiberiju Grakhu**, 1925, ne le VelOs, ampak celo Vodjo, seveda Vodjo Prola, rimskega plebsa, upornih vojakov, analognih tistim, ki so se vračali 1918 iz vojne in terjali novo pravično Dbo, torej potencialni in dejanski LRevarji. Lik Grakha Kreft obnovi v **Puntariji**, vendar bistveno bolj zadržano. Gubec je Km kralj, bliže FP kralja kot modrega, preudarnega, očetovskega, mirnega, ne pa kot PolVodje, ki je Rad retor, hujskač, ideolog, aktivist dinamično vitalističnega tipa, kakršna sta Musso in Hitler. Gubec je mogel biti prisposoda za Stalina, kakršen se je ta kazal navzven: kot paternalistična, tj. FP figura: skoraj kot – seveda še zmerom zelo močni – dedek.

Čaka me naloga: ES podrobno preučiti – (po)ls – SD, ki v 20-ih in 30-letih izdelujejo, bodisi zagovarjajo ali odklanjajo VelOsi in Vodje. Že nekaj časa se pripravljam na analizo Novačanovega **Hermana Celjskega**. Pričakovali so, da bo tak lik izdelal Župančič v **Veroniki**, a se mu ni posrečilo; Kreft ga je v **Grofiu** direktno spodbil. Zupan še bolj v **Stvari**. LeSD-30 je, če ne upoštevam **Puntarije**, uperjena izrazito zoper VelOs-Vodjo; je za malega Čla (MČa); tako Zupan v **Stvari** kot Jože Kranjc v **Katakombah** in **Čampi**, FKozak v **Matjažu** in **Klepcu**, Čufar in Moškrič, Potrč v **Kmetiji** itn.

Mrakov **DŽM** bi naletel na Rad odpor, če bi ga kdo bral-poznal. SGleda niso uprizorila nobene od Kvedinih 4-dram, čeprav jih je Gov(ekar) k temu pozival; kaj šele, da bi igrala **DŽMa**. Ideji SrbJuge se je drama SNG oddolžila tako, da je njen ravnatelj Golia napisal **Dobrudjo 1916** (1938). A ta drama, ki jo bom prav tako ES analiziral v Pnizu **Jfz**, ni akcentuirana kot Jfz, ampak v duhu RLH-UHa, kot že Golieva ideološka izpoved **Kralj brezpravnih**, 1928. Župančič ni nadaljeval svoje Jusmeritve iz **Veronike**; Novačan je ostal zgolj pri **Hermanu**. Sredi 30-let je bil **DŽM** izjema, pa še ta je bila s strani SIZi prezrta.

Ko je **DŽM** čez pol Stola izšel v Reviji 2000 in zdaj v knjigi, je le kuriozum, dokument razvoja-oblikovanja SIZi (tudi PSte SD), nič več. Ne nagovarja ne DaČla ne DrČla. Če upoštevamo tudi to, da je napisan kar se da preprosto, dramaturško in psihološko diletantsko, skoraj infantilno (je le nerodno dramtiziranje biografije Džordža in Miloša), je jasno, da dobiva ta MrD pomen skoraj izključno le v okviru **RSD**. **RSD** pa je tako močna RR vse Trade in aktualne zavesti-vrednot, da je nasproti vsemu ostalemu svetu neodvisna tvorba, avtonomen projekt-model.

Paradoks: Mrak razvija v **DŽMu** lik Vodje, ki v NOB-LRevi dejansko prevzema oblast (Tito-KaKi), Lita, ki utemeljuje NOB-LRevo, NOBD, pa lika Vodje ne eksplicira. Najbrž ga niti zavestno ne Prikr; najbrž ga zanjo ni, NOBD je ustrojena po Mrku in vrednoti MČa. Zupan pazi, da bi ostali vsi štirje Poz liki v **Rojstvu MČ**; enako Miheličeva v **BSSvetu**, ki uprizarja (Že zaporniški) Kol, v katerem je Špelca le prva med enakimi, ker je najbolj požrtvovalna in ozaveščena med vsemi. Vodje ali VelOsi ni niti v **Ognju** in **Operaciji**. Martel, Tanja itn. so lepe, čvrste, značajne osebe, celo močne osebnosti, niso pa VelOsi. Tudi v **Raztrgancih** in **Uri** ni takšne figure, ne **Za svobodo** ne v **Prz**.

Ira micelija: NOB-LR – Ptja – zmaga tudi zato, ker sledi Jfzu, Kvedinim 4-dramam in **DŽMu**. Morda najbolj točno: na eni ravni Ptja izhaja iz Jfza, to je glede izbora Vodje, na drugi ravni nadaljuje VIS MČa, kakor se oblikuje PV v Mrku in SI socialni Liti. (Poz lik v Kranjčevem **Detektivu Megli** je Komst, a obenem MČ; Jernej.) Ptja-OF zmagata tudi zato, ker izredno veliko sintetizirata. Če jima koristi, vzameta

kaj celo od Jfza. Ta sposobnost sintetiziranja-integriranja pa ima tudi – celo zelo – slabo plat: Ptja vse RR v svoje sredstvo, v instrument doseganja oblasti. Tako se instrumentalizira, da ni ničemer stvarnemu več nravno zavezana, le še svojemu projektu, ki pa je kot Milprihodnost tako daleč, da z ničemer stvarnim ne opredeljuje. Vsaka pot, ki jo izbere Ptja, po njenem vodi k realizaciji Milcilja, le če Ptja v to veruje; le če bo dosegla Tot oblast, bo lahko počela s stvarnostjo, kar bo želela.

Tu je vir Tota. Tot je v bistvu (K)Av(K)ld. Projekt Koma je tako daleč v prihodnosti, da je izgubil (močno izgublja) potezo Dti. Vse, kar ostane, je Ptja sama; vse je požrla, spravila vase; s tem se je sama RR v svojo fantazmo. Obsodila se je na samoomejitev, na omejitve na sebe. Onkraj nje – njenih meja – ni zanjo nič več oz. le še Sž. Zoper tega se – v vse bolj PsSV – še kar naprej (po vojni) vojskuje; če bi se odrekla Sžu, bi se do kraja zalepila v svoj Av. Tako se izčrpa. 1990 odpove, ker se je do kraja izčrpala-izpraznila. Ni je več. Tedaj (od)pade Sž. Če ni več Sž-bitu (DDča), ni več EDčev; LDč se RR v nič. Da bi se vendar nekako ohranila – da bi se ohranili njeni udje kot živi Pski –, se RR v LD, njeni udje v TrgKpl tekmece. To je mehanizem RR Ptje v LD (v SoD) na prehodu 80-ih v 90. leta. DSD in Pučnik, pa čeprav je Fif in sociolog, tega nista razumela; regredirala sta v predlib sheme-PojObre, v obnovo EDč, v AnK ipd. S tem v PsSV, v PsDžV, v PsBm, kar vse postaja le klavrna Simigra na trgu. Gled izgubi bitnost, ker se vsa Db RR v Gled-predstavo. Bit sovpade z ničem, z videzom; regredira v obliko Ožlde, ki je na koncu THM-kroga Avld. Glej MSk in razprave o tem v **GR 4**, v **Pre(ve)za(va)h**.

Zgodba **DžMa** je srbska Zg, prvi dve SrbNarRevi v začetku 19-Stola. Jasno, da tedaj o kaki Jugi ni govora; tudi o Slcih ne, ti se šele prebujajo v Napoleonovih Ilirskih provincah, šele v KulRazsv pre(po)rodu; tedaj šele nastane ime Slovenija. Na eni ravni pa Slci močno prehitujejo Srbijo, že v drugi polovici 18-Stola, pod Marijo Terezijo in Jožefom II., v Razsvreformah šolstva, Zni, Mod(erne)RLH zavesti. ZgStri obeh Narov sta zelo Raz. Srbi vzpostavljajo najprej Dž kot ND; Kulo in s tem RLH-zavest povzemajo šele kasneje, (pre)počasi. Miloš ostaja tudi kot Srbvladar-knez do Si nepismen; podatek je poučen, Mrak ga ne posreduje. (Ne vem, ali je bil Dž(ordže) kaj bolj pismen, verjetno ne.)

SrbND je v stalnem razkoraku med Pol nivojem in Kulnivojem. Za ND kot Modobliko Dže je izredno pomembno, da Kula kot civilizacijska RLH zavest ne zaostaja; sicer je (bi bila) ND le Prikr ime za obnovo PSi, za rodovno Džo FD tipa, kakršna je bila srbska v srednjem veku, pod Nemanjići. Čezmerni, Mag kult oboževanja te srednjeveške SrbDže (pač kot zadnje in edine srbske) zavaja. Dela vtis, kot da je važna Zun oblika Dže oz. to, da je srbska, ne pa njena vsebina. ModND v Zahčvri so deformacija – Refe – RLH sistemov, od konca francReve naprej. Manj ko je neka ND ustrojena v RLH duhu, bližja je Posnu PSi.

Tega se Levs in Jurč ne zavedata, ko pišeta **Tuga**; v **Tugih** obnavljata predRLH, celo predFD socialne oblike: PS kot staro Slav občestvo. Analogno Klemenčič v **Zetih carja Lazarja**, fRemec v **Samu**. Hvalabogu ta PsPS PSt VelTre ni prava podoba realnega TaSlova, ampak želja Scev, da bi bili kot Srbi. Sl realiteta je v ČD, v NKNMešu ČD tipa. Ta pa nima za (Ma)PSt RefPS, ampak Čito, institucijo PolKule, ki daje v prvi plan RLH vrednote, pouk v ekonomskih, nravnih, strokovnih itn. zadevah, glej že **LjDa**, 1869. Pola je v ČD podrejena kompleksnejšim Kul vsebinam; kot DžPole je sploh še ni. Medtem ko je v Srbiji **DžMa** važna edinole DžPola, boj za PolDž oblast, vse ostalo (ji) ni bistveno.

Ptja sicer na eni ravni obnavlja to SrbRedo, vendar v Dgč povezavah. Slja 1940 je že skoraj EvrHKD Db; tudi če Ptja vse reducira na boj za oblast, to "vse" obstaja v SDbi še naprej. Ptja vse takó RR, da usmerja v eno točko, v oblast, vse to podreja; a vsega tega (pluralistične Kule) vendar ne likvidira. Tu je bistvena razlika med Sljo in Srbijo 1940-41. Vsaka od obeh gre v zelo Dgč razmerah v NOB-LR. Srbija se vrača k **DŽMu**, še bolj obnovi ta vidik po 1990, še danes je v njem, tudi zato tako nesposobna slediti razvoju Zahčvre; Ptja v Slji pa pritegne SKulo-SInco (SHKI) celo v vodstvo LReve, Koca, Vidmarja, FKozaka, omenjane dramatike itn. Ti via facti prenašajo PV vsebino RLH VIŠa v MV in povojno Sljo, kar dokazuje tudi – in nazorno – NOBD. RedPtji Stl tipa se v Slji nikoli ne posreči tako odstraniti ali ne upoštevati RLH Trade, kot se to zgodi v Srbiji MV in po vojni, ko prevladuje Herhajduški duh Krajinskih Srbov, Hercegovcev, Vojnajemnikov stare Avs in Osmanskega cesarstva: PS-FD. MV v Slji prevlada sinteza Lfza; v Srbiji še danes, pol Stola kasneje, sinteza Defza. Predlog Miloševićevcev, da naj pri DaPreds volitvah volijo člani stranke Šešlja, je jasen dokaz, komu so se podredili ostanki SrbStla: ultraNclu – dejansko Srbfzu – Šešljevih radikalcev, četnikov. Medtem ko je MV Sl Ptja podredila Ncl-fz sebi, tj. MrkKom vrednotam-ciljem.

Tudi z vidika, ki ga pravkar ekspliciram, je ČD izjemno pomembna, bistveno bolj, kot meni TradSLZ. Prav ČD, ki traja tri desetletja – glavni čas reforme Slova (od 1860 do 1890, do profiliranja Sl strankarskega sistema) –, daje ton, celo vsebino Slovu, ki pa se je eno krilo Slova noče zavedati, ker potencira tisto, kar NKNM-ČD zanemara: ND kot VojPol ozaveščanje-organiziranje v SAKO; to je linija Jfza in NOBD (Le-Ptje). A, kot sem dejal, ta linija LeMrk gibanja vsebine, ki jo je pridelalo NKNM-ČD, ne likvidira; nezavedno ali vsaj brez poudarka jo povzame. Ta vsebina – PSt – pa pomeni, recimo, da je IdeaDb delana po modelu IdeaDne, celo po IntDni, Slov po ČD-Dni, po tem, kako se bosta ujela in organizirala, kako bosta čustvovala in mislila-delala Mirko in Marica (MirMara) v **LjDa**, Dragič in Manica v **Vicah**.

V SrbDbi – glej **DŽM** – pa je ravno nasprotno: IntDne (kot da) sploh ni. Srbija še ne pozna bidermajerja, Mešintimizacije, ki se v Slji dogaja ravno v 19-Stolu, v Srbiji pa je še danes povsem podrejena DbZg vidiku, ki je PS okvir. (Tominc in Stroj slikata Meše, srbski slikarji kralje.) **DŽM** se res dogaja v času, ko tudi v Slji še ni razvite IntDne, pred bidermajerjem, v dobi napoleonskih vojn. A **DŽMa** ne smemo brati kot historično dramo iz začetka 19-Stola; ampak vsaj enako, če ne bolj kot dramo, ki velja za sredo 30-let 20-Stola. Dinastični boji v Srbiji se dogajajo skoz vse 19-Stol in skoz 20-Stol na način obračuna med Džom in Mi(lo)šem. Sredi 19-Stola zamenjajo dinastijo Obrenovićev Karadjordjevići, na začetku 20-Stola Apis s svojo teroristično skupino Črne roke (Tip, da je bila prav ta skupina zgled za Čosića in SANU v 80-letih 20-Stola, iz tega duha je zraslo arkanovstvo, Lumpokoli Bošnjakov in Hrvatov), ki vdre na dvor, pokolje kraljevo Dno, tudi kraljico, vrže njihova trupla skoz okna na dvorišče kot mrhovino, natančno tako kot Puntarji v **Ardih** Rika v morje-prepad in Prti v PVD ubite maja 1945 v rudniške jaške.

Holo(kavst) maja 1945 pomeni srbizacijo Slova oz. RePS Slova v duhu **Tugov**. Ta srbizacija ni bila prinešena le od zunaj; ustrezala je Not Stri Slova kot nepreboljenega ressentimenta v PS. Analogno kot Hitlerjev NNcz in Mussov ltfz, da ne govorim o Paveličevi Hrški, ki niti ni tolikšen regres v PS kot nadaljevanje rodovne Hrške, Mažuraničeve **Smrti Smail Age Čengića**, duha, ki ga najdeva Kveda na otokih od Kvarnerja do Dalmacije. To je Tudjmanova Hrška, v kateri celo vidni

člani lib stranke terjajo, naj Hršvlada napotí Hrš topnjačo okrog rta Savudrije. To je duh Vuka Draškovića, Šešlja, Arkana; Djindjić je le po Zun formi, zaradi koristi, Libec, dejansko se bistveno ne razločuje od ultraSrbNcl Koštunice in Šešlja; tudi Djindjić je plesal kolo pri Karadjiću in Mladiću v SrbBosni, pil srbsko šljivovico in zategoval SrbNarpesmi, ki so vzhodnjaška Trada. (KasO: danes se sicer na Djindjićevem truplu-grobu organizira nekakšna srbska LD, a koliko je pristna, se bo še videlo.) Ko se je Tudjman napravil-našemil v admiralsko uniformo, je bil tak kot kralj Petruček II. na reklamah za kalodont in moško spodnje perilo; menda je bil po vojni v Parizu nekaj takega kot maneken. Tudi zato sem v zadnjih letih v **RSD** večkrat pisal o srboHrštvu kot MimDč paru, ki traja še danes. Ravno spor okrog Piranskega zaliva dokazuje, da Hr(va)tje še niso izšli iz VISa **DžMa**. Verjamem, da se Račan (ne pa več Tomac) trudi, da bi ta okvir prešli, a ne more uspeti, pritisk večinske pristne Hrške je prevelik. Ta Hrška je po Stri še zmerom SrboHrška, kot jo je videla Kveda v 4-dramah.

Trad SLZ je ČD(ramatiki) očitalo prav to: da ne upošteva NDPol vidikov; da se dela, kot da zadošča IntDn oz. Db, ki je povezava med več IntDn: Voš(njak) jo tematizira v **Ženski zmagi** kot povezavo treh IntDn, glej mojo analizo v **ČD 4, Pogodba**. Sam ugotavljam v Pnizu **ČD**, da je to, kar je z ene plati slabost, z druge prednost; analiza **DžMa** to mojo oceno potrjuje. Res je ČD-NKNM preenostransko, prelnt; a je morda ustrežnejše od enostranosti ZunDž vidika, ker začenja zidati hišo od temeljev, od Kule, izobrazbe, RLH načel in prakse navzgor, medtem ko se vidik, ki preferira začetek z ustanavljanjem ND, kaj hitro sprevrže v postavljanje hiše na oblakih. Realiteto takšnega vzpostavljanja omogoča le permanentna vojna (tudi SV), kar je Srbija počela ves čas, v obeh balkanskih vojnah, v I. Svetvojni, s pučem generala Simovića in oficirjev Kneževićev marca 1941; nazadnje z AnHrš, AnBoš(njaško), AnKosAlb vojno v 90-letih. Rezultati so slabi: civilizacijski zlom, obubožanje Srbije.

Ne Dž ne Miš nista heroja civilizacije, kot tako narobe sklepa ne posebno bistri izdajatelj knjige, ki jo analiziram, PePKo; ravno nasprotno. Čeprav je eden Romdirekten Revar in drugi zvit orientalski despot, sta oba z vidika RLH isto (Id): heroja RePS, s tem kvečjemu heroja Refe. Jasno je, da heroj SI RePS PePKo hvali Dža; v Džu vidi Koc(bek)a; ajajaj, kakšen slepček! Ubogi Koc, ponavljam že ves čas, v kakšne roke si prišel, na zastavo AnGlobalizatorskih Psanarhistov, ki imajo doma uspešno podjetje, javno – v MO – pa se predstavljajo kot Che Guevare ali mirotvorni kleriki Teologije osvoboditve; PePKa sem krstil za Cheja s klobučkom. PePKo vodi AnGlob Revo iz ozadja, SRiki in drugi psihoterapevtski primerki pa protestirajo po ulicah in tulijo: prekleta CIA!

Iz ČD nastaja SAPO; Pnizu **ČD** sledi Pniz **Nast(ajanje) SAPO**. To je ustrezen vrstni red od spodaj navzgor, od IntDne in Pskov, ki se v nji srečujejo (par MirMara nastaja iz Mirka in Marice). Šele ko začenja IntDn razpadati, glej Kvedino **Pico** (Kraigherjevo **Školjko**, Ganglovo **Sfingo** itn.), to se zgodi od 90-let naprej, predvsem na PrS, se Klid tako razmakne (v sebi omaje), da nastane prostor za Nast SAPOe. Če pa je Tem okvir Klid in to celo kot PolDž-ND, kot je v **DžMu**, je pot v Nast SAPO zaprta, vsaj zelo otežkočena.

To se vidi lepo na primeru KvedD in posebej 4-dram. Uprizarjajo na eni strani razpad IntDne, motiv **Sp(op)ada**, tudi **N(ev)ihite**; v tej razpade IntDn že prej, preden nastane, ker ljubljenega Borskega LumProlmasa zakolje. Kveda ne išče izhoda iz razpadle IntDne v oblikovanju SAPOe, ampak v regresu v zaželeno Abs

trdno monolitno stabilno St bit praklde, ki da je naš NL. To je zamisel Kvedine JNarlnce, uprizorjena v **Ardih**, v njih potrjena z zmago NLKlde nad tujci Sži in Not Izdi. Napačna, regresivna, brezizhodna pot, ki se ravna po VS, Tip za THM-krog.

DŽM je torej kar najbolj ustrezna drama za primerjanje in analizo. **DŽM** utrjuje, kar propagira Kveda v 4-dramah, le da poda Kveda tudi Not nasprotje Jfza kot rešitve; ta Not opozicija je razkrojena IntDn, celo v ribiški Dni v Puntu, spor Kata-Riko. Mrak za to nasprotje nima posluha. Zanj v **DŽMu** IntDn ne obstaja. Le nasprotje med pristnim Narherojem (Džem) in zločincem, ki sodeluje z okupatorjem (Mišem). Celo NOBD namenja več pozornosti Not razkroju MešIntDne, glej **Ogenj, Operacijo, BSSvet, Za svobodo**. Mrak na liniji Jfza regredira celo glede na NOBD oz. je zgled za NOBD (ne da bi **DŽMa** kak NOBD avtor poznal), kakršna naj bi bila: bolj RePS kot sintetiziranje vseh vidikov dozrajšnje ČIDbe, ki pa jim daje MrkPtja pravo usmeritev.

Te usmeritve Mrak nima, noče imeti-priznati. V **DŽMu** je teza ravno nasprotna: ne kaže v prihodnost razvite Dbe, ampak v preteklost IdeaPSi, ki jo vodi Vodja. To je Romvidik, bistven za vsak Fz. Seveda pa velja to le za **DŽMa**, ne pa za ostale VelOsi v analizirani knjigi; razliko bom podal vsaj ob **Lincolnu**. S tem, da izdela Mrak v približno istem času kar štiri Raz VelOsi, od katerih je le ena PolDž Vodja Fz tipa, pokaže, da je njegov regres k PS le navidez enostranski. V **DŽMu** je povsem enoten in enostranski, z ostalimi VelOsi pa to enostranost ukine, relativizira. Medtem ko se Kvedi to ne posreči.

Čeprav je Kveda v 4-dramah navidez bolj HKD od Mraka v **DŽMu**, saj uprizarja Not nasprotje med razkrajajočo se IntDno in Jfzom kot monolitom, Mrak pa le Db kot PS, ki jo razcepljajo Izdi, je Kveda povsem odvisna od Jfz rešitve-teze, vse 4 drame napiše na to tezo, s katero se Not in usodno ldn, medtem ko more Mrak v eni drami (v **DŽMu**) uprizoriti svojo Abs ldn s PS-Jfz vidikom, v naslednji pa se ldn z nečim povsem Dgč ali PS-vidiku celo nasprotnim: recimo z **Lincolnovim** zavzemanjem za pluralno, strpno, večrasno, pravno LD. MrD zapelje, če bere bravec katero od teh Mrakovih dram kot Abs resnico. Mrak je v PSti shicotip; to mi je blizu, s tem me je osvojil. Zmožen se je brez ostanka Not ldn z Raz, celo med sabo nasprotujočimi si modeli, ki jih vse – vsakega – čuti-razume na EkP ravni, v MeP. To ga dela s stališča Rede-integralizma-lDMA neverodostojnega.

Paradokсно je, kako se Mrak na zavestni ravni trudi biti ideolog Ide, v **Dnevnikih** iz 70-let govori o "istoistosti", o lldi, o ldi na kvadrat, obenem pa piše drame Rad Not razcepa, kot so **Chrysispos** in **Beg iz pekla**. Kot ideolog uči Rad SNcl – skoraj Sfz; kot malokdo od 60-ih do 80-let (do Si) napada-odklanja Srbe in Jugo. Čl bi pričakoval, da bo napisal kako dramo na t(akšn)o temo-tezo, takšne je pisala Kveda s 4-dramami; a nič podobnega. Njegove drame so ravno nasprotne od njegove Zun Dbideologije. Ta oznanja KlasNcl kot enotno St bit, drame pa se ukvarjajo s homoerotizmom, tudi z njegovo AD, polne so vprašljivih strasti, negotovosti; vsaka izjava je vprašanje, tako negotov je Mrak v sebi. Med takšnim-tem Mrakom in Kvedo 4-dram ni tako rekoč nobene zveze.

DŽM je morda edina Mrakova drama, ki bi mogla postati model-zgled za morebitno Mrakovo Sfz dramatiko. A je Mrak ne obnovi. Mrak potrebuje Sfz – lldo kot histerično-manično samoprepičevanje – na Zunsihološki ravni; kot umetnik je Čl ARF-AK, a to – vsaj zame – odloča. Njegovi učenci a la PePKo (deloma brata Krištofa) sledijo Mraku ideologu SNcl-Sfza. Pri tem se sesuvajo, ker čutijo, da je to le ena plat Mrakove resnice; žal ne zmorejo vzpostaviti ARF druge polovice.

Preveč so odvisni od Mraka kot Uča, Dobrega pastirja, despota, ki je kot prerok Vseved, polbog. To so učenci-slabiči. Mrak je nad njimi izvajal svojo despotsko naravo Vodje.

Nad mano nikoli. Tudi zato sva mogla ostati Prila od 1943 do njegove Si 1986.

2

Od začetka do konca drame se odigrava – skoraj izključno – spor med dvema kandidatoma za Vodjo, med Džem in Mišem. Najprej sta tekmeca, nato postaneta Sža. Dž, ki je plemeniti brat (pobratim, kar pomeni ne ravno krvni brat iz IntDne, ampak brat v istem Naru, ki je PS-Dn, Simb brat-pobratim, ime-naziv pozna celo Slita, glej Vošnjakove **Pobratime**, 1889), je zoper Miša le na retorično-nravni ravni, prav to ga stane Ža, saj je njegov pobratim Miš zloben Čl, pobratima da nazadnje zaklati, njegovo glavo pošlje v Carigrad sultanu. (Komu je poslal Milošević – še en Miš – glavo svojega pobratima Stambolića? Lukašenku?) V PS ne more biti pravih-trajnih tekmecev; ti so šele v LD, ko se začne med ljudmi šport, športna tekma. Prej se vsaka tekma Strno (izrodi) RR v bojni spopad, v vojno, z vrhom v SV.

Dinastiji Obrenovićev in Karadjordjevičev se sovražita na S. Do danes; menda so Obr(enovič)i še živi, a se ne zanimajo za Srbijo. Isti Bm boj kot med Obri in Kardži se nadaljuje danes kot boj med Djindjićem in Koštunice, Draškovićem in Šešljem, Miloševićem tutti quanti. Milošević, ki je nekak dedič Miloša, je verjetno dal ubiti svojega pobratima Ivana Stambolića, ta mu je pomagal na oblast. Djindjić je izročil Miloševića haaškemu sodišču, jutri bo njegov naslednik Djavlić izročil Djindjića, Džavlića novi Džunić, vseeno je, kako se pišejo, vsi so kot pobratimi na ič, vsi sinovi – iči – svojega Nla-PSi. Oče je Miloš, otroci Miloševići, oče-patriarh Mihajlo, sinovi Mihajlovići, začetnik Rodu Djordje, sinovi Djordjevići, izvirnik knjaz Lazar, sinovi Lazarevići. Sinovi, ne pa hčere; te so drugorazredne.

DŽM to jasno pokaže. Tu Kveda ne razume srbstva. Srbstvo ne ceni Že; le če je Že mati, to je Majka Jugovićev, sinov-vojakov, ki se borijo in umirajo za domovino; ali kolikor je žena padlega moža-borca, kot je Barbara v **Ardih**. Kveda je Silka, ki v 4-dramah tematizira tudi sebe, predvsem v **Spahti** (Ljerka, Pleta). NOBD je tudi v tem dedič RLHa; uči enakopravnost Mo in Že; Zupanu v **Rojstvu** sta Krim in Nina res enakovredna, oba Komsta, LRevarja, Prta. Enako ravna Miheličeva v **BSSvetu** (Špelca itn.) in v **Ognju** (Tanja in Martel). Pa Cajnkar **Za svobodo**, Cecilija in Dušan. Bistveno je, da Nina ipd. niso možače, kot je Prof dr. Plavšička iz Bosne.

Naj sledim postopoma vsakemu od 6-ih stopnjevanj, stopnjevanja so Mrakovo ime za dejanja-slike. V vsakem stopnjevanju se zgodi kaj pomembnega-potrebnega za razvoj dogajanja. Začnimo s 1-im stopnjevanjem.

Prizorišče je "Dvorana Narodnega sveta v Beogradu." Narodni svet je najvišji organ PSi, sestavljajo ga njene starešine; je nekak parlament (veča) in obenem vlada. 1918 so Slci imenovali svoj najvišji organ Narodni svet, po srbskem vzoru; tudi tu Mrak asociira na Id med Srbi in Slci. Je pa pri priči jasno, da je Narsvet sicer izredno pomemben, vendar dejansko ni najvišja oblast; za najvišjo oblast se tepeta Dž in Miš; vsak od njiju skuša postati Vodja, le da je Dž pripravljen biti le

kot Tito ali KaKi, čeprav brez diplomatsko-taktične in teoretske potence le-teh, Miš pa pristaja na vlogo Rup(nik)a.

Konta Zge: nikoli se ne da vnaprej določiti, kateri od obeh likov-poti bo zmagal. Zmagati mora namreč v Ćmpi, Ćmpa pa je nemalo podvržena Konti. V primeru NOB-LR zmaga (dopolnjeni, ne le Rom, ampak tudi realistični, prekanjeni) Džor; Miš kot Rup propade. Osmansko cesarstvo traja še Stol, še desetletja je Srbija odvisna od sultana, medtem ko traja za SIDmb (+NemNcz) le od jeseni 1943 do maja 1945. Dmb-Rup propade skupaj z NczNemci. Lahko ne bi. Korošec je računal, da bo Ncz-Fz na oblasti desetletja. Rup-Rož in MV-SDe sta računala celo na nemško zmago, zastopala sta SNar interese za primer Nemzmage. Račun se ni izšel. KaKiju se je.

Tudi meni se izhaja, čeprav sem v to prepričan le jaz, z mojimi najbližjimi PriSo. Baš me briga, kaj mislijo ostali. Moja zmaga ni v PolDžDb stvarnosti, kot je za Rupa, Šela, Grafa, norovce; zmago lociram v **RSD**, ki si zadošča, ker je ves svet, točneje: K-ves svet, K-PO. **RSD** K-ves svet ni manj odločilna od PolDbDž sveta. Zavedam se, da sem od DbZg sveta nemalo odvisen; a le na eni ravni. Na drugi ga tako Rad RR – preOsm –, da ga obvladam. Ker se borim na Dgč ravni, mi ni treba biti ne Miš ne Džor.

Ubogi Puč(nik) je želel biti Džor, pa je postal odpadek na Smšu Zge, kot so temu dejali Mrksti; Zihel je nadvse rad uporabljal to prisposodbo; nazadnje je sam končal tam, kjer je videl ležati druge kot trupla. Niti ne povsem na Smšu. Ptja je z NOB-LRevo ogromno naredila; tudi Puč v pripravi na LD 1990 in v vojni z JSrbi 1991. A ga je nato odnašalo na Smš kot Zihela. Nekoč sta si bila nasprotnika, nazadnje bosta oba počivala v istem grobu Nar herojev. Dnevne hvalnice jima bo pela Maaati Slje dr. SH. To so obredi na Smšu, ki ga uboga SH v fantaziji RR v St kraj; oba pobratima vidi kot kipa pod St Spomenikom Sprave.

DžM ni psihološka realistična drama; Mrak se je šolal pri Calderonu, pri ekspresionističniD, ne ozira se na dušeslovne in podobne verjetnosti. Džu polaga že takoj na jezik bistvene in jasne izjave. Psihološko drama nima razvoja; oba junaka sta na koncu enaka kot na začetku, le da Miš skriva svojo naravo, Džor pa jo preprosto oznanja na ves glas. Džor je preprostež, Rom(antik), kakršen je bil Puč 1958; ne pa več po 1992, ko se je RR v dediča Rupa. (Rupnika, ne Rupla.) Kar so bili za Rupa NczNemci, je za Puča od 1992 DSKC. Njen ujetnik je in s tem ujetnik stranke Nova Slja, ki je PsKfz. (KaSO: ker svojih tekstov ne spreminjam, ne upoštevam – ker tega nisem mogel predvideti – Pučeve Si konec 2002.) Z Janšo se skušata zadnja leta tega tutorstva razbremeniti, a ne gre, ne more se jima posrečiti. Ostala bosta talca DSKC, talca njene ReFe, brez nje pa sta prešibka, da bi zavladata. Puču ne pomaga ne vloga Miša ne vloga Dža. Niti potrebuje je ne; na Smšu DbZge so vse vloge le strgan-zavržen papir. To je za Puča strahota, kajti papir Zanič-sovraži; zato gleda navzdol tudi **RSD**. A ker se meri ob Db zmagovalcih, ves čas trpi kot črna živina, razjeda ga zavist, ko vidi LDS mojstre, kako vladajo, sam pa je odložen v Župančičevi jami, sicer v luksuznem stanovanju, a bi bil OPsk, kot Kveda v 20-letih, če ne bi retoriziral kot DSD junak. Počne, kar sam Zanič(uje). SZ.

V SZ je skupaj s Šelom in ostalimi norovci, medtem ko sem jaz na konju, kajti zame je že od nekdanj DbZg drugorazredna, nebistvena; le občasno sem deloval v nji (na njenem robu), ker me je v to prisilil SIsStl. **RSD** skuša biti čim manj odvisna od DbZg stvarnosti; to stvarnost (tudi SD) jemlje za predmet svoje analize in RRe. Če se mi posreči dobro razložiti kako SD, bloke in komplekse SD, sem zadovoljen,

zadoščen. Zmaga je zame bistra, globoka in lepa – v MSK-GR izražena – RR SD(ramatike). Ta cilj sem zanesljivo dosegel. Ni me odvrгло na Smš, kajti ne merim se ob DbDž Vodjih, kar bi rad bil Puč; niti te vloge ni zmožel, pustil se je prepričati, naj ne postane 1990 Preds SI vlade, mesto je prepustil pregovorno nesposobnemu Prletu. Že tedaj se je sam v sebi zavrl. Tako ni mogel postati niti TragDž(or), čeprav je imel – kot dolgoletni zapornik pod Ptjo – za to velike možnosti. Postal je upokojenec, ki občasno zabavlja čez oblastnike. (KasO: niti S ga ni vzdignila čez to vlogo. Umril je v Nemčiji, pri svoji NemDni. SZ.)

Dž(or) deluje kot Romjunak, ki mu je več do Ideje kot do njene realizacije v Dbstvarnosti, kar je paradoks in vodi v AD; Mrak je bil ves čas na robu AD. Če bi bil Džor umetnik, bi mu bila ta AD koristna; opisoval bi jo v svoji Umeti, Umet bi bila zanj stvarnost, ki jo (pre)oblikuje. DžPola pa je nekaj bistveno Dgč; njeno Tem merilo je uspeh – s tem zmaga – v Dbi. Džavnik piše Zgo, ne Lite. Upoštevati mora tudi ideje, ki ga vodijo in s katerimi ljudi navdušuje; poleg tega, da jim obeta izpolnjevanje njihovih interesov. A če se Ideje odlepijo od stvarnosti oz. od njene realizacije, če postanejo same sebi namen, tak Čl ni več Polik, ampak Pesnik; kot ideolog postaja MilRom načelnež, za katerega pa ni več jasno, ali je res tako načelen, ali pa je postal Av(tist), ker je izgubil izpred oči bistvo svoje akcije, ki je urejanje Db stvarnosti. Za Dža, kakršen je v Mrakovi drami, je zunaj dvoma, da ga Dbstvarnost ne (ali malo) zanima, le Ideje oz. celo Ideje (Srbija kot SAKO) manj in bolj njegova lastna drža IdeaVodje, to, da mora ohraniti svoj Ideaznačaj. Postaja narcis.

Mrak tega noče videti in priznati, Mrakovo okolje pa je to hitro opazilo, v Mraku videlo – zgolj! – infantilnega nastopača, nenadarjenega narcisa, ki skuša vse prisiliti, da bi v njem gledali VelOs, največjega Pesnika, Preroka, tudi DžDb Vodlja, zakaj ne? Mrak si je vse, kar si Čl zaželi, a vse to je le v lastni RR, nič – dobesedno: nič od tega! – pa v recepciji okolja. Tako je prišlo med Mrakom in okoljem do popolnega razhoda; morda je bilo prvo priznanje Mraka šele uprizoritev **Tudorke** v Drami SNG 1966, po Štihovi zaslugi. Nato mu je Vidmar napisal **SB** v knjigo **Revolucijska tetralogija**, 1970. Vendar Mrak ni dobil nobene Db nagrade; po svojem 60-letu je postajal nekako – na robu – toleriran, a nič več. SDb se je od srede 60-let vsaj na ravni Dbzavesti-norm RR v LD-PM, tej pa so celo všeč čudaki, odrinjenci, posebneži, psihopati. Mraka ni sprejela zaradi njegove Umeti ali mišljenja, ampak zaradi imidža, ki si ga je pridobil in ki je sodil v novi RMg VIS.

Vse Dgč je bilo PV (tudi še po vojni dve desetletji), ko je bila SDb v marsičem močno KonsMM, čutila in kazala je močan odpor do marginalcev, Zanič jih je, Mrak pa je veljal za glavnega marginalca v SKuli. Razlika med PV monizmom, ki je dosegel vrh MV, na eni in RMg pluralizmom od srede 60-let naprej, na drugi strani, je izhajala tudi iz DbZg okoliščin, ki so opredeljevale Slce in njihovo bit-zavest. Vse do 1945 (Ptja pa je položaj po nepotrebnem nadaljevala še vsaj dve desetletji, do Kavčičevega PsLiba) je bila za Slce glavna naloga postati iz Nar Ideje (zamislil o sebi kot SAKO) DbNaca: Dž, v perspektivi celo ND, čeprav si je o Rad obliki NDže malokdo upal misliti, zadovoljevali smo se z zamisljivo konfederacije s čim več avtonomije za Sljo. Ostati – Rad – zavest, a ne ideje o Slji kot SAKO ostvariti v ZgDbi, je-bi pomenilo infantilizem. Tu je celo glavna krivda MV Romretorjev, kakršen je bil Novačan (glej moje analize v Pnizu **KoC**), ki so postavljali meje Slje na Visoke ture, Miha Krek si je prilaščal Kvarnerske otoke, v stvarnosti pa so pristajali na sodelovanje z okupatorjem, mislim na enako ultraNcl Ehrlicha ipd. Zasluga KomPtje je bila, da je združila Mak RomIdejo (MilKom) s –

celo brezobzirno, trdo, na robu zločinsko – realno Polo, jo uveljavila v NOB-LRevi in tako tudi zmagala.

Lik Mrakovega Džora (ves čas bom govoril le o njem, ne o stvarnem ZgDžoru, če pa bom mislil na tega, bom povedal posebej) je poudarjeno Romretor, ki pa je v svojih nastopih tako Rad, da ga da tekmeč pobratim Miš ubiti; Džor ga moti Pvtno, a tudi kot (po Miševem mnenju) Zapl, Čl, ki povsem napačno ocenjuje ZgDb stvarne možnosti in SrbNar zapeljuje v nujen polom. Zg je dala prav Mišu, vendar je ostal Džor v zavesti z Miševo realPolo nezadovoljnih Srbov tisti, ki je – naj bi – bil pravi. Džor je dobil zaradi potreb le-teh novo RR. Morda je bil res neodgovoren Rom avanturist, ampak kasneje uporabljiv kot korekcija dinastije Obrenovičev. Obriči so se preveč vezali na Osmane in Avso, nazaj poklicani Kardži pa so od začetka 20-Stola naprej prešli v zvezo s francozi, Zahodom oz. so omogočili imperialno Polo Srbije v NOB zoper Turke na eni strani, na jugu, in na drugi, na severu, v boju za Sandžak in Vojvodino, v ekspanziji na Zahod, na BiH. Džor se je zdel tem Srbom (Apisu itn.) primeren ZnaSi za odločne poteze NDže, ki postaja iz vazalne lokalna velesila. Isti cilj so imeli Apisovi dediči – Čosić itn. – od srede 80-let naprej, vzeli so (pod Miloševićem) avtonomijo Kosovu, Vojvodini, napadli BiH, hoteli zase pol Hrške. Vse v duhu Džora. Peter I in njegov sin Ander sta uspela, vse do 1918 sta (raz)širila Srbijo; njuni dediči so se ponesrečili. Čosić se je iz barda Imp(erialne)Srbije scvrknil v njenega grobarja in karikaturu.

Srbija je uspela zaradi združitve obeh načel-praks: najprej modre Realzvitosti, Miš, nato, ko je postala dovolj močna, a je še naprej upoštevala interese okolja, velikih sil, te so skušale spraviti na kolena Osmansko cesarstvo, pa je svoj realizem RR v ImpPolo. Zaradi I. Svetovjne se ji je ta ImpPola obrestovala; zaradi povsem Dgč razmer 1991 jih je potegnila v prepad-močvirje. Par DžMiš – RomReal – je deloval do 1941 oz. v Ptjizvedbi Tita in njegove skupine še nekaj desetletij, čeprav KomJuga ni bila več Velika Srbija. Ko so Titovo Jugo Srbi 1991 skušali narediti – še bolj kot PV – za Veliko Srbijo, so si polomili zobe.

Ptja je 1941 povezala oba momenta, Rom in Real, in oba na Rad napeti-zahtevni meji. Stavila je visoko, posrečilo se ji je, bil je Vojčas, ne pa čas Miru v Evri kot 1991. Ptja je iskreno nameravala uresničiti MilKom, to je najvišji Romcilj; za to je uporabljala najbolj brezobzirne metode Tot despotizma in po nobeni etiki omejeno Polo pragmatizma, s katero je izločila iz igre za oblast kralja Petra, integrirala londonsko vlado v izgnanstvu, Šubašića, Iza Cankarja, Snoja, Grola itn. Na led je zvalila in prevarala celo Churchilla, čeprav le po eni strani; MV se je Churchill realistično odločal za Tita, ker je ta vezal nemško vojsko, in ne za Mihajlovića, ki je Posn francoze in čakal, da zmagajo zavezniki na svojih frontah. Mihajlović je gojil velike RomImpfantazme o Veliki Srbiji, se zadovoljeval s sanjarijami, v stvarnosti, ki je bila tedaj Voj(aška), pa je miroval. S tem je storil Tem napako, sam si je podpisal smrtno obsodbo; dosegel jo je 1946. leta, njegov tekmeč – vendar ne pobratim – Tito ga je dal ustreliti. Mihajlović je bil Miš, ki se je predstavljal kot Džor; popolna zmeta! Medtem ko je bil Tito Džor, ki je deloval kot Miš; tudi zato je zmagal.

Sredi 30-let je začela v SIZ vse bolj uspevati Ptja ravno zato, ker so Slici čutili-razumeli njeno prednost: visoke ideje in trdo stvarno izvedbo. Ptja je uspela v Rusiji. Naj je bila vrednost Oktobrske Reve še tako vprašljiva, Ptja je v nji zmagala; dokaz za njeno uspešnost v ZgDbi. 1936 se je začela ŠpDžV; Ptja je v nji branila LD, parlamentarno demokracijo, vlado, ki je zmagala na legalnih volitvah. Da Ptja brani LD, je bila prepričana tako rekoč vsa EvrRLH Le(vica), od Audena do

Marka Ristića, od Bernanosa do Koc(bek)a. Špfz, ki se je boril s pomočjo Itfza in NNcza, je bil za RLH ljudi ReFe, ReBar, tista prava nevarnost, ki se ji je treba upreti. 1941 se je zdelo, da je ta presoja potrjena; zasedba Slje s strani teh dveh Fzov je pomenila strahoten Tot teror, vse do raznarodovanja Štajerske. Da se je velika večina SHKI vključila v OF in dala glavni ton NOBDi, je bila le posledica presoje, ki se je uveljavila sredi 30-let.

Ko v tem času Mrak ponuja svojo razlago ne le – niti ne toliko – Dža in Miša, tj. srbske Zge, ampak S(l)Zge, tako je treba dramo brati, tako se bere vsako litdelo, ki govori o DbZg Poli, so – bi bile – po eni strani Džove Etldeje visokega dometa simpatične, poudarjajo Rad NOB zoper Avse in Turke, te je bilo mogoče brati kot Itfz in NNcz; a nekaj **DŽMu** manjka: ob NOB nravnih idejah ustrežna, pripadajoča jim RazrDb analiza. Ravno to analizo daje SD-Le-30, Kreft v **Kreaturah**, Potrč v **Kmetiji**, Prežih v **Pernjakovih (Jamnici)**, Čufar v **Polomu**, Moškrič v **Rdečih rožah**, Brnčič **Med stenami** itn. Mrak se glede na to Strno nujo Razr analize skaže za Romdiletanta in/ali za Čla, ki že razvito in Razr razslojeno Slov vrača – reducira – na enotn(ostn)o PS, kakršno sta si predstavljala Jurč in Levs v **Tugih**, pa je bila ta predstava že tedaj neustrezna Reda. Ptja je res učila vrnitev Koma, vendar ne kot PS-prakoma, ampak kot novi Kom, ki bo upošteval ves Poz razvoj Evre skoz FD in LD.

Mrak LDbe v **DŽMu** ne jemlje v obzir niti za ščepec; jemlje jo v **Lincolnu**. A **Linc(oln)** je druga drama. MrD obsega obe drami, obe Mi(kro)PSt. Anln mora to sicer upoštevati, najprej pa mora vzeti v obzir vsako PD, torej **DŽMa**. Ko bere bravec dramo, ni nujno, da pozna tudi avtorjeve ostale drame; sprejema sporočilo brane. Sporočilo **DŽMa** pa je RadReda: da se jo brati kot RR realne Dbe (stvarnosti) na Rom Av-narcizem Pesnika, ki ga briga le on sam, Db pa mu služi kot oder, na katerem se producira; tako je okolje gledalo-presojalo Mraka. Če bi se vsaj produciral kot uspešen Zapl, kot operni pevec Josip Gostič ali dramski igravec Emil Kralj. Kot motorist "leteči Kranjec" Starič ali telovadni as Štukelj. Nič takšnega. Omenjene je občinstvo oboževalo; Posnu Mraka se je posmehovalo. Omenjeni so igrali za publiko, publika je to znala ceniti, Mrak je igral le zase in pred sabo. Publika mu je to Rad zamerila.

Imela je nemalo prav. 30-leta so bila odločilna za uveljavitev Slova kot SAKOe, v **DŽM** pa nastopa glumač, ki ima občinstvo le za to, da pred njim javno onanira; Stsk oz. ogaben diletantizem. Slci so se vse bolj pripravljali na udejanjanje v Db Zg realiteti, leto 1941-okupacijo so vzeli kot namig-prihod boga Kairoza (zato tudi zmagali), Mrak pa je izvajal svoje Rom – ekspresionistične – piruete v lastnem cirkusu, imenovanem Mrakovo Gled, z ekipo brezupnih amaterjev, ki so služili le za ozadje Mrakovim solističnim nastopom; če kdo kdaj, je soliral Mrak. V tem mu je bil vzor Džor. Dža si je Mrak naredil (ga RR v) za tak vzor.

Sl občinstvo je odklonilo celo Gruma, ker je presodilo, da se je zalezal vase, da uprizarja Avdrogantne položaje Si ali predsmrtne – posmrtne – negibnosti, **Goga**. Grum je na sodbo občinstva, predvsem pa SHKI elite pristal, umolknil je. Mraku niti na misel ni prišlo, da bi Posn Gruma, se umaknil v Zagorje, tam zdravil bolnike, sam pa se zadovoljeval z morfijem. Mrak je ostajal na robu SDbe, a tako, da se je vsak dan sprehodil skoz njeno središče, se kazal, nastopal na ulici, ker ni mogel v Drami SNG; s svojo stalno navzočnostjo motil, kajti zunaj dvoma je bilo, da se hoče plasirati v center Slova, ne le SKule, tudi SPole. In to z Rom Redo razvite HKD Dbe na – srbsko! – PS! Idiotsko, je komentiralo Mrakovo okolje.

Po vojni je Mrak razlagal gostovanja svojega Gleda v Mariboru, bilo je tik PV, kot Narprotest Slova zoper Nemce; morda so ti tako vzeli Mrakov nastop, čeprav dvomim, Mrak ni bil reprezentativna Sl figura. A drama, s katero je Mrak gostoval v Mariboru, je bil **Grohar**, ne **DŽM! Z DŽM**, ki ima močno AnAvs tezo, bi Mrak izzval Kulturbundovce bistveno bolj kot s tezo **Groharja**. Sporočilo **Groharja** je uperjeno zoper SKulPol elito s PrSa, zoper Klce, Libce, Kulnike, Brž posestnike, uredništva. Mrak se je prepoznal-slikal v liku iz Dbe izločenega Groharja, ki je Rad OPsk, zadolžen (kot Mrak) na vse strani, ocenjevan celo kot kriminallec, poneverjevalec; tudi Mraka so imeli (skoraj) za takšnega. **Grohar** je deloval v Mariboru kvečjemu kot AD Slova, vsekakor kot Rad AK SDbe, ne pa kot napad na NNcz. Tudi Mrak je po vojni RR svoja dejanja, prikazal jih je, kot naj bi mu koristilo v času, ko je (naj bi) postal Rad SNcl ideolog.

Na prehodu med mirom in vojno, 1940-41, med PV in MV, Mrak ni pripravljaval NOB-LReve (zamisel NOB je uprizoril-zagovarjal le v **DŽMu** iz srede 30-let); LRevo sta zastopala Krefc s **Puntarijo** in Moškrič z **Lovom**, DRevo Jel(očnik) s **Kršp**. Ne najdem nobenega Sdramatika, ki bi v drugi polovici 30-let pisal AnNem SNcl drame; razen morda – pogojno – **Dobrudže**. Anlt in AnNem drame so bile česte(jše) v 20-letih: Bevkov **Kajn**, Šorlijeva **Na Pologu**, Jalnovi **Srenja** in **Bratje**. V 30-letih je prihajala v ospredje vse bolj RazrDb tematika in teza.

Inovativna-ustvarjalna SlZ je imela izkustvo, da je bila SNcl zavest v začetku 20-let nemalo prazna, preretorična oz. da je vodila ali v Jfz, kot Lahove itn. drame, ali v tisti Ncl, ki je bil vzrok za nastanek I. Svetvojne, to pa je odklanjala celotna SlZ. NOB se je mogla MV uveljaviti v povezavi z DbRazrzamislijo povsem NSveta, nikakor pa ne le kot vrnitev PV Juge, kakor si je želel J. J. Lovrenčič v **Izdu** ali na kar je prisegala Sl strankarska Pola. Ta moment DaSZn – SZgarstvo – mnogo premalo upošteva, povsem je v ospredju NarNOB ideologija (bivši Komsti tako rešujejo svojo vest, opravičujejo-Prizr svoj Stl); delajo se, kot da Razr-LR komponente MV ni bilo oz. le pri StlMrk aktivistih. Huda potvorba realne Zge, Prizr njihovega lastnega realnega delovanja.

Mrak MV res kmalu – verjetno prvi med Sdramatiki – začuti nujo NOB tematike, 1941 napiše **Rdečega Logana**, 1942 **Talce**, MV tudi **Gorje zmagovalcev** in **Blagor premagancev**, njegovo prvo Rco. Te zasluge Mraku TradSLZ ni priznalo, vso slavo je požel Bor z **Uro** in **Raztrganci**; spet ena od Zg potvorb resnice-dejstev; TradSLZ je Prizr tudi Zupanovo **Rojstvo** in še marsikaj. A Mrak (na)piše omenjene drame MV. Tik PV pa ustvari poleg **Groharja** še prvi dve drami trilogije **Rimljanovina: Smrt starega Rimljana** in **Sinovi starega Rimljana**. Ukvarja se torej s povsem IntDn problemi, gre za avtobiografski drami.

Logan in **Talci** se vežeta na **DŽMa**, vendar ne direktno. V primerjavi z **DŽM** sta **Logan** in **Talci** prav HKD, razviti Tragi; med tem časom je Mrak osebno dozoril. Verjetno tudi zato, ker se je Not ldn z usodo SNara pod okupacijo; SNar ni bil več oblastnik v Dbi, kot PV, ampak pod okupatorji ponižan, razosebljen, preganjan, tak, kakršnega se je Mrak doživljal PV. Zdaj je moglo priti med njima do ldn. Mrak se je tako rešil (iz) svojega Av-solipsizma, (iz) prisilnega jopiča ideje o sebi kot VelOsi (tudi Vodji), ki so mu vsi ostali ljudje le občinstvo, primerno za ploskanje, le ozadje, na katerem izvaja svoj monoshow.

V **DŽMu** se nazorno vidi, da obstaja za Mraka – tudi za Dža – ljud le kot občinstvo. Za Mraka velja le nekaj ljudi, tistih glavnih, elitnih: poleg Dža in Miša še vojvoda Moler oz. knezi; pa še ti so v primeri s parom Dž-Miš obrobni, statisti.

Za PV Mraka so obstajale le VelOsi, te so delale Zgo. MV pa se je Mrak odprl ljudem, tudi Kolu (Klidi), ki je bilo Slov, tudi Čloštvo, že v **Loganu**; premik je izreden. V **Talcih** začuti borce, Trp ljudi; še bolj v **Gorju**, kjer mu je subjekt dogajanja celoten razkrajajoči se – Ktz – SNL. Ta EkP prelom je Mraku omogočil nadaljnje pisanje dram, poglobitev sveta, odprtje v drame, kot je **Rdeča maša** itn.

Vsega tega procesa Grum ni bil zmožen; zaprl se je v svoj – drogirani – kokon, živel svet **Goge** pri živem – dejansko odmirajočem – telesu. V Mraku se je razkril velik Pot, v Grumu je usahnil. Mrak je mogel povzeti PSt **DžMa**, a jo povsem RR v EvKrš dramah, glej **Heroda Velikega**, kjer je nasprotje Dž-Miš prešlo v nasprotje Antipater (JKr)-Herod, torej v nekaj Tem drugega. Ne več v tekmo med pobratimoma – znotraj PS kot Bra, kar vodi v EDč-DžV-Bm, v Antezo NOBD-SPED –, ampak v neskladje med posluhom za TrDt in Polo kot delovanjem v TSu.

Džor še oboje družī, med enim in drugim še ne razločuje, zato je njegov IdeaDbcilj Romfantazma; Antipater pa na osnovi JKra (Ješue iz **Procesa**) preseli Antezo banalni pragmatični stvarnosti, to stvarnost zastopa Dž, v Noto, ki je v stiku z Dt. Torej ne v Pvtz Ava, kamor je vleklo Dža, Groharja, Ferdija iz **Rimljanovine**, iz povojnega **Razsula Rimljanovine**. Posluh za Dt, utemeljen na JKru-Ješui kot EvKršu (na EKČ), je nekaj bistveno drugega kot Džov samoopoj nad lastnimi Velidejami, točneje: nad lastno veličino VelOsi. Ta samoopoj je infantilni; posluh Antipatra (Petra iz **Apostola Petra**, Janeza iz **Evangelista Janeza**) za Dt, ki je v Noti-vesti, a tudi zunaj TŠa v Tr-svetu, pa je drža, ki omogoča Dgvizijo.

Jaz sem učenec tega Mraka: Ješue in Antipatra, Petra in Fedje iz **Rdeče maše**. Džor mi je bil blizu morda le kot otroku ali eni od mojih oseb(nosti) MV, ko sem bil še zmerom otrok, recimo 1941 in 1942, enajst in dvanajstleten. Že 1944 sem sprejemal sporočilo Mrakovega **Marata** in jeseni-pozimi 1945 **Rdeče maše**.

3

Naj se končno lotim Dža kot – dramske in značajske – PO.

Nastopi, kakršen bo ostal do kraja: samozavesten, prepričan v svoj Abs – nravni in siceršnji – prav, v tem vzvišen nad vsemi ostalimi. Ima se za NČa; vse kakor Mrak. Narsvetu bi moral poročati, kaj mu je dejal Avsgeneral, a se mu to ne zdi potrebno, tako višji se zdi sam sebi od generala. Na ravni Avsgenerala je po njegovem Miloš, Čl nižin; to se nazadnje potrdi: Čl nizkotnosti. Džor: "Brigajo me švabske oslarije!" Avsi so zanj Švabi, Srbi jim Zanič pravijo Švabe. Ne razločujejo med Nemci in Avsi, kar bi moglo veljati za I. Svetvojno, še bolj za II., nikakor pa ne za 19-Stol, ko sta si Avsa in Prusija še Vojtekmici. Kazno je, da presoja Mrak Dbčas na začetku 19-Stola z vidika 20-Stola. **DžM** je Rad AnAvs drama kot Kvedine 4-drame. V tem je na liniji JNcla.

Ko ga starešine pripravijo – prisilijo – k temu, da poroča, z gnusom pove, da so ga hoteli Avsi kupiti-korumpirati. Ponujali da so vlogo "feldmaršala", torej vojskovodje, "Milošu pa baronstvo in apanažo. Jaz naj bi bil knez z dedno pravico." Zgodil bi se prehod SrbPSi v AvsFD. Prav to Džor in Mrak odklanjata; hočeta vrnitev v pristno SrbPS, analogno kot duhovnik in dramatik Abram, kateremu so (bili) zgled Ukrajinci, na PrS propagira vrnitev v ukrajinsko-praslavsko ljudNar demokracijo, glej

Valuka. Jsrbska in (pra)Slavska usmeritev se pokrivata, **Tuga** in **Zeta carja Lazarja** iz 70-let 19-Stola.

Za Mraka – za Jfz – sta Neg vrednoti tako AvsNem Germanstvo kot FD. Za SIZ 30-let se zdi, da je FD že odpravljena. Moje ES podrobne analize SD kažejo, da ni tako. FD je odpravljena na Zun PolDž ravni kot oblika DžDbe; ne pa na ravni duševnosti, navad, vrednot. MV-SKC se skaže za še zmerom FKČ oz. za tlačansko do tujcev, do ItNem oblasti. Škof Rožman izdaja sporočila – pastirska pisma itn. –, ki obnavljajo Slov izpred nastanka RLHa, izpred **Mat(ičkovega)** časa, duha Trubarjevega **MalKata**; NDM. O kaki SI SAHO pri tej skupini ni sledu. Ko začne Ptja 1941 z vsesplošno vstajo, gre tudi za Revo zoper FP v Slovu.

Tu Mrak odlično čuti, kaj Slci še zmerom so: hlapci-tlačani. Džor zavrača to Trado, Miš ne. Miš bo, ko-ker bo zmagal, uvajal v Srbstvo FD, Srbija bo postajala nekakšen kompromis – čudna mešanica – PS in FD. V začetku 20-Stola – pod Petrom I. – se bo priključila temu Meš elita kot nosivka RLH-LD, a bo ostala v vrhnji srbski plasti; NL bosta še naprej bliže PSi kot FD, da o LD ne govorimo. Ta Tem Strna nedozorelost Srbije bo pridrla usodno na dan v 80-tih in 90-letih 20-Stola, le da se bodo udje PSi masovno deformirali, degradirali, deklasirali v suburbaniProl, v subProl, v prebivalce slumov, ki so v marsičem bližji ljudem iz Bangladeša kot iz SredEvre, da ne govorim o ZahEvri, do katere morda ne bodo nikdar prišli; skupaj s svojimi romunskimi, ukrajinskimi, (belo)ruskimi Ortbrati bodo morda dolgo utelešali predpražnik-Smš Evre. Morda se bo Slcem posrečilo ne pasti v to vlogo, ne biti mizerija ZahEvre; za Hrvate že dvomim, za Srbe pa sem skoraj gotov, da bodo tvorili skupaj z Alb(anc)i dno Evre.

Eden od vzrokov za tak Neg proces je viden tudi iz **DžMa**. Mraka zanimajo le VelOsi, Vodje, peščica mož, ki igrajo veliki teater; Km množic ni niti na vidiku, kot da jih ni, so Zamol. Sl prednost je bila, da sta se civilizirali obe plasti paralelno: elita in ljud. V **Tugih, Zoranu, Ljubislavi, Samu** čutimo navzočnost Ljuda, ki je glavni subjekt dogajanja, VojZge. To ljud se oblikuje skoz ČD, **Meja, Kdor**, Fin(žgarjeve)D, **Naša kri**, MeškovaD, **Na smrt obsojeni**, vse do NOBD, do Kocovega **Večera pod Hmeljnikom, Raztrgancev, Rojstva**, kjer sta glavna Km in IndusProl in so Vodlji le prvi med enakimi, a ne v Narsvetu, ampak v samem ljudu. DaSlja je en sam SSS, ki sicer res ni na ravni visoke Kule, a tudi ne na dnu lumslumov. V nemajhni meri je SZg Zg SNLa, medtem ko je za **DžMa** le Zg nekaj VelOsi, v tem Traga, ker ni zmagal edini pravi Vodja, Džor, ampak PsFPI (PSknez) Miš.

Kveda v 4-dramah popravlja to Zg krivico in napako: Trago RR v Zmago, saj so Obriči odpadli, Karadži pa da so okrog 1918 uresničili veliko Romldejo Mrakovega Džora. Razumljivo je, da je pretežna SIZ že v začetku 20-let ugotovila povsem Dgč stanje od tistega, ki ga je proklamirala uradna kraljevska Juga in Kveda. SIZ je spoznala, da so zmagale tiste sile, ki se jih je Kveda bala, a je verjela, da bodo poražene, glej Neg like iz **Vnuka**, ne le FHrvate, Proda (**Spad**), ampak enako in še bolj Neg Srbe, ki sledijo Mrakovemu Mišu (MrMišu); v SD so to Neg liki v Cerkvenikovi **Roki pravice**. Pod dežnikom veličastne JNcl (MrDžor) retorike se je razpasla Mišstvarnost: ena sama korupcija, samopašnost, nepotizem, primitivizem, despotizem, tudi z uporabo nasilja.

Vrh te Negsmeri je dosežen v točki, ko prevzame kralj Ander vso oblast kot diktator, 1929, ko preide JNcl v odkrit Jfz, ko se Romretorika razbohoti. Tega dogodka Mrak ne odobrava, ne podaja ga kot Poz; sploh ga ne omenja, ne uprizarja. Za Mraka je zanimiv Džor le tako dolgo, dokler je v sebi pristen Rom, ki

odklanja stvarnost, in ko postane Trag žrtev; niti ne SŽ. Zmagoviti Džor, kar naj bi bil v interpretaciji Jfza Ander od 1918 do 1934, je za Mraka neobstoječ. Morda slika Mrak 1934 v Marseillu ubitega Andra kot Posn Džora, ki mu Miš vzame glavo. Juga po 1934 nadaljuje Androvo Dbo, ki je dejansko Miševa Db. MrDžorove ideje ostanejo neudejanjene, dokler jih ne povzame Ptja-Of, a v Dgč RR.

Prikazati skušam micelij, tj. €S povezave, ki so zmerom nove, vsaka kombinacija je Dgč od prejšnjih in ostalih. Mrak tega seveda noče in ne priznava, hoče istoistost vsega, a to počne, kot sem že dejal, na ravni zavestne volje, v dramah pa svojo željo-dogmo spodbije. Sem učenec Mrakovih dram in v marsičem njegovega realnega Ža, ne pa njegovih Ideolldelj. Te so mi bile v glavnem tuje: od NA Mag blodenj, za kar sem jih imel, do njegovega SI hiper Ncla, tudi njegovega homoerotizma.

"Cena", ki bi jo morala Džor in Miš plačati Avsom za njun dvig v FD, ni malenkostna. Avsom "bi morala izročiti ključne Beograda. Najin podpis. Naj kot polnomočna srbska odposlanca pristaneva, da avstrijski cesar reši srbsko rajo spod turških nasilstev in jo prevzame pod svoje okrilje." To Džor ocenjuje kot: "z dežja pod kap."

V DaArg(entin)i jih je mnogo, ki obžalujejo, da je v 19-Stolu Arga porazila Angleže; da niso postali Angkolonija. Srbija postaja danes, 200 let po Džor Rom Velidejah kolonialna provinca ZahÉvre, protektorat; odposlanci EU in ZDA diktirajo Srbiji pogoje funkcioniranja. Najponosnejši Nar sveta je postal najodvisnejši, na ravni Tobago-Trinidad. Ni to pravi padec z dežja pod kap? Ni bila vsa SrbZg od Mišove vlade do Koštuničine en sam niz napak-zmot, narejenih predvsem iz nadutosti Rom junakov a la Džor, ki so zmerom znova morali prepuščati mesto Vodljev Mišem, Nediću, Djindjiću? (KasO: Djindjiću je rešilo ugled to, da so ga ubili. A ubili so tudi Aleksandra Obrenovića. Biti ubit še ne pomeni pravno zmagati.) Več ko je bilo napuhjenega Ncla, globlji so bili padci v stvarnost močvirja, ki pa ga Srbi, nesposobni za ARF-AK, niso znali izkoristiti za premislek o sebi, kot so ga po 1945 (posebej pa od 70-let naprej) Nemci; iz nobene Neg izkušnje se niso nič naučili. Tip predstavnica Srbov Mira Marković je pred kratkim zmignila z rameni, ko so jo vprašali, kaj misli o pokolu Muslov v Srebrenici; dodala je: Srebrenica? Ne poznam. Zamol samega sebe je najslabša stvar. To velja tudi za Slce, ki Zamol mene in **RSD**; ki so desetletja – prav za prav še zmerom – Zamol Mraka in MrD. Jaz sem se od maločesa toliko naučil kot od Mraka in MrD, tudi od njunih slabosti.

To je slaboumna poteza JNcla in SNcla: misliti, da je Avsa (Évra) še slabša od Osmanov (Azije); da je edino vredna le NSS Srbije (Slova kot samoSlova, samoHrštva). (KasO: Danes je ta slaboumna, slepa, AD poteza Tip za mirovnike, ki imajo Busha-ZDA za slabša od Sadama-islamistov.) Srbija bi pod Avso šla po poti Slje, Madžarske, lte, se osamosvajala, kot sta se Ita in Madžarska, vsaka po svoje, a participirala na ZahÉvr vrednotah. Po mojem je Srbija s tem, ko(likor) je poslušala Džora, izbrala najslabšo pot: odpovedala se je participaciji v ÉvrŽgi, zaradi realitete prešla še pol Stola v turško domeno, ohranjala vzhodnjaško miselnost, ker je skušala temeljiti na svoji izvorni biti, na SrbPS, na RePS. To je bila tudi linija-platforma Kreka v **TKrižu**, njegovega učenca Abrama v **Valuku** in **Zlatorogu** (po Klinčevem: Goldhornu), nazadnje Jelova v **Vstu**, tokrat v Rci SI KINca.

Spet pa je res, da ima Džor prav, ker terja samoosvoboditev v lastni NarRevi; ne dovoli, da bi Srbe osvobodil nekdo drug, recimo Avsi; analogno kot so Srbi

(trdili, da so) osvobodili 1918 Slce izpod Avse oni, ali 1945 Rusi, češ da so osvobodili vse Jugose. Zgolj samoosvoboditev je Rom enostranska in nereal(istič)na, vodi v samozaptje, v KAv. Zgolj pustiti se osvoboditi od tujcev vodi v odvisnost od njih. Ptja je bila sposobna vključiti-upoštevati oba momenta; Slcem so med 1941-45 pomagali Srbi (Hrvatje itn.), JSlavom Rusi-Sovjeti, obenem pa se je KomSlja v teh okvirih osvobajala – osamosvajala – sama. 1991 s pomočjo ZahÉvre, ne zoper njo, kot so predlagali idioti-hujškači-provokatorji a la Gros, in v kar silita PsRom – dejansko LumKtz – HarDč par Joras-Starman. Tudi ta par je karikaturalni dedič Mr(akovega)Dža. (KasO: danes je to zamisel Slje zunaj NATA in EU.)

Džor govori kot JNcl Srbi marca 1941, ko je Juga naredila puč zoper Osi prebližnjo politiko tandema Cvetković-Maček: "Vam ne bi bilo za malo, da ste švabski hlapci?" DgÉ ve, da Čl nikoli ne more postati zares in do kraja SAPO-Gos; če hoče postati to-tak, se RR v despota, ki tlači Dr: a se zmerom najde kdo, ki je nad njim. Če ni nihče od živih nad njim, kot ni bil nad Aleksandrom in Cezarjem, se najdejo zarotniki-uporniki iz lastnega tabora, ki ga pokončajo. Če tudi teh ni, ga pokonča S.

IdČl je kot tak odvisnik: predvsem od IdNve, ki je Strno zmerom močnejša od Čla. Vsak mali izbruh sonca ima v sebi energijo – razdiralno moč – stotisoč atomskih bomb. Vremenske spremembe itn. določajo ČlŽ. Čloštvo se bije v sebi in med sabo, rezultat je nenehna Bm, namesto da bi zbralo vse sile za Rel uspešnejšo obrambo pred Nvo. A tudi ta obramba je začasna, delna. Morda se bo Čl uveljavil v Nvi, a le kot njen del. Se pravi, staviti mora na Nvo, na genetske spremembe, na Konto, ki bi morda mogla kot vzporeden nenačrtovan nasledek prinesiti kaj, kar bi dajalo Člu kot delu Nve večjo moč. Mislim na genetski inženiring in na neobvladane procese, ki bi se pri tem sprožili. Je pa verjetnost, da nastane kaj Poz iz tega, najmanjša. Če se Člu ne bo posrečilo razširiti, poglobiti, artikulirati zveze z Dt, je res zamanski projekt, kot me je (na)učil misliti Sartre že v začetku 50-let, ko sem podrobno preučeval-bral **Bit in nič**.

DbZgo je treba presojeti pod tem vidikom, ne pa iz SSL napuha, ki si postavlja najvišje Ideacilje v vrednotah Našega Nara (Razra, Kule, Rlge). Mrak je to spoznal MV ali na koncu vojne, ko je začel pisati **Rdečo mašo**. Njegov Takozmocentrizem – ali spoj nauka Frančiška Asiškega in neobudizma, kakor ga je učil Fif Mirko Hribar – je imel to bistveno komponento, vsaj jaz sem jo tako razumel od 1946 naprej, ko je Mrak napisal drugo Rco drame: da veselje ni le razširjeni TS z zakoni TSa (ldBa, pollaščanjem), ampak da se v njem skriva Dr svet: Dt. Enako je mislil desetletje kasneje Strniša; dramsko je to vizijo artikuliral še desetletje kasneje v **Sam(orogu)**.

Na začetku je Miš za Avse; modro. Šele ko se Džu posreči Avse odbiti, računa na Ruse, ti pa ga (Srbe) pustijo na cedilu, kot so jih v 90-letih 20-Stola; se nasloni na Turke, realist. Sprva rezonira Miš takole: "Kaj nas čaka pod Turki? Večna muka, vedno novi pokoli." Na to Real(istično) oceno odgovarja Pesnik Džor z Novačanov(sk)o retoriko: "Zaboga, samo tega ne, bratjel!" Br je VIS-okvir. "Vsi vemo, da Turčija propada", čemu torej ne Avsa, ki se je v 19-Stolu močno Kul-Zn-Db razvijala? "A mi smo mladi, silni, močni." To je drža Jfza iz začetka 20-let, Kvedina, Lahova, Špicarjeva. Jfz igra na Mladost (It Gioventù, HitlerJugend, na tej liniji Titova Mladina, v prvi Jugi pa Omladina), Silnost, Moč. To so IdeaHarld predstave-maskiranja resnice: AgrÉkzIde.

AgrEkd je skoraj zmerom zamaskirana, to je njena Stra. Najprej in najbolj je Prikr z vrednoto Sve; čeprav je Sv tudi realna kategorija, je mera, v kateri nastopa – jo propagirajo –, daleč večja, kot prenese realiteta. Džor: "Mi si vendar želimo svobode." Vsak Nar si v VISu RLHa, ki ga razume omejeno na NarZgo, želi Svo. Po Džorovi logiki se bosta v Vojvodini spopadli srbska in madžarska Sv, v Makedoniji srbska in bolgarska, na Kosovu srbska in albanska, v BiH srbska in bošnjaška, na Hrvaškem srbska in hrvaška; tendenca Srbov je bila celo osvoboditi Solun, torej se je obetala še srbsko-grška vojna. Za čisto-pristno – edino pravo – NarSvo bi se (celo so se) Srbi morali spopasti z vsemi sosedi in so 1991 skoraj se. Kot bi se Slja z DaFvso in Dalto, če bi šlo po željah velePolika PePka, in s Hrško, če bi uspel HerDžor StarJor. Tako pojmovana Sv je le parcialna, le Sv NSSi; UH, ki je srčika pristnega RLHa, jo ukinja ali vsaj omejuje v imenu Sve Čloštva. Cilj še ni dosežen, še dolgo ne bo.

Džor politizira naprej: "In v poslednjem trenutku" – koliko bo še teh poslednjih trenutkov! – "naj bi radi lastne udobnosti" – vsak Fz je Rad nasprotnik Heda – "za vselej izdali potomce?" Osrednje merilo je zvestoba NSSi, pojmovani kot IdeaHarKld, v Fz VISu pa je NSS predvsem naš Rod, torej potomci, Kri. Ob načelih računa Džor na Ruse; skuša razmišljati stvarno(stno): "saj je še ruski car, naše vere je" – ha! – "jezik govori, ki je našemu soroden", baš ga to briga!, "in daleč je, bratje. Ne bo zahteval nemogočega, ne bo zahteval naše svobode." Haha! Čehi so mu bili enako daleč, pa jim je 1948 Stalin in 1968 novi car Brežnjev vzel vso NarNac Svo. Ni razdalje, ki je despot ne bi premagal, če le more.

Miš ima z Davidika prav, tudi na osnovi izkustev naslednjih dveh Stolov: "O, kolikokrat smo že upali in se zanašali na tujo pomoč. Ko nam je bila najbolj potrebna, smo bili vselej opeharjeni, izdani. A zdaj se nam ponuja, kar si od pamtiveka želimo – mirno življenje." Ravno to je, da si PS-Srbi tega ne želijo, najmanj Džor. PS kot AgrEkd si želi osv(ob)ajanja bratov, iredento, torej vojno, SV. Kdor v tem hipu predlaga mir, je lzd, saj se ne zmeni za neodrešene brate, pušča jih še naprej pod Avs-turško sužnostjo, 1991-92 pod Hrško (Srbe v nekdanji Vojni krajini, tj. na Kordunu, Baniji, Slavoniji).

Ruski sli slikajo Rusijo kot paradiz; vrednota raja je nenehno – Strno – navzoča, v NOBD, v Jfz, v **Tugih**, v KatD. Dokler RLH te vrednote ne bo odpravil, bo kar naprej regrediral v PS-FP. Rusija je: "Prekrasne cerkve, kjer se moli k Večnemu po naše". Naaaše! "Tisti kraj, pa raj! Kremelj! Stotero stolpov noč in dan pozvanja! A sredi sijaja stoluje ovit v molitev in kadilo Beli car, oče in gospod tega ljudstva. Nič ni sijaj sultana proti njegovemu veličanstvu. Moč sultana – prazno bobnenje ob spominu ruskih vojska!" Slci 1941 še zaupajo temu Carju, ki je sicer na zunaj spremenil barvo, iz Belega je postal Rdeči, iz Nikolaja Stalin, a ruske vojske so 1945 res zmagale in to na način, redko viden v Zgi. Avsa je končala 1945 kot nepomemben satelit – celo le del – Hitlerjeve NczNemčije, Rusija kot SovZa je odrinila Anglijo v drugorazredno Svetsilo, skupaj z ZDA je začela tvoriti dvopolna Gosa sveta. Nazadnje – 1990 – pa je tudi ona padla pod raven Anglije. Nazadnje? Kje pa! TS-Zg se kar naprej razvija, spreminja, podira; kar je bilo spodaj, zleze gor, in nasprotno; na dolgi rok ni mogoče ničesar predvidevati. Rimski imperij postane nekaj Stol zatem razkosana Ita, ki nima več lastne Ide, Aleksandrova Grčija majhna Dž, ki je po moči zadnja v EU itn. Ob tej stvarnosti npravno ropotati kot sebe (pre)polni Džor: "Kratkovidneži, vi ste hoteli, da Švabom hlapčujemo!" Res, Džor nastopa kot kranjski Gros; se bi dalo narediti kratico: GrosFander? (KasO: Damirovniki nimajo niti Dževe pristne Romzanesenosti, le igrajo npravno

vlogo. So HedHini. Rad ogabna zmes. Še tepejo jih ne. Policija dela z njimi kot z zaščitenimi živalcami.)

Da bi Rusi Srbom pomagali, terjajo, "naj si svet knezov in starešin, ki vodijo narod, nemudoma izbere vrhovnega vodjo. Z njim se bo dogovarjal cesarski poslanik", najbrž carski-carjev. Ta vodja še ni Fz Vodja, je šele Vodelj. Starešine predlagajo najprej kneza Milentija; ta odkloni, ker ne mara tvegati ne svojega Ža ne svojega premoženja; ni rojen za Vodlja. Nenavadno bi bilo, če ga ne bi Džor pri priči opsoval in nravno poniž(ev)al: "Bojazljivec! To naj bo odgovor, to ponos Srba?" Če bi bil Džor le Psk, bi bravec zamahnil z roko, pač, še eden od napihljenih herojev, Starmanov in Jelinčičev! A Džor ni le za Mraka bistveni predstavnik Srbstva; je tudi za Srbe 1991.

Milentije govori kot škof Rožman in TaMVSD: "Kaj veš o Turkih in njihovem ravnanju z nami?" Boj se Turkov! "Raja smo, raja ostanemo! Svarim vas: pokorite se sultanu", Mussu, Hitlerju, "ne kujte zarote, prosite ga odpuščanja. Ruski car" – Angleži – "je daleč, a sultan" – Hitler, Musso -"nad nami!" Starešine mu daj(ej)o prav; kot je dala Rožmanu prav Konsulta, sestavljena iz zastopnikov PV strank: "Ničesar nimamo zoper sultana. On je in ostane naš gospodar." Hlapčevska miselnost. – Mrak je točno napovedal reagiranje SPolikov-starešin (Natlačena, Kramerja, Jelenca, Adlešiča) leta 1941.

Ko odstopi knjaz Milentije, ostaneta le še dva kandidata: Džor in Miš. Sta pobratima, torej brata: Dč. A že v prvem nastopu skušata drug drugega poraziti, onemogočiti, nravno diskvalificirati. Miš je hinavec; zatrjuje, da mu "je pobratimstvo sveto"; St je Tem vrednota. Vendar ne dovoli, da bi izvolili za Vodlja (po)brat(im)a; pripravlja se EDč-Bm. Miš bi si rad pridobil naklonjenost "tistega starešinskega sveta, ki je svet" – St – "slehernemu Srbu".

V Slji St PS tipa ne prodre. RLH trojka ZLV nima najmanjšega posluha za St, glej **Micko** in **Mata**, Vodnikove ideje v Ilirskih provincah, ki so sočasne s srbskim uporom Turkom. Tudi NKNM-ČD ne potrebuje Sti; St ostaja le v okviru KC, torej Trade, FD. Slja se na veliko odpira nastajajoči AvsLD, ta pa se s Sto izključuje, razen kolikor se St vrača v VISu Ncl; in se, glej oba **Tuga**. A ne prodre. Niti PV; celo MV v NOBD je St pogojna.

OF poudarja, kar priznava – prekleti Hin! – Miš Džu: "Kako naustrašen junak je!" To so tudi STH vrednote 1991, pač RePS. "Njegov neupogljivi značaj, njegova močna volja." Tak se je profiliral Ki(drič), tudi Ka(rdelj), Koc, ata Joža Rus itn. Verjetno je govoril o Sti le Koc, pa še ta v eni svojih EV, ki ga je približevala Sfzu; v drugi – kot RLH ideolog – je bil Sti nasproten. Vse Ž je nihal med obema EV.

Miš priznava Džu, "res je, ni ga med nami večjega, bolj drznega junaka", vendar ima nanj tudi – in to močne Krit – pripombe: "toda, se ne bojite, kam nas bo pripeljal vodja, ki svoja čustva, svoje odločitve tako naglo menja?" Res jih! Je SaPsk; je kot Mrak, ki je enkrat ideolog Jfza, takoj za tem ali že ob tem pa ideolog RLH-civilizma, **Linc**, skoraj OIS drže, **Čaj(kovski)**, tudi **Grohar** in **Kleist**. Če ne bi prišlo do vojne, bi morda tudi Mraka zvililo, kot je Gruma. V **Rimljanovini** se ne znajde, vse bližji je OISu; Kleist naredi Sm. Vojna je bila za Mraka usoda, ki jo je RR v K-milost. Vse preveč preprosto – Zun – Trago Džora je mogel preOsm v mnogo močnejšo, Not, pretresljivo, HKD Trago **Rdečega Logana**.

Džor, kakršen nastopa v Mrakovi drami, je res tak, kot ga predstavi starešinskemu svetu Miš: "Vodja brez treznega premisleka, brez vsakršne preudarnosti." Za pesnika Aškerca, glej Mrakovo dramo **Aškerc**, drama je iz istega

časa (datiranje ni zanesljivo), je Tip Not negotovost, samovolja, zbežanost, enako kot za Ljerko iz **Spada** in za končno Pleto iz **Nihte**. Vodelj pa ne sme biti tak, poln begajočih čustev, predan hitri menjavi razpoloženj. Džor je pesnik, ki se je vsilil na napačno mesto, vstopil v napačno vlogo: v Db-Polika.

Treba je primerjati preudarnost Tita in KaKija z neodgovorno Rompozjo Dža, pa je jasno, kdo v DbZgi zmaguje. Kot sem že dejal, so Tito in KaKi, središčna trojka vsaj za Sljo, uskladili vsak v sebi neustrašnost in treznost. TH jih je skušal Posn, a kaj, ko je čas za takšne like minil, veljal je le MV; STH nista mogla obnoviti MV Stre. Po 1990 je SDb potrebovala Drnovška, katerega točno označuje Miš, v tem ko misli sebe: "Vodja v trenutku, ko trezen, moder preudarek, jasna, trezna misel več velja kot vsa junaštva." Velja v času miru, kakršen je v Evropi oz. v Slji po 1991; ne pa MV; tedaj je bilo treba tvegati, čeprav obenem preudarno-preračunano. MV-De se je bala, kot se Miš: "Če se sedaj ne rešimo", kot hlapci, kot sodelavci okupatorja, "kdo nam bo porok, da bomo jutri še? Kaj vsa misel, vse delo za bodočnost, če nas ne bo več?" To je bila glavna misel MV-SKČ: strah za fizični obstoj Slcev.

Ves čas poudarjam isto: vsaka Reda na eno potezo je MV še posebej slaba, pomanjkljiva. Velja, kar terjaja vodja Moler od Vodje kot lika, ki ga Nar svet izbira: "Vodja mora biti v naših težkih razmerah predvsem vojak." A obenem mora biti preudaren-moder, kar je tudi bil Tito, in teoretik-analitik, kar je bil Kardelj, in Ncl ideolog, kar je bil – oz. je to vlogo igral – MV Kidrič. Rožman ni bil niti pogumen vojak niti teoretik-analitik, morda preudaren, a tako, da je vsako priložnost, ki mu jo je ponudil Kairos, zamudil. Teoretična-analitična sposobnost trojke Rup-Jel-Koper je bila zanemarljiva v primerjavi s trojko Tito-KaKi.

Moler pregovori omahujoče starešine, da se odločijo za Dža; Džu: "Ti pred nami, mi za teboj! Bodi nam vodja!" V tej zvezi pa Vodja že postaja šef posebne moči, velikih opolnomočij; Džor jih terjaja; tak Vodja se bliža Fz Vodji. Džor se ne pusti več zavirati od mnenj Narsveta; odločati hoče sam. Terja od starešin: "Če prevzamem vodstvo, bom napravil marsikaj, kar vam ne bo po volji." Zafural je vstajajo, ker je razmišljal-deloval kot Pesnik. "Gladil vas ne bom." Kot ni Tito svojih, članov CKja Ptje. "Udaril bom. Če bo kdo trd, ga bom zmehčal", kot je Tito Djilasa in Pijadeja v Črni gori, "mehkega bom utrdil", kot je Hebranga. Tako je postal Džor Vodja v smeri Srbfza, s tem Jfza.

Ko se zdi, da je Džor že izbran za Vodjo, pride novica, da so Srbi pobili turško odposlanstvo; kaj storiti? Vsi vedo, da se bo sultan maščeval. Opravičiti se mu, tako predlaga Miš? "Oddrobi Stojkoviću", vodji pobijavcev, "glavo, pošlji jo sultanu." Nato še eskalira – Džu: "Morda bi bilo treba tudi tvojo glavo poslati v Carigrad, da obvarujemo naš narod turške osvete?" Tako stori Miš nazadnje. Tako ravna tudi Rup, ki pošilja ujete Prte in celo lastne ljudi, ki jih sumi nepokorščine (skupino okrog polkovnika Peterlina), Nemcem. Stra je kar naprej ista.

(Po)brat(im)a se vse bolj spopadata; Bm. Džor Mišu – še zmerom pred vsem Narsvetom: "Vohuniš za menoj? Vohuniš, za koga?" Jasno, za sultan! Džor in Miš se spreta, kot so se Hitler in Röhm, Stalin in Trockij, Tito in Djilas po vojni, celo Janša in Bavčar po 1992. Le da je v zadnjem primeru prevladala LD, tj. Bavčar, ki spora ni (pri)gnal v EDč-Bm-DžV (Janša bi ga, če bi zmagal); Janši je pustil Svo v strankarski tekmi, ki jo je Janša na volitvah izgubil. Bistven premik, ki je povsem zunaj SrbPS okvira **DžMa**; tudi zunaj Jfz okvira.

LD izgine, ko se začne pojavljati izraz Izd. (Top je "genetsko" v okviru Fza, ker ne more brez te kvalifikacije: Izd, Narodpadnik. Klinc ga ponavlja.) Miš: "Jaz

izdajalec? Ko mi ni dražjega od moje srbske matere, srbskega očeta", to so glavne vrednote fza: Dn-Rod-Kri, "mimo svete krščanske vere!" Mišu nič ne pomaga, Dž je prepričal starešine, ker je bolj ognjevito otresal gobec, bolj stopnjeval nravni pritisk Rom retorike. – 1958 je tako na nas pritiskal Puč; tedaj uspel, 1964 ne več. Po 1992 je lahko vnel le še DSD, v katero se je deformirala Pučnikova SoD.

Dž Mišu: " Si Srb?" To je najvišja vrednota: biti Srb, ker je PS-bog SrbNar (v fzu). "Kje je tvoj ponos? Kje je tvoja moškost?" Tip virilnost (mačizem) fza. "Ti govoriš ali stočeš, kot da si baba ali otrok. Kaj mešetariš ..." Biti trgovec je poteza Kpl-plutokratizma; tudi v tem zastopa Džor Fz. Navdušuje, ropoče; zmerja: "Kdor noče z menoj, naj se udinja za svinjskega pastirja! Potrebujem mladih, pogumnih ljudi, ne oprezuhov in bojazljivcev!" (KasO: danes korakajo z vseh strani zavarovani otroci po lj ulicah in skandirajo zoper vlado: hlapci, hlapci, hlapci. Obenem pa imajo-ohranjajo visok standard zaradi Pole te vlade; če bi zmagala Močnikova "socialistična Reva", bi bili reveži, tega pa ne marajo. Najugodnejše jim je kot Hanžku: prejema plačo kot Preds republike, zraven pa moralizira, da tone Slja v revščino. Hin brez primere.)

Džor govori kot Ki(drič) MV Kpl-podjetnikom De-usmeritve, strankarskim Vodljem: o potrebi biti oprezen se sliši "glas nekaterih izmed nas, ki imamo posestva. Dobro živite, pa se za trebuh bojite! Narod lahko mirno še za naprej crkava, samo da Turčin vam, velmožem, vaše prizna, se vas ne dotakne!", tudi KČe ne. "To je vaša skrb, uvidevnost in modrost." Nič jim ni pomagala; ko je Ptja 1945 zmagala, je modrecem vse pobrala. Danes sicer dobijo precej nazaj, a so brez nekdanje DbPol moči. Nekaj moči-oblasti, predvsem ekonomske, daje LDS svojim zaveznikom, ljudski stranki, recimo Vzajemni zavarovalnici, da si lahko delijo visoke plače, ZSLD zavarovalnici Triglav; kdor sodeluje, je za to plačan. DSD udje ostajajo praznih rok ali pa spravljajo naivne na kant kot gorenjska naveza kranjskih Libcev v primeru posojilnice, ki jo vodijo Petri Smuki, Brezarji, Malenški in ostali Mor retorji iz 1991. O(smuk)ači.

Prvo – najdaljše – stopnjevanje končuje Dž z nagovorom, ki je pledoyer za SV-upor zoper Turke: "Sem vodja ali nisem? Komu ste prisegli?" Prisega velja do kraja, kot Hitlerju. "Poslušajte, bratje." Če ni Bra, ni fza. "Če nam je sojeno poginiti, če nam ni pomoči, zakaj bi še naprej prenašali ta jarem?" To pa drži; Ptja je pošiljala med ljudi tudi tako ustrojena sporočila: raje grob nego rob! V duhu Preševega **Uvoda v Krst pri Savici**. "V boj proti sultanu in njegovi armadi!" Zoper okupatorje! "Kakor Maratonci, kakor narod, kot Srbi!" Biti Srb ponos moža. (RLH svinjarji – Penatje – so ta verz parodirali: *Debel kurc ponos moža!*) "Če treba, poginemo!" Novačan in kraljiček Peter II., ki sta spuščala v eter take prisege, sta pazila, da sta ostajala na varnem, poginjali so drugi. (KasO: tudi HerMorovič se je iz Iraka vrnil na varno, v hlapčevsko Sljo. Pravijo, da se bo Hanžek odpovedal mestu varuha ČIP in se priglasil Sadamu za živega zidarja.)

"Če mislimo še zanaprej životariti kakor raja, ponižno lizati valptu roko, pisariti sultanu spokorniška pisma, bo v naših otrocih zamrl sleherni čut časti in ponosa in kmalu bo, kakor da nas ni bilo!" To je Kocov ton v času MV časopisa Slovenska revolucija.

Kot šef Džor spet zaropota: "Izbrali ste me za vrhovnega vodjo, pokorščino ste mi obljubili!" Pa smo tam: le Fz Vodja sme terjati v 30-letih 20-Stola tako rekoč slepo pokorščino. "Ne bom se več obotavljal!" Jaz, jaz, Jaz! "Nič več sramote in ponižanj" SrbNara. Ne bo jih več, ker sem prevzel vlogo Vodje jaz. Glavna odločitev: "Od danes zanaprej" – od pohoda na Rim – "smo svobodni ljudje!" Z

dekretom, ki pa terjaja mobilizacijo vseh sil Nara. "V boj za življenje in smrt, za križ sveti in za svobodo zlato!" Sinteza Fza in OrtC v smeri Kfza? Ne. Džor si podreja OrtC, ne daje ji vodstvenih funkcij, niti ne sovođenja.

Džov govor je, kot da bi ga govorila Kveda v 4-dramah.

4

Vse, kar se dogaja v drami naprej, izhaja iz I. stopnjevanja; analogno sledi moja analiza naslednjih stopnjevanj moji analizi I. stopnjevanja. Ker sem v dozdajšnjem Karju k **DŽMu** povedal bistvene stvari o drami, upam, da bom v naslednjem izvajanju predvsem ilustriral, navajal. Takšna je moja metoda v ES analizah PDram.

Tudi II. stopnjevanje se dogaja v prostoru, v katerem zaseda Narsvet. Mrak ne opisuje Pos Raz prostorov, zanj so le Zun; bistveno je, da zaseda Narsvet, sam sebi je prostor obstoja; v njem starešine debatirajo, polemizirajo, se odločajo. Se je pa v času med I. in II. Stop(njevanj)em zgodilo nekaj dogodkov, ki tvorijo DbZgČla oz. v ES primeru Srbije. Sultan je nad uporne Srbe poslal veliko vojsko. Mrak ne slika upora, le njegove posledice. S stališča NOBD je to nenavadno, aTip. Tudi ta vidik kaže, da Mraka – kot Dža – ne zanima realni upor, zanj sploh nimata posluha, ampak najpej Veldeje, Himna, nato poraz gibanja, tj. neostvarjenost (neostvarljivost) Idej v Dbi. Temu vidiku reče Mrak Traga. Oba vidika skupaj tvorita Himnično Trago. HimnTraga je model, v katerem manjka udejanjanje Idej v Dbi skozi realno Revo, manjka ravno to, kar je Tip za NOBD in kar omogoči Of-Ptji v SDbi zmagati.

Se v Zgstvarnosti Srbi res niso skoraj nič vojskovali zoper Osmane? Se je aprila 1941. leta le ponovilo, kar se je zgodilo poldrugo Stol prej: razsulo brez boja? Drugi starešina: "Včeraj je bil še mir, vsi pri delu. A danes so vsi brezglavi, vsi beže preko Donave v Pančevo, na avstrijsko stran." Z dežja pod kap? Kako da med mirom in begom ni upora-NOBa? V MV napisanih **Talcih** Mrak poda NOB, glej lik Bare, vendar ne direktno; zanima ga predvsem – če ne izključno – položaj v Lji, v zaporih, trpnost ljudi, ki trpijo pod nasiljem okupatorja. Glavni Poz lik **Talcev** ni ilegalka-Prtkica Bara, ampak Mihael Stropnik, predhodnik Fedje iz **Maše**, Čl, ki se žrtvuje za Baro, šele posredno – skozi njo – za NOB. Sam NOB ga niti ne navdihuje; vredno mu je, da da Ž za sočla. Mihael se ni pripravljen sam Vojdejavno angažirati; tako angažirani borci so zanj v **Maši** celo Neg, Kogoj. Kar je realni boj v Dbi, je Mraku tuje. Ž mu je nasilje, izpod katerega Čl beži, SrbNar, sam Džor, ali pa najde Čl kot PO cilj v sočlu – v Drem –, da se da zanj. Džor se je dajal za SrbNL, kar je Abst; SrbNL – njegova elita, Miš – Dža izda, celo obglavi. Mrak razmišlja o vzrokih, zakaj lastni Nar Dža žrtvuje kot krivca, da bi se ohranil-izvlekel iz težav. Že prej, preden je napisal **DŽMa**, ni dal nič na Kol-Klido; po **DŽMu** da nanjo še manj, če se to da. Spet se vrne v ospredje razmerje med dvema ES PO, kar je že v **Emigrantski**; ali pa med PO in Abs načelom, tj. Bogom ali Neznanskostjo, recimo med Fedjo in Vesoljem, med Ješuo in Bogom.

Vrne se knez Milentije in vse zlo-krivdo pripiše Džu: "Zaupali ste sanjarju in slavohlepnežu Karadžordžu!" Vse bolj se potrjuje, da je bil res sanjar, verjetno tudi

slavohlepnež, seveda Mrakov, MrDžor. "Tu imate prazne besede, nemogoče obljube!" Če deluje RomVelOs v realni Dbi, se skaže kot prazen retor oz. kot povzročitelj tega, kar se dogaja zdaj: "Da Srbija postane veliko pogorišče, en sam grob!"

Ptja je pazila ravno na to, da Slja 1941 ne bi postala zgolj pogorišče-grob; upor – LR-NOB – Strno RR pogorišče v izdelavo NSveta, ki je smisel. Od Čla je odvisno, kako bo nek pojav RR-preOsm. Dokler se Čl bori, ni pogorišča, ga ne prizna. Šibka točka Zajca je v tem, da ni (bil) sposoben za smisel ustvarjajoči boj, le za konstatiranje pogorišča. Zame ni nobeno stanje trajno pogorišče, grobov ne priznavam. Vsako pogorišče je izkustvo, ki ga je treba Ponot, nato pa odnotraj obrniti v K-smisel. Tako postane pogorišče moment v samovzgoji-samozorenju Čla, ki postaja SAPO. Zanj ni groba, ampak prodor skoz ldB v Dt.

Begunec iz Negotina ne poudarja Vojboja Srbov s Turki, kot ga **Za svobodo, Rojstvo, Raztrganci**, ampak hajduka Veljka, ki "se šeta po obzidju, šteje Turke, se jim roga", nakar ga zadene turška granata in umre. "Naslednji dan je Negotin padel, Ahmed paši je pot do Beograda odprta." Kot da Veljku ni bilo do boja-zmage, ampak do retoriziranja-nastopaštva; do tega, da je Turke zasmehoval. Kot da si je nezavedno želel poraza. Kot da je Mraka strah zmage v realiteti; morda ni vedel kaj z njo početi. Kajti v Db stvarnosti je Mrak nezanimiv, okolje ga ne upošteva. Kot da si sebe zamišlja (moment retorike) le kot poraženca (Traga).

T(akšn)emu Mraku nisem sledil. T(akšn)o Mrakovo držo sem sicer Ponot, ker sem se ldn z MOčem, s tem Veponesrečencem, a obenem sem ponesrečenje-poraz od znotraj preOsm v spet novi in novi akciji sredi Dbe. To je bil moj Pol – ali PsPol – aktivizem, politizem, siciabilnost. Vsega tega Mrak ni imel oz. šele od 60-naprej kot platformo – a že spet le retoričnega – Ncla.

Namesto da bi se cvet SrbNcla boril, ob vesti o padcu Negotina organiziral obrambo, deloval, začne tožiti; to je bistvo Srbstva, ta Ve: Kukulele! Starešine: "Veljka ni več. Padel je Negotin! Joj Srbija! Joj nam!" Najprej neznanska baharija, prenapenjanje, glosolalična Romretorika, nato sesutje v samoSmil; se ni to zgodilo tudi nedavno v 90-letih? Nemaren Nar, ti Srbi.

Odposlanci sporočajo, da Turki krepijo nasilje: "Turška armada kolje, muči, požiga in besni." Kot so Nemci 1941 po Štajerskem. Sultan zamenja premalo krutega poveljnika svoje armade, ki jo je poslal nad Srbe. Tudi lti 1942 stopnjujejo teror. Ljo obdajo z bodečo žico, organizirajo ofenzive zoper Prte, Roško ofenzivo itn. A Prti se skoz odpor krepijo; nikjer nobenega samoSmila. Če Prti govorijo kot Metropolit Leontije: "Joj, ti narod srbski, joj, narod ubogil!", govorijo tako zato, da bi še bolj spodbudili upor, kjubovalnost, da bi se čutil NL še bolj ogrožen od zločinskega ravnanja okupatorja, bil nad njim še bolj ogorčen.

Mraka pa ta vidik ne zanima, ne motivira; kot da ga zanj ni. Kot da so vse grozote, ki jih povzročajo Turki, tu zato, da bi mogel biti tematiziran lik Vodje, Dža. "Ogromni so denarji, ki jih obeta sultan tistemu, ki izda vodjo ... Vsakemu knezu in starešini sladko obljublajo milost, odpuščanje, le da bi izdal vodjo." Tema ni več upor-teror, ampak sta ta dva momenta sredstvi za profiliranje problema Vodje-Dža. NL sam ne more nič, ni nič; Vodja je, ki mu daje pomen, veličino, moč. (Fz usmeritev.) "Karadžordža obtožujejo Turki za vso našo neubogljivost, za naš odpor proti krivici in nasilju. Pesjani računajo: če imamo Karadžordževo glavo, bo raja spet tiho, puntov ne bo več, konec hajduštva." (KasO: podobno mislijo DaAngAmi o Sadamovi glavi. Sklepajo – predvidevajo – prav? Iraška vojna je izjemno zanimiv eksperiment. Nanjo gledam predvsem kot Znik; najmanj kot moralist. Kot moralisti

se mi upirajo mirovniki.) Ni bistvo v tem, da mislijo tako Turki, ampak da mislijo tako tudi Srbi in sam Mrak! Če pade Vodja, pade sam NL.

Starešine in NL se vežeta izključno na karizmatičnega Vodjo, v 90-letih na Miloševića; ko pade ta, se vse sesuje, demoralizira. Oz. Srbi ga sami pošljejo v Carigrad, pardon, v Haag, v želji, da bi jim bil Močnejši (Zahčvra) milosten. Kaj so res Srbi takšni hlapci, tlačani po naravi, že vseh 200 let?

Mrak, ki je v **DžMu** Rad Ancerkven, ne le AnOrt, enako AnKC, naslika metropolita kot najbolj umazanega plačanca okupatorjev. Sultan pošlje Leontija med Srbe, da bi jih od znotraj demoraliziral; sporoči jim, da so Turki Dža ubili. Pravi celo: "Videl in slišal sem umirajočega." Laže kot pes teče. Dokler so verjeli, da je Džor še živ, so si dajali Srbi pogum: "Kakor hitro bo med nami – smo kot levi!" VelOs-Vodja jim daje moč. Ko zvedo, da je mrtev, zajavskajo: "Bežimo! Ni več pomoči. Vodja ubit. (Vsi se razbeže.)" Vsi. V SNOB se Prti ne vežejo na Vodjo tako brezpogojno; niti ne zgolj na ldeje. Ampak na stvarni Vojboj velikega dela NLa, ki postaja ravno skoz ta boj SAKO. Pri Srbih – v **DžMu** – ne nastaja ne SAKO ne SAPO. Džor ni SAPO; je (pol)bog, točneje: mrtev bog. MrD teži v SZ, v AD, v SM.

Dramatik ne navaja, kje se godi III. Stop; verjetno v istem prostoru kot prvi dve. Skaže se, da je Džor še živ, vendar temačno razpoložen. Medtem ko ga poznamo od prej kot Rad agresivnega, zahtevnega, sebi zaupajočega, so zdaj njegove prve besede polne nemoči, na robu OISa: "Ne morem. Še lep konj me ne veseli. Kakor brez kosti, ves mlahav se čutim. Komaj da sem." Tak je lahko Romjunak pesnik, ki raziskuje svoja Not čustva, katerim se predaja; vojskovodja ne sme imeti tašnega značaja. Če ga ima, pomeni, da je izbran napačen Čl. Džove besede so priznanje, da so imeli prav njegovi nasprotniki, Miš, ki so ga označevali za nezanesljivega, čustveno neuravnovešenega. Vodstvo Ptje-Of je po vsaki ofenzivi še odločnejše nadaljevalo boj: ni si mogoče zamisliti, da bi KaKi reagirala kot Džor, pa čeprav je postajala Sl dežela po lt ofenzivah eno samo pogorišče.

Kako more vojskovodja izjaviti, da ga vojna ne veseli več; izraz "veseli" kaže na Pvt čustva, ne na močno osebnost, ki se obvlada. Ko vojskovodja zazna, da je mlahav, je poražen; Džor prizna, da ne čuti več sebe kot Ž-bit. IdČl je po bistvu Agrčkzd; če to preneha biti, pomeni, da se sesuva, da gre v AD. In če je bila prej vsa Srbija – vse Srbstvo – odvisno od Vodje, od Dža kot Vodje, se pravi, da je njegovo Not popuščanje znamenje, da se Not podira samo Srbstvo. Džor je izzval upor, s tem turške represalije; kar se zdaj dogaja, je bilo mogoče predvideti, Džovi tekmeči so napoved(ov)ali turško Mašč. Mar Džor na to ni bil pripravljen? Je popolnoma neresen, neodgovoren? Kaže, da gre za infantilno osebnost, ne pa za VelOs, primerno za Vodjo. Je slikal Mrak sebe, ne da bi se zavedal, kaj počne?

Džor je prišel od daleč; želi stik z Narsvetom. Je bil povabljen na Narsvet? Kako da je zapustil Srbijo? Ni storil isto kot nekaj let za tem Peter II., ko je odletel v Anglijo, namesto da bi se boril naprej s svojim NLom v hribih? Peter je celo podprl puč častnikov v Beogradu, ki je izzval nemški napad na Jugo; pučisti so se vsaj nanj sklicevali. Je Mrak genialno predvideval JZgo 1941; se je odločil Dža razkrinkati kot bleferja? (Drzna, pre-drzna domneva. To bi bilo že čezmerno investiranje v Mraka.)

Džor je še zmerom v izražanju ekstremist; napada, kogar le more, očita, sam pa je še slabši od kritiziranih: "Kje so vojvode, knezi in starešine", JPoliki 1941? Skoraj vsi so bežali na tuje. "Srbija od vseh strani obkoljena od Turkov, a starešine se valjajo pri babah?" Churchill je – upravičeno – zameril Petru, da se je šel MV

ženit, namesto da bi doma v Jugi v gozdovih vodil Vojupor, kot so ga Tito in KaKi (in Zorislava v **JTugu**). Sebe smatra Džor še zmerom za Morveličino, ostale pa obsoja: "Mar sem zato napravil to težko, utrudljivo pot", v Srbijo se je vrnil od daleč, "za to sramoto?"

Metropolita Leontija nadere kot psa: "Kaj počneš tu? Da se mi izgubiš izpred oči, podgana!" Leontije ga dela za to, za kar se dela-ima Dž sam; razlaga, zakaj so veljaki zbežali: "Nihče ni imel poguma, da bi se brez tebe, ti up kristjanstva, zoperstavljali Turkom. Edina rešitev, poslednja nada, možnost." Tak Džor je že fz Vodja. Če bi bilo Leontijevo oboževanje Dža le njegova Pvt spletko, ga Dž ne bi sprejel kot zanj naravno. A se skaže, da gleda sam nase prav tako; namesto da bi analiziral Vojpoložaj, objektivne razmere, reševal probleme municije, oblikovanja uporniških čet, strategijo in taktiko upora kot vojne, ravna Džor kot Rompesnik; sprašuje se, kakor se Tito-KaKi nikoli ne bi mogli, tudi zato so zmagali: "Ima življenje sploh smisel?" Mar ni dosegel tega, kar je hotel: upor zoper Turke? "Vse sem postavil na kocko. Stavil sem na ponos, na svobodoljubje svojega naroda."

Kot da je on Junak, ki rešuje Devico, katero drži v sužnosti Zmaj (Turek), devica pa se za Rešenika ne zmeni, skrila se je pred njim enako kot pred Zmajem ali pa celo spi z Zmajem, ker je brez časti. SrbNL je za Dža predmet, ki ga (on) odrešuje, aktivira iz negibnega v živo bitje, ta predmet pa se kaže kot nevreden Junakovega truda. Točneje: Mrak se kaže kot nedozorela figura, ki se predaja svojim fantazmam o VelOsi, v stvarnosti pa deluje kot nemočen in srklan otrok.

Zdi se, da je SI okolje gledalo na Mraka sredi 30-let prav na takšnega, kakršen se razkriva kot Džor. Ptja, ki je pripravljala upor zoper dano oblast, organizirala LRvo, pač ni mogla po Dž-Mrakovi poti neodgovorne litretorike, slabiške genialnosti. (Po)ls je trdne osebnosti, ki so vzdržale vse pritiske in preizkušnje, zapore in pregnanstva in ki niti za hip niso izgubile vere ne vase ne v cilj, ki so si ga zadale udejanjiti: vere v SNL kot akterja DbZge. Zato je v NOBD ta SNL lahko postal subjekt Zge in samih dram. Para Krim-Nina in Marjana-Miha iz **Rojstva** sta izraz SNLa, ne pa njegovo karizmatično St vodstvo. Tudi vodstvo, a na funkcionalen način. Pravi subjekt je tisti, ki ga v **DžMu** ni: sam NL, kar se vidi še posebej nazorno iz Miheličeve **BSSveta**, iz drame, kjer je tudi dramaturško subjekt Kol zapornic. Te Strno ne morejo misliti-govoriti kot Džor: da so stavile na svobodoljubje svojega Nara. Taka izjava pomeni, da je na eni strani Vodja (ki stavi), na drugi Nar, s katerim Vodja nekaj namerava. NOB in LR Kld iz **BSSveta** je sam NL, ki stavi nase in na svoje svobodoljubje. Vodja ni nekdo Raz od Kola, Kol se vodi sam. Ž ni zunaj Kola, kot za Dža; za tega je Ž njegovo karizmatično vodenje Kola. V NOBD sta smisel in Ž v samoudejanjanju SNLa. Sta bit stvari same, NSSi.

NOBD sicer postane EDč, če gledamo s stališča arhemodela Dč. Če pa ostanemo pri ugotavljanju, kako gleda SNL sam nase, to je v okviru arhemodela Ožlde, potem je SNL Abs Kld, ki je AgrEkz(K)ld, samoumevno ldn z IdeaHar(K)ldo. V **DžMu** se subjekt in objekt razhajata, v NOBD ne; ves svet je en sam Poz subjekt, NSS; nasproti mu stoji Neg subjekt (Nemci, Turki, okupator), ki ga je treba le do kraja likvidirati kot Hudiča-zlo, ne pa ga odreševati, kot odrešuje Džor SrbNL. NOBD PSti sledi PVD (Holo), **DžMu** Not razcepi med VelOso (Lincom, Čajkovskim, Harrisonom, Groharjem, Aškercem ...) in okoljem. Dva povsem PSt-Raz modela. Mrakov nadaljuje Grumovega iz **Zastorov** in **Pierrota**, NOBD **JTuga**. V tem je Slov (Slav) samoumeven Ožld subjekt, lik JTuga lzd, ki ga je treba likvidirati, pokončati kot psa. SNL se izraža skoz kneginjo Zorislavo. LTugo pa uvaja Džora. LTugo

postaja – v začetku celo vprašljiv – partner SNLa. Vendar Levs(tik) te smeri ne razvije, njegov Tugo se integrira v Kldo in postane njen izraz, kot se vrne vanjo mornar Frenk v **Prz** po nekaj svojih Pvt eskapadah in dr. Donat v **Operaciji** po svojem začasnem cinizmu.

Točneje: Džor se je imel za VelOs-Vodjo, dokler ni spoznal, da ni iz pravega testa za to EV; ali pa je to spoznal le prehodno, v trenutku popuščanja, slabosti, OLSa. Takšnemu prizoru prisostvujemo zdaj: Ponotu Čla, ki se iz javne Dbfigure RR v Pvt-čKP vprašljivo PO. Džor naenkrat odklanja lik, katerega je živel, so ga vanj vložili starešine, si ga je želel in utrjeval sam: lik Vodje: "Bom jaz večno živel?" Džor s takšnimi vprašanji podira zaupanje vase, ki so mu ga namenili soborci. Odloča se, da jih bo razočaral, pušča jih na cedilu. "Čemu vame toliko zaupanje?" Sam ga je izsiljeval! "Če ne jaz – kdo drug." Ravno tega ni hotel, ni dopustil, da prevzame mesto vrhovnega Vodje njegov (po)brat(im) Miš! "Dovolj, truden sem." Nedopustna izjava v njegovem položaju in vlogi! "Želel bi, da me kdo zamenja."

Tako sem lahko govoril – in to izpeljal – jaz kot ravnatelj Drame SNG, po nekaj mescih, ko sem dovolj izkusil, dobil, kar sem bil želel; vrnil sem vlogo, ki sem jo vzel kot eksperimentalno igro, ne kot usodno €(ksistenco). Biti ravnatelj Gleda, v katerem nisem videl (več) St biti, kakršna je bilo Gled še za PV Župančiča, je bilo zame le Per izkustvo. Do vloge ravnatelja se nisem počutil kot v odnosu do St biti, do Ožlde; nasprotno, le kot do predmeta-eksperimenta. Bil sem – in na tej ravni ostajam – ludist.

Mojo odpoved so mi zamerili, prej so me imeli – delali – za karizmatičnega Vodjo, jaz pa sem vedel, da to ne le nisem, ampak da v prihajajoči LD-PM nihče ne more biti tak FzVodja. Tudi če bi hotel biti, kot Puč in Janša po 1988, se mi to ne bi posrežilo, SDb bi s tem regredirala v MV, ko je potrebovala Tita-KaKija, ne pa eksperimentatorjev. Puč in Janša sta se v svojih stremljenjih izjalovila, hvalabogu, jaz sem si ostal zvest: zvest svojemu metodičnemu izdajavstvu. Šele v vlogi tega Ravnatelja sem pristno in od znotraj spoznal, kako napačna – Strno presežena – je EV Vodje. Umaknil sem se na rob Dbe, od koder nisem nikoli več niti eksperimentalno želel priti v središče.

Je Mrak kdaj zares zavrgel t(akšn)o svojo ambicijo? Ni je mogel zavreči, ker se mu ni nikoli ponudila možnost, da postane Ravnatelj-Vodja; meni se je večkrat, zmerom sem jo prej ko prej odklonil. Se ni Mrak s svojim SNclom v 70-ih in 80-letih vračal k **DžMu**? Ni bil na koncu Ža nesrečen, ker je spoznal, da s svojimi željami ni pristno Not opravil, ampak jih je le potisnil v nezavedno? Svojo EV kot Vodje je RR v lik preroka, Nabija, kot si je dal napisati na vrata svojega stanovanja na Rimski. Se ni imel celo za JKra, za (pol)boga? Ni slikal sam sebe v Ješui **Procesa** in **Herodesa**? Ni vzel za temo svoje zadnje drame JKra, ki podeljuje učencem-apostolom moč nad vsem svetom, nad odrešenjem ljudi, če učijo Njegov nauk? (Zadnja drama ima naslov **Zadnja večerja**.) A je obenem čutil, da se prenapihuje, da je nepristen, zato je za zadnjo dramo izbral tudi temo **Orfeja**, torej Pesnika namesto Preroka? S pisanjem obeh dram se je dolgo otepal; ju je sploh končal, ker je vedel, da je sam le retor Džor? Sebi in ostalim je obljubil, da bo božanski Vodja, ostal pa je Diletant?

Džor se izdaja, da je slabič: "O, še sto turškim armadam bi kljuboval, četudi nas je izdal ruski car!" Bi, a ... Za Tita-KaKija (tudi za Koca, ki ga je Mrak sovražil) ni bilo pogojnika: bi ... Le mora se; tako je Džor le govoril, ne pa ravnal. "Če te pa lastni bratje zapuste, potem ..." Krivi so drugi, izdali so me, jaz sem NeČi Snik! Tu se Mrak RR v SeH, v lik(a) ljerPe, **Spahta**. Džor postaja baba v

pomenu Not zmečkanosti, Tip za TorD, za lik Gordane-Gorge, **Delirij**, Didi, **Črni noj**, Milana, **Zlata mladina**. A Tor je v primeri z Džem korekten, Gordano-Didi-Milana ne dela za Vojvodo – vojskovodjo – nekega upornega NLa, le za Pvt like v ErS odnosih.

Tito-KaKi so znali vzdržati, ko so Jugo zapustili bratje, Rusi-SovZa, Bolgari, Albanci itn. Ne le vzdržati, v MePu so JKomsti zmagali; seveda z uporabo nemajhnega pragmatizma, a ta je, kot ves čas ponavljam, nujno potreben za vlogo Db Vodlja, ki ni le Byron med vstajniškimi Grki, ampak vzdrži do konca, tudi osamljen. Dejansko je Mrak tak – Rad osamljen – v Žu vzdržal, a kot Pesnik (dramatik), čigar naloga je od znotraj preizkusiti vse Raz EV, jih analizirati in zapisati. To pa je povsem Dgč naloga od vloge DbVodlja. Morda je Mrak napisal **DžMa**, da bi odkril, kaj je EV Dža kot RomVodje, ali pa ga je napisal, pa šele kasneje, v teku pisanja ali celo po tem, ko je lastno dramo premislil, odkril, kaj je z Džom narobe; da zato sam ne sme nikdar poskušati postati Pol Vodja, ampak umetnik med **Čajkovskim** in **Groharjem**. V tem je bila Mrakova moč: upal si je tvegati biti vse, preigrati kot EV – od znotraj – vse EV sveta-Čloštva, veljati zato okolju kot neodgovoren, šema, neresen, celo plitev. Sledil je svoji viziji. Prav je imel, posrečilo se mu je, kajti v njem je bil velik Pot, ki ga sredi 30-let še zdaleč ni izčrpal, komaj ga je, in diletantsko, načel. MV pa se mu je začel razpirati v čudovit opus. Pri tem opusu sem se učil, iz te žive vode pil.

Namesto da bi ukrepal, Džor jamra: "Vsi so odnesli pete. Čutim, da sem stavo izgubil." Stavo? KaKi nista mogla tako razmišljati-govoriti; Ožld še ne stavi, le j e. "Vse mi je otrpnilo, mimo zavesti, da sem osamljen, izdan." Vodje osamljajo in izdajajo; Cezarja. Mrak je rad prebiral Shakespearovega **Julija Cezarja**. Mussa je izdal sam Veliki fašistični svet, Hitlerja zarota okrog grofa Stauffenberga; Stalin je vse zarote – celo le možne – v kali zatrl, Tito se je znal prilagajati okolju, zato tudi nehal biti FzVodja; vse bolj je dajal živeti tudi ostalim, prehajal je v – vsaj PsLD – Hed. Džor pa kot da je iskal S in Trago na način, kot ga je doletel. Not praznino, ki jo je začutil v sebi ta Pesnik, je lahko zapolnil le z EV, da je postal žrtev, da je bil od PriSo – brata in bratov – izdan in ubit (obglavljen, kar je RomRca).

Prej – kot FzVodja – je vedel vse, vsi ostali so mu bili tepci, barabe, nevedneži. Zdaj, v hipu Romstiske, pa se obrača po pomoč, kot otrok: "Kaj naj napravim? Kaj podvamem? Moler, učen si, zgodovino tujih vodij poznaš, prepotoval si mnogo sveta. Svetuj mi." Tito in KaKi so se že od začetka pogovarjali, bili enovita trojka oz. grupa, če prištejem zraven še ostale, Djilasa, Rankovića, Pijadeja itn. Midva z flo se o vsem že vnaprej posvetujeva, sva dva, PriSo. RomJunak pa hoče narediti vse sam, Posn e(di)nega boga. Enako osamljen je tudi JKr, kar se vidi v njegovih tožbah na predvečer aretacije v vrtu Getsemani in na križu.

Tega JKra obuja ta hip Mrak v Džu. A Mrak je povezal dve figuri, ki ne spadata skupaj: VojDb Vodjo in preroka-(pol)boga, ki uči, da njegovo kraljestvo ni od TSa. Ta spoj mora biti vnaprej ponesrečen. Celu JKr se je ponesrečil, križali so ga. A so ga tretji dan obudili, VoM, naredili iz njega Pomladnega kralja, ta pa je tudi VojskoVodja, kot je bil v križarskih vojnah, za Dmb MV. Zdi se, da je Mrak tudi tu Posn KršC: Džora je kasnejša Zg naredila za pravega Junaka, Miša za zločinca. Dž je postal kot Trag žrtev Romvzor za dinastijo Kardžev oz. za Jugo, ki so jo oblikovali po svoji volji, kakor je hotel oblikovati Srbijo Džor. Kdor je počakal še – niti ne celo – desetletje, je videl, da se je izpraznil tudi Džor kot vzor, že MV.

Mihajlović, ki se je skliceval nanj, se ni boril zoper okupatorje (Nemce-Turke). Tito in KaKi so našli nove vzore, Gubca, glej Kreftovo **Puntarijo**. Tip: Mrak se ni lotil te Zg snovi: Km uporov. Preveč so mu bili upori NLa-Kola, premalo stvaritev VelOsi. Tudi Gubec je, v **Puntariji**, le Per(sonalizirani) izraz NLa, ne Vodja, ki kreira svoj NL. MV je postal Mrak do Gubca eksplicite Krit; sesul ga je v liku LumlRevarja Marata. V **Maratu**, 1943, se Mrak odvrne od NOBD, **Talcev** in **Blagra premagancev**, obrne se h Kriti RB-LR teorije in prakse; v ta okvir sodi **Rdeča maša**. Ta tematika pa že presega okvir, načrtan v **DžMu**; je v Potu te drame ni.

Molerjev nasvet Džu je natančno tak, kot ga je dajala MV-De sama sebi; tudi tu je Mrak lucidno predvideval: "Gospodar" (!), "bolan si", Vodja ne bi smel biti nikdar bolan, "a narod se je razbežal". Kaj pa ga ni zadržal, že prej primerno organiziral! Ptja-OF je imela v vsaki vasi in zaselku svoje jedro, svoje aktiviste. "Menda ne boš s peščico prijateljev čakal na Turke?" Govori o Prilih namesto o soborcih; odnose privatizira. "Da bi šel zbirat vojsko v notranjost?" Zakaj ne? Ravno to zbiranje – na Baniji, na Kordunu, na Konjuh planini, po Krasu, Tolminskem, **Na svoji zemlji, Za svobodo** – je bilo temelj NOBa. "Onemogel si." Kako bedno od Dža, da je puščal sogovornikom tak vtis! "Če se podaš v Zemun, na avstrijsko stran, se v miru pozdraviš." Kot je MV-De pošiljala begunce z – od Nemcev zasedene – Štajerske v Ito na okrevanje, celo na študije; ni bil med njimi tudi bodoči akademik Trstenjak? "Ne bo dolgo in znova boš stopil pred narod." Prišedši spod kapi na dež? "A tvoja smrt sedaj?" Ne bi bilo bolje, da bi umrl Dž sredi upornega SrbNla kot od pobratimove roke? "Brez koristi ..." Slabo ocenjevana korist za SrbNL.

Dž predlog z gnusom odkloni; a ne, ker bi tako terjala strategija NOBa, ampak njegov Pvt-ĀkP ponos; spet nadomešča NL s sabo kot VelOso: "To je beg. Karadžordže beži pred Turki? Sem za to živel?" Sebe že imenuje, kot ga je kasnejša Zg oz. zavest; je že Ponot svojo bodočo veličino, se že gleda z očmi občudujoče operne publike, ki pričakuje od njega velike – največje – geste, ne dejanj. Mar Mrak sploh ne razloči med gesto in dejanjem?

Molerju se razlaga, a protislovno. Najprej utemeljuje nujo, da preživi: "Če nas vodje pozapra in pobijejo, kdo se bo s carjem dopisoval?" Ta je močna; a je stvarna: MV-De je v začetku vojne pošiljala dopise v emigracijo, v London. Kasneje, ko se je RR v Dmb, ne več, stiki so bili prekinjeni. MV-De je tožila, da londonski strankarski Vodlji ne razumejo položaja v Slji, dejansko pa MV-De ni razumela (prav ocenila) svojega položaja v mednarodnem okviru; tudi zato je maja 1945 tako katastrofalno izgubila. "Kdo bo Evropo opozarjal na naš strahotni položaj?" To ni naloga Vodje, ampak podrejenih, informatorjev, diplomatov, ideologov.

In nasprotje t(akšn)ega razmišljanja: "Vendar misel na beg mi je zoprna, odvrtna, odurna." Umaknili so se Lj župan Adlešič, Žebot, major Novak, se s tem izločili iz Zg dogajanja. "O, slajša bi bila še tako strašna smrt, kot ta neprestana razočaranja." Prav neverjetna psihologija tega PsVodje! Nima se za sredstvo DbŽge kot KaKi; zanima ga predvsem on sam, ukvarja se s svojo So kot rešitvijo iz Perkriz, ne pa z objektivnim bojem. Podobno je čutil-mislil Novačan, glej njegov dnevnik **Jeruzalem, Kairo**. Med Mrakom in Novačanom je več sorodnosti, kot se zdi na prvi pogled. Morda bom njuno razmerje analiziral ob Novačanovem **Hermanu Celjskem**, ki je prav tako zamisel VelOsi-Vodje, a je bila tudi Novačanova zamisel jalova, Not sprta-SZ.

Če si Dž pravi: "Kljub vsemu", kljub čemu?, "vodja sem, narodu potreben, narodu odgovoren", že odločilno potiska NL v odvisnost od sebe, ga dela za manj pomembnega, sebe pa za središče sveta. Dž v teh točkah ni FzVodja, premalo je izraz samega NLa kot AgrEkzKlde, vse preveč je Pvt operni junak-tenor; Mrak je preveč gledal – z dijaškega stojišča, med mladimi fanti (tu je poteševal svoj PvtHed) – Verdijeve opere, **Aido**, Bellinijevo **Normo**, Donizettijevo **Lucijo Lammermoor**.

5

NTM vstopi Džova žena; edina Že v drami; Mrak kot homoerotik (homoseksualec) Že ni maral, ni cenil, razen Karle, s katero pa ni imel Sek odnosov. Soproga komaj kaj reče, a tisto, kar reče, je Tip. Mrak soproge ne razume kot enakopravnega PriSo, ampak kot mater. Tu se pokaže Mrakov odnos do lastne matere, močne Že; odnos do nje je Mraku najbrž preprečil normalen razvoj k Že.

Soproga: "O, Džordže, ti moj sladki mož!" Čuden nagovor, malokdaj sem ga slišal; sladki mož? Virilni Vodja pa sladek? Če hoče Vodja uspeti, mora biti do kraja trd, ravno sladek ne! Je tudi sladkost poteza Džora kot zmečkanega otroka? "Ti moj otrok skrbi in trpljenja." Tako govori Mati, ne žena. Mar Dž res ni odrasel? "Prisluškovala sem in bala sem se tvoje odločitve. Saj te poznam, kako si ponosen do strahot." Kaj je to? "O, Džordže, bojim se, ko na konja sedeš, mrko ukazujoč, obenem imam toplo zavest ..." Kot da se je obema, Soprogi in Mraku, skegljalo. Kot da Mrak ne ve, kaj naj bi položil Soprogi Že na jezik, pa beblja. "Moj mož. A če si bolan, sključen, trpiš, mi je spet trpko ljubo, kot da si mi rodno dete. Nad teboj bi pretakala materinske solze."

Ne glede na ogaben ton te izpovedi (morala je upravičeno motiti vsakogar, ki jo je prebral), skoz njo poda Mrak resnico. Ne le Džovi ženi-materi, ampak Džu samemu je trpko ljubo, da je bolan, sključen, trpeč. Spominjam se še, kakšen teater je delal Mrak, ko je napisal kako svojo dramo. Po ves mesec je ležal doma na kavču, za zaprtimi polknicami, za spuščeni zavesami, jamral in igral Violeto – **Traviato** –, ki pasijonsko umira. Ne bi se drznil izreči te kvalifikacije, da je delal teater, če mi je ne bi neenkrat zaupala Mrakova žena Karla; imenovala mi ga je Hina, showmana, ki je Rad narcis. To mi je govorila celo v njegovi prisotnosti, on pa se je spačeno sladko smehljalo, češ, saj ne ve, kaj govori, odpustimo ji, tako dobra je, a izmučena. Na licu je imel grimaso, ki si jo je kasneje za stalno nadel njegov učenec Bogomil Velikanje, po poklicu alkoholik in duševni bolnik, že leta je profesionalen klošar. Ni čudno, da ga Mrak ni maral, svojima pomočnikoma KrišMiru je naročil, naj ga ne spuščata v stanovanje. V Velikanju je uzrl lastno karikaturu: Velik(osr)anje.

Namesto da bi Dž soprogo zavrnil, saj se izraža skrajno neprimerno v povsem neprimernem trenutku, ji daje prav: "Žena, kadar mi tako govoriš, vselej občutim: še verjamem. Še imam moč!" Mar zato, ker sem – kot – otrok? Mi more dati le mamica pogum-ček? "Reci mi, da še ni konec, da sem le zmučen, bolan ... Zdravemu mi bo vse drugače." Tako so se lahko izražali Canovi liki iz **Vide**, celo že Jerman, a ta se zato odpove Polkul delovanju, se umakne (je umaknjen – ga je tja

poslal marpurški škof, kot mojega Prila Karla Gržana na Razbor, v strmine pod Lisco?) v Pvt Goličave. Can jasno podčrta, da sta Poljanec in Dioniz sanjarja, obrobneža-pesnika v azilu, eden tik pred So, drugi bolan otrok. Ne eden ne drugi nista sredi vojne-upora, ki bi ga bila sama zanetila. Mrak razume tudi Aškerca tako kot ta hip – v tej točki – Dža; **Aškerca** kot celotna drama podaja nemoč pesnika, da bi postal Vodja. Ni Not SZ te drame in tega lika ravno v tem, da se Mrak ni zavedal izključujočega se nasprotja med Pesnikom in Vodjo, med nezrelim otrokom in zrelim možem?

Mrak se je sredi 30-let še ldn z VelOsi Zge, dejansko pa je bil deček, močno izgubljen, ker mu je umrla mama. Takšna PSt **DžMa** in **Aškerca** res ni mogla 1941 postati platforma NOBa. Herretorika **DžMa** je ravno zato tako prazna: ker je sanjarija nedonošenčka, ne pa trdna, samozavestna, v stvarnosti potrjujoča in preizkušajoča se PolDb akcija, kakršne so bili sposobni Komsti. Glej razmerje med zakoncema Krimom in Nino v **Rojstvu** ali med Dušanom in Cecilijo **Za svobodo**, v kateri si lika še nista mogla odprto priznati ErS nagnjenj, a Dušan Cecilijo vzgaja kot Mo, kot mož. Dž je soroden Milanu iz **Prz**; Milan se ravno zaradi svoje srkljanosti izkaže kot lzd. Pri Mraku je šlo torej vse narobe. A je bila njegova moč – Pot – v tem, da je bil sčasoma zmogčen to svojo Rad napačnost tako RR, tako Not predelati-preOsm, da je naredil iz pomot šanso. To se zgodi redko komu. Mrak je v marsičem izjemen: kot šema in kot možnost.

II. Stop se konča s soočenjem Dž-Miš. Pride Miš in Džu očita neodgovornost; tako je očitala MV-De neodgovornost Ptji, a jo je DbZg demantirala: Ptja-Of je zmagala, medtem ko je Džor propadel, tudi po zaslugi Miša. Miš je imel to moč, da je Džora-Ptjo obglavil, MV-De te moči ni imela. Z organizacijo Dmba si je zastavila prav ta cilj: Ptjo likvidirati; bila je pripravljena stopiti v službo okupatorjev, le da bi z njihovo pomočjo odstranila Ptjo. Ni zmogla. Na veliko je ovajala Ptj aktiviste ltom-Nemcem, jih sama zapirala, motiv **BSSveta, Prz, Rojstva**, a zaman. Komaj kakšnega vodilnega Komsta je uspela zajeti, tik pred koncem po naključju Vita Kraigherja, Tomšiča so ujeli lti. Ni se ji posrečilo poslati v Ptj-CK svoje vohune, niti v Glavni štab in vrhovni plenum OF, medtem ko je imela Ptja svoje ljudi do vrha PP, Kanteta, do vrha Dmba, morda Krena, pa bodočega psihiatra, o katerem piše Eiletz v pred nekaj leti izdanih **Spominih**, Kobala; JugoPP se je skazala z vseh strani nedorasla položaju, medtem ko je Miš uspel.

Tak, zdrizast, se skuša spraviti s svojim pobratimom: "Daj mi roko, naj bo mir med nama!" Sprava je ponavadi sredstvo, s katerim močnejši prevara šibkejšega; v Džovem primeru ne, ravno nasprotno: Dž priznava, da je šibkejši, tacite prosi za milost. Miš to pri priči začuti in preide v protinapad: "Ti izdajalcu roko ponujaš? Glej, kaj si iz Srbije napravil!" Ti osebno; VelOs je velika v tem, da je naredila veliko zlo. "Jutri bo že vsa dežela eno samo pogorišče. Kri mučenih in pomorjenih – v potokih bo tekla. Do nebes se bo čul jok in stok preostalih. To si ti, to tvoja vrhovna komanda!" Obtožba je resna, po svoje točna: Džor je zakuhal zadevo, zdaj pa je ni sposoben obvladati; umika se, cvili, zateka se k svojemu RomPvtzu. "Kdo je hujskal narod? Kdo o neki namišljeni samostojnosti, kdo o svobodi pravljici? Ti s svojim slavopetjem in oholostjo!" Bo kar držalo. Miš mu odtegne roko, kaznuje, odstavlja ga. Na ves ta Rad napad Dž molči. Le njegova sproga zastoka: "Džordže, moj Džordže", nakar "odide z možem". Klavrno.

Ko ostaneta Miš in patriarh sama, se skaže, da je Leont(ije) res sultanov agent, kot je bil Rup Rožmanov, Rožman Rösenerjev in/ali Himmlerjev. Mišu ponudi mesto, ki ga zdaj zavzema Džor. Sultan je zainteresiran za "mir in red v deželi", kot

Hitler 1943. Rožman ponudi Rup(nik)u, kar Leont Mišu: "Tu je ferman. Od sultana podpisan. Za vse ostalo se obrni na Murašil pašo, on ima polno moč." Murašil=Rösener. Miš razmišlja kot Rup: "Zdaj stopi Miloš Obrenović na plan, narodu na čelo, zajezi poplavo turških nasilstev", si prisluži celo Rel avtonomijo Srbije kot beograjskega pašaluka; enako sta sanjarila HarDč par RupRož. "Pokorščino Sultanu – Srbiji mir."

Mrak prav za prav niti ne predvideva tako genialno, logika sorodnih – Id – situacij je pač Strno ista; enako kot RupRož delujeta Herod in Kajfa v Palestini, glej tudi **Proces**. Le da se Judje kot zeloti kmalu uprejo Rimljanom-okupatorjem, medtem ko se Dmbci niso. A če bi se, bi morda dosegli isto kot ti novi Makabejci, ki so se iz okupatorjevih sodelavcev RR v upornike: dosegli bi, da bi jih Rimljani, pod cesarjem Titom, tako likvidirali, izgnali iz domovine, razrušili tempelj, da bi Judeja (Slja) res postala eno samo pogorišče.

Na svoj način – same TRF – so t(ak)o storili zmagoviti Komsti-Prti z vrnjenimi Dmbci. Likvidirali in zatrli so jih, da ni ostal tako rekoč niti en pokončen in samosvoj, le redki živi. Nato jih je desetletja tako stiskala, da tudi po 1990 niso zmogli – bili zmožni – zadihati. Klobasali so (retorizirali) kot butasti Prle o pokončnosti ipd., a šanso, ki jim jo je dala Zg, nenavadno hitro zapravili. DaSlja je onkraj EDč-DžV RupRoža in KaKija; Prle, Janša in Bük so karikature. KaKijevi dediči so postali uspešni Kpl podjetniki; Kütjan silvestruje pri časopisu Finance; groteskizacija Slavka Šlandra. Vlada LD-Kpl, ki je povsem odstranil Stro EDč konfliktov. DSD se s pomočjo enako regresivnih Hrvatov (par Starman-Joras z istrskimi ribiči in generalom Djapićem) trudi vrniti vsaj SV za St Sl-Hrš zemljo. Upajmo, da se provokatorjem in zaslepljencem – neodgovornim zločincem, karikaturam Dža – to ne bo posrečilo.

Med III. in IV. Stopom se zgodi prelom: Dža zamenja Miš. Prizorišče je morda še zmerom dvorana Narsveta, vendar je zdaj v nji prestol, Miš je "vrhovni knez", s tem že nekak kralj; navzgor, do sultana, vazal, navzdol, do starešin in NLa, despot. Takoj se pokaže razlika med Džom in Mišem. Dž je poetiziral, Miš se sklicuje in opira na svojo oblast. Moler protestira, da bi Miš odposlal pismo, katerega ne odobrava, Miš ga prostodušno vpraša: "Ne bom? Kdo ima oblast?" Moler ga mora, kot starešina, šele prisiliti, da svojo odločitev utemelji tudi vsebinsko; Mišu bi zadoščalo, da je prava – da obvelja za pravo –, ker jo je sprejel on, kot despot. Tudi Džor je hotel uveljaviti svojo misel, vendar kot Velldejo, medtem ko jo uveljavlja Miš kot golo moč-oblast.

Med Molerjem in Mišom se odvija zanimiva, celo pomembna polemika. Moler ne priznava gole oblasti: "Ti se sklicuješ na silo? Je to edino, kar imamo? Knez, ne čutiš mar, da je nad golo oblastjo še nekaj močnejšega? Nenapisan zakon, pred katerim klone vsakršna človeška samovolja? Mar se sodbe, ki jo bo zgodovina pisala, nič ne bojiš?"

Ko se že zdi, da je za Molerja nenapisani zakon, ki je močnejši od Čla kot SaPska, v bližini Tr Zakona, na katerega pristaja **SAnt**, se skaže, da ni tako; da misli Moler na zakon Zge, to je tiste prihodnosti, ki uspe-zmaga; ki kot zmagovita nato presoja o dogodkih-dejstvih, ki so se zgodila, tudi o ravnanju ljudi, a jih vse razlaga-ocenjuje s stališča sebe, vsaka zmagovita oblast s stališča sebe. Tako dobi Zg več obrazov, dogodki več veljav.

Za Ptjo je najvrednejši Gubec s Km upori, **Puntarija**; za KC Snica, ki izprosi pri bogu spravo, Krekova **Sveta Lucija**, ali Snik, ki izmoli ČOzdr, škof Baraga v Jeločnikovi **Simfoniji iz Novega sveta**. Za Kvedo v **Nihti** je upor Prolmase kar se da

Neg, za Penna v **Gregoriču** Poz. Presoja Zge se je zdela v času vladavine Ptje med 1945 in 1990 enoumno jasna: da velja kot Poz merilo NOB(D), **Rojstvo**. Po 1990 se je ta vidik omajal; DSD propagira AnK, Po(ni)ž postavi za vzor Kfz BRozmana drami **Človeka, ki je umoril Boga** in **Obsodili so Kristusa**.

Če bi RMg presojala, kaj je pravi zakon – a za RMg ne obstajata niti Zakon niti Zg oz. oba sta le samovoljna konstrukta –, bi izbrala za zgled Govekarjevo farso **Šarivari**; če bi jo poznala. Res pa je, da postavlja RMg za "zakon" "človeško samovoljo" kot neužlebljeno igro, medtem ko je za Mraka v **DžMu** Zg res zakon. Mrak se odloča, da je pravi Poz junak prave Zg Džor, ne Miš. Jaz – DgZn – oba spodbijam, kot sledi iz pričujoče razprave. Zame je Zakon, da je zmaga-uspeh neke drže-gibanja-platforme-ideologije le faza-točka na THM-krogu, Dt pa je zunaj THM-kroga.

Mrak kasneje, v **Procesu**, poglobi Zakon iz Zgzakona v zakon Per vesti-duše; predpostavlja VIS, po katerem Čl ni več kaznovan od despotov, od Db prisile, ampak od znotraj, po vesti. Kaznuje se sam, ker ga zgrabijo strahotni očitki vesti zaradi GhK-zločinov, ki jih je zagrešil.

Juda se zaradi muk vesti obesi, Kajfa nori, Pilatovo ženo Claudio Proculo pa isti proces obrne h Kršu, k Ješui. Analogno se muči Ester v **Življenju-karnevalu**, GhK nad materjo jo odpre Bogu-Neznanskosti. In analogno Tarzicija v **Apostolu Petru**. Za Mraka te faze velja Abs Not zakon, ki mu nihče ne more uiti. Pekel ni Zun kazen, kot za FKc, ampak Trp duše(vnosti). Najmočneje je to podano v **Mariji Tudor**.

Dg€ ne deli tega prepričanja: da plača krivec z muko vesti. (Tega stališča ne zastopa le KatSD, Simčič v liku Matjaža iz **Mladosti**, Kremžar v liku Logarja **Na pragu**, ampak tudi NOBD, Zupan v liku Mirtiča v **Rojstvu**.) Brž ko ima namreč Zakon, pa čeprav gre za zakon vesti, sankcije (Trp duše), je res Zakon, neodvisno od tega, ali je Zun ali v Noti. Tako koncipiran Čl je IdČl, saj je podložen višjemu Etzakonu, višji Mor sili; ni več temeljno Sven. Za Dg€ velja Konta. Nekdo čuti vest, drugi ne. Vest je Stra, ki je nastala v Zgi, kot oblika Kule; je HS značaja. Nastaja v antični Grčiji, v **Kralju Ojdipu** in **Ojdipu na Kolonu**, razvije se v Kršu, recimo v Calderonovem **Stanovitnem princu**; oblikujejo jo že **BS**, na njihovi bazi KrekD, glej lik Urha v **Luciji**. Nekatere Rlge in etike vesti ne poznajo, nekatere temeljijo na predpostavki NeČi Čla kot prvobitnega. Kristan očita KČi, da vnaša vest v Čla kot strategijo zaslužjevanja Čla Rlgi-oblasti, glej **Ljubislavo**. Kristan sicer pozna vest, a ne v duhu KČe. ltn. Rc je več.

Dg€ sicer priznava vest, vendar tako, da jo mora Čl sam vzpostaviti kot svoje merilo, to merilo pa določa Dt, tj. LdDr. Kriterij je Dr, Člov odnos do Dra. Odkriti, kaj-kdo je Dr, kdaj mu dela Čl zlo in kdaj dobro, pa je kar se da težko. Tu ni trdnih pravil, kot v FKc, ki na teh bazira spoved; pri spovedi so GhK določeni taksativno; celo to je vnaprej jasno, koliko je kak greh težak. FKc daje varen sistem, a oblasti-črede-hleva. Dg€ predpostavlja, da je Čl Sven, torej je presoja, kaj dela Dru, njegova, odvisna od njega. V teku odprtega izkustva jo nenehoma preverja, se moti, greši, a ne tako, da bi grešil zoper boga kot oblast, zoper nadosebni Zakon. Greši "le" zoper Dra-Dt, ki ni oblast, nima sankcij, je le cilj, ki orientira.

Dt ni fiksna, ni Id. Tudi Dr kot ES Čl ne sme biti razumljen kot fiksna Stra-Ožld, ampak skoz RR v Dč in v Dv kot odprto polje, v katerem velja ves THM sistem, pa vendar ne le ta; Dt ga prehaja in mu daje smisel. Ta smisel se iščočemu Člu, ki

postaja DrČl, nenehoma – Strno – izmika; trdnost = (Ož)ld, LdDr pa predpostavlja Svo, ki razbija sleherno trdnost-varnost.

Je prišel Mrak kdaj do te faze, do te držje-razumevanja? Vsekakor je napredoval (se drugil) v tej smeri. Njegove kasne drame, **Beg iz pekla**, **Chryssiposa**, **Van Goghov Vidov ples**, **Heroda Velikega**, je treba brati kot spodbijanje Abs trdnosti, ki jo doseže-uči v **Procesu**, posebej v **Evangelistu Janezu**. V homoerotičnih zmedah med Verlainom in Rimbaudom, med Lajem in Ojdipom se že dosežena Etvarnost **Janeza** razkroji, vse se odpre neznanemu, celo nejasnemu, smisel je treba šele (po)ls.

Neverjetno: po tem ko je Mrak dosegel edinstveno trdnost v EK veri v EvBoga, **Proces**, je imel še toliko moči, da se je ozavestil preenostavnosti te vere, tega, da je Not zakon navsezadnje še zmerom zakon in sankcionirajoča oblast, ki Člu jemlje Svo. Odprl se je, prepustil kaosu čustev-strasti, k temu ga je pripeljalo homoerotično doživljanje Mirana, napeto blazno razmerje z njim. Vzel ga je zares, brez moralizma, ki je Tip za FKZ, za KFz; glej Marijo v drami **Tudor**, moralizem je tu podan v Krit zrcalu. Mrak je v **Begu-Chrysu** podrl tako rekoč vse, kar je sezidal s tolikšnim naporom po vojni, od skoraj – Ferdijevega – zloma v **Razsulu**, prek prvega tipanja k EC v **Karnevalu do Janeza**.

Ker je vzdržal preizkušnjo s Ponot zla, je mogel spoznati, da je v njem ogromen Pot. Vera v smisel odprtega tipa je v njem ostala. Ko se je prebil skoz MeP dvomov in ZaplHed zank, to je z ARF-AK podal v **Chrysu**, je naredil prostor za DtE(tik)o. Glede na to DtE je Molerjev Zakon Zge zastarela-presežena faza; na Miševo logiko oblasti-moči pa itak ni nikoli, niti od daleč, pristal. Le na Džovo moč Romretoričnega značaja. A je to sesul že v dramah do **Groharja**. Grohar deluje utrujeno ravno zato, ker se je v njem Mrak odpovedal retoriki VelOsi; podobno delujejo vse tri drame **Rimljanovine**. Zato je v njih tako močen Nat, posebno v prvih dveh, nastalih tik PV: ravno Nat najbolj ruši Romldeje-Ideale. Nat je v Not Strnem razmerju z Romo; to se vidi že iz SD na PrS, tudi iz KvedD, iz nasprotja med enodejanko **Pijanec** in **Anci**, iz PSte Ganglove **Sfinge**.

DgE pravi, naj gre Čl skoz vse faze-modele THM-kroga, a naj pri nobeni ne (za)ostane. V tem pomenu je koristno potovati tudi skoz fazo **DžMa**, čeprav je zelo preprosta: spoj naivno razumljene DbZge in Rom heroizma. Tega pred desetletji še nisem razumel; PV MrD sem v celoti odklanjal kot diletantsko-infantilno. Mrak je za to vedel; ni me silil, da sprejemem drame, kot so **Mona Gabrijela**, **Slepi prorok**. Šele ob **Obložnici**, tako rekoč tik pred Mrakovo So, sem se bil sposoben odpreti tudi Mrakovi prvi dramsko-EkP fazi.

Miš, ki je na eni strani prilagodljiv in nenačelen zvitež, je na drugi despot; uvršča se v dolg niz despotov, lika, ki ga je naredil znanega Levs v **Tugu** z grofom Geronom in sega do KomstPrta Vincenta v Kozakovem **Kongresu**. Na Molerjevo opozorilo o sodbi, ki jo bo pisala Zg, odvrne Miš enostavno kot Mali Aleksander, ki Posn Velikega: "Odgovornost? Pest. To začetek, to konec, to vsa človeška modrost."

Sam nisem pristaš SeHa. Že dvajsetleten sem razumel Niet(zschej)a kot držo odločnosti, bila mi je Not blizu; odklanjal sem (pre)čustveno moraliziranje. Nikoli me ni privlačevala in fascinirala sama Pest kot trda oblast na sebi; tudi zato nisem sprejemal ponudb oblasti, naj z njo sodelujem. Vedel sem, da je treba odločnost-moč utemeljiti, biti umno krepak, ne zgolj surova sila. A v dilemah med Idejo in Silo, ki so se radikalizirale do ekskluzivne odločitve med njima, do MePa,

sem se odločal za Agrĕkzldo in ne za IdeaHarldo. Oz. če sem le mogel, sem skušal najti sintezo med obojim, tako sem razumel Hegla; sinteza mi je bila vredna, če je temeljila tudi na moči, ne le na Idejah. Dt zame ni ideja; je nekaj drugega od Ideje in Sile.

Pol Stola mi je norma ravnanje AngAmov, anglosaškega pragmatizma, ki ve, da so položaji, ko se Čl ne sme ozirati na Moro. Tudi danes: v najnovejši debati med ZDA in Evro sem na strani ZDA. ČlP so lepa reč; a ko gre za biti ali ne biti, so sekundarne. Upoštevati 1939 ČlP oz. ravnati s Hitlerjevo Nemčijo po pravnih načelih bi bilo zame kriminalna neumnost. Jasno je, da so morali AngAmi MV bombardirati tudi civiliste v Nemčiji (Dresden), da bi strli Moro-odpor Nemcev; da so morali vreči atomsko bombo na Japonsko.

Danes pa se SeH ideologi zgražajo nad tem, češ da so AngAmi kršili ČlP; idioti, ti zelenci! Danes so ZDA odgovorne za obrambo pred Raz teroristi; onemogočati te je njihova naloga, ki je nad vsakimi ČlP, nad idejami RLH. Dokler bodo obstajale ZDA, se nam ni bati prevlade Ibn Ladna, islamskih fundamentalistov. ZDA imajo isto vlogo kot nekoč Rim, Kitajska v Aziji. Ne upoštevati Čl narave, ki je Agrĕkzld, pomeni ne razumeti, kdo je IdČl. Vse moči namenjam (po)lsu UnBDra, a pri tem ne pozabljam na to, kaj Čl-svet-Ž so (je). ZDA so po vojni že večkrat reševale in rešile svet: v korejski vojni, v vietnamski, z Irakom, v bitki za Berlin. Zmerom sem jih v tem podpiral. To so MePi, v katerih gre za ali-ali. AbstHum mi je bil zoprni že v 50-letih; Borova – Torova – Grünova – Anatomska drža je bila zame neodgovorna. Zato sem bil tedaj in sem ostal kritik SHKI. (KasO: iz povedanega jasno sledi, da podpiram AngAme v vojni zoper Irak tudi danes. NDM.)

Vendar; dilema ni (le): ali lepe RomIdeje (Džor) ali surova agresivnost Pesti (Miš). Problem je veliko težji. Surova pest je bil Hitlerjev Ncz, lepe Ideje pa Chamberlainov in Daladierov Hum, strpnost, ČlP. Nasprotnik Barsile, Hitlerja in Miša, mora biti zastopnik Dv-arhemodela, vendar tako, da ta zmaga; da je Not povezan z Agrĕkzldo, da le-to od znotraj preOsm. Kako to izpeljati v Db stvarnosti, je drugo vprašanje. Brž ko se nekdo opredeli za Agrĕkzldo, se tudi za marsikak Rad surov, grd, neHum postopek; brez te odločnosti ne gre, na to je treba pristati. V dilemi med LR-NOB in DR-Dmb zame in po mojem še danes ni (bilo) obotavljanja. Če je Stalin pomagal k zlomu NNcza, je sodeloval pri Poz stvari; tako je – umno – sodil Churchill; na tej bazi ZahEvra še danes ocenjuje MV Prte in Dmbce. Komisarja je MGG presojala nemalo kritično, **Afera**, a je obenem priznala, da ima prav, ko pravi: ko se seka, letijo trske.

Od vsakega ES primera posebej pa je odvisno, kako se seka, koga in zakaj, kako letijo trske. Ni načelnih rešitev, te so le v VISu Ožlde. Vsaka akcija, ki jo Čl začne, je negotova, tvegana; ideje, ki so bile v prejšnjem primeru prave, so v naslednjem napačne. Tega me je (na)učil Sartre kmalu po vojni; žal se je sam začel kmalu – v praksi – narobe odločati, za Stalina 1952 (spis **Komunisti in mir**), za Osvobodilna gibanja kar počez, celo za NemRdeče brigade. Prav pa je ravnal v primeru Krite SovZe 1968, glej spis **Stalinova prikazeni**. Prav seveda z mojega vidika. Ni nekega Prav-a, ki bi bil kot tak-bit. Vsak je presojan z določenega vidika, za vsako sodbo o Prav-u nosi razsojajoči – opredeljujoči se – odgovornost. Miš je Bar primitivec, ki odgovornost odklanja. In vendar je v praksi dokazal, da ima bolj prav od Dža. Z Neg nazori-idejami in slabim značajem je izbral-izdelal primernejšo pot. To je v skladu s Konto, ki je še zmerom glavna poteza IdBa.

Sam sem se desetletja boril zoper Ptjo, zato imam npravno pravico soditi tudi o nji, o njenem ravnanju. Primerneje bi bilo, da bi sprejela Kavčičev (Ps)liberalizem sredi 60-let; ker ga ni, ker je obnovila (Ps)Stl, je začela Juga tudi ekonomsko in sicer močno zaostajati. A če je s stopnjevanjem centralističnega terorja preprečila nastanek Bm-DžV v Jugi, Hrvatje so bili tedaj ultraNcl razpoloženi, je ravnala (Rel) prav. Tudi zato sem bil, dokler se je dalo, pristaš konfederacije, enako kot AngAmi, ne razpada Juge. Razpad se je 1991 posrečil, imeli smo neizmerno srečo, Konta je bila na strani Slcev in razvoja v smer ZahÉvre, lahko pa ne bi bilo tako. Ni odločala Stra, ampak slučaj. Če si predstavljam, kaj bi bilo, če bi Srbi Sljo spreminjali v isto pogorišče-zlo kot BiH, me je groza; takega scenarija si nisem upal izbirati. Le neodgovorni, Grosi, morda tudi Janša in Puč, ali pa infantilni Romidealisti. Vojna, kakor se je dogajala v BiH 1992 in naslednja leta, je vse v vojni sodelujoče ReAr v EDč; Tudjmanova Hrška je bila MimDč kopija Srbov.

Zato imajo Miševe besede Molerju težo in upravičenost: "Moj trdni sklep, moja volja." Le z brezobzirno odločnostjo je ta sklep lahko udejanjil. "Karadžoržje ne sme nazaj! Vsepovsod je mir in zadovoljstvo." To velja za 70-leta v Slji; jaz sem bil izločen na rob, a sem pristajal na to, rajši kot pa da bi bil za DžV. Po svoje sem se hote umaknil. S Ptjo nisem mogel iti, zoper njo pa pogojno, umsko-analitično, ne pa kot disident Solženicinovega tipa. Solženicina je porinilo v St ruski AgrÉkzld Mag ideologizem, v ruski Fz; kot Šešlja in Tudjmana. Preprečeval sem, da ne bi (za)neslo v isto držo mene in MBP. Bil v tem prizadevanju uspešen. Tudi SKC in celo SPÉ sem skušal angažirati v tej smeri, zunaj VojRad akcij **Vsta**; z razumevanjem Snežne, **Mladost**, ne Junaka, **Vst**. Bil sem za ÉC, ne za VojKC, ne za Kfz, v katerega je krenila SKC po 1991-92, zaradi česar sem se z njo hitro razšel.

Kar realno nastane, je nasledek mnogih akcij, pritiskov, izbir, idej; kdor trdi, da ima le njegova drža prav, deluje v VISu Ožlde. Tako razmišljajo tudi tisti, ki enostransko zavračajo Ptjo v vsem njenem času od 1920 ali 1941 naprej; ali pa zavračajo Lib ali Kat. Vsi trije VISi sodelujejo v oblikovanju stvarnosti, vsak od njih ima celo deloma prav. NDM. Skoz vse stopnje sem šel, vse so še danes v meni. Tudi vse kritiziram, a to ne pomeni, da hočem katero koli od njih – od česar koli – likvidirati. Razen ko gre za obrambo Ža; v tem se strinjava s KC. Pa še tu stvar ni enoumna. Če se odločim, da se ne bom boril, zlu ne upiral – večkrat sem se tako odločil, od malega sem bil Tolstojev učenec –, sem se tega držal. Svojo voljo – voljo Čla – imam za odločilnejšo od volje-strasti do obstanka, do Ža. Zamisel je lahko usodnejša od Ža.

NNcz je ogrožal Ž mnogih, njegova ideologija je bila likvidatorska. Medtem ko je bil Stl deformacija RLH; po idejah marsikdaj sprejemljiv, čeprav je artikuliral Idealdo. SLD ne bi bila mogoča, če je ne bi 1941-45 udejanjal par Ptja-OF. Brez – sicer tako cenene – SvM Aškerca in Govekarja na PrS ne bi nastajala LD. Brez KC se ne bi razvila Nota in duševnost, vest in npravna občutljivost.

Naj so Debevčeve **Blejke** še tako odbijajoče v svojem pobožnjakarstvu in zagovoru Avstlačanstva-FD, eksplicirajo in terjajo Noto-vest, ki je BarSrb Miš ne razume. Tudi zaradi **Blejk** moremo Slci danes v ZahÉvro, medtem ko Srbom ne pomaga niti Džov Romidealizem. Ne izdeluje duševne Note, ampak manični patološki svet fantazem, napačnega ocenjevanja-presojanja sebe, kar je deformacija in ne korak v smeri k Dti. Isto kot o **Blejkah** smem – sem dolžan – izjaviti o **Rojstvu**, celo o Govovih **Legionarjih**. Tudi zato tako visoko cenim ČD. Ognila se je strahotni Reddilemi: ali surova Pest ali velike Ideje, dilemi Miš-Džor. Slja je šla po umni poti ČD-NKNMeša, Srbija je nadaljevala razcep Džor-Miš. Celotno Srbstvo –

Srbstvo kot takšno – je danes pacient v psihoterapevtski ustanovi. Slja pa je na pravi poti, ne glede na to, kako dvoumna, negotova, nejasna, v sebi SZ je ta pot, ko gre po nji ES ČI in ES Naca.

Miš nadaljuje svoje utemeljevanje, zakaj je dolžan Dža odstraniti; naj je še tak Barpestrnjak, njegovo utemeljevanje je umno in najbrž točno; pod surovino se kaže Fif, pod despotom mislec, sicer Nvnega kova, a z nemalo točnim instinktom. Torej: tudi Rad despot ima lahko v določenem primeru prav. Ni Zakona vnaprej. Kdor verjame IdMu, se od vseh najbolj moti.

"Kakor hitro se vrne Karadžordže, se prične zmešnjava vnovič", kot se je s Šešljem in Čosićem, z memorandumom SANU. "Moje delo bo uničeno ... S tistim dnem, ko prestopi Džorže srbsko mejo, bo vstaja, pokol v deželi." Džor simbolizira DaPalestince; priznam, da sem na strani Izraela, čeprav se zavedam, kako trdo in kruto ravna s Palestinci. A je Izrael LD, zame to odloča, medtem ko so Palestinci v taboru, ki pomeni smrtno grožnjo mojim vrednotam; so vzhodnjaška monistična despotija, PolDb oblika Ožlde. Izrael pa vztraja pri Dbi, ki je Poloblika Dv-arhemodela.

Moler je morda izobražen ČI, a da bi razmišljal tako v duhu ZahÉvre in njenih najbolj umnih Fifov, dvomim; Mrak vnaša anahronistično v SrbPS problematiko prehoda Dbe iz FD v LD; Mrak piše **DžMa** pač sredi 30-let. Moler: "Če bi se vrnil Karadžordže, bi se odigral neizbežni zgodovinski proces – Srbi bi se otrsli turške nadoblasti." Da in ne. Polagoma so se je Srbi res otrsli, naredili so ND. A ta ND je bila LD le po Zun formi, kadar je sploh bila; podobno kot v DaÉgiptu ali Vietnamu. ND ne zadošča. Če gre zgolj za ND, se ta smer hitro RR v Fz. S stališča DgZni je ND opravičljiva le kot oblika poti v LD; pa še LD sama na sebi je vprašljiva. Poz je kot možnost za ARF, ne pa kot preusmeritev ČI interesov v tekmo med Uži, za več denarja. Srbom se do danes ni posrečilo ustvariti niti Minpogojev za LD. DaSrbija je karikatura LDbe; Pol boji med SrbPoliki so bližji bojem med Džom in Mišem kot tekmam ZahÉvrLD. (KasO: umor Djindjića moja tezo potrjuje.)

V NOBD je bilo več RLH stvarnosti (ne le idej) kot v Srbiji od Džora do danes. Naj je NOBD še tako zastopala Lfz, pod njim je izdelovala (SA)PO; nič podobnega DžMiševa Srbija. Iz tesnih – dve desetletji celo PriSo – stikov z najbolj naprednimi Sbrazumniki sem spoznal, da se moje pojmovanje (SA)PO in njihovo bistveno razlikujeta. Treba je brati le mesečnik Republika, ki ga ureja najbolj proZah smer, MBP Nebojša Popov, pa se vidi, kako Srbi zaostajajo v razumevanju RLHa. Vse reducirajo na politizem, ne zmorejo izdelati duševne Note, ki je pogoj že za KršKulo, od **BS** naprej, kaj šele za Ponot ARF-AK sveta, ki dobiva posluš za Dt. Tudi Nebojša ostaja znotraj SrbNSSi, morda manj svete, a enako Naše stvari. Naj še toliko govori o odprtosti v Évro, Srbstvo mu je nepresegljiv okvir, česar pa se ne zaveda. To je verjetno najhujše: nima umskih-duševnih sredstev, da bi dovolj jasno razločil med nami in drugimi, med Ožldo in Dv, kaj šele med IdM in DtM.

Z Zun vidika se v Srbiji res dogaja isti ZgDb proces kot na Zahodu: prek RR Srbije iz vazalske kneževine v vse bolj SAKO kraljevino, prek zmagovitih balkanskih vojn itn. A vsebina te ND, ki nastaja, je ReAr, RePS. Kvedina razlaga Juge Stol po DžMišu ne odkriva kakih bistveno Raz potez od začenjajoče se Srbije. Kveda obnavlja Džov IdeaKld ideologizem in kritizira Srbe, kolikor so še hlapci tujcev, **Vnuk**. Kar Kveda propagira, ni nič podobno ZahÉvr LDbi, ampak je Jfz, torej svojstvena obnova PSi. Tudi zato sem uvrstil analizo **DžMa** v prvo knjigo Pniza **Jfz**: da bi preučil razvoj-razmak med začetki Srbstva oz. SrbJuge in točko 1918-1922. Rezultat mojega ES preučevanja je jase in instruktiven.

Miš noče, da bi postal Džor "naš car"; verjetno bi postal car rad on; ni postal ne eden ne drugi. Pač pa je postal tak car Ander I; in je postal Milošević. Dža in Andra so ubili, Miloševića izročili interNacsodišču, kar je isto; SrbTrada. DaSrbija je napol v DžV, vsekakor v kaosu in v SZ. V nji delujejo Dži in Miši vseh baž. Vsak zoper vse. Vsi v imenu Srbstva kot na Bližjem Vzhodu Arabci vsi v imenu Musla-Alaha, a med sabo v permanentni DžV.

Moler in Džor se zanašata na ruskega carja, Miš ve, kaj je RealPola, zato: "Dobro veš, kako je v odločilnih trenutkih zmeraj odpovedala sleherna pomoč od zunaj. Nisem zanesenjaka, preveč dobro vem, kje in kako smo." In je res vedel, prav je ocenil stvarnost, njene možnosti. "Ne utvarjam si praznih upov", v katerih je živel SPE od 1945 do 1990, še do danes. "Ne gradim na obljubah, preveč točno vem", poudarjena je besedica: vem, "kako so vse majave." Res so. "Zame so tu le otipljiva dejstva." Tu se moti: otipljivih dejstev ni, le bolj ali manj primerna RR vsakršnih dejstev. "Verjamem v to, kar zmoremo sami." V osnovi mora Čl verjeti predvsem vase, v svoje moči; tudi Dt se ponavzočuje v njem. Seveda pa nikoli ne more uspeti sam. Uspe primerna kombinacija med lastno močjo in tujo. VelOs že, a ne sama zoper vse. Mrak je stavil na takšno samobitno VelOs; dokler je vztrajal pri nji, je ostajal neuspešen diletant, tudi ni dozorel. Šele ko je dovolil stvarnosti, da je vstopila vanj, MV, s tem da se je pristno zgrozil nad ravnanjem okupatorja, je začel zoreti v HKD HM Čla.

Moler je naiven, idealizira; včasih so sinteze uspešne, včasih pa ne; vnaprej se ne da vedeti. Moler si želi: "Če zagleda narod tebe s Karadžordžem na čelu vstaje; verjemi, vse je dobljeno!" Res? Dvomim. Prvič, ne moreta oba voditi vstaje, preveč sta si tekmeča. Džor zmore biti-voditi le sam, kot VelOs, kot Mrak. Dokler imata stališča, kot jih imata, so ta nezdružljiva; če bi eden od njiju popustil, ni več nasprotja, sta le še Zun imeni, ki bi jim sicer NL verjel, a le nekaj časa, saj bi se hitro razkrilo, kdo se je sebi odpovedal. Ker se Džor ni hotel sebi odpovedati, ga je pač moral Miš likvidirati; kot je hotel likvidirati Musle, Hrvate, KosRlce Milošević; Sice je – po premisleku – izpustil iz interesa. V nobeni bitki ni uspel; Srbijo skorajda vrnil v obseg Miševega pašaluka, OžSrbije.

Kako naj bi skupaj vodila MV Sljo oba para RožRup in KaKi? Le v groteski kot Lit obliki poljubne domišljije je kaj takega mogoče. V stvarnosti v EDC smodelu eden Tot zmaga, drugi je Tot poražen.

6

Zanka je vržena okrog Džovega vratu; Miš jo zateguje. Vse zasluge – o čemer koli – pripisuje sebi: "Kdo je začel punt zoper turške samosilnike? Kdo Osmane prisilil, da smo dobili kolikor toliko znosno upravo? Miloš! Tisti Miloš, ki stoji trdno na zemlji, ki ve, kaj so dejstva, kaj življenje." Zato ima Miloš v očeh Miloša večje pravice kot drugi: da postane despot. Ni le "enak med enakimi". Moler terja od njega: "da predložiš pismo, preden ga odpošlješ carju, nam v odobritev." Za Molerja je vrhovna oblast Srbstva Narsvet, kot v PS; za Miša On sam: Despot ali Vodja? V tej točki se razlika med despotom in vodjo zabriše, je Inf. Miš doseže, kar je hotel biti-doseči Džor. V čem se še razlikujeta, razen v uspešnosti?

Miš ni pripravljen popustiti: "Po kolenih naj se plazim pred vami? Kdo mi je pomagal, da sem Srbijo reševal?" Kako sploh še vedeti, kdo govori: ali Miš ali Džor? Le da Miš izpelje potrebne konsekvence vladarja, ki hoče vladati. Zato mora najprej odstraniti Molerja; kot so v PV JPtji kar naprej odstranjevali generalne sekretarje, Gorkića itn., Tito Djilasa, Hebranga, Žujovića, vsakogar, ki ni despotu Abs podrejen. Miš pred Narsvetom cinično obtoži Molerja, da hoče biti, kar hoče biti dejansko on, Miš; ne moti ga, da obrača resnico, kot mu kaže. V želji po uspehu gre do konca. Ni to potrebno vsakomur, da bi bil Despot in Vodja? "Moler hoče vso oblast zase in za svoje. Ne smemo oklevati." Odločitve izvaja hitro in odločno. "Obtožil ga bom pred Narodnim svetom", kot je Tito Djilasa pred CK-jem. "Poneveril je. Ne dopustite, da bi se zagovarjal." Hebranga so umorili v zaporu. Že prej kralj Ander prek fanatikov Radića sredi parlamenta, Pribičević je moral emigrirati.

Obtožba Molerja je Tip za Stl; Mrak tudi tu točno predvideva; Stl je Strno obnavljanje Vemodela. Miš o Molerju pred starešinami: "Je do danes užival naše popolno zaupanje, a je pri tem, pomislite bratje, koval najgnusnejše spletke. Zdel se je pošten nad sleherni, tudi nad najneznatnejšo sumnjo, a je pri tem oškodoval narod za ogromne denarje." Ali pa da je sodeloval z ustaši in NczNemci kot Hebrang, s SovZo, kot Žujović, z Zahodom, kot Djilas; vseeno s kom, le da s Hudičem. Diabolizacija kot Klassredstvo obtožbe in (ob)sodbe. Za Pvtkorupcijo je obsodil že Robespierre svojega (po)brat(im)a Dantona, glej Büchnerjevo dramo **Dantonova smrt**, tudi Mrakovega **Robespierra**. Če ne bi prej umrl, bi bil enako obtožen **Mirabeau**, glej Mrakovo istoimensko dramo.

"Moj najboljši prijatelj je bil. Njegov videz me je premamil. Tako skromen in nesebičen se je zdel. Zavrženo je takšno dejanje, najstrožja kazen čaka krivca že v urejeni državi svobodnega naroda." Vsi se strinjajo, da je "zaslužil smrt". Molerja obsodijo, ne da bi mu dovolili zagovarjati se. Miš ostane zmagovalec: "Dosljej sem se boril za sveto srbsko stvar, poslej bom podeseteril vse svoje moči." SrbStstvar: NSS. (Mene MBP niso obtožili – korupcije, kot Izda itn. –, ker sem se sam umaknil iz javnosti, iz Pole, iz Dbe. Predobro sem – od znotraj, ne le na primeru MOča – zgodbo in njeno Stro poznal. TH je bil pripravljen likvidirati vsakogar, ki mu je prišel na pot. Kot je lani terjal, da SAZU izključi njenega uda Majerja, pri tem da ta že leta slep leži doma v postelji. Nobene milosti! Za Pravico se gre! Ha!)

Zdaj je treba opraviti le še z Džom. Džor prosi Miša, tako tolmači Džovo pismo Miš, "naj mu dovolim povratek v domovino, milosti me prosi." Miš prikaže, kaj bi se zgodilo, če bi se Džor res vrnil: Turki bi spet začeli s terorjem: "Če se znova prično turška grozodejstva? Če bo naša komaj vzcvetela trgovina znova uničena? Če bo naše porajajoče blagostanje v kali zatrto? Glejte, vse to in še huje nam prinaša Karadžordže." Spoštujemo ga, radi ga imamo, "njegov neupogljivi značaj, njegov ponos". A, "bratje, mar naj njemu na ljubo pogine ves narod?" Miš trka na interes in zdravo pamet starešin, a ti se mu, vsaj nekateri izmed njih, postavljajo po robu. Knez Branko mu celo očita: "Vsi opažamo, da se zadnje čase ponašaš kaj veličastno!" Postaja despot.

Miš se zagovarja: Sem "vrhovni srbski knez. Nad vojvodami, nad knezi, nad starešinami." Odgovoren "samo sultanu. Z vami se le posvetujem, prenašam vas poleg. Vaš gospod sem." Če se mi boste upirali, "vas bom dal lahko vse postreliti." Narupor se je RR v despotizem.

Se ni v veliki meri isto ponovilo po 1945, ko je postal Tito (v Slji kaKi) tak Abs despot, a je ostal tudi Vodja, kar pa se Mišu očitno ne posreči? Ne zapelje-

prepriča, ampak zmaga z grožnjami. Izvzema se iz pravil, ki veljajo za starešine. "Sodi" in to po RPP. Vodja sodi iz biti NLa; Miš tej zahtevi-pogoj ne ustreza. Ko mu Branko (za)grozi: "Ne boš odgovarjal samo sultanu, temveč tudi narodu", odgovori Miš kot Hudič, kot Abs tiran, Kaligula ali Neron: "Narodu? Vsemu svetu? Vragu!" Ker je sam vrag, sebi.

Vodja veruje, da odgovarja NLu, da NL izraža, despot se požvižga na to. A ko se skaže, da Vodja NL zapelje v poraz, kot je Nemce Hitler, Ite Musso, Slce Rupnik, Hrvate Pavelić, Srbe Nedić, se ga NL, ki je bilo prej nad njim navdušeno, odreče. Zavrže ga, razglasi za zločinca-hudiča, sebe pa za prevarano NeČi bitje-grupo. Za vse zlo postane kriv Vodja; postane GK. NL si opere roke, Vodjo-despota lahko celo linča, kot so Ili Mussa in Romuni Čaučeska. Zg pokaže, da je vsak Vodja navsezadnje le Despot. Celó še slabši je od despota, saj ta direktno terorizira, se uveljavlja z nasiljem, Vodja pa ljudi prepriča, da je nekaj, kar ni; da je plemenit, dober, pošten, PČ. Torej povrh vsega še laže.

V 5. Stopu se topos prvič preseli drugam, iz centra na obrobje: "Hiša starešine na vlaški meji." Tu se zadržuje Džor. Skriva se pred Turki in pred Mišem. Slabo se mu piše. Kako čuti, za kaj se odloča?

Položaj poznam, Ponot sem ga. Doživel sem ga kot otrok, poleti 1941 in pozimi do februarja 1942, ko so Ili MOča zasledili in zaprli. Že spomladi 1941, kmalu po okupaciji, je Ptja MOču prepovedala Pol delo; trojka iz vrha (menda Leskošek, Marinko, Tomšič) mu je na Čevljarskem mostu, tam so imeli zmenek, zagrozila, da ga bo Ptja razglasila za Izda, če bo sprejel še kogar koli, bil je že v ilegali, če se ne bo povsem umaknil. KaKi-Tito so ga hoteli streti; so ga strli. Ne fizično likvidirali, ampak MorPol osamili. Ubogal jih je; a ker so nekateri vedeli za njegovo ilegalno bivališče, so vendar zahajali k njemu, enkrat sem tam, v Židovski ulici, kjer je kasneje živel Krištof Zupet, srečal Lada Kozaka; ta se je skrival pri Jaki Dolencu, slugi v NUKu in biljeterju v operi, par metrov stran. MOč se je umaknil v hribe za Rakitno, med Pikovnik in Zibovnik, na samotno kmetijo. Prti so se zbirali nedaleč stran, pod Mokrcem, že delali prve napade na Ite, tudi moj kasnejši PriSo Pirjevec-Ahac je bil med njimi; MOč, stari Komst, pa se je moral umakniti na sam rob sveta, nad lški vintgar, nad prepad lastne duše. Ni ravnal kot Džor, ni organiziral lastnega upora zoper okupatorja; bil je poslušen ud Stranke, ki se ga je odpovedala. Sam sebe je likvidiral, medtem ko je moral Dža pobiti Miš.

Kasneje sem opisani MOčev MeP Ponot, ga skušal odznotraj premagati tako, da sem ga sam izzival-hotel, s tem dobil možnost, da ga tudi sam RR v K-milost. Po tem modelu sem vsako usodo razumel kot dejanje, ki se zgodi po moji volji, zato sem do njega – do vsakega dejanja – ohranil SA razmerje. Sam sem se izločil iz SKOJa, sam sprovciral, da me je Prof Zihel kot asistenta odslovil, sam demisioniral kot ravnatelj Drame SNG, sam izstopil iz norovske grupe, ko se je začela RR v ultraNcl-fz skupino, delujočo v imenu Narojenosti, Sti, Kozmosa, Narsubstance, SND kot vrhovne vrednote. Nazadnje sem se sam odrekel KČi, nehal biti njen ud. Hotel sem MeP, ki meji na vse trdne točke TŠa, a se nobeni ne podredim, razen eni: Al(enk)i kot ES konkretnemu Dru, s katero sem Dr za Dra Dr v procesu LdDr.

Če bi bil Džor na tej Rad meji, bi mi bil blizu; Džor tega ni zmožel, je pa to zmožel Mrak. V Džu se še ni zmožel izraziti, se je pa vse bolj v likih izločencev, Čajkovskega, Kleista, Groharja, vse do Fedje iz Maše in, na napol Neg način, do Ferdija iz Raszula. Šele po tem sledi Mrakov vstop v KC; tudi v tej je bil na njeni meji. Bolj ko se je bližal Si, manj je bil gotov, ali je ravnal prav. Skoraj histerično

zavzemanje za SNcl – Sfz? – je kazalo, da se je osamljenosti naveličal, da je ni zmogel več. Niti učenci mu niso mogli pomagati, ni jih imel za enakopravne, bil je njihov Gos-Učo-Nabi. V sebi intimno se je razkrajal. Manjkalo mu je, kar sem (si pri)dobil enakovrednega jaz: PriSo, Alo. S Karlo je želel vzpostaviti tak odnos, navzven ga je idealiziral, Karla mi je – neenkrat – govorila o tem, da je njun odnos lažen, da je Ivan Hin, ki vidi le sebe, avtist. Bila je z njim solidarna, a Not strta oz. reševala se je nazadnje z risbami Si, umirajočih mačk, portretov, ki so izražali S, cvetlic, v katerih Žu je bila S.

Kot da se je ostareli Mrak, ko se je bližal 70-letom, zgledoval po Džu, ki še na opisani meji poziva lokalne starešine, ko ga obiščejo: "Vsi moramo biti skupaj. Sla čakam, ki sem ga k Milošu poslal. Na boj vabim kneza, zoper Turčine. Nič se nisem pobabil. Kot sem odšel, tak sem se vrnil." Zmota, SSL. Odšel je kot RomVodja oz. kandidat za to vlogo, vrnil se je kot izgubljenec. Prej je še obstajala možnost, da popelje Srbe v SV, zdaj je postala SV zoper Turke le še njegova Pvt – EkP – blodnja.

Mrak je v 70-ih in 80-letih pozival na Rad boj zoper Srbe-Jugo; prispeval je k vseSlski krepitvi AnJugo razpoloženja. Seveda pa ni mogel postati noben Vodja tega gibanja, le literat, ki kaže – igra – veliko NarNcl strast. Osamosvojitve so pol desetletja po njegovi Si izvedli drugi, pravi za ta posel, mladi, Poliki in vojaki. Nekaj pa se mu je posrečilo: ni bil več sam, čutil se je vse bolj sredi Klde, ki je novo Ncl Slov.

Medtem ko sem jaz hote in zavestno ostajal na meji tudi samega ES osamosvajanja, celo Polstrankarskega pluraliziranja. Ostajal sem Krit zavest – ARF – vsega tega početja in dogajanja; to je bila moja naloga, ostala je do danes. Nisem potreboval varnosti v Klidi, ne potrebujem je. Kolikor je bila okrog 1990 KC zame varnost (čeprav krhka in pogojna), mi danes ni potrebna nobena Kolvarnost več. Skoz LdDr z Alo bivam v (po)lsUnBDra. Bivanje na tej poti mi daje Abs zavest o mogočem in nastajajočem resničnem stiku z Dt. Če čutim to, čemu bi potem iskal Klido kot Mrak in Džor?

V 5. Stopu se Džor seznanil s tem, kaj je Miš naredil Molerju. Pove mu Tajnik vojvode Molerja, ki mu je ostal do konca zvest. Džor: "Odkar sem delal za našo stvar", ta izraz se kar naprej ponavlja, "sem mu bil ob strani ... Pri mojem poštenju, materi moji", mati je najvišja vrednota v PS, "očetu", tudi Oče je bitje, na katero se prisega, starša sta naš Rod-kri; "to je bil čist, neupogljiv mož." In tega moža je dal Miš brezobzirno likvidirati: "knez Miloš ga je ukazal ubiti." Kmalu po tem, ko se je pred Narsvetom zoperstavil Mišu, "je njegovo razmesarjeno truplo, psom v hrano ležalo za knežjo palačo." (Srbi tako obračunavajo med sabo še danes. Danes celo Že: Mira Marković je kot Čaučeskujeva žena, tudi doktorica Zni, lady **Macbeth**.)

Ko to zve, zgrabi Dža še zadnja – zadnjič – plemenita nora Rom strast; a je že blodnja, že retorika, ki jo potrebuje, da se sam v sebi ne sesuje. (MOč se je najbrž tam za Krimom 1941. leta sesuval vase, si dopuščal, da drsi v AD.) Džor začne predavati, histerično oznanjati znane Mor vrline, s tem opozarjati na svojo veličino, na to, da je le on VelOs-Vodja. V nasprotju z Mišem, ki "baranta" z okupatorji, je Džor "pravi mož", ki "hodi naravnost, ne pozna ovinkov, četudi bi radi tega moral umreti." Ne doseči realnega cilja: zvečevanja srbske SA, ampak ostati NeČi zgleđ-junak. PAvPlid-narcis.

Najprej Džor prepeva o Junaštvu in nravni popolnosti Molerja (in sebe), poziva k upor; tik za tem pa se podre, kot se je že enkrat. Iz njega pogleda pesnik:

"Kaj mi je do življenja? Opeharjen sem, izdan!" Zrel Čl mora vedeti to vnaprej: računati s tem, da ga bodo PriSo izdali. (Pravkar me je še eden, IvSvet, ki je postal Svina; koliko jih še ostane?) V RealPoli moraš pač ti prehiteti tovariša-pobratima in ga izdati, preden izda on tebe; Miš je tako odstranil Molerja in Dža, preden bi tadva njega, Stalin Trockega, Hitler Röhma. Tito-KaKi MOča; niso vedeli, da jim ni bil nevaren. Ni bil sposoben odstranjati nikogar. Le sebe. AD-tip.

"Kakšen smisel ima to neprestano potikanje po tujini? Nihče te ne razume, nikomur nič ne pomeniš, ničesar mu ne moreš dati." To bi bilo tudi moje najbolj pristno izkustvo, če ne bi stavil na Alo, še na nekatere kar se da redke, tudi na hčer Ajdo. (KasO: zdaj se je zelo okrepilo tudi PriSo s hčerjo Ako in sinom Alešem. Le ničvredni Matjaž se je podelal, usranel!) A tudi če ni nikogar več (Čl je v bistvu sam), ostane Dt kot Dr: kot Bog, kot UnBDr. Od tega te ne more nihče odstraniti, le če imaš dovolj veliko vero. Jasno je, da se "radi golega življenja", kot pravi Džor, ne splača živeti, je prešibak motiv, razen za uveljavljanje lastne AgrčkzPlde. A tudi te se naveličaš, kot Karel V.

Dž prebere Miševo pismo Sultanu; res je vzhodnjaško priliznjeno in čezmerno pokorn(išk)o; ni čudno, da ga revoltira. Džu, ki je tudi nepismen, kot Miš, ga prebere eden od starešin: "Mi vse, kar si zapovedal, tako radi sprejemamo in se vsemu pokoravamo, kot da nam je bog sam zapovedal." FD: tudi FKc je tako ravnala od PIKa do Avscesarja. "Ker smo prepričani, da od tebe, ki te je postavil Bog, ne more priti nič slabega." FD-fKc; tudi tako se da razumeti Katnauk o pokoravanju oblasti, tudi Musl-turški oblasti: da je od boga, pa naj je ta Allah ali Jahve ali FKr oz. St trojica.

Na t(akšn)o sporočilo-vsebino pisma odgovori Džor po svoji stari navadi z retoričnim moraliziranjem: "In tako sultanu? V imenu srbstva? Podlež, ki si je to izmislil. Ničvredni hlapec." A kaj, prav takšno Miševo reagiranje je Tip za srbstvo; danes isti Srbi, ki so še pred nekaj leti oznanjali SV zoper Zahčvro, lezejo tej v rit. To je pravo Srbstvo. Seveda tudi Morretorika, ki pa je brez konsekvenc, razen kot klanje Sžov, kadar se to da; Džor: "Kje je ponos? Kje čast? Takšna in slična dejanja so pasja, človeka nevredna."

Kaj bo torej storil Džor? Njegov sklepni samogovor, ki je obenem nagovor na lokalne starešine, zaključí V. Stop. "Zdaj ne bom sodnik." Kar naprej se prestavlja v vlogo vrhovnega Sodnika. Kljub temu, da je pravkar črno na belem ugotovil, kaj počne Miš, kako se je povezal s sultanom, kaj je njegova Pola; kljub temu, da vsakdo zdrave trezne pameti lahko predvidi, kaj bo storil Miš z Džom, če se mu bo ta priključil, reagira povsem nezrelo, neumno, neodgovorno, po mojem že močno bol(est)no. Ko bi vsaj sam začel z vstajo; a ne, gre se predat Mišu v roke. Blodnja. Napačen račun.

Dž sporoči svojo odločitev: "Če me Miloš sprejme, ramo ob rami grem z njim v boj." V kakšen boj, saj Miš ne gre v nikak boj! Kje, v čem vidi Dž Mišev boj? Vidi prikazni, lastne izmisleke. SSL. "Ob teh poniževalnih besedah, ob tej sramoti, prizadejani srbskemu imenu", ob Miševem pismu sultanu, "sem občutil moč in vero kot še nikdar. Da maščujem, da z dejanjem ovržem to laž, s krvjo izmijem ta sram! Ne umirim se, dokler tega ne postorim!" To pa bo postoril tako, da se bo priključil-predal Mišu. Blaznost, pootročenje. Traga?

Kak bravec bo zadevo tolmačil, kot da Mrak ni vedel, kaj piše. Jaz sem Mraku naklonjen, zato ga interpretiram zanj ugodneje: da zavestno uprizarja samoizgubljanje. Pač moja RR. Anln ima pravico na RR; bravec te moje razprave in **RSD** pa naj odloča, ali moja razlaga ustreza. Zadovoljen sem že s tem, da je

mogoča. Branje PD je ustvarjalen posel; v Mraka – v **DžMa** – veliko investiram. A to je moja EkP Stra od nekdanj: več ko investiram v Čl-svet, več dobim iz njiju, čeprav skoz nenehna zanikanja svojih investicij, skoz razočaranja in poraze. Od teh in takšnih porazov živim; seveda s pogojem, da jih opremim z ustrežno ARF. Upam, da počnem to tudi v pričujoči razpravi. Vsaka moja ES razprava je takšna dvojnost RR investicije in ARF soočanja z lastnimi SSL.

Zadnje – šesto – Stop je najkrajše. Topos v Miševi rezidenci, kot v IV. Stopu. Morda je spremenil dvorano Narsveta v svojo rezidenco; zakaj ne?

Miš ima samogovor, posluša ga Pisar. Miš razlaga svojo Et Fijo; o starešinah in članih Narsveta: "V dušo jim vidim. O, drhall!" Zanič jih; upravičeno. Razkrije, da dela v veliki – pretežni – meri iz tekmovalnosti z Džom, iz zavisti: "Kaj le vidijo v njem? V tem besnežu?" Besnežu retorike, ne dejanj. "O, kako ga sovražim." Sš zna biti eden glavnih motivov za Človo – Neg – ravnanje, sijajna motivacija za likvidiranje. "Nihče več se ne bo puntal v njegovem imenu. Konec. Bil je – ni ga več." Miš je bil do Dža pristen (po)brat(im): TekmDč, ki se RR v EDč.

V **RSD** obsežno in podrobno razvijam ta smodel: med LDč (NOBD) in DDč (SPED), med bratoma Polkovnikom in Stotnikom v **Napadu**, bratoma Kostjo in Vanjo v **ŠpK**, med enojajčnima dvojčkoma (J)Člkom v **GiM**. EkP cilj vsakega od njiju je likvidacija Dra brez ostanka, do "konca". Mrak je to dobro razumel že PV; v tem je prednost in globoka resnica **DžMa**, a bolj njegove zamisli kot izvedbe; sploh je bil Mrak odličen v zamislih, šibak v izvedbah. Stvarnost je bila zanj Tem težava, za stvarnost ni imel posluha; od nje je bil poškodovan. Že od malega se je zatekal v Pvt blodnje, glej **Ivana O**. Napisati kompletno dramo pomeni udejanjiti-oblikovati jo v stvarnosti, z ustrežno dramaturgijo, jezikom, psihologijo. V vsem tem je Mrak invaliden. V zamislih je genialen. Tudi – ali predvsem – to nasprotje je njegova karakteristika, celo moč. Kajti polagoma se je tega zavedel. In ga z ARF tematiziral, v **Tudorki**, v **Karnevalu**, v **Herodesu**.

Miš se odloči za pismo sultanu; Pisar mu ga piše. (Tudi nepismenost nekaj pove o ustanoviteljih SrbND, o odsotnosti Kule v njihovi Dži.) "Njegovemu cesarskemu veličanstvu pošiljam glavo upornika, uničevalca srbstva"; zakaj ne?, za MV-De so bili Komsti uničevalci Slova. "Karadžordže je izdajalčevo ime. Njegovo glavo pospremi to pismo v Carigrad."

Ni še konec. Nisem prepričan, da naslednjega konca Mrak ni dopisal kasneje; treba bi bilo preveriti izvornik iz 30-let. Mrak je svoje drame rad – in temeljito – popravljaj. Dodatek je namreč v duhu, ki si ga je Mrak osvojil šele MV in po vojni, v duhu **Procesa**; vdor Note-vesti v zločinca. O tem sem v pričujoči razpravi že govoril. Miš sicer slavi pred sabo svojo zmago ("Jaz sem zmagal, Srbijo rešil, jaz Miloš I. iz rodu Obrenovićev" itn.), a obenem ga že grabi slaba vest. Vanj vstopa zavest o GhKi, ki ju je zagrešil-zakrivil: "Nekdo straši tod! Vmes mi govori. Nekdo, ki ni več. Bil je, bil. Kaj mu pomaga ves porog." Prepričuje se, a prepričan ni. Sili se, a prej ko prej se bo odprl ARF-AKi, ki ga bo povlekla v AD, če ne bo našel rešitve v čutenju Abs boga (Boga?), Neznanskosti, onkrajnosti. Je ta neznanskost Dt? Mrak se je bližal razumevanju Dti, a nejasno, nadomeščal jo je z Venačelom, z nekakšno EtNeČi, z ideologijo, ki se še ne more odpovedati zamisli SŽ, vsaj v **Maši**, **Petru**, **Janezu**, **Herodesu**, **Procesu** še ne. Kasneje, ko spodbije SŽ, pa se mu vse skupaj sfiži v Inf; kar oznanja St romar Nouveau v **Begu iz pekla**, ni razrešitev problema med Verlainom in Rimbaudom, ki sta predelava – RR – Dčev-EDčev (DžMiša).

Mrak se je novi problematiki – izredno pogumno – odprl; ustrezno preOsm je ni.

P.S. Zato toliko bolj moti amaterska **SB** slavista PePKa, ki MrD in štiri drame, objavljene v knjigi **Heroji civilizacije**, nedopustno poenostavlja. Ta **SB** je primer Rede, s tem pomote: spravljanja MrD na nivo SpS-PNP okvira.

Ko govori o **DŽMu**, PePKo sklene; to razumevanje je njegov svet, edini svet, ki mu je dostopen: "Čas pred drugo svetovno vojno, ko je postalo jasno, da bo usoda slovenskega naroda zopet na preizkušnji in ko so vodilni slovenski politiki že razmišljali, katera okupacija, ali italijanska ali nemška, bi bila sprejemljivejša, je Mrak z dramo o Karadžordžu in Milošu podal nedvoumen odgovor."

PePKo govori kot preprost učenec Ptje iz 1946. leta. Že tedaj je bil ta način razmišljanja vprašljiv, leta 2000, ko so napisane omenjene **SB**, pa je – milo rečeno – nedopusten. Kaže na Žursta Radle usmeritve, ki pa niti nima kakih novih anarhističnih idej, le ponavlja MrkPtj stereotipe, PojObre. Tu se nazorno vidi razlika med **RSD** (DgZn) in slavističnim pepkaštvom. Jaz upoštevam nivo Mrk razlage, o tem pišem v pričujoči razpravi, a le kot o enem delu-nivoju HKD dramskega sveta. Naj se PePKo ne zagovarja, češ da v kratkih SB ni mogoče razvijati misli podrobno. Zakaj pa o Mraku ni napisal še nobene zares ES micelijske razprave? Zakaj je vse njegovo brkljanje o MrD – kot o Kocu ipd. – le PNP stereotipiziranje?

PePKo ne zmore zavzeti Krit stališča do MrD, do njenih junakov; povzame kot resnico nekaj, kar niti ni nujno, da je Mrakova resnična misel. PSt neke PD je zmerom Strno več-drugo od tega, kar se zdi, da sporoča PD na svoji tezni ravni. PePKo piše: "Mrak svoje drame komponira okrog osrednjega junaškega lika, ki tragično konča prav zaradi lastne etične zavesti." V razpravi sem skušal pokazati, da ni naključje, če Mrak v **DŽMu** nikjer ne poda stvarnega junaštva Dža, le njegovo Etrretoriko; Dževo visoko Etvzavest sem postavil pod vprašaj kot PAvPlD narcizem, kot blodnjo. Torej vidim Dževo Trago povsem drugje kot PePKo in slavistična pamet madame Glupić, ki je PePKova De-Rca, MimDč.

Pisati kot PePKo ne pomeni le nasedati videzu, ampak z Le-ReHaro obnavljati NOB v tistih točkah, kjer je ReFe: v zavzemanju za SŽ: "Vse" – torej tudi Džor – "tragične osebe njegovih dram dozoriijo skozi dramsko dogajanje do visoke etične zavesti, ki terja, da žrtvujejo svoje življenje za sočloveka, narod, idejo, človeštvo, tovarišijo." To zamisel-vrednoto, ki je le en – protisloven – moment v HKD miceliju celo NOBD(ramatike), ki se zdi Rad enostavna, kaj šele v MrD, ki teži v Dt, skuša PePKo vrniti, ponujati jo kot rešilno platformo; v tem je Strno Id – analogno – z RadDe pozicijo St Justina. PePKo PVD le obrne v čaščenje padlih Prtov oz. v ReMag Sti. PePKo je tudi v tem epigon IdeaHar para, imenovanega STH.

V razpravi sem skušal pokazati, da Džor ne žrtvuje svojega Ža za sočla, Nar itn. Da Mrak odlično zasluti razcep med tem FP-Arh pojmovanjem, ki utemeljuje Dbo na SŽ, in Mor retoriko, ki spodbija vsako SŽ-magijo. V tem razcepu, ki se kaže implicite že v **DŽMu**, je vir kasnejše MrD, kjer se žrtve razkrijejo kot blodnje, **Chrys**, **Beg**. Da pa bi Anln mogel detektirati takšno razlago v MrD, se mora seveda precej bolj potruditi, kot se slavisti tipa Glupić-PePKić. Odreči se mora PNP stereotipom, Konv misli; to je najtežje, tega DaSIZ ne počne. Mlajši se selijo v Dv-AMg, od naivno-potvorjene vere v SŽ k pristanku na igro **Strša** kot edinega DaStša. (HasO: danes se začenjajo igri odpovedovati, a koliko je usoden njihov narcistični moralizem, ki ga ne spremlja izpostavljanje MePom?)

V teh P.S. le opozarjam na diletantizem in površno politizacijo-idealizacijo (smodel IdeaHarKIde) v PePKovih **SB**. PePKo je napisal kratke SB, a se v njih brezupno ponavlja, kar je Tip za Žurste. Recimo: "V tem prostovoljnem samožrtvovanju se odraža njihova tragična uzavestitev." Morda je Mrak svojim učencem res tako govoril, posebno v času, ko je sam sebe reducirjal na Ncl ideologa; a dolžnost učencev bi bila, da zavzemajo tudi do Uča-Nabija Krit distanco, ne pa, da njegov – instrumentalni – redukcionizem še stopnjujejo. Mrak je namreč presodil, da so njegovi učenci kot PePKo duhovni revčki, da ne morejo sprejeti Dgč idej kot PNP floskul. Mrak je ostal do konca ultraelitist, ki je Zanič vulgus profanum; do konca je ostal **Mož iz Obločnice**.

PePKo se ponavlja kar naprej: "Zaradi nje so postali junaki človeške zgodovine in s tem vzor in hkrati norma za ravnanje človeka." Popolnoma narobe! Če kaj, Džor ni in ne bi smel postati vzor in norma za ravnanje Čla! PePKu je res postal, odtod PePKov jalovi retorizem, prazno klabusanje, ki si ne upa niti do dejavnega sodelovanja v anarhističnem AnGlob gibanju, do tega, da bi prešel v dinamitiranje, v PolEt teror Pravičnih. Le pisarjenje v MO, ki prenesejo v LD-PM vse, saj kot VIS-okvir poskrbijo, da ni nič (več) res.

Mrak se je med prvimi, ob Grumu, začel zavedati, da delovanje v TSu (za to delovanje je paradigmatična Pola in Db udejstvovanje, PePKo vstopa v njiju kot Žurst, kot nekdo, ki niti tega, kar počnejo Rupel in Janša, ne zmore) ni zavezujoča resnica; da je Ožld hudo SSL; da gre vse v smer Dv-Sim LD-PM. Mrak je uprizarjal junake, ki naj bi postali SŽ, a jih je sproti spodbijal z Rad ARF. Ravno tega, kar vidi v njih PePKo, ne podajajo njegove drame kot PSt: "Norme etičnega obnašanja predstavljajo najvišja etično uzavestitvena dejanja tistih posameznikov, ki niso pomišljali žrtvovati svojih življenj. Zato so ti posamezniki heroji naše civilizacije in predstavljajo zbor mitičnih" (mitos jemlje PePKo v Poz pomenu) "likov naše zavesti, zavesti novoveškega človeka."

Ta trditev je še dodatno napačna; SŽ so ostanek prednovoveškega, predRLH Čla. Sodijo v PS, od koder se podaljšajo v FD; LD pa temelji na njihovi odpravi. Res jih Ncl obnovi, a ves čas trdim, da je Ncl regres glede na RLH. Tu je nazorno vidno, zakaj je PePKo ideolog Ncla, jaz pa njegov kritik. Ncl je za PePKa edina možnost avtoheroiziranja.

PePKo navedeni citat zaključuje: "To nam sporočajo Mrakove drame o velikih osebnostih." Z mojega vidika je PePKova razlaga (AR) eno samo zavajanje, pomota kot takšna. On sam je pomota kot takšna.

Ostali del PePKovih **SB** bom kritično komentiral ob ES analizah ostalih treh MrD iz pričujoče knjige, ki jo je PePKo deformiral že z izborom njenega naslova: **Heroji civilizacije**. Za Dža bi jaz dejal: groteskno Trag žrtev Arh predstav o naravi Čla.

Kaj so ostali trije junaki knjige, Harrison, Čajkovski in Lincoln, pa NDM.

PONESREČENI UMOR

(ob Mrakovem Abrahamu Lincolnu)

1

Zdaj, ko sem odkril pod vrhno, eksplicitno PSt Mrakove drame **Džordže in Miloš (DžM)** njeno implicitno PSt (v kraticah NotPSt in ZunPSt), mi je, vsaj na tej ravni, ob **Linc(oln)u** laže; a ne le zato. V **Lincu** naredi dramatik nadaljen korak v smeri, ki sem jo bil detektiral in za katero se pri **DžMu** ni bilo lahko odločiti. **Linc** je sam na sebi srečna, za Mrakov polzavedni namen izjemno ustrezna snov.

Zgodba o atentatu na Predsa ZDA Linca nudi možnost tematizacije dveh vzporednih PSt: ZunPSt in NotPSt. Linca ustrelji namreč igravec; John Booth je poklicni igravec. Sicer slab, neuspešen, v nasprotju s svojim izjemno uspešnim, znamenitim, popularnim bratom Sidneyem. Običajni spor, Tip recimo v Shakespearovem **Cezarju**, ki je delan zvesto po rimskem izvorniku, Zgsko potrjeni zgodbi, je ta, da umori kralja (Vodlja, diktatorja) njegov Pol tekmeč, zaradi Pvt ali načelnih vzrokov. Brut je ravnal načelno, hotel je preprečiti Cezarju, da bi uvedel cesarstvo-imperij. Namen se mu ni posrečil, kljub temu, da je sam atentat uspel; Cezarjev posinovljenec Oktavijan je postal kasneje, ko je v razplamteli se DžV drugega za drugim premagal in odstranil tekmece Pompeja, Antonija itn., sam cesar, imenovan Avgust. In to velik – morda največji – rimski cesar, pomemben tudi za SvetKulo, ker je bil mecen pesnikom, podobno kot kasneje Franckralj, ki ga je Posn Ludovik XIV. Tudi Booth (Bot) uspe kot morivec, ne pa kot ideolog, ki je hotel preprečiti razvoj LD, razširitev RHL idej, katere je zastopal Linc.

To je ena – Zun – zgodba: obramba LD pred Refe, RLHa pred RefKC; ProtC igra vlogo KC, Mrak med obema ne dela razlik, tudi v **Lincu** je Rad Ancerkven, z likom Pastorja ponavlja lik metropolita Leontija iz **DžMa**. Druga – Not, skrita – zgodba pa je na ravni soočenja državne Pole kot javnosti-stvarnosti na eni in Gleda-Teatra kot Sim sveta, ki že sam podvaja navadno stvarnost v njo samo in njen LitKul odsev na drugi strani. To je zgodba o Lincu z uprizoritvijo Shakespearovega **Cezarja**, v katerem igra Bot Bruta, njegov brat, kateremu Bot zavida, pa Cezarja. Na tretji ravni, ki je Inttipa, je mogoče tolmačiti spor med bratoma kot IntPvt konflikt, ki pa ne prerase v Bm, kot v primeru Kajna in Abela, Romulusa in Rema, Eteokla in Polinejka, (J)Elka iz **GiM**, (po)brat(im)ov Dža in Miša iz **DžMa**. Ta tretja raven se pojavi tudi na strani Linca, kroga, v katerem biva Linc; gre za IntDn, lep

ErS odnos med Lincom in njegovo soprogo Mary, a tudi za tekmo med Lincem in senatorjem Douglasom (Dugom) za Pol vloge in tudi za ženo; Dug se je namreč nekoč, v mladosti, potegoval za Mary, a je ta izbrala Linca. Dramo **Linc** določajo torej tri ravni: Intraven, ki je mestoma SeH tipa, Zunraven atentata in spopada dveh ideologij (FD in LD), Notraven soočenja stvarnosti (banalitete, Zge) in teatra. Te poteze sem napisal tudi kot orientirje na MSk **Poraz retorike** in na MSI **Resnica pesnika**. Intraven – IntPSt – je najmanj važna, ZunPSt znana, NotPSt pa zanimiva, saj odpira teme, ki jih Zunraven Prikr.

Naj se lotim najprej ZunPSte; ta je namreč najbolj v zvezi s temo Pniza **Jfz** in s temo **DžMa**, ki prikazuje spopad med dvema tipoma vlog: med Vodjo in Despotom. Moja ES – podrobna – analiza je razkrila, kaj vse se skriva v pojmihihlikih Vodje in Despota; kako se obe vrednoti-lika zamenjujeta, si svoje dele posojata, se znotraj sebe prevezujeta. Pokažem, da ne gre za čista lika Ide, ampak za HKD lika. Vodja je lahko Rom lik, lahko pa Fz lik. Romlik lahko teži – Strno dejansko teži – v FzVodjo, medtem ko Mrakov Džor ne postane FzVodja, premalo ima posluha za stvarnost, le retorizira; ne počne za FzVodjo nujnih dejanj, tj. ubijanj tekmecev in nasprotnikov. To počne Džorov pobratim Miš, vendar niti on ne postane FzVodja, ampak je bolj Fdespot, Čl, ki PS-Srbijo RR v FD-Srbijo. FzVodja je lik, ki nasprotuje medtem že začetno, delno, ne zadostno oblikovani LD, kot Hitler nemški Weimarski republikli, Pavelič Jugi.

Verjetno je bil tudi realni Jsrbski kralj A(leksa)nder I. v 20-letih, ko ga slavi Kveda, glej **Ardite** in mojo ES analizo, bliže liku Fdespota, kralja, ki SrbPS RR v FD, medtem ko se z razglasitvijo šestojanuarske diktature, z ukinitvijo parlamentarnega LD sistema strank približa FzVodji. Juga v 20-letih je bila namreč nerazvita, v sebi SZ Db. Ker je Fz reakcija na t(akšn)o Db kot neposrečeno LD, se je Ander iz Varuha svojega ljuda, kar je bil recimo habsburški Franc Jožef, RR v Vodjo, ki motivira NL v akcijo posebnega, dinamičnega, Tot tipa. Nadaljevanje te usmeritve je Andru preprečila S, tj. umor, ki so ga izvršili ustaši, v povezavi z makedonskimi separatisti in teroristi 1934 v Marseillu, ko-kjer je bil Ander na uradnem obisku. Mrak verjetno aludira na ta umor-atentat, ko uprizarja atentat na Linca. Se je hotel Mrak (tudi) s to dramo prikupiti Androvim dedičem? Ali pa je opozarjal na to, da bi se morala Juga vrniti k nadaljevanju oz. krepitvi LD? Je trdil, da je Ander RLH Vodelj, niti Despot niti Vodja? Morda le RomVodja a la Džor, ne pa Fz Vodja á la Musso? Odgovori na ta vprašanja nevsezadnje niso bistveni; bistven je problem-tema, ki jo zastavlja **Linc**.

Naj Mrak v **Lincu** kakor koli že ocenjuje Andra, dejstvo je, da Linc ni FzVodja niti ne despot; da je to-tak, mu očitajo le tekmeči, a takšni očitki so krivični, so nizki udarci. Recimo kot lumJelčičeva včerajšnja izjava, da postaja Slja policijska država; Jelčič le še zaostri Starmanovo izjavo izpred nekaj dni, da je Hrška policijska država. Neodgovorni ultraši Le in De sorte gobcajo, kar jim tisti hip ustreza; to je res poden, a nemalo nevaren, saj skuša prižgati suho slamo. Vse je odvisno od tega, kako zreli so Slci in Hrtje. Med obojimi je nemalo takšnih, ki bi jurišali na brat(ranc)a, Le(vih) in De(snih) fašistov. A večina Sl Polikov je zrela, kar pomeni, da so vsaj do neke mere (SA)PO; ob sorodnih izjavah, kot jih dajeta tadva psihično poškodovana provokatorja, se le nasmehnejo, ne pustijo se izzvati ali fascinirati. Je pa Tip, da je Starmanovim idejam tako blizu DSKC; njeni stranki (Podobnikova in Bükova) sta ga najprej podprli. Žalostno je, da – zaradi volivnega vzdušja in interesov? – za njima caplja Rupel, ki je ludist in ne fanatik.

(KasO: Položaj pa se je nemalo spremenil v zadnjega tričetrletja, odkar sem napisal razpravo o **Lincu**; KasO oz. razpravo pripravljam za tisk konec marca 2003, napisal pa sem jo lani poleti. Vojna z Irakom je sprožila ne le v ZahÉvr Dbah, tudi v Slji nekaj bistvenih premikov. V SDb – v SIZi – se je začelo izražati (prihajati na dan) nekaj, kar je novota, vsaj v izrazitosti pojava. Sredi 90-let je bila za Sljo največja nevarnost ReDefz, DR; na oboje sem v **RSD** ves čas opozarjal z Rad Krito Janše, Puča, DSKC. Po volivnem porazu 2000 – od tedaj vse bolj – ta težnja po DR-fzu plahni. Odnos DSD do ZDA in NATA mi je celo bližji od odnosa LDS do obojega; najbrž je DSD nemalo celo za vojno z Iračani, čeprav si tega ne upa povedati na glas, pač zadržki, KC zaradi papeževega stališča, Janševci zaradi volivne baze. Naenkrat je postala – za Slce, po moji oceni – nevarna LR, ReKom, celo ReStl.

Raz skupine, ki so se vnemale za LR, anarhistična gibanja, mirovniki, feministke, homoseksualci itn., so se v 90-letih sicer trudile artikulirati se in Pol prodreti, a ni šlo, ZgDb okolje jim – njihovim idejam – ni bilo naklonjeno. Naj je cepec Hanžel še tako ropotal, da tone Slja v revščino (pravkar je prodal na novo kupljeno hišo, da bi pomagal lačnim Slcem), Slci, ki v glavnem res niso lačni, mu niso verjeli. Radi zabavljajo, a da bi potegnili konsekvence iz uporniške retorike, to pa ne. Imajo sijajen čut za to, kaj je njihova korist; zato so se odločili ne le za vstop Slje v EU, ampak tudi za NATO. Iraška vojna pa je omogočila LRevarjem (zaenkrat še PSLRevarjem, a nikoli se ne ve, kdaj preide – regredira – Dv v Ožldo in v EDč) sintezo vseh kritik sistema-oblasti, predvsem pa je dala protestom-nezadovoljstvu (Či je po biti nezadovoljnež, poželjiv, pohlepen, zavisten) Mor(alistični) značaj. Kar je prej manjkalo, protestniki so bili ludisti, zganjali so teater a la Roza Rozman, je bilo zdaj omogočeno. Skrb za ranjene otroke, za pobite matere, za uboge civiliste je utemeljila platformo, da je največji krivec-zločinec za zlo TSa ZDA, z njo GlobKpl, tudi neolib. Sadam je sicer zel, a sekundarno. Sadamova vladavina pozna marsikaj, kar je novi Le(vici) – ReLRevi – blizu.

UProfi (so stalna tarča moje Krite v **RSD**, zdaj je še bolj očitno, kako upravičena je bila), posebno s FDV in ff, so začeli kar direktno izjavljati, da so zoper strankarski sistem, za SocRevo. Spačeni Vugrinc (poznam ga več kot tri desetletja, že tedaj je bil Močnikov epigon) je dejal, slišal-videl sem ga na TeVe, da je vsakdo, ki ni aktivno zoper ZDA, soodgovoren za zločin AngFamov, sam agresor na iraško ljud. Psihopati, ki so bili prej Urije Heepi, ker niso mogli – si niso upali – javno izpovedovati svojih regresivnih zamisli, prehajajo zdaj v direkten napad: v NeolR. Mladina, ki manifestira po ulicah, enotno(stno) skandira parole moralističnega značaja in poziva vlado k odstopu, enako kot Jelčič-Peče (Spačé – Pečeno Jelo), jasno pove, da ne prizna Sv volitev, modela države, v kateri odločajo volivci; prizna le tak model, v katerem odloča ljud. Ideologi Neo-LReve trdijo, da deluje – čeprav Sv izvoljena – oblast v imenu svojih Pvt intresov zoper ljud. Stara, čeprav zdaj karikirana teorija o tem, da je ljud tisto, kar določijo Mrk ideologi, in ne, kar se izvoli na Sv volitvah.

Korakajoči demonstranti me vsak dan bolj spominjajo na osmerostope, ki so mi povzročali grozo poleti 1945; bil sem za zmago Prtov – zaveznikov –, a ne za Lfz PP Ptje. Damladina začenja na las Posn BT njenih prednikov. Kdor ni z nami, je zoper nas. Kdor ne gre z nami v boj-vojno zoper KplZDA, tuli spakVugr, je Sž, je plačanec ZDA-Kpla, ClÉ; treba ga je pokončati. Podivjana neolRevarka besni z istimi besedami kot Sadamova nahujskanka: ZDA je treba podreti, streti, likvidirati.

In vse, ki niso z nami! Tako se pripravljata PVD in Goli otok. Med praprotestniki sem videl nekaj starcev, ki so bili na Golem otoku oz. (Čtkov) na St. Grgurju.

Moje Strne analize se potrjujejo; žal. THM terja regres od Dv (LDPM) v EDč kot vojno med dvema Ožldama, celo kot SV. (Bush v imenu enega boga in ČIP, Močnik – recimo mu Popara, ker meša drek in sanje, oboje kuha v kropu ponorele strasti nezadoščenosti – v imenu drugega boga in ČIP.) Če se ni posrečila DR, kot se ni PV-MV, nastopi kot akter LR, kot je 1941-MV. Tedaj je zmagala, a bile so posebne ZgDb okoliščine. Danes je LDPM mnogo močnejša, ni okupacije; vsak čas bodo NeolRevarji trdili, da Slci nismo le hlapci ZDA, le njihova kolonija, ampak da so ZDA okupatorji. Trditve so privlečene za lase, a njihova uspešnost – prepričljivost – je odvisna od okolja. V Ekonomski postanejo takšne trditve, spomnimo se MrkKomStl ideologije, kaj hitro Zapl. Ljudje, ki so požrešni idioti, pograbiijo vse, kar utrjuje njihovo pravico (RPP, ČIP) do samopotrjevanja, do pollašćanja. Pač Stra Čla kot lDbA.

Upajmo, da je DaNeolR enako nemoćen poskus, kot je bil poskus DSD v 90-letih. Trajal pa bo. Zdaj je šele na začetku. Najprej bo moralo priti do analogne Depale vasi, ko bo kak Mi(ni)ster poskušal puč; bo to Gaber, s pomoćjo Marka Aurelia St. Jurija in zunajparlamentarne opozicije tipa Popare, Hanžcepca?

Hanžkrc demagogizira; ko je zadnjič govoril v parlamentu, si je šel prej sponoditi paradigmatično umazan-strgan žemper od klošarjev, ki bivakirajo na Šušarskem mostu, samo da bi bil bolj pristen zastopnik laćnih; laćni so zanj Strgani in Umazani. Treba je delati dober vtis. RMg teater. Isti, kot če oznanja, da bo v svoji novi hiši skrbel za loo osirotelih iraških otrok. Verjetneje je, da bosta s podganarjem Ogorelcem odprla bife in vzrejala Musle v Pijludiste.

Nekaj let bodo NeolRevarji iz petnih žila (izražam se po srbsko, ker bo imela NeolR najveć podpore pri ićih, od Bašićeve do Aksentijevića; bodo tega izvolili za ćastnega ćlana, ga rehabilitirali kot edinega pravega ideologa prave Slje iz 1991?) ropotali, na silo mislili, se buzarirali, hujskali, spodkopavali sistem, a zdi se, da bodo Posn le Neg plati prve – pristne – lReve iz 1941. Tista je – kot Poz – nemalo rešila Sl Nac problem, Sljo je RR v SAKO; v ta namen je služila LR, ljudje so postajali iz hlapcev SAPO. Medtem ko je ta druga NeolR le PsReva, njeno bistvo je RMg-ludizem. Je pa res, da lahko RMg odpade, gibanja se polastijo ReAr sile, ki pristno ćutijo Ožldo, ker so ReBar Lumdno. Te sile bi postale pomožne ćete islamistov. Ujezen NeolRevarjev – mirovnikov, AnGlobov – do Sadama je sicer Prikr, a obstaja. Sistem, ki ga udejanjajo mirolniki, je Tot despotizem. Tudi zato sodi moja KasO v ta kontekst: k analizama Linca in DžMa.

Linc ima sicer nemalo potez dobrega Fvaruha, o tem podrobno kasneje. A te poteze so ostanki FD v oblikovanju nove LD. Bolj ko se Klas LD RR v LD-PM, bolj ti ostanki odpadajo. V kriznih razmerah se vraćajo, Churchill se je zdel Angom MV Varuh-Oće, de Gaulle še bolj Francozom (ta seveda kasneje, šele na koncu vojne so ga francozi priznali za svojega, pać ko je zmagal), združeval je lik Voj(šć)akaheroja, bil je general, s paternalizmom. A se je kljub moćnim nagibanjem k regresivnosti zmerom pravoćasno zaustavil pred tem, da bi uvedel svojo Per diktaturo ali da bi podprl Francfz; odstavil je Soustella in Bidaulta, ko ju je zaneslo v smer Francfza. Enako je Churchill priznal pravila parlamentarizma; tik pred koncem vojne je "dovolil", da ga na položaju ministrskega Predsa zamenja na volitvah izvoljeni Atlee. Tako so 1990 ravnali tudi SKomsti, Kućan: vlado so prepustili Sv izvoljenemu DEMOSU.

DŽV v ZDA sredi 19-Stola je bila krizna situacija, MeP, pa je Linc vendar ni izrabil za ukinitvev parlamentarizma in temu pripadajočih svoboščin; vztrajal je pri nadaljevanju LD igre, tudi pri novih normalnih volitvah za Predsa; s tem se je izpostavil nevarnosti-možnosti, da ga volivci ne izvolijo; da se odločijo za njegovega tekmeca Duga, ki zastopa FP, duha-stil Amaristokratizma, Meš Pla Vzhodne obale, naklonjen je FD Jugu, idejam o rasno-Nvni podrejenosti črncev belcem, ohranitvi suženjstva in/ali tlačanstva. Linc in Dug zastopata vsak svojo ideološko platformo, ki sta si zelo Raz. Linc je sin plebsa, navzgor je prišel iz nič, vse, v čemer je uspel, je bilo sad zgolj njegovih delovnih rok in uma, ob tem ambicije in zvestobe-moči njegove žene Mary. Ne pa Razr-sloja, ki bi mu omogočal lažji vzpon, kot ga je Dugu. Anteza med obema je jasna.

Ker sem **Linc** uvrstil v Pniz **Jfz**, je – bi morala biti – ena glavnih nalog pričujoče razprave vzpostavitev-inteligibiliziranje razlike med (J)Fz in Vodjo; razlike med Džorom in Lincem. Prva je že ta, da je Džor Pesnik, Linc Polik-Džnik in to zelo uspešen. Ne le da zmaga nad Sži, nad južnim Bratom, ampak se mu tudi posreči obdržati in še (o)krepi LD-demokracijo v ZDA. Je torej sinteza Džora in Miša, prave Ideje in – njene realizacije v – stvarnosti. Ideja je RLH, realizacija ravno tako v skladu z RLH načeli oz. instrumenti (Polo), ki jih RLH dopušča, priporoča. To so predvsem Sv volitve predstavnikov Db-ZDA, vseh njenih članov, ki dosežejo določeno starost. Nihče ne sme biti izključen od volivne pravice; torej tudi ne sužnji. Obstoj sužnjev v ZDA dela v tej DžDbi strahotno razpoko. Po eni strani so ZDA glede na svojo Ustavo in realno PolDbo med najnaprednejšimi v svetu, najbolj skladne z RLH merili, po drugi pa imajo še suženjstvo, kakršno je v Evri že odpravljeno; celo najbolj regresivna carska Rusija (ki jo, nota bene, ima Džor za zgled, a ne le on, velik del Sl Ince še v drugi polovici 19-Stola in do njenega konca 1917, kakšna anomalija, nastala zaradi prevladovanja Nar idej nad RLH idejami!) je FD, ne sužnjelastniški sistem. V FD so najnižji tlačani, Razr-sloj, ki je tako pri srcu St Slomu, glej **BlaNo**. (KasO: tudi Da ZDA imajo v sebi vrsto nasprotij, so v marsičem regresivne; recimo v svojem – Bushevem – verskem fundamentalizmu, ki pa ne odstrani visoke LDbe.)

Lincova Zg naloga je suženjstvo odpraviti, fjug (ne Juga, ampak Jug v ZDA) pa se temu upira. Črci so kot sužnji cenena delovna sila, na kateri počiva gospodarstvo in blagostanje Juga, bombažne plantaže itn. Da bi suženjstvo Magldeol utemeljil, se Jug sklicuje na **Sveto pismo**. Ta St knjiga je res takšna, da je v nji vse; kar koli hoče kdo dokazati, najde v nji. Je kar se da bister kompendij za vladanje in verovanje. Menim, da je danes dokončno presežena.

Mrak, ki v **Lincu** nadaljuje svojo AnKC usmerjenost, najbolj zaostreno v **Aškercu**, uvede Pastorja; da mu govoriti izjave, ki so za Mraka povsem nesprejemljive. Pastor je sicer predstavnik ProtC, kot je bil metropolit Leontije predstavnik OrtC, vendar sta oba Id(n) s KC, s FK. Pastor je silen Lincov nasprotnik: "Božji služabnik sem!" To je Strna teza-preprijanje tudi KC, hoče ga uveljaviti še DSKC sredi LD-PM. "Ničesar ne zahtevam zase", marsikateri kleriki so Pvt skromni, celo asketi, ne le Ehrlich, kakšen je še danes, "toda v imenu Vsemogočnega vas svarim in opozarjam", to dela DaSNadkozol Rodetovec tako rekoč vsakodnevno, "ne potegujte se za črnce! Živina so!" Tako je mislila-delovala tudi vatikanska rimska KC, ko je dovoljevala KatŠpaniji, KatPortugalski itn. trgovino s sužnji, uvajanje sužnjev v ameriške kolonije. Frančiškan-fif Sepulveda v Carierrovi drami **Kontroverza v Valladolidu** (drama se dogaja sredi 16-Stola v Španiji, tema polemike je odnos boga in KC do Indijancev) navaja enake argumente, da Indi niso ljudje, da so bližji

živalim. Pastor: "Gospod sam nam ustvarja črnce za sužnje!" KC tolmači ČIP, kakor ji ustreza, pač v skladu s Zeitgeistom, aggiornamento. Kje so tu Veresnice, Vepravičnost?

V **DžMu** ni problema sužnje, ampak raje, SrbNLa kot neenakopravnega v Osmanskem cesarstvu. Musli dovoljujejo Dgč Rlge znotraj svojega imperija, tudi OrtC in KC (KatEvrDže niso tako strpne); dopuščajo jim Rel avtonomijo. Vendar Kani niso enakopravni z Musli, kajti Musli verujejo v edinega pravega boga, Kani v napol napačnega. Ker je Osmanski imperij FD, je raja neenakopravna obenem tudi kot tlačanska. Srbi nočejo biti tlačani, a ne Džor ne Miš jih še ne vidita kot Mešev, RLH-Meš VIS jima je še nedostopen. Njun cilj je vrniti Srbe v lastno PS. ND, za katero se – vsak po svoje – zavzemata, ni ND v pravem pomenu besede. Naca se oblikuje šele znotraj RLH-Meša, ne v FD, kaj šele v PS.

V **DžMu** gre za regresivno razumevanje ND-Nara, v **Lincu** pa ND sploh ni tema-problem; ZDA tedaj nihče od zunaj ne ogroža, tudi one ne ogrožajo nikogar. Problem **Linca** je DžV oz. spopad med dvema ideologijama, med RLH-LD in FP-FD; ta spopad vodi v DžV. V **DžMu** Bm med dvema pobratimoma, Džorom in Mišem, ne pripelje do istega tipa DžV kot v **Lincu**, kajti Džor zastopa Rom ideje RePS, ne RLH vrednot. Njuna Bm je več ali manj boj za prevlado enega od bratov znotraj – obnavljajoče, potrjujoče se – (Srb)PS; in začeta, pa ne še dokončana vojna s Sži Srbstva, s Turki. Ti še ostanejo okupatorji v Srbiji, čeprav sultan svoj teror omili.

Vst je razumelo položaj Sicev pod Ptjo podobno kot Srbi svoj položaj pod Turki. Po Jelovem prepričanju je skoraj ves SNL – razen članov Ptje – raja, tlačani, celo novodobni sužnji, ki garajo kot v koncentracijskem taborišču. Junak, ki je glavni lik-heroj (Osvoboditelj SNLa izpod jarma Ptje), rajo-sužnje osvobaja tako, da jih dela za zavestne aktivne ude SNcz Gibanja. Do tega ne prideta ne Džor ne Miš; tudi v **Lincu** ne gre za to. Morda bi šlo, če bi Mrak podajal pristne figure Juga. Jug je aktiviral svoje prebivalce, da bi se zoperstavili Severu – RLH idejam – kot versko Gibanje, ki deluje v imenu zvestobe pristnemu razumevanju **Biblije**, medtem ko se po njegovem mnenju Sever odvrta od Krša k RLH idejam, ki prej ko prej pripeljejo do ateizma ali vsaj do takšne Db (do LD-PM), v kateri je versko prepričanje stvar Pskov, Pvt model. V Jugu je Pot za Tot, v Severu Pot za LD-PM.

Kot sem ugotavljal za Mraka, da v **DžMu** odpira pot v LD-PM, glej NotPSt **DžMa**, trdim isto tudi v analizi **Linca**. Mrak spodbije SŽ, ki je temelj Refe, glej Kvedine 4-drame. (SŽ je temelj v NOBD in v SPED.) Iz pristne (iz vere v pristno SŽ) jo RR v igr(iv)o, v Teater: celo v Pvt ravnanje. Bot na Zun ravni umori Linca zaradi Refe idej proJuga, dejansko pa zaradi Sša do uspešnega brata; njegovo Sš je Pvt. Ker si ne upa umoriti brata (Suda), ubije kot nadomestno Simb figuro Linca. Prav za prav brata brezmejno ljubi (občuduje); trudi se, da bi ga iz igravca – "igralca trageda", kot ga opisuje Mrak – RR v stvarno bitje, v nekoga, ki ne zaigra Cezarjeve Si (umorjenosti), ampak Cezarja dobesedno-fizično ponovi. Bot ve, da je biti igravec le Sim-Dv, torej teater. Njegova sla je priti iz Sim-Dv v stvarnost, tj. v (E)Dč. Vendar ne kot Kajn ubiti Abela, ampak kot Brut Cezarja. Ker pa je-ostane Bot le igravec, torej Sim-Dv, ubije nadomestnega brata, ki je še bolj – najbolj – uspešen med vsemi, saj je pravkar Vojporazil Jug in bil znova izvoljen za Predsa ZDA.

Kar stori na tej ravni, ni Traga, ampak groteska. Linc se skaže kot napačno umorjeni; prevlada Konta, ne Trag nuja. Umor Linca se razkrije kot PsSŽ, kot nekaj, kar je Inf med dejanskim umorom in poskusom vrniti PnM sveta PSi in FD. To se ni

posrečilo niti Džoru. Oba z Botom Sim(ulirata). Kolikor pa so Miševi nasprotniki kasneje Džorovo S-umor RR v SŽ, so Srbijo vračali v PS. Rezultat tega je DaSrbija kot najbolj zaostala Db v Evri. Padla je – ali pa bila dejansko že ves čas – na nivo Alcev. DaSrbi so Br z Alci. Zato pišem: SrbAlci. Morda je to zadnje Br v Evri. A takšno Br, kot je danes realno od Afganistana do Srbije: mafija, interNac trgovina z orožjem, z mamili, Rad korupcija. Inf pojem med anomičnostjo in verskim-ideološkim fanatizmom. Karikatura, Rad primer Ktz lDba.

Tudi **Linc** je, enako kot **DŽM**, v estetsko-tehničnem pogledu diletantsko napisana drama, s kar se da preprosto – linearno – dramaturgijo, s psihološko slabo, preenostavno orisanimi liki; ti se izražajo kot otroci, avtor se zdi infantilni. Linc podobno predirektno moralizira kot Džor, je važen, samozadosten itn.; prej nesimpatičen kot prepričljiv. Njegovi pogovori z ženo so smešni, tako so napačni. Na tej ravni je tudi celotna MrD močno ponesrečena. To sem vedel, ko sem jo bral prvič, že v začetku 50-let; Mraku sem to – obzirno, a jasno – tudi povedal. Zato me ni nikoli silil, da bi govorila o njegovih PV dramah; zadovoljil se je, da sem cenil MrD od **Logana, Marata, Maše** naprej.

Ko danes tako pozorno analiziram **Linca** (in **DŽMa**), delam to predvsem zaradi NotPSte, ki jo odkrivam pod ZunPSt. Vendar mi je važna tudi ta, namreč kot odgovor na Jfz, ki bi bil mogoče nadaljevanje **DŽMa** oz. je močno navzoč v Kvedinih 4-dramah.

2

Prvo od 7-ih Stop(njevanj) se dogaja v Lincovem uradnem kabinetu; pogovarjata se Linc in – najprej – general Grant. Grant je preprost, pošten vojak, Not soroden Lincu; Linca podpira, zvest mu je, sam izvira iz enako preprostih razmer. Pogovor služi – dramaturško nerodno – dajanju osnovnih informacij, potrebnih za razumevanje drame oz. njenega stopnjujočega se konflikta.

Spoznamo, kdo so Lincovi nasprotniki. Najprej general McClellan (Clel), pristaš FP idej znotraj Severa. Je lutka senatorja Duga, obenem pa tudi sam želi postati šef, morda Vajdiktator. Njegove navade so f(evdalne); čeprav ga je Linc odstavil, se "obnaša kot armadni vodja. Z godbo in gardo se sprehaja naokoli, v pismih mi grozi z nasiljem." Ima svoje pretorijance, bistveno bolj je podoben Neg sliki Cezarja, takšni, kot jo izdelujejo pristaši RepRima, Brut z zarotniki, kot pa Linc. Gre za zamenjavo, spet za eno od zamenjav-Pre(ve)zav: kar je v **Cezarju** Brutus, je v **Lincu** Linc; kar v **Cezarju** Cezar, sta v **Lincu** Dug in Clel. LD-ZDA so analogne RepRimu, par DugClel skuša vrniti v ZDA tip Dbe, kakršen je bil na oblasti pred DžV v koncu 18-Stola, pred uporom Ancev pod vodstvom Washingtona, Jeffersona itn. Angležem. Angli so bili do Ancev kot okupatorji oz. kot FPl. Dug se baha, da je "intimni prijatelj angleškega Veličanstva", kar je kvečjemu dokaz, da je SŽ lDbe.

Za FD je Tip, da da veliko – največ – na imidž; takšna je Clelova vojska, ne Grantova. Linc je zoper parade, zgraža se "nad temi nališpanimi junaki." Clel ni sposoben vojskovodja. "Ta bedak, ki v štirih letih svojega generalovanja ni izvojeval niti ene bitke, igra pred menoj Napoleona!" Clela zanima puč, ne pa zmaga nad Sžom; najbrž tudi zato ne, ker je lzd, ker simpatizira z Jugom in ga

noče Vojporaziti. Poraz zada Jugu šele Grant. Napoleon je mišljen kot pučist, kar je tudi bil, tako Napoleon I. kot Tretji, ta nekaj let pred DžV v ZDA. Linc se zaveda nevarnosti, ki mu grozi – Grantu: "Če pomislite, da v mestu ni vojaštva", je na fronti, "boste zlahka sprevideli, da sem prepuščen na milost in nemilost njegovi gardi." Linc se skaže za treznega, umnega, tudi previdnega, predvsem pa stvarnega DžPolika. Ni kakor Džor, ki se izgublja v PAv fantazmah; Linc je lik, ki ga Mrak tudi v NotPSti ne spodkoplje, kot spodkoplje Džora. Tudi jaz bi dejal, da ima v tem Mrak prav: Linc, kakršnega kaže, je ČI za MeP, je K-Churchil. Ne kot Ander, ne kot Tito.

Grant odide, nastopi Clel. Mrak ga takoj razkrinka; Clelov Pribočnik namreč svojega šefa naziva "ekselenca general". Lincu to ni všeč – Clelu: "Predvsem mi pojasnite, od kod navada, da se republikanske generale naziva z ekselencami?" NTM je mogoča tudi paralela z le nekaj let kasneje – a še PV – napisano Jelovo dramo **KrŠp**. Tema te je tudi v skladu z Zg stvarnostjo: upor Clela-Duga Lincu oz. zmaga Juga nad Severom kot pri Jelu upor FŠpe, PIKa, KCe, Čtkov, TradŠpe Repvladi nove Špe, ki začenja oblikovati LD. Res jo pri tem zlorablja LR Komsti. Jel zreducira vso Repvlado in začetke parlamentarne demokracije na KomTot gibanje; vendar tu poenostavlja. Komsti 1936, ko se začne Franco (Clelov) upor zoper Repvlado, še ne prevzamejo oblasti v Špi. Morda – najbrž – bi jo, če se Franco ne bi tako hitro uprl. Ptja sledi Marxovemu nauku, modelu, ki ga je uveljavil Lenin v SovZi, ko je z oktobrsko Revo odstranil LD Kerenskega, nato celo svoje zaveznike eserje in menjševike, tj. reformistično SoD. Isti zglede-model je Posn JPtja od 1941-46.

Vendar ta verjetnost, o kateri govorim, ni isto kot LD, ki se je v Špi vendarle začela. Če ne bi bilo DReve – Voj upora TradFD sil –, bi bila za ReTot odgovorna-kriva Ptja, ne pa ŠpPIK, torej tudi FHC. S tem da je Franco premagal Repvlado in sile, ki so jo branile, ni pripomogel k utrditvi LD, ampak je FD RR v Fz. To smer Jel v **KrŠpi** nedvoumno zagovarja.

Linc je bil verjetno napisan pred začetkom ŠpDžV ali pa sredi nje; da se ga razumeti tudi kot zagovor IdealD, kot Krito vsaj DReve, torej kot odklanjanje Jelove **KrŠpe**. LRevo pa odkloni Mrak v MV **Maratu**. A je ne zagovarja ne v **DžMu** ne v **Lincu**; v tem se ostro razločuje od pretežne SD-30, ki je bila Le-usmerjena. Mrak je eden redkih, ki – v **Lincu** – zagovarja pristno LD, takšno, ki se udejanja po 1990; seveda se ne v celoti, ker je LD odvisna od Kpl trga. Brez tega je le IdeaHarKld, delana po vzoru Rousseaujevih idealizacij in načel ZDA-Ustave. Mrak žal ne opazi, da je LD brez Kpl-trga nerealen konstrukt. Mraku Kpl trg ni niti najmanj pri srcu; odkloni ga posebej v **Starem Rimljanu**, v Neg liku Kpl povzpethnika Bešnarja. Neg slika tudi Dno starega Rimljana, ki je nemalo fdespot, delujoč v KplDbi. Mrak prenese IdealD v ZDA, čez ocean; v Slji je ne vidi. V **Groharju** so predstavniki SI strank vsi Neg-ativci. SDb – SLD – s PrSa je za Mraka ista kot SDb sredi 30-let; kar dela z Groharjem, dela tudi z Mrakom. Mrak se prepoznavna-slika v Groharju.

Ko je Linc razpustil Clelovo gardo, je ravnal kot Šp kralj Juan Carlos, ko so hoteli Čtki po že znova uveljavljeni LD v Špi vrniti s pučem Franco ali temu soroden sistem-režim; tudi ti pučisti so se imenovali guardia civil, kot v ŠpDžV De. (K temu cilju se nagibajo tudi DSD Civilne initiative; zdaj so še initiative, jutri bi postale garde. Če...) Kralj Juan Carlos je ravnal odločno, ni se ukvarjal s pomisleki, ali kakšno njegovo dejanje krši ČIP, kar tako skrbi Le-Anglobaliste s Hanžkom vred, Ideapesnike. Ko gre za odločilne zadeve, je treba biti odločen, se ne ozirati na pravne in ostale zadržke; to ponavljam. ZDA imajo prav, ko terjajo zase poseben

status tudi pravno. Če prevzemajo odgovornost za varnost sveta pred regresi TotMusl tipa, delujejo na ravni, ki presega parlamentarizem. (KasO: ker tako mislim – sem tako mislil tudi pred letom dni –, podpišem napad ZDA na Irak.) Ta je le ena od oblik LD, LD sodi v Dv, Dv pa je le eden od treh arhemodelov THM-kroga; kot takšen ostaja znotraj lδBa. Dv-LD je manj neustrezna od Tot Ožlde, od EDč-DžV, ima pa nove slabosti; NDM. ČIP kot IdeaHarld zamisel RLHa nikakor niso vrhovna pravna in sploh obveznost Čloštva. Kdor tako misli, je naiven bedak. Je analogen Džoru.

Linc je s tem, da je ukinil Clelovo gardo, ravnal umno in koristno. Linc si ne pomišlja, ko mora delovati: "Odslej bom slehernemu generalu prepovedal razkošje osebnih gard in godb." Prepoved nikakor ni zmeraj Neg. V LD-PM je mnogo preveč laksizma, s tem neodgovornosti, ki sledi iz Heda, Prikr pod masko ČIP. (KasO: Če bo hotela biti Slja zrela Dž, bo morala morda njena oblast ravnati kot de Gaulle, ki je dal zapreti in postaviti pred sodišče svojega najbolj pristnega PriSo Soustella. Če bi hoteli vojščaki pod komando Popare narediti puč...) Hanžek se tega ne zaveda, naiven in preprost je. (Res le naiven in preprost?) ZDA takoj zavrne, ker postavljajo Slji ultimate, do Hrške je pa strpen; ravnanja z Jorasom ni obsodil, čeprav ga je DSD pozvala k temu. Ne zmore držati srednje linije, vse preveč je na le. Hrška mnogo bolj ogroža Sljo kot ZDA. Upam, da ne bo treba klicati ZDA na pomoč, ko bo Sljo napadla AgrčkzKld Hrška...

Ko se Grant vrne, mu Linc razloži svoja načela, po katerih uravnava svoje vladanje. Mrak bi rad prikazal Linca kot Čla, ki ni enostranski fanatik, verujoč le svoji NSSi, prepričan, da je vsakdo, ki misli-veruje Dgč, v zmoti in zločinec. Tako sta mislili v 30-letih KC in Ptja (KasO: zdaj NeolRevarji), zato sta se nekaj let kasneje – MV – tudi zapletli v EDč smodel (v NOBD in SPED). V svoj prav je prepričan Mrakov Džor, a Mrak ga podaja kot Pesnika, brez občutka za stvarnost (KasO: Popara in Hanzi sta ponesrečeni in bivši pesnik), celo kot Čla, ki mu ni do ostvaritve lastnih lepih idej v banalni Zg stvarnosti. Linc pa je ustrojen povsem Dgč: je RealPolik, čigar cilj-naloga je združitev idej in stvarnosti, (pre)oblikovanje Zg stvarnosti v skladu z RLH idejami. Tak Čl pa po svoji EkP in intelektualni Stri, po vsebini svojega nazora, ki je RLH, ne sme gledati v Dgč-Drem zla in Sža, načelne zmote in zmede, ampak se mora skušati čim bolj vživeti vanj, ga "premagati" tudi od znotraj, tako, da najde za svoje argumenta boljše razloge, da tekmeca destituira z argumenti, ne le z Vojnasiljem ali s PP terorjem. Za Džora so Turki Abs zlo, za Linca Južnjaki ne. **Linc** prinaša v SIZ-30 (let) pravo-primerno RLH merilo. **Linc** je kriterij, ki ga udejanja SDb šele od 90-let naprej.

Prvi pogoj za toleriranje tekmeca (za RR Sža v tekmeca) je ARF: dopuščati možnost, da se motim tudi jaz, ne le moj nasprotnik. ARF je Not povezana z možnostjo, da izgubim vero vase, trdnost svojega stališča; da spolzim v OIS-AD. Če te nevarnosti ni kot Strne, je toleranca do tekmeca le Zun, to pa ne zadošča. Zun merilo vodi v dogovor-pogodbo, kar je pravni vidik-temelj LD, postavljene na usklajevanje interesov; Čl je v tem okviru razumljen kot bitje interesa. LD mora biti več kot to: Čl v nji mora biti tudi SAPO, tj. duševnost, ki SA ustvarja, konstruira, sanjari, komunicira. SAPO mora postajati B(ožja)SAPO, s čimer hočem reči, da mora težiti v (po)IsUnBDra. Danes bi raje zapisal DtSAPO: drugostna SAPO; pojem Boga preveč spominja na boga, ta pa je vrhovna Id.

Mrak je kot malokdo čutil nujo, da Čl ni le interes (Kpl-trg), ampak tudi Is(kavec) Dti. PV tega še ni znal ustrezno izraziti. MV pa se mu je odprlo. V **Maši** (1945-46) je to Is artikular, tematiziral pa v **Robespieru, Karnevalu, Tudorki**, vse

v prvem povojnem desetletju. A brez – PSt – **Linca** ne bi šlo. **Linc** kot RLH platforma je pogoj za nastanek DtSAPOe. Tako razumljena MrD je primerno merilo za presojo ustreznosti Jfz MaPSte, torej Kvedinih 4-dram, a tudi **DžMa** kot napačnega dramatikovega Isa v smeri Vodje-Pesnika. Lik Vodje-Pesnika izhaja iz lika Moža **Obločnice**. Ta smer je v Mraku ves čas Strno navzoča, a je napačna. V **DžMu** jo je na vrhnji ravni – v ZunPSt – zagovarjal, na Notravni – v NotPSti – pa spodbil. To sem hotel pokazati z analizo te dvoumne MrD.

Z vidika, ki ga pravkar razvijam, je treba razumeti tudi Džorovo Not nihanje, ki se zdi – je – za lik-osebnost Voj(sko)Vodje neustrezno, psihološko napačno. Džor namreč obupuje, ko ne bi smel, ko ga čaka priprava na Voj spopad, diplomatsko delo, zmagovanje v Db stvarnosti. Z vidika, ki ga razvijam-poglabljam ta hip, pa je Džorova Not negotovost le napačen izraz njegove pravilne in Poz težnje, da ne bi bil le sam edina RPP; da bi dopuščal tudi Dre. Rad bi dopustil Miša, a se je prav pri pobratimu najbolj uštel. Miš je njegov smrtni Sž-tekmeč, ne pa nekdo, ki bi z Džorom skupaj tvoril Db-sistem dveh Raz platform, torej LD. Džor sam še ne razume, da morata biti dva Raz, če noče despotizma-diktature-monizma-Tot sistema (KČ in/ali Ptje). Džora nesposobnost odkriti, kaj prav za prav hoče, podre. V **DžMu** je Mrak še vse preveč RomVodja in PAVPId pesnik, na liniji **Obl(očnic)e**. V **Rškercu** poda Rad ARF-AK RomVodje kot Pesnika; v **Lincu** odkrije Db osnove-okvir za ustreznejšo Zg. V **Lincu** preseže tako Novačanov gigantizem, **Hermana**, kot Grumovo AD, Kreftov KomMrk in Jelov-Kociprov Kfz. **Linc** je s tega vidika smerodaven za SIZ in SDbZg.

Linc izpove Grantu svoje duševne težave zaradi vrednotenja tekmeča-Sža: "Vsa ta štiri leta", odkar je Preds, "sem že dvomil in obupaval, če ima naš boj sploh kak cilj." Tak dvom je pogoj ne le za RLH, glej Montaigna in Descartesa, ampak tudi za DgT, glej Pascala in Kierkegaard. Šele kdor premaga ta Not dvom, sintetizira svojo in svojega tekmeča omejenost, dve Ožldi; Heglova razrešitev problema, ki sem jo jaz vzel za svoje izhodišče že dvajsetletnik. Mrak me je usmerjal h Kierkegaardu in Jaspersu; za Hegla ni imel posluha.

Mrak svoje dramatike-zavesti ni nadaljeval ne na osnovah **Linca** oz. le na Not Tragi Linca, ne na njegovem DbZg uspehu. Privlačevale so ga figure ljudi, ki ravnajo narobe, Robespierre, Marija Tudor, tudi Verlaine in Rimbaud ter Laj. Mar to pomeni, da se je vse Ž posvečal predvsem AKi, se spodbijal in celo kaznoval, ker se je zavedal, da se ne more otresti svoje Tem napačnosti-zmotnosti, kakršna je ostajala zanj Tip od Moža prek Džora do Laja?

Prav ta Rad ARF-AK mu je omogočala uvid v DrBoga Ješuo. Zavedal se je namreč, da je Čl bitje pomota, da je IdB povsem napačna usmeritev-temelj, da je Čl Pravec s Prado. Sam se je imel za Čla kot takšnega. Glede na svojo Rad ARF-AK je tudi bil Čl kot takšen, to je tisti, ki ve za svojo GhK (da je IdČl), obenem pa je prav zato in ker ohranja v sebi vero v Dt, zmožen artikulirati tudi EkP pot k Dt, v (po)IsUnBDra. V tem je Mrakova veličina.

Paradokсно rečeno: Mrak je moral biti diletant v dramaturgiji, običajni psihologiji, oblikovanju verjetnega dialoga, da bi do kraja jasno zagledal svojo-Človo zmotnost-diletantskost in se odprl tistemu, kar je Dt. Člu, ki je po daru spreten, pravičen, celo močen, ni (zlahka) omogočeno odpirati se Dti. Tak Čl ostaja zmagovalec v KonvDbi, ta ga hitro sprejme, ker ugotovi, da je njen predstavnik, le najboljši, najuspešnejši med Konvmojstri. Takšni so bili dramatik Fin(žgar), Kreft, FKozak, po vojni Bor, danes Janč(ar); ni čudno, da je Fina in Krefta Mrak tako

Zanič. Le "diletanti"-zmedenci a la Bartol, Grum, Mrak, nazadnje tudi MV Majcen, so mogli po poti Dga. Danes Dovjak, ne pa MatZup.

Linc je torej dvomil; kot dvomeči se je s težavo vojskoval s Sžom, saj mu je skušal dajati v nečem prav. "Uporniki so o svojem prav prepričani ravno tako kot mi." Te ARF nista zmogli ne NOBD ne SPED. Ko se je NOBD začela odpirati takšnemu Linc-Mrakovemu spoznanju, recimo v točki Ocvirkove **Matere na pogorišču**, si je smrtno narezala žilo; še korak in platforma se sesuje skoz Kozakovo **Afero v Dialogih**. S to Rad AD je omogočena pot drugam, v Dt. SPED te možnosti nima: ni sposobna z ARF-AK uvideti lastno samozadostnost, ki je Tot Ožlida: maskiranje lastne AgrEkzide z IdeaHarldo. Zadnje SPED, napisane po 1990, so vse eno samo dokazovanje prava NSSi, samozaljubljenosti, omejenosti v Klido, ki le še navidez izhaja iz AgrEkzide, iz energetske vital(istič)ne moči, dejansko pa je ta moč (AgrEkzid) le še maska, le Psfz, le blodnja, kakršnim je zapadal Džor oz. še slabša, kajti Džor je bil Pesnik, SPED pa terja pravico do vladanja v SDbi. Papež v **Svetinji**, Kremž(ar) v **Razpravi in Na pragu** so nazorni primeri regresa v nepripravljenost na ARF-AK, torej pristajanja na Refe, celo na ReSlom, na PSt **Blejk** in **Žida**, a v Sim-Dv izvedbi grotesknega samoPosna.

"Ravno tako se sklicujejo na Boga kot mi." Protbog je v ZDA dvoumen; na eni strani dopušča Raz Rlge, je temelj pluralizma-RLH. Tak Bog vodi v Dt, se more RR v DtBoga, v UnBDra; takšnega Boga sem iskal in zagovarjal okrog 1989, ga videl tudi v ZDA Ustavi. A je v nji tudi ravno nasproten bog ProtKrš fanatizma, fundamentalizma, Rad Ožlde, bog kot AgrEkzid NSSi. To je bog južnjakov v **Lincu**, bog Kat**Tudorke**, bog vosovsko Stl Ptje, Kogojev v **Masi**. Glede te teme pa Mrak ni nihali. Bil mu je blizu bog VelOsi, VelOs kot (pol)bog, a ta VelOs je morala biti Pesnik kot Džor, Prerok kot Mož iz **Obločnice**, ki se je kmalu razkril kot AD boga: kot Traga; kot Čajkovski, Kleist, Grohar, Aškerc. Kot zlomljeni bog. Iz zlomljenega – v sebi strtega – boga-VelOsi nastaja pravi Bog šele z vero Čla v Dt. Na tej meji se oblikujejo liki, ki jim načeluje Ješua iz **Procesa**, liki Antipatra iz **Herodesa** in **Apostola** Petra.

Za Linca – ne le zanj, kajti problem je bil res HS nov – je bilo najtežje premagati Jug, tudi z vojsko, brez tega ni šlo, Čla določa stvarnost, obenem pa ne tako, kot so Turki premagovali Srbe, s tem da so deželo premagancev spreminjali v pogorišča, ali KomPrti Dmbce, s tem da so naredili PVD-Holo (ali KC Prote, **Tudor**). Linc je našel pravo pot, bil je eden prvih, ki se mu je to posrečilo; francRevi se ni, vršičila je v jakobinskem terorju, v DekHedu Direktorija in imperializmu Napoleona. Francozom se je posrečilo šele leta 1871, po – Tip! – porazu z Nemci; Nemcem dejansko šele po 1945 (ne še v Weimarski republiki), tudi po porazu. Itom po 1945, tudi po porazu. Poraz je pogoj, ker-če je poraz obenem spoznanje o vprašljivosti NSSi. NSS se mora AD, da bi nastala LD kot Db pluralnih SAPO. Pa še tedaj gre vse v maloro, če ne sodeluje IsDti. (In v DaSlji ne sodeluje.) Sama LD kot Kpltrg se RR v Hed, v Rad relativizem, v Abs skepso, v IVJ-Dv. Na tej meji je DaSlja, glej DaSD. (Reševanje z NeolRevo je povsem napačna pot.) Redko kdo je, ki čuti v Dt: Muck in Dovjak.

Šlo je torej za dve možnosti: suženjstvo odpraviti, vendar ali zgolj z Vojsilo, po zmagi ustanoviti ZDA, ki bi temeljile na diktaturi nad Jugom, na zgolj retorični realizaciji RLH VISA; to je Dugova Rca. Ali, kar predlaga in izpelje Linc: "Pred štirimi leti, ko sem bil izvoljen za predsednika, so točno čutili, da bom poskusil vse, samo da po poti ustave odpravim suženjstvo." Ni bila njegova krivda, da se je Jug

Vojuprl; sam ni hotel Vojposredovanja, ni sam napadel, vojskovanje mu je bilo vsiljeno s strani Juga, ki je bil prepričan, da bo Vojzmagal. Lincu je bil cilj zmagati z ustavo, torej z RLH metodo. Linc je verjel in v drami verjame, da je mogoča takšna ustavna LD, ki je blizu IdeaHarKldi. (KasO: V DaSlji je mogoč upor NeolReve Liboblasti. Če bo hotela biti optimalna, bo morala LD-oblast premagati upornike, tudi Voj-policijsko, a jih nato integrirati, kot Linc poražene Južnjake. Če oblast ne bo odločna, bosta zmagala ali Lenin ali Musso.)

Linc se ne zaveda – tu tudi Mrak tega ne jemlje v poštev –, da je LD za zdaj kot stvarnost mogoča le v KplDbi, da je tekma interesov, nekaj karseda banalnega. Zg je pokazala: namesto da bi LD sredi 19-Stola ustvarila Noštvo po zamislih Rousseauja, Condorceta, J. St. Milla, je udejanjila vidike AngPolekonomije, Adama Smitha, Ricarda. Nastal je menčestrski Kpl, novo strahotno IZ Prola, nov hinavski teror pod masko moralizma sistema kraljice Viktorije, vse tisto, kar spozna-uprizori tudi SD od Voševega **Premogarja** naprej, v Kristanovi **Zvestobi**, v CanD, z nadaljevanjem in zaostritvijo v 20-letih 20-Stola, glej **Kirke**, **Greh**, **Polom**. Prišlo je do kontraterorja, do LR. MrD se je ukvarjala predvsem s to, saj po 1945 (že po 1941) ni bilo več Kpla in s tem problemov LD, ampak skoraj le še problem TotStla. Zoper tega je usmeril Mrak Krito, **Marat**, **Razsulo**, ki pa se je RR v ARF-AK, Ferdi v **Razsulu**, skoz ARF-AK pa nastajanje čuta za Dt, od **Tudorke** do **Procesa**. Do 1955 je bil ta proces v MrD izdelan.

Linc je bil v dilemi, kaj storiti, kako daleč iti s kontranasiljem. Če se ne bi vojskoval z Jugom, bi zmagala južnjaška FD. (KasO: Danes bi bilo najslabše, če bi zmagala NeolR. Slja bi regredirala v DaSrbijo. Popara je v intimi infantilni Pesnik, v objektiviteti Rad škodljivec Slova. Postaja ena najbolj Neg figur Slova.) Ker je bil stvaren, hotel je ostati stvaren, je pristal na Vojakcijo; odobravam jo, ne slepim (SZSL) se s ČIP kot Pesnik Hanžek, ki bi lahko bil Džor; je pa kljub temu pragmatik, ne bo končal z odrezano glavo, okrog njega ni Mišev, le strpni Drnovšek. "Zato so mi postavili po robu...protipredsednika". EDč smodel. "Še sreča, da se je tako zgodilo." Prisilili so ga v Vojjobrambo. "Verjemite mi, da bi si nikdar ne upal na svojo roko poseči v njihove samoupravne pravice. Z nasiljem bi si ne drznil odpraviti suženjstva." To je bistvo. A če bi ostal le pri zagovarjanju ČIP, bi ostal le retorik-Pesnik, s tem kvasač in slabič. Linc si je upal postati stvaren, tj. vzeti nase breme-odgovornost za uporabo AgrEkzide. (KasO: Bo Rop to zmogel?) V tem je bil čudovit in močan. Ne Pesnik in ne Despot, ampak prava mera med obojima, a z vizijo Dti, vsaj v Db Zun stvarnosti.

Linc nadaljuje z razlago svojih načel in z EkP samoizpovedjo: "Kršiti ustavo? Kdo bi jo še upošteval, če bi jo omalovaževal sam predsednik?" Tu je Tem razlika z Džorom: Džor je – naj bi bil, predvsem v lastnih očeh – VelOs kot ČI, ki je nad vsem. Vse, kar ni on, ga le omejuje; zanj ni nobene Ustave nad njim, ki bi jo moral spoštovati-izvajati, le SrbNL, ki pa se izraža skozenj, ker je on njegov karizmatični Vodja, v tem PsfzPolik. Džorove Veldeje so Abst oz. Not čustvene, Inf, medtem ko so za Linca Dbno stvarne: ustava, odprava suženjstva.

Je pa neka točka, ki ju družijo: za Džora je Sv Srbije Abst popoln cilj, ki skriva v sebi vse mogoče, o čemer Džor sam nima pojma in noče niti vedeti, ker ga stvarnost ne zanima. Žal se tudi Linc ne zaveda dobro, kaj bo prinesla AmDb po odpravi suženjstva. Sužnji bodo sicer pravno Svni, lahko se bodo selili, kamor bodo hoteli, a v FD je tlačan nekako varen, ščiti ga FGos, to je npravna in Dbno-verska dolžnost FGosa, PIKa. V LD, ki je KplSv, pa je odvisen le od sebe oz. od trga, od tega, kako se zna v Dbi uveljaviti. V Svi bodo črnci še revnejši kot prej oz.

izpostavljeni bodo Raz težavam, ki jih prej kot sužnji-stvari niso imeli. Torej z dežja pod kap?

Ne. Sv omogoča osamosvajanje Čla, njegovo pot v SAPO; tega vloga tlačana – neSv – ne dopušča. Skoz Trp in zmedo Kpltrga bo – naj bi – Nast(ajala) SAPO; to je tudi tema **RSD** Pniza: **Nast SAPO**. Skoz blodnjak na Dr stran; ne pa (za)ostajanje v neSv varnosti-čredi-hlevu pod (Dobrim?) Pastirjem. Pastirja ni več. Znova se pojavi s Fz Vodjo, tudi v Komu, kot reakcija na Neg poteze Kplsistema; a v koncu 20-Stola propade tudi ta Vodja. V Zahčvri je nevrnljiv; Janše, Prleti, Būki so karikature FzVodje. Celo Tadjman je že operetni klavec. (KasO: bo NeolR vrgla na plan takšnega Vodjo? Zaenkrat se še ne kaže. Popara je teoretik-fantast, Hanžek šema, Morovič SM hudiček. Se nakazuje med Poliki? Gaber? Ne, ni ga še videti. A ko pride, izbruhne naenkrat.)

Linc razloži svoj odnos do Kazni. FD – FK – temelji na Kaznovanju; črnice razlaga (tudi ProtKC) kot kaznovane od začetka, bog sam da jih je počrnil za kazni (Hama). Tudi Kom in Fz temeljita na kazni: PVD je RPP ali Kazen. Za Linca-RLH pa: "Toda, general, kakor hitro premagate upornike, bo edina kazni, ki jih čaka...pomislite: odpravljeno suženjstvo!" To ni FP Usm; to je intergriranje poraženca v novi sistem, ki temelji na sodelovanju vseh ali čim večih. Odvisno je le od Pska ali grupe, če je pripravljena sodelovati; realno pa: od sposobnosti, koliko kdo more sodelovati-soustvarjati. In od Sreče-Konte, ki jo pri tem ima. Novi problemi, ki pa niso tema **Linca**.

Za Linca je najbolj napačen (Mišev) despotizem, torej tudi teror Fz in Kom elit. "Vsi naši gospodje generali, vsi naši gospodje senatorji, vi vsi mislite in si umišljate, kako boste gospodovali nad Južnimi." Nekaj tega očitka najbrž drži, LD je v 60-letih 19-Stola, ko se odigrava DžV v ZDA, še v težavah nastajanja. Pa vendar, skoz takšne presamozavestne izjave, v katerih prihaja do izraza Džorov "Jaz, Jaz", zgolj Jaz, se vrača Mrakovo nagnenje do VelOsi kot PAVVodje. Mrak odlično začuti pravega RLH Linca, obenem pa kar naprej regredira v potrebo po RomVelOsi, ki je – naj bi bil – on sam. Tega se Mrak polagoma zave; prav to je kasneje AK njegovih dram: Laja v **Chrysu**, Rimbauda v **Begu**. Mrak ugotovi, kaj ostane Člu, ki je sam sebi Največji: AD v spoznanju, da je vse SSL. Temu liku nasproti ustvari Preša v **Spovedi lučnim bratom**, ki čuti Dra: Andreja Smoleta, predvsem pa Matijo Čopa. A Tip: čuti dva, ki sta mrtva. Le z mrtvimi je lahko VelOs sodelavska, jim enaka. Avtolra.

Linc točno opazuje: "Nekateri med nami so po vaših sijajnih zmagah dobili tek po gospodovanju." Kakšen tek so dobili zmagoviti Komsti-Prti 1945! Pa DSD po 1990-91: SKK hoče še danes pograbiti takorekoč vse zase, ves čas se pritožuje, da ji LD tega ne omogoči; pa sploh ni sama zmagala, do zadnjega je čakala, da so zmag(ov)ali drugi namesto nje. Zdaj pa cvili, ker se ne more polastiti tega, kar ji ne pritiče.

Linc utemeljuje svoja Krit opažanja na dejstvih: "Včeraj je senat moj predlog enoglasno zavrzel." Ta predlog pa je bil: "Odločil sem se, da bom dal premaganim štiristo milijonov dolarjev, samo da bi se ta bratomorilski boj takoj končal." Ogromna vsota; ruski car je ob približno istem času prodal celo Aljasko ZDA za 6 ali 7 milijonov dolarjev! Linc ni hotel narediti napake, kot so jo Zavezniki 1918, ko so naložili Nemcem ogromne reparacije za pokritje vojne škode, kot da so jo ti – edini! – zakrivali; s tem so zavezniki Nemce pritisnili k tlom, spravili v revščino, v Db zastoj. Kaznovali so jih; ni čudno, da se je iz ponižanih in razžaljenih pojavil Hitler kot revanšist.

Po 1945 zavezniki te napake niso ponovili, nasprotno, Posn so Linca: Nemcem pomagali – z Marshalovim planom, ki pa so ga Juga in ves Vzhodni blok na svojo škodo odklonili. Rezultat je bil edinstven: Nemci so postali glavni zavezniki ZDA, RLH VIS se je potrdil kot najbolj Poz med stvarnimi izbirami.

Je Mrak tudi v tej točki genialno predvideval? Če bi postal 1945 Vodelj Juge, bi integriral Sljo v Zahčvr sistem; in ne bi imeli danes težav z vključevanjem v tim. evroatlantske organizacije. Moja izjava je humoristična, a kot vsaka Koda vsebuje – ne le – zrno resnice. Hočem reči, da je Rompesnik Mrak gledal v **Lincu** bolj stvarno od tako edinstveno stvarnega zmagovalca Tita. Še en paradoks. Pesnik se lahko veže s pragmatikom, praktik tone v SSL.

Linc računa, da sploh ne bi bilo potrebno nadaljevati vojne, če bi senat sprejel njegov ne le velikodušni, ampak treznomni, na obojnih interesih temelječi predlog; takole sklepa: "Južni že natačno vedo, da je njihov upor izgubljen. Mislite, da ne bi z veseljem sprejeli tega denarja in suženjstvo drage volje odpravili? Pomislite, že jutri bi bil lahko mir v deželi." Lincu ni do vojne, ne mara je; je civilist skoz in skoz. Ni pa seveda gotovo, ali bi Jug ta(k) predlog res sprejel. Fanatizem fundamentalizma (ta pa je prežemal Južne) Čla zaslepi. Tito se v začetku 70-let ni zavedal, da je – ne le ekonomski – Pot Koma (tudi v samoupravni Rci) izčrpan. S to SZSL je spravil Jugo v krizo, glej njegovo ReStl, ki sta jo uvedla skupaj z Dolancem.

Linc je "preračunal stroške", koliko bi še stalo nadaljevanje vojne v 100 dneh, kolikor jih je do zmage predvidel general Grant. In je dobil ravno "vsoto štiristo milijonov dolarjev." Linc že razmišlja v novem generalnem ekvivalentu: Denarju, medtem ko Jug še v FP vrednotah: Čast, Slava, Zemlja, bog **Biblije**. V Lincovi RR denar seveda še nima Neg konotacije; kar se da hitro jo bo dobil. Kot je še nima v ČD-60, recimo v **LjDa** ali v **Vicah**; pač pa že v koncu ČD, v **Penah**. Komaj desetletje po tem kaže že strahoten obraz pod masko, glej **Rudo**, **Sreče kolo**, **Zvestobo**.

Linc je v utemeljevanju svoje odločitve prepričljiv: "Zakaj bi jim človek ne dal tega denarja, ko bodo pa jutri tako ali tako z nami del celote?" Nemce so po 1918 Zavezniki držali zunaj celote, po 1945 so jih vključili v celoto. Ptja je razumela vključevanje le tako, da se je moral vključe(va)ni odpovedati sebi kot SAPOi, se ves podrediti Ptji, celo v svoji Noti, analogno terja KC še danes. Mene – MBP, mnoge – je Ptja po 1945 odbila prav zaradi tega vzroka: nisem bil pripravljen odreči se sebi, tistemu, kar bi rad sam ustvaril iz sebe; v perspektivi DrČlu. Nismo hoteli biti tlačani, sužnji, odvisniki: tisto, kar je terjal od ljudi Slom v **BlaNi**; da bi bili-ostali podložniki. Delovanje MGG skoz revije Beseda, Revija 57, Pers, Problemi vse do NoRe je temeljilo na tej vrednostni orientaciji: postati SAPO. Od srede 80-let naprej pa je MGG – NoR – spremenila kurs: se preokrenila v Gent, vse bliže Sfzu, idejam, kot so Narojenost, St, naš Nar ipd. Zaradi tega sem se z MGG razšel.

"Zakaj toliko nepotrebnih žrtev, čemu izstreliti to premoženje v ljudi, ki bodo jutri naši sodržavljeni? In navsezadnje, ko je tako pri njih kot pri nas zaradi te vojne toliko gorja." Ta sodba pa vodi v bližino SeHa, ki je sestavni moment PSte **Linca**. Najbolj je razvit v razmerju Linc-Mary, kjer je tudi InH. Analiziral ga bom tedaj, ko bom komentiral to razmerje. Naj pa že zdaj rečem: knjigo **SentHer** končujem z analizo **Linca** tudi zato, ker je Sent – SeH – tematiziran-zagovarjan v **Lincu**. V **DžMu** pa Her. Mrakovi drami **DžM-Linc** skupaj kot Harpar poudarjata tako

Sent kot Her. Vendar v AK obliki, medtem ko Kveda v 4-dramah ARF-AK ne zmore. Mrak konča s spodbitjem RomHera in z zagovorom Poz Db stvarnosti, ki presega SeH. Stvarnost (LD v ZDA) ostane, SeH zaradi Lincove Si propade. Kveda čuti, da je SeH kot InH ne bo rešil, vodi jo v AD; zato stavi vse na ReHer: na Jfz. Mrak jasno vidi, kam vodi JSrb pragmatična smer – na linijo Miša v despotizem – in kam Jfz Romsmer: v KAVKldo. Zato sta Mrakovi drami primeren sklep-sporočilo knjige **SentHer**, s tem pa primeren uvod v nadaljnjo analizo teme Jfz, v nadaljnji Pniz **Jfz**.

Vrne se Dug; dramaturgija drame je nespretna. Linearen niz dogodkov oz. pogovorov, ki so bolj Karji kot zanimiva zgodba. Dug skupaj z Demokrasko stranko spletkari; Granta hoče odtujiti Lincu, s tem preprečiti zmago Lincevih idej. Zato ponudi Grantu na skorajšnjih volitvah kandidaturu na Predsa ZDA. Prekanjeno, vendar karieristi ne računajo na Grantov trdni in pošteni značaj. Grant ponudbo odkloni, odloči se za zvestobo Lincu, predvsem zato, ker ima Linca za nosilca najbolj pravih idej: "Dokler je v Ameriki kandidat za predsednika Lincoln, nimamo za ta položaj sposobnejšega."

Zakaj bi volili Abs nesposobnega PAVPvt zagrenjenca Psliterata Capija, če imamo Kučana? Zakaj suhotno drugorazredno Brezivarkljo, zakaj kriminalnega idiota – uporabljam le njegove izraze – Ječića, zakaj lisjaka ArHarPSjana, ki bo od zvitoreposti še sebe ukanil (pravi Hin Kan), ko – če – imamo Drnolška? V prvem krogu bom volil Krefta.

Drn bi moral reči sebi isto, kar si pravi Linc: "Samo to vem natančno: če hočem doseči svoj cilj", odpraviti suženjstvo, uveljavjati Ustavo in ALH, "moram vztrajati na mestu, kjer sem." Drnova naloga je bila, dozdej jo je dobro opravil: preprečevati regres LD-PM bodisi v EDč (DžV) ali v Ožldo (v PS fundamentalizem kogar koli). Omogočati vse ali vsaj nikogar Strno načelno ne izločati. (KasO: Kot že terjajo ideologi NeolR, spakVugr, mongoloid, potomec Ogrov-Avarov.)

Kaj kdo naredi iz sebe, je njegova stvar. Čl ni dragocena reč, ki bi jo bilo treba varovati; to je FP pogled. Čl je projekt IsUnBDra: če ne išče Dti, je njegovo bivanje zaman, celo odveč. Zakaj gledati na Čla kot na dragoceno žival, ki jo je treba reševati, s tem da jo damo v živalski vrt ali rezervat? Če bi bilo ljudi le nekaj peščic, ne rečem; pri štirih milijardah (ob tem se še naprej plodijo kot zajci) pa je ščitenje te najbolj uničevalske rase med živalstvom SSL.

Čl naj ne bi bil ne ovca ne pastir, ne zver ne žrtev, ampak DtSAPOEV. Tudi pričujoča **RSD** knjiga **SentHer** podpira – utemeljuje – to zamisel.

3

V 2-Stopu je topos "gledališka garderoba. V ozadju ogromen plakat **Julij Cezar**. Igralci se z mrzlično naglico oblačijo in šminkajo." So torej tik pred začetkom predstave drame, ki služi Botu kot zgled za njegovo Psdejanje. Bot že s prvo repliko izrazi občudovanje in zavist do svojega uspešnega brata Suda: "Če bi videli mojega brata, kako je ponosno na konju sedel!" Ne stvarno vladati, kar je napor vsakdanje banalitete, stvarnost se upira, Čl mora biti vztrajen z vsakodneвно prizadevnostjo; ampak sedeti na konju, delati vtis, imidž. Teater je že od nekdaj zastopnik Dv-arhemodela. Le da je lahko Raz: od strogega v antični Tragi, glej Ajshilovega **Prometeja**, od teatra gest, telesnega, opere, blišča, Velpredstav, kar

je postalo Tip za SGled v RMg, od Koruna (v Petanovem Posnu) do danes. Mrak se vse bolj obrača k asketskemu grškemu Gledu, k polemosu-dialogu med dvema ali v enem samem, **Chrys**. V dramah, objavljenih v analizirani knjigi, še ni prišel do te izostritve; v njih je še precej Zun dogajanja. V **Procesu** ga ni skoraj nič več.

Bot veže teater na Hedblišč; to je podoba fteatra, teatra Užev, ki ga je Mrak od začetka odklanjal. Bot: "To je bil blišč, to je bilo časti!" Opisuje, kako je Jug sprejemal brata Suda in njihovo Gled. "Pojedine!" Mrak je bil PV več lačen kot sit. "Vino je v potokih teklo z miz", Mrak ni nikdar pil alkohola, "tri dni in tri noči. Sužnje. Najlepše in najmočnejše!" Botove-Mrakove predstave o Heđu so iz filmskih spektaklov, iz infantilne domišljije; tudi tu je Mrak diletantski. "Katerekoli se nam je zahotelo, vsaka nam je bila na voljo. In če nam je kljubovala, je pel bič, je tekla kri!" Ta SM je tako nebogljen, da me je kar sram navajati Mrakovo retoriko za tri groše. "Na poljih so se za naš blagor pehale armade črnih sužnjev! In zdaj, zdaj naj bi bilo konec vsemu?"

Vendar moram citirati, da se vidi, kaj je kaj. Da raja ni več, je kriv "ta plebejec! Dvorec nam je zrušil" – nam! igravcem! Bot se vživlja v vlogo južnjaških Pl-emičev, v resnici pa je marginallec, nič, rešuje se z navzemanjem Pl oblačil oz. teatarskega videza; vse v njem je kompenzacija. (Je Bot Mrakova Per ARF-AK?) "Sužnje nam je vzela! V bedo je pognal nas, ki smo rojeni, da vladamo, da gospodujemo." Izraža Bot tisto, kar je Džor Prikr? Džor je heroizirani Bot, Bot razkrinkani Džor. Se Mrak zaveda, da se skoz Bota razkrinkava? Da razkrinkava vsakega Vodjo – Vodjo kot takšnega –, da kaže v njem nesposobnega igravca, kakršen je bil za Mraka Hitler (in Musso)? Sam se rešuje v to, da je namesto Zgstvarnega Vodje Pesnik-Dramatik. Pa je rešitev v tem, da vlada v Gled skupini, ki jo je PV nabral iz odpadkov, iz najbolj nesposobnih igravcev-diletantov, ki jih še Šentjakovski oder ni sprejel? Je potreboval takšne, da bi bil med – nad – njimi kot Miš despot in kot Džor genij? Ali pa je želel imeti okrog sebe mlade fante, ker je kot homoseksualec užival v neposredni prisotnosti njihovih polgolih teles? Nekaj že je imel zraven za kamuflažo? (Najgršo TaSlovenko Gorčevo, najbolj fukajočo se Reinerjevo.)

Res pa je, da se nikoli ne ve, kdaj prehaja Dv nazaj – tudi naprej po THM-krogu – v Ožldo. Hitlerizem se je začel kot poulično Gled, kot farsa. (KasO: kot NeolR lani ali predlanskim, tudi z Metelkovo.) 1941. leta, ko so bili Nemci pred Moskvo, je Hitler obljubljal Čtkom SS-čet, da bodo po zmagi novo Pl (veleposestniki-junkerji) širom Rusije, Slavi pa njihovi tlačani. Kolikor dolgo je vladal v Rusiji, do 1944, je Slave že naredil za tlačane, za novodobne sužnje. Nikdar ni mogoče reči, ali bo nekaj Ožld ali Dv. Zato lahko tudi Psfz v DSD postane jutri pristen Fz. (KasO: in DSL jutri novi Stl Tot teror.)

Bot je strasten le Pvt; Režiser ga označi točno: "Če bi na odru tako igral, kot tu govoriš, ne rečem, da ne bi dosegel uspeha kakor tvoj brat, tako pa..." Isti vtis sem imel o Mraku že kmalu po vojni tudi jaz. S TaMBP lztokom Jakšo sva se o tem strinjala, ko sva Mraka poslušala na njegovih popoldanskih branjih in obenem igravskih predvajanjih lastnih dram, recimo **Karnevala**; igral-prednašal jih je neizmerno diletantsko, naravnost smešno, da se ne gre čuditi, če se mu je vesoljna lj krohotala, ko je na enak način nastopal javno. Ob tem pa je taisti Mrak v Int pogovorih deloval name izjemno spodbudno, umno, razumevajoče, globoko, s posluhom, z navdihom, kot nihče drug. Spet eno nasprotij v Mraku, ki me je hkrati privlačevalo in odbijalo.

Bot se ne more odločiti, kakšno razmerje bi zavzel do brata; ali bi ga slavil ali ubil? Kdo je bil tedaj za Mraka njegov uspešni brat? Župančič, katerega je Posn

(in je ta zategadelj umiral od sramu)? Prav tedaj je imel **Mrak** največje težave s temo brata; brata – kar dva – uprizarja v **Starem Rimljanu**, tudi v **Sinovich starega Rimljana**. **Mrak** je imel starejšega polbrata, ki je bil očetov ljubljeneč; zapil se je. Je bil res tako poškodovan od njega, od očetove pristranosti? Oče je celo sumil, da **Mrak** ni njegov otrok; je bil oče sadist in je **Mraka** načrtno poniževal-ubijal? Je **Mrak** očeta **RR** v **Brata Suda**? Oboje je verjetno.

"Moj brat, moj brat! Vsi veste, kako mi je drag!" Verjetno je bil res zaljubljen vanj, cenil ga je bolj od sebe. "Toda zakaj vedno moj brat?" Obenem ga je neznansko sovražil, kajti dokler je bil uspešen ta brat, je bil neuspešen on. "Dobro, če je moj brat velik traged in so njegove slave polna vsa usta..." So bili v liku **Brata** za **Mraka** skoncentrirani vsi, ki so bili uspešni, **Fin(žgar)**, **Kob(lar)**, **Kreft**, vsi, ki jih je tako brezrezervno sovražil, nenehoma mi je govoril o njih kot o jedru zla-zlih? Se je res čutil v **Čloštvu** kot v **Bru**, kar ga je moralo siliti v **Bm**, kot **terja Stra lBa**, **Ožlde** kot **PSi**?

Govori bratu, ki niti ni navzoč: "Moja slava", slava mu je čez vse važna, "tvoje ne preseže. On igra tirana, zna igrati **Bruta**, vsi vemo, da je nedosegljiv." Torej za **Bota** ne zadošča igrati **Bruta**, v tej vlogi ni prepričljiv. Zadoščalo bi mu le, tako si začinja utvarjati, če bi **Bruta** iz **V(loga) RR** v **€(ksistenco)**, tj. v **Umor**. Če bi naredil ves svet – **ZDA** kot takšne – za **Gled prizorišče**, za **teater**, **teater** pa **RR** v stvarnost, ko bi ustrelil **Linca**?!

Normalnim ljudem zadoščajo romani, filmi, **MO**; zadošča, da prebirajo o umorih in tako abreagirajo svoja morivska nagnenja; kajti vsi smo morivci, vsi otroci **Pravca**. Nekaj pa je med nami takšnih, ki jim **SimUmor** ne zadošča; in **RR Teater** v stvarnost. A tak ni le **Bot**; kaj pa če so takšni **Tito-KaKi**? **LRevarji** po **Stri**? Je **MOč** prešel v **SZ**, ker ni bil sposoben storiti, kar so počeli njegovi tovariši: ubijali? Ostal je penast gobec, kar so za **Lenina** člani **Mešlnce**, tudi udje **SoDreformizma**, **kantijanci**, **strahopetci**, ki si ne upajo okrvaveti rok? (**HasO**: Si bodo **PePKi** – **Moroviči** upali iz teatra v umore?)

Se ni **Mrak** ozavestil prav tega, ko se je odločil, da se bo ldn z **Ješuo**, **Proces**, že **MV** s **Stropnikom**, **Talci**, s **Fedjo**, **Maša**? Se ni zgodil odločilni **Mrakov** premislek o temi **MV**, a ne le zaradi neposrednega stika z vojno in njenim brezprimernim nasiljem, ampak predvsem zaradi **Ponot** tega nasilja v liku **Rdečega** **Logana**? **Logan** namreč dolgo vztraja pri trpnem stališču sodelovanja med rasami, s tem pri **RLH VISu**. Pomor njegovih otrok in rojakov pa ga naredi za brezkompromisnega maščevalca, kar je analogon **LRevarjem**. Od tedaj naprej pobija vse, kar more in vidi, postane kot **de Soto** v **Kršpi**, kot **Rdeča zver** v **Vstu**. Zaradi tega spoznanja in v tem hipu se je **Mrak** odpovedal **DbZg** akciji, ki jo potrjuje še v **Lincu**.

V **Lincu** načne **Mrak** temo, ki je bila **Tip** za tim. ekspresionizem, tudi za **SD-20**: o zvezi **Ž-igra**. Posebno močno jo eksplicira **Grum** v vseh svojih dramah, že v **Pierrotu**. "Pa kaj je vse to? To je vendar samo igra! Igra? Kaj pa življenje? Ne, nisem in nočem biti glumač! Človek dejanja sem! Vem" – ve! –, "v igri sem slab. Kaj pa je igra? K vragu z vso to lažjo."

Za **Mrkideologe** tu ni bilo problema; zanje je bila igra sredstvo vladajočih **Razrelit**, da so skrivale pred ljudmi resnico **Dbsveta**: **IŽ**, teror, nepravilnost **Dbe**. Nasproti igri je bila ena sama resničn(ostn)a stvarnost: **RB**, **LR**. Leta 1941 je **MrkPtja** to svojo analizo-vizijo začela dosledno uresničevati; **NOBD**. Kdor je pristajal na igro kot na **Poz** moment, je bil za **Ptjo** izgubljen, kriv, napačen. To je očitala **Kreftu**, ko je med leti 1938 in 1940 – zaradi spoznanja narave **Stla** – prešel od

Mrk stvarnosti, **Puntarija**, k igri; ta je bila zanj sicer Kula in (SI) Nar, vendar igra, glej **Kranjske komedijante**, ki že v naslovu poudarjajo svojo Dv-Sim naravo, skoraj RMg; RMg bi bili, če ne bi bilo zraven NarKule. Kreft se je rešil v Kuligro. MOč tudi te možnosti ni imel; za igro ni imel ne posluha ne daru ne nagnjenja. Ni bil za Kri, a tudi ne za Gesto. Kaj mu je osta(ja)lo?

Mrak je načel temo Ž-Igre, a je ni izpeljal. Temu je še naprej preučeval, uprizarjal. **Čajkovski, Kleist, Grohar** so vsi umetniki, a kar se da resnobni, na robu OISa. Kleist ga zanesljivo naredi, za Čajkovskega se domneva, Grohar je pred Sm, umre od lakote-bolezni. Šele vojna – II. Svetvojna z okupacijo Slje – pomaga Mraku razrešiti skrajno težavno temo. Temu, s katero se diletantsko in vendar na eni ravni uspešno – saj ubija – spopada igravec Bot: "Mar mi je za šminko, lepe besede so mi ogabne, studijo se mi lesena bodala, sovražim ponarejene solze! Jaz bom končal tirana!" SSL. Niti ni bil Linc tiran-despot, niti se z njegovo So ni končala v ZDA LD.

Ira in paradoks lDba pa je to, da se je nazadnje udejanjilo, kar si je obetal Bot; bratu Sȳdu: "Če napravim, kar nameravam, boš poleg mene s svojo glumaško slavo ubogi vrag! Vsi bodo govorili omalovažujoče o tebi. Saj to je samo njegov brat." In res; kdo pa danes ve za Botovega brata, nekoč znamenitega igravca-trageda? Medtem ko je Bot znana figura. Ne kot Brutus, le kot "šema", kot mu pravi igravec; a ta šema je umorila velikega državnika Linca. To je bistveno za Ž: da lahko najbolj nesposobni, neznatni, ničredni, ničesni pokonča najvišjega, najvrednejšega. Tako je bil umorjen Henrik IV, eden najpomembnejših Franckraljev. In še marsikdo.

V enem primeru se ve, kdo je bil morivec; morivec pride, kot Bot, v Zg. V drugem ostane to skrito; kdo ve za ime Androvega morivca? Veliko se govori o Ehrlichu; kdo ve za Pepeta Štadlerja in Kratochwila, ki sta Ehrlicha likvidiral-a-justificiral-a? Kdo je justifikator Natlačena, Praprotnika, Polaka? Je na delu Konta? Je pravično, da ostajajo likvidatorji v senci, likvidiranci pa se kar naprej obnavljajo kot tema-problem?

Težko razrešljivemu – nerazrešljivemu? – problemu Ž-Igre postavi Mrak nasproti pristnost InHa: razmerje Linc-Mary. Malokdaj je bil Mrak tako na strani InHa kot v **Lincu**. S Karlo je večkrat poskušal doseči InH, glej **Emigrantsko tragedijo**, a ni šlo. Tematizacijo razmerja med možem in ženo kasneje – MV in po vojni – sploh opusti. Pogovor Linc-Mary se dogaja v 3-Stopu.

Mrak za SeH res ni bil nadarjen; zato je ton, v katerem se obravnavata zakonca Linc, trapast; enako ton moža kot žene, podoben je tonu Džorove soproge. Linc: "Mary, glej, da se mi ne prehladiš! Ogrni se v pled." Mary: "Nočem plega. Kar naj se prehladim, zbolim, umrem naj! Kaj mi je še do življenja." Mary mu namreč svetuje, naj ne bi kandidiral, boji se zanj, imela je slabe "sanje". Mrak (tudi Karla) sta veliko dala na sanje, v marsičem sta bila hudo praznoverna. Sanje so znane iz Zge: napoved Cezarju: Boj se marčevih lD! Pogovor med njima je tudi tokrat diletantski; Linc: "Tako torej, prehladila bi se rada? Ne pomisliš na to, da imava otroke?" Mrak ne le da ni imel otrok, o tem, kako živi, misli, se obnaša lntDn, ni imel pojma. Odtod ta amatersko napačni ton v Lincovi lntDni.

Spominjata se njune mladosti oz. začetkov. Ona je "bila žena ubogega advokata Lincolna." Ona je bila, ki ga je silila kvišku, v Db vzpon: "Moja soba ti je bila preslaba, vse preveč uboga mala klientela. Tisoč vzdihov. Če bi tale naš Lincoln vsaj do poslanca prirnil..." Potem "ti je bilo zamalo, da nisi gospa senatorjeva". A ni bila takšna le ona – soprogu: "Ko sva se vzela, sem dobro

vedela, da je tvoj cilj Bela hiša." V tem primeru Mrak obema oprošča Db ambicije; sicer je do teh zelo Krit, recimo v likih Duga in njegove žene. Nato se spominjata, da je lazil za njo Dug; spomine si pripovedujeta v temle tonu: "Mar ne, mamica?" Kar mravljinci mi zagomaze po hrbitišču, ko preberem kaj takega; je res za Mraka žena mam(ic)a?

Ni jasno, kaj je res: ali sta si oba želela biti-ostati skromna MM ali se dvigniti v prva Čla ZDA? Menda sam Mrak niha med obajim. Če ne bi bil Linc kot VelOs zagovornik RLH-LD, bi ga Mrak Zanič, kot Zanič(uje) Db šefe. A da bi cenil IntŽ? Linc: "Mi je bila advokatska sobica vse bolj pri srcu kot vsa tukajšnja navlaka. Zdi se mi, da sem bil kot komi v trgovini, kot dninar na farmi bolj srečen. Mogoče tudi bolj koristen."

T(akšn)e Not dileme za PSt **Linca** niso bistvene. Motiv ali uspeh v Dbi ali sreča v IntDni je važna za drame Fkozaka, **Vida Grantova**, **Punčka**, **Klepec**, že za Voša, ki je bil Fkozaku vzor, **VošVida**, **Dragan**, sem sodi tudi Kraigherjeva **Školjka**. Mraku je ta dilematika dejansko tuja; v obravnavanem sklopu je nezanimiva. Razen če bi Mrak iz nje naredil kaj takšnega kot Kveda v **Spahiti**. A Kveda je v mukah IntDne uprizarjala lastno pristno usodo, njen SeH je zato iskren in avtentičen, medtem ko si Mrak tu nekaj izmišlja. Dejansko ni nikdar cenil MČla (malega Čla), InH čustvovanj. Zanj je edina resnica VelOs, na ta ali Dgč način: med Romjunakom in Prerokom.

Hvalabogu, da se 3. Stop hitro zaključí; da bravec ne bere prevečkrat takihle kozlarij – Marj: "Če kandidiraš, se pri priči vržem skozi okno." Linc: "No ... in?" Marj: "Potem bom mrtva! Potem ne boš mogel!" Linc ji ne popusti, razloži ji, zakaj se je odločil za ponovno kandidaturo. Glavni razlog izdaja, da se ima – s tem je – Linc nemalo za fvaruha. Ne v FD, ampak v LD. Linc je prehodna figura med FD in LD; znotraj LD predstavlja Zaščitnika-Očeta, paternalizem. Kot de Gaulle. Drn že ni več to. Takšna sta bila Libca Tavč in – posebno – Hribar. Drn je že lik razvite LD oz. LD-PM.

Če ne bi kandidiral, "so izgubljena štiri leta mojega dela. In ti dobro veš, kaj vse sem napravil, zamislil, koliko sem garal." Najbrž je vse to res; res se je ves posvetil krepitvi RLH VISa ZDA. Predvsem pa se je zavzel za odpravo suženjstva; to je zanj Zg poslanstvo: "Jih slišiš, kako pojo, kako na smrt žalostno?" Tudi v takem izražanju je poteza SeHa, filantropizma Strit(arj)evega tipa. "In jaz naj bi jih zapustil, naj bi jih izdal?" Jaz Varuh, nje otroke?

Ni to odnos do črncev, kakršnega je Mrak vzel iz znamenite knjige **Koča strica Toma** Beecher-Stoweove? "Pravijo, da sem jim oče, in ti hočeš, naj jih zatajim? Ne morem ... Samemu sebi bi se zdel dezertar" itn. Ta vidik kaže, da je v Lincu še veliko FP; da so bili črnci res še na stopnji otrok, tj. varovancev. Kako dolga bo še njihova pot osvobajanja in osamosvajanja! Še danes ni zaključena. Ne govorim o črncu kot Psku, ampak o črncih kot grupi, ki šele postaja SAKO. Zdi se, da so Slci v 90-letih končno postali SAKO, vsaj nekako, na eni ravni.

V 4. Stopu izraža Mrak marsikaj: AnKl; Dug: "Gospoda, boj za osvoboditev sužnjeve je zoper Sveto pismo, ki pravi, da naj gospod ostane gospod, suženj pa naj brez mrmranja ljubi svojega gospoda." **BlaNe**. NDM. Dug trdi, da je prišlo do Bm-DŽV, ker ZDA nimajo kralja, ker torej nimajo več prvin FD. Dame se zgražajo nad Lincovim plebejstvom: "Vsi poznamo Douglasovo rodbino!" Pl-Kri. Linc pa je Čl "neznanega porekla. Bivši komi, dninar na farmah naših očetov!"

Linc jim odgovarja s stopnjevanjem svojega paternalizma, s poudarjanjem sebe kot Jaza; Mrak si ne more kaj, da ga ne bi obračal k Džoru, tj. k sebi. Linc: "Kdo

ima prav? Jaz" – Jaz! – "ali oni? Se jezite, da sem" – Jaz! – "črnce v imenu in po volji velike večine ameriškega ljudstva osvobodil...a sem poslal" – Jaz! – "osvobojene črnce v boj zoper Južne, ki jim kratijo sleherno človeško pravico? Ker sem črnca osvobodil, da sem mu dal" – Jaz! – "iste pravice kot belemu človeku. Kot svobodnemu in polnopravnemu ameriškemu državljanu pa mu nalagam" – Jaz! – "tudi ista bremena." Ni čudno, da potem ljud kriči, navdušeno nad novim Pastirjem: "To je naš očka!" Kar je Mrak z zavzemanjem za RLH-LD naredil, s poudarjanjem paternalizma pokvari.

Paternalizem se Strno veže s SeHom. Logično je, da sledi zdaj vrh SeHa: zgodba s črnko. Ne gre le za to, da s pomočjo te zgodbe Linc razkrinka Duga oz. njegovo ženo; važnejša sta vsebina-ton te zgodbe. Linc najde črnko, ki je "dojila, pestovala", gor spravila Dugovo ženo, ta pa ji je vrnila dobro z zlim; Linc komentira: "Zdaj ste slišali, gospoda, na lastne oči ste se prepričali o vdanosti te črne služabnice. In njena gospa? Za šestdeset let njene službe, njene zvestobe in ljubezni", to so same FP vrednote, "jo je v petinsedemdesetem pognala od hiše." Starka ji je po nesreči povzročila "neznatno škodo", "bogata žena pa jo je tožila. Služkinja je bila obsojena, prihranki vsega njenega življenja so komaj zadostovali, da je škodo krila."

Ne pravim, da takih primerov ni bilo; MOč se je sprl s svojo materjo, ker je imela služkinje za manj vredna bitja, z njimi je ravnala podobno kot Dugova, trdosrčno-pravičn(išk)o. Morda je ta poteza njegove matere MOča dokončno nagnila k temu, da je zasovražil MešBržDbo, da je postal Komst. A kot Mrkideolog se ni zadovoljil s Stritovim filantropizmom. Mrk je – tudi po moji presoji – upravičeno Rad kritiziral AMorDbo. Ni se zadovoljil s SeHom, kakršnega oznanja Črnka: "O, o, o črnuhinja! Kaj nismo vsi ljudje?"

Ta platforma se ponovi po vojni v Torovem itn. SeHu; glej **Pozabljeni ljudi**; ali pri Zupanu, glej **Angele, ljudi, živali**. Pojem Čla je v prvem planu. "Če nas tepete, če nas s kamni obmetavate...kaj mistlite, da nas ne boli?" Trp je za SeH bistveno; a to Trp je vse preveč samoSmil. "Nisem od vsega srca ljubila vaših otrok?" Kot služabnica v duhu Sloma-**BlaNe**. "Kdo jih ljubi bolj od mene?" Gose! "Stara sem, zgarana, blizu je konec mojih dni. Toliko sem se naučila" itn. "O Bog, kaj je to tvoja pravica?"

Mrk je odgovoril pravilno: ne, to ni Pravica boga, ki bi bil kaj vreden! Ali je obstoječi bog sadist, ali ga ni. Pravico je treba ustvariti Dgč. Tu pa se začno težave; Kom RPP je nova krivica ... Glej SPD. Tudi MrD: **Razsulo**.

SeH se nadaljuje tudi v Lincovi IntDni. Linc ženi: "To je bil tisti edinstven boj, ki sem ga lahko samo jaz – Jaz! – izbojeval. Danes, ko sem na cilju...danes mi je vsa volja do življenja splahnela." Tip za SeH; iste besede govori Džor. Db je rešena – ali pa tudi ne, vseeno –, sledi InH: "Umaknila se bova, daleč proč od tod, kjer naju nihče ne pozna. Veš, čisto majhna hišica, malo polja." Kar sta si želela Krim in Nina sredi NOB-lReve, **Rojstvo**, in kamor sta se umaknila Boris in Barbara Nives, Zupanovi **Angeli, ljudje, živali**. "Samo drug za drugega in za otroke bova živela."

7-Stop je zadnje. V "Douglasovem razkošnem stanovanju" komentirajo Lincov triumf: "Pravkar vstopa v gledališče. To je slava, to so časti!" Stvarnost se RR v Teater. Dug je v sebi strt, zato pove ženi resnico o njunem razmerju; ustvarila sta si zakon iz interesa, s pogodbo: "Jaz naslov, ti denar...Vendar si že petnjast let laževa, da imava skupne cilje." Njun zakon je Hin, potvorba, laž. Mrak v njem kritizira MM zakon-odnose: ta Krita mu prihaja od srca. Dug prizna, da se je postaral; naredi Rad AD: "Ta bleščeči govornik, ta nepremagljivi diplomat je ubog,

betežen starec ... zlomljen, strt in uničen." Od Lincove Si ne bo imel nič, kajti konec je tudi z njim. Obenem pa obtoži ženo: "Ne samo moji neuspehi, ne samo jaz, vi ste naju pokopali!"

Tudi Dug – z njim Mrak – vnaša v RLH FP vrednote. Mnogi Slci (STH) se še danes ne zavedajo, da so to Arhvrednote: SpoDo. Dug terja od žene, "da bi bil spoštovanja vreden. Samo trohico spoštovanja in verjemite mi, da bi bil drug človek...Spoštovanje daje človeku tisto potrebno samozavest." DgE ne misli tako; sam se požvižgam na SpoDo. SpoDo je vrednota Dbe, ki si še utvarja, da obstajajo ldvrednote tipa Klde. Dug celo prizna, kaj pomeni ta njegova težnja po SpoDo: "Da, gospa, jaz sem danes sentimentalen ... "

V to zakonsko razglasje udari vest: "Predsednik je ustreljen! Umor!" Ni razumljivo, zakaj umirajočega Linca prinesejo v Dugovo hišo; dramaturška nerodnost? Tu Linc zoper vso psihološko verjetnost spusti nekaj Intizjav, recimo ženi: "Kajne, Mary, da sva se imela rada? Veš, nihče ni imel v življenju boljšega tovariša." Mi je všeč in blizu, a način, v katerem je to povedano, je kar se da nesrečen.

Zadnje besede v drami ima Mary, v njih ta nesrečni način SeHa še stopnjuje: "Mrtev? Kdo je mrtev? Lincoln? ha ... ha ... Tiho ... on spi ... on samo spi ... Pazite, da se ne prebudi." Tako govori-šepetče Rodolfo v **La Boheme**, ko je Mimi že mrtva. Mrak je preveč zahajal v Opero. "Joj, Lincoln, vidiš najino hišico, vrtiček, polje? ... Otroci in midva ... Joj, kako sem srečna!"

Her-oizem se je RR v Sent(imentalizem). Naslov pričujoče knjige je točen, potrjen: **SentHer**.

MRAKOVA DRAMATIKA

1

Dramatika Ivana Mraka (1906-1986) je nastajala v razponu pol stoletja, sestavlja jo nekaj desetim dram. Ne verjamem, da lahko kak drug slovenski dramatik pokaže tolikšen opus; morda Jaka Špicar, a ta je bil še na dodaten način neuspešen, če vzamemo za merilo neuspešnosti v javnosti - med literarnimi kritiki in zgodovinarji - Mrakovo dramatiko (MrD). V nasprotju z javnim mnenjem, da so Mrakove drame zelo podobne, da izražajo eno samo pomensko strukturo, podrobna analiza MrD pokaže, da ni tako. Niti stil in jezik, ki sta v MrD res - glede na javne norme - nenavadna, nista enotna, kaj šele pomenske strukture v nji. Ravno nasprotno od pričakovanega je res: malokateri ali celo noben slovenski dramatik - pisatelj - ni pisal tako različnih tekstov kot Mrak.

In vendar se da MrD zajeti tudi v enotno pomensko strukturo, le če izberemo za ugotavljanje te enotnosti ustrezno merilo. Prva značilnost MrD je, da ni pisana v Zeitgeistu; sledi lastnim ciljem in kriterijem. Mraku ni do tega, ali le v manjši meri, da bi - kritično, kaj šele apologetsko - odseval čas, okolje, družbo, zgodovino. Kdor želi početi kaj takšnega, sodi v ta ali oni kulturno politični, ideološki tabor, v njem - tudi s svojo dramatiko - dejansko sodeluje; Mrak ni spadal v nobeno slovensko ideološko grupo. Tudi v tem je eden od vzrokov, da ga je splošna javnost - vse grupe - odklanjala. Popolno preziranje MrD se je sicer v 60-letih, morda najbolj po zaslugi uspešno uprizorjene **Marije Tudor** v Drami SNG, omililo, še močnejši razlog za to je bil nastop nove ludistično reistične generacije, ki je sama imela drugačnost za program; a do prave in uspešne recepcije MrD ni prišlo, kljub temu, da je bilo tu in tam na sporedih gledališč kar nekaj Mrakovih dram - v ljubljanski Drami **Mirabeau**, v kranjskem Prešernovem gledališču **Van Goghov Vidov ples**, v Mrakovi lastni recitacijski izvedbi **Andrej Chénier**, **Chrysispos** v izvedbi igralcev Brišnika in Višnarja, **Rdeča maša** v Škofji Loki itn. MrD ostaja še danes nesprejeta, nerazumljena, glede na gledališko-književno življenje marginalen pojav. Zdi se, da je to v skladu z najglobljo Mrakovo intenco.

Mrak je začel kot malokdo visoko, zahtevno; morda kot Cankar z **Romantičnimi dušami**. S svojo prvo dramo, **Obločnica, ki se rojeva**, 1925, uprizorjeno v dvorani na Kerkovem trgu, je svoj model jasno in trdno opredelil. Uprizoritev se je spremenila v javen škandal, kritiki so mu napovedali konec v norišnici, tako rekoč za zmerom si je pridobil sloves zaničevanja vrednega, samoljubnega, čezmernega,

nerazsodnega izzivača; kot tak je prišel celo v legendo, tudi zaradi svoje nošnje, frizure, hoje, govora; sam je pazil, da je odstopal od povprečja in družabnih norm, načrtno je igral bohema, ki ga javnost ni sposobna razumeti. Ni se motil: tega res ni bila sposobna, prekašal jo je.

Obločnica je delo še ne dvajsetletnika, ki pa štarta v življenje prepričan o svoji edinstveni veličini, o tem, da je prerok, če ne celo polbog; v himnični drami, ki ji je kritika pripisovala poteze ekspresionizma - točnejši izraz zanjo bi bil gigantizem, Mrak ga je jemal od Otona Župančiča -, je opredelil svoje izhodišče. Nadaljnja MrD se vsa nanaša na to izhodišče. Mož kot glavni lik **Obločnice** kombinira ničejanskega nadčloveka in krščanskost. Med tema dvema poloma je Mrak vztrajal do konca, do dveh nedokončanih dram, napisanih v času okrog njegove sedemdesetletnice (1976), do **Zadnje večerje** in **Orfeja**. Že naslova obeh dram-fragmentov povesta njuno pomensko strukturo: posnemati Kristusa, in slediti Orfeju kot simbolu-heroju Pesništva. Orfej je poganski, Kristus krščanski lik. Drugi daje pesniški zakon, prvi etični zakon. Pesnik sme - si dovoli - vse, verski prerok si vse, kar je od tega sveta, prepove. Mrak je nosil v sebi to dvojnost od začetka do konca. Slovensko malomeščansko okolje je pohujš(ev)al in odbi(ja)l, v tem ko je javno govoril, da je homoseksualec, tak se je zdel perverzen, nenaraven, ekscitativno seksualen. Dejansko pa je živel kot malokdo asketsko, v skrajnem - prav za prav hotenem - samoodrekanju, hrani, pijači, spolnosti, ves le za svoje delo-dramatiko, v kateri je videl spoj umetnosti in religije. Svoje drame je imenoval himnične tragedije; izraz tragedija zastopa (antično) umetnost-kulturo, izraz himničnost verski zanos (srednjeveškega) meniha.

V **Obločnici** Mrak neomajno zaupa vase: da bo novi prerok-bog sveta. Žensko, ki mu sledi (Karlo Bulovčev), naredi za moškega: iz zapeljive Salome, hedonistično diaboličnega načela, Janeza Evangelista, to je Kristusovega apostola; le moški je lahko titan-ustvarjavec. Temu liku se Mrak do kraja ne more odreči, a ga ves čas spodkopava, tudi z avtodestrukcijo, skuša ga nadomestiti z manj samogotovo, bolj iščočo in Neznan(sk)osti odprto figuro.

Ni naključje, da izda Mrak 1961 dramo **Janez Evangelist**, napiše jo nedolgo pred tem, v času, ko se ob in po Karlini smrti najbolj približa krščanstvu, celo Katoliški Cerkvi, v obdobju med sredo 50-ih in sredo 60-ih let. V tej drami še bolj zaostri premik od osebn(ostn)e veličine človeka kot ustvarjavca k čistosti srca, ki je skromnost pred Bogom. Mrak sebe znižuje od ravni polboga k ravni učenca pravega Boga, ki uči Luč in Besedo, kot jo uči nemalo - krščansko - gnostični apostol Janez-Johanaan. Janeza skuša okolje zapeljati v užitek in skepso-cinizem, glej lik Možička, saj Janez po križanju skoraj zdvomi v Jezusovo božjost. Šele vest o Ješuinem vstajenju od mrtvih mu vrne vero v absolutnost Boga. Mrak opisuje lastne dvome, muke, celo pot v osamljenost, izgubljenost, na rob samomora, ki jih je s priznanjem katoliškega krščanstva sredi 50-let premag(ov)al, a se je Cerkvi kasneje spet odmaknil in doseženo eksistencialno gotovost spet izgubil.

V dramah, ki sledijo **Obločnici**, v **Slepem proroku**, 1929, **Moni Gabrijeli**, 1930, **Emigrantski tragediji** (ta je izšla kasno, medtem ko sta izšli prvoimenovani drami v knjigah, kar je bilo za Mraka redkost), se kaže Mrakova prizadetost, sesuvanje njegovega božanskega narcistično-solipsističnega izhodišča. V **Jožefini Baker**, tudi iz tega časa, rešuje Mrak smisel v spoju močne osebnosti in umetnosti, Jožefina je plesavka, v Gabrijeli z igrilstvom. Mrak je gledališče in igravstvo posebej visoko cenil, sam se je imel za igravca, pred vojno je vodil več igravskih amaterskih skupin. Tipično je, da so velike osebnosti njegovih dram najčesejše umetniki, ob

državnikov. V oceni državnikov se zgodi med vojno v Mraku bistvena sprememba: pred vojno je gledal v njih zakonodajavce, oblikovalce družbe in sveta. Za (ne le tedanjega) Mraka so bili za družbo-svet pomembni le duhovni velikani, ne pa mali ljudje, te je imel za štafažo oz. videl v njih povprečneže, malomeščane, konvencionalno maso, ki je velike ovirala, jih tlačila k tlom, jih celo (z)lomila, če so bili preobčutljivi.

Medvojnost je za Mraka najpomembnejši čas; v njem se odpre polni strašni vsebini družbe-zgodovine, osebno doživi, kaj je sad delovanja velikih državnikov, personalizirajo se v Mussoliniju, Hitlerju, Stalinu. Če je pred vojno še stavil na državniško stvariteljstvo Karadžordža, glej dramo **Džordže in Miloš**, in/ali Lincolna, glej dramo **(Prezident) Abraham Lincoln**, 1937-tega leta je bila uprizorjena v Šentjakobskem gledališču, je lik revolucionarja radikalno spodbil v **Maratu**, izšel je kot knjiga 1944, po vojni pa lik katoliške kraljice v **Mariji Tudor**, 1949. Že pred vojno je Mrak odklanjal politiko kot igro interesov, kot zgodbo spletk in mizerij, ki so jo poganjali mali nizkotneži, recimo kulturni politiki v **Slepem proroku** in **Ivanu Groharju**. A je veroval, da so mo(g)očne edinstvene osebnosti drugačne, sposobne spremeniti svetu tok v pravo smer. Med vojno se je prepričal, da so še bolj zaslepljene od ostalih.

Na prehodu 20-ih v 30. leta bivata Mrak in Karla po svetu oz. se dlje časa nahajata v Pragi in Parizu. Tam doživlja njun odnos hudo krizo; Mraka pritezajo moški, Karla ima prav tako ljubimce, ni lezbijka. Mejni eksistencialni položaj njunega razmerja uprizori Mrak v **Emigrantski tragediji**. Zgodba **Emigrantske** skoraj dobesedno povzema odnos Ivana in Karle, ki navzameta v drami imeni Karla in Ade. Ivana res ne zabode do smrti Karlin ljubimec, kot Karla Adin, gre pa za izdajo notranje zvestobe med obema, še bolj za izdajo moškega; ozadje je to, da je Ada-Karla telesno nezadoščena, z Ivanom nima spolnih odnosov. Tudi to Mraka vse bolj sili v duhovnost, v odrekanje telesnosti v vseh njenih oblikah.

Šele po obdobju približevanja asketskemu katolicizmu, po **Janezu Evangelistu** in **Procesu**, 1956, se Mrak znova odpre telesu oz. erasu. To se zgodi, ko spozna v drugi polovici 60-let Mirana Kavška; o odnosu do Mirana napiše na stotine strani intimnega dnevnika, ki je s te plati edinstveno delo. V tem razmerju Mrak ni več naivni ljubimec, ampak je obenem tudi močno avtorefleksivni modrec, ki samorazkraj lastni erotični-verski zanos. Sad te dvojnosti je verjetno eno najboljših Mrakovih del, **Chrysippos (Kralj Laj)**, 1976. Tudi eno zadnjih; zdi se, kot da se mu je v sliki ostarelega Laja, ki vidi v svojem neprepoznanem sinu Ojdipu svojega nekdanjega ljubimca Chrysipposa, življenje znova in dokončno problematiziralo. V tem hipu-točki ga ne rešuje več vera v od mrtvih vstalega Kristusa, pasijon prepusti mesto tragediji, sanje-projekti življenja se mu razkrijejo kot samoslepila, svet se mu potrdi kot ena sama pomota. Kot je ubil Karla v **Emigrantski tragediji** Anatol, ubije zdaj - neprepoznanega - očeta Laja njegov sin Ojdip. **Chrysippos** je čudovito-pretresljivo umetniško in filozofsko stopnjevanje še precej nebogljene **Emigrantske**. Drama kaže skrajno osredotočenost misli in doživetja, energetska nabitost izraza. Ob tem je bil Mrak ob svoji 70-letnici osebno pred samomorom. Nadaljnjih deset let do smrti je vse bolj vegetiral. Ker ni mogel več pisati dram, mu je posta(ja)lo življenje prazno.

Zamisel velikih osebnosti v zgodovini in umetnosti ga je - v 30-letih - reševala, na osebni ravni pa so ga nenehni, strukturno pogojeni porazi tlačili, ga spravljali celo v dvom o sebi. Prvi dve drami trilogije **Rimljanovina**, **Starega Rimljana** in

Sinove starega Rimljana, napiše Mrak tik pred vojno, trilogijo zaključi tik po vojni z dramo **Razsulo Rimljanovine**, 1946. V trilogiji se najbolj približa naturalizmu; slika svojo mladost, odnose njegovega očeta do sinov, ti odnosi so surovi, jezik dram je stilno nizek, dogajajo se v atmosferi gostilne, stari Rimljan kot gostilničar je razredno in kulturno še nižji Kantor, v tem svetu ni himničnosti, vere v transcendenco, tragedije so banalne. Sebe slika Mrak v figuri Ferdija, ki je ali semenišnik ali vrnivši se nemški taboriščnik, nemočen, izgubljen, dezorientiran, preobčutljiv, tako da nazadnje, kmalu po vojni, naredi samomor; tema samomora spremlja Mraka do konca. V mladosti so ga zatirali oče in brat(a), seveda tudi celotno malomeščansko okolje, ko odraste, v **Razsulu**, pa ne more najti stika niti z novo družbo, ki tedaj prevzame v Sloveniji oblast in likvidira lastnike, kakršen je bil stari Rimljan, po njegovi smrti pa analogen Kantor, imenovan Bešnar; ta se z zvijačo in pokvarjenostjo polasti premoženja Mrakovih. Namesto da bi bil Ferdi zadovoljen, ker se je uveljavljala socialna pravica, je stopnjevano nesrečen. Ferdi-Mrak čuti potrebo po smislu, ki ni od tega sveta, po transcendenci, po Bogu, zmagovita komunistična Partija pa udejanja revolucijo in z njo absolutno oblast zgolj tostranske družbe, zraven še fanatične, ozkosrčne, likvidatorske; Bešnarja podivjana množica vlačí po Rimski cesti, ga skoraj linča, Ferdi pa v kritični distanci do te rebarbarizacije igra doma za spuščeni roletami na violino Bacha. Bach je zatočišče za Mraka, na ulici pa donijo skoz zvočnike partijska gesla in partizanske koračnice.

Razsulo nadaljuje **Marata**, **Rdečo mašo**, 1946; v tej Mrak obsodi ravnanje vosovcev, likvidirajo namreč človeka, ki se noče pridružiti revoluciji. V **Maratu** (levo) revolucijo razkrinka, v **Talcih**, 1942, jo - kot narodno osvobodilni boj - še sprejema, a ne kot vojaški borec, le kot nekdo, ki se žrtvuje za borca, študent Mihael Stropnik za borko-partizanko Baro. Ta žrtev napoveduje Ješuíno v **Procesu**. V **Rdeči maši** žrtvuje Partija nepokornega, študenta Fedjo (model zanj je bil Majcnov sin, likvidiran z domobranci kot četnik maja 1945), medtem ko zastopa Mrak držo Marije, ki gre kot bolničarka v partizane, torej držo solidarnosti-karitativnosti. Vendar se z njo ne zadovolji. Prav v **Rdeči maši** najde okrepljeno pot h krščanstvu, čeprav še ne h katolicizmu kot instituciji-konfesiji; katoliško držo zavzame šele v takratni različici **Mirabeauja**, nekaj let po **Maši**. V **Maši** se pretvori iz obupanega Ferdija, iz utrujenega Groharja in - končnega - Aškerca ponovno v preroka, glej lik ekspatra Ambrozija, frančiškana, ki ga je uradna KC ekskomunicirala, ker živi pristno v skladu s frančiškovi naukom-poslanstvom. Od Ambrozija vodi direktna pot k Ješúi.

Vrh svojega gorečega krščanstva doseže Mrak v drami **Apostol Peter (Quo vadis, Domine?)**, 1959. (Letnice nastanka dram so negotove, navajam obojne, letnice izida ali uprizoritve dram, pri nenatisnjenih-neuprizorjenih pa se zanašam na - ne povsem preverjene - podatke iz druge roke.) Tudi ta drama je avtokritika. Mrak riše v Petru sebe: kako strahopetno beži pred Kristusovo-Ješuíno usodo, vendar se pravočasno - ko sreča trepečega Jezusa - ozavesti in vrne tja, kamor ga poziva milostna (v milost preosmišljena) usoda. V drami se dogaja še vzporedna zgodba Tarzicija, ki postane iz pogana kristjan, tudi on se odloči za žrtev za Boga, nazadnje gre isto pot celo Tarzicijev rabelj Titinij. Bog-Ješúa kot Križani in od mrtvih vstali vleče kot idealen zgled, ljudem-grešnikom daje neznansko - božjo - npravno in versko moč. To je moč, ki si jo je Mrak vse življenje želel, menil, da jo ima že kot dvajsetletnik v **Obločnici**, a je bila še vse preveč pogansko antična,

zmagoslavna v tem svetu. Moč svoje krščanske vere uprizarja v drami **Herodes Magnus**, 1967, v odločitvi Herodovega sina Antipatra za pravkar rojenega Jezusa kot za novega Boga.

Vendar uprizarja Mrak tudi nasprotno - dopolnilno - plat **Procesa**, in to malo prej, v **Mariji Tudor**, in malo kasneje, v **Begu iz pekla**, 1962. Prav ta podatek dokazuje, kako trdo resnicoljuben - resničen - je bil Mrak do sebe. Naj ga je himnični zanos še tako dvigoval v nebeške višine, je čutil-vedel, da je v njem tudi druga, demonična plat, podal jo je že v **Obločnici in Bakerjevi**. Tudi sam **Proces** je treba brati kot dvoumen tekst: po eni strani je radikalen zagovor krščanstva in njegovega Boga, na drugi pa - niti ne preveč prikrita - kritika vsake Cerkve, ki je institucija; Judje z obema velikima duhovnikoma, Hannanom in Kajfo, so predstavniki fanatičnega, v tosvetnost obrnjenega dela-obraza Katoliške Cerkve.

V **Begu iz pekla** se Mrak odpre svoji intimni resnici homoerotizma, silovitim strastem čezmerno zahtevnega razmerja med Verlainom in Rimbaudom, enako kot v **Van Goghovem Vidovem plesu**, 1970, analognemu razmerju med Vincentom in Gauginom. Boj med angelizmom in demonizmom se v MrD - in v Mraku - nadaljuje do konca.

2

Slepi prorok (ne prerok), 1929, je izšel kot prvi del trilogije **Obraz Karle Bulovčeve**. Mrak sam v drami, podnaslovljeni "himna", ne nastopa, zdi pa se, da izpoveduje glavni lik drame, Karla Bulovčeva, "kiparka", tudi - ali predvsem - njegove ideje. Kolikor je idej v tedaj veljavnem pomenu v drami. **Prorok** je naletel na odklanjanje tudi zato, ker sodobniki v njem niso našli ne ustreznih ne sploh kakršnih koli idej. Namesto idej drama ponuja osebnost, se - kritično - ukvarja z ljudmi kot posamezniki, ki ne zmorejo postati osebnosti. To je "ideja" drame in Mraka.

Vse štiri drame, objavljene v pričujoči knjigi **Obrazi slovenstva**, izhajajo od skupne predpostavke: da so njihovi glavni liki osebnosti čezobičajnega tipa, ena največja in skoraj brezprizivna: France Prešeren v **Spovedi lučnim bratom**. Ta drama je edina od štirih nastala po vojni; je odgovor na vse ostale, rešitev njihovih problemov, dimenzioniranje v reflektiran stik s transcendenco. Nekoliko nižji od Prešerna je Grohar, Mrak rangira veličine osebnosti; precej nižja sta Aškerc in Jakopič; slepi prorok je Jakopič. Oba sicer sta močni osebnosti, a nekaj je v njiju, kar ju ovira, da bi prišla do prave veličine. Zato nista pravi merili. Pravo merilo je Prešeren. V **Proroku** je takšna Karla, a naj Karla še toliko pripoveduje o svojih načelih in pogledu na svet, njene izjave so precej splošne. Ko je ustvarjal **Proroka**, je bilo v Mraku ogromno ustvarjalne volje, tudi volje do veličine osebnosti-človeka, kaj naj bi bila vsebina te volje, človekovega ustvarjalnega dela, pa Mraku - in Karli v drami - ni jasno. Mrak je potreboval še leta, da je dal svoji viziji primerno in polno vsebino. Tudi kot umetnik je ves čas napredoval. **Prorok** je stilno, jezikovno, poetološko, dramaturško še precej šibko delo, z marsikaterega vidika celo diletantsko. Mrakov sloves v slovenskem književnem življenju je pogubilo.

Morda se da **Proroka** in takratnega Mraka zagovarjati s tem, da se je zavzel za povsem novo merilo. Slovenska miselno-ideološka tradicija je bila socialno in narodno usmerjena, njen cilj je bil razvoj slovenstva kot naroda in družbe, kot Cerkve in razreda. Glede na te vrednote so se razločevali ne le ideologi, ampak tako rekoč vsi intelektualno misleči in opredeljujoči se. Skoraj za vse je bila vrhovna vrednota slovenski narod; tisti, ki naroda niso imeli v prvem planu, so bili sumljivi, prezirani, Grum z **Dogodkom v mestu Gogi**, še kak ekspresionist, a le v 20-letih. Kdor je cenil najvišje Katoliško Cerkev, je sodil med klerikalce, kdor Napredek in Svobodno misel, med liberalce, kdor osvobojanje proletarskega razreda, med marksiste. Župančič je v poeziji poskušal s tematiziranjem gigantske osebnosti, a v dramatiki tega ni zmožal udejanjiti-potrditi. Tudi zato je bila njegova **Veronika Deseniška**, 1924, razočaranje; dramatik ni ustregel pričakovanjem občinstva in slovenskega občestva. **Obločnico** lahko beremo kot odgovor na Župančičevo dramo. Mož iz **Obločnice** je (naj bi bil) kreator sveta, kakršen se Župančiču - v zadušljivih razmerah zmage malomeščanščine tudi v njem - ni posrečil.

Dramatika je kot literarna umetnost sicer imela priznano nemajhno avtoriteto, vendar je bilo merilo - uspešnih - kritikov: estetsko dognani teksti, ki pa imajo ustrezno ideologijo, smatrano za več kot ideologijo; narod, bog, razredna zgodovina so - naj bi bili - bitni in ne le ideološki pojmi. Vse tri skupine, ki so obvladovale in oblikovale slovenstvo, so se trudile ustvariti takšno dramatiko, ki bi omenjenim zahtevam ustrezala. Marksisti so videli vrh v Cankarjevi dramatiki, recimo v dramah **Za narodov blagor** in **Kralj na Betajnovi**, klerikalci v Medvedovih, v **Kacijanarju** in **Črnošolcu**, liberalci v Vošnjakovi **Lepi Vidi** in Govekarjevem **Martinu Krpanu**. V 20-ih in 30-letih so s svojimi usmeritvami nadaljevali: marksisti so stavili na Krefta, na **Kreature** in **Celjske grofe**, katoličani na Majcna, **Dediči nebeškega kraljestva**, in na Leskovca, **Jurij Plevnar**, svobodomisleci na Vladimirja Levstika, glej dramatisacijo **Gadjega gnezda**, in na Župančičevo **Veroniko**. Mrak se je s **Prorokom** postavil zoper vse.

Mrak si je s **Prorokom** upal nekaj, česar si ni upal nihče drug; vsak od naštetih je napadal druga dva, tretjega pa je branil, imel se je za njegov dejavni delakterja; Cankar in Kreft sta povzdigovala proletarijat, Govekar, Vošnjak in Vladimir Levstik liberalnega kmeta, zdravo meščanstvo, skladnost duha in telesa, Medved, Majcen in Leskovec Katoliško Cerkev, mistična doživetja Boga, sodelovanje dela in kapitala. Mrak je odklonil vse te vidike. V **Proroku** proletariata niti ne omenja in ne kmetov; obrtnikom, lik krojača Šolarja, se posmehuje; hierarhijo Cerkve podaja kot koruptno in amoralno; svobodno misel kot frazo, celo (slovenski) narod zanj ni cilj. Slovenstvo upošteva, a kot samoumeven pogoj nastopanja ljudi, ki so rojeni kot Slovenci. Slovenstvo mu - Karli - je moment v nečem večjem in pomembnejšem: del človeka kot posameznika, ki je obenem velika osebnost. Ni toliko važno, kaj zastopa ta osebnost, za kaj si prizadeva-bori, ampak da je. Družba (s tem razredi in Cerkve-Partije) Mraka ne zanima, ni mu prava bit. Svet je odvisen le od tega, ali so v njem velike osebnosti.

Ker pa še ni našel prave vsebine takšni veliki osebnosti - v **Proroku** je to edino Karla, Jakopič ne dosega merila -, ni čudno, da so se te velike osebnosti bravcem Mrakove dramatike zdele samovoljne, narcisoidne, solipsistične, celo avtistične, vsekakor pa avtoreklamerske in do kraja privatistične. Hujše ugotovitve ali obsodbe nekoga in/ali nečesa slovenska kritična zavest ni mogla dati. Posebno v času, ko se je na Slovenskem pripravljala tim. dokončni obračun med sloji-razredi,

med družbeno-zgodovinskimi koncepcijami, obračun je dosegel vrh med vojno. Ni bilo le stališče marksistov, da velika osebnost ne more (pre)usmerjati zgodovine, da ji lahko le pomaga, če se priključi pravim družbenim silam, glej pred vojno v prevodu izšlo knjigo ruskega marksista Plehanova **Vloga osebnosti v zgodovini**. Slovenska predvojna zavest ni prenesla personalizacije; vrednote, ki so jih zastopali Slovenci, so bile neosebne oz. nadosebne: narod, razred, trg, kapital, svoboda, Cerkev, delo. Ker se je zdelo, da Mrak isti osebo s privatiteto, je mogel s svojo zamisljivo-vrednotenjem še manj prodreti.

Še posebej pa ni prepričan, ker se je vedelo, da je zgodba **Proroka** vzeta iz stvarnosti; šlo naj bi torej le za maščevanje para Mrak-Bulovec, ker ju slovenska srenja ni priznala kot največja. Razen Karle in Mojstra-slikarja so vsi nastopajoči podani na meji karikature. Zgodba in liki se dajo brez težav dešifrirati, Mrak niti ni skrival namigov na izvirnike. Dr. Izak, "umetnostni zgodovinar", je dr. Izidor Cankar; Izak piše v Dom in svet, je Ivanov bratranec, po ljubljani se je govorilo, da ga je Ivan okarakteriziral kot "barabo". Izaka-Izota Mrak opisuje kot človeka, ki je hladen razum in zasebna korist, zmerom z oblastjo in večino, kot znanstvenik se ukvarja s stilom, da bi se ognil težavam; le čaka na razplet dogodkov, katerim se priključi. Zgodovina v njegovem primeru ni samostojna sila, ampak splet okoliščin, morda celo naključij, ki jih mora utilitarist upoštevati. Ko se je v opisanem času Izidor poročil, in to s hčerko veleindustrijalca, ko je postal veleposlanik in minister, kot da je stvarnost Mrakovo sodbo potrdila.

Dr. Rajko Sholar je dr. Rajko Ložar, "kritik"; Mrak ga podaja kot samovšečnega privatista. Kmalu potem je napisal Ložar pomembno študijo o **Svobodni slovenski liriki**, 1933, glej antologijo s tem naslovom, po vojni je postal politični emigrant in se uveljavljal s tezo, da so Slovenci skandinavskega porekla; teza ni znanstvena, kot znanstvenik Ložar ni dovolj prodr. Je imel tudi glede tega lika Mrak prav?

Enako zaničljiv je Mrak do Izidorjevega adepta dr. Franceta Steleta, tedaj "konzervatorja"; imenuje ga Štilček. Tudi Stele Mraku posmeha ni nikoli odpustil, kot ne Izidor. V likih "umetnikov", imenovanih Cuder in Mal, je zavrgel slikarje, ki so se ravnali po modi, menda je cikal na Cudermana, nesrečnež je storil kasneje samomor, analogno kot je končal v norišnici dr. Miljutin Zarnik, ki je kot kritik ob **Obločnici** pošiljal Mraka v to ustanovo. Tipičen omen usode. Ena od narodnih dam, ki so tedaj prirejale soareje v salonih, danes jim rečemo party, je bila zagotovo soproga senatorja Novaka, v njenih prostorih je naredil Mrak znani škandal, da se je med povabljeni na glas izprdel. Dramatik cika na soproge, na primer bankirja Krofte, tudi na Minko Govekarjevo. Dame so gojile družabnost (v zameno za družbeno politično in versko angažiranost), klepetale o športu, bile dobredelnice. Tudi one so se Mraku maščevale, a je tudi nje zadela kazen, če presojamo po krščanskem načelu: senator Novak je kot pristaš OF umrl v Dachau, Govekarja je nova oblast odstranila, Kroftovi so izgubili premoženje, Izidor se je navadil tožiti: prišel sem pod psa! Marsikomu se je godilo po vojni slabše kot Mraku; tega si 1929 ni - ne bi - mogel predstavljati nihče.

Tudi par Janko Jug, "trgovec", in "njegova žena" Slavica sta delana po realnem zgledu. Jug je Ivo Sever, sin trgovca s semeni, tudi sam trgovec, Mraku je precej pomagal, izdajal je revijo Samorodnost, ki je propagirala Mraka in Karlo. **Slavica** je naslov njegove drame, 1928, njegova žena je bila pisateljica Sonja Sever, ki se je kmalu preselila v Zagreb; njen mož je leto dve po **Proroku** umrl, pičila ga je muha, iz dogodka je naredil Bartol znano zgodbo.

Vsi ti so podani predvsem kot pokvarjenci, vsakdo od njih, razen naivnega Severja-Juga, ima ideje le za alibi svojega zasebnega pohlepa po uspehu, slavi, ugledu; to so vodila Izaka-Izidorja. Slikar Ariel pa se razloči celo od teh: je hudič kot tak; ne le spletkar, obrekovalec, hinavec, ampak celo zločinec. Tijo zapelje, da bi zastrepila Karlo. Je lepoteč - odtod njegovo ime: Ariel -, ki ženske zlorablja. Tudi Karla se zaljubi vanj, a ker se mu ne pusti streti, jo zasovraži. Ko uboga Tija spozna, da je nasedla demonu - Tija je zgubljenka, lezbijka -, naredi samomor. Mrak je uporabil stvarno zgodbo, ki jo je sam v privatnem pogovoru potrdil: Ariel, zglede zanj je bil slikar France Pavlovec, nekaj časa sta res živela s Karlo, je prepričal Marjo Gorčevo - model za Tijo, s Pavlovcem sta se nato poročila, Marja je bila članica Mrakove igralske skupine, igrala je že v **Obločnici** -, da vlije strup v steklenico mleka, ki jo je mlekar, takšna je bila nekdanja navada v varnem svetu, puščal nezamašeno pred vrati Karlinega stanovanja. Pavlovec je kasneje - celo zelo - uspel, a kot krajinar, zunaj družabne in politične družbe, bil je alkoholik-bohem. V sebi je odkril nedolžno-čisto dušo, ki mu je Mrak ni pripisal. Glede tega lika je bil Mrak v **Proroku** najbolj krivičen.

Ostane problem Jakopiča in Karle. Karlo meče sem in tja, kot je tedaj Ivana; veruje vase in obupuje, ne znajde se, pritisk negativnega okolja nanjo je prehud, ne zna mu postaviti nasproti primerne platforme, prepričanje o lastni izjemnosti ne zadošča. Karla je - kot Mrak - v nemajhni krizi, ta kriza kot mejni položaj ju oba odpira šele pravemu in resničnemu doživljanju-mišljenju-vsebin, kar pa bo vse šele prišlo, skoz neznanse muke in preizkušnje. **Prorok** je problematičen, krhek začetek nečesa zares velikega. Ni nerazumljivo, da bravci v **Proroku** niso mogli slutiti, kar je postal Mrak kasneje.

Vidi se, da je Mrak Jakopiča občudoval; od njega je pričakoval največ, a Jakopič ni zmogel biti, kar naj bi bil; Mrak obračunava z njim tudi v **Groharju**. Jakopiča je s **Prorokom** užalil, pokazal ga je kot slabiča, negotovega, nihajočega, mlahavega, ki mu ni jasna resnica, kot lažnega preroka, ki ima čudovit dar za naravo, ne pa za človeka. Mrak pa terja ravno analizo človeka in njegove duševnosti-osebnosti, ne impresionističnega podajanja narave. Žal Mrak v **Proroku** sam še ne zmore vpogleda v človekovo grozo; o nji Karla govori, a njene besede so retorične in prazne. Jakopič se pokaže celo kot zahrbtn in ljubosumen, pa spet kot velik. Mrak ga ni ne razumel - ni zmogel raztolmačiti - ne podal prepričljivo. Je pa Jakopič svojo zamero kmalu omilil; dokaz za spravo med njima je bila Jakopičeva hčerka Mirjam, ki je po vojni redno zahajala na Mrakova recitatorska prednašanja lastnih dram pri Mraku doma.

Slepi prorok je točno ime tudi za Mraka samega. V času, ko je dramo pisal, še ni izpregledal. Vodil ga je točen čut, a izdelava čuta je še manjkala.

3

Anton Aškerc, podnaslovljen "tragedija slovenskega liberalizma", je izšel prvič v Reviji 2000, leta 1989. Napisan je bil verjetno v prvi polovici 30-let, Mrak ga je imel za izgubljenega, kot še nekaj svojih dram, kakor poroča v **Intervjujih s Tarasom Kermaunerjem**, intervjuja sodita med njegove zadnje tekste, glej knjigo

Obločnica, ki se rojeva, 1987. Intervjuja sta primarni in najboljšežnejši vir oz. gradivo za Mrakovo biografijo; tudi Mrakov roman **Ivan O**, izšel posthumno 1991.

Pomenska struktura, značilna za **Slepega proroka**, se v **Aškercu** stopnjuje. Na eni strani se stopnjuje kritika Katoliške Cerkve; izreka jo sicer Aškerc kot dramski lik, a je to tudi stališče takratnega Mraka. Gre za kritiko pozunanjene, oblastniške, institucionalizirane Cerkve, katere hierarhijo tvorijo skeptični, cinični, hedonistični, pragmatično realistični duhovniki. Mrakov Bog je povsem drugje. Župnik iz **Aškerca** je zaostritev in obenem banalizacija Župnika iz Cankarjevih **Hlapcev**. V Mrakovi dramatiki se tedaj vse močno lumpenizira; tudi to je šlo kritikom in bravcem v nos. Mrak prevaja padec kulturnega nivoja, spodobnosti, vsesplošno nravno razsulo, kakršno je zavladovalo po koncu Avstrije, glej SD 20-let, Remčev **Kirke**, Cerkenikov **Greh**, Bevkovo **V kaverni**.

Župnik je najvišji predstavnik družbe, kakršna je za Mraka: ničvredna, pa naj je klerikalna, Aškerc je duhovnik na podeželju, ali liberalna. Liberalci, ki se v drami navdušujejo nad Aškercem, enačijo svobodno misel z ustanavljanjem bordelov. Kar je bilo še v Govekarjevi **Grči**, 1910, visoka platforma humanizma, razsvetljenstva, liberalizma kot svobodoumnosti (tak idealen liberallec deluje po svoji osebni vesti, zvest sebi in svojim visokim kulturnim načelom), se v stvarnem slovenskem liberalizmu 20-ih in 30-ih let zniža v blato pouličnosti; zveza traja ne le do **Marata** in **Razsula**, ampak do konca, do **Vidovega plesa** in **Spovedi lučnim bratom**.

Za Aškerca ni značilno le to, da je fanatičen liberallec in antiklerikalec, ampak še bolj njegovo nihanje. Že Karla v **Proroku** opleta, se opoteka med čezmerno vero vase in obupom; Aškerc, v drami imenovan Tone, še okrepi to notranjo zbežanost. Zdi se, da daje Mrak prav v tej točki radikalno avtokritiko.

Mrak išče vsebino svojemu življenju, vsebino misli, ravnanja, nauka. Zaveda se, da mu je sama kritika okolja, pa naj je še tako radikalna, ne da. Ravno to je slabost liberalizma: kot kritika je točen, a kar ponudi, je retorika, velike obljube o svobodi, zvestobi sebi; je le vitalizem, ki služi samopotrjevanju človeka, s tem njegovemu privatizmu, kar je skladno z uveljavljanjem posameznika in trgov. Kaj naj bi bila vsebina svobode, zvestobe sebi, sebe, Mraku-Aškercu ni jasno. Naj se Mrak še tako ostro (raz)loči od Aškerca, naj ga še tako razkrinkuje, je to le odlična avtokritika, ne pa objektivni program. Pa Mrak tak program sploh hoče?

Mrak tudi v **Aškercu** vztraja pri zavračanju družbe, zgodovine, politike, ustanov; zanj je še zmerom edina vrednota velika osebnost, ki skuša dati svetu zakone in ga (pre)ustvariti, biti kot bog. To je Mrakov cilj, obenem pa dramatik v **Aškercu** še mnogo jasneje kot v **Proroku** spozna, da je velika osebnost, če nima - primerne - vsebine, prazna, zgolj sila, terjatev, samoveličje, ki ne daje orientacije. Tu je vzrok, da Karla v **Proroku** ni izrazita in da Tone v **Aškercu** pada, se dviguje, se lomi, se izgublja, prehaja v obup, se avtodestruira.

Tako sta zbežana, Aškerc in Mrak, da uvede Mrak na koncu drame lik Ivana Cankarja, a tisti lik, ki je okrepitev Cankarja kot otroka, malikovalca matere, zasanjanega in jokajočega, ponižnega pred avtoriteto Staršev oz. Cerkve. Ne sicer cinično-instrumentalne, vendar pa avtoritarne Cerkve, avtoritarnost je tu moč boga Očeta, ki je Zakon nad človekom. Le tak vsemogočni Oče-Varuh bi mogel dati do kraja notranje zmedenemu človeku, kakršen je Mrak v času **Aškerca**, varnost, mir, smer, smoter. Kasneje je Mrak sicer priznaval močnega Boga, a ne kot starševsko avtoriteto. Ješua v **Procesu** je sinteza svobodne avtonomne posamezne osebe, kakršen je začetni Aškerc, in podrejanja transcendenci. Šele v **Ješui**, **Evangelistu**

Janezu, Apostolu Petru najde Mrak rešitev svojim problemom; a tudi to rešitev kasneje opusti.

Aškerc je primer sicer radikalno avtorefleksivne in avtokritične drame, katere avtokritika-spoznanje pa je ravno v tem, da preroku - močnemu moškemu-Možu - manjka vsebina nauka in stališča. Mrak vztraja pri vrednoti močne osebnosti, a še jasneje mu postane, da ne ve, kam in kaj z njo. Prav to je bistvo liberalizma kot humanističnega gigantizma, ideologije, ki vse postavlja na človeka-boga. Župančič se je zlomil v teku tega projekta, nato Novačan in Mrak. Ko je Mrak iskal tretjo pot, je nekaj časa gojil tudi komunizem, vstopil je vanj, se približal Partiji, a jo hitro zapustil; tudi ta smer-vsebinska mu ni bila po duši. Zavedal se je svoje brezpomočnosti, a je vztrajal pri nji, ker je bila odprtost. Veroval je, da bo enkrat srečal pravo pot-vsebino. Upal je v to milost. Sentimentalni Cankar v koncu **Aškerca** je bil zanj le začasen poskus, ni ga opredelil.

Prav v tem je Mrakova posebnost in veličina: da je vztrajal pri močni osebnosti, tudi pri svobodni avtonomni posamezni osebi, ki posluša lastno osebno vest, čeprav je vedel, da ta oseba-osebnost (še) nima primerne vsebine. Vztrajal je pri alternativni vsemu svojemu okolju, ki je v medsebojnem boju kot vrsta grup izigravalo vsaka svojo - ideološko - vsebino zoper ostale, a s tem ostajalo le v tosvetnem, dejansko v boju za (ob)last. Mrak je hotel moč, ki ni oblast v družbi, ampak smisel. Vse bolj je ugotavljal, da je mogoč - da je mogoče najti - smisel le v točki, ki je onkraj in ne tokraj socialnih (političnih, religioznih) vsebin. Svet se mora personalizirati in eksistencializirati, človek dobiti kritično distanco do vseh socialno zgodovinskih vsebin, celo do psiholoških identitet, pa se ponudi izhod iz ječe, zmede in nesmisla. Žal je tudi **Aškerc** še zmerom na liniji alternative: ali zgodovina-družba ali osebnost-oseba.

Mrak je uprizoril "slovensko tragedijo v dveh delih" **Ivana Groharja** 1938-leta, dramo je verjetno ne dolgo pred tem napisal: torej desetletje po **Proroku**; **Aškerc** je nastal verjetno sredi tega obdobja. Z **Groharjem** nadaljuje Mrak zamisel velikih osebnosti, ki ustvarjajo svet, njihov konec pa je še bolj ponesrečen kot dozdaj. Karlina prihodnost v **Proroku** je bila negotova, Aškerc je zmagal na zunaj, v sebi pa se je zlomil, zmagal je kot politik-ideolog, medtem ko propade Grohar vsestransko. Ne priznajo ga kot slikarja, zaradi poneverbe društvenega denarja ga zaprejo, zapije se, konča osamljen, izgubljen, pred samomorom. Smrt v obliki sušice ga odreši.

Mrak vztraja pri svoji zamisli-merilu: da je edino vredna velika osebnost. Niti malo ne popusti družbi kot oblasti in konvenciji. Njegova kritika slovenske družbe okrog preloma stoletja ni manj huda od tiste v **Aškercu**, čas dogajanja te drame je kakšno desetletje dve prej, in od tiste v **Proroku**, ta se godi kako desetletje dve kasneje. Kot da traja od 1880 do 1930 oz. 1940, ko Mrak uprizarja **Groharja** po Sloveniji, ista družba, vladajo ji isti ljudje, hinavski, samopridni, sladkobesedni klerikalci, v **Groharju** "ces. kr. profesor" Jesen, enako pokvarjeni liberalci, "pisatelj, publicist in novinar" dr. Dixi, spodobn(ostn)i, a nič manj ničvredni višji državni uradnik, "ces. kr. nadsvetnik, šolski nadzornik, prof. slikar itn." Vrba, politiki-magnati, "predsednik advokatske komore, domoljub in mecen" dr. Krigler. Liberalno oz. umetnostno zgodovinopisje je dešifriralo tudi modele za te like; tudi zgodba **Groharja** je delana po resničnem dogodku. Grohar si je res sposodil precejšnjo vsoto denarja v blagajni umetniškega društva, katerega tajnik je bil; dokazano je, da so njegovi stanovski kolegi in kulturni politiki vplivali na trnovskega župnika,

naj vzame Groharju poslikavo farne cerkve, Grohar je res preživel nekaj časa v zaporu. Ob teh dejstvih se razvija poanta drame.

Zastavlja se vprašanje, kaj je za Mraka tragedija? **Prorok** je tragedija, ne le ker naredi Tija samomor, ampak ker totalitarno okolje buržoazije in Cerkve onemogoča ustvarjalno močno osebnost, da bi dala svetu smisel; le ona more rešiti-uresničiti svet, utemeljiti in upravičiti človeka. V **Aškercu** ne pride do smrti, pa vendar dramatik podnaslovi dramo kot "tragedijo" in to "slovenskega liberalizma". Tragično je - zanj - torej lahko tudi gibanje, ideologija, grupa ljudi, ki je to ideologijo iskreno, pristno, bojevito ponotranjila, a ni vzdržala pri tim. naravnem, nravnem in kulturnem meščanstvu-viziji, ta visoki humanistični cilj je degradirala v privatniški kapitalizem.

Podnaslov **Groharja** je mogoče brati tudi kot tragedijo slovenstva, če zamenjamo obe besedi; namreč kot tragedijo velikega - celo veličastnega - projekta, ki so ga Slovenci sanjali in udejanjali od trojice Zois, Linhart, Vodnik - Mrak je napisal, žal izgubljeno, dramo **Valentin Vodnik**, prek trojice Prešeren, Čop, Smole, motiv **Spovedi**, prek trojice Levstik, Stritar, Jurčič itn. vse do leta 1938 ali tik do II. Svetovne vojne. Namesto do realizacije zamišljenega idealnega pozitivnega projekta slovenstva je prišlo do banalnega prepira med klerikalci in liberalci, do tim. Kulturkampfa, do nekulturnega zmerjanja, v katerega je zagazil celo Aškerc, glej **Aškerca**, da ne govorimo o klerikih, niso bili nič boljši od liberalcev, le bolj hinavski, lik dr. Izaka iz **Proroka** in analognih iz **Aškerca** in **Groharja**. Slovenstvo se je tik pred vojno nahajalo ne le v slepi ulici, ampak tako rekoč pred avtodestrukcijo, njegove elite so se ukvarjale le s sabo, le s tem, da bi vsaka, znotraj njih pa vsak posameznik, pridobila zase čim več koristi.

Mraku se je zastavilo vprašanje: kako more (pre)živeti, se sploh uresničiti velika osebnost v majhnem narodu; slovenski narod bi sicer mogel biti velik, njegova narava in zemlja je lepa, njegovi udje ga ljubijo, a družba, ki to zemljo naseljuje oz. ljudje, ki narod tvorijo (ne le elite, enako množica), so mizerni. Problem ni omejen le na Slovence. Mrakove drame, ki tematizirajo velike osebnosti svetovne zgodovine, prihajajo do istih zaključkov: v **Kleistu** se velikemu dramatikumu nemška družba tako zagnusi, da naredi samomor; podobno Čajkovskemu v **Čajkovskem**. Srbi podprejo Miloša Obrenovića in ne Karadjordja, glej dramo **Džordže in Miloš**. Ugotovitev o tragični naravi velja za vse ljudi.

V vseh treh dozdej obravnavanih dramah v pričujočem izboru-knjigi tragedija pomeni, da majhne-mizerne-umazane razmere oz. nizkotni-ničvredni ljudje, ki so njihov rezultat in akterji, veliko osebnost nenehno - strukturno - stiskajo, deloma jo zapeljujejo-kupujejo, deloma ji grozijo, vsekakor ji ne dovoljujejo razmaha, tako jo ovirajo in napadajo, da so v resnici - trajna - linčarska grupa. Ker jih je toliko, velika osebnost pa le ena-samotna (ženska ji kdaj in začasno pomaga, Franca Tonetu v **Aškercu**, kdaj jo izda, Tija Karlo v **Proroku**, kdaj pa strti junak nima več moči, da bi njeno solidarnost sprejel, Grohar ljubezen učiteljice Tončke Smednikove), je nasledek spora-dogajanja zmerom isti: osebnost izgublja in nazadnje izgubi moč-veličino. Aškerc in Grohar končata v obupu, Ferdi - v **Razsulu** - celo v samomoru.

Aškerc je tragičen, ker obeta neizprosni boj za prenavo - slovenske - družbe v imenu liberalnih idealov, a boja ne vzdrži, popušča, sam v sebi se notranje sesuva, bega, postaja vse bolj le vloga in maska. Grohar je tragičen, ker se pusti zbegati, ker dela napake, naivno se zanaša na svojo nedolžno čisto naravo, okolja

ne presoja ustrezno, pada v nastavljene mu pasti, ne pridobi si dovolj gmatne neodvisnosti, da bi lahko deloval-slikal suvereno. Kdor si jo pridobi, Jakopič, v **Groharju** spet nastopa, tokrat kot slikar Robert Slapšak, pa plačuje zanj s tem, da v odločilnih trenutkih izgine iz boja, se umakne, sodelavca in prijatelja izda, kot je Karlo Bulovčev v **Proroku**. Nikogar ni, ki bi zmogel oboje: avtonomijo, ki bi ga zaščitila pred preogrožajočim ga okoljem, in ustvarjalno delo-vizijo. Tudi Prešeren ni tak, glej **Spoved**; tudi njega družba zamori, do poskusov samomora, do alkoholizma, v katerega brede tudi Grohar, do obupa in oslabelosti do smrti.

Išče se tretja pot. V **Aškercu** je še ni; liberalizem se kot antiteza vladajoči Cerkvi šele podira. Enako je še ni v **Groharju** in ne v **Proroku**, torej na prelomu stoletij in na prelomu 20-let v 30. leta. Ni pa tako v času, ko Mrak napiše **Groharja** ter ga uprizarja po Sloveniji, konec 30-ih let. Kot se je zdel liberalizem v 60-ih in 70-ih letih 19-stoletja pravi izhod iz krize, se zdi 1938-45 analogen izhod marksizem, komunizem; vodi ga Partija, ki se obnaša vse drugače kot prenaduti, a notranje puhli Aškerc-Tone in kot prenežni, nemalo samoljubni, preveč užaljeni, preveč sanjarski Grohar. Pozitivni liki v dramah socialno-razredno-etičnega tipa, ki nastajajo v 30-letih, od **Kreatur** do Ferda Kozaka **Vide Grantove**, od Čufarjevega **Poloma** do Moškričeve drame **Dani sel!**, z vrhom te smeri med vojno v NOBD, v Zupanovem **Rojstvu v nevihti**, Borovih **Raztrgancih** itn., pa delajo vtis, kot da se je končno rodilo takšno družbeno-zgodovinsko gibanje in takšni posamezniki, ki ga vodijo, da bo mogoče ta svet predelati povsem nanovo, človeka pa preustvarjati v povsem Novega človeka, kakor je načrtovalo že krščanstvo z apostolom Pavlom.

Jasno je, da v času, ko je postajal opisani levo revolucionarni lik vse bolj prepričljiv, na osnovi posebne recepcije-razlage Cankarjeve dramatike, posebej Ščuke iz **Blagra** in Maksa iz **Kralja** oz. Jermana iz prvih štirih dejanj **Hlapcev**, Mrakova dramatika, ki je podajala tragedijo človeka in Slovencev kot nemočnih v sporu s premočnim zlim okoljem, ni mogla postati platforma slovenstva. Tudi še Mrakova medvojna dramatika ne, kajti **Rdeči Logan** je prav takšna tragedija, kaže na neuspeh upornika; v **Talcih** Mrak ne svetuje oboroženega upora, ampak žrtev za drugega; v **Maratu** pa revolucijo npravno sploh spodbije.

Do neke mere bi se dalo tolmačiti le lik Džordža v drami **Džordže in Miloš** kot revolucionarnega junaka, a podrobna analiza teksta pokaže, da presoja tudi njega Mrak kot naivneža, romantičnega revolucionarja, ki sanjari, namesto da bi ukrepal v družbeni praksi, a le takšno ukrepanje vodi k zmagi v družbi-zgodovini.

Mrak se torej kljub jasni avtokritični zavesti o neuresničljivosti velike močne osebnosti ni opredelil za NOBD - družbeno-zgodovinskega - junaka, kot se je vrsta njegovih tovarišev, celo tako skeptično-cinični Vodušek v **Ženah ob grobu**, celo duhovnik Cajnkar v drami **Za svobodo**, celo liberalka Miheličeva v **Svetu brez sovraštva**, celo romantični psevdodiabolik Zupan v **Rojstvu**. Kljub temu, da se je jasno zavedal svoje - človekove - nemoči, ki ni bila le družbena, ampak na koncu dram tudi osebna posameznikova, se Mrak ni odpovedal svoji drži, kar pomeni, da je vendar - kljub vsemu, kljub evidentni poraženosti - vztrajal pri svojem, pri veri v močno vizijo, v to, da je edino takšna tragiška drža, kot jo ima, ne le vredna, ampak zgledna. V tem je Mrakova veličina.

Med zadnjo predvojnih dram, objavljenih v **Obrazih slovenstva, Groharjem**, in **Spovedjo lučnim bratom**, 1972, mine več kot 30 let. Vmes med letnicama se zgodi v Mrakovem življenju največ. Mrak je eden tistih redkih ljudi, ki ostaja dolgo odprt in svež; v 60-letih se odloči celo za družbeno platformo, čeprav ne za politično; za

takšno družbeno, ki vsebuje-prevaja kulturno vrednoto, notranje povezano s slovenstvom. Svoj opus razume tudi kot soustemljevanje slovenstva, pojmovanega kot depo in zjedrenost velikih osebnosti in njihovih del, tudi teh, ki jih je dramatisiral, Aškerca, Cankarja, Groharja, Bulovčeve, Prešerna.

Paradoks - notranja napetost - v Mrakovi dramatik se s **Spovedjo**, dramo o Prešernu, še stopnjuje. V času, ko se Mrak med prvimi po vojni opredeljuje za bojevito slovenstvo, za odpor velikosrbskim jugoslovanskim tendencam, sodeluje celo v javnih demonstracijah (prav tej njegovi akciji četrto stoletja kasneje sledi slovenska nacionalna drža), piše drame **Beg iz pekla**, **Van Goghov Vidov ples**, **Andrej Chénier**, ki nimajo s slovenskim nacionalizmom nobene zveze, so izrazito intimne tragedije, analize homoerotičnih, tudi revolucijskih razmerij. Mraku v 60-letih in kasneje ni do tega, da bi se uveljavljali Slovenci kot masa ali posamezniki, ki se čutijo eno zaradi svoje krvi, rodu, bivanja na skupni-isti zemlji ali ker bi hoteli manifestirati skupno-isto voljo v lastni nacionalni državi; to je običajno razumevanje slovenstva: politično-državno. Za Mraka je slovenstvo prostor in stvarjenje velikih osebnosti, katerih vsebina (njihovih liberalnih projektov) ni bila državna politika ali kolektiv(i), ampak iskanje tistega neznan(sk)ega, kar je imel Mrak za absolutnost in Boga; tistega skoz osebno nadosebnega, prijateljstva, lepote, smisla, kar je dosegljivo le v neposrednih in skrajno ozaveščenih, izbranih in ustvarjalnih razmerjih med posamezniki, ki prevajajo božjega duha, tudi luč ali Svetlobo, ki sta ime za božje v **Spovedi**.

Mraku njegov nacionalizem ni spremenil pomenske strukture njegovih dram; ta se je kvečjemu od tesnega približanja krščanstvu, **Proces**, od krščanstva spet oddaljila in se približala analizi mejnih položajev eksistencialno personalnega kova, glej **Beg** in **Chrysiptosa**. Slovenstvo, kakor ga razume Mrak tudi v svojem zadnjem obdobju, ni le avtoanaliza slovenske zgodovine (Mrak obnovi-predela medvojno napisano četrto dramo iz **Slovenske tetralogije**, **Blagor premagancev**, 1976), ampak je zanj samoumevno, da tvorijo slovenstvo tudi motivi-dogajanja svetovne zgodovine, glej predvsem **Revolucijsko tetralogijo**. Toposa **Plesa** in **Bega** sta Francija, **Chrysiptosa** antična Grčija, **Herodesa Magnusa** rimski Jeruzalem, že prej topos **Kleista** Nemčija, **Lincolna** ZDA, **Čajkovskega** Rusija; v prvi Mrakovi drami, v **Obločnici**, gre za nadnacionalno ali kozmopolitsko - abstraktno - prizorišče sveta kot takšnega. S tega vidika ni bolj nenacional(istič)no koncipirane slovenske dramatike, kot je Mrakova.

Prešeren je za Mraka največji Slovenec. V njem - tudi kot dramskem liku **Spovedi** - se obnovi vse, kar Mrak - kritično - podaja od **Proroka** do **Groharja**: nizkotnost malomeščanščine, pobožnjakarstvo, hinavstvo in despotizem duhovščine, zavist kulturnikov, umazanost spolnega telesa, neuspešnost človekove eksistence v družbi, pa naj je družba avstrijsko fevdalna ali komunistično stalinistična, fašistično okupatorska ali liberalno tržna. Vse, kar je v družbi kot zgodovini, je - za Mraka in za Prešerna, za Prešerna skoz Mraka - ničvredno in nično. Če slovenstva ne bi tvorili Grohar, Karla, Prešeren, bi bilo tudi slovenstvo nič(vred)no, le ustanova babjaka Kastelca, utilitarista Bleiweisa, klerikalcev in liberalcev iz **Proroka-Aškerca-Groharja**, fašistov-nacistov in komunistov iz **Talcev**, **Blagra** in **Rdeče maše**.

Mrak končno - po mnogih letih iskanja in odprtosti neznan(sk)emu - dožene, kaj je vsebina pravega človeka. To dognanje je posebne vrste odgovor na vprašanje, zastavljeno v dramah od **Proroka** do **Groharja**. Presenetljivo: Prešeren v **Spovedi** - zreli Mrak - ne najde kake družbene (družbeno kulturne, ideološko politične)

vsebine, ta bi bila le nadaljevanje in kvečjemu - začasna - zamenjava za klerikalizem, liberalizem in marksizem-komunizem (tudi nacizem). Mrak se zave, da vsebine, kakršno pričakuje družbeni človek, sploh ne sme biti; vsak takšen vsebinski odgovor bi bil napačen, samoslepilo. Resnica pravega človeka, ki je velika osebnost, je ravno v tem, da je na družbeno-zgodovinski ravni usoda zmerom - strukturno - močnejša od človeka, vsakdo propade, tudi največji, tudi Prešeren, vsakdo se zaplete v vprašanja, sanje, avtoanalize, strasti, čustva, konstrukte, vsakdo pada v brezno nesmisla, se ozavešča tosvetne nerazrešljivosti vseh teh vprašanj in projektov, vendar to ne pomeni človekovega poraza, ampak ravno nasprotno: edino zmago, ki ima smisel.

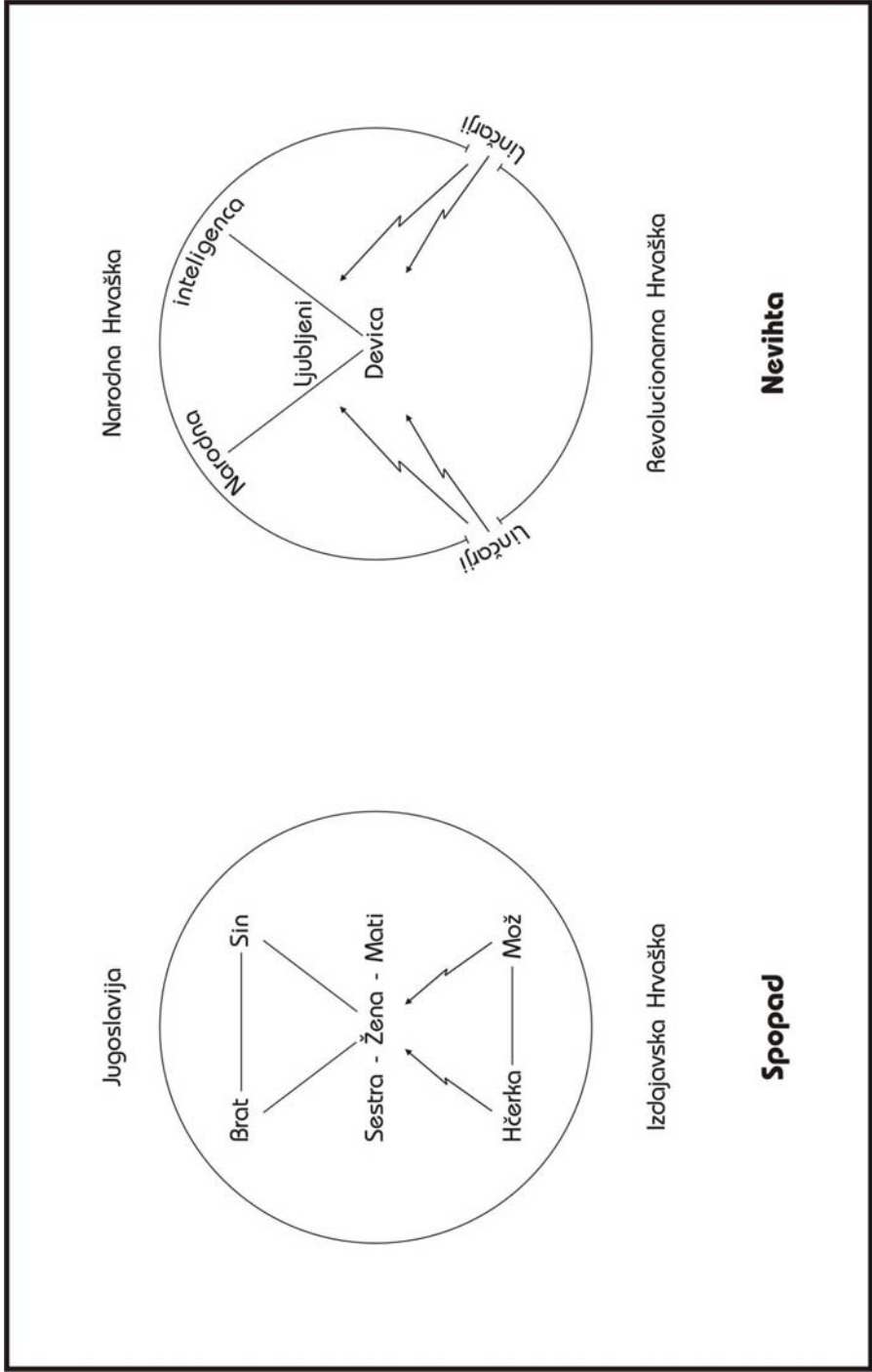
To ni zmaga nad drugimi, ki jo terja družbeno politična usmeritev, ampak takšna zmaga nad nesmisлом, da človek vzdrži pritisk tega nesmisla, smrti, razhajanj, ločitev, značilnih za ta svet; takšno ločitev je naredil Prešeren za temo svojega **Krsta pri Savici**. Ves čas, ko išče in vztraja, tudi obupuje, kot Karla, Aškerc in Grohar, pred smrtjo se - lahko - zlomi, vendar to ne odloča. Odloča, kar je storil vmes, v času, ko se je boril, projektiral, iskal, sanjal, delal; njegova dela ostajajo kot del luči, so smisel: Prešernove pesmi, Groharjeve slike, Karlini kipi in risbe, celo Aškerčeve balade, vsekakor Cankarjeve črtice in drame. Ostane ustvarjalno delo, ki je analogon božjega stvarjenja.

Vsebina tega dela pa je ravno tisto, kar je vsebina obravnavanih dram: iskanje, obup, izgubljenost, ponesrečenost, dezorientiranost, nesrečnost. Ne toliko svoboda, še manj dolžnost do družbe, pokorščina do Cerkve, zunanji red države, niti ne mirna vest, ki pomeni črtanje najtežjih vprašanj, odprte muke duše. S stališča pozitivnih socialnih ideologij in katolicizma je vsebina duševnosti Mrakovih velikih osebnosti, tudi Lincolna, Čajkovskega, Kleista, Robespiera, Chéniera, Van Gogha, Gaugina, Verlaina, Rimbauda itn. negativna, skoraj avtodestrukcija, ki večkrat pripelje do samomora, Van Goghovega, Kleistovega. Kar sporoča Mrak skoz svojo dramatiko, ni nauk, kako pomiriti dušo (geslo: Mir s tabo in vami!), kako urediti državo in družbo, da bi bila močna, samosvoja, suverena, sebe polna. Harmonija - mir, suverenost, polnost smisla - velja le, če je v pesmi, sliki, glasbi, stavbi. Čudovita skladnost Prešernovih sonetov odtehta njihovo celo nihilistično vsebino, glej **Sonete nesreče**.

Spoved je en sam krik mrtvim prijateljem, kajti Prešeren je ostal na svetu radikalno sam, da bi se sešel z njimi: to je, da bi tudi on čim prej umrl. Samomor? Mrak je bil zmerom zoper dejavni samomor, si je pa tudi sam večkrat želel smrti, kot konec tosvetnih muk. Kaj je onkraj, tega človek ne ve. Vendar veruje, da je onkraj smisel; da je na oni strani drugost. Mrak jo paradokсно imenuje istoistost, a dve istosti-identiteti dasta skupaj drugost, kot dasta dve svetlobi temô in srečanje dveh - zadnje čase odkritih najmanjših delcev - vakuum. Ta vakuum-temô je črna luknja, brezno, skoz katero more verujoči človek v transcendenco. V transcendenco ne pride skoz enostavno in konvencionalno identiteto-istost; ta pripelje le do večnega spovračanja na samozaprtem krogu.

Sporočilo Mrakove dramatike postaja vsak dan vrednejše. Vsak dan bolj se očituje brezperspektivnost družbenih opcij, psihoterapij, navideznih varnosti, magij. Onkraj zdravil za kratek rok deluje edinstvena moč Mrakovega vzdržanja smisla v prepadu nič.

POJASNILO k MSSk PORAZ IN LINČANJE

Pričujoča MSSk **PorLin** obsega-riše dve drami, obe Kvedini: **Spopad** in **Nevihto**. Prvo označuje **Por(az)**, drugo **Lin(čanje)**. Skladata se, zato ju rišem(o) skupaj kot MSSk; tretja po vrsti v pričujoči knjigi Pniza **JFz 1** pa je **Zmaga naroda in Svetih žrtev**; riše Kvedino dramo **Arditi na otoku Krku**. Ta je HKD narave, sestavljena iz štirih slik, zgodb, zato jo rišem(o) kot MSSk, medtem ko je primernejša za **Spad** in **Nihto (Spahto)** metoda MSk.

Oba kroga na **PorLinu** predstavljata IntDn, kot v Pnizu **Nast SAPO**, glej MSk v **Nast 3 (DnŽr)** in v **Nast 4 (StOt)**. Po svoje – v eni povezavi – je **JFz 1** nadaljevanje ravno **DnŽre**; tudi zato, ker sta v **DnŽr** obravnavani predvsem dve Kvedini mladostni drami: **Pica** in **Ljez**. V ES analizi Kvedinih 4-dram (JFz MaPSte) se ves čas nanašam tudi na Kvedine mladostne drame, tudi na **Ance**. V teh je subjekt SNL, a rešitve problema Kveda ne daje; medtem ko je tema **Pice** in **Ljezi** IntDn, njena ogroženost od KplDbe. V **Spahti** se subjekt ogrožanja spremeni, zamenja; ni več Kpl (v **Nihti** nastopa celo Poz tovarnar, Rakuš), ampak filofvs in separatistični ter LumProlMas dejavniki; sprememba je bistvena.

Jedro kot predmet analize pa ostaja: IntDn. V **Pici-Ljezi (Pizi)** Kveda še ne ve, kako bi IntDn rešila, v **Spahti** ji je to povsem jasno: s tem, da se IntDn integrira v Kldo, ki je obnova PSi; v nastajajočo srbsko Jugo, ki JNcl radikalizira v JFz. To je Magideologija integralizma vseh JNarov v en sam JNar-Naco, ki jo predstavlja Jugoslavija; ta je napisana zgoraj nad IntDno na Le MSk **PorLina**. Zoper Jugo, ki obsega – in integrira-povzema – tudi NarHrško (glej De **PorLina**) nastopata dve Neg Db sili: IzdHrška (na Le spodaj) in RevHrška (na De spodaj). **PorLin** je treba brati kot celoto. Zgornja naslova (Juga in NarHrška) in spodnja naslova (IzdHrška in RevHrška) sta med sabo v spopadu-boju-vojni. V času po 1920 se moment, ki se zdijo Kvedi med sabo jasno razdeljeni, pomešajo, bistveno spremenijo mesta, vsebine in ocene Poz in Neg vrednotenja; Juga je lahko velikosrbska in Kom tipa, NarHrška ustrojena v duhu Jfza, kot v **Nihti**, v duhu ustaštva, gotovo je kakšna takšna HršD, in KomHrške, kakršna nastaja od 1941 naprej v Jugi, a kot Rel samostojna, celo kot nemalo SAKO, ob KomPtji.

V obeh dramah je spopad jasen, v obeh pa je tudi Trag moment, ki je bližji Meli; odtod naslov pričujoče knjige **Sentimentalni heroizem (SentHer)**. Med sabo sta v EDč boju Jusmeritev in njeni Sži; ljerkin brat Milan (ki mu sledi ljerkin sin

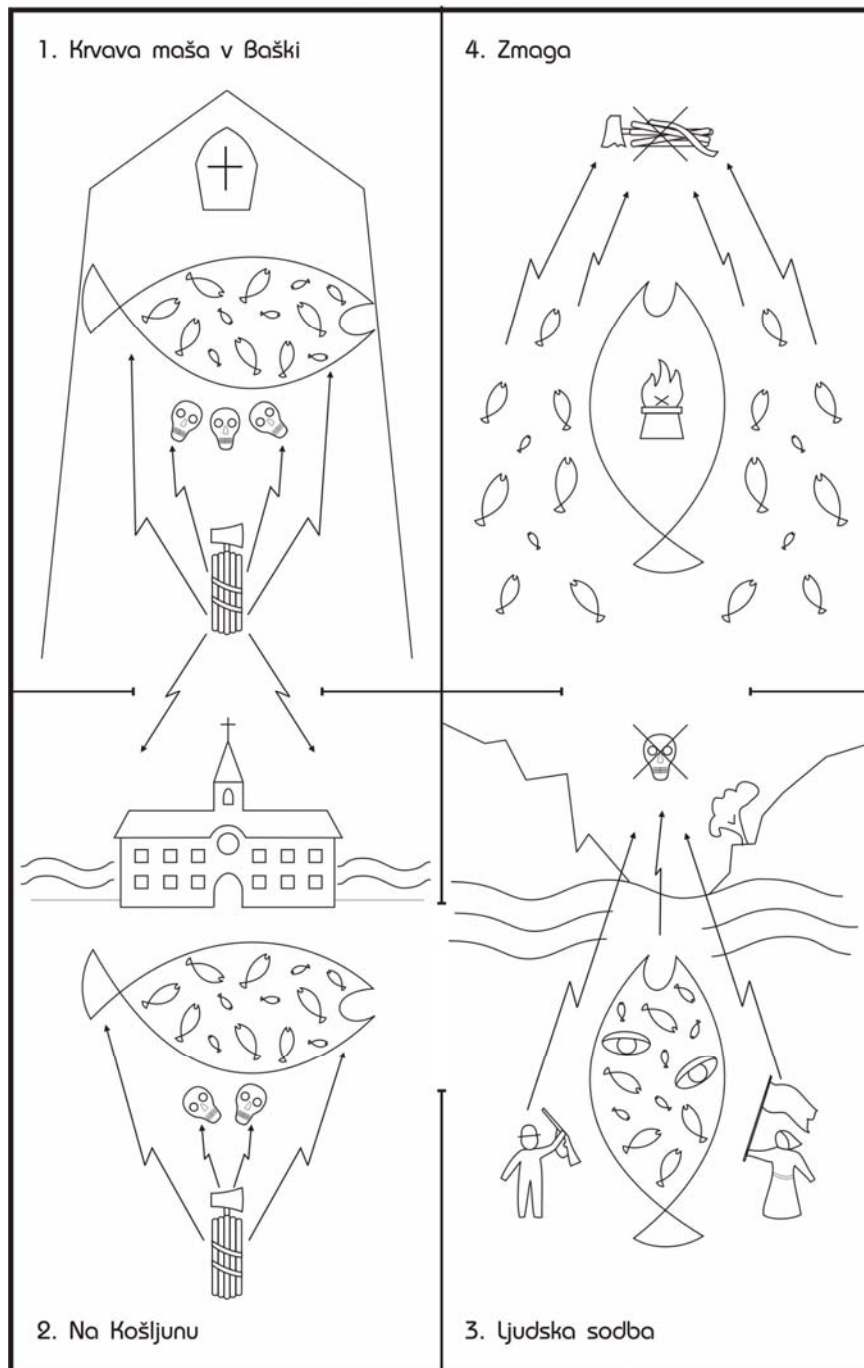
Zvonko) kot Jfz akter in Ljerkin soprog Fric Prodanović, ki je prodana duša-lzd, sledi mu Ljerkina hčerka Višnja. V **Spadu** je najaktivnejši lzd-mož, posreči se mu odpraviti oba Poz lika, Milana-Zvonka; na roke mu gre grda usoda, kar je Tip za SeH. Nič ne pomaga, da je med Sestro, Bratom in njenim Sinom čvrsta zaveza pravno-ideološkega tipa; predstavlja jo Trk, ki veže vse tri. Mož lzd je tako močan, da nasprotnika likvidira. Sestra-Žena-mati ostane sama, na milost in nemilost prepuščena zlemu soprogu. Bravec pričakuje, kaj se bo z Ljerkjo zgodilo; a ne le z njo: s celotnim Jfz gibanjem, ki ga Ljerkja zastopa. Kot nadaljevanje **Spada** ponuja Kveda radovednemu bravcu naslednjo dramo: **Nihto**.

Tudi v tej še ni zmage pravih; ta zmaga nastopi šele v tretji drami, v **Arditih**. Tudi **Nihta** se konča kot Traga-Mela oz. po svoje še huje od **Spada**. Ljerkja, ki je v **Spadu** žena-mati, postane v **Nihti** Devica, dekle, ki je še NeČi. Idealno ljubi, zdravnika Borskega, označujem ga z imenom Ljubljeni; ni še ljubimec ali Zaročenec, kar pa bi lahko zelo kmalu postal, če bi preživel napad LumProlmase; žal ga ne preživi, linčajo ga.

Obeh prijateljev Devica (Slavke pl. Pleterske, zame Plete), tovarnarja Rakuša in gospe Logarjeve, ne pišem posebej; sta predstavnika Narlnce, ta je bistvena kot DbV(loga). Lřlinčarji napadajo vse, ki niso Lummasa. Zgolj Konta je, da linčajo le zdravnika, ne pa ostalih, tudi Plete; Plete bi prej, kot eksplicite napovedujejo, še posilili. Hudič, ki ga je prej zastopal en sam Čl, Fric Prod, se zdaj razmnoži v maso lumpen zločincev; ta masa simbolizira LRevo 1918 v Jugi. Tudi v Slji, kot uprizarja Jalen v **Bratih**, kjer masa prav tako ubija.

Soprog Fric je (bil) v **Spadu** znotraj IntDne, odtod Trp njegove žene, ki mu bo še naprej izpostavljena. V **Nihti** pridrvi Negsila od zunaj, z blatnega dna KmProla, zato rišem(o) linčarje zunaj kroga; linčarji ta krog predrejo, vsaj toliko, da odvlečejo žrtve s sabo; plemeniti Borski se jim sam preda, kot FKr, ker veruje, da jih bo prepričal-zaustavil v njihovem strahotnem divjanju; zmoti se. Na dolgi rok linčarji ne morejo uspeti, saj je zunaj IntDne NarHrška, ki ji pomaga srbska Jug; ta mora zmagati. **Arditi** pokažejo, da in kako zmaga.

Arditi na otoku Krku

MSSI Zmaga naroda in svetih žrtev

POJASNILO k MSSl ZMAGA NARODA IN SVETIH ŽRTEV

Tretjo v **SentHer** obravnavano Kvedino dramo, **Arde**, rišem(o) kot MSSl. Razlika med MSI in MSk je v tem, da operirajo MSI z nazornimi ZnaSi, v **Zmagi** z lobanjami, ribami, snopom in liktorsko sekuro, žrtvenikom, celo z dvema likoma, bojevnikom in navdušenko-zastavonošo, MSI ponazarja PD v njeni ES zgodbi, medtem ko zajemajo MSk več ES podob, jih povezujejo med sabo, iščejo in rišejo splošna pravila. Pos MSI so si po Stri med sabo precej podobne, vsaka pripoveduje svojo zgodbo, medtem ko je razpon med enimi, bolj ES vezanimi MSI in drugimi, ki podajajo kar najbolj generalne vidike, precejščen. Na MSk **Poraz in linčanje** se usklajata ES in splošnejši vidik. Narlnca, Linčarji, IntDn itn. nastopajo v **Spahiti**, obenem pa se da razmerja znotraj IntDn med Možem in Ženo (tudi Ženinim bratom) razumeti širše: kot Strno nujen razpad IntDne v razmerah konca I. Svetvojnje, celo v razmerah kaosa, MePov v DbZgi. Obe MSk, o **Spadu** in **Nihti**, ki tvorita eno skupno, zato jo imenujem MSSk, sta statični, sporočata bistvo obeh dram.

Dgč je na MSI **Zmaga**. Tu bi lahko celo rekel, da ne gre za MSSl, ker štiri s(ub)MSl podajajo le štiri dejanja iste drame; vendar je bolje tudi **Zmago** tolmačiti kot MSSl, saj so štiri dejanja iste drame, **Ardov**, prav za prav štiri Raz slike, v vsaki od njih nastopajo druge osebe. Hočem poudariti micelijskost – HKD – vsega; vse je prehod.

Da gre v **Arditih** za eno-skupno dramo, za štiri dejanja iste PD, je razvidno iz tega, da se da zlahka prepoznati v **Ardih** hoteno dramaturgijo, razvijajočo se zgodbo. Tako sem dramo razumel, tako jo rišem(o); množino uporabljam, ker jo dokončno izdelamo šele skupaj, najprej jo midva z Alo, jaz jo skiciram, Ala lepo izriše, Ajda nato oblikuje na računalniku, midva pregledava njeno prvo Rco, dava pripombe. Tako prihaja do končnega rezultata.

Vseh štirih sMSl v **Zmagi** ne smemo brati kot krog. Na to opozarjam s tem, da med 4. in 1. sliko ni prehoda, ni narisana odprtina-okno, kot je med ostalimi slikami. Zmago ima Kveda za dokončno: Zmago IdeaKlde (Juge) nad Sžom, nad Ardlti.

V 1. sliki se zdi, kot da Ardlti zmagujejo, pobijejo kar tri vernike, obiskovalce maše v Baški, RR jih v Sž. Dogodek se zgodi v cerkvi, cerkev je narisana kot okvir

na 1. sliki. Ardlti vdrejo v cerkev, vernike-ribiče terorizirajo. Ker so oboroženi, v cerkvi pa sami starci, Že in otroci, jih lahko pobijajo, ne morejo jih pa npravo-osebno-ideološko streti. Prebivalci Krka-Baške se stisnejo v občestvo, ki je na 1. sliki zraven še versko; so farani. Ribca je ZnaSi za Kršobčestvo, za njegovega boga FKra. Čeprav so ubiti-mrtvi trije od občestva, občestvo ni načeto, kaj šele razkrojeno; rišem(o) ga kot ribe v ribi, ki je potegnena z eno neprekinjeno črto. Občestvo-grupa se je obdržala kot monolit. To je zamisel-cilj vsake Klde.

Ardlti (ZnaSi zanje je fz snop z liktorsko sekuro) napadejo tudi samostan na otoku Košljunu; to je zgodba 2. slike. V tej tvorijo enotn(ostn)o občestvo frančiškani (patri in fratri) in njihovi učenci, v samostanu je šola. Enako so čvrsti, neupogljivi, neustrašni, v sebi jasni kot občestvo na 1. sliki. Ardlti spet in še naprej terorizirajo neoboroženi NL, tokrat ubijejo dva med njimi, samostan oropajo, naredijo več Stsk, a odpora-moči NL občestva tudi tu in tokrat ne zlomijo. Ribca ostaja enako neprebojna kot na 1. sliki, neprebojen je vsak Psk v Rib-občestvu, ki je bolj Ud občestva-Klde kot Psk. V občestvo je tako integriran, da OPsk sploh postati ne more.

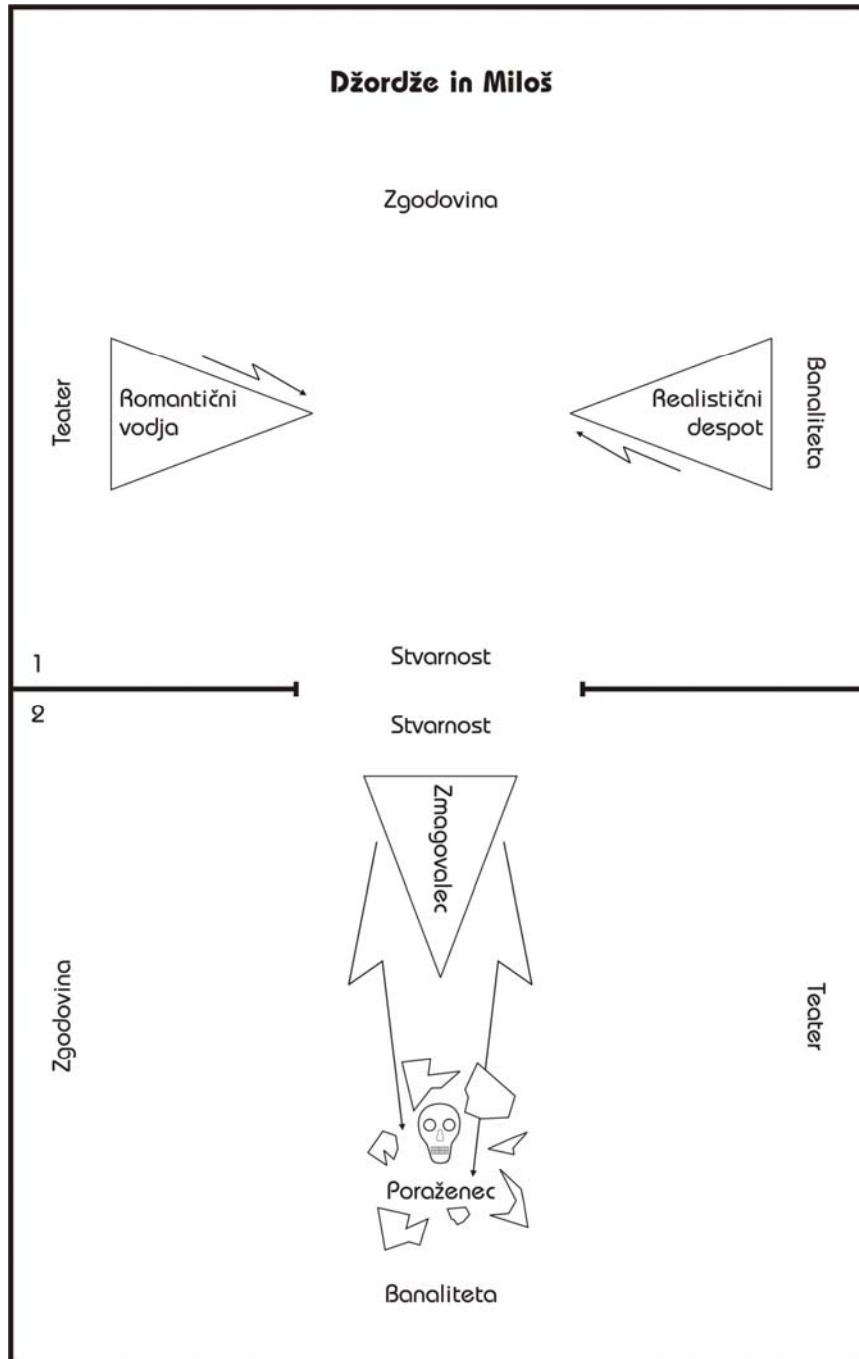
OPsk postane le, kdor se noče integrirati v Klde-NSS; takšen Čl je lzd. To je zgodba 3. slike. Ardlti niso več fizično navzoči v dogajanju 3. slike, so le nevarnost na robu, na morju, kjer pazijo, da ribiči-mornarji s Pun(a)ta ne bi prejeli orožja, pripeljali bi jim ga bojni tovariši s kopnega, ki je v Jugi, iz Crikvenice. Ribca kot ZnaSi za občestvo (ribičev-mornarjev) dobi zdaj drug pomen, zato smo jo Dgč obrnili, navzgor. Dokler leži – je vodoravna –, dela vtis, kot da je trpna; ko se NL grupa aktivira, ko starce in otroke nadomestijo odrasli Mo, s tem voj(šč)aki, pridružijo se jim tudi neustrašne bojevite Že, se Ribca usmeri zoper Sža, zoper Ardlte. Ti so narisani kot Snop-sekira čisto zgoraj na 4. sliki. Bravec naj bere-gleda že 3. sliko kot uperjeno v ta ZnaSi; med slikama je odprtina, torej prehod v končno Vojakcijo, Tip za 4. sliko.

Na 3. sliki je ostala ena lobanja, ZnaSi za ubitega; Dgč od lobanj na 1. in 2. sliki: prečrtana je. Pomeni, da je Neg. Po svoje je še SŽ, a v Dgč pomenu: kot Kaznovana, kot predmet dejavnosti znotraj Sti, imenovane Tremens. lzd Riko si je zaslužil S, točneje: ljud (ob)sodbo, ta je središčna točka-dogodek slike. Občestvo-Ribca lzd lastnoročno likvidira, tj. justficira; z vidika NSSi gre za udejanjenje APP, ne za umor. Kvečjemu za St umor. lzd vržejo v prepad, v morsko globino, visoko s pečim; te so tudi narisane na 3. sliki. Da se Klde RR v dejavno vstajo-SV, je razvidno iz obeh likov: vojščak nosi puško, z njo bo streljal, Že zastavo, z njo bo NL (po)enotila.

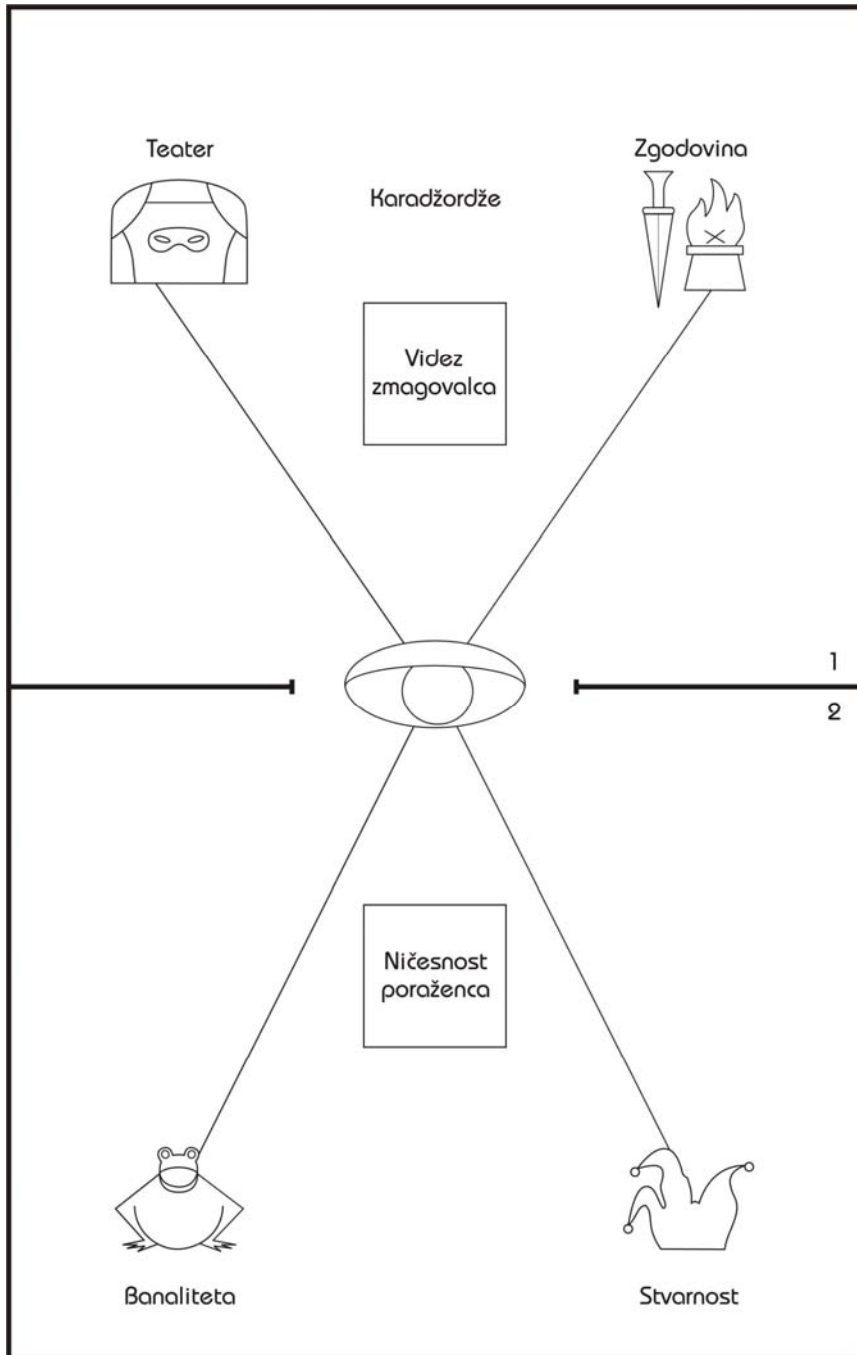
Na 4. sliki Nlu ni več treba, da se stiska skupaj; v Vojspopadu se razveže, osvobodi: Krk – svojo-našo St zemljo – osvaji nazaj, jo pripoji k Jugi, kateri je od vekomaj pripadala. Strelisce zdaj ne izhajajo več od SŽ-Ardltov, kot na 1. in 2. sliki, ampak že od aktiv(izira)nih udov naše Klde, ki napadejo okupatorje, jih premagajo in izženejo. Znova se pojavi ZnaSi snopa-sekire, vendar tokrat prečrtan, kar je analogno prečrtani lobanji lzd na 3. sliki, obenem pa se Snop tudi že razsuva. Napoveduje se konec vladavine – celo obstoja – ltfza. Ta konec se zgodi v vrsti NOBD: **Na svoji zemlji, v Trstu, Za svobodo.**

Da pa bi se iz boja lahko oblikovalo Noštvo, Juga, NSS, je potreben pogoj: SŽ. To ni le Kaznovani lzd, ampak zavestno žrtvujoči se Aleksa, mož heroine Barbare. Aleksa mu ni ime le na ES način, je tudi soimenjak – takorekoč St – kralja Juge Aleksandra Zedinitelja. Skoz SŽ Alekse dobi tudi kralj Ander poteze SŽ, postane Snik-heroj: polbog. Ker je ta dogodek osrednji za RR banalne stvarnosti v St

resničnost, smo postavili Žrtvenik, ZnaSi za SŽ, v sredino Ribe. Od zdaj naprej bo Jfz St maša zamenjala KC St mašo, vsebina-sporočilo 4. slike vsebino-sporočilo 1. slike. Katcerkve ne bodo več potrebne oz. v njih se bodo vršile St maše, ki bodo imele za SŽ-Odrešenika kralja A(leksa)ndra, ne le FKra. FKr bo prešel – se bo TRF – v Andra. To je prehod Kata v Fz; KC postane NarC(erkev).

MSI **Resnica pesnika**

POJASNILO k MSk PORAZ RETORIKE

Na pričujoči MSk nisem mogel narisati problematičnega sveta, ki je pod videzom Mrakove drame **DŽM**. Risba zadeva le zgodbo, kakršno podaja Mrak na vrhni ravni, najprej Bm, nato poraz enega od EDčev. Na zgornji polovici MSk (1) sta si EDč-(po)brat(im)a enakopravna, borita se za prvo mesto med Srbi, v Srbvstaji, v nastajajoči SrbND. Med njima je bistvena razlika, imenujem ju glede nanjo: Džor Romjunak, Miš Realdespot. Gibljeta se med štirimi karakteristikami. Nastopata pred Zgo, tega se zavedata. Morata se profilirati-dokazati v stvarnosti, ta zanima predvsem Miša, Džora komaj kaj ali nič. Temu se zdi stvarnost le banaliteta, odklanja jo kot pristen Romheroj-Pesnik. Njegov svet je nastopanje v teatru. Tak je bil Mrakov PV svet.

Stvarnost na TSu prevaga, odloča. Že vnaprej je jasno, kdo bo zmagovalec: Realdespot, in kdo poraženec: Romjunak. V njunem medsebojnem soočenju se priostreni Trk Džora sesuje, razpade v kose. Miš ga da obglaviti, zato ZnaSi za S pod Miševimi strelicami: Lobanja. Džor pade, kamor si najmanj želi: v banaliteto, njegova glava potuje v Carigrad k sultanu kot vzorec brez vrednosti. Živi Džor ni pomenil velike nevarnosti, saj je živel za videz-gesto-retoriko, mrtvi je ničes. Zg ga bo sicer oživila, v nji bo doživel VoM, a to bo kasneje, ko ga bodo uporabili Miševi nasprotniki-tekmeci. Če ga ti ne bi potrebovali, bi bil Džor Zamol. Prešel bi le v teater, če bi se zdel kakemu dramatik uprizoritve-upesnitve vreden. Mraku se je zdel, a ne na način, kot ga razume ideolog Le-SŽ (ReAr-RePS) PePKo.

DŽM prav kliče Anlna, da ne verjame videzu, da seže pod videz. Bi se dalo narisati tudi to?

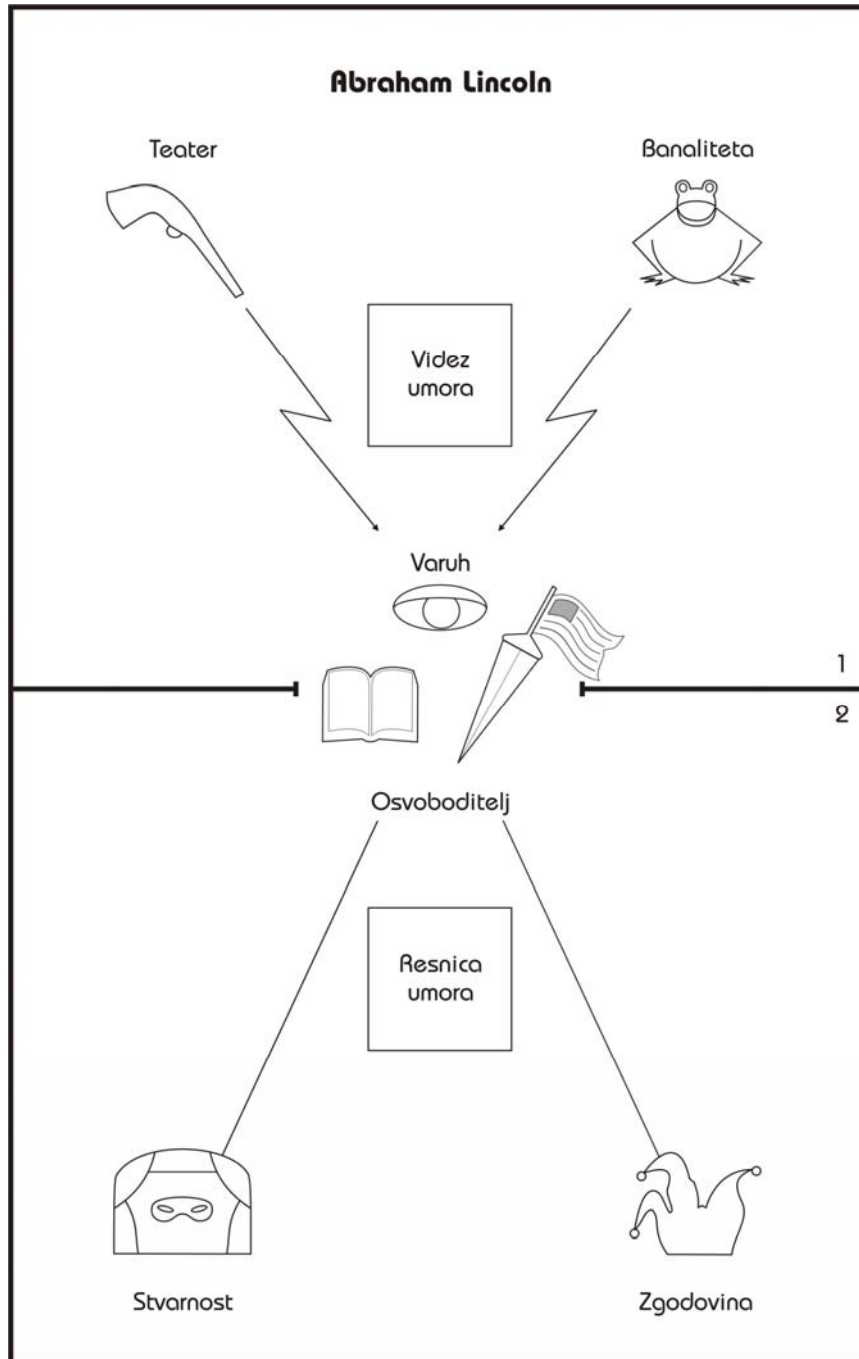
POJASNILO k MSI **RESNICA PESNIKA**

Kar sem si želel narisati, kot pišem v **Pojasu** k MSk **Poraz retorike**, poskušam v MSI **Resnica pesnika**. V središče MSI je prišlo Odprto oko, ki je sicer ZnaSi za zavest, more pa predstavljati tudi odprto duševnost. Vse, kar se dogaja na MSk **Poraz**, je Zun zgodba, kar na MSI **Resnica**, Not(ranja). Rišem(o) resnico dramatika: Mraka; zastopa ga Oko.

Dramatik si želi biti Zmagovalec, a ve, da je Zmagovalec le videz. Kot igravec dramatik sebe prestavlja v Teater, zanj je ZnaSi oder z masko. Mrak igra pred sabo kot edinim občinstvom, narcis, tudi Zgo: sebe skoz Džora kot Junaka, ZnaSi Meča, in SŽ(rtve), ZnaSi Žrtvenika. (Vse ZnaSi, uporabljene na tej MSI, smo v **RSD** že risali.) PePKo kot Anln diletant, ki verjame le videzu, nasede dramatikovi želji-prevari, da bi ga naivni bravec vzel kot Heroja in SŽ v VelZgi, kot VelOs. (PePKo nasede, ker želi sam biti heroj; a je le Žurst ali tim. publicist.) Mrak se v globini duševnosti zaveda, da je vse to le predstava PAvPlde pred sabo. MrD teži v Avldo.

Na spodnjem delu MSI (2), dramatikova – sicer v sebi sprta, a v perspektivi lucidna – zavest (Odprto oko) z RAF-AK zagleda sebe tudi v resnici Banalitete kot ZnaSi napihnjene Žabe, v stvarnosti kot Čla, ki igra okolju pajaca, ZnaSi Norčevske kape. Ve, da je ves njegov Herteater le nič(es)nost poraženca. Prav iz tega spoznanja bo Mrak kasneje – posebej v MrD-MV – izdel(ov)al vse bolj poglobljene RR Čl-sveta in sebe. Iz EkP Not izkustev **Logana, Marata**, Ktz likov drame **Gorje zmagovalcev**.

Mutatis mutandis naj vzame bravec MSI **Resnica pesnika** kot veljavno tudi za Kvedine 4-drame. V njih se Kveda analogno Mraku trudi zaigrati Heroje, SŽ, Zg like, Ideolakterje, NeČi vzore, a obenem ve, da je vsa ta želja teater, samonapihovanje, videzovanje Lite-Kule, ki edina dopušča, da v OIS polzeči Čl (Kveda) začasno rešuje svoj nerazrešljivi EkP problem.

MSI **Odvečnost umora**

POJASNILO k MSI ODVEČNOST UMORA

Pričujoča MSI skuša ostati v normalnem okviru MSI in MSk, ponazarjajočih **DžMa**, le da so v nji štiri Tem kategorije – Teater, Zg, Banaliteta in Stvarnost – razporejene spet Dgč. Ker gre za MSI, uporabljam iste ZnaSi kot v **Resnici pesnika**.

V sredini zdaj ni več Mrak sam kot dramatik, ampak Linc kot Varuh in Osvoboditelj. Dve sili mu strežeta po Žu. Prva je teatarska, Booth kot novi Brutus, fizični morivec Linca; njegov Meč je sicer Gled rekvizit, vendar dovolj oster, da Linca ubije. Lincov umor pripravijo PolDž sile, ki so mu nasprotne, predvsem njegov protikandidat senator Douglas (Dug). To so sile Banalitete, posebno Dugova soproga; zanje posebej ustreza ZnaSi Žabe. Oba morivska vira pa sta le Videz umora, kar je napisano v kvadratu na zgornji polovici MSI (1). Linca fizično sicer ubijejo, kurz ZDA pa se ne spremeni.

Spodnja polovica MSI (2) razkriva, kaj se je oz. bo zgodilo v ZDA po Lincovi Si: to sporoča geslo, napisano v kvadratu: Resnica umora. Stvarnost se izkaže kot teater. Nastaja LD-PM, v kateri je vse Trp – vse Veldeje, VelOsi – odveč; to sta ZnaSi Odra in Maske. Isto se zgodi z Zgo, ki se v LD-PM RR v ZnaSi Norčevske kape. Stvarnost banalitete sicer uvede mučni menčestrski Kpl, delo v rudnikih in v Fordovih tovarnah; prav v času Lincovega vladanja-Si se ZDA razmahnejo v VelKpl obrat. Meši se RR v Bržpodjetnike, ki še huje IZ Prol, kot so ga južnjaški PsPI. A vsa stvarnost banalitete ne more preprečiti, da se ne bi ljudje iz stiske reševali v svet Dv-Sim teatra in UžHed zabave. Zg se AD v videz Zge. Linc kot Varuh ne obvaruje ničesar, kot Osvoboditelj osvobodi ljudi – ne le črnce – za to, da se bodo sami zaslužili v Kpl-tržne tekmece, katerih cilj je zaigrati Ž kot teater na odru banalitete. Vse štiri Tem kategorije se spremešajo v Inf enolončnico, analogno začetni vesoljski juhi ali kaosu. Tudi **Linc** se bo zaigral v Filetovem **Sužnju akcije**. Her-oj ni le Sent-imentalen; postane suženj lastne osvoboditve iz suženjstva. Tak Čl – IdČl – je butasta pomota.

SPREMNE BESEDE

SB bi bile prav za prav nepotrebne, vsebina knjige je povzeta v **Povzetku**, prevedenem tudi v angleščino. (Zahvaljujem se gospe Darji Pate, da tako skrbno, profesionalno in zvesto prevaja analogne povzetke mojih knjig, izhajajočih pri SAZU.) Vendar naj dodam še nekaj informacij.

Četrta drama Kvedrove – **Vnuk kraljeviča Marka** –, ki sodi med tim. 4-drame Kvede, napisane v srboHrščini, bo ES analizirana v naslednji knjigi **Pniza Jugonacionalizem (JNcl)**; občasno imenujem Pniz tudi Jfz; oba naslova se RR v Inf, ker prehajata druga v drugo tudi obe Ideolvsebini. V tej naslednji knjigi **Pniza JNcl** bom ES obravnaval še nekaj v Slščini napisanih dram iste MaPSte, Lahovo **Na narodni praznik**, Komanove **Krst Jugovičev**, Vidičevo **Ave patria**, Špicarjevo **Osvobojeni** itn. Šele ko bodo analizirane te, bo razvidna ustrezn(ejš)a podoba Kvedinih 4-dram.

V pričujoči knjigi sem nameraval objaviti sintetično razpravo kot povzetek mojih analiz o treh obravnavanih Kvedinih dramah, obljubil sem jo tudi Hrš LZgarju dr. Hečimoviću, ki me je somotiviral za pisanje o Hrš KvedD; namenil sem jo celo za simpozij v Osijeku; žal sem se moral načrtu odpovedati. Ga bom izvedel kasneje, v okviru razprave, ki bo obsegala mojo presojo vse KvedD. Namesto načrtovane razprave objavljam monografsko presojo o MrD. Je edina v knjigi, ki ni napisana v "kratitščini". Zainteresiranemu bravcu jo priporočam v branje kot prvo.

Zaradi sugestij članov II. razreda SAZU, katerega ud sem, tiskam **SentHer** v Dgč – razločnejšem – tisku kot ostale knjige **RSD**. Za **SentHer** sem zaprosil – je zaprosila SAZU – MzŠZŠ za subvencijo; dozdej so jo takšne moje edicije dobile, hvala ministrici Čokovi. Če jo bo dobil tudi **SentHer**, bo bravec ugotovil, ker bo to pisalo na 4. strani knjige, v kolofonu. Če je ne bo dobil, bom knjigo izdal s pomočjo sredstev, ki jih – kot ostali člani SAZU, ki za to zaprosijo – prejmem iz Fonda za upokojene akademike in od Tiskovne komisije. Hvala jima.

Celotna knjiga je bila napisana v letu 2003.

P.S. Tri dopolnila, na kratko. – 1. Knjiga ni dobila subvencije MzŠZŠ. 2. Ker sem se tačas odrekel nadaljnemu sodelovanju v SI Dbjavnosti, knjige tudi izdal ne bom, bo le pri meni na CD zgoščenci. 3. Ker sem predaval na slovenistiki pri Prof Grdini na temo Kvede, sem si predavanje kot osnovo napisal; predaval sem seveda na pamet. To napisano predavanje naknadno uvrščam kot prvo razpravo-opeko v **SentHer**. Pošiljam ga tudi dr. Hečimoviću v Zagreb, morda za njihov zbornik še ne bo prepozno.

*Na dan zmage 9. maja 2003
(Kdo je danes zmagal?)*

I. OD BRATOVSTVA K BRATOMORU (BkB)

MODELI

1. BLATO = ZLATO IDENTITETA (Id)

Blato	1
	2 Zbogom zvezde
Blagor blata	1 Rdeči brat
	2 Rdeče zlata zgodovina
	3 Bratovski objem blata
Blato v izviru in izteku	1 Premagovanje blata
	2 Križ čez blato

2. OBLAST : POLITIKA DVOJČKA (Dč)

Politika	1
	2 Pravica do oblasti
Trije despotje	1 Diktator Aleksander Veliki
	2 Grof Tahi, Škof Hren

3. BLODNJA , VIZIJA DVOJNIKI (Dv)

Majnova dramatika	1, 2
Od bratovstva k bratomoru I	
Blodnja	1
	2 Človek in nič
	3 Rabelj-žrtev
Nastajanje SAPO	1 Detelova dramatika
	2 Hinavstvo in cinizem
	3 Družinska žrtev
	4 Starši - otroci

II. OD BRATOMORA K SAMOMORU (BkS)

PONOTRANJENJE - POZUNANJENJE

1. IGRA = VLOGA = JEZIK (IVJ) K INDIVIDUALNI Id

Geometrija redov	1 Predpostavke
	2 Temelji
	3 Vidiki
	4 Prevezave
Slovenska dramatika - modeli	Metodološke in aksiološke teme
Dialogi	1 Nagovori, drugovori
	2 Hudogovori, pogovori
	3 Razhajanja

2. KARNIZEM : MAGIZEM (KM) K INDIVIDUALNIMA Dč

3. OBUP , IZGUBLJENOST , SAMOMOR (OIS) K INDIVIDUALNIM Dv

Morala = amoralna	1 Taščica ali noj?
	2 Taščica = noj
	3 Noj ali taščica?
	4 Pisma nojem in taščicam
	5 Taščica pod nojem
Današnja slovenska dramatika	
	1 Obračun med vrati
	2 Komentarji
	3 Kulturno okolje
	4 Zgodovina lipicanije
	5 Let na dno

III. OD SAMOMORA K BRATOVSTVU (SkB) *ZGODOVINA*

1. (SLOVENSKA) PLEMENSKA SKUPNOST (S)PS *H KOLEKTIVNI Id*

Slovenski plemenski junaki - Tugomer 1, 2, 3
Črtomir 1, 2

Dramatika narodno osvobodilnega boja
1 Naša sveta stvar (leva)

Porajanje levice-desnice
1 Širjenje svetega narodnega
prostora
2 Oženje domovine
3 Napačni in pravi

2. (SLOVENSKA) KATOLIŠKA CERKEV (S)KC *H KOLEKTIVNIMA Dč*

Dramatika slovenske politične emigracije
1 Sveta vojna
2 Krščanska tragedija
3 Paradoks odreševanja
4 Pravica in kazen
5 Prijatelji in izdajavci
6 Krvavi ples
7 Vstajenje ali rekvijem
8 Razval ali poveličanje

Svetost, čudež, žrtev

3. (SLOVENSKA) DRUŽBA (S)Db *H KOLEKTIVNIM Dv*

Začetki slovenske dramatike 1 Zlo in s(i)la kot izvor
2 Greh in iskanje kot izvor

Duhovniki, meščani, delavci 1 Klerikalizem in liberalizem
2 Paternalizem in emancipacija
3 Avtonomizem in kapitalizem

Duhovniki, plemiči, kmetje 1 Upornik človekoljub
Trideseta leta Leto 1940

Primorska slovenska dramatika

1 Krivda in sanja
2 Ribe in tički
3 Nebo = pekel

Kompleks Celjskih

1 Nadčlovek Blaže in princesa
Nežica
2 Junak Janez in svetnik Anton

Čitalniška dramatika

1
2 Krepost
3 Svoji-Naši
4 Pogodba
5 Pena

Jugoslovanski nacionalizem

6 Narava in zopernava
1 Sentimentalni heroizem

VSEBINE DRAM (povzela Alenka Goljevšček)

Zofka Kveder-Demetrović: **SPOPAD**, 1922

OSEBE: *FRIC PRODANOVIĆ. LJERKA, njegova žena. ZVONKO, VIŠNJA, njuna otroka. MILAN, Ljerkin brat, dobrovoljec. BARIČA, PEPICA, služkinji. JOŽA, sluga. ZLI DUH. GLAS DOBREGA DUHA. – Dogaja se spomladi leta 1919 na malem zagorskem posestvu.*

Ljerka v zakonu neznansko trpi, mož je surov, pretepa njo in sina ter zalezuje ženske; zapletel se je tudi z domačima služkinjama, ki sta zato prek vse mere predrzni. Ljerki je edina uteha sin Zvonko, mala Višnja je vsa po očetu in hudo razvajena. Pride Milan, kot prostovoljec se je boril za Jugoslavijo v Italiji. Ljerka je presrečna, Zvonko silno občuduje junaka, Višnja pa viha nos, saj je oče vnet avstrijakant, sovraži Srbe in kralja ter propagira Radićevo stranko, kar otrok seveda ponavlja za njim. Ljerka bratu potoži svoje gorje, tudi svoj strah, da moža plačujejo Italijani, saj ne dela nič, pa je vseeno vedno poln denarja. – Medtem hoče Višnja, ki se igra s punčkami, punčke spraviti v svoj predal, in je huda, ker je predal poln papirjev. Milan ugotovi, da gre za še eno peticijo zoper novo državo, ter izdajniške papirje vrže v ogenj. Tedaj se vrne Prodanović, nakupil je bil cel voz daril za družino, ljubice, župnika, vso sosesko. Ljerka darila odkloni, možu vrže v obraz, da se ji gnusi in da bi si zaslužil vešala za svoje izdajalsko ravnanje. Prodanović je jezen, ko pa še ugotovi, da je peticija končala v ognju, pobesni in začne ženo pretepati. Milan sestro brani, pri tem potegne revolver, toda Ljerka noče, da bi brat zaradi nje postal morilec; udari po naperjenem orožju, to se sproži in krogla ubije Zvonka, ob njem se zruši onesveščena mati. Milana prevzame groza, pritisne si revolver na sence in se ustrelji. Prodanović pride hitro k sebi, pošlje po zdravnika, žandarje in župnika, s stene vrže in zažge sliko Ljerkinega deda Ilirca in na njeno mesto obesi Radićevo sliko. Zdaj je hiša njegova, ženi, ki se je med tem zavedla in v obupu kliče smrt, obljubi maščevanje do smrti. Iz kota se zakrohoče Zli duh: zmaga, Radić je zagospodoval na odru, v hiši in v Hrvaški! Od zgoraj s silnim glasom odgovori Dobri duh: Ne za dolgo! Prostovoljci bodo maščevali prijatelja, v njih bo vstal od mrtvih ded Ilirec in Jugoslovani, njegovi vnuki, bodo v Hrvatski zmagali!

Zofka Kveder-Demetrović: **VIHAR**, 1922

OSEBE: *SLAVKA* pl. *PLETERSKA*, učiteljica. *ŠUMAREVA*, njena stanodajalka. *VINKO BORANSKI*, zdravnik. *RAKUŠ*, tovarnar. *JELKA*, poštarica. *Otroci*, *kmetje*, *vojaki*. – Dogaja se jeseni 1918 v nekem slavonskem trgu.

Slavka pomaga revnim, je polna optimizma in se strastno vnema za svobodo. Modra Šumareva jo svari: vsi prvoborci po pravilu propadejo, večina zmeraj pade po tistem, ki nosi zastavo, pa naj je kakršnakoli; on se ne more veseliti zmage, veselijo se je paraziti, tisti, ki znajo tuje boje izkoristiti zase, lepo idejo pretvoriti v donosno trgovino. Tudi prijatelji, ki pridejo k Slavki, nimajo dobrih novic: pripravlja se prevrat, Avstroogrška je v zadnjih zdihih, nastaja nova Ilirija, zedinjena Jugoslavija – velik, toda nevaren čas, ljudstvo je nemirno in lahko se marsikaj zgodi. Vinko se boji nasilja zelenega kadra, ki bi ljudstvo zapeljal v ropanje in pobijanje; ljudje so veliko pretrpeli od gospode, sovražijo jo, iskali bodo krivca za svoje trpljenje, hlepeli po krvi ... Slavka ne verjame, ljudstvu zaupa, da bo mirno in dostojno pričakalo svobodo, ta mora priti prelepa in blaga kot sonce; potrebna sta ljubezen in delo, ne kri! Ona ima polno načrtov, kako bi se olajšala ljudska beda – to je njeno poslanstvo: plamen, ki gori v njej, naj vzbudi plamene tudi v drugih dušah, da se bodo nesebično žrtvovale ... Njena vera in zagnanost vsem vzbujata spoštovanje. Tedaj se od zunaj razležejo kriki, v trg so pridri Bršadinci (zeleni kader). Zdravnik odide, da bi jih pomiril, saj je dozdej zdravil marsikaterega od njih, Rakuš pa odhiti v tovarno po narodno stražo, ki jo je bil organiziral med delavci; še prej izroči Slavki revolver in ji zabiča, naj se ne kaže, naj se pritaji v sobi. Slavka se ne zaveda nevarnosti, sili na balkon, da bi videla, kaj se godi z Vinkom, ki ga ljubi. Šumareva jo s silo pridrži, vrata zaklene in jih zastavi z omaro, Slavko pa roti, naj se ustrelji, če bodo nasilniki vdrli k njima – bolje mrtva kot živa v njihovih rokah! Vtem so Bršadinci že vdrli v hišo, skušajo razbiti vrata Slavkine sobe, a jih premamijo klici iz kleti, ki je bogato založena, nato pa se odpravijo nad Žide in trgovce. Ženski sta rešeni, a Slavka vidi, kako podivjanci pretepajo zdravnika in ga nazadnje pobijejo s sekiro; brez zavesti se zgrudi, medtem ko zunaj zadivja strašna nevihta.

Zofka Kveder (Dimitrije Gvozdanović): **ARDITI NA OTOKU KAKU**, 1922

OSEBE: *Vaščani Baške*. *Duhovnik*. *Košljunski menihi*, *dijaki*. *Prebivalci Punata*. *Inženir Car*. *Riko*, *Kata*, *Barbara*, *Jakov*. *Arditi*.

1. SLIKA – KAVAVA MAŠA V BAŠKI: Na božični dan so ljudje pobožno pri maši, duhovnik služi v glagoljaškem jeziku. V cerkev vdro Arditi, zahtevajo, da se mašuje latinsko, začno zmerjati, pretepati, nazadnje tudi streljati. Ljudje bežijo iz cerkve, Arditi planejo za njimi. Duhovnik ostane sam s tremi mrličji, blagoslovi jih in jim zatisne oči, nato pa goreče prosi Boga, naj Baško in Istro osvobodi italijanskega suženjstva in ju čim prej da Jugoslaviji; naj se združi tisto, kar hrepeni po tem, da bi bilo eno, naj gredo svoji k svojim!

2. SLIKA – NA KOŠLJUNU: V rajsko idilo svetega otroka, kjer stoji frančiškanski samostan z dijaškim internatom, priplujejo arditske ladje. Oče Ivo dijake ukaže brž odpeljati v Punat in nato v Crikvenico na jugoslovansko ozemlje. Ukrep je moder, Arditi so divji, maščevati se hočejo za dva svoja, ki ju je razkačeno ljudstvo pobilo v Baški. Zasramujejo in pretepajo menihe, oropajo cerkev in oskrunijo grob Frankopanke. Ko se oče Luka upre in skuša divjakom iztrgati oskrunjeno lobanjo, ga zabodejo.

3. SLIKA – LJUDSKA SODBA: Ogorčeni Punatčani se ponoči zberejo v samotnem zalivu in čakajo odposlanca iz Jugoslavije. Inženir Car jim pove, da jih v Crikvenici čaka orožje, lahko bodo udarili na Ardite in maščevali žrtve v Baški in na Košljunu. Ker hočejo po orožje vsi, je treba žrebat, listke z imeni vleče Kata in izžreba tudi svojega moža Rika. Ta se brani, hoče domov, tedaj pa ga žena obtoži, da je izdajalec: sumila je že dolgo, danes pa ga je zasledovala in videla, kako se je sestal z Arditom in od njega prejel denar. Riko besni, možje pa res najdejo pri njem listnico, nabito z italijanskimi lirami. Skupnost obsodi izdajalca na smrt z obešenjem, njegovo truplo vržejo v morje. Kata moli za moževo dušo, nato odločno krene proti barki: šla bo po orožje, gospodarjev greh mora popraviti gospodinja – naj nihče ne reče, da je na Punatu ena sama nepošteta hiša!

4. SLIKA – ZMAGA: Punatčani so se kot en mož dvignili nad Ardite, doma so ostali le starci, otroci in ženske, vsi goreče molijo v cerkvi za zmago, Barbarin sin Jakov, še premlad za vojsko, pa z zvonika opazuje dogajanje in sovaščanom sporoča novice. Sliši se streljanje, bojni klic Arditev, naši odgovarjajo: Živela Jugoslavija! Arditom pridejo s Krka na pomoč topovi in strojnice, a Punatčani se ne dajo, sovragu iztrgajo nevarno orožje in zažgejo arditsko taborišče. Arditi beže, zmaga, zmaga! Ljudstvo pričaka borbe z zastavami, nekaj jih je ranjenih, v sprevedu pa nosijo tudi mrtveca, Barbarinega moža Alekso, za katerim zajoče šest otrok. A Barbara ne potoči solze, mrtvega postavi otrokom za zgled: umrl je kot junak, za dobro stvar – naj tudi oni ne skoparijo s seboj, če bodo kdaj na vrsti, da umrejo za rodno grudo, dom in jugoslovansko državo! V spomin na padlega tovariša in na čast kraljeviču Aleksandru Karadjordjeviču preimenujejo Punat v Aleksandrovo. Naj živi bodočnost, naj živi Jugoslavija, naj na veke živi Aleksandrovo!

Ivan Mrak: **DŽORDŽE IN MILOŠ**, 1934

OSEBE: *KARADŽORDŽE*, srbski starešina. *MILOŠ OBRENOVIĆ*, srbski starešina. *MOLER*, vojvoda. *MILENTIJE*, *BRANKO*, kneza. *LEONTIJE*, metropolit. *Djordjeva* žena, *Molerjev tajnik*, *sli*, *Milošev prijatelj*, *pisar*, *starešine*.

1. STOPNJEVANJE: Džordže je odklonil vse ugodnosti, ki so jih njemu in Milošu ponudili Avstrijci, če Srbija prizna njihovo nadoblast; zanj je to priti z dežja pod kap, zanaša se na rusko pomoč. Miloš pa bi ponudbo sprejel, s tem bi si Srbija zagotovila mir in varstvo pred turškim nasiljem. Vročekrvni Džordže pobratima ožigosa kot izdajalca, kar mu Miloš hudo zameri. Ko starešine za vrhovnega vodjo, ki naj bi se dogovarjal z ruskim poslanikom, predlagajo Džordža, je Miloš proti: Džordže je res junak nad junaki, a kam bo zapeljal narod, ko je tako podvržen

čustvom, brez treznosti in preudarnosti? Moler ugovarja: vodja mora biti predvsem vojak, za to pa je bolj sposoben drzni Džordže kot previdni in zviti Miloš. Džordže je izvoljen, vtem pa pride vest, da so Srbi napadli sultanove odposlance. Miloš obtoži pobratima, da je to njegova spletko, ta pa pozove na upor zoper Turke.

2. STOPNJEVANJE: Turške vojske z vso okrutnostjo dušijo upor, Srbija postaja pogorišče, ljudje bežijo, razpisana je velika nagrada na Karadžordževo glavo. Vendar starešine zaupajo vodji, z njim se čutijo nepremagljivi. Ko pa jih Leontije (ki je turški ovaduh) prepriča, da je Karadžordže mrtev, upanje ugasne, vsi se razbežijo.

3. STOPNJEVANJE: Džordže obupuje in besni: Evropa je gluha, Rusi se izmikajo s praznimi obljubami, rojaki so odnesli pete. Na Molerjev nasvet se odloči za umik k Avstrijcem, medtem mu Miloš očita, da je iz oholosti in slavoheleja zapeljal Srbijo v krvavo pustolovščino. Leontije Milošu ponudi od sultana podpisani ferman: postane naj višji knez, obljubi pokorščino sultanu in v deželo spet uvede red in mir. Miloš sprejme: prihaja njegov trenutek, stopil bo narodu na čelo in zajezil turško nasilje.

4. STOPNJEVANJE: Miloš je Srbiji zagotovil relativno blagostanje in mir, za pokornost je nagrajen s tem, da postane sultanov namestnik, le njemu odgovoren. Oblast mu leze v glavo, postaja čedalje hujši despot: Džordžu ne dovoli vrnitve v domovino, Molerju, ki ugovarja, podtakne poneverbo, ga pred svetom starešin obtoži in ga da ubiti. Ker je tudi do starešinskega sveta nadut in oblasten, ga starešine zapustijo, nočejo biti soudeleženi pri njegovih zločinih.

5. STOPNJEVANJE: Džordže je na meji, Milošu je po slu poslal vabilo na upor zoper Turke. Starešine, ki so se zbrali pri vodji, mu pripovedujejo, kako se Miloš prilizuje Turkom, preberejo mu tudi Miloševo klečeplazno pismo sultanu, poročajo, kako je Moler umrl. A Džordže ne verjame, prepričan je, da se bo pobratim vabilu odzval in da bosta skupaj, ramo ob ramo, oprala srbsko čast. Ko zakliče k uporu, mu starešine z zanosom sledijo.

6. STOPNJEVANJE: Miloš se na Džordževo vabilo res odzove, vendar tako, da da nevarnega tekmeca umoriti in njegovo glavo pošlje sultanu. Zmagal je, rešil Srbijo ... na kolenih se zahvaljuje Sultanu vsemogočnemu, po katerega milosti je on, Miloš, višji knez srbski ...

Ivan Mrak: **ABRAHAM LINCOLN, 1936**

OSEBE: *ABRAHAM LINCOLN, MARY, njegova žena. DOUGLAS, senator. DOUGLASOVA, njegova žena. GRANT, general. MCCLELLAN, general. SYDNEY BOOTH, igralec traged. JOHN BOOTH, igralec. Režiser, igralci, pastor, ligist, reporter, pribočnik, orožnik, ljudstvo, vojaštvo itn.*

1. STOPNJEVANJE: Lincoln odstavi nesposobnega McClellana in postavi za generalissima zmagovitega Granta, ki ga vojaki obožujejo, on pa visoko ceni predsednika. Moža se dobro ujemata, Lincoln zaupa generalu, da je senatu predlagal 400 milijonov dolarjev kot pomoč Jugu, če bi ta takoj končal bratomorno vojno in prostovoljno ukinitel suženjstvo. Senat je predlog odklonil, demokratska

stranka pa misli, da gre za Lincolnov predvolilni trik, s katerim naj bi spodnesel priljubljenega Granta; Douglas skuša generala prepričati, naj bi pri predsedniških volitvah kandidiral na demokratski listi, a Grant ga zavrne, češ da za predsedniško mesto ni boljšega kot je Lincoln.

2. – 4. STOPNJEVANJE: Mary skrbijo grozilna pisma, ki jih mož dobiva; skuša ga odvrniti od kandidature, a Lincoln ne more odstopiti, ne more izdati črncev, ki mu zaupajo, in izničiti vsega svojega dela. Proti njemu kandidira Douglas, za katerim stoji ambiciozna žena in vsi, ki mislijo (s pastorjem vred), da so črnci živina, ustvarjena za služenje. Istih misli je tudi John Booth, ki ga razžira ljubosumje na igralsko slavo brata Sydneya: če bo tiran znova izvoljen za predsednika, ga bo ubil, to dejanje bo zasenčilo bratovo slavo!

5. STOPNJEVANJE: Lincoln je dobil večino, potrditi ga mora le še senat. Na sprejemu v Beli hiši priredi naduti gosposki družbi neprijetno presenečenje, predstavi jim Douglasovo bivšo služkinjo, črnko Amy, ki jo je Douglasova nagnala, ko se je Amy postarala in onemogla. Pošteni Grant je navdušen, gospoda pa ogorčena. Tudi John Booth meni, da je mera polna, s plebejcem Lincolnom bi tudi v njegovi družini zavladata črnska svojat – torej bo odigral svojo največjo vlogo, pa ne v besedah, ampak v dejanju: vlogo novega Bruta!

6. STOPNJEVANJE: Lincoln je dosegel svoj cilj: vojna je končana, suženjstvo odpravljeno, Unija je postala eno – zdi se mu, da je prišel do konca svoje poti. Politika ga ne privlači več, z Mary sanjata, da se bosta umaknila na kmete ter živela le drug za drugega in za otroke.

7. STOPNJEVANJE: Douglasa je neuspeh podrl, čuti se izgubljenega, osamljenega; žena mu ni v oporo, saj je njun zakon kupčija, ona se je poročila z naslovom senatorja, on z njenim denarjem, oba se medsebojno zaničujeta. Sredi njunega prepira prinesejo ustreljenega Lincolna, ki ima le še toliko moči, da se poslovi od žene ter njo in državo izroči Grantu v varstvo. Douglasova zagrabí priložnost, s pomočjo McClellana skuša vsiliti moža kot novega predsednika. Toda Douglas izjavi, da za to funkcijo ni niti sposoben niti je ni vreden, da so njegovi računi sklenjeni. Odide, žena vsa razburjena za njim, Mary pa ob mrtvem možu v blodni viziji ugleda njuno kmečko hišico ... srečna je!

POVZETEK

Knjiga obravnava 3 drame Zofke Kvedrove, ki jih je napisala med letom 1918 in svojo smrtjo 1926 v hrvaščini oz. jugoslovanščini. Vse tri so izšle, bodisi v revijah ali v knjigi (**Arditi**). Njihovo sporočilo je ideološka polemika zoper avtonomizme posameznih jugoslovanskih narodov, ki jih ima Kvedrova kot jugounitaristka za dele skupnega naroda-plemena. Motivi dram so boj kot sveta vojna z okupatorji Italijani, na otoku Krku, z avstrijakanti in lumpenproletariatom. Drame nikjer ne kažejo, da bi bila avtorica Slovenka, ne presoja z gledišča slovenstva, ampak jugoslovanstva, motivi pa so iz Hrvaške. Vendar sodim, da – vsaj pogojno – tudi te tri drame (skupaj s četrto analogno, z **Vnukom kraljeviča Marka**, v knjigi **Sentimentalni heroizem** je tudi omenjena, le da ne kot posebna enota) spadajo v SD (slovensko dramatiko), vsaj toliko kot Pennovi drami **Zaton Metula** in **Ilija Gregorič, kmečki kralj**.

Druga polovica pričujoče knjige obsega podrobni analizi dveh Mrakovih predvojnih dram, **Džordža in Miloša** in **Abrahama Lincolna**, drami sta iz 30-ih let, medtem ko so Kvedrove – poleg **Arditov na otoku Krku** tudi **Sukob-Spopad** in **Oluja-Nevihta** – iz prve polovice 20-ih let. Mrakova drža je že kritična refleksija drža – ideologije – Kvedrove. Mrakovi drami sem izbral, da pokažem ideološko pomensko strukturo Kvedrove dram v kritičnem zrcalu.

Nazadnje so v knjigi tudi Modelne skice in Modelne slike s Pojasnili k njim. V teh modelih je zgodba knjige nazorno izrisana s pomočjo računalnika. – V knjigi so tudi podrobne Vsebine vseh petih obravnavanih dram, kar je posebej pomembno, saj so drame Kvedrove komaj dostopne. – Sredi knjige je postavljena razprava **Mrakova dramatika**, ki podaja na bravcu dostopen način osrednjo analitikovo presojo v naslovu zajetega predmeta.

SUMMARY

(Translated by Darja M. Pate)

The book deals with three dramas which Zofka Kveder wrote between 1918 and 1926, the year of her death, in the Croatian or Yugoslav language. All three dramas were published either in the magazines or in a book (**Arditi** - *The Ardits*). Zofka Kveder, who was a convinced Yugoslunitarian, considers Yugoslav nations as parts of one nation or tribe and in her dramas she critically debates with endeavours of individual nations for independence. Thematically these dramas speak about the combat, similar to a Holy War, on the island of Krk, with the Italian occupators, with those who alleged servility to Austria and with the lumpenproletariat. Because the story takes place in Croatia and the dramatist is judging from the point of view of Yugoslav national awareness one can not know that the author is a Slovenian by birth. Yet, the writer believes that these dramas – at least conditionally – belong to the Slovenian Dramatics [together with the fourth one entitled **Unuk kraljevića Marka** (*Prince Marko's grandson*) which is also mentioned in the book **Sentimentalni heroizem** (*The Sentimental Heroism*), although not as a single unit], just as much as Penn's dramas **Zaton Metula** (*Fall of Metul*) and **Ilija Gregorič, kmečki kralj** (*Ilija Gregorič, King of Peasants*).

The second half of the book contains a study in-depth of two prewar dramas by Ivan Mrak **Džordže in Miloš** (*George and Miloš*) and **Abraham Lincoln**, both written in the 1930s, and Zofka Kveder's dramas – **Arditi na otoku Krku** (*The Ardits on the island of Krk*), **Sukob-Spopad** (*The Fight*) and **Oluja-Nevihta** (*The Storm*) from the first half of the 1920s. The attitude of Ivan Mrak is a critical reflection of Zofka Kveder's ideology and Mrak's dramas were chosen to show the ideological structure of Kveder's dramas as reflected in a critical mirror.

There are also Model Sketches and Pictures with a Commentary where the story is expressively drawn on a computer. It is particularly significant that the contents of all five dramas are given in every detail since Zofka Kveder's dramas are not easily available. A treatise **Mrakova dramatika** (*Dramatics by Ivan Mrak*) was also added in the book to help the reader understand the analyst's estimation of the subject indicated in the title.

SLOVARČEK KRATIC

(sestavila Alenka Goljevšček)

Abs - absolutno, absoluten
Abst - abstraktno
AD - avtodestrukcija
ADH(um) - avtodestrukcija humanizma
Agr - agresivno
AK - avtokritika
Aks - aksiološki
Alt - alternativa, alternativno
AltB - alternativno bivanje
AltM - alternativno mišljenje
AMor - amoralna
Anci - **Amerikanci**
AngAmi - Angloamerikanci
AnIn - analitik-interpret
AnK - antikomunizem
Ander - Aleksander I
ARF - avtorefleksija
Arga - Argentina
Arh - arhaično
ArS - aristokratski stil
Av - avtizem
AVId - avtistična Id
Avs - Avstrija
AVS - arhaična vaška skupnost
Avt - avtonomen
Bar - barbar(izacija)
BČ - Bogočlovek
BDr - Bog-Drugi
Blak - blodnjak

BlaNe - **Blaže in Nežica v nedelskej šoli**
Blejke - **Junaške Blejke**
Bm - bratomor(nost)
Br - bratovstvo
Brž - buržoazija
BS - **Brižinski spomeniki**
(B)SAPO - (božja) SAPO
BSAPOEV- BSAPO-eksistenca-vloga
BSSvet - **Svet brez sovraštva**
BT - bratovstvo-teror
Ca(n)D - Cankarjeva dramatika
Can - Cankar
CanVida- Cankarjeva **Lepa Vida**
CD - civilna družba
Cerk - Angelo Cerkenik
CiMe - Ciril in Metod
Čara - čarovnica
ČB - črnobelo(st)
ČD - čitalniška dramatika
ČD - **Čitalniška dramatika**
ČHM - četverni hipermodel
Čita - čitalnica
ČI - človek
Čloštvo - človeštvo
ČIP - človekove pravice
ČOzdr - čudežno ozdravljenje
Čtk - častnik
Dab - družabno(st)
Dak - Krištof Dovjak

DaSD	- Današnja SD	Eks	- eksperimentalni
Db	- družba	Eksk	- ekskluzivni
Dbno	- družbeno	Ekz	- ekspanzivni
DČ	- dobri človek	Ekzm	- eksistencializem
Dč	- dvojček	Emp	- empirično(st)
DDč	- desni dvojček	Enot	- enotnost
De	- desnica	ErS	- erotika-spolnost (eros-seksus)
Dek	- dekadentno	ES(no)	- empirično singularno
Del	- delovni	Et	- etičen
Deljud	- delovno ljudstvo	EtH	- etični humanizem
Dešček	- Debelušček	EV	- eksistenca, vloga
Det	- Fran Detela	Ėvi	- Ėvangeliji
DetD	- Detelova dramatika	Ėvri	- Ėvropjci
Dfz	- desni fašizem	Fasc	- fascinacija
Dg	- drugenje, drugiti	FD	- fevdalna družba
DgB	- drugenjsko bivanje	Fif	- filozof
DgC	- drugenjska Cerkev	Fija	- filozofija
Dgč	- drugačno(st)	FiLD	- Filipčičeva dramatika
DgĖ	- drugenjska etika	File	- Emil Filipčič
DgLZ	- drugenjsko LZ	Fin	- Fran S. Finžgar
DgM	- drugenjsko mišljenje	FKC	- fevdalna Katoliška Cerkev
DgT	- drugenjska teologija	FKr(ist)	- fevdalni Krist
DgZn	- drugenjska znanost	Folk	- folklorni
Dmb	- domobranstvo	FP	- fevdalno pojmovanje
Dn	- družina	FSt	- formalna struktura
Dogm	- dogmatični	Fz	- fašizem
DR	- desna revolucija	Gen(t)	- gentilizem
Dr	- drugi	Gene	- generacija
DSD	- današnja slovenska desnica	Geom	- geometrični
DSKC	- današnja slovenska Katoliška Cerkev	GG	- generacija-grupa
DSL	- današnja slovenska levica	GhK	- greh, krivda
DSPE	- Dramatika slovenske politične emigracije	Gilna	- gostilna
Dt	- drugost	GiM	- Gabrijel in Mihael
DurgeDinje	- dramaturginje	Gimna	- gimnazija
Dv	- dvojniki	GK	- grešni kozel
Dž	- država	Glag	- glagoljaštvo
DžM	- Džordže in Miloš	Gled	- gledališče
Džnik	- državnik	GledŽ	- gledališko življenje
Džno	- državno	Glob	- globalizem
DžV	- državljanska vojna	Gos	- gospodar
Ė(K)C	- evangeljska (K)Cerkev	Gov	- Fran Govekar
ĖDč	- ekskluzivna dvojčka	GR	- Geometrija redov
ĖH	- empirično historični	GrGr	- Grozd, Gruden
Ėk	- eksistencialno, eksistenca	Har	- harmonija, harmonično
ĖK	- evangeljsko krščanstvo	Hed	- hedonizem
Ėkon	- ekonomski	Her	- heroizem
ĖkP	- eksistencialno personalni	Hic	- Hinavstvo in cinizem
		Himn	- himničen

Hin	- hinavec	Kap	- kapital
HKD	- hiperkompleksna diferenciranost	Kar	- komentar
HM	- homo multiplex	Kardži	- Karadžordževići
HMG	- humanistična megastrukтура	Karn	- karnizem, karnističen
Holo	- holokavst	KasO	- kasnejša opomba
Hrš(ki)	- hrvaški	Kat	- katolištvo, katoliški
Hrti	- Hrvati	KatDe	- katoliška desnica
HS	- historično strukturalni	KAv	- kolektivni avtizem
Hum	- humanizem	KC	- Katoliška Cerkev
Humst	- humanist	Kdor	- Kdor prej pride, ta prej melje
I(t)fz	- italijanski fašizem	KFKC	- klerofašistična Katoliška Cerkev
Id	- identiteta	KFz	- klerofašizem
IdB	- identitetno bivanje	KId	- kolektivna identiteta
Idea	- idealen	KI	- klerikalizem
Ideol	- ideološki	Klas	- klasičen
IdM	- identitetno mišljenje	Klici	- klerikalci
Idn	- identifikacija	KloMati	- Klopčičeva Mati
Imp	- imperiolen	KM	- karnizem-magizem
Inca	- inteligenca	Km	- kmetstvo, kmečki
Indus	- industrijski	KMG	- katoliška megastrukтура
Inf	- indiferenciacija	Kob	- France Koblar
InH	- intimistični humanizem	Koc	- Edvard Kocbek
Int	- intimizem, intimno	KoC	- Kompleks Celjskih
Intel	- intelektualen	Koda	- komedija
IpK	- interpersonalna komunikacija	Kol	- kolektiv(no)
Ir	- ironičen	Kom	- komunizem
Is	- iskanje	Komsti	- komunisti
IsDč	- iščočiči Dč	Kons	- konservativno(st)
It	- italijanski	Konst	- konstrukcijski
IVJ	- igra, vloga, jezik	Konta	- kontingenca
IvSvet	- Ivo Svetina	Konv	- konvencionalno, konvencionalizem
IZ	- izkoriščan(je)-zatiran(je)	Koper	- Stanko Kociper
Izb	- izobraženec	KosAlci	- kosovski Albanci
Izd	- izdajavec	Kpl	- kapitalizem
Janč	- Drago Jančar	Kplsti	- kapitalisti
JAnt	- Jovanovičeva Antigona	KrekD	- Krekova dramatika
Jel	- Nikolaj Jeločnik	Kremž	- Marko Kremžar
Jez	- Jezus	Kris	- Etbin Kristan
JFz	- jugofašizem	Krit	- kritično
JKr	- Jezus Kristus	KrPI	- Krvavi ples
JTugo	- Jurčičev Tugomer	Krš	- krščanski, krščanstvo
Jurč	- Josip Jurčič	KrŠpa	- Krvava Španija
KA	- Katoliška akcija	Ktz	- kaotizem
KaKi	- Kardelj, Kidrič	Kul	- kultura, kulturno
Kan	- kristjan	Kulnik	- kulturnik
Kanje	- Kamenje bi zagorelo	Kulster	- kulturni minister
Kaot	- kaotičen		

Kveda	- Zofka Kveder	MBP	- moji bivši prijatelji
Kzmp	- kozmopolitizem	MČ	- mali človek
KŽ	- književno življenje	MD	- Majcnova dramatika
Lbn	- libertinizem	Me	- mega
Lbt	- libertarnost	Me(š)Mati	- Meškova Mati
LD	- liberalna družba	Med	- Anton Medved
Ldboga	- ljubezen do boga	MedD	- Medvedova dramatika
LDč	- levi dvojček	Mela	- melodrama
LdDr	- ljubezen do drugega	MeP	- mejni položaj
LdDt	- ljubezen do drugosti	Meš	- meščanstvo
LdN	- ljubezen do nič	Met	- metodološki
LdNar	- ljubezen do naroda	MGG	- moja generacija-grupa
LdNaš	- ljubezen do našosti	MicMat	- Županova Micka, Matiček se ženi
LdNSS	- ljubezen do Naše svete stvari	Mil	- milenarizem
LdS	- ljubezen do smrti	Mim	- mimezis, mimetičen
Le	- levica	MimDč	- mimetični dvojček
Levs	- Fran Levstik	Min	- minimalno
Lfz	- levi fašizem	MirZup	- Mirko Župančič
Lib	- liberalizem	MM	- malomeščanstvo, -ski
Libci	- liberalci	MMah	- Mirko Mahnič
Lin	- Linhart Anton Tomaž	MMB(P)	- Marija Mati Božja (Pomagaj)
Linc	- Abraham Lincoln	MO	- množična občila
Lita	- literatura	Mo	- moški
Lj	- ljubljana	MOč	- moj oče
LjDa	- V ljubljano jo dajmo!	Mod	- mod(er)no
Ljez	- Ljubezen	Möd	- Vinko Möderndorfer
Ljezen	- ljubezen	MoM	- moja mati
Ljud	- ljudstvo	Mor	- morala
Lmp	- lumpenizem	Morno	- moralno
LNcz	- levi nacizem	Mot	- A. P. X. Molotov
Lovr	- Joža J. Lovrenčič	MrD	- Mrakova dramatika
LR	- leva revolucija	Mrk	- marksizem, marksističen
LTugo	- Levstikov Tugomer	Mrkst	- marksist
Lud	- ludizem, ludističen	MSk	- modelna skica
Lum	- lumpen	MSI	- modelna slika
LZ	- literarno zgodovinopisje	MSSI(k)	- sestavljena modelna slika (skica)
M(at)Zup	- Matjaž Zupančič	Muč	- mučenje
M=A	- Morala = amoralna	Musl	- musliman
Ma	- makro	MV	- medvojni
Mag	- magizem, magija, magistično	NA	- new age
Mak	- maksimalno	Nac	- nacionalen
Malkat	- Mali katekizem	Naca	- nacija
MaPSt	- makropomenska struktura	Nar	- narod
Mas	- masovno(st)	Nast	- Nastajanje SAPO
Mašč	- maščevanje	Nat	- naturalizem
Mat	- Matiček se ženi	Ncl	- nacionalizem
Maz	- mazohizem	Nclst	- nacionalist

Ncz	- nacizem	Ožld	- ožja ld
NČ	- nadčlovek	Part	- Tone Partljič
ND	- nacionalna država	PAv	- posamezni(kov) avtizem
NDM	- na drugih mestih	Pbog	- poganski bog
NeČi	- nedolžnost-čistost	PČ	- pravi človek
Neg	- negativno	PD	- posamezna drama
Nem	- nemški	PelGos	- Pelinčkov gospod in njegova hiša
NePe	- Nebesa = Pekel	Per	- personalno, personalizirati
Nesta	- Nevesta z Libana	Pers	- Perspektive
NGG	- novinarska grupa-generacija	Pica	- Pravica do življenja
Niet	- Friedrich Nietzsche	Pld	- posamezn(ikov)a identiteta
Nih	- nihilizem	Pirc	- Dušan Pirjevec
Nihst	- nihilist	Pist	- Goli pianist
Niht	- Nevih	PI	- plemstvo, plemiški
NKC	- notranja KC	Pleb	- plebejski
NKNM	- naravno kulturno nravno meščanstvo	PIK	- plemstvo, kler
NL	- narod-ljudstvo	PM	- postmoderna
NNcz	- nemški nacizem	PN	- pravično nasilje
NOB	- narodno osvobodilni boj	Pniz	- podniz
NOBD	- dramatika narodno osvobodilnega boja	PnM	- polno mesto
NoR	- Nova revija	PNP	- politično novinarsko pojmovanje
nor(ov)ci-	udje Nove revije	PO	- posamezna oseba
Noštvo	- Novo človeštvo	Poenot	- poenotevanje
Not	- notranji	Pog	- pogansko
Nota	- notrina	Poh	- Pohujšanje v dolini Šentflorjanski
NSS	- Naša sveta stvar	Pojas	- Pojasnilo
NSvet	- Novi svet	PojObr	- pojasnjevalni obrazec
NTM	- na tem mestu	Pol	- politično, politika
Nv	- narava	Polik	- politik
Nvno(st)-	naravno(st)	Pon	- Gospod Ponikvar
Ob	- oblast(niško)	Ponot	- ponotranjen(je)
ObDb	- oblastniška družba	Pos	- posamezno
Obla	- Obločnica, ki se rojeva	Posn	- posnemanje
OC	- odrešenjska Cerkev	Pot(no)	- potencial(no)
Odp	- odpuščanje, odpuščajoči	Poz	- pozitivno
Ogenj	- Ogenj in pepel	PP	- politična policija (Partija)
OIS	- obup, izgubljenost, samomor	Pr(ski)	- primorski, Primorska
OK	- odrešenjsko krščanstvo	Prada	- prakrivda
OKC	- odrešenjsko krščanska Cerkev	PraPri	- pravi-pristni
OPsk	- osamljeni posameznik	Pravec	- Pramorivec
Org	- Organogram	Prc	- Primorec
Org	- organski	Preds	- predsednik
Ort	- ortodoksen (pravoslaven)	Prep	- prepirljiv
Osm	- osmišljanje	Prer	- preropenje
OtR	- Otroka reke	Preš	- France Prešeren
		Preza	- prevezava

Prikr	- prikrivanje	RomD	- romantična dramatika
Pril	- prijatelj	RP	- razvojna premica
Prili	- Prijatelji in izdajavci	RPP	- Resnica, Pravica, Poštenje
PriPra	- pristni-pravi	RR	- reinterpretacija in rekonstrukcija
PriSo	- prijatelji-sodelavci	RSD	- Rekonstrukcija in/ali reinterpretacija slovenske dramatike
PrM	- prvotno meščanstvo	S	- smrt
Prol	- proletarijat	SA	- svoboda in avtonomija
Pror	- praumor	Sad	- sadizem, sadističen
Prot	- protestantstvo	Sak	- sakralno(st)
PrS	- prelom stoletij	SAKO	- svobodna avtonomna kolektivna oseba
Prt	- partizanstvo	Sam	- Samorog
Prz	- Velika preizkušnja	SAnt	- Smoletova Antigona
PS	- plemenska skupnost	SAPO	- svobodna avtonomna posamezna oseba
Psk	- posameznik	SaPsk	- samovoljni Psk
PSt	- pomenska struktura	SarD	- Sardenkova dramatika
Pt(i)ja	- Partija	Sard	- Silvin Sardenko
PV	- predvojni	SB	- Spreme besede
PVD	- poboj vrnjenih domobrancev	SD	- slovenska dramatika
Pvt	- privatno(st)	SeH	- sentimentalni humanizem
Pvt(z)	- privatno(st), privatizem	Sek	- seksualno, seksizem
Pvtnik	- privatist	Sent	- sentimentalni
PzM	- prazno mesto	SH	- Spomenka Hribar
Rad	- radikalno(st)	SHKI	- slovenska humanistična kulturniška inteligenca
Raz	- različno(st), raznotero(st)	Sim	- simulacija
Razc	- razcepljen	Simb	- simbol(ič)no
Razh	- Razhajanja	Simt	- simetrija, simetričen
Razp	- razpršen	SI	- slovenski
Razr	- razredni	Slav	- slovanstvo
RazRak	- razvoj-razkroj	Slci	- Slovenci
Razsv	- razsvetljensko	Slja	- Slovenija
RB	- razredni boj	SIK	- Slovarček kratic
Rca	- različica	Slom	- Anton Martin Slomšek
RealD	- realistična dramatika	Slov	- slovenstvo
ReAr	- rearhaizacija	Slski	- slovenski
Red	- reduktivno(st)	Slščina	- slovenščina
Reda	- redukcija	SIZ	- slovenska zavest
ReFe	- refevdalizacija	Sm	- samomor
RegP	- regresivna premica	SM	- sadomazohizem
Rel	- relativno, relativizem	Smil	- smiljenje
ReSlom	- reslomškizacija	smodel	- submodel
Rev(a)	- revolucija	sMSI	- subMSI
Revar	- revolucionar	Smš	- Smetišče
Revno	- revolucionarno	Snik, -ca	- svetnik, -ca
Rlga	- religija		
RLH	- razsvetljenstvo-liberalizem- humanizem		
RMg	- reistična megastruktura		
Rojstvo	- Rojstvo v nevihti		
Rom	- romantičen		

SNL - slovenski narod-ljudstvo
 Soc - socialen
 SocH(um)- socialni humanizem
 SoD - socialdemokracija
 SoM - socialna morala
 SovZa - Sovjetska zveza
Spad - **Spopad**
 SPD - slovenska povojna
 dramatika
 SPE - slovenska politična
 emigracija
 SPED - dramatika slovenske
 politične emigracije
 SpoDo - spoštovanje, dostojanstvo
 (= spodobnost)
 SpS - splošno(st)-skupno(st)
 Sr - senior
 SSD - starejša slovenska dramatika
 SSL - samoslepilo
 (S)SS - (spodnji) srednji sloji
 Sš - sovraštvo
 St - sveto(st)
 STH - Spomenka, Tine Hribar
 StI - stalinizem
 Stol - stoletje
StOt - **Starši-Otroci**
 Stra - struktura
 Strən - strukturalen
 Strit - Josip Stritar
 Strno - struktur(al)no
 Strš - stranišče
 Stsk - svetoskrunstvo
 Stš - Svetišče
 StŽ - svetost življenja
 SV - sveta vojna
 Sv - svoboda
 Svet - svetoven
 SvetD - svetovna dramatika
 SvM - svobodna misel
 Svno - svobodno
Svoši - **Svoji-Naši**
 SZ - samozavrtost
 SZSL - samozaslepljenost
 Sž - sovražnik
 SŽ - sveta žrtev
 Šel - Rudi Šeligo
 ŠHM - šesterni hipermodel
ŠkofPas - **Škofjeloški pasijon**
 Špa - Španija

ŠpK - **Španska kraljica**
 Tavč - Ivan Tavčar
 Teh - tehnični
 Tekm - tekmovalen
 Tem - temeljni, -a, -o
 Teor - teoretičen
 TH - Tine Hribar
 THM - trojni hipermodel
 Tija - teologija
 Tip - tipično(st)
TKriž - **Krekov Turški križ**
 Tomš - Marjan Tomšič
 Tor - Torkar Igor
 Tot - totalitarizem, total(itar)no
 Tr - transcendenca
 Trad - tradicija, tradicionalističen
 Trag - tragično(st)
 Traga - tragedija
 TRF - transformacija
 Trg - trgovski
 TrI - transcendenca v imanenci
 Trk - trikotnik
 Trp - trpljenje
 Trž - tržen
 TS - ta svet
Tuga - Levstikov in Jurčičev
Tugomer
 U - univerzitetno
 Ub - ubijanje
 Učo - učitelj
 UH - univerzalna humaniteta
 Umet - umetnost, umetniško
 UmKap - umski kapital
 UnBDr - uničeni Bog-Drugi
 Unič - uniče(va)nje
 Usm - usmiljenje
 Ut - utilitaren
 UZn - univerzitetna znanost
 Už - užitek
 Užar - užitkar
 VelMela - velika melodrama
 VelOs - velika osebnost
 VelTra - velika tragedija
 VeŽ - večno življenje
Vice - **Berite Novice!**
 VIS - vrednostni interpretacijski
 sistem
 Vodelj - voditelj
 Voj - vojaški

VoM - vstajenje od mrtvih
 Vomb - Joža Vombergar
 Voš - Josip Vošnjak
 VošD - Vošnjakova dramatika
 VS - večno spovračanje
 VsD - vsebine dram
Vst - **Vstajenje kralja Matjaža**
 WKB(b) - T. in J. Virk, Kos mlajši,
 Bogataj, bratož
 ZahEva - Zahodna Evropa
 Zelkad - Zeleni kader
 Zamol - zamolčevanje
 Zanič - zaničevanje
 Zapl - zapeljevanje
 ZČ - zli človek
 ZD - Zajčeva dramatika
ZD - **Zbrano delo**
 Zg - zgodovina
 Zgar - zgodovinar
 Zgsko - zgodovinsko
 ZI - zatiravci, izkoriščevalci
 ZKC - Zunanja Katoliška Cerkev
 Zn - znanost, znanstven
 ZnaSi - znak-simbol
 Znik - znanstvenik
 ZO - zgodovina odrešenja
ZSD - **Začetki slovenske
 dramatike**
 Zun - zunanji

Zup - Vitomil Zupan
 ZVL - Zois, Vodnik, Linhart
 Ž - življenje
 Že - ženska
Žid - **Liberalizem ali večni žid**
 ŽS - življenje-smrt
 Žur - žurnalizem
 Žurst - žurnalist

*****

An pred besedo ali kratico = anti
 Da pred besedo ali kratico =
 današnji, -a, -e, npr. DaSD,
 DaSlov itn.
 F pred besedo ali kratico = fevdalni,
 -a, -o, npr. FBrž, FKrist itn.
 K- pred besedo ali kratico = kot,
 npr. K-milost, K-PO itn.
 Lum pred besedo ali kratico =
 lumpen, npr. LumPartija, LumLib
 itn.
 Ps pred besedo ali kratico = psevdo
 S pred besedo ali kratico =
 slovenski, -a, -o, npr. SZg,
 SGen, SDb itn.
 Ta pred besedo ali kratico =
 takratni, -a, -o
 Ve pred besedo ali kratico = večni,
 -a, -o

SEZNAM KNJIG V LETU 2003

Knjige Tarasa Kermaunerja o slovenski dramatiki v letu 2003:

1. (88.) **Razval ali povečanje**, 248 s.
2. (89.) **Let na dno**, 238 s.
3. (90.) **Narava in zopernarava**, 244 s.

KAZALO

DRAMATIKA ZOFKE KVEDROVE	5
SPOPAD MED DOBRIM IN ZLIM (ob Kvedrove Sukobu-Spopadu)	13
PSEVDOKRŠČANSKI SENTIMENTALIZEM (ob Kvedrove Oluji-Nevihti).....	55
SVETI UMORI (ob Kvedrove Arditih na otoku Krku)	109
BRATOMORNOST IN PROBLEMATIZIRANI JUNAK (ob Mrakovem Džordžu in Milošu).....	144
PONESREČENI UMOR (ob Mrakovem Abrahamu Lincolnu).....	190
MRAKOVA DRAMATIKA	211
MSSk PORAZ IN LINČANJE	225
POJASNILO k MSSk PORAZ IN LINČANJE	226
MSSI ZMAGA NARODA IN SVETIH ŽRTEV	228
POJASNILO k MSSI ZMAGA NARODA IN SVETIH ŽRTEV	229
MSk PORAZ RETORIKE	232

MSI RESNICA PESNIKA	233
POJASNILO k MSk PORAZ RETORIKE	234
POJASNILO k MSI RESNICA PESNIKA	235
MSI ODVEČNOST UMORA	236
POJASNILO k MSI ODVEČNOST UMORA	237
SPREMNE BESEDE	238
ORGANOGRAM	239
VSEBINE DRAM (povzela Alenka Goljevšček)	241
POVZETEK	246
SUMMARY (Translated by Darja M. Pate)	247
SLOVARČEK KRATIC (sestavila Alenka Goljevšček)	248
SEZNAM KNJIG V LETU 2003	255

